

MAGNUSSON

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Sähköpostitse: hameenlinna.hao@oikeus.fi

HÄMEENLINNAN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA

Kunnallisvalitus koskien Hämeenkyrön kunnanvaltuuston päätöstä Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavan hyväksymisestä

MUUTOKSENHAUN KOHTEENA OLEVA PÄÄTÖS

Hämeenkyrön kunnanvaltuuston päätös 29.4.2024 § 21 HMKDno-2017-361

VALITTAJA

(jäljempänä myös ”**Valittaja**”)

VALITTAJAN ASIAMIES JA PROSESSIOSOITE

Asianajaja Ville Salonen
Luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, OTM Susanna Taivainen
Asianajotoimisto Magnusson Oy
Kalevantie 2 (Technopolis Yliopistonrinne), 33100 Tampere
Puh. +358 46 814 1441, +358 40 358 8925
Sähköposti: ville.salonen@magnussonlaw.com
susanna.taivainen@magnussonlaw.com

1 SELVITYS PÄÄTÖKSEN TIEDOKSISAANNISTA

Muutoksenhaun kohteena oleva päätös on asetettu nähtäväksi Hämeenkyrön kunnan verkkosivuille 6.5.2024 (Liite 2). Päätöksen katsotaan tulleen kunnan jäsenen tietoon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa, kyseistä

SIMPLIFYING MATTERS - WWW.MAGNUSSONLAW.COM

HELSINKI
Jaakonkatu 3 A, 6th floor
FI-00100 Helsinki, Finland
T. +358 207 419 500
helsinki@magnussonlaw.com

TAMPERE
Kalevantie 2 (Technopolis Yliopistonrinne)
FI-33100 Tampere, Finland
T. +358 207 419 500
tampere@magnussonlaw.com

päivää määräaikaan lukematta. Näin ollen valituskirjelmän viimeinen toimittamispäivä on 12.6.2024.

2 VAATIMUKSET

vaatii kunnioittavasti, että hallinto-oikeus

- (i) kumoaa Hämeenkyrön kunnanvaltuuston osayleiskaavan hyväksymistä koskevan päätöksen 29.4.2024 § 21; ja
- (ii) palauttaa asian kunnan viranomaisen uudelleen käsiteltäväksi; sekä
- (iii) joka tapauksessa velvoittaa Hämeenkyrön kunnan korvaamaan Valittajan asianosais- ja oikeudenkäyntikulut mahdollinen oikeudenkäyntimaksu mukaan lukien myöhemmin yksilöitävällä määrällä korkolain 4.1 §:n mukaisine viivästyskorkeineen kuukauden kuluttua päätöksentekopäivästä.

3 PERUSTEET

- (1) Hämeenkyrön kunnanvaltuuston päätös osayleiskaavan hyväksymisestä on lainvastainen. Osayleiskaava ei täytä yleiskaavalle asetettuja sisältövaatimuksia.
- (2) Päätös on omiaan aiheuttamaan alueen maanomistajille ja ympäristölle merkittävää ja kohtuutonta haittaa, joka olisi ollut vältettävissä kaavamutoksen tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä.
- (3) Osayleiskaavassa on jätetty kokonaan huomioimatta hulevesien hallittu, kokonaisvaltainen ja suunnitelmallinen järjestäminen. Osayleiskaavan sisältö on vastoin maankäyttö- ja rakennuslain asettamaa tavoitetta viivyttää ja imeyttää hulevesiä niiden kerääntymispaikalla sekä ehkäistä haitallisia vaikutuksia kiinteistöille ja ympäristölle erityisesti ottaen huomioon ilmaston muuttuminen pitkällä aikavälillä.
- (4) Osayleiskaavan valmistelussa on sivuutettu kaava-alueen maanomistajien esiin tuomat vakavat hulevesihaitat, jotka ovat jo nykyisellään kestäättömällä tasolla ja tulevat osayleiskaavassa osoitetun rakentamisen myötä lisääntymään entisestään.
- (5) Osayleiskaava perustuu puutteellisiin ympäristöselvityksiin. Osayleiskaavan valmisteluvaiheessa teetetystä luontoselvityksessä korostettuja metsälain ja vesilain mukaisia kohteita ja niiden edellyttämiä toimenpiteitä ei ole riittävällä tavalla selvitetty. Tämän lisäksi Natura 2000-arviointia ei ole tehty, vaikka sille olisi ollut perusteet hankkeen merkittävästi heikentäessä alueen luonnonarvoja Natura 2000-verkostossa.
- (6) Liito-oravaselvityksessä 2019 ilmi tulleita elinympäristöjä ja kulkuyhteyksiä ei olla otettu huomioon osayleiskaavan laadinnassa riittävästi ja osayleiskaava on

epäselvin karttamerkinnoin toteutettu, joka lainvastaisesti vaarantaa liito-oravien suojelun uhanalaisena lajina.

- (7) Osayleiskaavan vesistövaikutuksia sekä pohjavesialueisiin kohdistuvia vaikutuksia ei ole riittävällä tavalla otettu huomioon osayleiskaavan laadinnassa.
- (8) Osayleiskaavan kaavoitusmenettelyssä on lisäksi laiminlyöty vuorovaikutus maanomistajien kanssa, sillä muistutuksen tehneille ei ole ilmoitettu lain edellyttämää kunnan perusteltua kannanottoa mielipiteisiin. Nämä asiat, joihin ei ole annettu perusteluja, johtuvat Valittajan käsityksen mukaan edellä esille tuoduista puutteellisista ympäristöselvityksistä tai niiden tarkoitushakuisesta huomiotta jättämisestä.
- (9) Päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, sillä muutettua osayleiskaavaehdotusta ei ole asetettu ehdotusvaiheessa tehtyjen muutosten jälkeen uudelleen nähtäville.

4 TARKEMMAT PERUSTEET

4.1 Asian tausta

- (1) Vuodesta 2017 saakka valmistellun Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma-osayleiskaavan taustalla on ollut Hämeenkyrön kunnan tavoite oikeusvaikutteisella osayleiskaavalla rakennuspaikat suoraan rakennusluvilla ratkaistavaksi, sillä voimassa oleva kaavatilanne on edellyttänyt suunnittelutarveratkaisujen ja poikkeuslupien hakemista. Lisäksi kaavassa osoitettu M-2/TP/res-merkitty aluevaraus työpaikka-alueelle, johon on suunniteltu toista työpaikka-aluetta tällä hetkellä rakennettavan Hanhijärven työpaikka-alueen lisäksi. Kunta on perustellut alueen saattamista osayleiskaavan piiriin rakentajien ja maanomistajien edulla.
- (2) Valittaja omistaa vapaa-ajan kiinteistön Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma-osayleiskaavan alueella ("**kaava-alue**") Kirkkojärven rannalla. Valittajan kiinteistöllä kulkevan puron kautta johdetaan jo nykyisellään hulevesiä Kirkkojärveen, ja Kirkkojärvi on merkittävä purkuvesistö alueen hulevesille. Hämeenkyrönväylän sekä sen pohjoispuolelle rakentuvan Hanhijärven työpaikka-alueen rakentaminen on lisännyt hulevesiä ja sen myötä jokien, puron ja lampien vesimäärää kestävämmälle tasolle. Vesimäärän lisääntyminen on aiheuttanut jo nyt merkittävää haittaa kiinteistölle ja ympäristölle.
- (3) Valittaja antoi yhdessä kaava-alueen kuuden muun maanomistajan kanssa Hämeenkyrön kunnalle muistutuksen 16.3.2023 tarkistetusta kaavaehdotuksesta. Kunta toimitti vastauksena muistutukseen 23.4.2024 päivätyn kaavoittajan vastineen, jonka mukaan *"alueella jo ilmenneet hulevesistä johtuneet muutokset voidaan ratkaista muutenkin kuin osayleiskaavassa, etenkin kun vaikuttaa siltä, että negatiiviset vaikutukset ovat johtuneet nyt kaavoitettavan alueen*

ulkopuolisista vaikutuksista, joihin tällä osayleiskaavalla ei pystytä vaikuttamaan”.
(Liite 3)

- (4) Hallitsematon hulevesitilanne on siten edelleen Hämeenkyrön kunnassa ja kaava-alueella ratkaisematta ja osayleiskaava erityisesti siinä osoitetun työpaikka-alueen johdosta pahentaisi tilannetta merkittävästi. Jäljempänä tarkennetuin perustein hulevesihaittojen huomiotta jättämisellä ja kunnan haluttomuudella suunnitelmallisesti huolehtia hulevesien hallinnasta on vaikutus siihen, että Hämeenkyrön kunnanvaltuuston hyväksymä osayleiskaava ei täytä laissa asetettuja sisältövaatimuksia ja aiheuttaa haittaa ympäristölle sekä alueen maanomistajille.

4.2 Kunnalla on velvollisuus järjestää hulevesien hallinta osana kaavoitusta

- (1) Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, jäljempänä ”MRL”) 39 § edellyttää kuntaa ottamaan yleiskaavaa laadittaessa huomioon mm. yhdyskuntarakenteen toimivuuden taloudellisuuden ja ekologisen kestävyyden, ympäristöhaittojen vähentämisen, rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaalimisen. Edellä tarkoitetut seikat on selvitettävä siinä määrin kuin yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät, eikä yleiskaavalla saa aiheuttaa maanomistajalle kohtuutonta haittaa.
- (2) MRL 103 b §:n mukaan hulevesien hallinnalla tarkoitetaan hulevesien imeyttämiseen, viivyttämiseen, johtamiseen, viemäröintiin ja käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä. MRL 103 i §:n mukaisesti kunta voi ottaa järjestettäväkseen hulevesien hallinnan muillakin alueilla kuin asemakaava-alueilla, ja kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin kunnan hulevesijärjestelmän ja vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriverkoston toteuttamiseksi tai hulevesien hallitsemiseksi muulla tavoin. MRL 103 j §:n mukaan kunnan määräämä monijäseninen toimielin voi antaa kuntaa tai kunnan osaa koskevia tarkempia määräyksiä hulevesien hallinnasta. Lainkohta lisäksi täsmentää sen, mitä määräykset voivat koskea hulevesien suhteen. Määräyksiä ei sovelleta silloin, kun oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa tai asemakaavassa on toisin määrätty.
- (3) MRL ei sisällä kuntaa velvoittavaa pakottavaa vaatimusta hulevesiä koskevien määräysten sisällyttämiseen yleiskaavaan. MRL 39 § sisältää kuitenkin selvittämisvelvollisuuden kaavan vaikutuksista. Valittaja katsoo, että kunnan ollessa tietoinen jo olemassa olevista vaikutuksista sekä siitä, että laadittu kaava on omiaan lisäämään haitallisia vaikutuksia vastoin laissa nimenomaisesti todettuja tavoitteita, on kunnalla näissä olosuhteissa velvollisuus ryhtyä riittäviin toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi. Hulevesien suunnitelmallinen ja kokonaisvaltainen hallinta on tietyn edellytyksin tarpeen jo yleiskaavatasolla¹, erityisesti tässä tilanteessa, kun kunnan nimenomainen tavoite kaavan laatimisen

---

¹ Ympäristöministeriö: Ilmastotavoitteita edistävä kaavoitus, 2015, s. 42.

taustalla on ollut, että rakentaminen perustuu suurelta osin suoraan osayleiskaavaan.

- (4) Kaavoittajan Valittajan muistutukseen antama vastaus ja toimenpiteisiin ryhtymättä jättäminen on ristiriidassa yleiskaavalle asetettujen sisältövaatimusten kanssa. Valittaja on tuonut esiin, että osayleiskaavassa osoitettu kooltaan 16,5 ha suuruinen M-2/TP/res-merkitty työpaikka-alue on omiaan johtamaan hulevesihaittojen pahenemiseen ja siten lisäämään ympäristöhaittoja sekä vahingoittamaan kaava-alueen arvokkaita maisema- ja luontoarvoja. Muistutuksessa on esitetty konkreettisia vakavia haittoja, jotka edellyttävät vallitsevissa olosuhteissa osayleiskaavaan sisällytettävän suojelutavoitteita tukevia määräyksiä ja/tai laatimaan osayleiskaavaa varten taikka koko kunnan käsittävän hulevesisuunnitelman. Valittaja katsoo, että vaikutusten arviointi on tältä osin kokonaan laiminlyöty, vaikka sen tulisi olla korostunut erityisesti tällaisessa kaavan osaratkaisussa, joka tulee johtamaan olennaisiin maankäytön muutoksiin ja merkittäviin vaikutuksiin.
- (5) Kaavoittajan vastineessa (Liite 3) annetaan ymmärtää Hämeenkyrönväylään ja sen eteläpuolella tehtyihin hakkuisiin viitaten, että osayleiskaavassa ei olisi välttämätöntä huomioida kaavan mahdollistaman maankäytön aiheuttamia haittoja silloin, jos veden luonnollisiin virtausolosuhteisiin ovat jo ennestään vaikuttaneet muutkin tekijät. Valittajan näkemys on päinvastainen; kun olemassa olevat haitat ovat tiedossa, suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin tarve korostuu.
- (6) Valittaja katsoo, että kaavaa laadittaessa on aina otettava huomioon MRL:n asettamia tavoitteita silmällä pitäen kaikki lähialueen olosuhteet ja yhteisvaikutus laadittavan kaavan aikaansaamien muutosten kanssa. Valittaja toteaa, että jo yleiskaavatasolla tulisi arvioida ennakkoon kaavan ja sitä koskevien vaihtoehtojen merkittävät vaikutukset huomioiden MRL:ssä todettu periaate siitä, että ympäristövaikutusten arvioinnissa on huomioitava ilmaston muuttuminen pitkällä aikavälillä.

4.3 Vesistö- ja pohjavesivaikutuksista

- (1) Hulevesikuormitus ja -vaikutukset ovat konkreettisesti havaittavissa Valittajan kiinteistön ja lähialueen ojissa ja puroissa. Laitilan pohjoisosan arvokkaaksi luokitellut ojat ja purot ovat reunuksiltaan hyvin pehmeitä ja eroosioherkkiä. Näiden mukana kulkeutuu jatkuvasti hulevesien mukana maa-aineista, ja erityisesti tulvien aikaan suuria maakaistaleita kulkeutuu kohti järveä. Ojien ja puron ympärillä on välitön sortumavaara, ja useat kuuset ovat yksijuurisuuutensa vuoksi vaarassa kaatua rakennusten tai ihmisten päälle veden noustessa. Valittajan tiedossa on, että lähikiinteistöillä puita on vesimäärän lisääntymisen vuoksi jo kaatunut.

- (2) Purkuvesistönä toimivan Kirkkojärven vesi on hyvin sameaa ja järvi on jo merkittävästi rehevöitynyt siihen kulkeutuneen maa- ja kiintoaineksen vuoksi. Rehevöitymisen aiheuttama järven rajan muutos on havaittavissa liitteessä 4 esitetyistä ilmakuvista.
- (3) Osayleiskaavan vaikutuksia pohjavesiin ei ole riittävästi arvioitu. Osayleiskaava-alueella sijaitsee lukuisia pohjavesialueita, mm. Laitilan ja Miharin pohjavesialueet. Laitilan pohjavesialue on tyypiltään 1-luokan vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue ja Miharin 1E-luokan pohjavesialue, joka on vedenhankintaa varten tärkeä alue ja jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen.
- (4) Yleisesti tiedossa oleva seikka on, että maankäyttö voi vaikuttaa haitallisesti sekä pohjaveden määrään että laatuun, ja että hulevedet heikentävät veden ja pohjaveden tilaa ja määrää. Rakennettu ympäristö, etenkin teollisuutta sisältävä työpaikka-alue, merkitsee tiiviiden ja vettä läpäisemättömien pintojen suurta määrää, joka estää veden imeytymisen maaperään pohjavedeksi ja kasvien käytettäväksi. Hulevesiin kertyy myös liikenneväylien pinnoilta haitallisia aineita, joiden päätyminen purkuvesistöön heikentää vesistöjen tilaa ja aiheuttaa tulvimista. Myös perinteiset hulevesien johtamisratkaisut, kuten viivytysaltaat, ovat esimerkiksi rankkasateiden yhteydessä alttiita tulvimiselle.
- (5) Pohjavesivaikutuksiin on kiinnitetty huomiota myös kaavaehdotukseen annetuissa muistutuksissa. Muistutuksessa nro 5 (Liite 8) todetaan:

Kaavoitusselostuksessa ei ole liioin selvitetty rakentamisen vaikutuksista Pinsiönkankaan pohjaveden laatuun ja pohjavesipinnan tasoon, jätevesien tai hulevesien johtamisen vaikutuksista tai suojakerroksista. Ge1- eikä pohjavesialueelle ei tule suunnitella tai myöntää uusia rakennuspaikkoja.

- (6) Tähän muistutukseen nro 5 kaavoittaja on antanut seuraavan vastauksen:
- ”Miharin pohjavesialueen, maakuntakaavan Pinsiönkankaan virkistysalueen ja geologisesti arvokkaan harjualueen laajuus huomioiden osayleiskaavassa osoitetun kahdeksan pientalon rakennuspaikan vaikutus kokonaisuutena tarkastellen alueen arvoihin on vähäinen”.*
- (7) Edellä kaavoittaja myöntää ensinnäkin sen, että osayleiskaavan ratkaisut tulevat mahdollisesti vaikuttamaan Miharin pohjavesialueeseen, joka on vastoin ympäristönsuojelulain (527/2014, ”YSL”) 17 §:ssä säädettyä pohjaveden pilaamiskieltoa, sillä rakentamisella liitännäisvaikutuksineen on vaikutus pohjaveden laatuun. Kaavoittaja perustelee Miharin pohjavesialueelle rakentamisen sallimista sillä, että vaikutus olisi kokonaisuutena vähäinen, mikä on vähintään kummeksuttava käsitys siltä kannalta, että pohjaveden pilaamiskielto sisältää kategorisen kiellon aiheuttaa edes vähäistä vaaraa pohjavedelle, ja säännös

sisältää absoluuttisen riskittömyyden edellytyksen. Näin ollen pieninkin riskinotto merkitsee pohjaveden pilaamiskiellon vastaista toimintaa. Kaavoittaja ei ole tuonut esiin lisäperusteita tai tutkimusta rakentamisen vaikutuksista pohjaveteen siitä huolimatta, että vaikutus pohjaveteen tunnustetaan olevan. Valittajan käsityksen mukaan pohjaveden pilaamiskielto kieltää tällaisen vaaran aiheuttamisen.

- (8) Niin ikään Valittaja esitti muistutuksessaan huolen työpaikka-alueen rakentamisen vaikutuksista Laitilan pohjavesialueeseen. Kaavoittaja totesi vastineessaan, että riskiä pohjaveden pilaantumislle ei ole siitä syystä, että työpaikka-alue sijaitsee yli 600 metrin etäisyydellä pohjavesialueesta. On kuitenkin notorista, että veden luonnollinen virtaussuunta kulkee alamäkeen, siis työpaikka-alueelta suoraan pohjavesialuetta kohti, vaikka hulevedet tulisi johtaa pois päin pohjaveden muodostumisalueelta. Epäselväksi jää, miksi kaavoittaja katsoo tällaisen, veden virtauksen suuntaisen lyhyen etäisyyden merkitsevän, ettei riskiä ole.
- (9) Edelleen selvää on, että M-2/TP/res-alueelle rakentamisen yhteydessä toteutettava yli 16 ha kokoinen asfalttialue tulee lisäämään kertyvien pintavesien kulkeutumista työpaikka-alueelta muualle. Työpaikka-alueelle suunniteltu teollisuustoiminta olisi omiaan lisäämään veteen kulkeutuvia epäpuhtauksia, jotka kulkeutuvat edelleen pohjavesialueelle. Kuten kaavan oheismateriaalina olevasta luontoselvityksestä ilmenee (Liite 12, s. 18), mm. Laitilan pohjavesialue on maaperältään hiekkaa, jonka vedenläpäisevyys on tunnetusti hyvä. Osayleiskaavan mahdollistaman rakentamisen vaikutusta pohjavesialueisiin ei ole riittävällä tavalla selvitetty kaavan valmistelutyössä.
- (10) Valittaja toteaa, että hulevesien laadullista hallintaa ja hallinnan suunnittelua ei ole mahdollista jättää yksittäisten kiinteistöjen rakentamisen tai edes tarkemman asemakaavoituksen yhteydessä ratkaistavaksi, kun epäpuhtauksien tiedetään jo nyt leviävän. Tämä olisi myös ympäristönsuojelulain 17 §:n pohjaveden pilaamiskiellon vastaista.

4.4 Tulvariski on otettava kaavassa huomioon

- (1) Osayleiskaavan mukaisen rakentamisen hulevesivaikutukset on otettava huomioon myös siksi, että Laitilan alue on tulvariskialuetta. Alueen joet ja purot tulvivat jotällä hetkellä merkittävästi etenkin rankkasateilla, joiden määrä tulee ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden myötä lisääntymään. Ympäristöministeriö on kaavoitusta koskevassa oppaassaan todennut ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta olevan tärkeää, että alueiden suunnittelussa vältetään rakentamisen sijoittamista tulvavaara-alueille ja otetaan huomioon hulevedet. Edelleen ministeriön ohjeen mukaan ilmastovaikutuksiin liittyviä ratkaisuja tulisi tehdä jo yleiskaavassa.²

---

² Ympäristöministeriö: Ilmastotavoitteita edistävä kaavoitus, 2015, s. 7.

- (2) Tulvariskiin viitaten kaavoittaja totesi virheellisesti Valittajan muistutukseen antamassaan vastineessa, etteivät Kirkkojärvi ja Mahnalanselkä ole erityisen tulvariskiherkkiä alueita. Valittaja toteaa kuitenkin omaan paikallistietämykseensä perustuen, että ojien ja purojen tulviminen on todellinen ongelma jo tällä hetkellä, eikä ongelma tule oletettavasti helpottamaan tulevaisuudessa. Lisäksi kaavoittajan vastine antaa harhaanjohtavan kuvan alueen turvariskistä, sillä Tulvakeskuksen ylläpitämässä karttapalvelussa Mahnalanselän-Kirkkojärven tulvakartassa alue on osoitettu erikoisskenaariossa tulva-alueeksi (Liite 10). Ilmastonmuutoksen myötä tulvariski kasvaa myös sisävesissä erityisesti suurten vesistöjen varsilla. Valittaja katsoo, että tulvariskit on huomioitava osayleiskaavan valmistelussa ennen kuin merkittävää lisärakentamista alueelle voidaan osoittaa.
- (3) Edellä mainituista syistä osayleiskaavassa tulisi osoittaa hulevesien hallintaa koskevia reittejä, ratkaisuja ja tilavaroituksia, tai hallinta tulisi suunnitella hulevesisuunnitelmassa. Kirkkojärveen laskevat purot ja oja eivät yksinkertaisesti kestä sellaista vesimäärän lisääntymistä, jonka nyt kysymyksessä oleva osayleiskaava saa aikaan ilman hallittua ja kokonaisvaltaista suunnittelua.

4.5 Kaavoitusta ei ole järjestetty lain vaatimalla tavalla vuorovaikutuksessa maanomistajien kanssa

- (1) MRL 8 luvun osallistumista koskevien periaatteiden mukaan kaavoitus tulee järjestää vuorovaikutuksessa maanomistajien kanssa. MRL 65 §:n mukaan muistutuksen tehneille, --, on ilmoitettava kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen. Lain esitöiden mukaan kaavoittajan vastauksesta on ”käytävä ilmi perusteltu vastaus muistutuksissa esitettyihin näkökohtiin”.³

- (2) Esimerkiksi muistutuksessa 27 (Liite 9) todetaan seuraavaa:

”Koko ranta-alue on vapaa-ajan asuntoja vierä vieressä ja peltojen käyttötarkoituksen muutos aiheuttaisi kohtuutonta haittaa nykyisille asukkaille ja Pajulahden veden laadulle”, sekä ”Viereisillä pelloilla laiduntavat hevoset aiheuttaisivat hajuhaittoja, karpäsiä ja paarmoja yms. Pelloilta johtaa avo-ojat suoraan matalaan Pajulahteen. Lahdessa ei vesi kierrä lainkaan jolloin sen rehevöityminen lisääntyy pelloilta tulevista ulosteista sisältävistä hulevesistä johtuen. Suoja-alue voisi edes jonkin verran rajata virkistyskäytössä olevaa Pajulahden veden ravinne- ja bakteerikannan kasvamista. Entäpä imeytyskenttä ojiin? Rajoittaako se edes bakteerien virtaamista pelloilta järveen?”

- (3) Kaavoittajan vastauksessa muistutukseen 27 ei ole mainittu sanallakaan Pajulahden veden laadulle aiheutuvaa riskiä rehevöitymisestä tai otettu kantaa hulevesiin liittyviin asioihin. Kaavoittaja on todennut vastauksenaan asiaan:

---

³ HE 102/2008 vp, yksityiskohtaiset perustelut 65 §.

”Nyt laadittavalla osayleiskaavalla ei ole tarpeen asettaa tiukempia suojaetäisyysvaatimuksia /- määräyksiä kaava-alueen maanomistajille, kuin mitä kunnassa on voimassa yleisesti”.

(4) Tätä kaavoittajan vastausta ei voitane katsoa lain edellyttämäksi perustelluksi vastaukseksi muistutuksessa esitettyihin näkökohtiin, kun maanomistajan aitoa huolta ympäristöstä ja kysymyksiä koskien Pajulahden veden laatua ei selvästi ole millään tavoin huomioitu. Siten kunta on Valittajan näkemyksen mukaan menetellyt kaavan valmistelussa lainvastaisesti, kun mm. hulevesikysymyksiin ei ole annettu perusteltua vastausta muistutuksen antaneelle.

(5) Vastaavasti myös esimerkiksi muistutuksessa 35 (Liite 10) on todettu seuraavasti:

”Mielestämme ehdotuksessa ei ole riittävästi huomioitu alueen maisema- ja luontoarvoja. Niiden pitäisi olla kaavassa yksi tärkeimmistä lähtökohdista. Alue on merkitty yhdeksi Suomen kansanmaisemaluettelonkohteista osaksi kansallismaiseman keskeistä viljelyseutua. Rakentamisen ympäristövaikutukset tulisi huomioida huolella ja mieltä tarkemmin uusien rakennuspaikkojen sijoittelua”

(6) Kaavoittaja ei ole vastauksessaan ottanut lainkaan huomioon ympäristövaikutuksiin ja kansallismaisemaan liittyviä muistutuksessa ilmi tuotuja näkökohtia. Kaavoittaja on ainoastaan ottanut kantaa muistutuksen antajan kommentteihin koskien putkiston huomioon ottamista. Vastauksesta käy ilmi, että kaavoittaja ei ole antanut näkökohtaan perusteltua vastausta, eikä vastaus täytä MRL 65.2 §:n perusteluvollisuutta.

4.6 Kunta on laiminlyönyt muutetun kaavan nähtäville asettamisen

(1) Todettakoon, että Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma-osayleiskaavan aineisto on ollut nyt nähtävillä kaksi kertaa. Ensimmäisestä ehdotuksesta saapui 66 muistutusta ja 18 lausuntoa ja tarkistetusta ehdotuksesta 50 muistutusta ja 13 lausuntoa. Kaavoittajan muistutuksiin antamissa vastauksissa on toistuvasti havaittavissa se, että luonnonsuojelullisia näkökulmia ei perustella.

(2) Viimeisen muistutuskierroksen yhteydessä ehdotukseen on annettu vielä 50 muistutusta, joiden perusteella kaavaehdotukseen on tehty merkittävä määrä muutoksia perusteluina se, että ”Muutos on vähäinen, eikä edellytä kaavaehdotuksen uudelleen nähtäville asettamista”. Näiden useiden muutosten myötä osayleiskaava on kuitenkin muuttunut sisällöllisesti merkittävästi siitä, mitä se on ollut, kun se on asetettumaanomistajien nähtäville. Maanomistajilla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa kaavaan, ja tarkistettuun ehdotukseen tehtyjen muutosten määrä huomioon ottaen maanomistajilla ei ole ollut mahdollisuutta tulla kuulluksi osayleiskaavasta, josta kunnanvaltuusto on päättänyt. Ottaen huomioon muistutusten merkittävä määrä vielä toisella kuulemiskierroksella, olisi ollut perusteltua MRL 8 luvun periaatteiden mukaisesti kuulla maanomistajia kolmannen

kerran. Muutosten määrä sekä osallistumisen ja kuulemisten laiminlyönti antaa vähintään perustellun aiheen epäillä, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä.

4.7 Alueen erityisen tärkeät luonto- ja maisema-arvot

4.7.1 Liito-oravista

- (1) Kaavan oheismateriaaliin sisältyvästä luontoselvityksestä (Liite 12, s. 20–21) ilmenevin tavoin Laitilan pohjoisosassa sijaitsevalle Valittajan kiinteistölle johtavat ja Kirkkojärveen laskevat Ojaniemen purot, purolehdot, ylemmän haaran purovarren muutama noro sekä lehtolaikku on rajattu arvokkaiksi kohteiksi. Purovarren puuston ja pensaikkojen todetaan muodostavan monille eliöille tärkeän viheryhteyden ja lisäävän alueen monimuotoisuutta. Purolehdossa kasvaa myös järeitä haapoja. Luontoselvityksessä todetaan suosituksena seuraavaa: *Alueet suositellaan huomioimaan maankäytössä siten, ettei alueiden rakennepiirteitä heikennetä ja alueiden ympärille jätetään riittävä suojavyöhyke.*
- (2) Luontoselvityksessä (Liite 12, s. 24) todetaan edelleen, että alueella on tehty liito-oravahavaintoja. Selvityksessä suositellaan, että jatkossa alue suositellaan jättämään sellaisen maankäytön ulkopuolelle, joka muuttaa alueen rakennepiirteitä. Rakentamaton rantavyöhyke suositellaan jättämään kokonaan käsittelemättä, ja rakennetuilla osilla ranta tulee säilyttää puustoisena latvusyhteyden säilymisen vuoksi. Järeiden puiden poistamista tulee välttää.
- (3) Järeät haavat ovat liito-oraville tärkeä elinympäristö, samoin suojaisat kuuset, joita Laitilan pohjoisosassa sijaitsee. Valittaja toi jo muistutuksessa esiin sen, että kaavaa valmisteltaessa ei ole riittävällä tavalla selvitetty liito-oravien ja muiden luontodirektiivin IV a -mukaisten lajien esiintyvyyttä kaava-alueella. Valittaja on tämän jälkeen saanut Hämeenkyrön kunnalta pyytämällä osayleiskaavan oheismateriaaliin kuuluvan erillisen liito-oravaselvityksen osayleiskaava-alueella vuodelta 2019, joka on valmisteluaineiston liitteenä 8 c (Liite 13). Liitteen 13 sivun 3 karttaotteesta ilmenee, että kaava-alueella sijaitsee huomattava määrä liito-oravien asuttuja revierejä, elinympäristöjen vahvan yhteyden alueita, sopivia ja osin suojeltuja elinympäristöjä sekä Natura-alueita. Valittajan kiinteistö, jonka välittömässä läheisyydessä mm. edellä mainittuja hulevesistä johtuvia puustovahinkoja on jo tapahtunut, sijaitsee vahvan yhteyden alueella, sopivan elinympäristön välittömässä läheisyydessä. Lisääntyneet hulevedet aiheuttavat näin ollen vaaraa myös ympäristölle ja suojelluille eläinlajeille.
- (4) Osayleiskaavassa erityisesti luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet (luo-merkinnät) on epäselvästi numeroitu ja aseteltu. Näin on todettu myös ehdotusvaiheen 2. viranomaisneuvotteluissa 30.11.2023 ELY-keskuksen Luontoyksikön toimesta (Liite 7, s. 6–7). Hämeenkyrön kunta ei neuvotteluissa ole suunnitellut muokkaavansa kaavamääräyksiä. Osayleiskaavan numerointi ja

kaavaselostuksen luettelo on siten edelleen epäselvä sekä ELY-keskuksen viranomaisille, että muille käyttäjille. Liito-oravaselvityksestä käy selkeästi ilmi ne alueet, joilla liito-oravia asuu, joilla niitä voi asua sekä liito-oravien kulkuyhteydet (Liite 13, s. 3). Nämä olisi tullut ottaa huomioon esimerkiksi ympyröimällä olennaiset alueet, joissa on liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja kaavoituksessa, mutta näin ei kuitenkaan ole toimittu, eikä osayleiskaava siten vaillinaisen informatiivisuuden takia suojaa lain vaatimalla tavalla liito-oravien lisääntymispaikkoja (Ks. Liite 14 ja esimerkiksi Koivumäen ja Korvurinvuoren läheinen alue, jolla epäselviä luo-2- ja luo-1-merkintöjä). Usein yleiskaavoissa on ympyröity liito-oraville merkityksellisiä puita sekä liito-oravien kulkuyhteydet, mikä olisi ollut Valittajan näkemyksen mukaan suositeltava toimintatapa.

- (5) Liito-oravaselvityksestä ilmenevien elinympäristötietojen perusteella on myös ilmeistä, että hulevesihaitat aiheuttavat merkittävän vaaran luontodirektiivin IV a liitteinen-mukaisille lajeille kaava-alueella. Liitteessä IV a mainittuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on lisäksi luonnonsuojelulain (9/2023, ”LSL”) 78.2 §:n nojalla kielletty.
- (6) Sen lisäksi, että edellä mainitut seikat aiheuttavat maanomistajille ja heidän omaisuudelleen jo nykyisellään merkittäviä haittoja ja vaaratilanteita, myös liito-oravien elinympäristö on entistä enemmän uhattuna osayleiskaavan mukaisen maankäytön seurauksena.

4.7.2 Natura 2000-arviointi

- (1) LSL 35 §:n mukaista Natura-arviointia ei ole tapauksessa laadittu. Osayleiskaavan mukaisen maankäytön voidaan katsoa todennäköisesti heikentävän Natura 2000-verkostoon kuuluvan alueen luontoarvoja, joten Natura 2000 -arviointi olisi tullut toteuttaa LSL 65 §:n edellyttämällä tavalla. Kaava-alueelle sijoittuu kolme Natura 2000-aluetta.
- (2) Pirkanmaan ELY-keskus (”ELY-keskus”) on antanut kaavaehdotuksesta uusimman lausuntonsa 2.4.2024. ELY-keskus on pitänyt erityisen ongelmallisena aiemmin M-1-merkinnän alueella mahdollista rakentamista Pinsiön-Matalusjoen ranta-alueella. ELY-keskuksen mukaan alueen käytön on katsottu voivan aiheuttaa erityisen suurta kiintoaines- ja ravinnekuormitusta Pinsiön-Matalusjokeen niin hankkeen rakentamisen aikana kuin hankkeen toiminnan aikanakin. (Liite 6, s. 2–3)
- (3) Natura 2000-arvioinnin osalta kyseiseltä alueelta ELY-keskus on huomionnut, että M-1-merkinnän vaikutusten arviointia ei ole suoritettu, vaikka ELY-keskus on tätä edellyttänyt. Alueella on jokihelmisimpukoita, eli raakkuja, jotka ovat erittäin uhanalaisiksi luokiteltuja ja rauhoitettuja. ELY-keskus toteaa seuraavasti:

”M-1 -merkinnän vaikutusmekanismien tunnistamisen ja vaikutusten arvioinnin dokumentointi suhteessa erityisesti sekä Pinsiön-Matalusjoen

pikkujokien ja purojen luontotyyppiin, että raakkuun olisi ollut perusteltua, - -.”⁴

- (4) ELY-keskuksen lausunto 2.4.2024 perustuu Natura-arvioinnin tarpeen selvittämiseen 1.3.2024 (Liite 5). ELY-keskus toteaa lausunnossaan, että alueen käyttö voi aiheuttaa erityisen suurta kuormitusta Pinsiön-Matalusjokeen. ELY-keskuksen virkamies on myös edellyttänyt viranomaiskeskusteluissa M-1-merkinnän ongelmien huomioon ottamista ja todennut, että maa- ja metsätalouteen liittyvät isommat jätevesivaikutukset ja riskit kuin tavalliseen asumiseen.⁵
- (5) Yhä ELY-keskus ottaa lisäksi 2.4.2024 antamassa lausunnossaan huomioon sen, että luontotyyppien sijoittumista Natura 2000-alueelle koskevia tietoja koskevat viitteet ovat osassa raporttia virheelliset ja lähdetieto puuttuu raportin lähdeluettelosta sekä sen, että muutamia muita vanhentuneita tai epätäsmällisiä tietoja on jäänyt päivitettyyn raporttiin. (Liite 6)
- (6) Kaavan valmistelussa ELY-keskuksen lausunnon 2.4.2024 jälkeen ei ole huomioitu Pinsiön-Matalusjokeen ehdotettuja tarkastuksia koskien jokihelmisimpukka eli raakkukantaa, jotka ELY-keskus olisi katsonut perustelluiksi. Lisäksi todettakoon, että muistutuksessa 35 (Liite 10) on otettu kantaa Natura 2000-alueeseen ja kansallismaisema-alueeseen, mutta vastaukseen muistutuksessa kaavoittaja ei ole vastannut näitä koskeviin seikkoihin. Mikäli kunta ei voi perustella siten toimiaan Natura 2000-alueiden asioiden selvittämiseen, olisi perusteltua toteuttaa myös LSL 35 §:n vaatima Natura 2000-arviointi.
- (7) Huomioiden ELY-keskuksen kannan ja sen, ettei kunta ole tehnyt muutoksia esitetyn kannan johdosta, on perusteltua katsoa, että kunnanvaltuuston päätös on lainvastainen ja mm. raakkukannan suojelun vuoksi LSL:n mukainen Natura 2000-arviointi olisi tullut tehdä, sillä hanke tulee LSL 34 §:n ja LSL 35 §:n mukaisesti merkittävästi heikentämään luontoarvoja eli mm. raakkukantaa.

4.8 Oikeudenkäyntikuluvaatimuksesta

- (1) Valittaja katsoo, että Hämeenkyrön kunta tulee velvoittaa korvaamaan Valittajalle asiassa syntyvät oikeudenkäyntikulut. Valittaja on ilmaissut jo muistutuksessa yhdessä muiden maanomistajien kanssa kunnalle vakavan huolen kaava-alueen hulevesistä ympäristövaikutuksineen, ja tähän maanomistajille hyvin merkitykselliseen asiaan Valittaja ei ole saanut kunnalta perusteltua vastausta, eikä kunta ole ryhtynyt muutenkaan toimenpiteisiin hulevesien hallinnan järjestämiseksi.

---

⁴ Ks. Liite 6, s. 2–3. (ELY-keskuksen lausunto 2.4.2024)

⁵ Ehdotusvaiheen 2. viranomaisneuvottelujen muistio 30.11.2023, Liite 7.

- (2) Hämeenkyrön kunnan menettely, siitä seuraava asian oikeudellinen epäselvyys sekä kunnan kaavoitusmonopolista johtuva Valittajan oikeussuojan tarve huomioon ottaen olisi kohtuutonta, että Valittaja yksityishenkilönä joutuisi itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

5 LIITEASIAKIRJAT

Valittaja vetoaa vaatimustensa tueksi erityisesti seuraaviin asiakirjoihin:

1. Valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen
2. Selvitys tiedoksisaannista
3. xx:n ja muiden maanomistajien muistutus ja kaavoittajan vastine
4. Ilmakuvat Kirkkojärvestä 1950 ja 2021
5. Sari-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava, Natura 2000 -arviointivelvollisuuden selvittäminen 1.3.2024
6. Pirkanmaan ELY-keskus, Lausunto; Päivitetty Natura-arvioinnin tarpeen selvittäminen, Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulman osayleiskaava, Sarkkilanjärven, Huutisuo-Sasin ja Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000 -alueet, Hämeenkyrö, 2.4.2024
7. Ehdotusvaiheen 2. viranomaisneuvottelujen muistio 30.11.2023
8. Muistutus nro 5 ja kaavoittajan vastine
9. Muistutus nro 27 ja kaavoittajan vastine
10. Muistutus nro 35 ja kaavoittajan vastine
11. Ote Tulvakeskuksen kartasta: Mahnalanselkä-Kirkkojärvi erikoisskenaario
12. Luontoselvitys 2018
13. Liito-oravaselvitys 2019
14. Kaavakartta

[allekirjoitukset seuraavalla sivulla]

6 PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS

Tampereella 10. kesäkuuta 2024

Ville Salonen
asianajaja, varatuomari, Tampere

asiamiehinä

Susanna Taivainen
luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, OTM,
Tampere

Aika 29.04.2024, klo 18:00 - 20:50

Paikka Monitoimikeskus Sillan ruokasali

Käsitellyt asiat

§ 19 Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

§ 20 Pöytäkirjan tarkastus

§ 21 Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaava, hyväksyminen

§ 22 Valtuustoaloite 1/2024; Hämeenkyrön Pride-tapahtuman huomioiminen sateenkaariliputuksella

§ 23 Hyvinvoinnin vuosiraportti 2023

§ 24 Pääomasijoitus SVOP-rahasto Hämeenkyrön Jäähalli Oy:lle

§ 25 Hämeenkyrötalohanke, suunnittelun tilanne ja hankkeen jatko

§ 26 Ilmoitusasiat

Saapuvilla olleet jäsenet

Heikki Uusitalo, puheenjohtaja
Janne Kantti, 2. varapuheenjohtaja
Mira Card
Eeva Harhala
Anna-Kaisa Immonen
Esa Järvenpää
Jarmo Järvinen
Jarmo Kalliola
Jouni Lampinen
Mauri Lepola
Johanna Leppänen
Mirka Löf
Johanna Martikainen
Janne Mäkinen
Hannamaija Oinonen
Kirsi Parhankangas
Katariina Pylsy
Kati Seppä
Aki Tainio
Juhani Vatajaniemi
Arja-Riitta Väre
Jari Takala
Tommi Väre
Olavi Pesu
Mikko Ahola
Raimo Hamari
Lauri Korpijaakko
Jari Ollila
Pekka Mäkipää
Jukka Paavola
Mervi Koponen
Pasi Eloranta
Päivi Hiltunen
Tommi Hollo
Tiina Jokela
Suvi Järvenpää
Risto Linnainmaa
Timo Mäkelä
Rauno Mäki
Vilho Ponkiniemi
Tuomas Potila
Sami Vesikko
Raija Westergård

Muut saapuvilla olleet

Tiina Paloranta, talous- ja hallintojohtaja, sihteeri
Harri Jääskeläinen, tilapalvelupäällikkö
Tuomo Kallio, hyvinvointikoordinaattori
Leena Lahtinen, kaavoituspäällikkö
Ville Vuorihuhta, tietohallintosuunnittelija

Ritva Asula-Myllynen, elinympäristöjohtaja
Essi Kyröjoki, nuorisovaltuuston edustaja
Jyri Lammela, henkilöstöpäällikkö
Erja-Riitta Myllymäki, hallintopalvelusihteeri
Riitta Palomäki, vammaisneuvoston edustaja
Minna Peltola, tietohallintopäällikkö
Johanna Rannanjärvi, kunnanjohtaja
Arja Viitasaari, vanhusneuvoston edustaja

Poissa

Maarit Lepistö, puheenjohtaja
Timo Sasi

Allekirjoitukset

Heikki Uusitalo
Puheenjohtaja

Tiina Paloranta
Sihteeri

Pöytäkirjan tarkastus

Pöytäkirja on tarkastettu ja hyväksytty

30.04.2024

01.05.2024

Mirka Löf

Johanna Martikainen

Pöytäkirjan nähtävänäolo

Pöytäkirja on julkaistu Hämeenkyrön kunnan yleisessä tietoverkossa (www.hameenkyro.fi) kuntalain 140 §:ssä säädetyllä tavalla 6.5.2024.

Erja-Riitta Myllymäki, hallintopalvelusihteeri

§ 19

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Hallintosääntö § 4: Kokouskutsu lähetetään jäsenille ja muille, joilla on läsnäolo-oikeus tai -velvollisuus, viimeistään 5 päivää ennen kokousta. Esityslista julkaistaan kunnan verkkosivuilla.

Valtuusto on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi kolmasosaa valtuutetuista on läsnä (Kuntalaki § 103).

Kokouskutsu ja esityslista on lähetetty valtuutetuille 23.4.2024. Kuulutus valtuuston kokouksesta on julkaistu kunnan nettisivuilla 23.4.2024 (kuulutus 36/2024) ja julkaistu UutisOivassa 24.4.2024.

Valtuutettu ja valtuuston puheenjohtaja Maarit Lepistö on ilmoittanut esteestä saapua kokoukseen 25.3.2024. Hänen tilalleen on kutsuttu SDP:n 1. varavaltuutettu Jari Takala. Valtuuston puheenjohtajana tässä kokouksessa toimii 1. varapuheenjohtaja Heikki Uusitalo.

Valtuutettu Timo Sasi on ilmoittanut esteestä saapua valtuuston kokoukseen. Hänen tilalleen on kutsuttu PS:n 1. varavaltuutettu Tommi Väre.

Ehdotus

Valtuusto toteaa kokouksen olevan laillinen ja päätösvaltainen.

Päätös

Hyväksyttiin.

§ 20

Pöytäkirjan tarkastus

Hallintosäännön 16 §:n mukaan pöytäkirja tarkastetaan ensisijaisesti sähköisesti. Valtuusto valitsee kaksi pöytäkirjan tarkastajaa.

Ehdotus

Pöytäkirjan tarkastajiksi valitaan Mirka Löf ja Johanna Martikainen.

Valtuuston pöytäkirja laitetaan tietoverkkoon nähtäville heti kun se on allekirjoitettu ja tarkastettu, viimeistään kuitenkin viikon kuluttua kokouksesta.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanhallitus, § 93,22.05.2017
Kunnanhallitus, § 136,11.09.2017
Kunnanhallitus, § 130,08.10.2018
Kunnanhallitus, § 48,18.03.2019
Kunnanhallitus, § 121,15.06.2020
Kunnanhallitus, § 191,23.11.2020
Kunnanhallitus, § 137,31.05.2021
Kunnanhallitus, § 168,27.06.2022
Kunnanhallitus, § 73,27.03.2023
Kunnanhallitus, § 102,22.04.2024
Kunnanvaltuusto, § 21, 29.04.2024

§ 21

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaava, hyväksyminen

HMKDno-2017-361

Kunnanhallitus, 22.05.2017, § 93

Liitteet

1 OAS_22052017_SMLM.pdf

Nykyinen voimassa oleva yleiskaava, Sasi - Mahnala - Laitila -osayleiskaava, on tiedoiltaan vanhentunut, koska kaava ja sen selvitykset on laadittu 25 - 30 vuotta sitten. Kaavasta puuttuvat ajantasaiset tiedot, kuten elinkeinotoiminnan tarvitsemat alueet ja yhteydet, kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon arvokohteet ja -alueet ja virkistysyhteydet. Myös asumiselle varattujen alueiden laajuus ja sijainnit vaativat tarkistuksia. Laadinta-ajankohdan jälkeen alueen suunnittelutilanne on muuttunut: on saatu Hämeenkyrön strateginen yleiskaava vuonna 2016 ja uusi Pirkanmaan maakuntakaava vuonna 2017. Alueelle on myös rakennettu tai suunnitteilla uusia palveluita ja kunnallistekniikan verkostoja. Lisäksi on tullut useita lakimuutoksia, jotka uuden kaavan laadinnassa tulee ottaa huomioon.

Alue on tavoiteltua asuinaluetta ja kunta laatikin omistamalleen maalle Mahnalaan vastikään asemakaavan, joka tarjoaa 19 pientalotonttia. Kuitenkin myös muilla alueen osilla asumisen mahdollisuudet tulee ottaa uuteen tarkasteluun. Alueelle kohdistuu vuosittain useita suunnittelutarvehakemuksia ja poikkeamislupahakemuksia, joiden aikaa vaativan käsittelyn sijasta päästäisiin suoraan rakennuslupahakemuksiin, mikäli alueen rakennuspaikat olisi osoitettu oikeusvaikutteisessa osayleiskaavassa. Tämä olisi suuri etu sekä rakentajille että maanomistajille.

Suunnittelualueen rajauksen lähtökohtana on voimassa olevan Sasi - Mahnala - Laitila - osayleiskaavan rajausta. Kolmen Helmen Joet -hankkeen myötä tavoitteeksi on lisäksi tullut saada Matalusjoen alajuoksu ja sen valuma-alue oikeusvaikutteisen osayleiskaavoituksen piiriin. Samalla mukaan on luettu Metsäkulma ja Siurontien varsi, jotka suosittuina alueina tuottavat vuositasolla useita rakennuspaikkakyselyjä.

Uusi osayleiskaava on tavoitteena laatia oikeusvaikutteisena ja siten, että kylä- ja ranta-alueilla määritellään asumisen ja loma-asumisen rakennuspaikat suoraan rakennusluvalla ratkaistaviksi. Kaavan osallistuminen suunnitellaan yhdessä osallisten kanssa. Kaavaprosessi aikataulutetaan alustavasti kolmivuotiseksi.

Ehdotus

Esittelijä: Antero Alenius

Hallitus asettaa vireille Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma - oikeusvaikutteisen osayleiskaavan laatimisen ja asettaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville. Samalla lopetetaan Sasinseudun osayleiskaavan vireillä olo (asetettu vireille 9.3.2006). Alue sisältyy nyt käynnistettävään kaavaan.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanhallitus, 11.09.2017, § 136

Liitteet

1 SMLM Tavoiteraportti_KH_08102018.pdf

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavan laatiminen on ohjelmoitu keväältä 2017 kevääseen 2020 siten, että pääosa työvaiheista ajoittuu vuosille 2018 ja 2019.

Koko noin kolmivuotisen prosessin aikana kaavan sisältöä ja etenemistä tullaan käsittelemään arviolta kymmenessä hallituksen kokouksessa. Kaava on tavoitteena asettaa kolme kertaa nähtäville, jotta osalliset voivat antaa lausuntonsa, mielipiteensä tai muistuksensa: kehityskuva vuonna 2018, sekä valmisteluvaihe ja ehdotusvaihe vuonna 2019.

Hankkeelle tulisi nimetä luottamushenkilöiden ja kaavan laatimisen kannalta keskeisten viranhaltijoiden yhteinen ohjausryhmä, joka kommentoi kaavan aineistoja ja etenemistä ja toimii tiedonvälittäjänä osallisten, kaavoituksen ja päätöksenteon välillä.

Koko prosessin ajalle 2017-2020 on alustavasti ohjelmoitu seitsemän ohjausryhmäkokousta eli 2-3 kokousta kalenterivuotta kohti.

Hallituksen, lautakuntien ja viranhaltijoiden tulisi nimetä ohjausryhmään sopiviksi katsomansa edustajat siten, että esteellisyyskysymykset otetaan huomioon.

Seuraavaan on koottu esteellisyyttä koskevia huomioita teoksesta "Esteellisyys ja kaavoitus" (Sampsä Matilainen, Suomen Kuntaliitto, Helsinki 2014):

1. Esteellisyys arvioidaan kaavan hyväksymis- tai hylkäämispäätöksen tekohetkellä. (mt., s. 16)
2. Kunnan johtosäännössä määritellään tahot, joilla on päätösvalta ja valmisteluvastuu kaava-asioissa ja joihin sovelletaan erityissäännöksiä. Kunnassa voi olla kuntalain 17 §:ssä tarkoitettujen virallisten toimielinten lisäksi erikseenkin asetettavia työryhmiä, jotka ovat vapaamuotoisia apu- ja valmisteluelimiä ilman muodollista toimielimen asemaa. Työryhmälle ei voida siirtää toimivaltaa tehdä kuntalaisia koskevia päätöksiä (HE 192/1994 vp.). (mt. 16)
3. Kuntakaavoituksessa voidaan perustaa kaavoituksen ohjausryhmiä tms., joiden kaavoitukseen liittyvät tehtävät vaihtelevat. Ohjausryhmässä voidaan käsitellä esim. kaavan sisältöön liittyviä kysymyksiä. Kunnan johtosäännön mukaisesti kaavan laatimisesta vastaavaa toimielintä ei sido ohjausryhmän tekemät ehdotukset. Toimielin voi vapaasti hylätä ohjausryhmän ehdotukset tai palauttaa asioita ohjausryhmälle uudelleen valmisteltavaksi. (mt., 17)

4. Kaavoituksen ohjausryhmään ei ole suositeltavaa asettaa esteelliseksi katsottavia henkilöitä ainakaan tilanteessa, jossa ohjausryhmän toiminnalla voidaan vaikuttaa kaavan sisältöön. (mt., s. 21)
5. Vaikka kaavoituksen ohjausryhmää ei yksittäistapauksessa pidettäisi kuntalain 17 §:ssä tarkoitettuna kunnan toimielimenä, henkilön toiminta tällaisessa ohjausryhmässä voidaan ottaa huomioon arvioitaessa esteellisyyttä kokonaisuutena. Estellisyyсарvioinnissa otetaan huomioon, onko henkilö hallintolaissa tarkoitettulla tavalla esteellisenä osallistunut kaava-asian käsittelyyn virka- tai luottamustehtävää hoitaessaan tai toimiessaan tähän asemaansa liittyen ohjausryhmän jäsenenä. (mt., s. 21)
6. Esteellisyyden arviointi, ratkaisu ja siitä ilmoittaminen kuuluvat ensisijaisesti henkilölle itselleen. Henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään (Kuntal 52.5 §). (mt., s. 27)

Ehdotus

Esittelijä: Antero Alenius

Hallitus

1. perustaa Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavalle ohjausryhmän ja nimeää siihen yksi tai kaksi hallituksen edustajaa ja heille varahenkilöt ja nimeää hallituksen jäsenen ohjausryhmän puheenjohtajaksi
2. valtuuttaa teknisen lautakunnan, ympäristölautakunnan ja sivistyslautakunnan kunkin nimeämään ohjausryhmään yhden edustajan ja tälle varahenkilön
3. oikeuttaa kunnanjohtajan tai hänen valtuuttamansa viranhaltijan osallistumaan ohjausryhmän kokouksiin
4. nimeää ohjausryhmän sihteeriksi kaavoitusarkkitehdin
5. toteaa ohjausryhmän kokouspalkkiot maksettavaksi hallituksen menoista, muuhun toimintaan ei hallitus ole varannut määrärahoja vaan ne menevät kaavoituksen kuluista
6. pyytää ohjausryhmää raportoimaan hallitukselle toimittamalla ohjausryhmän muistiot tiedoksi

Päätös

Hallitus nimesi ohjausryhmään neljä edustajaa; Vilho Ponkiniemen, Esa Järvenpään, Katariina Pylsyn ja Päivi Arheniuksen. Hallitus nimesi puheenjohtajaksi Esa Järvenpään.

Hyväksyttiin kohdat 2-6.

Kunnanhallitus, 08.10.2018, § 130

Valmistelijat / lisätiedot:
Helena Ylinen
helena.ylinen@hameenkyro.fi
kaavoitusarkkitehti

Liitteet

1 SMLM Tavoiteraportti_KH_08102018.pdf

Osayleiskaavan tavoitteita on määritelty yhdessä osallisten kanssa. Osallisyryhmien näkemyksiä on koottu erityyppisissä tapaamisissa. Tavoitteet ovat täsmentyneet

viranomaisneuvottelussa, yleisötilaisuuksissa, osallisten kanssa järjestetyissä palavereissa sekä maanomistajien yhteydenottojen myötä. Tavoiteraporttiin on koottu palaverien, asiakastapaamisten, yleisötilaisuuksien ja ryhmätöiden sekä viranomaisneuvottelun keskeisimmät tulokset.

Kaavan tavoitteiden määrittelyn taustoja ja tavoiteraportin luonnos esiteltiin kaavan ohjausryhmälle 10.4.2018 sekä yleisötilaisuudessa 12.4.2018 Jyväpirtillä, jolloin tavoitteisiin oli mahdollista antaa palautetta.

Tavoiteraportti lähetettiin kommentoitavaksi ohjausryhmälle, jolla ei ollut siitä huomautettavaa. Tärkeänä pidettiin, että kuntalaisille kaavan vaiheista tiedotettaessa edelleen selkeytetään, mikä kuuluu kaavoituksen kautta päätettävään osuuteen ja mikä ei.

Ensisijaisesti osayleiskaavan tavoitteiden tulee noudattaa maankäyttö- ja rakennuslakia, valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita sekä maakuntakaavan ja kunnan strategisen yleiskaavan tavoitteita. Kaavan tulee huomioida myös Pirkanmaan ympäristöohjelma Ympäristöviisas Pirkanmaa 2040 ja Hämeenkyrön kuntastrategia Menestyvä Hämeenkyrö 2030 sekä Hiilineutraalit kunnat - Hinku-hankkeen tavoitteet.

Edellä mainittujen pohjalta tavoiteraportin loppuun on tehty kooste niistä tavoitteista, joiden mukaan kaavan valmistelua tullaan viemään eteenpäin. Nämä on kirjattu myös päivitettyyn osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan 8.10.2018. Kaavan seuraavien selvitysten valmistuessa ja kaavasunnittelun edetessä tavoitteet edelleen täsmentyvät ja tarvittaessa niitä päivitetään OAS:aan.

Yleiskaavatyö jatkuu kehityskuvan (vyöhyketarkastelu) laatimisella syksyllä 2018.

Ehdotus

Esittelijä: Antero Alenius, kunnanjohtaja

Hallitus hyväksyy osayleiskaavan tavoitteet.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanhallitus, 18.03.2019, § 48

Liitteet

- 1 1_SMLM_Kehityskuva_ja_liitteet_20190318.pdf
- 2 3_SMLM_Luontoselvitys_20190318.pdf
- 3 2_SMLM_Maisemaselvitys_20190318.pdf

Sasi - Mahnala - Laitila - Metsäkulma -osayleiskaava on edennyt kehityskuvavaiheen aineistojen nähtävälle asettamiseen lausuntojen ja mielipiteiden saamiseksi. Kehityskuva on laadittu asetettujen tavoitteiden, saadun palautteen, osallistumistilaisuuksien ja suunnittelukokouksien, sekä laadittujen selvitysten, kuten maisemaselvityksen ja luontoselvityksen, tulosten pohjalta. Kehityskuvakartalla on osoitettu rakentamiselle suotuisia alueita jatkosuunnittelun ja seuraavia vaiheita varten laadittavien selvitysten, kuten arkeologian selvityksen ja emätilaselvityksen, pohjaksi.

Viranhaltijoiden yleiskaavaryhmä kommentoi kehityskuvan laatimista kokouksessaan 4.2.2019. ELY:n kanssa on pidetty työpalavereja kehityskuvan laatimisesta mm. 20.11.2018 (luontoselvitys) ja 7.2.2019 (vyöhykkeet). Kehityskuvan laatimisesta pidettiin ohjausryhmän kokous 19.2.2019. Kokouksen aluksi todettiin, että nyt kun ollaan etenemässä aloitusvaiheesta ja yleisestä tavoitteenasettelusta aluevarausten suunnitteluun, ohjausryhmän jäsenten tulee tarkistaa mahdollinen jääviytensä.

Kehityskuva, maisemaselvitys ja luontoselvitys asetetaan nähtäville lausuntojen ja mielipiteiden saamiseksi vähintään 30 vuorokaudeksi, esim. 22.3.-23.4.2019. Nähtävillä olon aikana pidetään yleisötilaisuus ja käydään tarvittaessa neuvotteluja maanomistajien kanssa. Luontoselvitystä täydennetään keväällä ja kesällä 2019 mm. liito-oravaselvitysten ja lisäalueiden osalta.

Aineistot ovat: 1. Kehityskuvareportti liitteineen (ml. selostus ja kartta), 2. Maisemaselvitys, 3. Luontoselvitys.

Ehdotus

Esittelijä: Antero Alenius, kunnanjohtaja

Hallitus asettaa Sasi - Mahnala - Laitila - Metsäkulma -osayleiskaavan kehityskuvavaiheen aineistot nähtäville lausuntojen ja mielipiteiden saamiseksi vähintään 30 vuorokaudeksi.

Päätös

Hyväksyttiin.

Esteellisyys: Päivi Hiltunen poistui esteelliseksi ilmoittautuneena tämän asian käsittelyn ajaksi. Esteellisyyden peruste; Hiltunen ja hänen lähiomaisensa ovat alueen maanomistajia.

Kunnanhallitus, 15.06.2020, § 121

Valmistelijat / lisätiedot:
Helena Ylinen
helena.ylinen@hameenkyro.fi
kaavoitusarkkitehti

Hallitus perusti 11.9.2017 § 136 Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavalle ohjausryhmän ja nimesi jäseniksi Esa Järvenpään (puheenjohtaja), Vilho Ponkiniemen, Katariina Pylsyn ja Päivi Arheniuksen.

Lautakuntien nimeämiä edustajia ryhmässä ovat Jarmo Kalliola, Kari Isokivijärvi ja Heidi Schroderus.

Hallituksen nimeämät Päivi Arhenius ja Katariina Pylsy ovat jäävänneet itsensä ohjausryhmän työstä.

Ehdotus

Esittelijä: Antero Alenius, kunnanjohtaja

Hallitus nimeää itsensä jäävänneiden tilalle kaksi jäsentä Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavan ohjausryhmään.

Päätös

Hallitus nimesi Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavan ohjausryhmään Arheniuksen tilalle Heidi Tulosen ja Pylsyn tilalle Risto Linnainmaan.

Kunnanhallitus, 23.11.2020, § 191

Valmistelijat / lisätiedot:
Helena Ylinen
helena.ylinen@hameenkyro.fi
kaavoitusarkkitehti

Oheismateriaali

- 1 5_SMLM valmisteluvaihe palauteraportti_23112020.pdf
- 2 0_SMLM_ory_muistio_271020.pdf
- 3 1_SMLM valmisteluvaihe selostus_23112020.pdf
- 4 2_SMLM valmisteluvaihe kaavakartta_23112020.pdf
- 5 3_SMLM valmisteluvaihe edullisuusvyöhykkeet_23112020.pdf
- 6 4_SMLM valmisteluvaihe OAS_23112020_khall.pdf

Osayleiskaavan valmisteluvaiheessa on laadittu kaavakartta, merkinnät ja määräykset, kaavaselostus, emätilaselvitykset, luontoselvityksen täydennys, arkeologian selvitys ja luonnos rakennetun kulttuuriympäristön selvityksestä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on päivitetty. Osayleiskaavan valmisteluvaiheen laatimisen pohjana ovat olleet Tavoiteraportti, joka hyväksyttiin 8.10.2018 ja Kehityskuva, joka oli nähtävillä 22.3.-23.4.2019. Kehityskuvaan saadut lausunnot ja mielipiteet, sekä kuvaus siitä miten ne on huomioitu kaavassa, on koottu palauteraporttiin (kaavan aineisto nro 5). Lähtökohtana on lisäksi ollut maisemaselvitys, joka laadittiin kehityskuvavaiheessa.

Rakennuspaikat on kaavakartalla osoitettu rannoilla ja kuivan maan edullisuusvyöhykkeillä siten, että ne voidaan toteuttaa suoraan rakennusluvalla. Rannoilla uusia lomarakennusten rakennuspaikkoja on 7 kappaletta ja kuivalla maalla uusia asuinpientalojen rakennuspaikkoja on 169. Rannoilla ja kuivalla maalla on lisäksi osoitettu AO-1-merkinnällä yhteensä 43 nykyistä lomarakennuspaikkaa, joiden muuttamista vakituiseksi asunnoksi voi hakea suoraan rakennusluvalla. Rakennuspaikkojen ulkopuolella rannat ovat jatkossakin poikkeamiskäsittelyjen piirissä ja kuivan maan alueet suunnittelutarvealuetta.

Osayleiskaavan alueelle sijoittuu kaksi kunnan asemakaava-aluetta, Mahnalan asemakaava-alue, jolla on 19 tonttia (lainvoima 2017), ja Sasin Aurinkopellon asemakaava-alue, jolla on 12 tonttia ja joka on juuri ollut toisen kerran ehdotuksena nähtävillä. Osayleiskaavalla ei muuteta näiden asemakaavojen sisältöä. Osayleiskaavalla ei osoiteta uusia asemakaava-alueita.

Alueen tämänhetkinen asukasmäärä on 1200. Kaavan tavoitevuoteen 2040 mennessä arvioidaan, että edellä esitetystä rakennuspaikkojen potentiaalista toteutetaan noin puolet mikä 20 vuoden kuluessa tuo alueelle noin 480 uutta asukasta, mutta poistuma huomioiden noin 240 henkilön väestönlisäyksen.

Rakennuspaikkojen lisäksi osayleiskaavassa osoitetaan maiseman, luonnon ja kulttuuriympäristön arvoalueet ja -kohteet alueen tarkemman suunnittelun ja rakentamisen tueksi. Pääosa alueesta on valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta ja Sasintie-Maisematie on historiallinen Hämeenkankaan-Kyrönkankaan tie, joka on

valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Alueella on useita Natura-alueita. Matalusjoen valuma-alue on raakkujen suojelemiseksi osoitettu omalla merkinnällään.

Osayleiskaava-aluetta on laajennettu kehityskuvavaiheen jälkeen siten että valtatie 3 pohjoispuolelta on otettu mukaan se Palkon kylän osa, joka lukeutuu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Alueen pinta-ala on nyt 62 km².

Voimassa olevan osayleiskaavan toteutumattomia lomarakennuspaikkoja ei voida muuttuneen lainsäädännön ja muuttuneiden mitoitusnormien vuoksi siirtää laadittavaan osayleiskaavaan. Voimassa olevan osayleiskaavan perusteella rantojen lomarakennuspaikoille voi toistaiseksi hakea suoria rakennuslupia. Rakentamistavoitteesta maanomistajan tulee olla viipymättä yhteydessä kunnan rakennusvalvontaan tai kaavoitukseen. Tietyissä aikaikkunassa aloitetut rakennushankkeet voidaan vielä saada laadittavana olevaan osayleiskaavaan mukaan.

Alueen rakennushankkeiden määrä ja laajuus ovat viime vuosina olleet maltillisia. Valmisteluvaiheen osayleiskaava-aineiston nähtäville asettamisen yhteydessä ei aseta MRL:n mukaista rakennuskieltoa tai toimenpiderajoitusta, vaan rakentamisen luvitus jatkuu toistaiseksi nykyisellään.

Osayleiskaavan aikaisemmat vaiheet, tavoitteenasettelu ja kehityskuva, tehtiin kunnan omana työnä. Valmisteluvaiheen kaavan laatijaksi valittiin kilpailutuksen pohjalta elokuussa 2019 Ramboll Finland Oy (kaavakartta, emätilaselvitykset, mitoitus, kaavan kuvaus ja vaikutusarviointi). Kaava-aineisto on laadittu kiinteässä yhteistyössä kunnan kaavoittajien, ohjausryhmän, viranhaltijoiden ja konsultin kesken. Kunnan kaavoitus on vastannut työn ohjelmoinnista, prosessin etenemisestä, lähtötiedoista, viranomaisyhteistyöstä, palauteraportista, OAS:n päivityksestä, kulttuuriympäristöselvityksestä ja selostuksen kokoamisesta.

Osayleiskaavan valmisteluvaiheen aineisto esitetään asetettavaksi nähtäville noin kahden kuukauden ajaksi, jotta osalliset ehtivät antaa mielipiteensä ja viranhaltijat ja viranomaiset lausuntonsa. Maanomistajat pyritään tavoittamaan myös kirjeitse. Nähtävilläoloaika voi olla esimerkiksi 7.12.2020-8.2.2021. Yleisötilaisuuden mahdollisuutta selvitetään kunnan linjausten mukaisesti.

Osayleiskaavan valmisteluvaiheen nähtävillä olo on tärkein vuorovaikutteinen vaihe, jossa osallisten, viranhaltijoiden ja viranomaisten tulee esittää mahdollisimman monipuoliset ja kattavat kantansa ja palautteensa kaavan ehdotusvaiheen laatimisen tueksi. Nähtäville asetettava kaavakartta, merkinnät ja määräykset ja kaavaselostus ovat luonnoksia, joita kehitetään ja tarkistetaan ehdotusvaiheeseen edettäessä osallisilta ja viranomaisilta saatavan palautteen sekä mahdollisten täydentävien selvitysten pohjalta. Tärkeintä on kommentoida kaavakarttaa, merkintöjä ja määräyksiä, vain niistä tulee oikeusvaikutteisia. Kun ehdotusvaihe asetetaan nähtäville, suuria muutoksia kaava-aineistoon ei enää ole tarkoitus tehdä.

Pykälän oheismateriaalina ovat viimeisimmän ohjausryhmän kokouksen 27.10.2020 muistio sekä valmisteluvaiheen kaavan aineistot: 1. kaavaselostus, 2. kaavakartta (jossa merkinnät ja määräykset), 3. edullisuusvyöhykkeet ja rakennuspaikat -kartta, 4. osallistumis- ja arviointisuunnitelma, 5. kehityskuvavaiheen palauteraportti, 6. emätilaselvitystaulukot. Nähtäville asetettavaan kaava-aineistoon liitetään myös 7. aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun MRL muistio, 8. valmisteluvaiheen ELY:n

työpalaverin muistio, 9. luontoselvitys, 10. maisemaselvitys, 11. kulttuuriympäristöselvitysluonnos ja 12. arkeologian selvitys. Kaavoitus voi tehdä aineistoihin vielä teknisiä tarkistuksia nähtävillälöön alkamiseen saakka.

Ehdotus

Esittelijä: Antero Alenius, kunnanjohtaja

Hallitus asettaa osayleiskaavan valmisteluvaiheen aineiston nähtäville.

Päätös

Hyväksyttiin.

Päivi Hiltunen poistui esteelliseksi ilmoittautuneena tämän asian käsittelyn ajaksi. Esteellisyyden peruste: lähiomaiset omistavat maata ko. kaava-alueella.

Tämä asia käsiteltiin kokouksen viimeisenä asiana.

Esteellisyys

Päivi Hiltunen

Kunnanhallitus, 31.05.2021, § 137

Valmistelijat / lisätiedot:

Helena Ylinen

helena.ylinen@hameenkyro.fi

kaavoitusarkkitehti

Liitteet

1 SMLM-kaava_karttaliite kh 31.5.21.pdf

2 SMLM-kaava_kaavan yleiset tavoitteet kh 31.5.21.pdf

3 SMLM-kaava_ toteutumatta jääneet rantarakennuspaikat kh 31.5.21 .pdf

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -oikeusvaikutteisen osayleiskaavan laatiminen on edennyt ehdotusvaiheeseen. Valmisteluvaiheen aineistoon saatiin 127 mielipidettä alueen maanomistajilta ja 19 lausuntoa mm. viranomaisilta, lautakunnilta, alueen yhdistyksiltä ja yrityksiltä. Palautteesta on noussut esiin tärkeitä teemoja, joiden jatkovalmistelu edellyttää kunnan tahtotilan ja kaavan tavoitteiden tarkentamista.

Huhti-toukokuussa 2021 on käyty ohjausryhmän, viranhaltijaryhmän, ELY:n ja hallituksen kanssa kaavoituksen käynnistämä seitsemän kokouksen sarja, jonka tarkoituksena on ollut:

- tutustua kaavan valmisteluvaiheesta saatuun palautteeseen
- saada kaavan ehdotusvaiheen työstämistä varten kommentit ja näkemykset
- linjata millä periaatteilla asiat kaavaehdotuksessa ratkaistaan ja esitetään.

Kaavaehdotusvaiheen laatijaksi on kaavoitusarkkitehdin viranhaltijapäätöksellä valittu puitesopimuskumppani A-Insinöörit Civil Oy, projektipäällikkönä arkkitehti Johanna Närhi. Ehdotusvaiheen laatimisen pohjana toimivat:

- valmisteluvaiheen ja sitä edeltäneiden vaiheiden kaava-aineistot ja selvitykset,
- valmisteluvaiheeseen saatu palaute,
- kevään 2021 kokoussarjan perusteella hallitukselle hyväksyttäviksi esitettävät linjaukset ja muut työn kuluessa v. 2021 käytävät neuvottelut ja keskustelut

(viranhaltijoiden yleiskaavaryhmä, luottamushenkilöiden ohjausryhmä, ELY, maakuntamuseo, kunnanhallitus, muut osalliset)

- täydentävät tai viimeisteltävät selvitykset

SMLM-kaavan lähtökohtina ja jatkovalmistelun tavoitteina keväällä 2021 pidetyissä kokouksissa on korostettu, että alue on alueluokituksestaan joko kaupungin läheistä maaseutua (maaseutumainen alue, joka on toiminnallisesti ja fyysisesti lähellä kaupunkialueita) tai osin myös kaupungin kehysaluetta (kaupunkiin välittömästi kytkeytyvä osa kaupungin ja maaseudun välivyöhykkeestä). Alueeseen kohdistuu kasvavaa rakentamisen kysyntää, johon yleiskaavalla halutaan vastata. Kunta haluaa yleiskaavan tavoitteilla osoittaa, että kaavoitettava alue tulee olemaan asumisen, alueen elinkeinojen ja ympäristön kannalta kehittyvää ja arvonsa säilyttävää aluetta. Tämän takia asukasmäärän odotetaan alueella maltillisesti kasvavan, mikä toteuttaa kuntastrategian tavoitteita.

Kuten Pirkanmaan Ely-keskuksen lausunnossa on todettu asuminen alueella perustuu pääasiassa yksityisautoiluun, mutta sen synnyttämä päästökuorma on vähenemässä. Kehittyvä tekniikka mahdollistaa sen, että yksityisautoilua ei tule nähdä sellaisena päästölähteenä kuin se tähän mennessä on ollut. Joukkoliikenteen käyttöä pyritään helpottamaan varaamalla kaavaan liityntäpysäköintipaikat vt 3:n varteen. Siksi Hämeenkyrön kunta katsoo, että kaavavalmistelu ei ole ristiriidassa kunnan ilmastotavoitteiden kanssa.

Rakennuspaikkojen lukumäärässä ja käyttötarkoituksen muutosten mahdollistamisessa on otettu huomioon pienenevien ikäluokkien vaikutus varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen kysyntään, ja siksi tavoitteena on turvata palveluiden käyttöasteen säilyminen. Julkisten palvelujen tarpeen merkittävä lisääntyminen ei ole todennäköistä. Alueen asukasluvun maltillinen kasvu lisää pienten kaupallisten palveluiden syntymisen mahdollisuutta, mikä osaltaan vähentäisi alueelta pois suuntautuvaa liikennettä.

Pykälän liitteet 1-3:

Kaavan yleiset tavoitteet, Karttaliite rantarakentamisesta SMLM-alueella ja SMLM-kaavan toteutumatta jääneet rantarakennuspaikat -muistio.

Ehdotus

Esittelijä: Antero Alenius, kunnanjohtaja

Hallitus hyväksyy Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -oikeusvaikutteisen osayleiskaavan ehdotusvaiheen laatimisen lähtökohdiksi edellä olevien tavoitteiden perusteella seuraavat linjaukset:

1. Rakennuspaikkoja lisätään harkitusti

- Kaavan valmisteluvaiheesta saatujen mielipiteiden perusteella kaavaan lisätään harkitusti rakennuspaikkoja noudattaen valmisteluvaiheessa hyväksytyjä periaatteita, eli uudet rakennuspaikat sijoittuvat edullisuusvyöhykkeelle ja maanomistajien tasapuolista kohtelua huomioiden. Tarvittaessa rakennuspaikkoja järjesteltäessä ollaan yhteydessä asianomaisiin maanomistajiin. Edullisuusvyöhykkeitä laajennetaan vähäisesti Raattajärventielle ja Lemmakalantien ympäristössä.
- Rakennuspaikkojen lisäys on yksityisille maille arviolta n. 30 kpl (ennestään kaavassa on n. 170 uutta rakennuspaikkaa ja n. 790 olemassa olevaa

rakennuspaikkaa). Lisäksi vakituisen asumisen mahdollisuus lisääntyy siten, että mahdollistetaan valmisteluvaihetta laajemmin loma-asuntojen muuttaminen vakituisiksi asunnoiksi alueella, joka tukeutuu olemassa olevaan kylärakenteeseen. Rakennuspaikkojen lisäys ei aiheuta muutosta kaavan alkuperäiseen väestötavoitteeseen, joka perustuu strategiseen yleiskaavaan. Asukasmäärän nopea kasvu on epätodennäköistä, sillä rakennuspaikkojen toteutuminen ja käyttötarkoituksen muutokset riippuvat maanomistajien aktiivisuudesta. Lisäksi edullisuusvyöhykkeen ulkopuolelle on mahdollista toteuttaa jonkin verran rakennuspaikkoja suunnittelutarveratkaisujen kautta.

2. Loma-asuntojen muuttaminen vakituisiksi asunnoiksi rannoilla: **valmisteluvaihetta laajempi alue, ei ole sidoksissa viemäriliittymään**

- Rannoilla loma-asuntojen muuttaminen vakituisiksi asunnoiksi sallitaan ilman poikkeamista alueella, joka ulottuu 5 km:n päähän Mahnalan koulusta sekä Mahnalan ja kirkonkylän välillä (ks. kartta). Alueen katsotaan sijainniltaan tukeutuvan olemassa olevaan kyläyhteisöön, joten vakituinen asuminen on perusteltua. Käyttötarkoituksen muutos ei ole sidoksissa viemäriliittymään. Käyttötarkoituksen muutos edellyttää rakennuslupaa (MRL 125 §) ja rakennuspaikan kooksi 2000 m² (MRL 116 §). Muualla kaava-alueen rannoilla käyttötarkoituksen muutos edellyttää poikkeamista, jonka ehdot määrittellään kaavamääräyksellä MRL 171 §:n lisäksi.

3. Maaseutumaisuutta vaalitaan

- Kaava-alueen toivotaan säilyvän maaseutumaisena, vaikka asuinrakentaminen kaupunkiseudun läheisyydessä lisääntyy. Maaseutumaisuutta vaalitaan jättämällä laajat, maisemallisesti arvokkaat peltoalueet rakentamisen ulkopuolelle, rajoittamalla kerrosalaa rannoilla ja yleispiirteisillä rakennustapaohjeilla, jotka sisällytetään kaavaan koskien arvokkaimpia maisema-alueita.

4. Kunnan omistamien maa-alueiden hyödyntämistä tarkistetaan

- Kunnan omistamien maa-alueiden hyödyntämistä tehostetaan kaavan valmisteluvaiheeseen nähden kahdella kiinteistöllä:
  - Kiinteistö Aalto 108-415-3-27, n. 1 ha entistä peltoa, sijaitsee Sasissa Mäkihuidantiellä rivitalojen eteläpuolella. Kiinteistö merkitään yleiskaavassa asemakaavoitettavaksi. Tavoitteena toteuttaa alueelle n. 10 minitalon ryhmä vakituista ja loma-asutusta varten. Alueelle rakennetaan kunnallistekniikka. Asemakaavoitus ja toteutus voidaan aloittaa ennen yleiskaavan valmistumista.
  - Kiinteistö Ojakoski 108-417-5-46, n. 8 ha mäkistä metsää ja puronotko, sijaitsee Mäkihuidantien kahden haaran välissä. Tila on ostettu kunnalle v. 2011 käytettäväksi asuntotuotantoa varten. Osa alueesta ei sovellu rakentamiseen. Kaavan valmisteluvaiheessa alueelle on osoitettu kaksi rakennuspaikkaa. Ehdotusvaiheessa rakennuspaikkoja lisätään soveltuva määrä. Rakennuspaikkojen lukumäärä tarkentuu, kun selvitetään alueen liittymismahdollisuudet Mäkihuidantiellä sijaitsevaan kunnan vesi- ja viemäriverkkoon sekä yksityistieverkkoon, mikä edellyttää sopimusmenettelyä yksityisen maanomistajan kanssa.

5. Nykyisen kaavan rakentamattomien rantarakennuspaikkojen sisällyttäminen kaavaan arvioidaan tapauskohtaisesti

- Nykyinen Sasi-Mahnala-Laitila -osayleiskaava on hyväksytty kunnanvaltuustossa 1992, ja se on saanut lainvoiman 1993. Kaavassa on 23 "tulevan lomarakennuksen rakennuspaikkaa", joista vain vajaa puolet on toteutettu 30 vuodessa. Kaikkiaan kaavassa on n. 15 loma-asunnon rantarakennuspaikkaa, jotka eivät ole toteutuneet. Toteutumatta jääneet rantarakennuspaikat eivät ole siirtyneet tekeillä olevaan SMLM-kaavaan valmisteluvaiheessa. Ratkaisu perustuu yleiskaavan sisältövaatimukseen (MRL 39 §) sekä siihen, että vanhan kaavan valmistumisen jälkeen asiaa koskeva lainsäädäntö on oleellisesti muuttunut. (Liitteenä muistio 10.5.2021 *Miksi nykyisen yleiskaavan toteutumatta jääneet rantarakennuspaikat eivät ole siirtyneet kaavaluonnokseen*). Edellisen lisäksi on myös huomioitava, että MRL 39 §:n 4 momentin mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle kohtuutonta haittaa. Tästä syystä kaavan ehdotusvaiheeseen mennessä harkitaan vanhan kaavan rantarakennuspaikkojen säilyttämistä uuteen kaavaehdotukseen tapauskohtaisesti maanomistajan omaisuudensuojaa arvioiden ja ottaen huomioon maanomistajan aseman koko kaavakokonaisuuteen nähden.

6. Matkailun kehittämisen mahdollisuutta kaavallisin keinoin selvitetään kaavaehdotusta laadittaessa

Kaavalliset keinot liittyvät matkailua mahdollistavan elinkeinorakenteen edistämiseen, virkistysmahdollisuuksiin, luontoarvoihin ja koko alueen myönteiseen kehitykseen.

7. Vesistöön pääsyä pyritään laajentamaan

- Vesistöön pääsyn tärkeys osana alueen vetovoimaa ja viihtyisyyttä on tullut monesta keskustelusta ja palautteesta esiin. Kunta omistaa kaava-alueella kaksi rantaa, Miharissa uimapaikkana käytetty alue ja Laitilan sillan kupeessa "viheralue", jossa kalastuslaituri ja veneiden vesillelaskupaikka. Kaava-alueen rannoilla on lisäksi useita yhteisiä maa-alueita, joiden käyttö on periaatteessa rajattu osakkaille. Suunnittelun edetessä pyritään selvittämään, voitaisiinko joku näistä alueista saada julkiseen käyttöön.

8. Kulttuuriympäristökohteista ja -merkinnöistä järjestetään yleisötilaisuus

- Kulttuuriympäristöselvitys valmistuu kesän 2021 aikana. Selvityksen myötä tarkentuvat tarvittavat suojelumerkinnät. Aiheesta järjestetään yleisötilaisuus, jotta osalliset voivat kommentoida merkintöjä ennen kaavaehdotuksen valmistumista.

9. Hevosläheisen asumisen merkintä informoi

- Hevosläheisen asumisen merkintä on kaavassa informatiivinen. Se ei rajoita alueella rakentamista tai toimintoja, mutta kertoo mahdolliselle uudelle asukkaalle alueen luonteesta. Näin vältetään ristiriitoja hevoselinkeinoon ja uusien asukkaiden välillä sekä lisätään alueen vetovoimaa hevosten omistajien keskuudessa.

Muilta osin kaavaehdotuksen laatiminen etenee valmisteluvaiheessa asetettujen ja 31.5.21 vähäisesti päivitettyjen kaavan tavoitteiden mukaisesti (ks. liite).

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanhallitus, 27.06.2022, § 168

Valmistelijat / lisätiedot:

Leena Lahtinen

leena.lahtinen@hameenkyro.fi

kaavoituspäällikkö

Liitteet

- 1 1_KH27.06.2022_SMLM OYK_Kaavakartta_ehdotus_20.6.2022
- 2 2_KH27.06.2022_Selostus_SMLM OYK_ehdotus 20.6.2022
- 3 3_KH27.06.2022_Edullisuusvyöhykkeet ja rakennuspaikat_kartta_ehdotus
- 4 4_KH27.06.2022_Osallistumis- ja arviointisuunnitelma,ehdotusvaihe
- 5 5_KH27.06.2022_Kehityskuvavaiheen palauteraportti_23112020
- 6 6a_KH27.06.2022_Ranta_alueen_emätila_ja_rakennusoikeuslaskelma
- 7 6b_KH27.06.2022_Kuivanmaan_emätila ja rakennusoikeuslaskelma
- 8 6c_KH27.06.2022_Vapaat rannat 20.6.2022
- 9 6d_KH27.06.2022_Kuivanmaan mitoitusvyöhykkeet
- 10 6e_KH27.06.2022_Saavutettavuusvyöhyke 5 km Mahnalan koululta
- 11 7_KH27.06.2022_Aloituvaiheen_viranomaisneuvottelu_171114_muistio
- 12 8_KH27.6.2022_Luontoselvitys2018_2019
- 13 9_KH27.6.2022_Maisemaselvitys_2018
- 14 10_KH27.06.2022_SMLM_Arkeologinen_inventointi_23112020
- 15 11_KH27.06.2022_luonnosvaiheen lausunnot ja vastineet
- 16 12_KH27.06.2022_luonnosvaiheen mielipiteet ja vastineet
- 17 13_KH27.06.2022_Rantarakennuspaikkojen_kohtuullistamistarkastelu
- 18 14_KH27.06.2022_Kulttuuriympäristöselvitys
- 19 15_KH27.06.2022_Kulttuuriympäristöselvityksen_karttaliite

Osayleiskaavaluonnos oli nähtävillä ajalla 7.12.2020-15.2.2021 mielipiteiden ja lausuntojen antamista varten. Nähtävilläolosta tiedotettiin julkaisemalla kuulutus kunnan internet-sivuilla, ilmoitustaululla ja UutisOivalehdessä. Maanomistajille lähetettiin kirjetiedotus ja viranomaisstahoille lähettämällä lausuntopyynnöt. Kaavaan oli mahdollista antaa palautetta sähköisesti, kirjeitse ja karttaohjelman kautta. Yleisötilaisuus järjestettiin etäyhteyksin 28.1.2021 ja sen tallenne on ollut saatavilla kunnan internet-sivuilla. Ehdotusvaiheen alussa kunta järjesti ohjausryhmän, kunnanhallituksen ja viranomaisten kokous-/neuvotteluserjan ehdotusvaiheen tavoitteiden tarkentamiseksi. Kunnanhallitus päätti tarkennetuista tavoitteista kokouksessaan 31.5.2021.

Saapunutta palautetta on käsitelty kunnan ja kaavaakonsultin välisissä työneuvotteluissa huomioiden saapuneita lausuntoja, mielipiteitä ja alueelta karttunutta tietosisältöä. Luonnosvaiheessa saatuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin on laadittu vastineet, jotka ovat kaavaselostuksen liitteenä. Kaavaehdotuksen valmistelun aikana on viimeistely kulttuuriympäristöselvitys. Siitä järjestettiin esittelytilaisuus asukkaille 18.5.2022 Mahnalan Ympäristökoululla. Muutamien maanomistajien kanssa on keskusteltu erikseen huhti-toukokuussa 2022, mikäli jätetyissä mielipiteissä on ollut tulkinnanvaraisuutta tai epäselvyyttä, jota ei olisi muuten pystytty selvittämään. Luonnosvaiheen jälkeen kaava-alueetta laajennettiin Kalkunmäessä, kun kaava-

alueeseen otettiin mukaan voimassa olevan Sasi-Mahnala-Laitila osayleiskaavan mukainen AP-alue. Kaavahankkeen OAS on päivitetty suunnittelualueen, hankeaikataulun ja hankkeen kulun mukaisesti. Kaavakartalle, merkintöihin ja määräyksiin sekä kaavaselostukseen on tehty paljon täydennyksiä ja tarkistuksia.

Valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen rajausta muutetaan ehdotusvaiheessa marraskuussa 2021 vahvistuneen Valtioneuvoston päätöksen mukaiseksi. Aluerajaus sisältää peltoaukeiden lisäksi maisemaa rajaavat, maisemarakenteellisesti merkittävät selännealueet. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Hämeenkaan ja Kyrönkankaantie osoitetaan kaava-alueella valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön viivamerkinnällä (ns. RKY-kohde), jonka kaavamääräystä on tarkistettu ehdotusvaiheessa. Ehdotusvaiheessa on viimeistely kulttuuriympäristöselvitys ja rakennuskannan inventointi. Rakennetun kulttuuriympäristön arvoaluerajauksia (sra) on osoitettu kaavakartalla 13 kpl keskeisille kyläalueille ja Alhoniemeen ja niiden aluerajauksia on muutettu yleispiirteisemmäksi. Alueelta inventoitiin yhteensä 147 kohdetta. Arvoalueiden lisäksi alueelta on arvotettu 46 erityisen arvokasta 1-suojeluluokan kohdetta, 59 arvokasta 2-suojeluluokan kohdetta sekä 42 3-luokan kohdetta. Kaavakartalle säilytettävänä rakennuksina tai rakennusryhminä osoitetaan 1- ja 2-suojeluluokkien kohteet. Ehdotusvaiheessa on tarkistettu muinaismuistoalueiden ja -kohteiden merkinnät.

Kaavaehdotusta valmisteltaessa on tarkistettu rantamitoituksen ja kuivanmaan mitoituksen emätilatarkastelut. Rantamitoituksen osalta mitoitusperiaatteisiin tai mitoitusvyöhykkeisiin ei ole tehty muutoksia. Kaavakartalle on lisätty muutamia maatiloihin tai vakituisiin asuntoihin liittyviä erillisen rantasaunan merkintöjä (musta kolmio) toteutuneen tilanteen mukaisesti. Näiltä erillisiltä rantasaunoilta poistettiin aluevaraukset, ne sijaitsevat maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla. Lisäksi mahdollistetaan kolmelle maatilalle elinkeinotoimintaan liittyvän saunan toteuttaminen rannalle (kaavamerkintänä keltainen vinoneliö). Uusia loma-asunnon tai vakituisen asunnon rantarakennuspaikkoja on osoitettu kaavaehdotuksessa 12 kpl, kun niitä luonnosvaiheessa oli 7 kpl. Uudet vakituisen asunnon rakennuspaikat ranta-alueella (yhteensä 3 kpl) sijaitsevat Ahrolan emätilalla Kalkunmäessä (2 kpl) ja ei-omarantainen rakennuspaikka Arostenniemeen Korvurinlahdesta etelään (1 kpl). Uudet loma-asunnon rantarakennuspaikat (yhteensä 9 kpl) sijaitsevat Taivallahden rannalla (4 kpl eri emätilojen alueilla), Niemenmaassa (1 kpl), Mahnalan Matinnokassa (1 kpl), Alhoniemessä (2 kpl), Miharinlammilla (1 kpl) ja Lammassaassa (1 kpl). Rantamitoituksen ylittäviä rantarakennuspaikkoja näistä on 5 kpl ja 8 kpl on rantamitoituksen mukaisia.

Ehdotusvaiheessa on laadittu rantarakennuspaikkojen kohtuullisuustarkastelu, koska kaavaluonnoksesta saatiin runsaasti palautetta ns. menetetyistä rantarakennuspaikoista. Kohtuullisuustarkastelun johtopäätöksenä voidaan todeta, että kaavamerkintöjä on käytetty vuoden 1992 osayleiskaavassa eri tavalla kuin, mitä nykypäivänä käytetään. Esimerkiksi kaikki maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen osoitetaan MT-, MA ja M-alueina eikä lainkaan esim. maatilojen talouskeskuksia. Maisematien varsille on osoitettu laajasti AP-alueita, mutta kuivanmaan mitoitusta ei ole laadittu, joten osayleiskaava vuodelta 1992 ei ole ratkaissut rakennuspaikkojen sijoitteluun liittyvää maanomistajien tasapuolista kohtelua kuivallamaalla. Maatiloihin liittyvät erilliset rantasaunat on merkitty voimassa olevassa osayleiskaavassa RA/S-alueina ilman rakennuspaikan merkintää eli niitä ei ole osoitettu itsenäisiksi rakennuspaikoiksi, eikä osoiteta nyt laadittavassa osayleiskaavassakaan. Emätila- ja kiinteistökohtaisen kohtuullisuustarkastelun

perusteella lisättiin uudet rantarakennuspaikat 2 kpl Taivallahden rannalle, 1 kpl Arostenniemen kärkeen (Niemenmaalle). Muuten kyse on erillisten rantasaunojen merkinnöistä, jo myönnettyjen rakennuslupien mukaisista loma-asuntojen rakennuspaikoista (merkitään olemassa olevina rakennuspaikkoina) ja joidenkin rakennuspaikkojen siirroista.

Kaavaehdotusta valmistaessa tarkistettiin edullisuusvyöhyke kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti 5 km koululta. Lisäksi kuivanmaan mitoitusvyöhykkeeseen tehtiin mitoitusvyöhykkeiden tarkistuksia. Luonnosvaiheessa mitoitusvyöhykkeet oli rajattu pienipiirteisemmin, ehdotusvaiheessa vyöhykerajauksia laajennettiin, periaatteella, että vyöhykkeet tuottavat rakennusoikeutta yhtenäisemmällä vyöhykerajauksilla, mutta rakennuspaikkojen sijoittelussa huomioidaan erityiset ympäristöarvot. Lisäksi luonnosvaiheessa oli jätetty runsaammin osoittamatta uusia rakennuspaikkoja kaavakartalle oletuksella, että rakennuspaikkoja voi hakea suunnittelutarveratkaisulla.

Luonnosvaiheessa kuivanmaan mitoituslaskennassa on laskennallisia rakennusoikeuksia yhteensä 280 kpl emätilaselvityksen perusteella muodostuvaa uutta rakennuspaikkaa ja kaavaan osoitettavia rakennuspaikkoja 169 kpl. Ehdotusvaiheessa muodostuvia laskennallisia rakennusoikeuksia on yhteensä 374 kpl (94 kpl enemmän kuin kaavaluonnoksessa), joista kaavakartalla osoitetaan rakennuspaikkoina 244 kpl (75 kpl enemmän kuin kaavaluonnoksessa). Rakennuspaikoista 32 kpl on mitoituksen ylittäviä kohtuullisuusharkinnan perusteella osoitettavia rakennuspaikkoja. Kaikkia mitoituksen mukaisia rakennuspaikkoja ei voida osoittaa kaavassa erityisten ympäristöarvojen takia, näitä on yhteensä 22 kpl. Lisäksi 27 kpl on suunnittelutarveratkaisulla haettavissa olevia kyllä selvästi kauempana olevia tiloja.

Kaavaehdotuksessa on turvattu maanomistajien tasapuolinen kohtelu laajemmin kuin luonnosvaiheessa. Periaatteena on edelleen pidetty sitä, että enintään 4 uutta rakennuspaikkaa osoitetaan kiinteistöä kohti, vaikka laskennallisia rakennusoikeuksia muodostuisi mitoituksen perusteella kiinteistölle tätä enemmän. Tällä turvataan alueen säilymistä edelleen maaseutumaisena. Uudet rakennuspaikat muodostavat paikoin kokonaan uusia noin kymmenenkin rakennuspaikan kokonaisuuksia, mutta ne sijoittuvat arvokkaiden maisema-alueiden ulkopuolelle. Tällaisia ovat mm. Loikarintien ja Huomentien lähiympäristön, Raattajärventien ympäristön, uudet AO-1-alueet. Myös Sasiin ja Lemmakkalaan on osoitettu suhteellisen paljon uusia rakennuspaikkoja, mutta noin 3–4 uuden rakennuspaikan kokonaisuuksina. Rakentamistapaa ohjaavia kaavamääräyksiä on tarkennettu kaavan yleismääräyksiin ehdotusvaiheessa. Kunnan omistamat tilat, Aalto Sasissa ja tila Ojakoski Mäkihuidantien ympäristössä, on osoitettu asemakaavoitettaviksi ja pientalovaltaisiksi asuntoalueiksi.

Kaava-alueen väestötavoitteeksi on luonnosvaiheessa asetettu 400–600 uutta asukasta. Uudet rakennuspaikat mahdollistavat noin 730 uuden asukkaan sijoittumisen alueelle, mikäli kaikki rakennuspaikat toteutettaisiin. Väestön poistuma huomioiden väestömäärän lisäys olisi noin 360 asukasta. Rakennuspaikkojen toteuttaminen on täysin yksityisten maanomistajien tahdosta ja aktiivisuudesta myydyt toteuttaa rakennuspaikkoja. Näin ollen on hyvin epätodennäköistä, että kaikki rakennuspaikat toteutuisivat. Jos puolet rakennuspaikoista toteutuu (noin 120 rakennuspaikkaa) vastaa se väestömäärältään noin 360 asukasta, väestön poistuma

huomioiden noin 180 asukasta. Kaavaehdotus on vielä linjassa asetetun asukasmäärätavoitteen kanssa siitäkkin huolimatta, että uusia rakennuspaikkoja on osoitettu luonnosvaihetta enemmän.

Kaavaehdotuksessa on otettu huomioon maa- ja metsätalouden kehittämisedellytykset. Oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella metsälaki on voimassa metsän hoitamisen ja käyttämisen osalta maa- ja metsätalousalueeksi (M, MU, MY, ME sekä MA) tai virkistyskäyttöön (V-alkuiset) osoitetuilla alueilla. Maatilat on selvitetty ehdotusvaiheessa Ruokaviraston rekisteristä. Kotieläintalouden suuryksiköt ja niiden laajenemismahdollisuudet on huomioitu ME-aluevarauksina kaavakartalla. Maatiloihin liittyvien tuotanto- ja varastorakennusten alueita on osoitettu AM-2 merkinällä silloin, kun alueet ovat selkeästi varastointiin ja tuotantokäyttöön tarkoitettuja ja erillään pihapiiristä. Maatalouden sivuelinkeinot on mainittu erityisesti maatilojen talouskeskusten alueiden AM-1 ja AM-2 kaavamääräyksissä. Rakennuspaikkojen keskittäminen kyliin ja ryhmiin edistää maa- ja metsätalouden toimintamahdollisuuksia, kun asutus ei hajaudu tuotantokäyttöön soveltuville alueille.

Uusia rakennuspaikkoja osoitetaan pääasiassa laajojen peltoalueiden ulkopuolelle. Hevosläheisen asumisen alueet on osoitettu Lemmakkalaan, Metsäkulmaan ja Ala-Rautian tilan ympäristöön, minne hevostiloja on jo keskittynyt merkittävästi. Ulkoilureittien merkintöjä on poistettu yksityisten omistamilta mailta maanomistajien palautteiden perusteella. Jokamiehenoikeuksiin perustuva liikkuminen on kuitenkin mahdollista. Maisematyöluvan vaatimus on poistettu kaavamääräyksistä vanhentuneena.

Direktiivilajeja koskevat luo-merkinnät säilytetään osayleiskaavassa luonnonarvojen vaalimiseksi ja ne osoitetaan luo-1-, luo-2- ja luo-3-merkinnöillä. Luonnosvaiheen soikioista ja ympyröistä luo-alueista on ehdotusvaiheessa luovuttu. Lisäksi kaavakartalla osoitetaan arvoalueiden välisiä yhteyksiä ohjeellisina ekologisina yhteyksinä, jotka joka yhdistää toisiinsa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ydinalueita, esim. luonnonsuojelualueita ja laajoja metsäalueita, ja joita pitkin esim. eläimet, mutta myös kasvit voiva t siirtyä alueelta toiselle. Lisäksi kaavassa on osoitettu luonnonsuojelualueet ja Natura 2000-verkoston kuuluvat alueet. Matalusjoen valuma-alue ja ranta-alue on osoitettu kaavakartalla, jotta ne tulisivat huomioituksi maankäytön suunnittelussa ja toimenpiteissä, ettei aiheuteta kuormitusta Matalusjokeen.

Yleisten teiden merkinnät ja määräykset muutettiin ELY-keskuksen lausunnon perusteella.

Kaavan laatija Johanna Närhi, A-Insinöörit Civul Oy, on toimittanut Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma oikeusvaikutteisen osayleiskaavan ehdotusvaiheen kaava-asiakirjat, kaavakartan ja kaavaselostuksen liitteineen kunnanhallituksen käsiteltäväksi. Johanna Närhi esittelee aineistoa kokouksessa.

Pykälän oheismateriaalina on tiedoksi hallitukselle luonnosvaiheessa saapuneet lausunnot ja mielipiteet.

Pykälän oheismateriaalina esteellisyyteen liittyvä ohjeistus.

Ehdotus

Esittelijä: Antero Alenius, kunnanjohtaja

Hallitus

1. merkitsee tiedoksi saadun kaavaluonnosvaiheen palautteen.
2. hyväksyy MRA 19§ mukaisesti nähtäville 20.6.2022 päivätyn Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma oikeusvaikutteisen osayleiskaavan ehdotuksen liiteaineistoinen ja pyytää siitä MRA 20§ mukaiset lausunnot.

Kaavaehdotuksesta järjestetään yleisötilaisuus elokuussa 2022.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanhallitus, 27.03.2023, § 73

Valmistelijat / lisätiedot:

Leena Lahtinen

leena.lahtinen@hameenkyro.fi

kaavoituspäällikkö

Liitteet

- 1 KH27.03.2023 Liite 23 Ehdotusvaiheen_viranomaisneuvottelu_080223_muistio
- 2 KH27.03.2023 Liite 22 Natura 2000 -tarveharkinta_tarkistettu ehdotus
- 3 KH27.03.2023 Liite 21 Johtolinjat_Optimized
- 4 KH27.03.2023 Liite 20 Sivuasuntojen ja vierasmajojen rakentamisen mahdollisuus ranta-alueilla
- 5 KH27.03.2023 Liite 19 Vesihuollon toiminta-alueet ja uudet rakennuspaikat
- 6 KH27.03.2023 Liite 18 Maisema- ja kulttuuriympäristöarvot sekä uudet rakennuspaikat
- 7 KH27.03.2023 Liite 17 Luonnonarvot ja uudet rakennuspaikat
- 8 KH27.03.2023 Liite 16 Ehdotusvaiheen muistutukset ja vastineet_Optimized
- 9 KH27.03.2023 Liite 15 Ehdotusvaiheen lausunnot ja vastineet
- 10 KH27.03.2023 Liite 14 Kulttuuriympäristöselvitys
- 11 KH27.03.2023 Liite 13 Rantarakennuspaikkojen kohtuullisuustarkastelu_tarkistettu ehdotus_Optimized
- 12 KH27.03.2023 Liite 12 Luonnosvaiheen mielipiteet ja vastineet_Optimized
- 13 KH27.03.2023 Liite 11 Luonnosvaiheen lausunnot ja vastineet
- 14 KH27.03.2023 Liite 10 Arkeologinen inventointi_23112020_Optimized
- 15 KH27.03.2023 Liite 9 Maisemaselvitys_2018_Optimized
- 16 KH27.03.2023 Liite 8b Luontoselvitys 2019, viitasammakot
- 17 KH27.03.2023 Liite 8a Luontoselvitys 2018 ja täydennys 2019_Optimized
- 18 KH27.03.2023 Liite 7 Aloitusvaiheen_viranomaisneuvottelu_171114_muistio
- 19 KH27.03.2023 Liite 6e Saavutettavuusvyöhyke 5 km Mahnalan koululta
- 20 KH27.03.2023 Liite 6d Kuivanmaan mitoitusvyöhykkeet_Optimized.pdf
- 21 KH27.03.2023 Liite 6c Vapaat rannat
- 22 KH27.03.2023 Liite 6b Kuivanmaan mitoituspaikallisuus_tarkistettu ehdotus
- 23 KH27.03.2023 Liite 6a Ranta-alueen mitoituspaikallisuus_tarkistettu ehdotus
- 24 KH27.03.2023 Liite 5 Kehityskuvavaiheen palauteraportti_23112020
- 25 KH27.03.2023 Liite 4 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma_tarkistettu ehdotus_.pdf
- 26 KH27.03.2023 Liite 3 Uudet rakennuspaikat ja mitoitusvyöhykkeet_Optimized
- 27 KH27.03.2023 Liite 2 Kaavaselvitys_tarkistettu ehdotus_14.3.2023_Optimized
- 28 KH27.03.2023 Liite 1 Kaavakartta_tarkistettu ehdotus_14.3.2023_Optimized

Osayleiskaavaehdotus oli nähtävillä ajalla 15.7.–16.9.2022 osallisten kuulemiseksi ja muistutusten sekä lausuntojen antamista varten. Aineisto oli nähtävillä kunnantalon asiointipisteessä, kirjastossa ja kunnan kotisivuilla.

Nähtävilläolosta tiedotettiin julkaisemalla kuulutus kunnan internet-sivuilla, ilmoitustaululla ja UutisOivalehdessä. Maanomistajille lähetettiin kirjetiedotus ja viranomaistahoille sekä järjestöille lausuntopyynnöt. Kaavoituksesta järjestettiin yleisötilaisuus Mahnalan Ympäristökoulun ruokalassa 23.8.2022. Paikalla oli n. 100 henkilöä mukaan lukien esittelijät ja kunnan edustajat. Aineiston esittely on ollut katsottavissa kunnan internet-sivuilla. Kaavaehdotuksesta ja sen liiteaineistosta oli mahdollisuus jättää 15.7.–16.9.2022 muistutuksia/lausuntoja sähköisesti sekä kirjeitse.

Palautetta saapui 66 muistutusta ja 18 lausuntoa. Saapunutta palautetta on käsitelty kunnan ja kaavakonsultin välisissä työneuvotteluissa ja viranomaisneuvottelussa. Saapunut palaute on tiedoksi hallitukselle oheismateriaalina. Palautteisiin on laadittu vastineet ja selitetty niistä aiheutuneet toimenpiteet. Vastineet ovat liitteinä 15 ja 16. Viranomaisneuvottelu järjestettiin saapuneiden lausuntojen käsittelemiseksi 8.2.2023 ja kaava-aineiston liitteenä 23 on muistio, josta ilmenee Pirkanmaan ELY-keskuksen ilmaisema kanta uudelleen nähtävillä asettamisen tarpeellisuudesta. Tilannekatsaus kaavan etenemisestä on annettu ohjausryhmänä toimivalle kaavatoimikunnalle 9.2.2023.

Palautteen käsittelyn ja käydyn viranomaisneuvottelun jälkeen kaavaehdotukseen on tehty seuraavanlaisia muutoksia ja täydennyksiä:

Siurontien varteen lisättiin kävelyn ja pyöräilyn yhteystarpeen merkintä. Jo suunnitteilla oleva Miharin ja Sasin välinen uusi kävely- ja pyöräilyväylä osoitettiin kävely- ja pyöräilyreitiksi. Valtatien 3 kaavamääräystä tarkennettiin ja seututie/pääkatu sekä yhdystie/kokoojakatu merkintöjä muutettiin ELY-keskuksen lausunnon perusteella.

Viranomaislausuntojen perusteella muutettiin sivuasunnon rakentamisen mahdollisuus vierasmajan rakentamismahdollisuudeksi ranta-alueilla. Kaavamerkintöjä ja -määräyksiä tarkistettiin monin paikoin, merkittävin muutos tehtiin sivuasuntojen määräykseen (AO-1, AO-2, RA-1 ja RA-3). Viranomaispalautteissa Pinsiönkankaan harjualueelle osoitettuja rakennuspaikkoja pidetään maakuntakaavan vastaisina. Näihin ei ole tehty muutoksia, mutta vaikutusten arviointia on tarkennettu.

Maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden määräyksiä (M-1, M-2) tarkennettiin uusiutuvien energiamuotojen mahdollistamiseksi. MU-määräystä tarkennettiin ulkoilun ohjaamisen tarpeen huomioimiseksi maakuntakaavaa vastaavaksi. Myös luo-1-määräystä ja pohjavesialueen määräystä (pv) täydennettiin. Kaavakartalle lisättiin maakuntakaavassa osoitettua seudullista yhdysvesijohdon yhteystarvetta kuvaava vesijohdon yhteystarpeen nuolimerkintä. Vesihuollon johtojen merkinnät tarkistettiin. Miharin uimarannan ja venevalkaman aluerajauksia tarkistettiin nykytilanteen mukaiseksi.

Säilytettävän rakennuksen tai rakennusryhmän (kohdemerkinnät) määräystä ja arvoaluekokonaisuuksia koskevaa sra-määräystä on tarkistettu. Säilytettävän rakennuksen merkintä poistettiin Honkasuon tilalta (23.), puretuilta kohteilta (17. Hauska, 103. Tuomola) sekä kuntotutkimuksen perusteella Sillankorvalta (59.). Näille kohteille lisättiin /s-merkintä, alue, jolla ympäristö säilytetään. Alaskylän rakennetun kulttuuriympäristön arvoalueen rajausta (sra) supistettiin länsiosastaan. Museoviranomaisen lausunnon perusteella joidenkin muinaisjäännekohteiden ja

muiden arkeologisten kulttuuriperintökohteiden puutteellisuudet on tarkistettu muinaisjäännösrekisteristä.

Yleismääräyksiin tehtiin muutoksia ja lisäyksiä. Mm. hulevesien käsittelyä koskevia kaavamääräyksiä lisättiin, jotta Natura 2000-alueiden vesitalouteen ei kohdistuisi haitallisia vaikutuksia uudisrakentamisesta.

Kaavaehdotukseen tehtiin palautteiden perusteella rakennuspaikkojen siirtoja ja lisättiin vielä 10 uutta rakennuspaikkaa, kolme olemassa olevaa rakennuspaikkaa ja kolme rantasaunan paikkaa (kolmio). Yksi virheellisesti erillisenä rantasaunana kaavaehdotuksessa ollut rakennus on osoitettu loma-asuntoalueeksi ja rakennuspaikaksi. Kaavaehdotuksesta poistettiin kaksi rakennuspaikkaa maanomistajan toiveesta Metsäkulmassa. Kirkkotien eteläpuolelle osoitettiin omavaraista, yhteisöllistä asumista varten reservialuevaraus, joka voidaan mahdollisesti ratkaista alueellisella suunnittelutarveratkaisulla erillisen suunnitelman perusteella.

Hanhijärven eritasoliittymän läheisyydessä työpaikka-alueen merkintä muutettiin maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M-2/TP/res), kuitenkin niin, että alueen asemakaavoittaminen myöhemmin tulevaisuudessa olisi tarvittaessa mahdollista yleiskaavan perusteella. Mahnalan lava on huomioitu julkisten palvelujen ja hallinnon alueena, jolla ympäristö säilytetään (PY/s). Hämeenkyrön Miharintien varressa oleva TY-alue muutettiin KTY-alueeksi, sen pinta-ala pidettiin ennallaan. Sasin eritasoliittymään lisättiin lähipalvelujen kohdemerkintä liityntäpysäköinnin kohdemerkinnän yhteyteen. Kaavaan lisättiin maanomistajapalautteiden perusteella kaksi AM-2 aluevarausta maatilojen talousrakennuksia varten. Huomentien ympäristöön ja Ojalan tilan ympäristöön lisättiin hevosläheisen asumisen merkinnät. Lisäksi toivottiin luonnonsuojelualueen merkintää Metsäkulmaan yksityisen omistamalle maalle (lisätty).

Kaavaselistusta ja vaikutusten arviointia täydennettiin monin paikoin.

Kaava-alueella on olemassa olevia rakennuspaikkoja yhteensä 819 kpl. Osayleiskaavassa osoitettavia uusia rakennuspaikkoja on 266 kpl, joista loma-asunnon rakennuspaikkoja on kahdeksan. Kun rakennuspaikkojen yhteenlaskettu kokonaismäärä 1085 kpl suhteutetaan koko kaava-alueen maapinta-alaan (5336 ha), on maapinta-ala noin 5 ha yhtä rakennuspaikkaa kohti. Rakennuspaikoista 35 kpl on mitoituksen ylittäviä kohtuullisuusharkinnan perusteella osoitettavia rakennuspaikkoja. Kuivanmaan mitoituksessa kaavoituksen periaatteena on edelleen pidetty sitä, että enintään neljä uutta rakennuspaikkaa osoitetaan kiinteistöä kohti, vaikka laskennallisia rakennusoikeuksia muodostuisi mitoituksen perusteella kiinteistölle tätä enemmän. Tällä turvataan alueen säilymistä edelleen maaseutumaisena. Uudet rakennuspaikat muodostavat paikoin kokonaan uusia noin kymmenenkin rakennuspaikan kokonaisuuksia, mutta ne sijoittuvat arvokkaiden maisema-alueiden ulkopuolelle. Tällaisia ovat mm. Loikarintien ja Huomentien lähiympäristön, Raattajärventien ympäristön uudet AO-1-alueet. Myös Sasiin ja Lemmakkalaan on osoitettu suhteellisen paljon uusia rakennuspaikkoja, mutta noin 3–4 uuden rakennuspaikan kokonaisuuksina.

Kaava-alueen väestötavoitteeksi on luonnosvaiheessa asetettu 400–600 uutta asukasta. Uudet vakituisen asunnon rakennuspaikat, 258 kpl, mahdollistavat noin 770 uuden asukkaan sijoittumisen alueelle, mikäli kaikki rakennuspaikat toteutettaisiin. Väestön poistuma huomioiden väestömäärän lisäys olisi noin 385 asukasta.

Rakennuspaikkojen toteuttaminen on täysin yksityisten maanomistajien tahdosta ja aktiivisuudesta riippuvaista myydä/toteuttaa rakennuspaikkoja. Näin ollen on hyvin epätodennäköistä, että kaikki rakennuspaikat toteutuisivat. Jos puolet rakennuspaikoista toteutuu (noin 129 rakennuspaikkaa) vastaa se väestömäärältään noin 390 asukasta, väestön poistuma huomioiden noin 195 asukasta.

Kaavan laatija Johanna Närhi, A-Insinöörit Civil Oy, on toimittanut 14.3.2023 päivätyn tarkistetun Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma oikeusvaikutteisen osayleiskaavan ehdotuksen kaava-asiakirjat, kaavakartan ja kaavaselostuksen liitteineen kunnanhallituksen käsiteltäväksi. Johanna Närhi esittelee aineistoa kokouksessa.

Ehdotus

Esittelijä: Antero Alenius, kunnanjohtaja

Hallitus

1. merkitsee tiedoksi saadun ehdotusvaiheen palautteen ja hyväksyy laaditut vastineet ja toimenpiteet
2. toteaa kaavaehdotukseen tehdyn oleellisia muutoksia ja toteaa, että kaavaehdotus asetetaan uudelleen nähtäville (MRL 65 §)
3. hyväksyy MRA 19§ mukaisesti nähtäville 14.3.2023 päivätyn Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkylä oikeusvaikutteisen osayleiskaavan ehdotuksen liiteaineistoinen ja pyytää siitä MRA 20§ mukaiset lausunnot
4. toteaa, että tarkistetusta kaavaehdotuksesta järjestetään kaavoittajan vastaanottopäivät.

Päätös

Hyväksyttiin.

Päivi Hiltunen poistui esteelliseksi ilmoittautuneena tämän asian käsittelyn ajaksi. Esteellisyyden peruste on lähipiirin maanomistus.

Kunnanhallitus, 22.04.2024, § 102

Valmistelijat / lisätiedot:

Leena Lahtinen

leena.lahtinen@hameenkyro.fi

kaavoituspäällikkö

Liitteet

- 1 KH22.04.2024 Liite 1 Kaavakartta_hyväksyminen_1.3.2024
- 2 KH22.04.2024 Liite 2 Kaavaselostus_hyväksyminen_1.3.2024
- 3 KH22.04.2024 Liite 3 Rakennuspaikat ja mitoitusvyöhykkeet
- 4 KH22.04.2024 Liite 4 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma_14.3.2023
- 5 KH22.04.2024 Liite 5 Kehityskuvavaiheen palauteraportti_23112020
- 6 KH22.04.2024 Liite 6a Ranta-alueen mitoitustaulukko_tark 15.11.2023
- 7 KH22.04.2024 Liite 6b Kuivanmaan mitoitustaulukko_tark 15.11.2023
- 8 KH22.04.2024 Liite 6c Vapaat rannat 15.11.2023
- 9 KH22.04.2024 Liite 6d Kuivanmaan mitoitusvyöhykkeet
- 10 KH22.04.2024 Liite 6e Saavutettavuusvyöhyke 5 km Mahnalan koululta
- 11 KH22.04.2024 Liite 7 Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu 171114_muistio
- 12 KH22.04.2024 Liite 8a Luontoselvitys 2018 ja täyd2019

-
- 13 KH22.04.2024 Liite 8b Luontoselvitys 2019, viitasammakot
14 KH22.04.2024 Liite 9 Maisemaselvitys 2018
15 KH22.04.2024 Liite 10 Arkeologinen_inventointi 2020
16 KH22.04.2024 Liite 11 Luonnosvaiheen lausunnot ja vastineet
17 KH22.04.2024 Liite 12 Luonnosvaiheen mielipiteet ja vastineet
18 KH22.04.2024 Liite 13 Rantarakennuspaikkojen kohtuullisuustarkastelu
19 KH22.04.2024 Liite 14 Kulttuuriympäristöselvitys
20 KH22.04.2024 Liite 16 Ehdotusvaiheen muistutukset ja vastineet
21 KH22.04.2024 Liite 17 Luonnonympäristön arvot ja uudet rakennuspaikat_tark
1.3.2024
22 KH22.04.2024 Liite 18 Maisema- ja kulttuuriympäristöarvot sekä uudet
rakennuspaikat_tark 1.3.2024
23 KH22.04.2024 Liite 19 Vesihuollon toiminta-alueet ja uudet rakennuspaikat_tark
1.3.2024
24 KH22.04.2024 Liite 20 Vierasmajojen rakentamisen mahdollisuus ranta-alueilla
25 KH22.04.2024 Liite 15 Ehdotusvaiheen lausunnot ja vastineet
26 KH22.04.2024 Liite 22 Natura 2000 -tarveharkinnan arviointi 1.3.2024
27 KH22.04.2024 Liite 23 Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu 08022023_muistio
28 KH22.04.2024 Liite 24 Ranta-alueen rakennuspaikat, joilla käyttötarkoituksen
muutos on mahdollinen
29 KH22.04.2024 Liite 25 Tarkistetun ehdotuksen lausunnot ja vastineet
30 KH22.04.2024 Liite 26 Tarkistetun ehdotuksen muistutukset ja vastineet
31 KH22.04.2024 Liite 27 Ehdotusvaiheen 2. viranomaisneuvottelu 30112023_muistio

Kaavan ehdotusvaiheen aineisto on nyt ollut nähtävillä kaksi kertaa. Oikeusvaikutteisen Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavan tarkistettu ehdotus liiteaineistoinen oli nähtävillä kunnantalon asiointipisteessä ja kunnan kotisivuilla 13.4.-16.5.2023 osallisten kuulemiseksi ja muistutusten sekä lausuntojen antamista varten. Nähtävilläolosta tiedotettiin julkaisemalla kuulutus 12.4.2023 kunnan internet-sivuilla, ilmoitustaululla ja UutisOivalehdessä. Alueen maanomistajille lähetettiin kirjetiedotus (MRA 19§) ja viranomaistahoille sekä järjestöille lausuntopyyntö (MRA 20§). Kaava-aineistosta oli mahdollisuus jättää nähtävilläolon aikana muistutuksia ja lausuntoja sähköisesti sekä kirjeitse. Lisäksi järjestettiin maanomistajille ja osallisille tarkoitettua kunnan kaavoittajan vastaanottopäiviä 4.5.-5.5.2023, johon ajan sai varata etukäteen henkilökohtaiselle keskustelulle kaavasta ja oli mahdollisuus jättää muistutus. Vastaanottopäivinä oli 27 kpl osallistujaa. Myöhemmin vielä 25.10.2023 oli 2 kpl osallistujia. Työneuvottelu viranomaisten kanssa toteutettiin Natura-tarvearvioinnista 15.5.2023

Tarkistetusta ehdotuksesta saapui 50 muistutusta ja 13 lausuntoa. Saapunutta palautetta on käsitelty kunnan ja kaavakonsultin välisissä työneuvotteluissa, viranomaisneuvottelussa ja kaavatoimikunnassa. Palautteisiin on laadittu vastineet ja esitetty niistä aiheutuneet toimenpiteet. Rakennuspaikan poistosta on kuultu kirjeitse asianomaista maanomistajaa. Rakennuspaikkojen siirrot on tehty maanomistajien toiveesta heidän omistamillaan tiloilla eikä niillä ole vaikutusta naapuruston oikeuksiin tai etuun. Rakennuspaikkojen siirrot ja merkintämuutokset koskevat vain yksityistä etua ja niitä osallisia, joita muutokset koskevat, on kuultu erikseen. Muistutukset ja niihin laaditut vastineet ovat liitteenä 26 ja saapuneet lausunnot vastineineen ovat liitteenä 25.

Ohjausryhmänä toimiva kaavatoimikunta kävi läpi tarkistetusta kaavaehdotuksesta saatua palautetta 15.6.2023. Kaavan etenemisestä on annettu yhteenveto kaavatoimikunnalle ja se on käsitellyt kaavaan tarvittavia täydennyksiä 26.10.2023. Kaavasta järjestettiin 2. ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu 30.11.2023, tästä muistio liitteenä.

Lausuntopyyntö Natura 2000-tarvearvioinnista lähetettiin Elyyn 14.11.2023. Tämän jälkeen on ELY-keskuksen lausunnossaan edellyttämästi täydennetty Natura 2000-arviointia ja kaavaselostusta sekä täsmennetty mm. Matalusjoen valuma-alueetta koskevaa kaavamääräystä. Natura tarvearviointi lähetettiin 6.3.2024 uudelleen lausunnolle ja Ely-keskus totesi siitä 2.4.2023 antamassaan lausunnossa, että kaavamääräyksiä on täydennetty ELY-keskuksen edellyttämällä tavalla ja Natura-tarvearviointi on keskeiseltä sisällöltään riittävä poissulkemaan kaavaratkaisun yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa aiheuttamat merkittävät, osayleiskaava-alueella sijaitseville Natura-alueille kohdistuvat vaikutukset eikä varsinaista luonnonsuojelulain 35 §:n mukaista Natura-arviointia Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavan vaikutuksista tarvita.

Palautteen käsittelyn ja käytyjen viranomaisneuvottelujen johdosta kaavaehdotukseen sekä selostukseen liitteenä on tehty vähäisiä muutoksia, täydennyksiä sekä teknisluonteisia tarkistuksia seuraavasti:

Rakennuspaikkojen osalta maanomistajien tapaamisten ja muistutusten perusteella tehtiin muutamia 1–2 rakennuspaikan siirtoja maanomistajien omien tilojen sisällä. Kaavakartalle lisättiin kaksi rantasaunan merkintää Naarlahteen (toinen on olemassa oleva). Kaavaan on lisätty kaksi kuivanmaan mitoituksen mukaista rakennuspaikkaa Lemmakkalaan sekä palautettu kaksi 1. kaavaehdotuksessa ollutta rakennuspaikkaa; toinen Mahnalan lavan lähellä ja toinen Raattajärventien varressa. Yksi rakennuspaikka poistettiin Muotialasta putkirasitteen takia. Lisäksi tarkistettiin muutama käyttötarkoitus myönnettyjen rakennuslupien mukaiseksi ja toiminnan mukaan kaksi erillispientalo AM-1 alueeksi.

Lausuntoihin perustuen kaavamääräykseen lisättiin RA-1- ja RA-3-alueille käyttötarkoitusten muutosten hakemista koskeva poikkeamislupamenettelyn tarve ja AO-1, RA-1 ja RA-3 alueiden osalta lisättiin tarkennus: vierasmaja on talousrakennus.

Natura 2000-verkoston kuuluvan alueen (nat 2000), Matalusjoen valuma-alueen (va) ja ranta-alueen (rant) kaavamääräyksiin sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden alueiden (luo-1 ja luo-3) kaavamääräyksiin lisättiin ELY-keskuksen edellyttämät täydennykset.

Tarkistettiin luonnonsuojelualueet (SL), sillä kaavoituksen aikana niihin on tullut muutoksia ja Natura 2000-verkoston kuuluvat alueet osoitettiin SL-alueiksi. Patakalliolle ja Isovuorelle osoitettiin luonnonsuojelualueet perustettujen yksityisten luonnonsuojelualueiden mukaan. Poistettiin yksi luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue luo-1 (kohde 51), sillä alueella on tehty metsänhoitotoimenpiteitä, eikä luontoarvoja enää ole.

Tarkistettiin maakuntamuseon edellyttämät muinaisjäännösalueiden ja muiden kulttuuriperintökohteiden rajaukset, niitä koskevaa määräystä vähäisesti sekä pienimmät alueet merkittiin kohdemerkinnällä aluerajauksen sijaan. Lisättiin Hämeenkancaantien Murhaojan muinaisjäännös (1000047509) kaavaan.

Palautteen perusteella lisättiin lähipalvelujen kohdemerkintä (pl) Sasin eritasoliittymään ja laajennettiin vähäisesti KTY-alueajasta rakennusluvan mukaisesti. Lisättiin parannettavan liittymän merkintä Sasi-Palkontien ja Hämeenkyrön Miharintien liittymään, syynä liikenneturvallisuus. Lisäksi kunnan omistamalle maalle Mahnalan Ympäristökoulun taustamaastoon osoitettiin lähivirkistysaluetta (VL). Tarkennettiin Ekokylän kaavamääräykseen (M-2/A-yht/res) että alue ei ole asemakaavoitettava.

Kaavaselistukseen on täydennetty muuttuneet tiedot, kaavoituksen eteneminen ja kaavan vaikutusten arviointia on täydennetty mm. hulevesien, loma-asumisen muutosten ja luontovaikutusten osalta. Kaavaselistuksessa on käyttötarkoituksen muutoksen mahdollisuuksia rakennuspaikan pinta-alaan perustuen kuvattu lisätyllä liitteellä 24 ja vaikutusten arviointia niiden osalta on täydennetty.

Hallituksen käsittelyyn on toimitettu 1.3.2024 päivätyn oikeusvaikutteisen Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava ehdotuksen kaava-asiakirjat, kaavakartta ja kaavaselistus liitteineen (1-27), jotka on laatinut A-Insinöörit Civil Oy / pääsuunnittelija arkitehti Johanna Närhi. Kaava-asiakirjat ovat liitteenä.

Oheismateriaalina ovat: 8c Liito-orava selvitys (ei julkinen), 21 Johtolinjat (ei julkinen), ELYn lausunto Natura 2000 tarveharkinnan arvioinnista, saapuneet muistutukset ja lausunnot (ei julkinen).

Hallintosääntö 94 §, 97 § hallituksen tehtävät ja vastuu.

MRL 37§ Yleiskaavan hyväksyy kunnanvaltuusto.

Ehdotus

Esittelijä: Johanna Rannanjärvi, kunnanjohtaja

Hallitus

1. merkitsee tiedoksi saadun ehdotusvaiheen palautteen ja välittää sen edelleen kunnanvaltuuston tiedoksi
2. hyväksyy palautteeseen laaditut vastineet ja kaava-aineistoon tehdyt toimenpiteet. Vastineet toimitetaan muistutuksen tai lausunnon jättäneille
3. toteaa, että kaavaehdotukseen ei ole tehty sellaisia oleellisia muutoksia, että uudelleen nähtäville asettaminen olisi tarpeen
4. hyväksyy osaltaan ja esittää valtuustolle, että se hyväksyy 1.3.2024 päivätyn oikeusvaikutteisen Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavan.

Päätös

Hyväksyttiin.

Päivi Hiltunen poistui esteelliseksi ilmoittautuneena. Esteellisyyden peruste: hallintolaki, lähisukulainen on alueen maanomistaja.

Katariina Pylsy poistui esteelliseksi ilmoittautuneena. Esteellisyyden peruste: hallintolaki, lähisukulainen on alueen maanomistaja.

Kunnanvaltuusto, 29.04.2024, § 21

Liitteet

1 KH22.04.2024 Liite 1 Kaavakartta_hyväksyminen_1.3.2024

- 2 KH22.04.2024 Liite 2 Kaavaselostus_hyväksyminen_1.3.2024
3 KH22.04.2024 Liite 3 Rakennuspaikat ja mitoitusvyöhykkeet
4 KH22.04.2024 Liite 4 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma_14.3.2023
5 KH22.04.2024 Liite 5 Kehityskuvavaiheen palauteraportti_23112020
6 KH22.04.2024 Liite 6a Ranta-alueen mitoitustaulukko_tark 15.11.2023
7 KH22.04.2024 Liite 6b Kuivanmaan mitoitustaulukko_tark 15.11.2023
8 KH22.04.2024 Liite 6c Vapaat rannat 15.11.2023
9 KH22.04.2024 Liite 6d Kuivanmaan mitoitusvyöhykkeet
10 KH22.04.2024 Liite 6e Saavutettavuusvyöhyke 5 km Mahnalan koululta
11 KH22.04.2024 Liite 7 Aloituskuvavaiheen viranomaisneuvottelu 171114_muistio
12 KH22.04.2024 Liite 8a Luontoselvitys 2018 ja täyd2019
13 KH22.04.2024 Liite 8b Luontoselvitys 2019, viitasammakot
14 KH22.04.2024 Liite 9 Maisemaselvitys 2018
15 KH22.04.2024 Liite 10 Arkeologinen_inventointi 2020
16 KH22.04.2024 Liite 11 Luonnosvaiheen lausunnot ja vastineet
17 KH22.04.2024 Liite 12 Luonnosvaiheen mielipiteet ja vastineet
18 KH22.04.2024 Liite 13 Rantarakennuspaikkojen kohtuullisuustarkastelu
19 KH22.04.2024 Liite 14 Kulttuuriympäristöselvitys
20 KH22.04.2024 Liite 16 Ehdotuskuvavaiheen muistutukset ja vastineet
21 KH22.04.2024 Liite 17 Luonnonympäristön arvot ja uudet rakennuspaikat_tark 1.3.2024
22 KH22.04.2024 Liite 18 Maisema- ja kulttuuriympäristöarvot sekä uudet rakennuspaikat_tark 1.3.2024
23 KH22.04.2024 Liite 19 Vesihuollon toiminta-alueet ja uudet rakennuspaikat_tark 1.3.2024
24 KH22.04.2024 Liite 20 Vierasmajojen rakentamisen mahdollisuus ranta-alueilla
25 KH22.04.2024 Liite 15 Ehdotuskuvavaiheen lausunnot ja vastineet
26 KH22.04.2024 Liite 22 Natura 2000 -tarveharkinnan arviointi 1.3.2024
27 KH22.04.2024 Liite 23 Ehdotuskuvavaiheen viranomaisneuvottelu 08022023_muistio
28 KH22.04.2024 Liite 24 Ranta-alueen rakennuspaikat, joilla käyttötarkoituksen muutos on mahdollinen
29 KH22.04.2024 Liite 25 Tarkistetun ehdotuksen lausunnot ja vastineet
30 KH22.04.2024 Liite 26 Tarkistetun ehdotuksen muistutukset ja vastineet
31 KH22.04.2024 Liite 27 Ehdotuskuvavaiheen 2. viranomaisneuvottelu 30112023_muistio

Hallitus 22.4.2024, § 102.

Ehdotus

Hallitus

1. merkitsee tiedoksi saadun ehdotuskuvavaiheen palautteen ja välittää sen edelleen valtuuston tiedoksi
2. hyväksyy osaltaan ja esittää valtuustolle, että se hyväksyy 1.3.2024 päivätyn oikeusvaikutteisen Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavan.

Päätös

Hyväksyttiin.

Esteellisiksi ilmoittautuivat:

Aki Tainio, esteellisyyden peruste: hallintolaki, hän on maanomistaja hyväksyttävän kaavan alueella. Hänen sijallaan päätöksentekoon osallistui Kokoomuksen ensimmäinen varavaltuutettu Olavi Pesu.

Katariina Pylsy, esteellisyyden peruste: hallintolaki, lähisukulainen on maanomistajana hyväksyttävän kaavan alueella. Hänen sijallaan päätöksentekoon osallistui keskustan ryhmän 2. varavaltuutettu Mikko Ahola. Ryhmän 1. varavaltuutettu Mervi Koponen oli esteellinen.

Tiina Jokela, esteellisyyden peruste: hallintolaki, hän on maanomistaja hyväksyttävän kaavan alueella. Hänen sijallaan päätöksentekoon osallistui Keskustan ryhmän 4. varavaltuutettu Lauri Korpijaakko. Ryhmän kolmas varavaltuutettu Antti Osara oli estynyt osallistumasta kokoukseen.

Päivi Hiltunen, esteellisyyden peruste: hallintolaki, lähisukulainen on maanomistaja hyväksyttävän kaavan alueella. Hänen sijallaan päätöksentekoon osallistui keskustan ryhmän 6 varavaltuutettu Raimo Hamari. Ryhmän 5. varavaltuutettu Jouni Laaksonen oli estynyt osallistumasta kokoukseen.

Mauri Lepola, esteellisyyden peruste: hallintolaki, hän on maanomistaja hyväksyttävän kaavan alueella. Hänen sijallaan päätöksentekoon osallistui SDP:n ryhmän kolmas varavaltuutettu Jari Ollilla. Toinen varavaltuutettu Sami Mäkelä oli esteellinen asian käsittelyyn.

Raija Westergård, esteellisyyden peruste: hallintolaki, hän on maanomistaja hyväksyttävän kaavan alueella. Hänen sijallaan päätöksentekoon osallistui vasemmistoliiton ryhmän 1. varavaltuutettu Pekka Mäkipää.

Tiedoksi

Kaavoituspäällikkö Lahtinen (toimeenpanovastuu), kaavasuunnittelija Niilo-Rämä, toimistosiihteri Vataja

Kunnanhallitus, § 106, 22.04.2024
Kunnanvaltuusto, § 22, 29.04.2024

§ 22

Valtuustoaloite 1/2024; Hämeenkyrön Pride-tapahtuman huomioiminen sateenkaariliputuksella

HMKDno-2024-101

Kunnanhallitus, 22.04.2024, § 106

Valmistelijat / lisätiedot:

Tiina Paloranta, Tuomo Kallio, Arttu Pentikäinen

tiina.paloranta@hameenkyro.fi, tuomo.kallio@hameenkyro.fi, arttu.

pentikainen@hameenkyro.fi

talous- ja hallintojohtaja, hyvinvointikoordinaattori, kulttuurikoordinaattori

Valtuutettu Mirka Löf sekä muita allekirjoittajia ovat jättäneet seuraavan sisältöisen valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 19.2.2024.

"Aloite: Hämeenkyrön Pride- tapahtuman huomioiminen sateenkaariliputuksella.

Pride-tapahtumat ovat ihmisoikeustapahtumia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkyvyyden ja yhtäläisten oikeuksien puolesta tehdyn työn kunniaksi. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien puolesta, syrjintää vastaan marssittiin Helsingissä ensimmäistä kertaa vuonna 1981. Marssista toiminta on laajentunut koko Suomeen ja sateenkaarilipuilla liputus on ehkä tunnetuin tapa osoittaa tukensa tasa-arvon ja ihmisoikeuksien puolesta.

Pride-tapahtumia järjestävät Suomessa Setan jäsenjärjestöt, yritykset, muut organisaatiot, opiskelijaryhmät ja vapaaehtoiset. Pride-tapahtumat ovat ihmisoikeus- ja kulttuuritapahtumia, jotka voivat kestää yhdestä päivästä reiluun viikkoon. Pirkanmaalla suurin Pride- tapahtuma on Manse Pride, joka järjestetään 10.-16.6.2024. Hämeenkyrössä ollaan järjestämässä ensimmäinen oma Pride- tapahtuma 14.6.2024.

Me aloitteen allekirjoittajat esitämme, että Hämeenkyrön kunta huomioisi Hämeenkyrön ensimmäisen Pride-tapahtuman sateenkaariliputuksella ja jatkaisi sateenkaariliputusta Pride- tapahtumien yhteydessä säännöllisesti myös tämän jälkeen.

Hämeenkyrössä 19.2.2024"

Pride-tapahtumat

Pride-liike on kansainvälinen liike, jonka tarkoitus on edistää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Se pyrkii edistämään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen yhdenvertaisuutta, hyväksyntää ja näkyvyyttä. Pride-tapahtumissa juhlitaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja vaaditaan edelleen muutosta kohti tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa. Ne tarjoavat turvallisen tilan yhteisöjen yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistamiseen ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkyvyyden lisäämiseen.

Kuntaliiton kyselyn mukaan vuonna 2023 noin puolet kyselyyn vastanneista kunnista liputtaa ja kaksi kolmasosaa tukee paikallista tapahtumaa.

Pride-lippu

Pride-liikkeessä on käytössä monia erilaisia lippuja, joista jokainen symboloi erilaisia arvoja ja identiteettejä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen keskuudessa. Yksi yleisimmin käytetyistä lipuista on kuusivärinen lippu, joka tunnetaan myös nimellä sateenkaarilippu. Tämä lippu on tunnustettu symboli seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen yhteisölle ja edustaa monimuotoisuutta, yhdenvertaisuutta ja ylpeyttä omasta identiteetistä.

Hämeenkyrön liputuskäytäntö ja liputuksen hinta

Kunnan kiinteistöjen liputussopimus on vuodelta 2000. Sopimuksessa on määritelty liputuksen kohteet, toiminta (lippujen hoito ja lipun hallussapito) ja muut tarpeen mukaiset sopimusasiat.

Sopimuksen mukaan hoidetaan arkipyhä- ja viikonloppuliputus. Sopimus koskee myös mahdollisesti kunnanjohtajan tai kunnanhallituksen määräämiä liputuksia.

Tällä hetkellä liputetaan viralliset liputuspäivät ja erikseen suositellut valtakunnalliset liputuspäivät esim. edesmenneen presidentin hautajaiset.

Kunta liputtaa 11 kohteessa. Voidaan liputtaa kaikissa kohteissa tai osassa kohteista.

Liputus yhteensä 10 kohteessa maksaa 276 euroa per kerta (alv 0). Liputus hankitaan ostopalveluna. Liputuskohteita on Kyröskosken alakoulu, yhteiskoulu, kunnanvirasto, terveyskeskus, Kurjenmäen vanhainkoti, veteraanitalo, Kotorinne, Sasin päiväkot, Mahnalan Ympäristökoulu ja Heinijärven koulu. Monitoimikeskus Sillan liputuksen hoitaa eri toimija ja se maksaa viikolla 290 euroa ja viikonloppuna 410 euroa.

Kunnalla on käytössään Suomen liput. Nuorisopalveluilla on yksi sateensaarilippu, joka on kooltaan 150 x 225 ja sopii Prikan lipputankoon. Lippu oli käytössä viime kesän Hämeenkyrö kuuluu kaikille -tapahtuman yhteydessä ja lipulla liputettiin koko Ikaalinen Pride-viikon ajan Prikassa.

Sateenkaariliput maksavat koon mukaan muutamasta kymmistä reiluun sataan euroon. Esim. parvekelippu maksaa 15 euroa ja lipputankoon sopiva lippu 30 – 120 euroa.

Kunnan tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyö

Kunnanhallitus on hyväksynyt Hämeenkyrön yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman 19.12.2022 § 295. Suunnitelma on yhdenvertaisuuslain 6 § mukainen suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Suunnitelman mukaisesti tasa-arvoa edistävää työtä tehdään osana normaalia arjen työtä ja toimintaa. Suunnitelmassa nostetaan myös yhteistyö muiden toimijoiden kanssa tärkeäksi yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoasioiden edistämiseksi. Arkeen, rakenteisiin ja yhteistyöhön vietyinä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on siis osa Hämeenkyrön kunnan toimintatapaa.

Hämeenkyrön kuntastrategissa Vakaa ja verraton kunnan arvoiksi on hyväksytty empaattisuus, vastuullisuus ja osallisuus. Hämeenkyrö haluaa edistää yhdenvertaisuutta ja kitkeä kaikenlaisen syrjinnän ja häirinnän julkisissa tiloissaan. Hämeenkyrön turvallisen tilan periaatteet eli Turvallinen Hämeenkyrö kuuluu kaikille -periaatteet on hyväksytty kunnanhallituksessa 4.12.2024 § 310. Periaatteet ovat; luo myönteistä ilmapiiriä, ole avoin, kuuntele ja opi, puutu ja nauti.

Osana Hämeenkyrön kunnan yhdenvertaisuus ja tasa-arvotyötä järjestettiin vuonna 2023 ensimmäinen Hämeenkyrö kuuluu kaikille -tapahtuma. Tapahtuman teemana

vuonna 2023 oli yhdenvertaisuus. Tapahtuma sai hyvän palautteen ja niitä järjestetään vuosittain. Vuoden 2024 Turvallinen Hämeenkyrö kuuluu kaikille - tapahtuman teemaksi on valittu turvallisuus.

Miten aiotaan näkyä Pride-tapahtumassa

Kunnan yhteyshenkilöksi Hämeenkyrö Pride -tapahtumaan on nimetty kulttuurikoordinaattori Arttu Pentikäinen ja hyvinvointikoordinaattori Tuomo Kallio. Yhteyshenkilöt osallistuvat tapahtuman valmisteluun asiantuntijan roolissa sekä tapahtumatuotannon että eri kohteiden mahdollisuuksien osalta. Hämeenkyrö Pride-tapahtuma ei eroa muista Hämeenkyrössä järjestettävistä tapahtumista eli päätökset osallistumisesta itse tapahtumaan tehdään vastualueilla ja yksiköissä. Tapahtuman valmistelussa toteutetaan kunnan yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman mukaista sekä lakisääteistä yhdenvertaisuusyhteistyötä muiden toimijoiden kanssa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden edistämiseksi.

Muita vaihtoehtoja

Lipputankoon laitettavan lipun lisäksi on myös muita vaihtoehtoja. On saatavissa seinälippuja, lippunauhoja, bannereita, kulkueviittoja ja tikulla olevia lippuja.

Joissakin kunnissa on maalattu penkkejä tai muita kunnan paikkoja sateenkaarivärein.

Hämeenkyrön kunnan logon yhteydessä käytetään epävirallisissa yhteyksissä mukana punaista sydäntä. Pride-tapahtuman huomioimiseksi on mahdollista hankkia kunnan logo sellaisena, että siinä sydän on tehty sateenkaarivärein.

Päätösvalta

Hallintosäännössä ei ole erikseen mainittu, kenelle kuuluu päätösvalta liputuksissa. Asian perusteella liputuksen hoitamisesta kuuluvat elinympäristöpalvelujen kiinteistötoimelle.

Tässä on kyse periaateasiasta ja yleisen toimivallan perusteella asia kuuluu hallituksen päätösvaltaan. Tähän asiaan ei ole tehty valmista esitystä liputuksesta vaan hallitus päättää asian suoraan ilman esitystä.

Ehdotus

Esittelijä: Johanna Rannanjärvi, kunnanjohtaja

Hallitus päättää Pride-liputuksen toteuttamisesta ja Pride-tapahtuman huomioimisesta.

Hallitus esittää valtuustolle, että se

1. saa tiedokseen hallituksen tässä pykälässä tekemän päätöksen liputuksesta,
2. toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Asian käsittely:

Keskustelun kuluessa tehtiin kaksi esitystä:

Esitys1. Rauno Mäki esitti, että liputetaan edellisen vuoden tapaan Prikan lipputangossa sateenkaarilipulla sekä käytetään Hämeenkyrö-logon yhteydessä olevaa sydäntä sateenkaarivärein väritettynä Pride-tapahtuman viikon ajan.

Katariina Pylsy kannatti.

Esitys 2: Mirka Löf esitti, että Mäen esityksen lisäksi liputetaan Kyröskosken koululla, yhteiskoululla ja Monitoimikeskus Sillassa.

Arja-Riitta Väre kannatti.

Päätettyään keskustelun puheenjohtaja totesi, että on tehty kaksi esitystä ja asiasta on äänestettävä.

Hallitus hyväksyi puheenjohtajan äänestystapaesityksen: Mäen esitys on Jaa ja Löfin esitys Ei.

Äänestyksessä Mäen esitys sai 7 ääntä ja Löfin esitys 2 ääntä.

Äänestykset

Liputus: Rauno Mäen esitys Jaa ja Mirka Löfin esitys Ei.

Jaa

Rauno Mäki

Kirsi Parhankangas

Esa Järvenpää

Timo Mäkelä

Katariina Pylsy

Päivi Hiltunen

Janne Mäkinen

Ei

Mirka Löf

Arja-Riitta Väre

Päätös

Hallitus hyväksyi Mäen esityksen äänestyksen jälkeen äänin 7-2. Pride-tapahtuma huomioidaan edellisvuoden tapaan liputtamalla Prikan lipputangossa sateenkaarilipulla sekä käytetään Hämeenkyrö-logon yhteydessä olevaa sydäntä sateenkaarivärein väritettynä Pride-tapahtuman viikon ajan.

Hallitus hyväksyi esityksen valtuustolle.

Kunnanvaltuusto, 29.04.2024, § 22

Hallitus 22.4.2024, 106 §.

Ehdotus

Hallitus esittää valtuustolle, että se

1. saa tiedokseen hallituksen 22.4.2024 tekemän päätöksen: Pride-tapahtuma huomioidaan edellisvuoden tapaan liputtamalla Prikan lipputangossa sateenkaarilipulla sekä käytetään Hämeenkyrö-logon yhteydessä olevaa sydäntä sateenkaarivärein väritettynä Pride-tapahtuman viikon ajan
2. toteaa valtuustoaloitteen loppuunkäsittelyksi.

Päätös

Hyväksyttiin.

Tiedoksi

Valtuustoaloitteen 1. allekirjoittaja, hyvinvointikoordinaattori Kallio,
kulttuurikoordinaattori Pentikäinen, hallintopalvelusihteeri Myllymäki

Kunnanhallitus, § 105, 22.04.2024
Kunnanvaltuusto, § 23, 29.04.2024

§ 23

Hyvinvoinnin vuosiraportti 2023

HMKDno-2024-193

Kunnanhallitus, 22.04.2024, § 105

Valmistelijat / lisätiedot:
Tuomo Kallio
tuomo.kallio@hameenkyro.fi
hyvinvointikoordinaattori

Liitteet

1 Hyvinvoinnin vuosiraportti 2023

Kunnan perustehtävä on kuntalain 1§ mukaan asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 §:n mukaan kunnan on seurattava asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä ja toimenpiteitä väestöryhmittäin, sekä raportoitava kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Vuosittaiseen raporttiin sisältyy myös lastensuojelulain 12 § sekä lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvvelusta 5 § mukaisia vuosittaisia tietoja.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 22.2.2021 §11 Hämeenkyrön laajan hyvinvointikertomuksen, mielenterveys- ja päihdeohjelman, lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman vuosille 2021–2025. Asiakirjat löytyvät kunnan verkkosivuilta.

Hyvinvoinnin vuosiraportti sisältää tietoa ja indikaattoreita terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä Hämeenkyrössä vuonna 2023. Raportti sisältää hyvinvointisuunnitelman, jolla toimenpannaan laajan hyvinvointikertomuksen painopisteitä.

Hyvinvoinnin edistämistyötä tehdään kunnan kaikilla palvelualueilla. Hyvinvointiraportissa on esitetty mm. seuraavia johtopäätöksiä ja toimenpide-ehdotuksia:

- Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyö on Hämeenkyrössä hyvällä tasolla
- Erytisopetuksen ja oppimisen tuen riittävä resurssointi
- Yhteistyön kehittäminen ja ylläpitäminen eri palvelualueiden, hyvinvointialueen ja yhdistysten kanssa
- Yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen

Hyvinvointikoordinaattori on koonnut hyvinvointiraportin vuodelta 2023, joka on liitteenä.

Ehdotus

Esittelijä: Johanna Rannanjärvi, kunnanjohtaja

Hallitus esittää valtuustolle hyvinvoinnin vuosiraportin 2023.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanvaltuusto, 29.04.2024, § 23

Liitteet

1 Hyvinvoinnin vuosiraportti 2023

Hallitus 22.4.2024, 105 §.

Ehdotus

Hallitus esittää valtuustolle hyvinvoinnin vuosiraportin 2023.

Päätös

Hyväksyttiin.

Tiedoksi

Lautakunnat, hyvinvointikoordinaattori Kallio

Kunnanhallitus, § 107, 22.04.2024
Kunnanvaltuusto, § 24, 29.04.2024

§ 24

Pääomasijoitus SVOP-rahasto Hämeenkyrön Jäähalli Oy:lle

HMKDno-2024-100

Kunnanhallitus, 22.04.2024, § 107

Valmistelijat / lisätiedot:
Tiina Paloranta
tiina.paloranta@hameenkyro.fi
talous- ja hallintojohtaja

Liitteet

- 1 Liite, Eva jäähalli
- 2 Liite, Nuvan jäähallin eva
- 3 Liite, Investointisuunnitelma 2024-2026
- 4 Liite, Talousarvio 2024-2026

Kuvaus yhtiöstä

Hämeenkyrön Jäähalli on kunnan kokonaan omistama yhtiö, joka ylläpitää jäähallia Kyröskoskella. Alunperin yhtiössä oli kaksi osakasta, mutta kunta osti kaikki osakkeet vuoden 2020 lopussa. Osakepääoma on 105 117 euroa ja kunta omistaa kaikki osakkeet.

Yhtiö tilan tervehdyttämistoimia

Yhtiö on ollut vuosia huonossa taloudellisessa tilanteessa. Kunta on tukenut yhtiötä antamalla pitkäaikaisen lainan ja lyhytaikaisia lainoja tilapäisten maksuvalmiusvaikeuksien hoitoon. Tänä vuonna kunta antoi yhtiölle ylimääräisen 100 000 euron avustuksen, jolla se sai maksettua pois rästissä olleet lainan lyhennykset ja lyhytaikaisen lainan kunnalle.

Kunta ostaa jäähalliyhtiöltä vuosittain jääaikaa 80 000 eurolla. Tämä on osittain avustus yhtiölle. Tämä käytäntö on ollut yhtiön alusta alkaen. Avustus maksetaan hyvinvointijaoston talousarviosta.

Yhtiön lainat

Kunnan laina on myönnetty valtuuston 3.6.2020 päätöksellä. Alkuperäinen pääoma oli 140 500 euroa. Laina yhdistettiin aikaisemmin myönnetyistä lainoista. Lainaa on 31.12.2023 jäljellä 119 425 euroa.

Pankin lainan alkuperäinen pääoma oli 640 000 euroa ja lainaa on 31.12.2023 jäljellä 419 418,34 euroa. Lainaan liittyi koronavaihtosopimus, joka lakkasi vuonna 2021. Kunta on taannut lainan.

Yhtiöllä on lisäksi toisesta rahalaitoksesta 31.12.2023 jäljellä olevaa lainaa 3 927 euroa, joka lyhennysohjelman mukaisesti maksetaan pois 2024. Tämän lainan vakuutena on kiinteistökiinnitys.

Yhtiön tilikauden tulokset muutamalta vuodelta

- 2019 voitto 10 129,02 euroa

- 2020 tappio -33 857,96 euroa
- 2021 tappio -12 007,01 euroa
- 2022 tappio -30 471,88 euroa
- 2023 tappio -20 881,76 euroa

Yhtiön liikevaihto 2023 oli 150 600 euroa.

Yhtiön esitys

Yhtiö on esittänyt investointisuunnitelman
vuonna 2024

- investointimenot 389 000 euroa
- avustustuloarvio 181 000 euroa
- isoimmat kohteet ilmastointilaitteet, rakenteisiin tarvittavat työt, turvakaukalo, kentän hionta ja maalaus

vuonna 2025

- investointimenot 287 000 euroa
- avustustuloarvio 86 000 euroa
- isoin kohde: kattoremontti

vuonna 2026

- investointimenot 68 500 euroa
- avustustuloarvio 21 000 euroa
- isoin kohde: julkisivun puuverhous ja ulko-ovi.

Tarkka investointisuunnitelma on liitteenä.

Yhtiö hakee hankkeisiin avustusta Aluehallintovirastolta, ELY-keskuksesta ja Joutsenten Reitin Leader -rahoituksesta.

Yhtiö pyytää kunnalta rahoitusta hankkeisiin siltä osin, kun se ei saa rahoitusta avustusten kautta. Rahoitustarve vuodelle 2024 on 300 000 euroa ja sen jälkeen maksimissaan 400 000 euroa. Mahdolliset avustukset pienentävät myöhempää sijoitusta.

Yhtiöltä perusteluja investointien tarpeellisuudelle

- Jääkiekkoliitto vaatii turvalaidat, jos pelataan 2-3 divisioonatasolla
- jäähallirakennuksesta on tehty kuntokartoitus, jonka perusteella investointisuunnitelma on tehty, kartoituksen mukaan korjausinvestoinnit on pakko tehdä lähivuosina
- mikäli investointeja ei tehdä, hallin tulevaisuus vaarantuu ja halli joutuu jonkin ajan päästä käyttökieltoon

Oheismateriaalina on vuoden 2023 syksyllä tehty kuntokartoitus.

Yhtiö on esittänyt talousarvion kolmelle vuodelle ja sen mukaisesti yhtiön käyttötalous pysyy kunnossa tulevat vuodet ja yhtiö pystyy maksamaa lainojen lyhennykset. Kunta

on tukenut yhtiötä vuosittain jäähalliajan ostamisella, joka on osittain avustusta. Avustuksen suuruus päätetään vuosittain kunnan talousarviossa. Avustuksen määrää suurentamalla voidaan myös tukea yhtiötä.

Taloussuunnitelma kolmelle vuodelle on liitteenä.

Kunnan ja yhtiön neuvottelu rahoituksen ratkaisusta

Kunta ja yhtiö ovat neuvotelleet rahoitusratkaisusta. Kunta on todennut, että yhtiö ei pysty tulo-rahoituksellaan rahoittamaan investointeja. Kunta on todennut myös, että se ei pysty takaamaan yhtiön lainoja, koska yhtiön talous ei ole kunnossa.

Kunnan tarkoituksena on rahoittaa yhtiön investointeja kunnan pääomituksella eli sijoituksella Hämeenkyrön Jäähalli Oy:n sijoitetun vapaa pääoman rahastoon (SVOP).

SVOP selostus

SVOP rahasto on vapaata omaa pääomaa. Se on koroton ja vastikkeeton.

SVOP sijoituksesta tehdään sopimus kunnan ja yhtiön välillä. Asiasta päättävät yhtiön hallitus ja kunta. Sijoitus voidaan palauttaa vain, jos osingonjaon edellytykset täyttyvät.

Kunnalla ei ole ennestään tällaisia sijoituksia.

Kielletyn valtiontuen säännökset

Kuntien yrityksille myöntämä tuki kuuluu EU:n valtiontukisääntelyn piiriin.

EU:n valtiontukisäännöt koskevat toimenpiteitä, joilla julkinen sektori myöntää yrityksille vastikkeetonta, valikoivaa taloudellista etua. Valtiontuki voi olla muodoltaan monenlaista: valtiontukea voi olla esimerkiksi avustus, markkinahintaa edullisempi laina, takaus, ei-markkinaehtoinen pääomasijoitus tai pääomitus, verohelpotus tai markkinahintaa alhaisempi kiinteistön tai maa-alueen vuokra tai myyntihinta.

Valtiontuet (koskee siis kuntaa myös) ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä. Jos tukea myönnettäisiin, on sille oltava hyväksyttävä peruste. Lisäksi tuki on myönnettävä yksityiskohtaisen menettelysäännösten mukaisesti. Perusteluna valtiontukien kiellolle on se, että julkinen tuki vääristää kilpailua.

Valtiontuki voidaan poissulkea tässä tapauksessa, koska Hämeenkyrön Jäähalli Oy:n toiminta on paikallista ja ei ylitä kauppavaikutuskriteeriä. Yhtiö ei toimi kilpailuilla markkinoilla eikä valtiontukisääntely tule tämän pääomasijoituksen osalta sovellettavaksi.

Perustelut:

- Euroopan komissio on vuonna 2015 antanut ratkaisukäytäntöä (SA.37432, SA.37904, SA.33149, SA.38035, SA.39403, SA.37963), joissa on todettu, että erityisolosuhteiden vuoksi tietyillä toiminnoilla on puhtaasti paikallinen vaikutus (tuki ei johda kysynnän ja investointien houkuttelemiseen po. alueelle, tuensaajan tuottamat palvelut ja tavarat ovat paikallisia tai niillä on maantieteellisesti rajattu vaikutusalue, markkinoihin ja naapurijäsenvaltioiden kuluttajiin kohdistuva vaikutus on vähäinen). Käytännössä tällaisia esimerkkejä ovat erilaisten paikallisten kohteiden tukeminen, kuten paikalliset uimahallit ja muut paikalliset vapaa-aikaan liittyvät tilat, paikalliset museot ja muu kulttuuri-infrastruktuuri, jotka eivät houkuttele matkailijoita ulkomailta, tiedotus- ja kulttuurituotteet, joilla kielellisesti ja maantieteellisesti syistä rajoitettu yleisö,

paikalliset kokouskeskukset, jonka osalta sijainti ja tuen mahdollinen vaikutus hintoihin ei todennäköisesti ohjaa käyttäjiä muiden jäsenvaltioiden keskuksista.

- Edelleen kansallisen sääntelyyn viitaten Hämeenkyrön Jäähalli Oy:n tarkoituksena on kunnan liikuntalain 5 §:n mukaisten tehtävien hoitaminen eikä yhtiö toimi kilpailluilla markkinoilla. Liikuntalain (HE 190/2014 vp) mukaan kunnan tehtävänä on luoda yleisiä edellytyksiä liikunnalle paikallistasolla. Kunnan tulee muun muassa järjestää liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmille, tukea kansalaistoimintaa sekä rakentaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Kunta voi hoitaa lain säätämiä tehtäviä itse, mutta se voi myös sopia tehtävän hoitamisesta konserniin kuulumattoman seuran tai yrityksen kanssa. Hoitaessaan liikuntalain 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä kunta ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, ellei kyseisiä tehtäviä toteuteta liiketoiminnallisin tavoittein ja perustein. Hämeenkyrön Jäähalli Oy:n tehtäviä ei toteuteta liiketoiminnallisin perustein.

Kunnalla on näyttötaakka siitä, että järjestelyyn ei sisälly kiellettyä tukea tai etteivät kyseiset säännöt tule sovellettavaksi tässä. Näyttötaakan täyttäminen edellyttää, että asian valmisteluun on riittävästi panostettu.

Liikuntalain säätely ja liikunnan merkitys kunnan hyvinvoinnin edistämisen tehtävässä

Liikuntalain 5 §:n mukaan kunta vastaa liikunnan yleisten edellytysten luomisesta paikallistasolla.

Jäähallitoiminnalla tuetaan perinteistä luisteluharrastusta, joka on vaarassa ilmastonmuutoksen tuomien hankalien sääolosuhteiden vuoksi. Talvisään lisääntyneet ääriolosuhteet, vesisateesta kovaan pakkaseen, tekevät ulkoajaiden kunnossapidosta haastavaa. Jäähallin tasainen jää on turvallisuustekijä.

Luistelu on paitsi perinteinen talvilaji, myös erittäin hyödyllinen liikuntamuoto kaiken ikäisille. Se kehittää tasapainoa ja motoriikkaa. Erityisesti ikäihmisten kohdalla kaatumisten ehkäiseminen on keskeinen tekijä hyvinvoinnin ja terveydenhuollon kannalta. Vapaa luistelu- ja mailaharrastus mahdollistaa myös tavoitteellisen sarjatasoisen urheiluharrastuksen.

Kunnan rahoitusratkaisu

Rahoitusratkaisu yhtiön investointien rahoitukseen on SVOP-rahoitus kahdessa erässä niin, että vuonna 2024 maksetaan kunnan talousarviossa hyväksytty 300 000 euron pääomasijoitus. Seuraavina vuosina maksetaan maksimissaan 400 000 euroa ja hallitus päättää tarkan summan sijoituksen maksun toimeenpanopäätöksessään. Valtuusto päättää talousarvion hyväksymisen yhteydessä talousarviovuoden sijoituksen euromäärän.

Valtuusto oikeuttaa hallituksen päättämään tulevien vuosien SVOP-sijoituksen yksityiskohdat talousarvion hyväksymisen jälkeen.

Ehdoksi SVOP -sijoituksen jälkimmäiselle osalle asetetaan yhtiölle vaatimus tuottaa raportti jo tehdyistä investoinneista ja tehdä tarkennettu suunnitelma tuleville investoinneille. Yhtiön on myös esitettävä taloussuunnitelma tuleville vuosille. Hallitus valvoo, että nämä ehdot täyttyvät ennen tulevien vuosien sijoituksista päättämistä.

Riskiarviot

Riskiksi on todettu se, että yhtiö ei pysty koskaan maksamaan sijoitusta takaisin. Jos kunta ei rahoita yhtiön investointeja, niin riskiksi on todettu yhtiön ajautuminen selvitystilaan muutaman vuoden kuluessa. Riskinä on myös liikuntapalveluille aiheutuva ongelma, kun toinen kuntosali poistuisi käytöstä ja jääurheilun harrastaminen kunnassa loppuisi.

Oheismateriaalina riskiarviot SVOP-sijoituksesta, yhtiön tulevaisuudesta ja liikuntapalveluille tulevat riskit.

Vaikutusten ennakoarviointi (Eva)

Jäähallin säilymisestä kunnassa on tehty kaksi Evaa. Nuorisovaltuusto on tehnyt omansa kahdesta vaihtoehdosta ja viranhaltijaryhmä omansa kolmesta vaihtoehdosta. Evat ovat liitteenä.

Strategian mukaisuus

Hanke toteuttaa kuntastrategian arvoja ratkaisemalla ihmisten liikkumisen tarpeita ja antamalla tilaa elämiselle.

Kuntastrategian tavoitteista jäähallin toiminnan jatkumisen varmistaminen auttaa aktiivisen hyvinvoinnin yhteistyötä ja edistämällä monipuolista liikuntatoimintaa.

Yksi kunnan arvoista on vastuullisuus ja päämääristä kestävyysvastuun tiedostava kunta. Tavoitteena strategiassa on ilmastotavoitteiden vaiheittainen toteutus.

Jäähalliin tehtävät investoinnit auttavat ilmastotavoitteiden saavuttamisessa lisääntyvän energiatehokkuuden kautta.

Sijoitustoiminnan periaatteet

Valtuuston hyväksymän sijoitustoiminnan periaatteet ovat

- kohtuullinen tuottovaatimus
- oleellinen hajauttaminen
- alhainen riskitaso
- eettisyys
- avoimuus ja julkinen kontrolli
- konserninäkökulma, jolloin sijoituksella on merkitystä kunnan toiminnalle tai siihen läheisesti liittyvälle tehtävälle kuten vuokra-asuntotuotannon edistäminen tai palvelutuotannon turvaaminen Hämeenkyrössä konserniin kuuluvan toimesta.

Sijoitusperiaatteiden konserninäkökulmassa ei mainita suoraan jäähallia. Tässä sijoituksessa on kuitenkin konserninäkökulma, koska sijoituksella varmistetaan liikunnan monipuolisten mahdollisuuksien ylläpito.

Kunta turvaa tällä sijoituksella yhtiöön aikaisemmin tehdyt pääomasijoitukset (osakeomistuksen arvon säilymisen), kun jäähalli säilyy käyttökuntoisena harrastuspaikkana.

Kunta turvaa tällä sijoituksella jäähallin kunnossa pysymisen ja yhtiön maksukyvyyn rahalaitoslainojen hoitoon. Kunta on taannut yhtiön lainat ja kun yhtiö pystyy itse maksamaan lyhennykset, niin takaukset eivät lankea kunnan maksettavaksi.

Määräraha

Kunnan talousarviossa 2024 on varattu 300 000 euroa kunnan omistamien yhtiöiden pääomittamiseen. Määrärahan lisätiedoissa on maininta, että pääomasijoitus jäähalliyhtiöön ja tarkka päätös tehdään vuoden alussa.

Taloussuunnitelmassa on vuodelle 2025 suunniteltu 200 000 euron ja vuodelle 100 000 euron määrärahaa. Näistä on nyt jo tiedossa, että määrärahat ovat liian pienet vuosille 2025-2026.

Tulevien vuosien pääomasijoitusten määräraha ratkaistaan talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Toimivalta

Valtuustolle kuuluu varallisuuden hoidon sekä rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista päättäminen.

Tulevaisuus

Pääomasijoituksen täytyy riittää yhtiön investointien rahoitukseen ainakin seuraavan viiden vuoden ajan. Käyttötalous tulee kuntoon yhtiön esittämän laskelman mukaisesti.

Yhtiön kunnalta saaman avustuksen määrä ratkaistaan vuosittain talousarviossa. Hyvinvointijaosto myöntää avustuksen.

Päätöksen toimeenpano

Valtuuston päätöksen jälkeen hallitus tekee toimeenpanopäätöksen pääomittamisen ja sijoitussopimuksen hyväksymisestä. Kun päätös on lainvoimainen, pääomasijoitus suoritetaan yhtiölle.

Tuleva pääomasijoitus tulee talousarvioon investointiosaan konsernin pääomittamisen määrärahana. Hallitus tekee siitä täytäntöönpanopäätöksen, mikäli päätökselle asetetut ehdot täyttyvät.

Sijoituksen myöntämiselle asetetaan ehdoksi, että sijoituksen saa käyttää vain investointien rahoittamiseen. Yhtiön on esitettävä hallitukselle raportti investointien toteutumisesta sekä tarkennettu suunnitelma tulevista investoinneista.

Ehdotus

Esittelijä: Johanna Rannanjärvi, kunnanjohtaja

Hallitus esittää valtuustolle, että se hyväksyy Hämeenkyrö Jäähalli Oy:lle tehtävän sijoituksen yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon enintään 700 000 euroa seuraavin tarkennuksin

1. vuoden 2024 sijoitus on 300 000 euroa
2. vuoden 2025 ja/tai 2026 sijoitus on enintään kunkin vuoden talousarviossa päätettävän euromäärän suuruinen summa
3. valtuusto oikeuttaa hallituksen päättämään talousarvion rajoissa tarkan sijoitusmäärän vuonna 2025 tai 2026
4. SVOP-sijoitus on käytettävä investointien rahoitukseen
5. yhtiön on esitettävä hallitukselle raportti investointiohjelman toteutumisesta ja talouden tervehtymisestä.

Päätös

Hyväksyttiin.

Janne Kantti poistui esteelliseksi ilmoittautuneena tämän asian käsittely ajaksi.
Esteellisyyden peruste: hän on jäähalliyhtiön hallituksen jäsen.

Kunnanvaltuusto, 29.04.2024, § 24

Liitteet

- 1 Liite, Eva jäähalli
- 2 Liite, Nuvan jäähallin eva
- 3 Liite, Investointisuunnitelma 2024-2026
- 4 Liite, Talousarvio 2024-2026

Hallitus 22.4.2024, 107 §.

Ehdotus

Hallitus esittää valtuustolle, että se hyväksyy Hämeenkyrö Jäähalli Oy:lle tehtävän sijoituksen yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon enintään 700 000 euroa seuraavin tarkennuksin

1. vuoden 2024 sijoitus on 300 000 euroa
2. vuoden 2025 ja/tai 2026 sijoitus on enintään kunkin vuoden talousarviossa päätettävän euromäärän suuruinen summa
3. valtuusto oikeuttaa hallituksen päättämään talousarvion rajoissa tarkan sijoitusmäärän vuonna 2025 tai 2026
4. SVOP-sijoitus on käytettävä investointien rahoitukseen
5. yhtiön on esitettävä hallitukselle raportti investointiohjelman toteutumisesta ja talouden tervehtymisestä.

Päätös

Hyväksyttiin.

Janne Kantti ilmoittautui esteelliseksi. Esteellisyyden peruste: hallintolaki, hän on jäähalliyhtiön hallituksen jäsen. Hänen sijallaan päätöksentekoon osallistui perussuomalaisen 2. varavaltuutettu Jukka Paavola.

Pasi Eloranta ilmoittautui esteelliseksi. Esteellisyyden peruste: hallintolaki, hän on jäähalliyhtiön hallituksen varajäsen. Hänen sijallaan päätöksentekoon osallistui Keskustan 1. varavaltuutettu Mervi Koponen.

Jarmo Kalliola ilmoittautui esteelliseksi, esteellisyyden peruste, hän on jäähalliyhtiön toimitusjohtaja. Hänellä ei ollut varavaltuutettua.

Sami Vesikko ilmoittautui esteelliseksi. Esteellisyyden peruste: hallintolaki, hän on jäähalliyhtiön hallituksen varajäsen. Hänellä ei ollut varavaltuutettua.

Valtuusto piti viiden minuutin tauon tämän asian jälkeen.

Tiedoksi

talous- ja hallintojohtaja Paloranta, Jäähalliyhtiön toimitusjohtaja Kallio, laskentapäällikkö Salmela

---

Elinympäristölautakunta, § 22,05.03.2024

Kunnanhallitus, § 108,22.04.2024

Kunnanvaltuusto, § 25, 29.04.2024

§ 25

Hämeenkyrötalohanke, suunnittelun tilanne ja hankkeen jatko

HMKDno-2021-387

Elinympäristölautakunta, 05.03.2024, § 22

Valmistelijat / lisätiedot:

Ritva Asula-Myllynen, Leena Lahtinen

ritva.asula-myllynen@hameenkyro.fi, leena.lahtinen@hameenkyro.fi

elinympäristöjohtaja, kaavoituspäällikkö

Hollitien alueella on viime vuosina tapahtunut rakennusten käytössä paljon muutoksia. Seurakunnan virastotalo ei ole enää käytössä, vanha tekniikkatalo on purettu, kunnan vanhan virastotalon siivestä on tehty olosuhteisiin ja tutkimuksiin perustuva käyttökieltoon johtava viranhaltijapäätös 17.11.2020 ja asuinkäytöstä tyhjennetystä virkailijatalosta 8.2.2024. Hallintopalvelut ovat siirtyneet väistötiloihin hallintotalon sisäilmasto-olosuhteiden vuoksi. Virkailijatalolle on haettu purkulupaa ja se on myönnetty mutta asia on vielä hallinto-oikeuden ratkaistavana. Alueen korjausvelka on huomattava, nykyinen elinympäristöpalvelujen 90-luvun siipirakennus on peruskorjauksessa ja mahdolliset jäljellä olevien rakennusten säilyttämistä koskevat kaavamerkinnot tullaan tarkentamaan kunnan tahtotilan mukaisesti kaavoituksen edetessä. Hämeenkyrötalohankkeesta on päätetty kunnanvaltuustossa viimeksi 10.6.2019 (päätös 31 §: vanhaa kunnantaloa ei korjata, 30.9.2029 (päätös 46 §: sijainti Hollitien alueelle) ja 12.6.2023 (päätös 27 §: hankesuunnitelma ja jatkotoimet).

Hämeenkyrön kunnanvaltuusto päätti 12.6.2023 (27 §) hyväksyä Hämeenkyrötalon alustavan hankesuunnitelman ja että lopullinen hankesuunnitelma tuodaan valmistuttuaan valtuuston päätettäväksi. Tilaohjelma on osa hankesuunnitelmaa. Valtuusto päätti myös, että elinympäristölautakunta toimii lopullisen hankesuunnitelman vastuutahona. Hämeenkyrötalovaihtoehtoina päätettiin tutkia uudisrakennusta sekä uudisrakentamisen ja nykyiseen teknisen siiven peruskorjaamisen yhdistelmää.

Valtuuston talousseminaarissa 30.10.2023 linjattiin, että tutkittavia vaihtoehtoja on kahden sijaan kolme:

A. Uudisrakennus vanhan kunnantalon tontille, vanha kunnantalo puretaan kokonaisuudessaan, tontti 108-421-8-3.

B. Uudisrakennus puretun tekniikkatalon tontille, vanha kunnantalo puretaan kokonaisuudessaan 108-421-8-7.

C. Laajennus vanhan kunnantalon tontille, 90-luvulla rakennettu siipi tutkitaan säästettäväksi, 50-luvulla rakennettu osa puretaan.

Tätä toimeksiantoa on toteuttanut hankesuunnitteluryhmä, johon kuuluvat tilaajan edustajina

- elinympäristöjohtaja Ritva Asula-Myllynen
- kaavoituspäällikkö Leena Lahtinen
- tilapalvelupäällikkö Harri Jääskeläinen
- yhdyskuntatekniikan päällikkö Jari Luoma

- kunnanjohtaja Antero Alenius/Johanna Rannanjärvi
- elinympäristölautakunnan pj. Aki Tainio
- elinympäristölautakunnan jäsen Pekka Mäkipää
- elinympäristölautakunnan jäsen Risto Linnainmaa
- elinympäristölautakunnan jäsen Jarmo Kalliola
- nuorisovaltuuston edustaja Pate Nieminen (nimetty 16.1.2024)

Asiantuntijoina hankesuunnitteluryhmään kuuluvat puitesopimuskumppanit

- projektinjohto Hannes Timlin, AFRY Buildings Finland Oy
- rakennuttaja-asiantuntija Janne Koivisto, AFRY Buildings Finland Oy
- arkkitehti Petteri Rintamäki, 3design Oy
- kustannuslaskennan asiantuntija Juho Liski, Sweco Oy
- pohjatutkimukset, Taratest Oy
- kestävän kehityksen asiantuntija, Arto Toorikka, AFRY Buildings Finland Oy

Vuoden 2023 lopussa pidettiin viisi hankesuunnittelukokousta, missä työstettiin hankkeen eri osa-alueita valtuuston asettaman toimeksiannon mukaisesti. Tilaohjelmaan ei työskentelyn aikana ole tehty merkittäviä muutoksia mutta sitä on käyty läpi vielä eri palvelualueiden tilojen käyttäjien kanssa. Keskeisin muutos oli se, että todettiin johtokeskuksen olevan itsenäisenä tilana vain siihen käyttöön ja myös käsitteenä aineistossa tarpeeton. Vuoden 2023 toteutuneet suunnittelukustannukset investoinneissa olivat yhteensä noin 40 000 euroa. Talousarviossa 2024 on varattu Hämeenkyrötalon suunnitteluun 150 000 euroa.

Asemakaavoitus

Investointihankkeen suunnittelu etenee yhdessä Hollitien alueen kaavoituksen kanssa. Kunnanhallitus päätti 5.6.2023 § 139 käynnistää Hollitien alueen asemakaavamuutoksen ja asetti nähtäville sen osallistumis- ja arviointisuunnitelman. Asemakaavamuutos koskee kunnan keskustassa Härkikujan, Hollitien ja Tampereentien välisellä alueella korttelia 68 ja sen yleisten rakennusten korttelialuetta (Y), liike- ja asuntokerrostalojen (ALK), rivitalojen- ja muiden kytkettyjen rakennusten (AR) ja omakotirakennusten (AO) korttelialueita sekä korttelin 69 Kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialue (YK) ja tiealueita sekä jalankululle ja pyöräilylle varattua aluetta.

Nykyiset, voimassa olevat asemakaavat alueelle on laadittu 1960–80 luvuilla ja ne ovat osaltaan vanhentuneita, eivätkä kaikilta osin vastaa kunnan tarpeita. Alueella on nykyisellä asemakaavalla jäljellä rakennusoikeutta. Kunnanviraston Y-tontilla (108-421-8-3) rakennusoikeus on yht. 5 439 m², josta jäljellä on 3 420 m². Entisen teknisen toimiston ALK- tontilla (108-421-8-7) rakennusoikeutta on 1 700 m². Rakennusten suurin sallittu kerrosluku on kaksi. Kaavassa Härkikujan ja Valtatien sivuille on osoitettu pisteytyksellä rakentamatta säilytettävät alueet / istutettavat alueet ja kulmaan on varattu näkemäaluetta (na), joka on pidettävä vapaana näkyvyyttä rajoittavista, liikenneturvallisuutta vaarantavista esteistä. Uudisrakentamista voidaan sijoittaa huomioiden em. määräykset. Alueelle voidaan sijoittaa uudisrakentamista ja täydentää alueen rakennuskantaa, vaikka uusi asemakaava ei ole vielä voimassa. Alueella ei ole rakennuskieltoa asemakaavan laatimiseksi.

Kaavoituksen valmisteluvaiheessa 2024 laaditaan alueelle viitesuunnitelma, jossa tullaan tutkimaan alueen liikennejärjestelyjä, tärkeät viheralueet sekä uudisrakentamisen massoittelu ja maisemaan sopivuus. Vireillä olevan

kaavamuutoksen alustavia tavoitteita ovat:

- Keskustan ja elävän taajamaympäristön kehittäminen.
- Rakentamisen maisemaan ja ympäristöön sovittaminen sekä kulttuuriympäristön huomioiminen.
- Alueen käyttötarkoituserkintöjen muutos ja kehittäminen vastaamaan kunnan ja kuntalaisten nykyisiä ja tulevaisuuden tarpeita.
- Viherympäristön kehittäminen niin, että alueen puistomaisuus ja tärkeät näkymät säilytetään.
- Monipuolisen asuinrakentamisen ja palvelujen sijoittaminen alueelle.
- Tonttijaon ja rakennusoikeuksien, kerroslukujen sekä rakennusalojen tarkistaminen ja muuttaminen tarkoituksenmukaiseksi.
- Kevyenliikenteen yhteyksien parantaminen sekä liikenne- ja paikoitusalueiden kehittäminen.

Hämeenkyrötalon rakentaminen alueelle tukee kaavamuutoksen tavoitteita ja kehittää kuntakeskustaa. Hämeenkyrötalon suunnitelmia voidaan käyttää osana kaavoitusprosessia ja mahdolliset purkuluvat otetaan huomioon asemakaavoituksessa.

Kunnantalon hankesuunnitelmavaiheessa laaditut vaihtoehdot ovat sijaintitutkielmia uudisrakennukselle – tai laajennukselle. Sijainniltaan Tampereentien ja Härkikujan kulmaus (Y) on taajamakuvaa täydentävä ja hierarkialtaan vaikuttavin sijoituspaikka, sellaisena keskustan palveluihin tukeutuva ja helposti saavutettava. Entisen teknisen toimiston tontille (ALK) rakentaminen myös täydentää korttelirakennetta vaikuttavalla sijainnilla Tampereentien varrella. Tälle sijainnille rakennus on mahdollista rakentaa ilman, että vaaditaan vanhojen rakennusten purkamista. Se on liikenteellisesti liitettävissä Hollitien kautta aluerakenteeseen mutta vaatii ehkä myös uusia huoltoliittymiä Tampereentielle.

Mikäli nykyinen kunnanvirasto korvataan laajennuksella, säilyvät sijainti ja liikenneolosuhteet. Uudisosan suunnittelussa tulee huomioida arkkitehtuurin laadukkuus- ja ehjän kokonaisuuden muodostuminen.

Taajamakuvan ja RKY-alueen arvojen säilyttämiseksi alueella materiaalit ja muodot sovitetaan ympäristöön ja piha-alueiden suunnittelussa tulee säilyttää puistomainen ilme. Arvojen säilymisen kannalta on myös tärkeää alueen hallinnollisen ja toiminnallisen kokonaisuuden säilyminen. Hämeenkyrötalon sijoittuminen alueelle tukee alueen elävöittämistä, lisää työpaikkoja ja vahvistaa keskustan palvelurakenteen säilymistä. Alueen kaavoittamisen edetessä voidaan ottaa huomioon sijoittamisesta tehty päätös.

Lisätietona vielä se, että aluekehityshankkeessa tullaan huomioimaan kunnanhallituksen 21.6.2021 tekemä päätös 171 §, jonka mukaan ”Hollitien - kunnanviraston alueen suunnittelussa kunta valitsee kohteen, joka nimetään Matti Pitkon mukaan”.

Hankkeen jatko

Suunnittelu on edennyt vaiheeseen, jossa kolmelle vaihtoehdolle on valmistunut vertailuaineistoa, jonka avulla voidaan esittää hankkeen etenemistä. Kunnanvaltuustolla on ratkaisuvallta lopullisen hankesuunnitelman hyväksymisestä ja jatkotoimista. Alustava tämänhetkisen aineiston ja suunnitteluvaiheen käsittelyaikataulu on

- elinympäristölautakunta 5.3. päätöskokous ja esitys edelleen siitä, mille

vaihtoehdolle viimeistellään hankesuunnitelma, jonka osana on tilaohjelma

- kunnanhallituksen keskustelutilaisuus 25.3.
- kunnanhallituksen päätöskokous 8.4. hankesuunnittelun jatkosta
- valtuustoinfo x.x.
- valtuuston päätöskokous 29.4. hankesuunnittelun jatkosta

Hankesuunnitteluryhmän tuottaman tiedon ja vertailuaineiston perusteella elinympäristölautakunta on päätenyt esittämään, että Hämeenkyrötalohankkeessa edetään vaiheeseen, jossa hankesuunnitelma viimeistellään vaihtoehdolle "A uudisrakennus puiston kulmaan."

Perustelut valinnalle ovat:

- Investoinnin kustannuserot uudisrakentamisvaihtoehdon ja osin säilyttävän korjausvaihtoehdon välillä ovat vähäiset.
- Vaihtoehto on taajamakuvalisestl parhaiten ympäristöön sopiva.
- Rakennus sijoittuu näkyvälle ja keskeiselle paikalle ja nostaa keskusta-alueen arvokkuutta.
- Mahdollistaa puistomaisen piha-alueen säilyttämisen ja kehittämisen.
- On maankäytöllisestl tehokas ja mahdollistaa rakennusoikeuden myynnin ja asuin- ja liikerakentamisen kaavoittamisen alueelle joustavasti.
- Uudisrakentaminen voidaan tehdä ennen 90-luvun osan purkamista, joten 90-luvun osaa voidaan käyttää uuden valmistumiseen saakka (ei tarvetta väistötiloille=säästö).
- Rakennettava kunnantalo olisi kokonaisuudessaan uusi, joten sekä taloudelliset että tekniset riskit rakentamisen aikana vähäisemmät.
- Käytön aikainen energiankulutus ja ylläpitokustannukset olisivat edullisemmat verrattuna osin säilyttävään vaihtoehtoon.

Kokouksen alussa paikalle asiasta keskustelemaan on kutsuttu hanketyöryhmän tilaajaedustajien lisäksi asiantuntijaedustajista Hannes Timlin ja Petteri Rintamäki, etänä osallistuvat Janne Koivisto ja Juho Liski.

Ehdotus

Esittelijä: Ritva Asula-Myllynen, elinympäristöjohtaja

Elinympäristölautakunta päättää esittää edelleen kunnanhallitukselle ja -valtuustolle, että Hämeenkyrötalohankkeen suunnittelussa edetään vaiheeseen, missä vaihtoehdolle "A uudisrakennus puiston kulmaan" viimeistellään hankesuunnitelma.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanhallitus, 22.04.2024, § 108

Liitteet

1 Esitys Hämeenkyrötało elinympäristölautakunta 2024-03-05.pdf

Elinympäristölautakunta 5.3.2024, 22 §.

Ehdotus

Esittelijä: Johanna Rannanjärvi, kunnanjohtaja

Hallitus esittää valtuustolle hankkeen jatkamista elinympäristölautakunnan esityksen mukaisesti.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanvaltuusto, 29.04.2024, § 25

Liitteet

1 Esitys Hämeenkyrö-talo elinympäristölautakunta 2024-03-05.pdf

Hallitus 22.4.2024, 108 §.

Ehdotus

Hallitus esittää valtuustolle hankkeen jatkamista elinympäristölautakunnan esityksen mukaisesti.

Asian käsittely

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä esitti: Esitämme, että hanke keskeytetään toistaiseksi, kunnes tiedetään miten kunnan talous kehittyy kun hyvinvointialueelle vuokrattavat tilat vuoden 2025 jälkeen määräytyvät ja miten niiden tilojen yhtiöittämiseen liittyvät avoimet kysymykset talouden osalta on selvitetty ja nähdään, miten kunnan taloudellinen tilanne kehittyy tulevina vuosina.

Jouni Lampinen kannatti.

Päätettyään keskustelun puheenjohtaja totesi, että on tehty hallituksen esityksestä poikkeava kannatettu esitys ja asiasta on äänestettävä. Valtuusto hyväksyi puheenjohtajan esityksen äänestystavaksi, pohjaesitys on Jaa ja Vasemmistoliiton valtuustoryhmän esitys on Ei.

Suoritettussa äänestyksessä pohjaesitys sai 28 ääntä ja Ponkiniemen esitys 7 ääntä. Puheenjohtaja totesi hallituksen esityksen tulleen valtuuston päätökseksi.

Äänestykset

Kunnantalohankkeen jatko. Pohjaesitys Jaa. Vasemmistoliiton ryhmän esitys: Hanke keskeytetään Ei

Jaa

Esa Järvenpää

Aki Tainio

Eeva Harhala

Arja-Riitta Väre

Johanna Martikainen

Katariina Pylsy

Anna-Kaisa Immonen

Janne Kantti

Juhani Vatajaniemi

Johanna Leppänen

Jarmo Kalliola

Janne Mäkinen
Kirsi Parhankangas
Heikki Uusitalo
Kati Seppä
Jarmo Järvinen
Mira Card
Jari Takala
Mauri Lepola
Pasi Eloranta
Päivi Hiltunen
Raija Westergård
Rauno Mäki
Risto Linnainmaa
Suvi Järvenpää
Tiina Jokela
Timo Mäkelä
Tuomas Potila

Ei

Jouni Lampinen
Mirka Löf
Hannamaija Oinonen
Vilho Ponkiniemi
Sami Vesikko
Tommi Hollo
Tommi Väre

Päätös

Valtuusto hyväksyi pohjaesityksen äänetyksen jälkeen äänin 28-7.

Tiedoksi

elinympäristölautakunta, kaavoituspäällikkö Lahtinen, kaavasuunnittelija Niilo-Rämä, tilapalvelupäällikkö Jääskeläinen

§ 26

Ilmoitusasiat

1. Kaavoituspäällikkö Leena Lahtinen ja Johanna Närhi (A-Insinöörit) kertovat Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulman kaavasta.
2. Hyvinvointikoordinaattori Tuomo Kallio selostaa hyvinvoinnin vuosiraporttia.
3. Puheenjohtaja Aki Tainion raportti elinympäristölautakunnasta.

Ehdotus

Valtuusto saa ilmoitusasiat tiedokseen.

Päätös

Hyväksyttiin.

Pasi Eloranta poistui kokouksesta ennen valtuustoaloitteiden jättämistä.

Valtuuston kokouksessa jätettiin kaksi valtuustoaloitetta:

- Johanna Martikainen jätti valtuustoryhmien yhteisen valtuustoaloitteen koulunuorisotyöntekijän palkkaamisesta
- Tiina Jokela jätti keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloitteen matkailun ja kulttuurin edistämishjelmasta.

Kunnallisvalitus

§21

Kunnallisvalitusohje

Tähän päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella. Valituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomaisena on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitusviranomaisena

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
s-posti: hameenlinna.hao@oikeus.fi
puhelinvaihe: 029 56 42200

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tiedoksisaanti

Kaavan tai rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevan päätöksen katsotaan tulleen asianosaisen ja kunnan jäsenen tietoon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Sitä päivää, jona päätös on asetettu nähtäväksi, ei lueta määräaikaan.

Valituskirjelmä

Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava

- valittajan nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valituskirjelmän on valittajan tai valituskirjelmän muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjelmän, siinä on mainittava myös laatijan kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on asetettu nähtäville, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle

Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa valitusviranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä

arkipäivänä. Valituskirjelmän lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Hallinto-oikeus ei ota tutkittavaksi valitusperustetta päätöksen työsopimuslain vastaisuudesta

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) nojalla muutoksenhakijalta voidaan periä oikeudenkäyntimaksu hallinto-oikeudessa.

Kunnallisvalitus

§24, §25

Kunnallisvalitusohje

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitusviranomainen, osoite ja postiosoite

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1, 13100 Hämeenlinna
hameenlinna.hao@oikeus.fi
puh: 029 56 42200/vaihde
faxi: 029 56 42269

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valitusaika on 30 päivää.

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen ja kuntalain 137 §:n 2 momentissa tarkoitetun kunnan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, 3 päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Valituskirjassa on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätöksestä valitetaan ja muutosvaatimus perusteineen sekä
- valittajan nimi ja kotikunta, sekä osoite, johon asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Jos valituskirjan laatijana on joku muu henkilö, on valituskirjassa ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Valitusasiakirja on valittajan tai valituskirjan muun laatijan allekirjoitettava.

Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä, sekä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi. Asiamiehen on esitettävä valtakirjansa tai osoitettava oikeutensa edustukseen hallintolain 12 §:n mukaisesti.

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa valitusviranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.

Tuomioistuinten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (tuomioistuinmaksulaki 1.1.2016) nojalla muutoksenhakijalta voidaan periä hallinto-oikeudessa kulloinkin voimassa oleva oikeudenkäyntimaksu.

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää Hämeenkyrön kunnan kirjaamosta kirjaamon aukioloaikana ma-pe klo 9.00 - 15.00.

Postiosoite: Hämeenkyrön kunta, Härkikuja 7, 39100 Hämeenkyrö

Sähköposti: kirjaamo@hameenkyro.fi

Puhelin: 03 565 23000

Muutoksenhakukielto

§19, §20, §22, §23, §26

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

- vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)
- virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

Lähtettäjä: [Tampere Trainee](#)
Vastaanottaja: [Susanna Taivainen](#)
Aihe: FW: Asiakirjojen tilaus / Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaava / Kunnanvaltuusto, 29.4.2024
Päivämäärä: Monday, May 6, 2024 9:33:00 AM
Liitteet: [image001.png](#)

From: HKY Kirjaamo <kirjaamo@hameenkyro.fi>
Sent: Monday, May 6, 2024 9:30 AM
To: Tampere Trainee <tampere.trainee@magnussonlaw.com>
Subject: VS: Asiakirjojen tilaus / Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaava / Kunnanvaltuusto, 29.4.2024

Hei täältä Hämeenkyröstä!
Kysyisin nyt, että riittäkö teille pelkkä valtuuston pöytäkirjanote valitusosoituksen kanssa?
Olen juuri äsken julkaissut valtuuston pöytäkirjan nettiin, josta löytyy tämän pykälän liitteet.

Kysyn tätä sen vuoksi, että nuo liitteet ovat niin iso nivaska asiakirjoja, että niiden lähettäminen on hieman hankalaa sähköpostilla.

Olen myös yrittänyt tavoittaa teitä puhelimitse tänään aamusta parikin kertaa .

terveisin
Erja-Riitta Myllymäki
hallintopalvelusihteri
puh. 050 3699333

Lähtettäjä: Tampere Trainee <tampere.trainee@magnussonlaw.com>
Lähetetty: tiistai, 30. huhtikuuta 2024 15:38
Vastaanottaja: HKY Kirjaamo <kirjaamo@hameenkyro.fi>
Kopio: Susanna Taivainen <susanna.taivainen@magnussonlaw.com>
Aihe: FW: Asiakirjojen tilaus / Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaava / Kunnanvaltuusto, 29.4.2024

Hei!

Korjaan aikaisempaa tilauspyyntöä. Pyydän toimittamaan kunnanvaltuuston päätöksen 29.4.2024 § 21 valitusosoituksineen koskien Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavan hyväksymistä.

Ilmoitattehan, mikäli asiassa ilmenee jotain kysyttävää!

Ystävällisin terveisin / Best regards,

Noora Mäkinen
Legal Trainee

MAGNUSSON

MAGNUSSON

Kalevantie 2, FI-33100 Tampere
Jaakonkatu 3, FI-00100 Helsinki
M: +35840 1289676
tampere.trainee@magnussonlaw.com
www.magnussonlaw.com

SIMPLIFYING MATTERS

Privileged/confidential information may be contained in this message. If you are not the addressee indicated in this message (or responsible for delivery of the message to such person), you may not copy or deliver this message to anyone. In such case, you should destroy this message and kindly notify the sender by a reply email. Thank you. [Legal notice.](#)

From: Tampere Trainee
Sent: Tuesday, April 30, 2024 3:21 PM
To: kirjaamo@hameenkyro.fi
Cc: Susanna Taivainen <susanna.taivainen@magnussonlaw.com>
Subject: Asiakirjojen tilaus / Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaava / Kunnanhallitus, kokous 22.4.2024

Hei!

Tilaisimme otsikkoasiassa kunnanhallituksen pöytäkirjan ja päätöksen osayleiskaavan hyväksymisestä valitusosoituksineen sähköisesti tähän osoitteeseen.

Ilmoitattehan, mikäli asiassa ilmenee jotain kysyttävää!

Ystävällisin terveisin / Best regards,

Noora Mäkinen
Legal Trainee

MAGNUSSON

MAGNUSSON
Kalevantie 2, FI-33100 Tampere
Jaakonkatu 3, FI-00100 Helsinki
M: +35840 1289676
tampere.trainee@magnussonlaw.com
www.magnussonlaw.com

SIMPLIFYING MATTERS

Privileged/confidential information may be contained in this message. If you are not the addressee indicated in this message (or responsible for delivery of the message to such person), you may not copy or deliver this message to anyone. In such case, you should destroy this message and kindly notify the sender by a reply email. Thank you. [Legal notice.](#)

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

Tarkistettu ehdotus (2. nähtävilläolo) muistutukset ja vastineet

---

Kaavaselostuksen liite 26

1.3.2024

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

SISÄLLYSLUETTELO

1	Muistutus (108-416-2-183)	2
2	Muistutus (108-415-4-109)	3
3	Muistutus (108-416-1-131)	4
4	Muistutus (108-416-7-122, 108-416-7-123).....	5
5	Muistutus.....	6
6	Muistutus (108-407-2-96, 108-407-2-85, 108-407-2-80, 108-417-2-35)	8
7	Muistutus (108-414-3-67)	11
8	Muistutus (108-416-10-44)	12
9	Muistutus.....	13
10	Muistutus.....	14
11	Muistutus (108-414-2-62)	15
12	Muistutus (108-416-7-101)	16
13	Muistutus (108-416-1-155)	17
14	Muistutus (108-416-2-168)	19
15	Muistutus (108-426-1-43)	20
16	Muistutus (108-417-3-140)	21
17	Muistutus (108-416-2-59)	22
18	Muistutus (108-417-3-74)	23
19	Muistutus (108-416-1-114)	24
20	Muistutus (108-426-3-264, 108-426-3-278).....	25
21	Muistutus (108-416-2-188)	26
22	Muistutus (108-416-2-96, 108-416-2-97).....	27
23	Muistutus (108-417-10-0, 108-417-10-4, 108-417-10-5, 108-417-10-6)	28
24	Muistutus (108-420-1-39)	29
25	Muistutus (108-437-1-14)	30
26	Muistutus (108-416-2-150)	31
27	Muistutus (108-416-2-122)	32

28	Muistutus (108-415-4-122)	33
29	Muistutus (108-414-3-44)	34
30	Muistutus (108-417-1-81, 108-415-2-117, 108-415-3-45, 108-415-3-51)	35
31	Muistutus (108-414-5-12)	36
32	Muistutus (108-416-26-3, 108-416-3-23).....	37
33	Muistutus (108-416-2-125, 108-416-2-99).....	38
34	Muistutus (108-414-2-127)	39
35	Muistutus (108-417-5-80)	40
36	Muistutus (108-416-20-32)	41
37	Muistutus (108-416-7-105)	42
38	Muistutus (108-414-2-123)	44
39	Muistutus (108-425-2-82, 108-425-2-65, 108-425-2-72, 108-425-2-33)	45
40	Muistutus (108-415-1-35, 108-416-1-175, 108-415-4-87).....	46
41	Muistutus (108-415-2-29, 108-415-1-27, 108-415-2-125, 108-415-2-87, 108-415-1-26, 108-415-3-25)....	48
42	Muistutus (108-426-4-14, 108-426-1-171, 108-415-2-118, 108-416-8-6)	51
43	Muistutus (108-416-25-0)	55
44	Muistutus (108-416-2-170)	57
45	Muistutus (108-414-2-6X)	59
46	Muistutus (108-414-2-70, 108-409-6-23, 108-409-11-58, 108-414-2-73, 108-414-2-71, 108-409-9-27)....	61
47	Muistutus (108-414-2-41)	63
48	Muistutus (108-414-3-93)	64
49	Muistutus.....	65
50	Muistutus (108-417-4-109)	66

Karttaotteet: Karttapaikka.fi, Maanmittauslaitos 2023

46 Muistutus (108-414-2-70, 108-409-6-23, 108-409-11-58, 108-414-2-73, 108-414-2-71, 108-409-9-27)

Muistutuksessa on vaadittu Hanhijärven työpaikka-alueen laajennuksen reservialueen M-2/TP/res (pinta-ala noin 16,5 ha) poistamista, edellytetty yleiskaavaan lisättäväksi tarkempia hulevesimääräyksiä ja kuntaa laatimaan vähintään yleiskaavatasoisen hulevesisuunnitelman sekä koko kunnan kattavan hulevesisuunnitelman.

M-2/TP/res-alue on tarkoitettu asemakaavoitettavaksi ja asemakaavoituksen yhteydessä on mahdollista laatia yksityiskohtainen hulevesiselvitys, sekä antaa tarvittaessa määräyksiä kortteli- ja aluekohtaisesta hulevesien hallinnasta. Hanhijärven I vaiheen yritysalueen rakentaminen on alkanut vasta keväällä 2023, joten muistutuksessa mainitut mahdolliset jo tätä aiemmin lisääntyneet hulevesivaikutukset eivät ole johtuneet yritysalueen rakentamisesta. Alueella on rakennettu myös valtatie 3 uutta linjausta, joka on vaikuttanut pohjoisosan pintavesien kulkeutumiseen/nopeutumiseen, kun metsää kaadettu. Lisäksi ilmakuva tarkasteltuna vaikuttaa siltä, että valtatie eteläpuolisilla alueilla on tehty laajoja hakkuita, mikä myös nopeuttaa hulevesien johtumista ojiin, kun pidättävän kasvillisuuden määrä on vähentynyt.

Muistutuksessa on myös esitetty huoli Laitilan pohjavesialueen pilaantumisesta M-2/TP/res-reservialueen takia. Tämä mahdollisesti myöhemmin työpaikka-alueeksi asemakaavoitettava maa- ja metsätalousvaltainen alue sijaitsee yli 600 m etäisyydellä Laitilan pohjavesialueesta, joten se ei muodosta pohjaveden pilaantumisen riskiä, vaan vesien hallinta on hoidettavissa alueella.

Muistutuksessa on viitattu maankäyttö- ja rakennuslain 103 §:ään, joka ohjaa hulevesien suunnitelmallista hallintaa erityisesti asemakaava-alueilla. MRL:n mukaisesti kunta vastaa hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella, ja voi ottaa järjestettäväkseen hulevesien hallinnan muillakin alueilla, laki ei siis sitä edellytä. Kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin kunnan hulevesijärjestelmän ja vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriverkoston toteuttamiseksi tai hulevesien hallitsemiseksi muulla tavoin. (MRL 103 i §) Lisäksi MRL 103 e § edellyttää, että kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä hulevesien hallinnasta. MRL 103 j §:n mukaisesti kunnan määräämä monijäseninen toimielin voi antaa kuntaa tai kunnan osaa koskevia tarkempia määräyksiä hulevesien hallinnasta. *Määräysten valmistelussa ja laatimisessa noudatetaan, mitä rakentamislain 19 §:ssä säädetään rakennusjärjestyksen valmistelusta ja laatimisesta.* (21.4.2023/752, kurssiivilla kirjoitettu tulee voimaan 1.1.2025) Aiempi sanamuoto kuuluu: Määräysten valmistelussa ja laatimisessa noudatetaan, mitä 15 §:ssä säädetään rakennusjärjestyksen valmistelusta ja laatimisesta. Määräykset voivat koskea:

- 1) hulevesien määrää, laatua, maahan imeyttämistä, viivyttämistä ja tarkkailua sekä hulevesien käsitteilyä kiinteistöllä;
- 2) kiinteistön hulevesijärjestelmän liittämistä kunnan hulevesijärjestelmään; ja
- 3) muita näihin rinnastettavia, hulevesien hallintaan liittyviä seikkoja.

Määräyksiä ei sovelleta, jos oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa tai asemakaavassa on asiasta toisin määrätty.

Laki ei siis jatkossakaan edellytä koko kunnan kattavaa hulevesien hallinnan suunnitelmaa.

MRL 103 k §:n mukaan kunnan määräämä monijäseninen toimielin voi antaa kiinteistön omistajalle tai haltijalle määräyksen hulevesistä aiheutuvan haitan poistamiseksi.

Näin ollen alueella jo ilmenneet hulevesistä johtuvat muutokset voidaan ratkaista muutenkin kuin osayleiskaavassa, etenkin kun vaikuttaa siltä, että negatiiviset vaikutukset ovat johtuneet nyt kaavoitettavan alueen ulkopuolella tapahtuneista muutoksista, joihin tällä osayleiskaavalla ei pystytä vaikuttamaan. MRL:n 103 §:n mukaisesti hulevesien hallinnan yleisenä tavoitteena on, että hulevedet imeytetään ja viivytetään niiden kerääntymispaikalla.

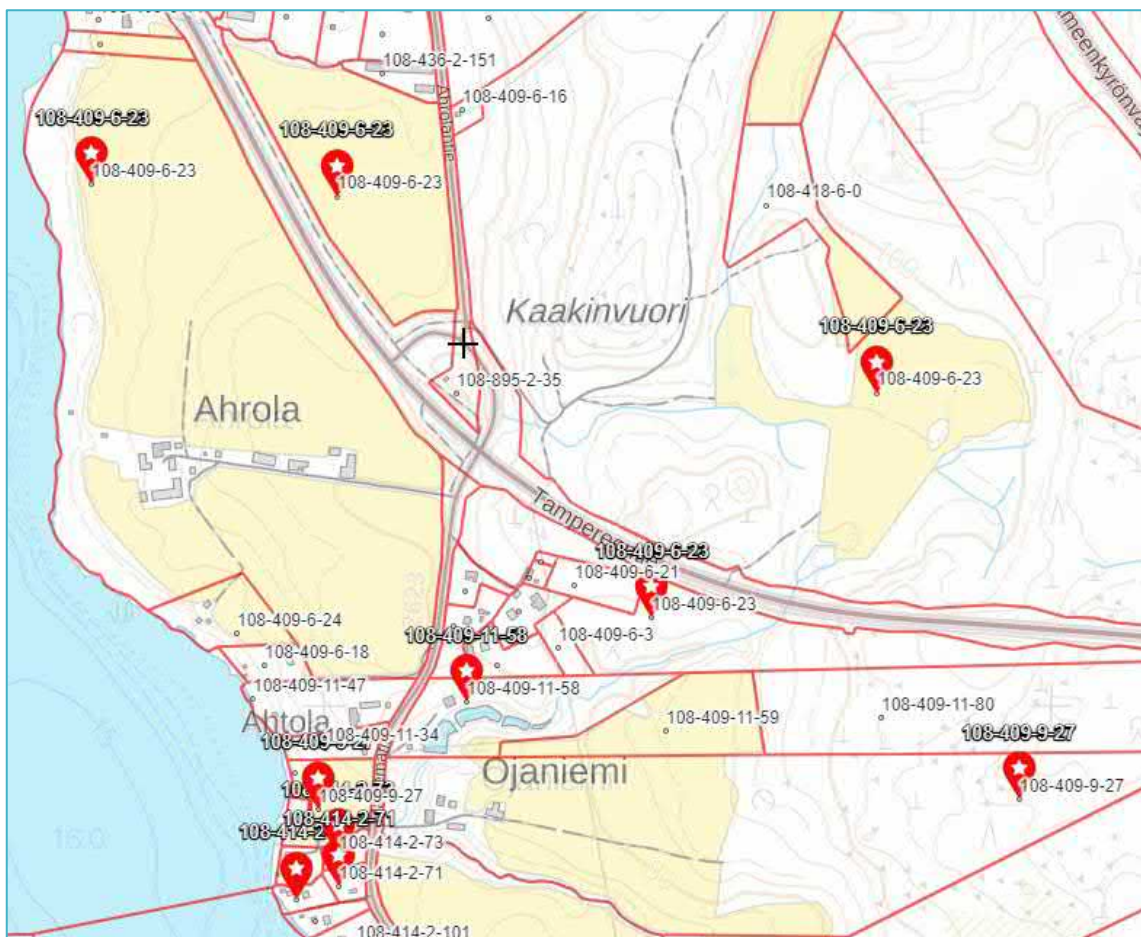
Nyt laadittava osayleiskaava mahdollistaa pääasiassa vain vakituisen asumisen ja loma-asumisen uusia rakennuspaikkoja ja muut tiiviimmän rakentamisen alueet on asemakaavoitettava. Rakennuspaikkojen koko on suuri kunnallistekniikkaan liittyessä 2000 m², muualla 4000–5000 m², joten pientaloarakentamisen aiheuttamat hulevedet on hallittavissa syntypaikallaan kiinteistökohtaisesti. Hanhijärven mahdollisesti myöhemmin asemakaavoitettavan yritysalueen hulevesien hallinta on tarkoituksenmukaista suunnitella asemakaavoituksen yhteydessä, kun korttelirakenne ja rakentamisen sijoittuminen, laajuus ja rakentamistehokkuus on tiedossa ja voidaan tarkemmin laskea hulevesivirtaamat ja niille tarvittavat kiinteistökohtaiset viivytyslaitteet ja/tai alueellisen hulevesien hallinnan ratkaisut.

Kirkkojärvi ja Mahnalanselkä eivät ole erityisen tulvariskiherkkiä alueita, vaan ne ovat tulvakeskuksen kartoilla normaalin valunnan ja virtaaman aluetta, eikä aluetta ole todettu tulvavaara-alue vesistöksi. Kokemäenjoen vesistön tulvavaarat liittyvät enemmänkin Siuron alapuolisiin vesistön osiin; Huittisten ja Porin lisäksi Kokemäenjoen vesistöalueella muita tulvariskialueita ovat Kokemäki, Vammala ja Keuruu. Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmassa vuosille 2022-2027 ei mainita lainkaan Hämeenkyröä.

Osayleiskaavoituksessa on otettu huomioon luontoselvityksessä todetut luontoarvot luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeinä alueina. Alueella on tehty viitasammakko- ja liito-oravaselvitykset v. 2019. Näiden selvitysten tulokset on otettu huomioon osayleiskaavoituksessa.

Hanhijärven M-2/TP/res-alue ei sijaitse valtakunnallisesti arvokkaan maiseman alueella (kaavamerkintä mav), vaan noin 300 metrin etäisyydellä siitä.

Kaavaehdotukseen ei ole tarpeen tehdä muutoksia muistutuksen johdosta, vaan hulevesiin liittyvä suunnittelu M-2/TP/res-alueella tehdään mahdollisen myöhemmin tapahtuvan asemakaavoituksen yhteydessä.

1 MUISTUTUS

Muistutuksen tekijät vastustavat yleiskaavaehdotusta hulevesien suunnitelmallista hallintaa koskevien määräysten puuttumisen sekä kaavassa osoitetun työpaikka-alueen johdosta ja vaativat, että asia palautetaan jatkovalmisteluun seuraavien seikkojen huomioimiseksi ja ehdotuksen muuttamiseksi / täydentämiseksi:

- (1) Hanhijärven työpaikka-alueen toisen vaiheen rakentamiseen varattu M-2/TP/res -merkitty alue poistetaan kokonaan kaavaehdotuksesta;
- (2) yleiskaavaan sisällytetään tarkempia määräyksiä hulevesien hallinnasta; ja
- (3) Hämeenkyrön kunta laatii vähintään yleiskaavatasoisen hulevesisuunnitelman sekä koko kunnan kattavan hulevesisuunnitelman.

2 PERUSTELUT

2.1 Tausta

- (1) Muistutuksen tekijät ovat Hämeenkyrössä Kalalahti-Laitilan alueella sijaitsevien kiinteistöjen omistajia. Kiinteistöt ovat mm. vapaa-ajan, asumis- ja maatalouskäytössä. Kiinteistöillä viitataan jäljempänä muistutuksen tekijöiden kiinteistöihin.
- (2) Muistutuksen tekijöiden kiinteistöjen alueella kulkevien ojien ja puron sekä kiinteistöllä 108-409-11-58 sijaitsevien lampien kautta johdetaan hulevesiä Kirkkojärveen. Toinen puroon yhdistyvistä ojista virtaa valtatie 3:lta päin ja toinen suoraan metsästä. Hämeenkyrönväylän sekä sen pohjoispuolelle rakentuvan Hanhijärven työpaikka-alueen rakentaminen on lisännyt hulevesiä ja sen myötä jokien, puron ja lampien vesimäärää kestävämmälle tasolle. Vesimäärän lisääntyminen on aiheuttanut jo nyt merkittävää haittaa kiinteistöille ja ympäristölle.
- (3) Muistutuksen kohteena olevaan osayleiskaavaehdotukseen sisältyy Hanhijärvelle valtatie 3 uuden eritasoliittymän eteläpuolelle osoitettu M-2/TP/res -merkitty alue. Pinta-alaltaan 16,15 ha kokoinen alue on tarkoitettu asemakaavoittaa Hanhijärven työpaikka-alueen toista rakennusvaihetta varten.
- (4) Yleiskaavaehdotus sisältää yleisluonteisia määräyksiä mm. hulevesien määrän ja laadun pitämisestä nykyisellä tasolla sekä erityisiä Natura 2000-alueita koskevia määräyksiä. On kuitenkin ilmeistä, ettei hulevesien määrä ja laatu tule pysymään nykyisellä tasolla rakentamisen ja ilmastonmuutoksen vuoksi.

- (5) Kaavaehdotuksessa ja sen valmistelussa ei ole millään tavalla huomioitu tai pyritty ehkäisemään hulevesien aiheuttamia merkittäviä haittoja Hämeenkyrönväylän eteläpuolen ja Kirkkojärven väliselle alueelle ja kiinteistöille. Hämeenkyrön kunnalla ei ole myöskään kunnan kattavaa hulevesisuunnitelmaa, joka ohjaisi hulevesien suunnitelmallista hallintaa.

2.2 Hulevesien suunnitelmallinen hallinta

- (1) Hulevesien hallinnalla tarkoitetaan hulevesien imeyttämiseen, viivyttämiseen, johtamiseen, viemäröintiin ja käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä (maankäyttö- ja rakennuslaki, jäljempänä ”MRL” 103 b §).
- (2) Hulevesien hallinnan keskeisiä tavoitteita ovat hulevesien *suunnitelmallisen hallinnan kehittäminen* erityisesti asemakaava-alueella sekä *ehkäistä hulevesistä ympäristölle ja kiinteistölle aiheutuvia haittoja ja vahinkoja ottaen huomioon myös ilmaston muuttuminen pitkällä aikavälillä*. Kunta vastaa hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella ja voi ottaa järjestettäväkseen hulevesien hallinnan muillakin alueilla (MRL 103 b ja i §).
- (3) Kunnan määräämä monijäseninen toimielin voi antaa kunnan tai kunnan osaa koskevia tarkempia määräyksiä hulevesien hallinnasta. Näitä määräyksiä ei kuitenkaan sovelleta, jos oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa tai asemakaavassa on toisin määrätty. Kunta voi hyväksyä tarvittaessa hulevesisuunnitelman, jossa otetaan huomioon asemakaava, katusuunnitelma ja yleisten alueiden suunnitelma ja se täyttää toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset myös sademäärän ja rankkasateiden lisääntyessä (MRL 103 l ja j §).
- (4) Edelleen MRL 165 § edellyttää, että jos kiinteistön maanpinnan luonnollista korkeutta muutetaan tai suoritetaan muita toimenpiteitä, jotka muuttavat luonnollista vedenjuoksua kiinteistöllä, alueen omistaja on velvollinen huolehtimaan siitä, ettei toimenpiteistä aiheudu huomattavaa haittaa naapurille.
- (5) Aiemmin todetusti yleiskaavan valmistelun yhteydessä ei ole huomioitu lain edellyttämiä seikkoja. Yleiskaavaehdotuksen valmistelutyössä hulevesivaikutuksia on arvioitu lähinnä Natura 2000-tarveharkinnan arvioinnissa, joka ei koske Laitilan aluetta. Arviossa todetaan seuraavaa:

Rakentamisen aikaiset hulevedet ovat poikkeuksetta laadultaan huonoja, koska hulevesiin huuhtoutuu mm. häiriintyneistä maakerroksista runsaasti kiintoainesta. Ilman hallintaa tästä aiheutuva tilapäinen kiintoaineskuormitus voi nousta haitallisemmaksi kuin valmiin alueen aiheuttama pitkäaikainen kuormitus. Kiintoaineskuormituksen lisäksi ympäristöä kuormittavia päästöjä ovat mm. työmaakoneiden öljy- ja polttoainepäästöt, roskat ja

mahdolliset ympäristön kannalta haitalliset kemikaalit kuten maalit ja liuottimet.

- (6) Hämeenkyrön kunnalla ei ole koko kunnan kattavaa hulevesisuunnitelmaa, vaan yksittäisille alueille on laadittu tarkempia suunnitelmia, joista ainakin osa on ollut huomattavan puutteellisia ja joista kunnallisessa päätöksenteossa on päätetty niiden tosiasiallisia vaikutuksia ymmärtämättä. Esimerkiksi Hanhijärven työpaikka-alueesta laadittu hulevesisuunnitelma on epäselvä ja puutteellinen, eikä se osoita minkäänlaista todellista pyrkimystä hulevesien suunnitelmalliseen hallintaan tai hulevesien aiheuttamien ympäristöhaittojen estämiseen. Sen laatimisessa ei ole noudatettu sellaista huolellisuutta, jota voidaan edellyttää.
- (7) Tavoite koko kunnan kattavan hulevesisuunnitelman laatimisesta on osa Hämeenkyrön kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmaa 17.9.2019. Hulevesisuunnitelmaa esitetään suunnitelmassa laadittavaksi, ”jotta kaavoitusta palvelevat periaatteet olisi laadittu valmiiksi ja saadaan selkeä kokonaiskuva hulevesien hallinnasta kunnan alueella”. Tällaista suunnitelmaa ei kuitenkaan ole tähän mennessä laadittu, vaikka maankäyttö on kokenut merkittäviä hulevesivaikutuksia aiheuttavia muutoksia.
- (8) Hanhijärven ensimmäisen työpaikka-alueen hulevesien osalta Hämeenkyrön kunta on laiminlyönyt velvollisuutensa huolehtia hulevesien hallinnasta asemakaava-alueella, mistä on aiheutunut kiinteistöille merkittävää haittaa. Tämän vuoksi nyt nähtävillä olevaa yleiskaavaehdotusta ei ole mahdollista hyväksyä ilman minkäänlaisia velvoittavia ja kiinteistön omistajille ja ympäristölle oikeussuojaa antavia tarkentavia kaavamääräyksiä tai yleiskaavatasoista hulevesisuunnitelmaa, jossa huomioidaan niin voimassa olevaan kaavoitukseen perustuvan rakentamisen aikaansaama hulevesien lisääntyminen kuin yleiskaavasta johtuvat maankäytön muutokset.
- (9) Kaavaehdotuksen luonnosvaiheen lausunnoissa ja vastineissa (s. 9–10) kunnallistekniikan rakennuspäällikkö Jari Luoma on lausunut, että ehdotusvaiheen kaavan laatimisessa tarvittaisiin kunnan näkemys mm. tulvariskeihin ja hulevesien hallintaan. Tulvariskeihin ja hulevesiin viitaten Luoma on todennut, että ”Näistä asioista ei muistaakseni ollut ongelmaa suunnittelualueella.” Kaavoittajan vastineessa asia on merkitty tiedoksi, mutta ehdotusvaiheen kaavaluonnoksesta ja -aineistosta ei mitenkään ilmene lausunnossa edellytetty kunnan näkemys kysymyksessä oleviin asioihin. Todettakoon lisäksi, että Jari Luoma on itse toiminut usean muistutuksen tekijän yhteyshenkilönä tulvariskejä ja hulevesiä koskevissa yhteydenottoissa Hanhijärven työpaikka-alueen ensimmäisen vaiheen asemakaavoituksen yhteydessä. Toisin kuin Luoma on muistellut lausunnossaan, kiinteistöjen omistajien huoli on ollut hänen tiedossaan, ja yhteydenottojen johdosta ensimmäisen vaiheen työpaikka-alueen hulevesiratkaisuja on maanomistajien

yhteydenottojen johdosta jonkun verran pyritty parantamaan, joskaan ei riittävästi.

- (10) Alue on riidattomasti myös tulvariskeille altis ja Mahnalanselkä-Kirkkojärven alue on Tulvakeskuksen ylläpitämässä tulvavaara- ja tulvariskikartassa määritetty tulvariskialueeksi (liite 1). Maankäyttö lisää tulvariskejä etenkin rakentamisen sijoittamiselle tulvavaara-alueille, ja maankäytön suunnittelu on merkittävin keino vaikuttaa myös tulvariskeihin ja niiden haitallisiin vaikutuksiin. Edellä viitatussa Luoman lausunnossa tulvariskikartta on väitetty puuttuvan Kirkkojärvi-Mahnalanselkäalueesta, minkä kaavoittaja on vastineessaan jälleen ainoastaan merkinnyt tiedoksi ilman mitään toimenpide-ehdotuksia tai perusteluja. Harjun ja maanmuotojen vuoksi sadekertymä on erityisen suuri sadepilvien kerääntyessä alueelle (liite 2). Tulvariskit tulee ottaa huomioon yleiskaavan valmistelussa ja riskit on kartoitettava ennen kuin lisää merkittäviä alueita rakentamiselle voidaan osoittaa.
- (11) Hämeenkyrön kunta ei ole riittävällä tavalla huomionnut hulevesien suunnitelmallista hallintaa osana kaavoitustehtäväänsä ja -monopoliaan. Uusien teiden ja teollisuutta varten rakennettavien työpaikka-alueiden myötä, ilmastonmuutoksesta puhumattakaan, ei yleiskaavassa voida jättää hulevesien järjestämistä ja tulvariskeihin varautumista niin avoimeksi, kun se tässä kaavaehdotuksessa on jätetty.
- (12) On notorisesti selvää, että työpaikka-alueella harjoitetun teollisen toiminnan hulevedet tulevat sisältämään myös alueen toimintaan liittyviä epäpuhtauksia, sillä on selvää, että alueiden liukkauden torjuntaan ja teollisessa toiminnassa käytettävän kaluston ylläpitoon ja esim. puhdistamiseen liittyen hulevedet tulevat sisältämään kemikaaleja, kuten kloridia sekä epäpuhtauksia. Näin ollen asian valmistelussa tulee huomioida myös mahdollinen kemikaali- tai ravinnekuorma, jonka hulevedet aiheuttavat valuma-alueelle. Asia on täysin selvittämättä.
- (13) Yleiskaavan luonnosvaiheessa työpaikka-alueen maanomistajissa aiheuttamaan vastustukseen kaavoittajan vastineessa on todettu vastauksena, että TP-aluevarauksella varaudutaan mahdolliseen Hanhijärven työpaikka-alueen läheisyyteen kehitettävän työpaikka-alueen toteuttamiseen, joka turvaa elinkeinoelämän kehittämisen mahdollisuuksia kunnassa. Kaavoittajan vastineessa todetaan edelleen, että koska kunnalla ei ole maanomistusta alueella, riippuu alueen toteuttaminen maanomistajien halusta myydä maata. Tältä osin kaavoittajan vastinetta on pidettävä harhaanjohtavana, sillä ole millään tavalla poissuljettua, ettei kunta voisi maankäyttö- ja rakennuslain 13 luvun perusteella lunastaa alueita niin halutessaan ja tarvittaessa asianomaisen ministeriön luvan saadessaan. Kunnan tavoite on joka tapauksessa hankkia ko. alueen maat.

2.3 Vesistö- ja luonto-olosuhteet

- (1) Yleiskaavaehdotuksen luontoselvityksessä kiinteistöt kuuluvat Laitilan suunnittelualueeseen, joka on rajattu Maisematien varrelta kolmostieltä Loikarintielle ja Välkuntielle saakka. Luontoselvityksessä tuodaan esiin ko. alueen useat puronvarsilehdot sekä purojen sijainti mm. savi- ja hiesumaalla.
- (2) Luontoselvityksessä todetaan myös, että Maisematien ja rannan välinen kaistale jää paikoin hyvin kapeaksi, ja rannan tiheästi rakennettujen mökkien väliin jäävät rakentamattomat kaistaleet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä.
- (3) Luontoselvityksessä (kohta 3.1.1 Kolmostie – Laitilan risteys) on tuotu esiin alueen arvokkaina luontokohteina mm. puroja ja lehtoja, sekä korostettu alueen lukuisia luontotyyppisiä mahdollisina metsälain ja vesilain mukaisina kohteina. Metsälakikohteet ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia, joissa elää vaatealiasta ja paikoin myös uhanalaista lajistoa. Vesilain mukaisena vesistöinä pidetään esimerkiksi puroa, ja puron luonnontilan vaarantaminen edellyttää aina vesilaissa tarkoitettua lupaa. Luontoselvityksessä em. alueet suositellaan huomioimaan maankäytössä siten, ettei alueiden rakennepiirteitä heikennetä ja alueiden ympärille jätetään riittävä suojavyöhyke. Hanhijärven ensimmäisen vaiheen työpaikka-alue vaarantaa jo edellä mainitut laajoilla hulevesivaikutuksillaan, minkä lisäksi suunniteltu toisen vaiheen työpaikka-alue on vaarantamassa niitä entisestään.
- (4) Kirkkojärvi on tunnettu erityisen hyvänä kuhavetenä. Ojien ja puron vaikutusalue Kirkkojärven rannassa on lisäksi kuhien suosimaa kutualueutta. Puroille, ojille ja uomille aiheutuvien muiden haittojen sekä mm. levän muodostumisen lisäksi hulevesien sisältämä kiintoaine kulkeutuu kalojen kiduksiin ja voi hävittää kutupaikkoja, minkä vuoksi vaikutukset kaloihin on myös selvitettävä kaavan valmistelussa.
- (5) Kiinteistöillä elää runsaasti sammakoita, ja alueella on erittäin todennäköisesti myös viitasammakoita, joille hulevedet aiheuttavat haittaa. Luontodirektiivin liitteen IV a mukaisten lajien, kuten viitasammakon ja liito-oravien, esiintyvyyttä alueella ei ole kartoitettu niille suotuisasta elinympäristöstä huolimatta. Kirkkojärveen johdettavat hulevedet kuormittavat ja turmelevat tätä elinympäristöä. Luontodirektiivin mukaisten lajien esiintyvyys on selvitettävä ja otettava huomioon hulevesien haitalliset vaikutukset luontodirektiivin suojelulajien lisäksi muihin lajeihin, vesistöön ja koko ympäristöön.
- (6) Muistutuksen tekijät toteavat, että kaavan valmistelussa ei ole riittävällä tavalla otettu huomioon hulevesien vaikutuksia alueen arvokkaisiin ympäristö- ja luonto-olosuhteisiin.

2.4 Vaikutukset kiinteistöihin | Omaisuudensuoja

- (1) Hulevesikuormitus on konkreettisesti havaittavissa ojissa ja puroissa. Puron pohja on syventynyt vedenvirtauksen mukana kulkeutuneen maa-aineksen poistumisen myötä huomattavasti siten, että hallittu kulkeminen edellyttää nykyisin tikapuiden käyttöä.
- (2) Huomionarvoista on se, että ojien ja puron penkat ovat reunoiltaan hyvin pehmeitä ja eroosioherkkiä (liitteet 6 ja 7). Niistä kulkeutuu jatkuvasti hulevesien mukana maa-ainesta, ja erityisesti tulvien aikaan suuria maakaistaleita irtoaa ja kulkeutuu kohti järveä. Ojien ja puron ympärillä on välitön sortumavaara, ja esimerkiksi kiinteistöillä sijaitsevat suuret kuuset ovat yksijuuruisuutensa vuoksi vaarassa kaatua rakennusten tai ihmisten päälle veden noustessa. Puita on lisääntyneen vesimäärän vuoksi jo kaatunut (liite 3).
- (3) Kiinteistöllä 108-409-11-58 sijaitsee tällä hetkellä neljä lampea patoineen ja purosta n. 300–400 metriä kulkee kyseisen kiinteistön läpi. Patoja on suurien vesimäärän johdosta rikkoontunut useaan kertaan ja jouduttu korjaamaan. Tällä hetkellä yksi padoista on rikki liiallisen vesikuormituksen vuoksi (liite 4).
- (4) Myös kiinteistöllä 108-409-11-58 sijaitsevasta kalalammista vedenotto on tällä hetkellä estynyt sakan kerääntymisen aiheuttaman veden pilaantumisen vuoksi. Samoin kiinteistöllä 108-414-2-73 purossa ennen sijainnutta vedenottamoaa ei ole enää mahdollista hyödyntää hulevesien aiheuttamien muutosten vuoksi.
- (5) Lisäksi Kirkkojärven vesi on sameaa ja järvi on rehevöitynyt siihen kulkeutuneen maa- ja kiintoaineksen vuoksi. Rehevöitymisen aiheuttama järven rajan muutos on havaittavissa liitteen 5 mukaisista ilmakuvista.
- (6) Hulevesien aiheuttamia ongelmia on lisännyt myös Maisematien syksyllä 2022 toteutettu kunnostus, jossa ojat ja liittymät kunnostettiin ja aikaisemmin veden kulkua hidastanut kasvillisuus poistettiin. Maisematie ja sen rumpuputket ovat tällä hetkelläkin vaarassa pettää, eikä tie tule kestäämään vesimäärän lisääntymistä. Kaiken kaikkiaan kiinteistöille aiheutuu kohtuutonta haittaa ja jopa vaaraa hulevesien lisääntymisestä.
- (7) Em. seikat osoittavat, että kaavaehdotuksella puututaan kiinteistönomistajien omaisuudensuojaan merkittäväällä tavoin. Tämän kaltainen puuttuminen edellyttäisi, että kaikki muut vaihtoehtoiset kaavoituksen järjestämistavat on huomioitu, mitä ei ole asiassa tapahtunut. Lisäksi asiaa tulee arvioida suhteellisuusperiaatteen valossa.

2.5 Hulevesien vaikutukset pohjavesiin

- (1) Laitilan alueella sijaitsee tärkeä vedenhankintaan soveltuva 1-luokan pohjavesialue. Yleisesti tiedossa oleva seikka on, että maankäyttö voi vaikuttaa

haitallisesti sekä pohjaveden määrään että laatuun, ja että hulevedet heikentävät veden ja pohjaveden tilaa ja määrää. Rakennettu ympäristö, etenkin teollisuutta sisältävä työpaikka-alue, merkitsee tiiviiden ja vettä läpäisemättömien pintojen suurta määrää, joka estää veden imeytymisen maaperään pohjavedeksi ja kasvien käytettäväksi. Hulevesiin kertyy myös liikenneväylien pinnoilta haitallisia aineita, joiden päätyminen purkuvesistöön heikentää vesistöjen tilaa ja aiheuttaa tulvimista. Myös perinteiset hulevesien johtamisratkaisut, kuten viivytyksaltaat, ovat esimerkiksi rankkasateiden yhteydessä alttiita tulvimiselle.

- (2) Lisäksi on erityisesti huomioitava edellä mainituin tavoin työpaikka-alueella harjoitettuun teolliseen ja muuhun toimintaan liittyvät kemikaalit ja epäpuhtaudet sekä niiden pohjavesialueeseen kohdistama riski. Lisääntyneiden hulevesien ja niiden sisältämien ympäristölle haitallisten aineiden vaikutusta pohjavesialueisiin ei ole riittävällä tavalla otettu huomioon kaavan valmistelutyössä.

2.6 Alueen erityisen tärkeät luonto- ja maisema-arvot

- (1) Alueella sijaitsee kaavaehdotuksessakin luo-1 katkoviivalla merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Alueelle on merkitty myös ohjeellinen ekologinen yhteys, joka ekologisten käytävien muodostamana verkostona yhdistää toisiinsa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ydinalueita. Nämä alueet voivat olla mm. luonnonsuojelualueita ja laajoja metsäalueita, joiden välillä eläimet ja kasvit voivat siirtyä. Yleiskaavamääräyksen mukaan luo-1-kohteet ovat avainbiotooppeja, jotka tulee huomioida maankäytön suunnittelussa niin, että kohteiden rakennepiirteet säilyvät lajistolle suotuisina.
- (2) Muistutuksen tekijöiden kiinteistöjen alue kuuluu myös valtioneuvoston päätöksessä 18.11.2021 määriteltyihin Pirkanmaan valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin (VAMA 2021). Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat Suomen maaseudun edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan, joita koko Suomessa on yhteensä 186. Sasi-Mahnalalan kulttuurimaisema on Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 merkitty myös valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetyksi ja/tai maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi, jota koskevan kaavaselostuksen suunnittelumääräyksen mukaan ”Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät”. Kirkkojärvelle aukeava järvinäköala on tällainen merkittävä maisema-alue. Hulevesien laajat

vaikutukset heikentävät edellä mainittuja, eikä niiden säilymistä ole maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa varmistettu.

- (3) Hämeenkyrön kunta on osana kuntabrändiään korostanut ympäristö- ja luontoarvoja, ja jopa voittanut Suomen paras maisemahanke -kilpailun vuonna 2008. Lisäksi Hämeenkyrön kunta on ollut mukana Pirkanmaan ELY-keskuksen hankkeessa ”Yhteistyöllä vesistöt kuntoon Ikaalisten reitillä”, jonka toiminta-alueeseen Kirkkojärvi alueineen kuuluu. Vesistönhoidossa aktiiviseksi profiloituneelta kunnalta voisi odottaa tämän mukaisia toimenpiteitä.

2.7 Toisen vaiheen työpaikka-alue aiheuttaisi merkittävää lisähaittaa

- (1) Yleiskaavaan merkityn työpaikka-alueen rakentamisesta seuraisi, että nyt vettä pidättävä maa muutettaisiin 16 ha alalla päällystetyksi pihaksi. Tämän johdosta kertaantuisivat Hanhijärven ensimmäisen vaiheen työpaikka-alueen aikaansaamat hulevesistä johtuvat ongelmat Laitilassa.
- (2) Hämeenkyrön kunta ei ole kaavoituksen valmistelussa kiinnittänyt huomiota työpaikka-alueen rakentamisen ja päällystetyn pihan aiheuttamiin tulva-, eroosio- ja kiintovaikutuksiin. Työpaikka-alue mahdollistaa myös ympäristön kannalta riskillisen toiminnan harjoittamisen, minkä vaikutusta ei ole otettu huomioon alueen kiinteistön omistajien tai luonnon monimuotoisuuden kannalta. Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvien sateiden myötä vaikutukset korostuvat, ja rankkasateista ja sulamisvesistä seuraavat hulevedet turmelevat jo nyt jokien ja puron varrella sijaitsevia kiinteistöjä.
- (3) Kunnan velvollisuus on kiinnittää vesiensuojeluun huomiota, ja merkittävässä maankäytön muutoksissa ei voida olettaa, että kaikki mahdollinen vesi laskeutuu vain ojaan. Lisäksi jo valmiiksi huonokuntoisen Kirkkojärven vedenlaatu tulisi kärsimään entisestään.
- (4) Kunnan tulee teettää laskelmia jokien ja puron virtaamista sekä siitä, kuinka suuren sadannan ja veden virtaaman se kestää, ja vasta tämän jälkeen arvioida, onko alueelle lainkaan mahdollista rakentaa lisää ilman merkittäviä lisätoimenpiteitä hulevesien viivyttämiseksi ja imeyttämiseksi. Vallitsevan hulevesiongelman vuoksi kartoitus tulee tehdä ennen kuin yleiskaavaa voidaan pitää hyväksyttävänä.

3 LOPUKSI

- (1) Koska kaavoitus on merkittävin hulevesien hallinnan väline, ei kunnan kaavoitustehtävä huomioon ottaen hulevesien suunnitelmallista järjestämistä voi kiinteistöille johdettavien hulevesien osalta jättää kokonaan huomioimatta, kuten osayleiskaavaehdotuksessa on nyt jätetty. Yleiskaavaehdotus ei tue maankäyttö- ja rakennuslain asettamaa tavoitetta viivyttää ja imeyttää hulevesiä

niiden kerääntymispaikalla tai ehkäistä haitallisia vaikutuksia kiinteistöille ja ympäristölle erityisesti ottaen huomioon ilmaston muuttuminen pitkällä aikavälillä.

- (2) Muistutuksen tekijät vaativat työpaikka-alueen poistamista yleiskaavaehdotuksesta sekä tarkentavia määräyksiä Kirkkojärveen johdettavien hulevesien hallinnasta. Lisäksi muistutuksen tekijät edellyttävät, Hanhijärven ensimmäisen vaiheen teollisuusaluetta koskevalta asemakaava-alueelta Kirkkojärven suuntaan johdettavien hulevesien huomioimista yleiskaavan valmistelussa.
- (3) Muistutuksen tekijät vaativat myös selvittämään perusteellisesti luontoselvityksessä korostetut metsälain ja vesilain mukaiset kohteet sekä niiden edellyttämät toimenpiteet osana yleiskaavan valmistelua.
- (4) Lisäksi muistutuksen tekijät pitävät välttämättömänä koko kunnan kattavan sekä vähintään yleiskaavatasoisen hulevesisuunnitelman laatimista ennen kuin mitään lisärakentamista koskevia aluevarauksia voidaan yleiskaavaan hyväksyä.

4 LIITEASIAKIRJAT

1. Määritetty tulva-alue (<https://paikkatieto.ymparisto.fi/tulvakartat/>)
2. Kuvankaappauksia sadetutkasta 23.7.2022
3. Kuva kaatuneesta kuusesta (kiinteistöllä 108-414-2-73)
4. Kuvia rikkinäisestä padosta 10.5.2023
5. Ilmakuvat Kirkkojärvestä 1950 ja 2021
6. Kuvia ojasta ja vesijättömaasta
7. Kuvia lammesta

1931 1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010 2022

+

-

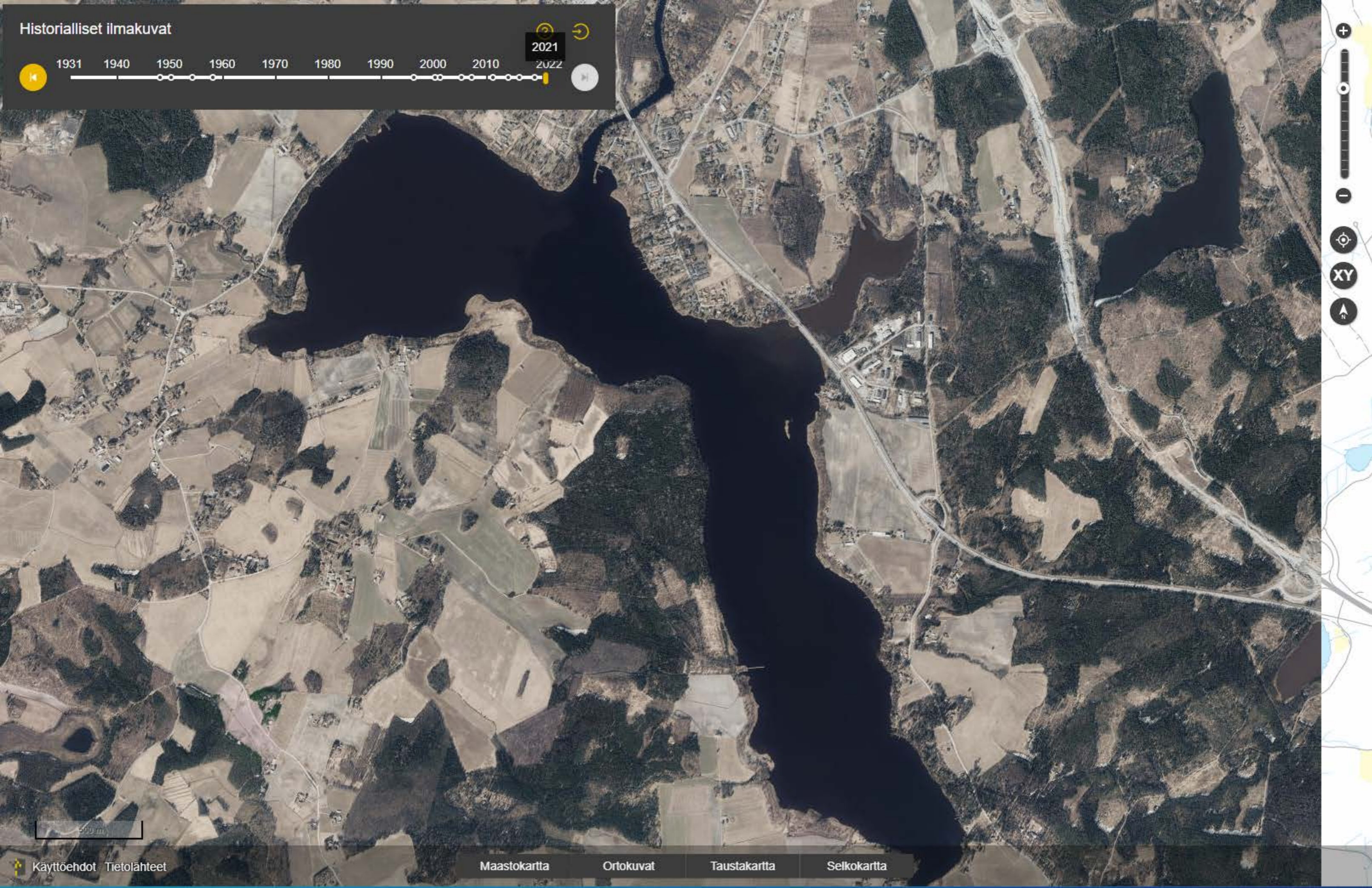
XY

↑

500 m

Historialliset ilmakuvat

1931 1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010 2021 2022

500 m

Käyttöehdot Tietolähteet

Maastokartta

Ortokuvat

Taustakartta

Selkokartta

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

Natura 2000 -arviointivelvollisuuden selvittäminen

Arvio LsL 35§:n Natura 2000 -arvioinnin tarpeesta

1.3.2024

Päivitetty raportti

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	4
2	Natura-arvioinnin perusteet.....	5
2.1	Menettelyvaiheet	5
2.1.1	Ensimmäinen vaihe: Selvitys	5
2.1.2	Toinen vaihe: Asianmukainen arviointi.....	5
2.1.3	Kolmas vaihe: Poikkeaminen 6 artiklan 3 kohdasta tietyin edellytyksin.....	5
3	Vaikutusarvioinnin toteutustapa	7
3.1	Aineisto ja menetelmät	7
3.2	Arvioinnin kohdistaminen.....	7
3.3	Arvioinnin kriteerit.....	7
3.3.1	Alueen herkkyys.....	7
3.3.2	Vaikutusten suuruus ja todennäköisyys	8
3.3.3	Vaikutusten merkittävyys.....	8
3.3.4	Vaikutuksen kesto	9
3.3.5	Vaikutukset koskemattomuuteen	9
3.4	Yhteisvaikutukset	10
4	Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava	11
4.1	Osayleiskaavan yleiskuvaus.....	11
4.2	Natura-alueet osayleiskaavassa	11
4.3	Muut osayleiskaavamerkinnot ja -määräykset Natura-alueiden läheisyydessä	13
4.4	Huutisuo-Sasi Natura-alueen (FI0309008) lähialue kaavassa	17
4.5	Sarkkilanjärven Natura-alueen (FI0309006) lähialue kaavassa.....	18
4.6	Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen (FI0356004) lähialue kaavassa.....	20
5	Tarkasteltavat Natura 2000 -alueet.....	21
5.1	Huutisuo-Sasi Natura-alue (FI0309008).....	21
5.2	Sarkkilanjärvi (FI0309006).....	23
5.3	Pinsiön-Matalusjoki (FI0356004)	25
5.4	Natura-alueilla olevien luontotyyppien kuvaukset.....	27
5.4.1	Boreaaliset lehdot – koodi 9050.....	27
5.4.2	Fennoskandian lähteet ja lähdesuot – koodi 7160.....	27
5.4.3	Fennoskandian metsäluhdat – koodi 9080.....	28
5.4.4	Puustoiset suot – koodi 91D0	28
5.4.5	Vaihettumis- ja rantasuot – koodi 7140	28
5.4.6	Vuorten alapuoliset tasankojoet (Pikkujoet ja purot) – koodi 3260	29
5.4.7	Muut luontotyypit	29
6	Osayleiskaavan mukaisen maankäytön vaikutukset.....	30
6.1	Vaikutusmekanismit	30
6.1.1	Luontotyyppivaikutukset	30
6.1.2	Lajistovaikutukset.....	30
6.1.3	Valuma-alerajat ja virtaamien laskentaperusteet	31
7	Vaikutusten arviointi.....	34
7.1	Huutisuo-Sasi Natura-alue (FI0309008).....	34

7.1.1	Hulevesivaikutukset.....	34
7.1.2	Vaikutukset suojelun perusteena oleville luontotyypeille.....	37
7.1.3	Vaikutukset suojeluperusteena olevalle lajistolle	40
7.1.4	Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa	41
7.2	Sarkkilanjärvi (FI0309006).....	44
7.2.1	Hulevesivaikutukset.....	44
7.2.2	Vaikutukset suojelun perusteena oleville luontotyypeille.....	46
7.2.3	Vaikutukset suojelun perusteena olevalle lajistolle	46
7.2.4	Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa	47
7.3	Pinsiön-Matalusjoki (FI0356004)	47
7.3.1	Hulevesivaikutukset.....	47
7.3.2	Vaikutukset suojelun perusteena oleville luontotyypeille.....	48
7.3.3	Vaikutukset suojelun perusteena oleville lajeille	49
7.3.4	Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa	50
8	Haitallisten vaikutusten ehkäisy ja lieventäminen.....	52
8.1	Rakentamisen aikainen hulevesien hallinta.....	52
8.2	Muut vaikutusten ehkäisy- ja lievennyskeinot.....	53
9	Yhteenveto	54
10	Liitteet.....	57

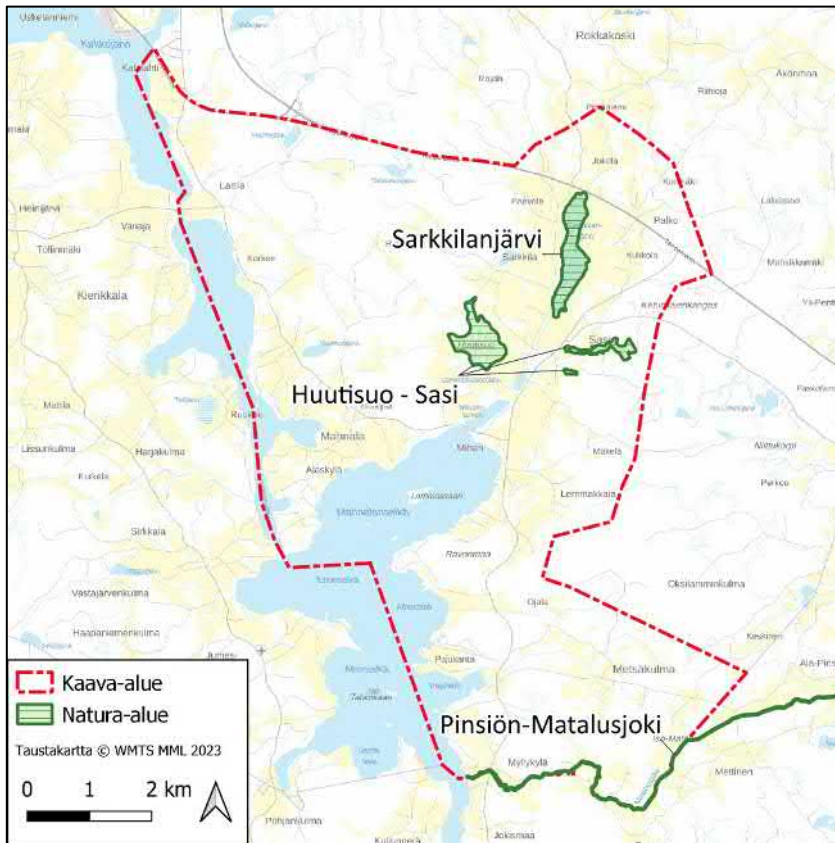
**Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava
Natura 2000 -arviointivelvollisuuden selvittäminen**

Arvio LsL 35§:n Natura 2000 -arvioinnin tarpeesta

1 Johdanto

Tässä raportissa on selvitetty, aiheutuuko Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavan mukaisesta maankäytöstä kaavan vaikutusalueelle sijoittuville Natura-alueille todennäköisiä, merkittäviä heikentäviä vaikutuksia. Alkuperäisen selvityksen on päivittänyt A-insinöörien selvitykseen pohjautuen FCG Finnish Consulting Group Oy:ssä DI Juuli Haapakoski, FM, Jari Kärkkäinen, FM, biologi Tiina Mäkelä ja Tekn. kand. Kia Tähkänen. Arviointi perustuu 1.3.2024 päivättyyn kaavakarttaan. Arviointia on päivitetty Pirkanmaan ELY-keskuksen 27.11.2023 antaman lausunnon perusteella.

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavan kaava-alueelle sijoittuu kolme Natura 2000 -aluetta, jotka ovat: erityisten suojelutoimien alueet Huutisuo-Sasi (FI0309008/SAC), erityinen suojelualue Sarkkilanjärvi (FI0309006/SPA) sekä kaava-alueen eteläreunalle sijoittuva Matalusjoki, joka on Pinsiön-Matalusjoen erityisten suojelutoimien Natura 2000 -aluetta (FI0356004/SAC). Suojeluperusteina on Huutisuo-Sasin Natura-alueella luontodirektiivin luontotyyppejä, Sarkkilanjärvellä lintudirektiivin liitteen I lintulajeja sekä alueella säännöllisesti levähtäviä muuttolintulajeja ja Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueella luontodirektiivin luontotyyppejä ja eläinlajeja. Natura-alueiden sijoittuminen kaava-alueelle on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava-alueen sijainti ja alueelle sijoittuvat Natura 2000 -verkoston kohteet.

2 Natura-arvioinnin perusteet

Natura-arviointimenettely noudattaa ennalta varautumisen periaatetta, jonka mukaisesti arvioinnissa on osoitettava, ettei haitallisia vaikutuksia aiheudu alueen koskemattomuuteen. Tästä syystä asianmukainen arviointi on oltava riittävän yksityiskohtainen ja riittävän hyvin perusteltu, jotta voidaan osoittaa haitallisten vaikutusten puuttuminen alan parhaan olemassa olevan tieteellisen tiedon perusteella (Euroopan komissio 2021).

2.1 Menettelyvaiheet

Natura -menettelyssä on kolme päävaihetta, jotka on säädetty luontodirektiivin 6 artiklan 3 ja 4 kohdassa (Euroopan komissio 2021):

2.1.1 Ensimmäinen vaihe: Selvitys

Menettelyn ensimmäinen osa koostuu ennakoarviointivaiheesta ("selvitys"), jossa selvitetään, liittyykö suunnitelma tai hanke suoranaisesti Natura-alueen käyttöön tai onko se tarpeellinen alueen käytön kannalta, ja jos näin ei ole, onko se omiaan vaikuttamaan alueeseen merkittävästi (joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa) alueen suojelutavoitteiden kannalta. Selvitys on ennakoarviointivaihe, joka yleensä voi perustua jo olemassa oleviin tietoihin. Tämä raportti edustaa tätä Natura-arvioinnin ensimmäisen vaiheen selvitystä eli toisin sanoen Natura-arviointivelvollisuuden täyttymistä.

2.1.2 Toinen vaihe: Asianmukainen arviointi

Jos todennäköisiä merkittäviä vaikutuksia ei voida sulkea pois, menettelyn seuraavassa vaiheessa arvioidaan suunnitelman tai hankkeen (joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa) vaikutusta alueen suojelutavoitteisiin ja varmistetaan, vaikuttaako se Natura-alueen koskemattomuuteen, ottaen huomioon mahdolliset lieventävät toimenpiteet. Toimivaltaiset viranomaiset päättävät suunnitelman tai hankkeen hyväksymisestä asianmukaisen arvioinnin tulosten perusteella.

Natura-arvioinnista säädetään luonnonsuojelulaisissa (9/2023, § 34 ja § 35) sekä luontodirektiivin 6. artiklassa. Luonnonsuojelulain 35 §:ssä säädetään, että jos hanke tai suunnitelma yksistään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on verkostoon sisällytetty, on hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan arvioitava nämä vaikutukset asianmukaisella tavalla.

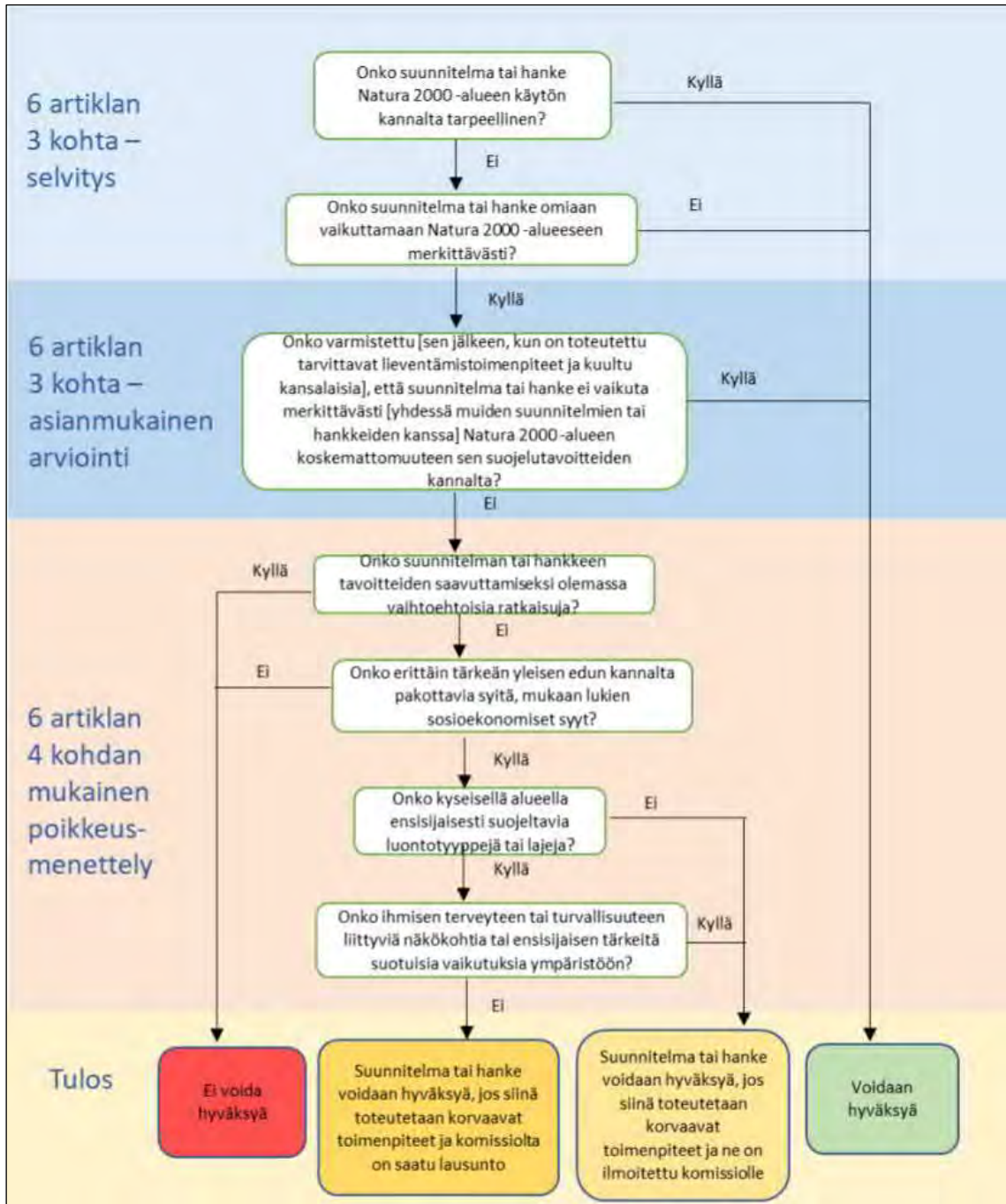
Asianmukaiseen arviointiin kuuluvat seuraavat vaiheet:

1. Kerätään tietoja hankkeesta ja asianomaisesta Natura 2000 -alueesta.
2. Arvioidaan suunnitelman tai hankkeen vaikutuksia alueen suojelutavoitteiden kannalta erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa.
3. Varmistetaan, voiko suunnitelmalla tai hankkeella olla haitallisia vaikutuksia alueen koskemattomuuteen.
4. Tarkastellaan lieventäviä toimenpiteitä ja seurantaa.

2.1.3 Kolmas vaihe: Poikkeaminen 6 artiklan 3 kohdasta tietyin edellytyksin

Menettelyn kolmanteen vaiheeseen mennään ainoastaan silloin, jos suunnitelman tai hankkeen toteuttaja katsoo arvioinnin kielteisestä tuloksesta huolimatta, että suunnitelma tai hanke olisi edelleen toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä. Tämä on mahdollista vain, jos

vaihtoehtoisia ratkaisuja ei ole, erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavat syyt ovat asianmukaisesti perusteltuja ja jos toteutetaan asianmukaisia korvaavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että Natura 2000-verkoston yleinen kokonaisuus säilyy yhtenäisenä.

Kuva 2. Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arvioinnin kolme vaihetta (Euroopan komissio 2021).

3 Vaikutusarvioinnin toteutustapa

3.1 Aineisto ja menetelmät

Tämä Natura-arviointivelvollisuuden selvittäminen on laadittu Huutisuo-Sasi Natura-alueen, Sarkkilanjärven Natura-alueen sekä Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen Natura-tietolomakkeiden, valtion suojelualueiden biotooppikuvioiden (Metsähallitus 2023) ja lajihavaintojen (Suomen lajitietokeskus 2022, osayleiskaavan luontoselvitykset) pohjalta.

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavan alueesta on tehty luontoselvitys vuonna 2018. Selvitystä on päivitetty keväällä 2019. Selvitys keskittyy pääteiden varsille ja alueella sijaitsevat Natura 2000 -alueet on rajattu selvityksen ulkopuolelle. Vuoden 2018 selvitys on tehty yleiskaavatasoisesti aiempia luontoselvityksiä ja paikkatietoja hyödyntäen eikä tarkempaa laji-inventointia ole tehty. Lisäksi vuonna 2019 on erikseen laadittu viitasammakkoselvitys ja liito-oravaselvitys. Alue on ollut pitkään ihmisen käytössä, ja suuri osa-alueesta onkin maa- ja metsätalouden käytössä. Luonnon monimuotoisuutta edustavat alueella etenkin lehdot, purot, lahoppuustot, niityt, soistumat ja kallioalueet.

Työssä on huomioitu Euroopan komission tiedonanto 28.9.2021 (Natura 2000 -alueisiin liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden arviointi, Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan 3 ja 4 kohtaa koskevat menetelmähjeet).

Työssä on tukeuduttu myös arvioinnin tekijöiden asiantuntemukseen suojeluperusteissa mainittujen lajien ja luontotyyppien alueellisesta levinneisyydestä ja edustavuudesta sekä Natura-luontotyypeille ominaisen lajiston levinneisyydestä, ekologiasta ja käyttäytymisestä.

3.2 Arvioinnin kohdistaminen

Natura-arvioinnissa keskitytään suojelun perustana oleviin luontotyyppeihin tai lajeihin. Luonnonarvot ilmenevät Natura-tietolomakkeista ja ne ovat:

- SAC-alueilla luontodirektiivin liitteen I luontotyyppejä tai
- SAC-alueilla luontodirektiivin liitteen II lajeja tai
- SPA-alueilla lintudirektiivin liitteen I lintulajeja tai
- SPA-alueilla lintudirektiivin 4.2 artiklassa tarkoitettuja muuttolintuja.

SAC-alueilla arviointi kohdistuu vain alueen suojeluperusteissa mainittuihin luontotyyppeihin ja lajistoon. SPA-alueilla arviointivelvollisuus ei kohdistu luontotyyppeihin eikä luontodirektiivin liitteen II lajeihin, vaikka ne Natura-tietolomakkeella olisikin mainittu. Vastaavasti SAC-alueilla ei arvioida vaikutuksia lintudirektiivin mukaiseen lajistoon. SAC-alueilla tarkastellaan myös hankkeen vaikutuksia Natura-alueen luontotyypeille ominaiseen lajistoon, mikäli niihin kohdistuvien vaikutusten on arvioitu heijastuvan suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin.

3.3 Arvioinnin kriteerit

3.3.1 Alueen herkkyys

Natura-alueverkostoon sisällytettyjen alueiden tavoitteena on ylläpitää luontotyyppien ja lajien suojelutason säilymistä suotuisana. Arvioinnissa huomioidaan alueen ja luontotyyppien herkkyys vaikutuksille.

3.3.2 Vaikutusten suuruus ja todennäköisyys

Natura-alueiden luontotyyppihin ja lajistoon kohdistuvien vaikutusten suuruudelle on vaikea määrittää selkeitä rajoja, sillä lajin tai luontotyypin suojelutason säilyminen suotuisana riippuu luontotyypin/lajin yleisyydestä/harvinaisuudesta, Natura-alueen koosta ja sen luontotyyppi/lajijakaumasta sekä luontotyypin/lajin yleisyydestä/harvinaisuudesta koko alueverkostossa. Tämän vuoksi vaikutuksen suuruudelle ei esitetä erillistä kriteeristöä.

Vaikutusten todennäköisyyttä on arvioitu seuraavan luokituksen mukaisesti: varma, erittäin todennäköinen, todennäköinen, odotettavissa, ennakoitavissa ja epätodennäköinen sekä erittäin epätodennäköinen.

3.3.3 Vaikutusten merkittävyys

Luonto- tai lintudirektiivissä ei ole määritetty, milloin luonnonarvot heikentyvät tai merkittävästi heikentyvät. Euroopan komission julkaisemassa ohjeessa (Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset) todetaan, että vaikutusten merkittävyys on kuitenkin määritettävä suhteessa suunnitelman tai hankkeen kohteena olevan suojeltavan alueen erityispiirteisiin ja luonnonolosuhteisiin ottaen erityisesti huomioon alueen suojelutavoitteet. Mikäli ilmenee, että vaikutus on epävarma, suunnitelma myös heikentää merkittävästi Natura-arvoja (varovaisuusperiaate).

Luontoarvojen heikentyminen voi olla merkittävää jos:

- Suojeltavan lajin tai luontotyypin suojelutaso ei hankkeen toteutuksen jälkeen ole suotuisa.
- Olosuhteet alueella muuttuvat hankkeen tai suunnitelman johdosta niin, ettei suojeltavien lajien tai elinympäristöjen esiintyminen ja lisääntyminen alueella ole pitkällä aikavälillä mahdollista.
- Hanke heikentää olennaisesti suojeltavan lajiston runsautta.
- Luontotyypin ominaispiirteet turmeltuvat tai osittain häviävät hankkeen johdosta.
- Ominaispiirteet turmeltuvat tai suojeltavat lajit häviävät alueelta kokonaan.

Arvioinnissa kielteisten vaikutusten merkittävyys arvioitiin kohteen herkyyden ja muutoksen suuruusluokan perusteella seuraavia luokkia käyttäen: erittäin suuret vaikutukset, suuret vaikutukset, kohtalaiset vaikutukset, vähäiset vaikutukset ja ei vaikutuksia. Näistä merkittäviä vaikutuksia ovat erittäin suuret ja suuret vaikutukset. Vaikutusten arvioinnissa käytettiin myös apuna Byronin (2000) esitystä vaikutusten merkittävyyden luokituksesta (Taulukko 1).

Taulukko 1. Vaikutusten merkittävyyden luokitus (Byron 2000).

Merkittävä vaikutus	Kohtalainen vaikutus	Vähäinen vaikutus
Elinympäristön kyky ylläpitää kansainvälisesti arvokasta luontotyyppiä ja sen lajistoa menetetään pysyvästi.	Kansallisesti merkittävän lajin pysyvä menetys elinympäristön, hävittämisen tai häirinnän myötä.	Paikallisesti arvokkaan alueen luontotyyppien toiminnan heikkeneminen tai lajien menetys, palautuu nopeasti vaikutuksen päätyttyä.
Haitallinen vaikutus alueen eheyteen, missä alueen eheydellä tarkoitetaan sitä ekologista rakennetta ja toimintaa, joka ylläpitää alueen luontotyyppiä, luontotyyppien muodostamia kokonaisuuksia sekä lajien populaatioita	Kansainvälisesti tai kansallisesti tärkeän alueen haavoittuminen siten, että se vaarantaa alueen kyvyn ylläpitää luontotyyppiä ja lajeja, joiden perusteella alue on suojeltu. Palautuu osittain tai kokonaan kun vaikutus lakkaa.	Vaikutus kohdistuu ainoastaan pieneen osaan paikallisesti arvokkaasta alueesta ja sellaisella voimakkuudella, että ekosysteemien avaintoiminnot säilyvät.

Merkittävä vaikutus	Kohtalainen vaikutus	Vähäinen vaikutus
Suojellun tai kansallisesti tärkeän harvinaisen lajin pysyvä menetys sen kasvupaikan menettämisen, hävittämisen tai häirinnän myötä.	Vaikutus kohdistuu ainoastaan pieneen osaan kansallisesti arvokkaasta alueesta ja sellaisella voimakkuudella, että ekosysteemien toiminnalle ominaiset avaintoiminnot säilyvät.	
Luonto- tai lintudirektiivissä mainitun luontotyyppin tai lajin pysyvä menetys Kansallisesti merkittävän alueen niiden resurssien menetys, joiden perusteella alue on suojeltu.	Pysyvä luontoarvojen menetys muulla alueella, jolla on merkitystä luonnonsuojelun kannalta.	

Vaikutusten merkittävydestä voidaan todeta, että mikäli suunnitelma tai hanke tuottaa suuren merkittävän vaikutuksen luontotyyppille tai lajille, niin vaikutukset ovat merkittävästi suojeluperusteita heikentäviä. Tällöin suunnitelma tai hanke heikentää luontotyyppiä tai lajia siten, että luontotyyppi tai laji häviää pitkällä tai lyhyellä aikavälillä.

3.3.4 Vaikutuksen kesto

Vaikutuksen kesto vaikuttaa vaikutusten merkittävyyteen. Vaikutukset voidaan jakaa seuraavasti (Byron 2000):

- Pysyvä – vaikutukset, jotka jatkuvat yli yhden ihmiskupolven (>25 vuotta).
- Väliaikainen – vaikutuksen kesto vähemmän kuin 25 vuotta.
- Pitkäaikainen - vaikutuksen kesto 15–25 vuotta.
- Keskipitkä – vaikutuksen kesto 5–15 vuotta.
- Lyhytaikainen – vaikutuksen kesto alle 5 vuotta.

3.3.5 Vaikutukset koskemattomuuteen

Yksittäisiin luontotyyppihin ja lajeihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi on arvioitava hankkeen vaikutukset Natura-alueen eheyteen (koskemattomuus). Alueen koskemattomuus liittyy alueen suojelutavoitteisiin, eikä se siten tarkoita koskemattomuutta sanan kirjaimellisessa tai fyysisessä merkityksessä.

Komission ohjeiden mukaan negatiivinen vaikutus alueen eheyteen on lopullinen kriteeri, jonka perusteella todetaan, ovatko vaikutukset merkittäviä. Luontodirektiivin 6 artiklan 3. kohta määrää, että viranomaiset saavat hyväksyä hankkeen tai suunnitelman vasta varmistuttuaan siitä, että se "ei vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen". Komission tulkintaohjeessa todetaan, että koskemattomuus tarkoittaa "ehjänä olemista". Tällöin on kyse siitä, että voiko alue hankkeesta tai suunnitelmasta huolimatta pitkäläkin tähtäyksellä säilyä sellaisena, että sen suojelutavoitteisiin kuuluvat luontotyypit eivät "mainittavasti supistu ja suojeltavien lajien populaatiot pystyvät kehittymään suotuisasti tai vähintään säilymään nykyisellä tasollaan". Tämä korostaa, että hanke tai suunnitelma ei saa uhata alueen koskemattomuutta eli koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan täytyy säilyä elinkelpoisena. Myös niiden luontotyyppien ja lajien kantojen täytyy säilyä elinvoimaisena, joiden vuoksi alue on valittu Natura-verkoston.

Eheyteen vaikuttavia tekijöitä ovat mm:

- elinpiirit
- ruokailu- ja pesimäalueet
- ravinne- ja hydrologiset suhteet
- ekologiset prosessit
- populaatiot

Natura-alueen eheyden yhteydessä on huomioitavaa, että vaikka hankkeen tai suunnitelman vaikutukset eivät olisi mihinkään suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin tai lajiin yksinään merkittäviä, vähäiset tai kohtalaiset vaikutukset moneen luontotyyppiin tai lajiin saattavat vaikuttaa alueen ekologiseen rakenteeseen ja toimintaan kokonaisuutena. Vaikutusten ei myöskään tarvitse kohdistua suoraan alueen arvokkaisiin luontotyyppeihin tai lajeihin ollakseen merkittäviä, sillä ne voivat kohdistua esim. alueen hydrologiaan tai tavanomaisiin lajeihin ja vaikuttaa tätä kautta välillisesti suojeluperusteina oleviin luontotyyppeihin ja/tai lajeihin (Söderman 2003).

Vaikutusten merkittävyyden arviointi alueen eheyden kannalta on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Vaikutusten merkittävyyden arviointi alueen eheyden kannalta (Byron 2000, Mäkelä & Salo 2021 -mukaan).

Vaikutuksen merkittävyys	Kriteerit
<i>Merkittävä kielteinen vaikutus</i>	Hanke tai suunnitelma vaikuttaa haitallisesti alueen eheyteen, sen yhtenäiseen ekologiseen rakenteeseen ja toimintaan, joka ylläpitää elinympäristöjä ja populaatioita, joita varten alue on luokiteltu.
<i>Kohtalaisen kielteinen vaikutus</i>	Hanke tai suunnitelma ei vaikuta haitallisesti alueen eheyteen, mutta vaikutus on todennäköisesti merkittävä alueen yksittäisiin elinympäristöihin tai lajeihin.
<i>Vähäinen kielteinen vaikutus</i>	Kumpikaan yllä olevista tapauksista ei toteudu, mutta vähäiset kielteiset vaikutukset ovat ilmeisiä.
<i>Myönteinen vaikutus</i>	Hanke tai suunnitelma lisää luonnon monimuotoisuutta, esimerkiksi luodaan käytäviä eristyneiden alueiden välillä tai aluetta kunnostetaan tai ennallistetaan.
<i>Ei vaikutuksia</i>	Vaikutuksia ei ole huomattavissa kielteiseen tai myönteiseen suuntaan.

3.4 Yhteisvaikutukset

Yhteisvaikutuksia arviointi koskee niitä suunnitelmia tai hankkeita, jotka on jo toteutettu tai hyväksytty mutta vielä kesken tai joista on tehty lupahakemus. Arvioinnissa on huomioitu kaikenlaiset suunnitelmat tai hankkeet, jotka voivat yhdessä tarkasteltavan suunnitelman tai hankkeen kanssa aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia.

4 Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

4.1 Osayleiskaavan yleiskuvaus

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava sijaitsee Hämeenkyrössä Pirkanmaalla. Suunnittelualueen rajauksen lähtökohtana on voimassa olevan Sasi - Mahnala - Laitila -osayleiskaava (KV hyv.1992). Lisäksi mukaan on otettu Siurontien varsi, Metsäkulma ja Matalusjoen alajuoksun valuma-alueita sekä alueita Palkon kylästä. Suunnittelualan pinta-ala on noin 62 km² ja se on yhdyskuntarakenteeltaan lähes kokonaan haja-asutusalueita.

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava korvaa v. 1993 lainvoiman saaneen Sasi - Mahnala - Laitila -osayleiskaavan ja osan Pinsiönkankaan osayleiskaavasta siltä osin kuin kaavat menevät päällekkäin. Kolmen Helmen Joet -hankkeen myötä tavoitteeksi on tullut saada Matalusjoki oikeusvaikutteisen osayleiskaavoituksen piiriin. Samalla mukaan on otettu Metsäkulma ja Siurontien varsi, jotka suosittuina alueina tuottavat usein rakennuspaikkakyselyjä.

Kaava-alueella nykyisin voimassa oleva Sasi-Mahnala-Laitila osayleiskaava on hyväksytty vuonna 1992. Kaava on merkinnöiltään ja määräyksiltään vanhentunut eikä sille ole merkitty lainkaan Natura 2000 -alueita. Vanhassa kaavassa Sarkkilanjärvi ja Sasin purolehdot on osoitettu luonnonsuojelualueiksi, mutta Huutisuota ei ole osoitettu suojelualueena.

Tarkastelun kohteena olevassa Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavassa Huutisuo-Sasin ja Sarkkilanjärven sekä Pinsiönjoen-Matalusjoen Natura 2000 -alueet on merkitty Natura 2000 -alueen merkinnällä sekä luonnonsuojelualueen SL-merkinnällä. Matalusjoen ranta- ja valuma-alueet on merkitty kaavakarttaan ja niiden rajaamalle alueelle on esitetty erityisiä vaatimuksia toimenpiteille. Lisäksi kaavakartassa on huomioitu laajasti luonnon monimuotoisuuden alueita, erityisiä ranta-alueita sekä pohjavesialueita.

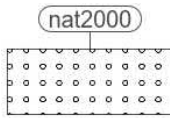
Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavan hyväksymisvaiheen kaavakartta 2024 on liitteessä 1.

Osayleiskaavan tavoitteita ovat:

- Osoittaa kuivan maan ja rantojen asuinpienalojen ja lomarakennusten rakennuspaikat pääosin suoraan rakennusluvalla rakennettaviksi MRL 44 § ja 72 § mukaisesti. Osayleiskaavassa osoitetaan yhteensä 256 uutta kuivanmaan rakennuspaikkaa ja 13 uutta rakennuspaikkaa ranta-alueelle. Pääosa rakennuspaikoista osoitetaan olemassa olevan rakennetun ympäristön yhteyteen kyliin.
- Asuinrakentamisen lisäksi on huomioitu maa- ja metsätalouselinkeinon kehittämisen mahdollisuudet sivuelinkeinoineen.
- Huomioida uuden Hämeenkyrö-Ylöjärvi-valtatielinjauksen toteutuminen.
- Mahdollistaa uudet lähipalvelut (Sasin eritaso ja Sasin kylä).

4.2 Natura-alueet osayleiskaavassa

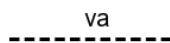
Osayleiskaava-alueelle sijoittuu kolme Natura-alueita: Sarkkilanjärven, Pinsiön-Matalusjoen sekä Huutisuo-Sasin Natura-alueet. Natura 2000 -alueilla on myös muita suojelullisia ohjelmia kuin Natura 2000 -verkosto. Sasi-Huutisuon Natura 2000 -alue koostuu kokonaisuudessaan muista luonnonsuojelualueista. Samoin Pinsiön-Matalusjoen kuuluu jokien suojeluohjelmaan ja sen varrella on lehtojen suojeluohjelmaan kuuluvia alueita. Sarkkilanjärvi kuuluu kokonaisuudessaan valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Natura-alueet on osoitettu kaavassa Natura 2000 -verkostoon kuuluvina alueina (nat2000) sekä suojelualueina (SL).

Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue.

Merkinnällä on osoitettu Sarkkilanjärven, Pinsiön-Matalusjoen sekä Huutisuo-Sasin Natura 2000 -alueet. Luonnonsuojelulain toteutetut alueet on merkitty SL-merkinnällä. Natura 2000-verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Alueen suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulain (LSL9/2023) 35 ja 39 §:ssä.

Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten vähentämiseksi Matalusjoen valuma-alue (va) on osoitettu kaavamerkinnällä, joka velvoittaa ehkäisemään Matalusjokeen kohdistuvaa kuormitusta mm. maa- ja metsätaloutta, eläintenpitoa, rakentamista, maaperän muokkausta ja jätevesiä koskevissa hankkeissa. Lisäksi toimenpiteistä tulee tarkistaa ilmoitusvelvollisuus Pirkanmaan ELY-keskukselle, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai vesialueen omistajalle.

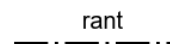

Matalusjoen valuma-alue.

Merkinnällä on osoitettu Matalusjoen valuma-alue, jonka mm. maa- ja metsätaloutta, eläintenpitoa, rakentamista, maaperän muokkausta ja jätevesiä koskevissa hankkeissa ja toimenpiteissä tulee huomioida, ettei aiheuteta kuormitusta Matalusjokeen. Toimenpiteiden suunnittelussa tulee huomioida kunnan ympäristönsuojelumääräykset. Rakentamishankkeista, jotka eivät vaadi viranomaisen lupaa, tulee tehdä luonnonsuojelulain mukainen Natura-ilmoitus ELY-keskukseen. Lupamenettelyiden yhteydessä tulee arvioida vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteisiin (Natura-tarveharkinta tai laatia tarvittaessa Natura-arviointi). Toimenpiteitä ovat ojitus, pellonraivaus, kotitarvehakkuu, yksityistien, sähkö- tai vesijohtojen rakentaminen, laituriin rakentaminen, vesistön alitus, rannan ruoppaus tai vesikasvien niitto, yli 500 m³ maa-aineisten otto, maalämpöjärjestelmä, lannan levittämien tai lannan aumavarastointi. Metsänkäsitelyssä ja joenuomaan tai siihen laskeviin ojiin rajoitettuille pelloille on suositeltavaa jättää riittävä ympärivuotisesti kasvipeitteinen käsittelemätön suojavyöhyke eroosion ja Matalusjoen lisäkuormituksen estämiseksi. Suojavyöhykkeiden tulisi olla leveämpiä eroosioherkillä alueilla ja rinteillä.

Alueen pilaantumisherkkyden vuoksi alue on kunnan ympäristönsuojelumääräysten mukaan tehostetun talousjätevesien käsittelyn aluetta, jolla edellytetään jätevesien puhdistusjärjestelmien suunnittelua, mitoitusta ja toteutusta siten, että järjestelmät täyttävät ympäristönsuojelumääräyksissä vaaditut puhdistustehot ja puhdistettujen jätevesien purkupaikka vähintään sen sijainnille asetetut vähimmäissuojaetäisyydet.

Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten vähentämiseksi Matalusjoen ranta-alueet on osoitettu kaavassa merkinnällä (rant), jonka tavoitteena on ehkäistä rakentamisaikaisten haitta-aine-, kiintoaines- tai ravinnepitoisten hulevesien leviämistä ympäristöön ja vesistöön. Tällä alueella rakentamishankkeista tulee lisäksi tarkistaa, edellyttävätkö ne Natura-tarveharkintaa (huomioiden myös kaavan yleismääräys rakennusten vähimmäisetäisyyksistä rantaviivasta).

Matalusjoen ranta-alue.

Merkinnällä on osoitettu Matalusjoen ranta-alue, jonka rakentamishankkeita ja maaperän muokkausta koskevissa toimenpiteissä tulee huolehtia, ettei kiviainesta, lietettä, pölyä, käymäläjätettä tai kemikaaleja pääse leviämään ympäristöön ja vesistöön. Toimenpiteiden suunnittelussa tulee huomioida kunnan ympäristönsuojelumääräykset. Vesien luonnollista virtaamaa ei saa estää puroja tai jokea patoamalla. Mitään rakentamista ei sallita 15 metriä lähempänä rantaviivaa. Rakentamishankkeista, jotka eivät vaadi viranomaisen lupaa, tulee tehdä luonnonsuojelulain (9/2023) 37 §:n mukainen Natura-ilmoitus ELY-keskukseen. Rakentamisen lupamenettelyiden yhteydessä tulee arvioida vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteisiin (Natura-tarveharkinta tai laatia tarvittaessa Natura-arviointi). Alueella ei ole tutkittu rantarakentamisen edellytyksiä, alue on mukana kuivanmaan mitoituksessa. Jätevedet tulee kerätä umpisäiliöön.

Lisäksi osayleiskaavan yleismääräyksissä on esitetty seuraavia, rakentamista ohjaavia sekä jätevesiä ja hulevesien hallintaa koskevia suunnittelumääräyksiä, joiden on osaltaan tavoitteena turvata myös Natura-alueiden suojeluarvoja:

- Kaavassa on annettu yleismääräykset rakentamisen vähimmäisetäisyyksistä rantaviivasta, joissa minimietäisyys on 15 m (rantasauva) ja muun rakentamisen etäisyydet tätä suurempia (vähintään 20–80 metriä).
- Jätevesien käsittelyssä tulee noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja -asetuksia sekä kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä ja rakennusjärjestystä.
- Yleismääräyksen mukaan hulevesien määrä ja laatu pidetään vähintään nykytilan tasolla myös osayleiskaavan rakennuttua. Rakennuspaikan puhtaat hulevedet tulee ensisijaisesti imeyttää rakennuspaikalla. Rankkasateisiin tulee varautua rakennuspaikalla tarvittaessa viivytys- ja imeytyspainanteilla. Natura 2000-alueiden valuma-alueilla rakentamisvaiheessa tulee huolehtia hulevesien hallintatoimista, jotta ravinne- ja kiintoainespitoisia hulevesiä ei johdu Natura 2000-alueelle. Rakennushankkeeseen ryhtyvän tulee tehdä hulevesien hallintasuunnitelma, joka hyväksytään rakennusluvan yhteydessä. Viivytysjärjestelmät on rakennettava alueella ennen muuta rakentamista. Rakentamisenai-kaista hulevesien laatua ja viivytysrakenteiden toimintaa ja kuntoa on seurattava.

4.3 Muut osayleiskaavamerkinnot ja -määräykset Natura-alueiden läheisyydessä

Natura-alueille ei ole kaavassa osoitettu muuttuvaa maankäyttöä. Alueiden läheisyyteen on osoitettu joitain aluevarauksia ja merkintöjä, jotka on kuvattu tarkemmin seuraavassa.

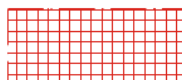
Rakentamiseen osoitetut alueet ja rakennuspaikkojen merkinnät

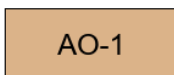
Asemakaava- tai ranta-asemakaava-alue.

Asema- ja ranta-asemakaavoitetulla alueella maankäyttö toteutuu voimassa olevien asema- tai ranta-asemakaavojen mukaisesti.

Mahdollisessa asema- tai ranta-asemakaavan muutostilanteessa tulee huomioida Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavan ohjausvaikutus.

Asemakaavoitettavaksi suunniteltu alue.

Erillispientalojen alue.

Alue varataan vakituiseen asumiseen. Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 4000 m². Mikäli rakennukset kytketään keskitettyyn jätevesijärjestelmään, rakennuspaikan pinta-ala voi olla pienempi, kuitenkin vähintään 2000 m².

Rakennukset saavat tasamaalla olla enintään 1½-kerroksisia.

Olemassa olevien loma-asuntojen säilyttäminen loma-asuintarkoituksiin on sallittua.

Ranta-alueen ulkopuolella saa rakentaa enintään kaksiasuntoisia asuinrakennuksia. Ranta-alueen ulkopuolella asuinrakennuksen lisäksi rakennuspaikalle saa rakentaa enintään 80 m² sivuasunnon, tarpeellisia talousrakennuksia sekä enintään 25 m² saunarakennuksen. Sivuasunnolla tarkoitetaan asuntoa, joka liittyy toiminnallisesti pääasuntoon ja sillä halutaan tukea useamman sukupolven asumista. Sivuasunto tulee rakentaa päärakennuksen kanssa samaan pihapiiriin ja pääasiassa käyttää samoja teknisiä järjestelmiä ja tielittyä kuin päärakennus, eikä sitä saa lohkoa eri kiinteistöksi. **Rakennuspaikan rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 400 m². Rakentamisen määrä ei saa kuitenkaan ylittää 15 % rakennuspaikan pinta-alasta.** Rakennusoikeudesta voidaan

enintään 40 % käyttää tarvittaessa erilliseen rakennukseen sijoitettavia ympäristöhäiriötä aiheuttamattomia liike-, työskentely- ja teollisuustiloja varten.

Ranta-alueen sisäpuolella saa rakentaa enintään yksiasuntoisia asuinrakennuksia. Ranta-alueen sisäpuolella asuinrakennuksen lisäksi rakennuspaikalle saa rakentaa enintään 60 k-m² suuruisen vierasmajan, tarpeellisia talousrakennuksia sekä enintään 25 m² saunarakennuksen. Vierasmaja on talousrakennus, jolla ei tarkoiteta toisen asuinrakennuksen rakentamista rakennuspaikalle. **Rakennuspaikan rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 250 m². Rakentamisen määrä ei saa kuitenkaan ylittää 10 % rakennuspaikan pinta-alasta.**

Olemassa olevia rakennuksia saa korjata, kunnostaa ja ylläpitää rakennusoikeuden estämättä.

AO-2

Erillispientalojen alue.

Alue varataan vakituiseen asumiseen. Alueelle saa rakentaa enintään kaksiasuntoisia asuinrakennuksia. Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 5000 m². Mikäli rakennukset kytketään keskitettyyn jätevesijärjestelmään, rakennuspaikan pinta-ala voi olla pienempi, kuitenkin vähintään 2000 m². **Rakennuspaikan rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 400 m². Rakentamisen määrä ei saa kuitenkaan ylittää 10 % rakennuspaikan pinta-alasta.** Rakennusoikeudesta voidaan enintään 40 % käyttää tarvittaessa erilliseen rakennukseen sijoitettavia ympäristöhäiriötä aiheuttamattomia liike-, työskentely- ja teollisuustiloja varten. Asuinrakennuksen lisäksi rakennuspaikalle saa rakentaa enintään 80 m² sivuasunnon, tarpeellisia talousrakennuksia sekä enintään 25 m² saunarakennuksen. Sivuasunnolla tarkoitetaan asuntoa, joka liittyy toiminnallisesti pää-asuntoon ja sillä halutaan tukea useamman sukupolven asumista. Sivuasunto tulee rakentaa päärakennuksen kanssa samaan pihapiiriin ja pääasiassa käyttää samoja teknisiä järjestelmiä ja teliittymää kuin päärakennus, eikä sitä saa lohkoa eri kiinteistöiksi. Rakennukset saavat tasamaalla olla enintään 1½-kerroksisia.

Olemassa olevia rakennuksia saa korjata, kunnostaa ja ylläpitää rakennusoikeuden estämättä.

AP-1

Pientalovaltainen asuntoalue.

Alueelle saa sijoittaa erillispientaloja, kytkettyjä pientaloja ja/tai rivitaloja. Alue on liitettävä keskitettyyn jätevesijärjestelmään. Rakennukset saavat olla enintään kaksikerroksisia.

AM-1

Maatilojen talouskeskusten alue.

Alueella sallitaan maatilatalous- ja tuotantorakennusten ja pääasiallisen asuinrakennuksen lisäksi tuotantokäytössä olevalla maatilalla toinen asuinrakennus, myös sivuelinkeinot mm. matkailua palveleva rakentaminen sallitaan. Kaikkien asuinrakennusten tulee sijoittua samaan pihapiiriin. Asuinrakennuksia ei saa lohkoa eri kiinteistöiksi.

RA-2

Loma-asuntoalue.

Alue varataan loma-asumiseen. Rakennuspaikalle saa rakentaa loma-asunnon lisäksi erillisen saunarakennuksen ja yhden muun talousrakennuksen. **Rakennuspaikan rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 80 m². Rakentamisen määrä ei saa ylittää 6 % rakennuspaikan pinta-alasta.** Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m². Lomarakennuksen voi toteuttaa 1½-kerroksisena, muut rakennukset saavat olla enintään 1-kerroksisia.

Olemassa olevia rakennuksia saa korjata, kunnostaa ja ylläpitää rakennusoikeuden estämättä.

RA-3

Loma-asuntoalue.

Rakennuspaikalle saa rakentaa loma-asunnon lisäksi erillisen saunarakennuksen ja yhden muun talousrakennuksen. **Rakennuspaikan rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 200 m². Rakentamisen määrä ei saa ylittää 6 % rakennuspaikan pinta-alasta.** Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m². Mikäli rakennuspaikan pinta-ala on vähintään 5000 m², rakennuspaikalle saa rakentaa, jonka kerrosala saa olla enintään 30 m². Vierasmajalla tarkoitetaan rakennusta, joka liittyy toiminnallisesti loma-asuntoon ja sillä halutaan tukea useamman sukupolven loma-asumista. Vierasmaja on

talousrakennus, jolla ei tarkoiteta toisen loma-asuinrakennuksen rakentamista rakennuspaikalle. Vierasmaja tulee rakentaa päärakennuksen kanssa samaan pihapiiriin ja pääasiassa käyttää samoja teknisiä järjestelmiä ja tieliittymää kuin päärakennus, eikä sitä saa lohkoa eri kiinteistöksi. Lomarakennuksen voi toteuttaa 1½-kerroksisena, muut rakennukset saavat olla enintään 1-kerroksisia.

Olemassa olevia rakennuksia saa korjata, kunnostaa ja ylläpitää rakennusoikeuden estämättä.

Ranta-alueella loma-asunnon muutos vakinaiseksi asunnoksi vaatii aina rakennusluvan lisäksi poikkeamispäätöstä, jonka yhteydessä tutkitaan rakennuspaikan soveltuvuus ympäristöön, sen vaikutukset ympäristöön ja kunnalle tuleviin velvoitteisiin. Käyttötarkoituksen muutos vakituiseksi asuinpaikaksi edellyttää muiden vaatimusten lisäksi rakennuspaikan pinta-alaksi vähintään 4000 m². Mikäli rakennukset kytketään keskitettyyn jätevesijärjestelmään, voi rakennuspaikan pinta-ala olla pienempi, kuitenkin vähintään 2000 m².

- Olemassa oleva vakituinen asunto.
- Olemassa oleva loma-asunto.
- Uuden vakituisen asunnon rakennuspaikan ohjeellinen sijainti.
- Uuden loma-asunnon rakennuspaikan ohjeellinen sijainti.

Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

M-1

Maa- ja metsätalousvaltainen alue.

Alueella sallitaan vain kasvihuone- ja marjanviljelyyn, kauppapuutarhoihin, maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen ml. eläinsuojien rakentaminen huomioiden kuitenkin tämän osayleiskaavan yleismääräykset rakennusten vähimmäisetäisyyksistä rantaviivasta. Alueella sallitaan uusiutuviin energiaratkaisuihin liittyvä rakentaminen. Laajat aurinkoenergia- tai vastaavat uusiutuvien energiaratkaisujen hankkeet voivat edellyttää yksityiskohtaisempaa yleiskaavoitusta tai asemakaavoitusta tai muutoksia voimassa oleviin kaavoihin riippuen laitoksen mittaluokasta, sijoittumisesta ja/tai vaikutuksista sekä liittymisestä sähköverkkoon.

MA

Maisemallisesti arvokas peltoalue.

Alue on tarkoitettu maatalouden harjoittamiseen. Alue säilytetään avoimena maisematilana. Ranta-alueen ulkopuolella sallitaan ainoastaan maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen sekä olemassa olevien rakennusten korjaaminen ja laajentaminen. Rakentaminen sallitaan ainoastaan nykyisen rakennuskannan yhteyteen, pihapiireihin ja puuston rajaamille reuna-alueille. Rakentamisen suunnittelussa, ympäristönhoidossa ja tienparannushankkeissa tulee edistää alueen maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymistä. Ranta-alueen sisäpuolella sallitaan ainoastaan korjausrakentaminen.

Alueella sallitaan maatilojen käyttöä palveleva uusiutuvien energiaratkaisujen toteuttaminen. Alueella ei sallita laajojen teollisen mittakaavan aurinkovoimahankeiden toteuttamista, joilla on merkittäviä maisemavaikutuksia.

MY

Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.

Merkinnällä on osoitettu maisemaa rajaavia metsänreunoja sekä rantamaiseman metsät, joilla on laajempaa maisemallista merkitystä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 72 §:n mukaisella ranta-alueella on kielletty muu kuin maa- ja metsätaloutta varten tarpeellinen rakentaminen. Ranta-alueella ja mitoitetuilla kyläalueilla rakennusoikeus on maanomistajakohtaisesti siirretty AO-1-, AM-1-, RA-1 ja RA-2-alueille.

Vesialue ja siihen liittyvät merkinnät

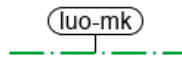

Vesialue.

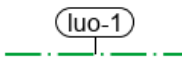
Melontareitti.

Luonnonarvojen vaaliminen

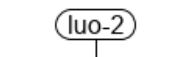
Luonnon monimuotoisuuden ydinalue.

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan maakunnallisesti edustavat luontokokonaisuudet. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa. Maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista. Aluetta koskevissa suunnitelmissa ja päätöksissä tulee ottaa huomioon alueen luontoarvot. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai käyttöä haja-asutusluonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue.

Alueen käyttöä suunniteltaessa ja toteutettaessa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen ja eliölajiesiintymien säilyttämisedellytyksien vaarantaminen tai hävittäminen on kielletty. Alueelle ei saa rakentaa rakennuksia (MRL 43.2 §). Numerointi viittaa osayleiskaavaselostukseen.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue.

Alueella on todettu luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittamia liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Alueella suoritettavat toimenpiteet on tehtävä siten, että liito-oravan pesäpuut ja niitä suojaavat puut sekä ravinnonhankinnan ja liikkumisen kannalta riittävä puusto säilytetään. Numerointi viittaa osayleiskaavaselostukseen.

Ohjeellinen ekologinen yhteys.

Paikalliset ekologiset yhteydet muodostuvat tavanomaisen metsätalouden piirissä olevista metsäalueista ja niihin voi kuulua myös rakennettujen alueiden reunapuustoa, puistoa, joutomaita joki- tai puronvarsia. Ekologiset käytävät kytkevät luonnon arvoalueet toisiinsa eli olennaista on ekologisten käytävien muodostama verkosto, joka yhdistää toisiinsa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ydinalueita, esim. luonnonsuojelualueita ja laajoja metsäalueita, ja joita pitkin esim. eläimet, mutta myös kasvit voivat siirtyä alueelta toiselle.

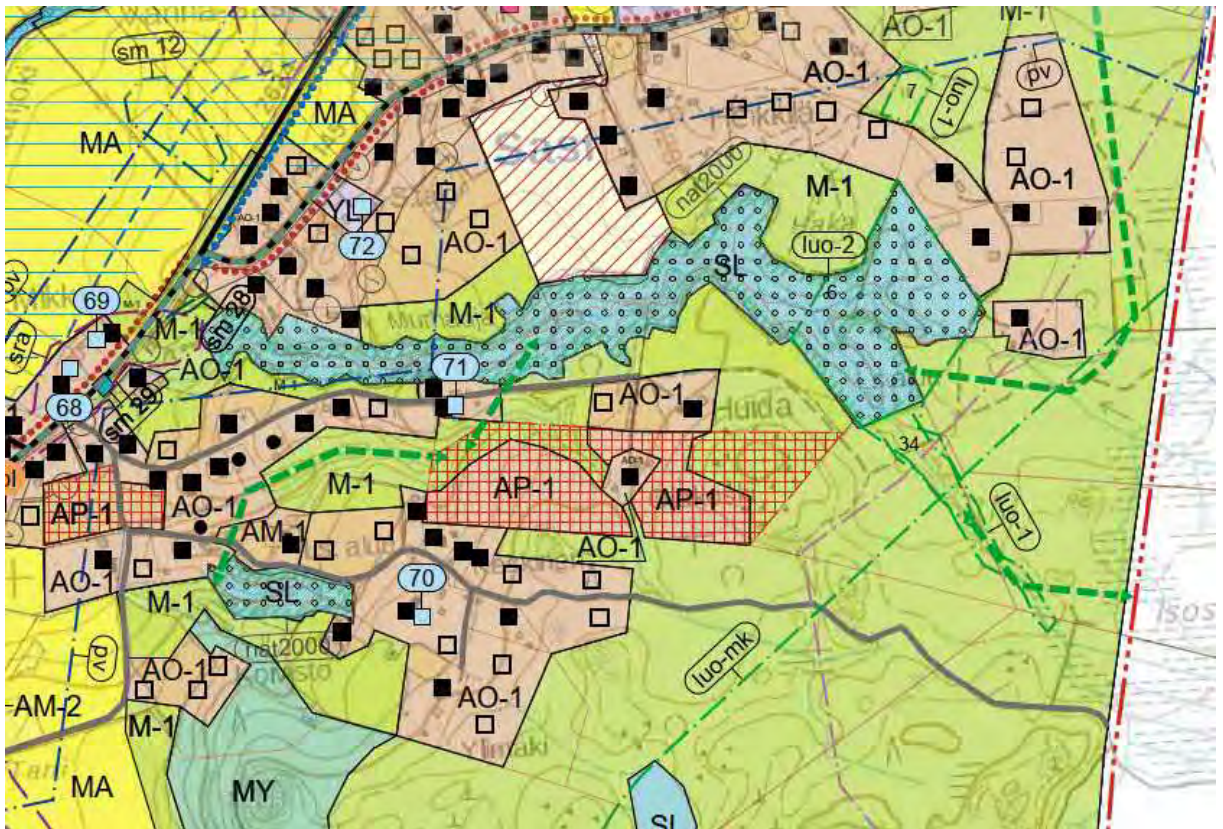

4.4 Huutisuo-Sasi Natura-alueen (FI0309008) lähialue kaavassa

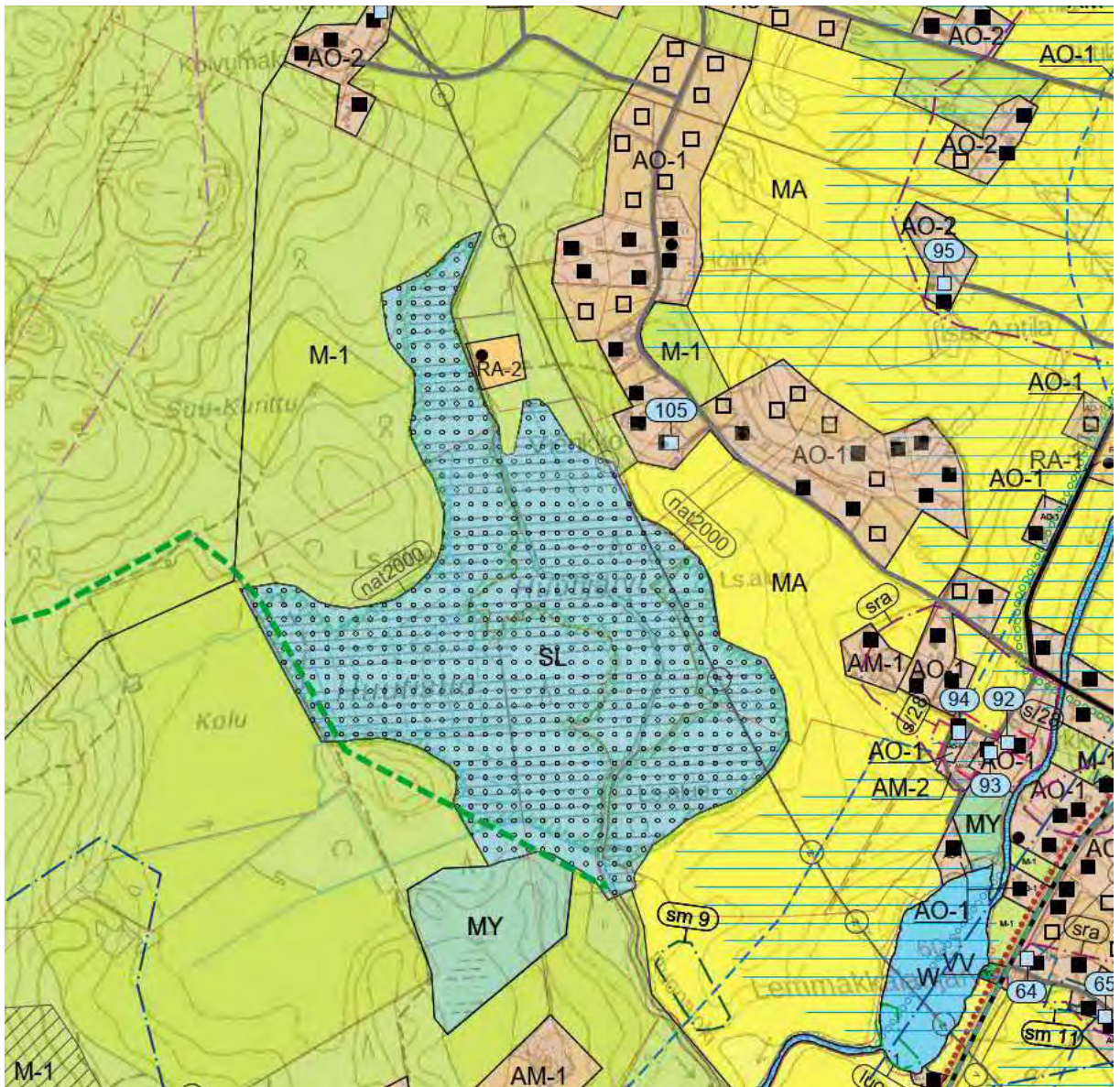
Huutisuo-Sasin Natura-alueen lähialueelle on kaavassa osoitettu Sasin alueella asemakaavoitettavaksi tarkoitettu AP-alue. Lisäksi Sasin alueelle sijoittuu useita uusia vakituisen asumisen rakennuspaikkoja (AO-1). Niistä lähimmät kaksi sijoittuvat alle 50 metrin etäisyydelle Sasin purolehdon osa-alueesta, olemassa olevan yksityistien eteläpuolelle. Huutisuon alueella lähimmät uudet rakennuspaikat AO-1 alueella sijoittuvat hieman alle 200 metrin etäisyydelle Natura-alueesta.

Huutisuo-Sasi Natura-alueen läheisyyteen osoitettuja aluevarauksia ja merkintöjä ovat:

- AP-1 Pientalovaltainen asuntoalue, asemakaavoitettavaksi suunnitellut alueet (Sasi)
- AO-1 Erillispientalojen alue (Sasi)
- M-1 Maa- ja metsätalousvaltainen alue
- RA-2 Loma-asuntoalue (olemassa oleva lomarakennus) (Huutisuo)
- MA Maisemallisesti tärkeä peltoalue (Huutisuo)
- MY Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (Huutisuo)
- Olemassa olevia vakituisia asuntoja (Sasi)
- Olemassa oleva loma-asunto (Huutisuo)
- luo-1, luo-2 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Kuva 3. Ote hyväksymisvaiheen kaavakartasta Huutisuo-Sasi Natura-alueelta, Sasin purovarsilehtojen kohdalta.

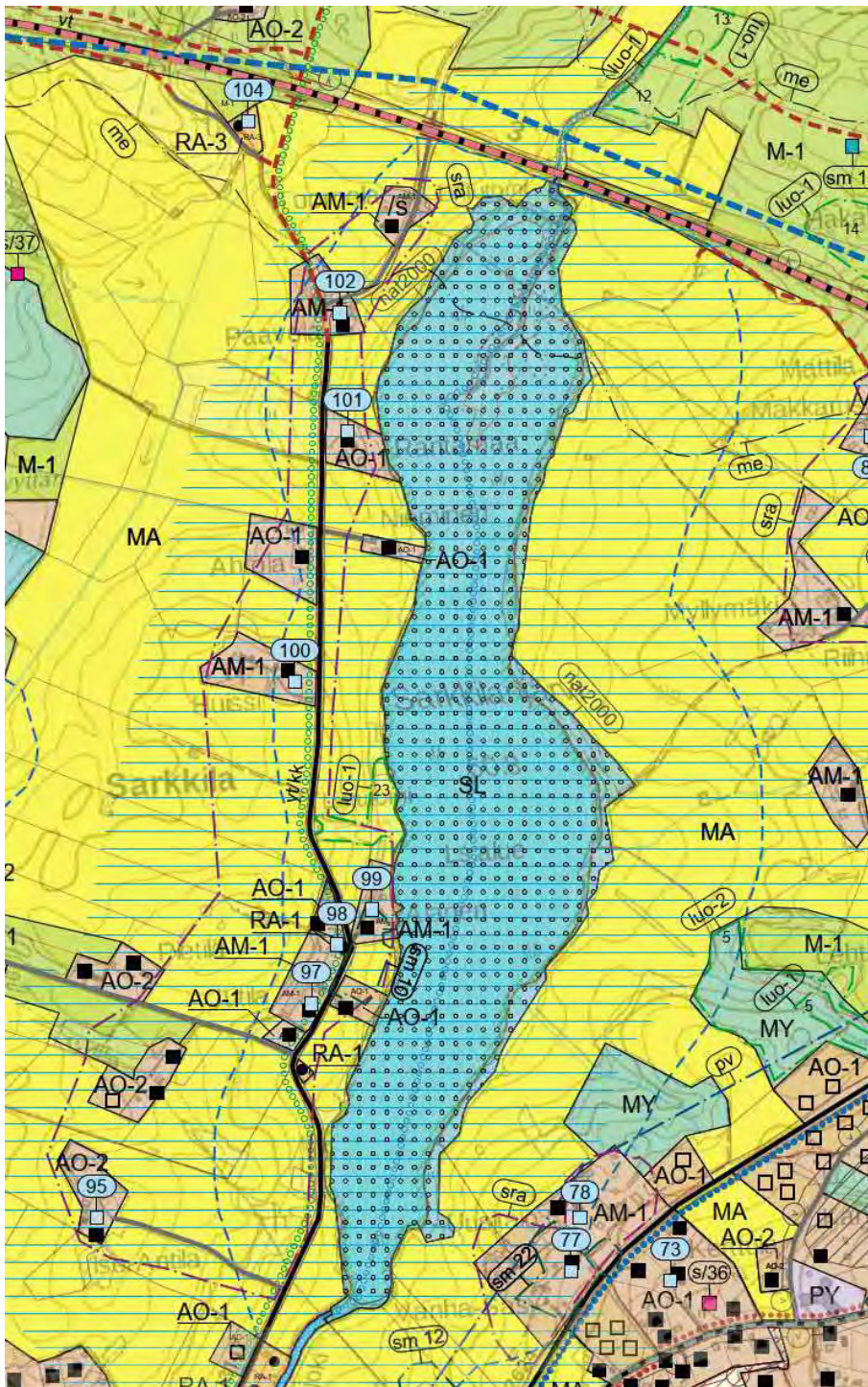
Kuva 4. Ote hyväksymisvaiheen kaavakartasta Huutisuon-Sasi Natura-alueelta, Huutisuon kohdalta.

4.5 Sarkkilanjärven Natura-alueen (FI0309006) lähialue kaavassa

Sarkkilanjärven Natura-alueen läheisyyteen ei sijoitu uusia rakennuspaikkoja tai muita muuttuvan maankäytön alueita.

Sarkkilanjärven Natura-alueen läheisyyteen osoitettuja aluevarauksia ja merkintöjä ovat:

- AO-1 Erillispientalojen alue (olemassa olevia)
- AM-1 maatilojen talouskeskusten alue (olemassa olevia)
- Olemassa olevia vakituisia asuntoja ja yksi loma-asunto
- Muutamia muinaismuistoalueita / -kohteita (mm. 97–102)
- RA-1 Loma-asuntoalue (olemassa olevia)
- luo-1 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue
- sra Rakennetun kulttuuriympäristön arvoalue, jolla ympäristö säilytetään.
- MA Maisemallisesti tärkeä peltoalue
- Maisema-arvojen kannalta erityisen tärkeä näkymäalue (järvi ympäröivine peltoineen)

Kuva 5. Ote hyväksymisvaiheen kaavakartasta Sarkkilanjärven alueelta.

4.6 Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen (FI0356004) lähialue kaavassa

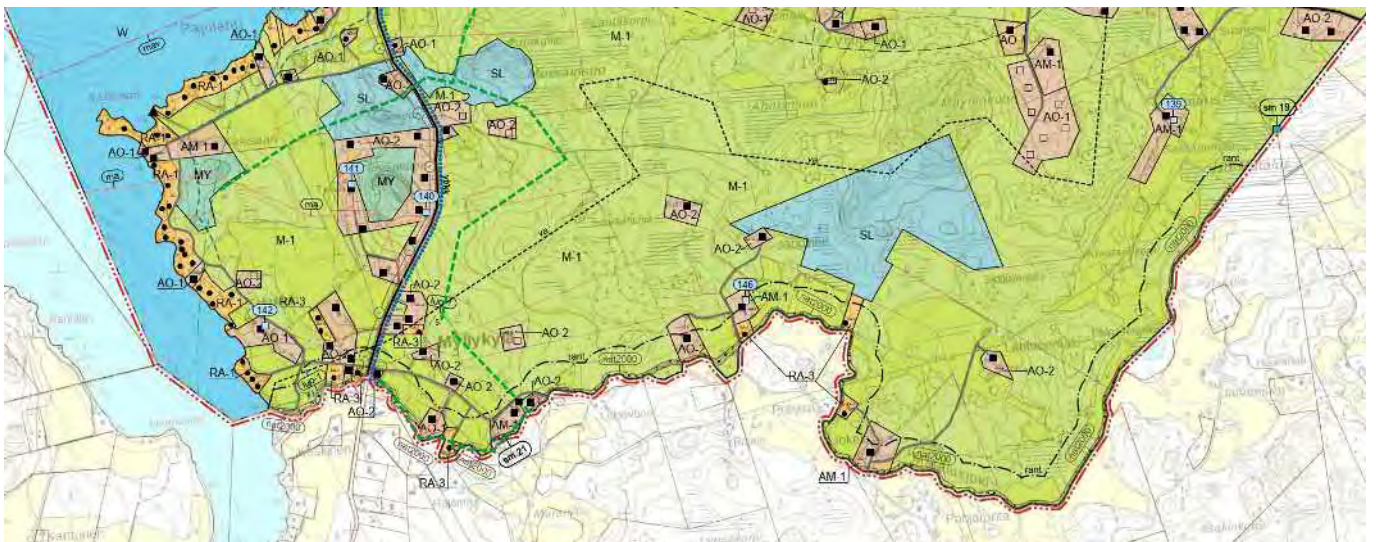
Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen läheisyyteen ei sijoitu uusia rakennuspaikkoja tai muita muuttuvan maankäytön alueita. Lähin uusi rakennuspaikka sijoittuu yli 200 metrin etäisyydelle Natura-alueesta. Matalusjoen ranta- ja valuma-alueet on merkitty kaavakarttaan ja niiden rajaamalle alueelle on esitetty erityisiä vaatimuksia toimenpiteille (rant)(va).

Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen läheisyyteen osoitettuja aluevarauksia ja merkintöjä ovat:

- M-1 Maa- ja metsätalousvaltainen alue
- RA-1, RA-2, RA-3 Loma-asuntoalue (olemassa olevia)
- AO-1, AO-2 Erillispientalojen alue (olemassa olevia ja yksi uusi rakennuspaikka valuma-alueella, rant-alueen ulkopuolella)
- AM-1 Maatilojen talouskeskusten alue.
- rant Matalusjoen ranta-alue
- va Matalusjoen valuma-alue
- sm 21 Muinaismuistoalue / -kohde
- luo-1 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Lisäksi kauempana Natura-alueesta on osoitettu:

- Muutamia ohjeellisia uusien vakituisen asunnon rakennuspaikkoja
- MA Maisemallisesti tärkeä peltoalue
- MY Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja
- SL Luonnonsuojelualue

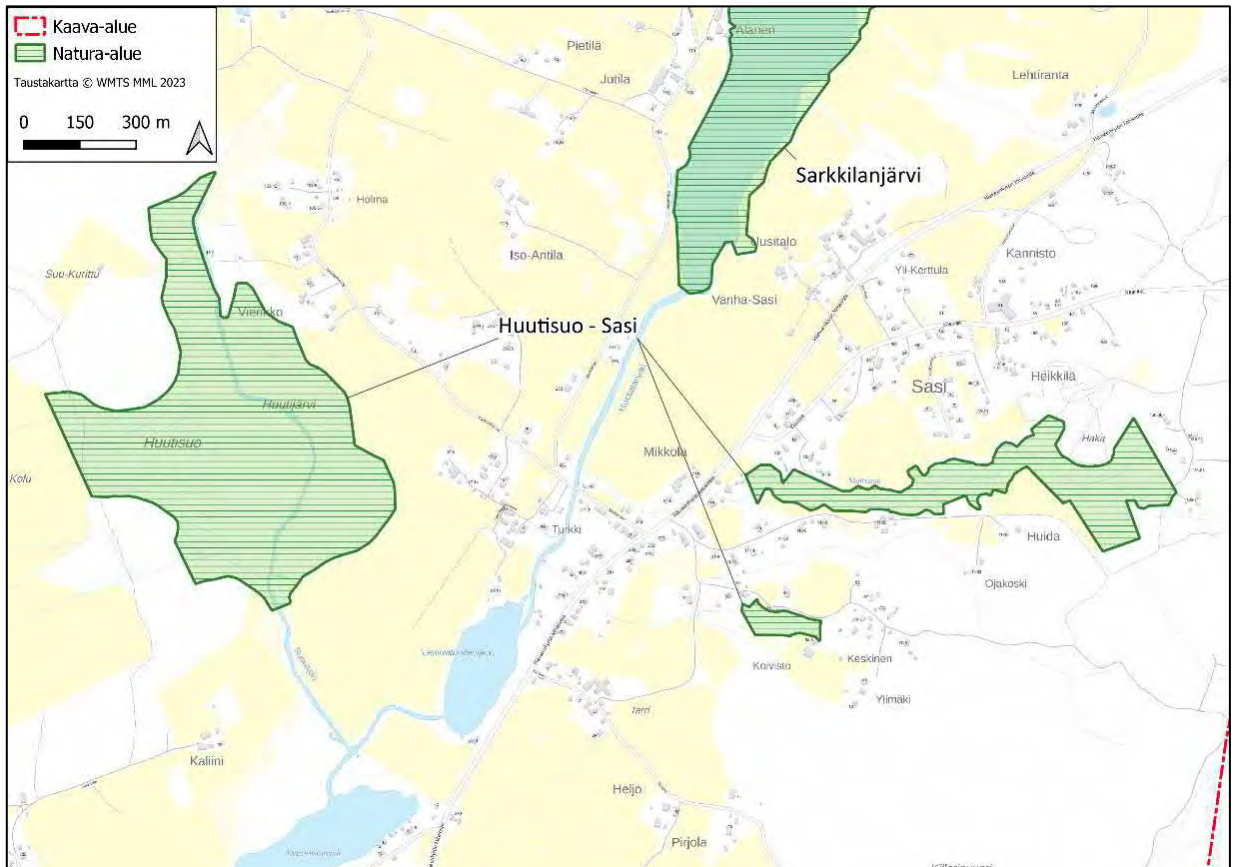

Kuva 6. Ote hyväksymisvaiheen kaavakartasta Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueelta.

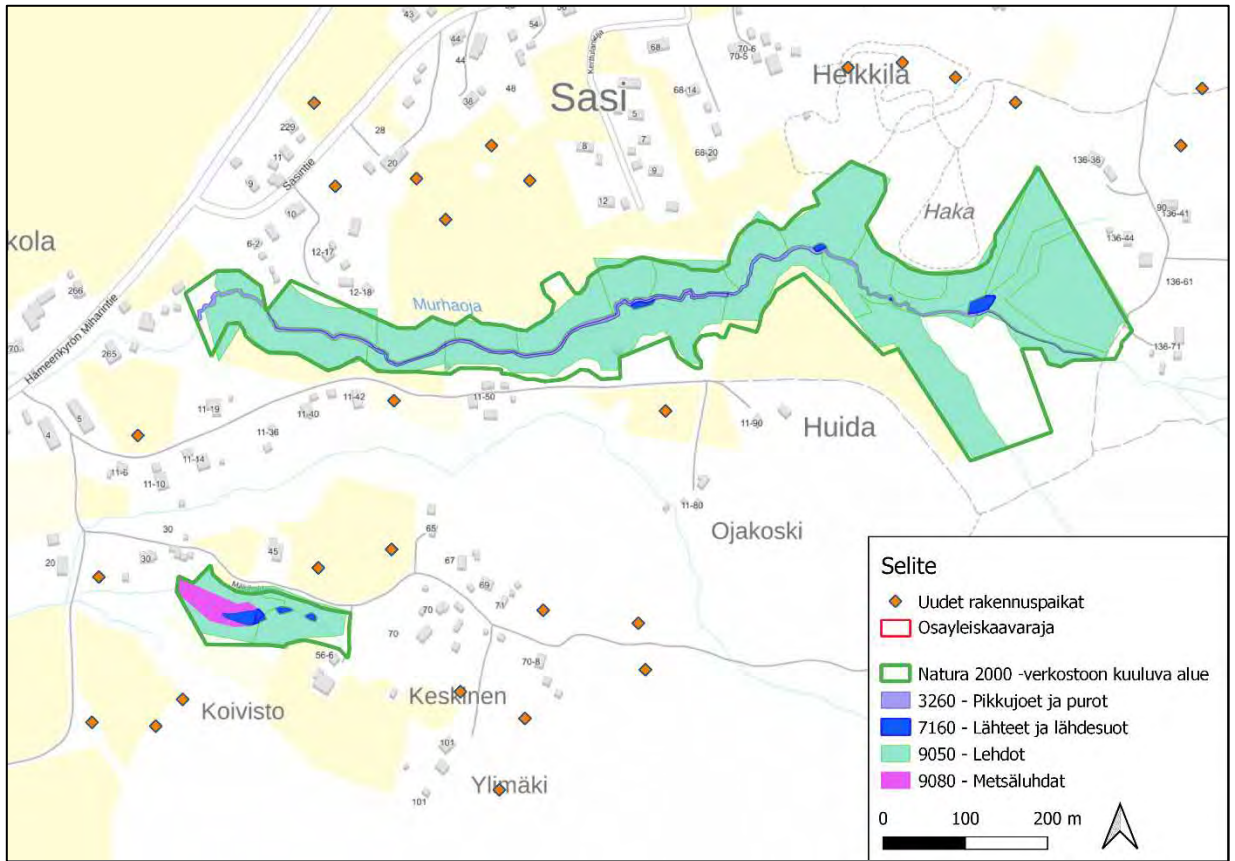
5 Tarkasteltavat Natura 2000 -alueet

5.1 Huutisuo-Sasi Natura-alue (FI0309008)

Huutisuo-Sasin Natura 2000 -alue (FI0309008) on erityisten suojelutoimien alue (SAC) ja alueen suojelu perustuu alueella esiintyviin luontodirektiivin luontotyyppeihin. Yhteensä 60 hehtaarin kokoinen suojelu-alue koostuu kolmesta eri suojelukohteesta; Huutisuosta sekä kaksiosaisesta Sasin purelehdosta. Alueesta 75 % luokitellaan suoksi tai rantakasvillisuudeksi ja 25 % sekametsäksi.

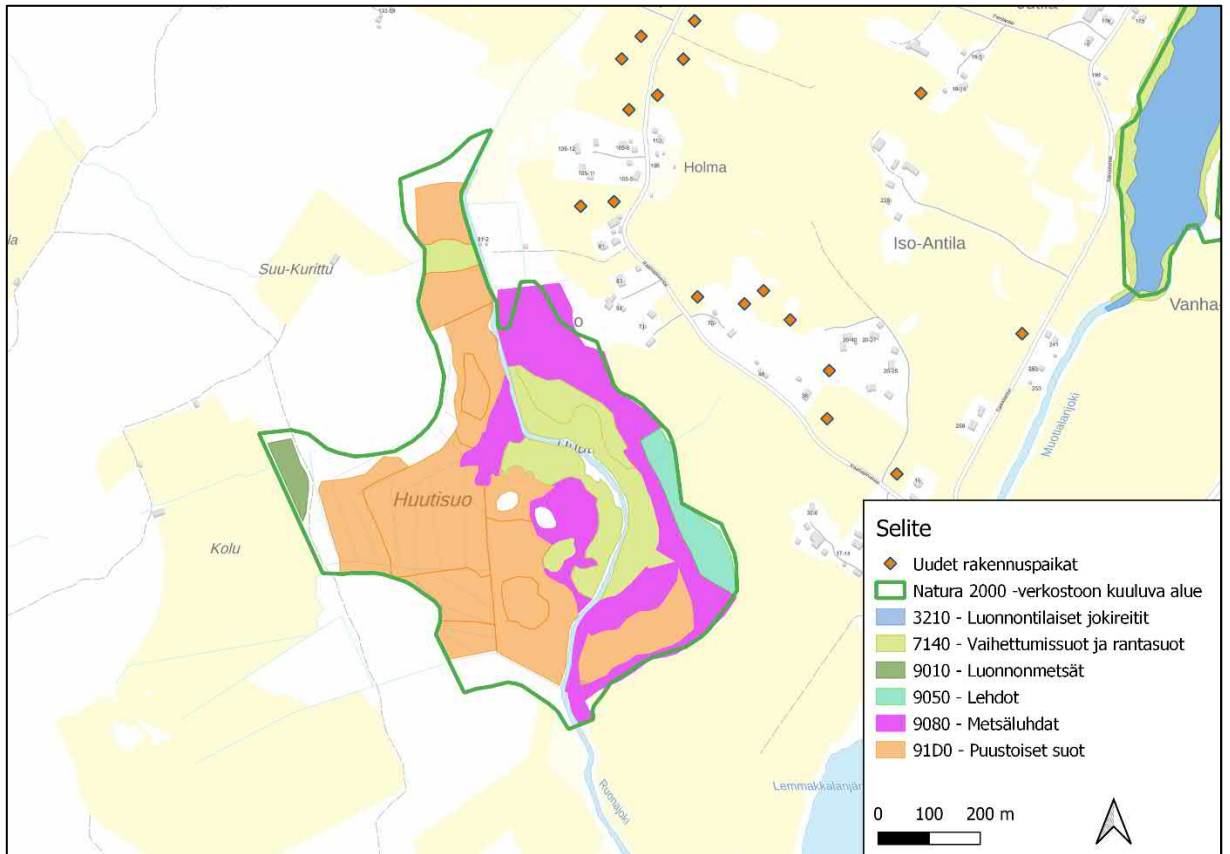

Kuva 7. Huutisuo-Sasin ja Sarkkilanjärven Natura 2000 -alueet (MML, SYKE).

Kuva 8. Sasin Natura 2000 -alueet ja valtion suojelalueiden biotooppikuviotiedot alueelta (MML, Metsähallitus).

Sasin puronvarsilehto on noin kilometrin mittainen ja jyrkkäumainen. Puro on perkaamaton ja siinä on useita koskiosuuksia. Puro saa alkunsa lähteestä. Lehto on osa valtakunnallista lehtojensuojeluohjelmaa. Alueelle sijoittuu boreaalisten lehtojen Natura-luontotyyppiä.

Kuva 9. Huutisuo Natura 2000 -alue ja valtion suojelalueiden biotooppikuviotiedot alueelta (MML, Metsähallitus).

Huutisuo on muodostunut kuivattuun järveen. Alueella esiintyy vaihtumis- ja rantasoiden sekä puustois-ten soiden ja metsäluhtien luontotyyppjä. Alue on tällä hetkellä kaavoitettu maa- ja metsätalosalueeksi.

Suojeluperusteena ovat luontotyyppit:

- Vaihtumis- ja rantasuot (7140) 30 ha
- Puustoiset suot (91D0) 12 ha
- Boreaaliset lehdot (9050) 12 ha
- Fennoskandian metsäluhdet (9080) 0,3 ha. Luontotyyppiä on laajemmin Natura-alueella kuin mitä Natura-tietolomakkeessa on esitetty.

Lisäksi alueelta on todettu luonnonmetsäkuvio (9010). Luontotyyppiä ei ole mainittu Natura-tietolomak-keessa.

Alueella ei ole suojeluperusteena olevaa lajistoa.

Huutisuo läpi virtaavan Ruonanjoen valuma-alue on laaja, 19,9 km². Sasin puronvarsilehtojen ympäris-tössä on tavattu liito-oravaa, jonka kulkuyhteydet- ja pesimismahdollisuudet on turvattava myös jatkossa. Laji ei kuitenkaan lukeudu Natura-alueen suojeluperusteisiin.

5.2 Sarkkilanjärvi (FI0309006)

Sarkkilanjärven Natura-alue on suojeltu lintudirektiivin mukaisena SPA-alueena ja sen suojelu perustuu alueella esiintyviin lintudirektiivin liitteen I lajeihin sekä alueella säännöllisesti levähtäviin muuttolintula-jeihin.

Natura-alueen koko on 54 hehtaaria. Sarkkilanjärvi on syvyydeltään matala lintuvesi. Järvellä on melko laaja valuma-alue ja se on ennemminkin joen järvilaajentuma. Sarkkilanjärvi on tärkeä etenkin lintujen muuton aikaisena levähdyspaikkana ja suojeluperusteena olevia lintulajeja on kymmeniä. Järveä ympäröivät erilaiset luhdet etenkin pohjoispäässä. Järvellä esiintyviä luontotyyppisiä ovat esimerkiksi sara-luhta, heinäluhta, ruoholuhta ja korteluhta. Rantaluhtia ympäröivät pellot, joilta valuu ravinteita järveen.

Sarkkilanjärvi on osa valtakunnallista lintuvesien suojeluohjelmaa. Järvessä on vielä keskellä avovesi-alue, mutta järven umpeen kasvaminen nähdään uhkana alueen linnustolle. Myös linnuille tärkeät alueet, kuten luhdet, tulisi turvata niin luonnon omien prosessien kuin hoitotoimenpiteiden kautta.

Taulukko 1 Suojelun perusteena olevat lajit.

jouhisorsa	sinisuohaukka	keltävästäräkki
lapasorsa	ruisräikkä	sääksi
heinätavi	pikkujoutsen	vesipääsky
harmaasorsa	laulujoutsen	suokukko
metsähänhi	muuttohaukka	kapustarinta
lapinkirvinen	nuolihaukka	mustakurkku-uikku
harmaahaikara	tuulihaukka	härkälintu
punasotka	heinäkurppa	luhtahuitti
tukkasotka	kurki	kalatiira
lapasotka	selkälokki	mustaviklo
kaulushaikara	pikkulokki	liro
lapinsirri	naurulokki	punajalkaviklo
ruskosuohaukka	uivelo	

Suojelun perusteena ei ole luontotyyppisiä, mutta alueelta on todettu seuraavat luontotyypit: vaihtumis- ja rantasuot (7140) ja luonnontilaiset jokireitit (3210).

Lajien elinympäristöjen suojelusta on lausuttu seuraavaa:

- alueella vallitseva lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys,
- alueella vallitseva lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään hoitotoimenpiteillä.

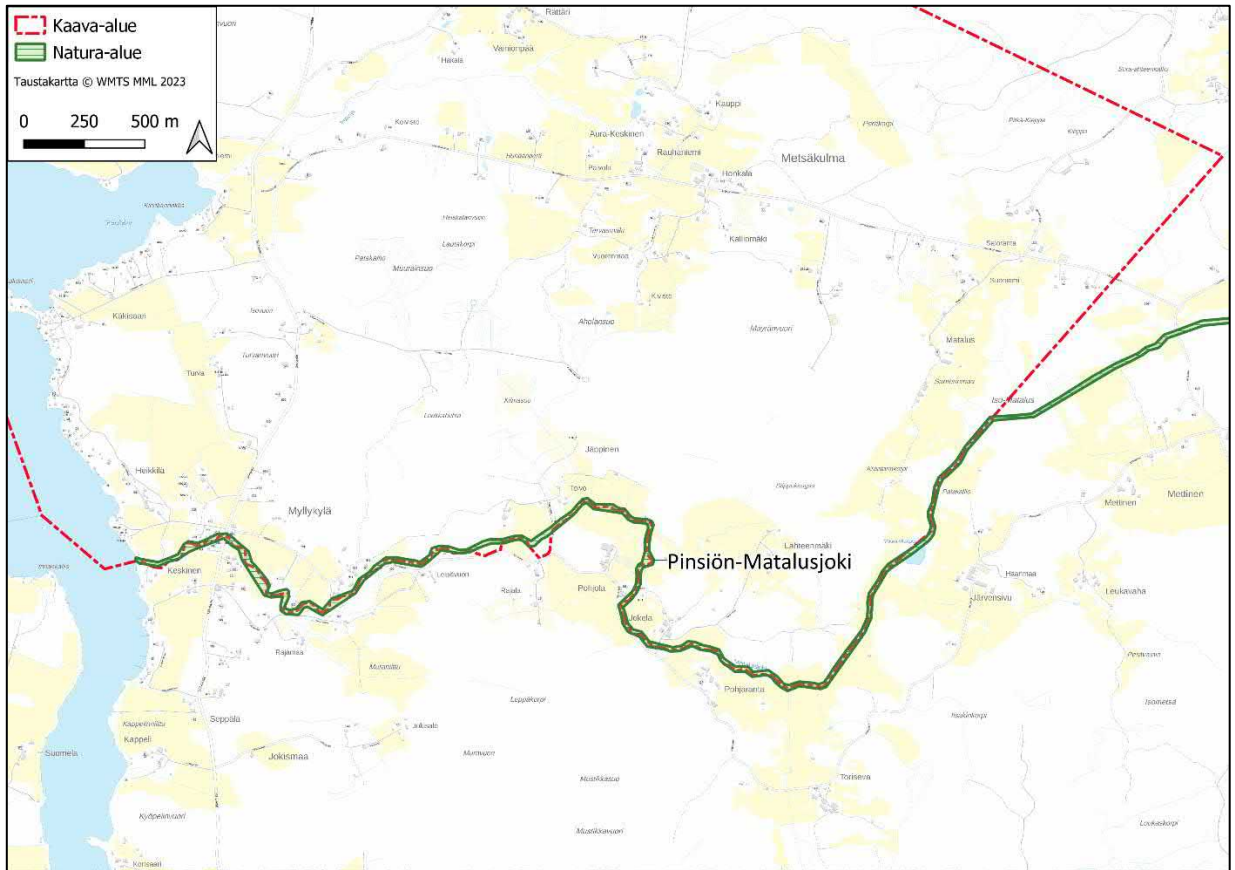

Kuva 10. Sarkkilanjärven Natura 2000 -alue (MML).

5.3 Pinsiön-Matalusjoki (FI0356004)

Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000 -alue (FI0356004) on erityisten suojelutoimien alue (SAC) ja alueen suojelu perustuu alueella esiintyviin luontodirektiivin luontotyypeihin ja lajeihin. Alueen laajuus on 27 hehtaaria, joka jakautuu 13 kilometrin pituudelle joen varteen. Alueen suojeluperusteena on sekä luontodirektiivin luontotyyppiä että lajeja.

Kuva 11. Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000 -alue (MML, SYKE).

Kuva 12. Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000 -alue (MML)

Joki saa alkunsa Pinsiönharjusta purkautuvasta pohjavedestä, ja lähteitä on useampia joen yläjuoksulla. Joen vesi on siis jokseenkin viileää. Joessa on useita koskiosuuksia. Jokea on perattu paljon ympäröivien peltöjen kuivatustarpeita varten.

Suojelun perusteena olevat luontotyytit:

- Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on *Ranunculion fluitantis-* ja *Callitricho-Batrachium*-kasvillisuutta 21,6 ha
- Fennoskandian lähteet ja lähdesuot 0,25 ha
- Borealiset lehdot 1,2 ha

Joen alkupuolen lähdealueella on lehto- ja lehtokorpea. Alue kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan. Koko joki on luokiteltu valtakunnallisessa pienvesi-inventoinnissa arvokkaaksi. Joesta on sallittua ottaa kasteluvettä sekä ylläpitää lähipeltojen kuivatustilaa.

Suojelun perusteena olevat lajit:

- Saukko
- Uhanalainen laji, jokihelmisimpukka eli raakku, jonka selviytymismahdollisuuksien huonontaminen on kielletty. Täten esimerkiksi jäteveden johtaminen jokeen sekä joen vesimäärän pienentäminen on kielletty. Pinsiön-Matalusjoki on jokihelmisimpukan viimeisiä esiintymisalueita Etelä-Suomessa. Vaikka joen taimenissa on havaittu glokidiotoukkia (raakku on ensimmäiset elinkautensa taimenena kiduksissa elävä toukka), ei joesta ole löydetty alle 20-vuotiaita raakkuja. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että joessa jo olevat raakut lisääntyvät, mutta pienet raakut eivät ihmisten toimien vuoksi enää selviä joen pohjassa, vaan luultavasti tukehtuvat hapen puutteeseen. Matalusjoessa jokihelmisimpukan esiintymisalue on joen alajuoksun kaksi kilometriä pitkä koskiosuus.

Lisäksi alueen suojelulle ja hoidolle on asetettu seuraavat tavoitteet:

- alueella vallitseva luontotyyppin tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys,
- alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään alueen käyttöä ohjaamalla,
- alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään hoitotoimilla.

5.4 Natura-alueilla olevien luontotyyppien kuvaukset

5.4.1 Boreaaliset lehdot – koodi 9050

Lehdot on ravinteisilla multamailla esiintyvä metsäluontotyyppi. Lehtoihin luetaan kuuluviksi kaikki lehdot ja lehtokorvet lukuun ottamatta luontodirektiivin raviini- ja rinnelehtoja, jalopuumetsiä, primäärisukessiometsien lehtoja ja harjumetsien kuivia lehtorinteitä. Lehdot ovat useimmiten sekapuustoisia, ja lehtipuiden osuus on merkittävä, vaikka kuusi onkin lehtojen yleisin puulaji. Lehtokasvillisuus on monikerroksista ja lajisto monipuolista, ja vaihtelu eri lehtotyypeillä ja maan eri osissa on suurta. Monilajisen puuston ohella tavataan useita lehtopensaita. Lehdoissa ei esiinny kangasmetsille luonteenomaisia varpuja, vaan aluskasvillisuudessa vallitsevat ruohot ja heinät, saniaislehdossa sanikkaiset. Monipuolinen lehtokasvillisuus tarjoaa vaihtelevan ja lukuisille eliölajeille soveliaan ympäristön. Lehdoissa tavataankin muun muassa runsaslukuinen linnusto ja rikas hyönteis-, sieni- ja maakotilalajisto. Ravinteisessa lehtomullassa viihtyy monipuolinen hajottajaeliöstö. Luonnontilan kannalta keskeisiä piirteitä ovat monipuolinen ja vaatelias lehtolajisto, luonnontilainen puustorakenne sekä järeä, vanha puusto ja lahopuiden runsaus. (SYKE 2020).

Luontotyyppiä esiintyy Sasin purolehdossa sekä Pinsiön-Matalusjoen alueella.

5.4.2 Fennoskandian lähteet ja lähdesuot – koodi 7160

Lähteitä ja lähdesoita luonnehtii jatkuva pohjaveden ulosvirtaus (lähteisyys). Vesi on kylmää, läpi vuoden tasalämpöistä ja jatkuvan virtauksen vuoksi hapekasta ja mineraalirikasta. Lähteiköt tarjoavat ravinteisuutensa ja erityisen pienilmastonsa ansiosta elinympäristön vaatelialle ja osin myös harvinaiselle putkilokasvi-, sammal- ja selkärangatonlajistolle. Luontotyyppin luonnontilaisuuden kannalta keskeisiä piirteitä

ovat lähteen ja lähdesuon rakenteellinen koskemattomuus (ei vedenottorakenteita, ojituksia, ajouria, hakuita), lähdevaikutteen kasvillisuuden vallitsevuus, lähteikköä ympäröivän puuston luonnontilaisuus, vesitalouden häiriintymättömyys (pohjaveden korkeus, virtaama), luontainen veden laatu ja pienilmaston häiriöttömyys (lämpö- ja valaistusolot). (SYKE 2020).

Luontotyyppiä esiintyy Pinsiön- Matalusjoen yläjuoksulla.

5.4.3 Fennoskandian metsäluhdet – koodi 9080

Metsäluhdet ovat ohutturpeisia puustoisia soita, joille on luonteenomaista pintavesien eli puro-, joki- tai järviveden pysyvä tai pitkäaikainen vaikutus. Erilaiset vedenpinnantasot vaihtelevat luontotyypillä pieni- piirteisesti. Kuivemmat mätäspinnat keskittyvät puiden tyvien ympärille. Kosteimmat väli- ja märimmät rimpipinnat sijoittuvat puiden väleihin ja ovat yleensä vallitsevia. Puusto on lehtipuuvältaista, usein seka- puustoista. Vallitsevana puulajina on yleensä hieskoivu, paikoin myös terva- tai harmaaleppä. Pohjois- Suomessa myös kuusta ja mäntyä voi esiintyä sekapuuna. Pohjakerroksen sammalkerros on aukkoinen tai voi märimmillä paikoilla puuttua kokonaan. Kenttäkerrosajisto on monimuotoinen, ja muodostuu pää- osin pintavesivaikutusta ilmentävistä ruohoista, heinistä ja saroista. Pensaskerroksessa esiintyy mm. pa- juja. (SYKE 2020).

Metsäluhtien luonnontilaisuuden kannalta olennaisia piirteitä ovat ojittamattomuus ja vesitalouden häiriin- tymättömyys (muun muassa pintavesivaikutuksen pysyvyys ja säännöllisyys, vesien määrä ja virtailut), erilaisten vedenpinnantasojen luontainen esiintyminen, lehtipuuvältaisuus ja puustorakenteen luonnonti- laisuus, tasaisen kostea pienilmasto sekä pintavesivaikutusta ilmentävien suolajien vallitsevuus. (SYKE 2020).

Luontotyyppiä esiintyy Sasin purolehtojen eteläisemmällä suojelualueella.

5.4.4 Puustoiset suot – koodi 91D0

Puustoiset suot ovat vallitsevasti mätäspintaisia, tai mätäspinta ja kostea välipinta ja/tai märkä rimpipinta vuorottelevat. Puuston latvuspeittävyys vaihtelee suuresti. Myös suokasvillisuus vaihtelee muun muassa esiintymän vesitalouden ja ravinteisuuden, mätäs-, väli- ja rimpipinnan osuuksien ja puuston tiheyden mukaan. Suomessa käytössä olevan kasvitieteellisen suoluokituksen suotyypeistä tähän luontotyyppiin voidaan lukea noin kolmekymmentä erilaista suokasvillisuustyyppiä. Luontotyypin luonnontilaisuuden kannalta keskeisiä piirteitä ovat ojittamattomuus, vesitalouden ja turpeenmuodostuksen häiriöttömyys, puustorakenteen luonnontilaisuus (puulajisuhteet, ikä- ja kokoluokkajakauma, lahopuun määrä sekä suo- kasvillisuuden vallitsevuus. (SYKE 2020).

Luontotyyppiä esiintyy Huutisuolla.

5.4.5 Vaihettumis- ja rantasuot – koodi 7140

Vaihettumissuot ja rantasuot on paljon vaihtelua sisältävä luontotyyppi, johon Suomessa luetaan: nevat, tyyppillisesti vesien äärellä esiintyvät avo- ja pensakkoluhdet sekä pinnanmyötäisen soistumisen kautta syntyneet rantasuot. Soiden ravinteisuus vaihtelee vähäravinteisesta keskiravinteiseen. Myös nevojen ja lettojen välimuodot, lettonevat luetaan tähän luontotyyppiin. Suoveden pinnan suhteen vaihettumissuot ja rantasuot ovat vallitsevasti kostea- eli välipintaisia ja/tai märkä- eli rimpipintaisia. Yksittäisiä mättäitä voi esiintyä. Pohjakerrosta luonnehtivat rahka- tai aitosammalet ja kenttäkerrosta sarat ja ruohot. Suomessa käytössä olevan kasvitieteellisen suoluokituksen suotyypeistä tähän luontotyyppiin voidaan lukea noin parikymmentä erilaista suokasvillisuustyyppiä. Luontotyypin luonnontilaisuuden kannalta keskeisiä piir- teitä ovat ojittamattomuus, vesitalouden ja turpeenmuodostuksen häiriintymättömyys, väli- ja/tai

rimpipintaa luonnehtivan suokasvillisuuden vallitsevuus sekä avoimuus (poikkeuksena pensaikkoluhdat). (SYKE 2020).

Luontotyyppiä esiintyy Huutisuolla.

5.4.6 Vuorten alapuoliset tasankojoet (Pikkujoet ja purot) – koodi 3260

Luontotyyppiin luetaan havumetsävyöhykkeen puroja ja pieniä jokia. Pohjan laatu vaihtelee (turve, moreeni, kivikko, hiekka, savi). Valuma-alueen maa- ja kallioperäominaisuuksien mukaan vesi voi olla kirkasta, humuksista tai savista ja veden ravinteisuus ja happamuus voivat vaihdella. Pikkupurot ja joet ranta-alueineen tarjoavat eliöstölle hyvin monenlaisia elinympäristöjä. Veden fysikaalis-kemialliset ominaisuudet, joki- ja purouoman rakenteelliset tekijät, kuten uoman leveys, kaltevuus, pohjan laatu sekä virtaamanopeus ja rantavyöhykkeen ominaisuudet vaikuttavat eliöyhteisöjen koostumukseen. Eliöstössä on mm. putkilokasveja, sammalia, leviä, vesihyönteisiä, kaloja ja nilviäisiä. Luontotyyppi on merkittävä mm. vaelluskalakannoille. Luontotyypin luonnontilaisuuden kannalta keskeisiä tekijöitä ovat uoman rakenteellinen luonnontilaisuus (luontainen koski-suvantovuorottelu ja erilaisten elinympäristöjen esiintyminen, ei ojituksia, ruoppauksia tai vesirakenteita), rantavyöhykkeen luonnontilaisuus, luontainen virtaama ja sen vaihtelut, hyvä vesi ja pohjan laatu (ei esim. liettymistä) sekä luontotyypille luonteenomainen eliöstö. (SYKE 2020).

Luontotyyppi kattaa lähes koko Pinsiön-Matalusjoen suojelualueen.

5.4.7 Muut luontotyypit

Sasin purolehtojen Murhaojan on todettu edustavan pikkujokien ja purojen luontotyyppiä (3260), ja molemmilla Sasin purolehtojen alueella on puron varressa pienialaisesti lähdeluontotyyppiä (7160). Nämä luontotyypit eivät kuitenkaan ole Natura-alueiden suojelun perusteena. Samoin borealiset luonnonmetsät (9010) luontotyyppiä on Huutisuolla.

Pikkujokien ja purojen luontotyyppiin (3260) kuuluvat luonnontilaiset virtaavat pikkujoet ja pienvedet, kuten purot ja lähteiset purot. Luontotyyppiin voidaan sisällyttää myös jossain määrin luonnontilaltaan kärsineitä kohteita, jos niissä on arvokasta kasvillisuutta ja lajistoa tai ne ovat erikoisen edustavia. Vedenlaatu voi olla heikentynyttä, mutta rantakasvillisuus on edustavaa; tai luonnontilainen rantavyöhyke on hyvin kapea, mutta vesikasvillisuus arvokasta. Luontotyypin vesistöjä voidaan luokitella pohjan laadun mukaan: turve, moreeni ja harjumaan sekä savialustan vesistöt. Toinen peruste on veden ravinteisuus: rehevät, keskiravinteiset ja karut vesistöt.

Lähteet ja lähdesuot (7160) luontotyyppiä luonnehtii jatkuva pohjaveden virtaus. Vesi on kylmää, tasalämpöistä ja virtauksen vuoksi hapekasta ja mineraalirikasta. Lähteissä voi olla purkautumisallas mihin pohjavesi kerääntyy ja erityisen kasvillisuuden luonnehtima laskupuro. Lähteet ja lähdesuot saattavat pysyä avoimina tai jäätymättä myös talven läpi, vaikka ympäröivä alue olisikin jäänyt tai lumen peitossa. Alueilla esiintyy usein luontotyyppiin erikoistuneita selkärangattomia ja kasvilajistossa on runsaasti pohjoisia lajeja. Luontotyyppiin kuuluvat avolähteiköt, hetteiköt, tihkupinnat ja lähdesuot (Eurola ym. 1994, Toivonen & Leivo 1993) ravinteisia huurreammallähteitä lukuun ottamatta. Keskeistä on lähdeveden selvä ja pysyvä vaikutus.

Borealiset luonnonmetsät (9010) on ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi. Borealisessa luonnonmetsässä puuston ikä ja puuston luonnontilaisuus ovat keskeisiä kriteereitä. Luontotyypillä on luonnonmetsille ominaisia piirteitä. Näitä rakennepiirteitä ovat puuston kerroksellisuus, lahoppuun runsaus tai aieman puusukupolven puiden esiintyminen.

6 Osayleiskaavan mukaisen maankäytön vaikutukset

6.1 Vaikutusmekanismit

6.1.1 Luontotyyppivaikutukset

Osayleiskaavan alueelle ei ole osoitettu sellaisia toimintoja tai sellaista uutta maankäyttöä, joka sijoittuisi Natura-alueille. Tällöin osayleiskaavasta ei aiheudu suoria pinta-alamenetyksiä suojelun perusteena olevissa luontotyypeissä, lajien elinympäristöissä tai uutta reunavaikutusta. Osayleiskaava-alue kuitenkin sijoittuu Natura-alueiden valuma-alueille, joten mahdolliset vaikutukset ovat pääasiassa pintavalunnan kautta tapahtuvia, epäsuoria ja suurimmaksi osaksi pitkällä aikavälillä ilmeneviä. Mahdolliset ennustamatomat poikkeustilanteet voivat aiheuttaa äkillisiäkin vaikutuksia.

Natura-alueiden suojelun perusteena olevat luontotyypit ovat suoraan tai epäsuorasti riippuvaisia ympäristön vesitasapainosta eli sekä mantereelta valuvista pintavesistä. Huutisuo-Sasin sekä Pinsiön-Matalusjoen Natura-luontotyyppien ominaispiirteiden säilyminen toisaalta edellyttää ympäristön pintavalun-olujen säilymistä nykyisen kaltaisena ja toisaalta, ympäristön ollessa pitkälti ihmisvaikutteista jo nyt, pintavalunnan äärevöitymisen hillitseminen ja laadun parantaminen edistää suojeluarvojen säilymistä pitkällä aikavälillä.

Vaihtelut veden virtaamissa ja laadussa vaikuttavat luontotyyppeihin sekä niiden ominaislajiston elinympäristöihin. Virtaamien muutokset vaikuttavat pintavaluntauomien eroosioon ja sitä kautta kiintoaineshuhtouman määrään; veden laadun muutokset voivat puolestaan vaikuttaa arvokkaiden eläinlajien elinympäristön laatuun lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Keskeistä on Pinsiön-Matalusjoen suojeluperusteena olevan lajin, jokihelmisimpukan, elinympäristön laadun säilyminen. Eroosioherkkyys voi lisääntyä erityisesti rakentamisaikana, kun osayleiskaava-alueella kaivetaan ja siirrellään maamassoja. Kaavan toteututtua pienemmässä mittakaavassa eroosio on vähäisempää. Jossain määrin peltoalueiden rakentamisessa ja katettujen pintojen lisääntyessä nykyisten peltoalueiden ravinnevalumat voivat myös vähentyä.

Luontotyyppien kannalta alueen asukasmäärän kasvu voi lisätä esimerkiksi kulumisriskin kasvua, mikäli virkistyskäyttöä suuntautuu aiempaa enemmän Natura-alueille. Uuden asutuksen myötä myös riski vieraslajien leviämiseen Natura-alueille on entistä suurempi. Luontotyyppien kasvillisuuden kulumisriski vaihtelee; herkkiä ovat esimerkiksi lehtojen, suoluontotyyppien ja metsäluhtien kasvillisuus. Toisaalta lehtokasvillisuuden uudistumiskyky on melko hyvä, kun taas suokasvillisuus palautuu hitaammin. Kulumisriskin kasvua arvioidaan alueen asukasmäärän kasvun ja alueen virkistyskäytön perusteella.

Edellä esitetyn pohjalta tässä Natura-arvioinnissa on keskitytty arvioimaan Natura-suojeluarvoille kohdistuvia pintavesivaikutuksia erityisesti hulevesivaikutuksien kautta sekä kasvillisuuden kulumisriskiä. Todennäköisin Natura-alueelle vaikutuksia aiheuttava poikkeustilanne on äkillisen rankkasateen aiheuttama voimakas tulvatilanne, jolla voi olla vaikutusta Natura-alueille purkautuvan huleveden määrässä ja laadussa.

6.1.2 Lajistovaikutukset

Linnuston perusteella suojellun Sarkkilanjärven Natura-alueen ympäristöön ei ole osoitettu muuttuvaa maankäyttöä, jonka vuoksi alueen suojeluperusteena olevalle linnustolle ei arvioida muodostuvan elinympäristövaikutuksia tai uusia häiriö- tai meluvaikutuksia eikä linnustoon kohdistuvia vaikutusmekanismeja ole sen vuoksi tässä tarkemmin avattu.

Pinsiön-Matalusjoen alueen suojeluperusteena on kaksi virtavesiympäristöjen lajia, sauikko ja jokihelmisimpukka, joiden elinympäristöjen määrään ja laatuun voi kohdistuva välillisiä vaikutuksia esim. hulevesissä tapahtuvien muutosten (rehevöityminen ja epäpuhtaudet), vieraslajien leviämisen tai

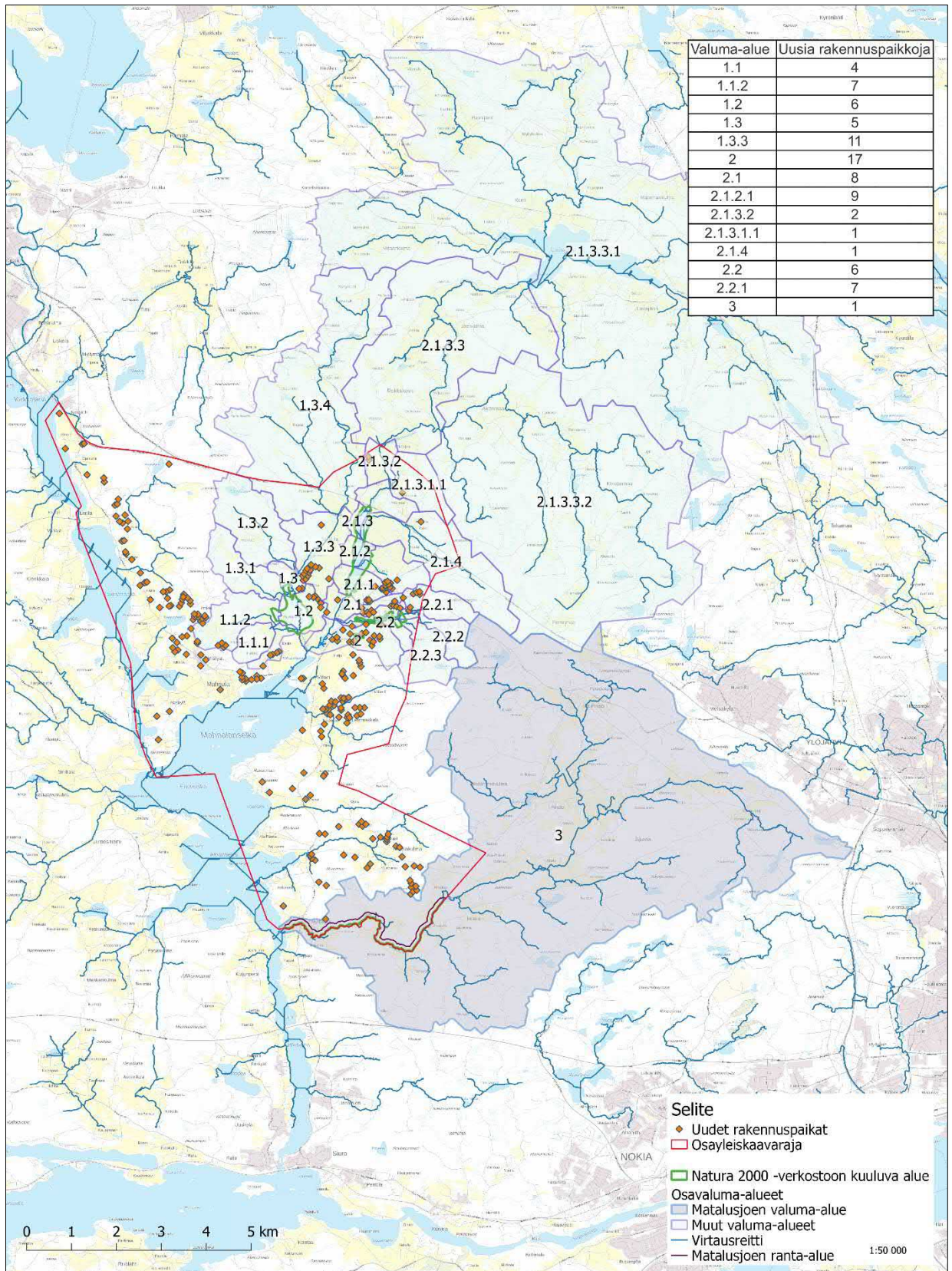
rakentamisesta ja saukolle myös virkistyskäytöstä aiheutuvien häiriöiden myötä. Jokihelmisimpukan eri kehitysvaiheet ovat eri tavoin alttiita elinympäristön veden laatutekijöille. Mm. veden ravinnepitoisuuden nousu vaikuttaa voimakkaimmin pohjaan kaivautuneisiin nuoriin yksilöihin. Kiintoaineksen ja sedimentaation lisääntyminen vaikuttaa puolestaan raakkujen elinkiertoa monella tapaa. Hienon kiintoaineksen lisääntyminen tukkii pohjan soran välejä, jolloin hapekkaan veden liikkuminen hidastuu tai estyy ajan myötä. Tämä vaikuttaa ensimmäisenä raakun nuoruusvaiheisiin, jotka ovat kaivautuneina joen pohjaan. Raakkujokeen johdettu hieno kiintoaines pysyy joessa pitkään, jolloin myös sen synnyttämät vaikutukset ovat pitkäkestoisia.

Eläimistölle (suojeluperusteisista lajeista saukko) voi aiheutua häiriötä rakentamisaikana uusien alueiden rakentamisesta (välittömästi Pinsiön-Matalusjoen ympäristöön ei osoiteta uusia asuntoalueita) sekä alueen asukasmäärän kasvun myötä myös lisääntyvistä liikennemääristä. Uusien asuinalueiden myötä ihmisten liikkuminen myös levittäytyy aiemmin rakentamattomille alueille. Pääosin virkistyskäyttäjien liikkuminen suuntautuu todennäköisesti olemassa oleville poluille, mutta jotkin harrastusmuodot, kuten marjojen ja sienten keruu sekä valokuvaus, suuntautuvat myös polkujen ulkopuolelle. Kosteille rantaniityille ja ruovikoihin ei yleensä kohdisteta arkiliikuntaa, ellei siellä ole liikkumista helpottavia rakenteita, kuten pitköspuita. Virkistyskalastajat tosin voivat liikkua myös vaikeakulkuisissa ruovikoissa ja kaislikoissa. Myös vapaana liikkuvat kissat ja koirat voivat aiheuttaa häiriötä.

Arkiulkoilu tapahtuu pääasiassa asunnon välittömässä lähiympäristössä. Suurin osa arkiulkoilukerroista alkaa kotiovelta, josta lähdetään ulkoilemaan jalan. Arkiulkoilusta suuri osa tapahtuu rakennetuilla kevyen liikenteen väylillä ja teillä sekä olemassa olevilla poluilla. Tyypillinen arkiulkoilukerta kestää noin 1–2 tuntia ja kuljettu matka on tyypillisesti 3–6 km. Virkistysalueiden suunnittelu ja hoito -oppaan (Ympäristöministeriö 1998) mukaan noin puolet kaikista ulkoilukäynneistä kohdistuu alueille, jotka sijaitsevat alle 500 metrin etäisyydellä asunnosta. Muutamien kilometrin etäisyys vähentää alueen käyttöä, mutta etäisyyden kasvaessa kahdesta viiteen kilometriin virkistysalueen käyttö voi lisääntyä hieman, koska tällöin alueelle mennään pääasiassa autolla.

6.1.3 Valuma-alueajat ja virtaamien laskentaperusteet

Natura-alueiden valuma-alueet on esitetty kuvassa 13 lilalla rajauksella. Huutisuon valuma-alueita kuvaavat 1-alkuiset valuma-alueet, Sarkkilanjärven valuma-alueita 2.1.-alkuiset, Sasin puronvarsilehtoja valuma-alue 2- ja 2.2.-alkuiset ja Matalusjoen valuma-alueita 3.

Kuva 13. Natura-alueiden valuma-alueet, virtausreitit ja uudet rakennuspaikat.

Uudet rakennuspaikat ovat maankäyttötyypiltään joko AO-1 tai AO-2 alueita ja sijoittuvat ranta-alueen ulkopuolelle. Rakentuneiden valuma-alueiden virtaamat on laskettu rankkasadevirtaamilla käyttäen 1/10a toistuvaa 60 minuutin sadetta. Maankäytön arviointi on tehty maastotietokannan avulla käyttäen

taulukossa 2 esitettyjä maankäyttötyyppejä. Maankäytön muutosta on arvioitu laskemalla uusille rakennuspaikoille kattopinta-alat ja pihat. Laskenta ei huomioi nykyisten rakennusten jäljellä olevan rakennus-
oikeuden käyttämistä. Total Impervious Area (TIA) kuvaa vettä läpäisemättömien pintojen osuutta.

Taulukko 2 Rankkasadelaskennassa käytetyt pinnan tyypit ja keskimääräiset ominaisarvot

	katto	metsä	läpäisemä- tön päällyste (asfaltti)	puolilä- päisevä päällyste (kiveyk- set, sora)	läpäisevä pinta (maa, nurmi)			
pinnan karkeus, Manning n imp [-]	0,015	0,100	0,020	0,025	0,035			
painannesäilyntä, Dstore imp [mm]	0,5	12	1	3	7	Σ	TIA	Dstore
Total Impervious Area, TIA [%]	100 %	10 %	90 %	40 %	15 %		[%]	[mm]
asfaltti	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %	100 %	90 %	1,0
kalliometsä	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %	10 %	7,0
katto	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %	0,5
kivetty	0 %	10 %	10 %	80 %	0 %	100 %	42 %	3,7
louhos	0 %	0 %	0 %	80 %	20 %	100 %	35 %	3,8
maatalous	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %	15 %	7,0
metsä	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %	10 %	12,0
niitty	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %	15 %	7,0
piha_asuinalue_norm	0 %	15 %	20 %	30 %	35 %	100 %	37 %	5,4
piha_liikealue_norm	0 %	8 %	75 %	10 %	7 %	100 %	73 %	2,5
piha_lomaalue_norm	0 %	30 %	10 %	10 %	50 %	100 %	24 %	7,5
piha_muualue_norm	0 %	15 %	41 %	16 %	28 %	100 %	49 %	4,7
piha_teol.alue_norm	0 %	3 %	80 %	10 %	7 %	100 %	77 %	2,0
sora	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %	100 %	40 %	3,0
suo	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	100 %	10 %	12,0
vesi	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %	100 %	0,5

Rakentumattomien suurempien valuma-alueiden virtaamat on arvioitu kevätylivalunnalla 10 vuoden tois-
tuvuudella. Kevätylivaluma kuvaa keväällä sulamisesta syntyvää virtaamaa. (Liikennevirasto 2013)

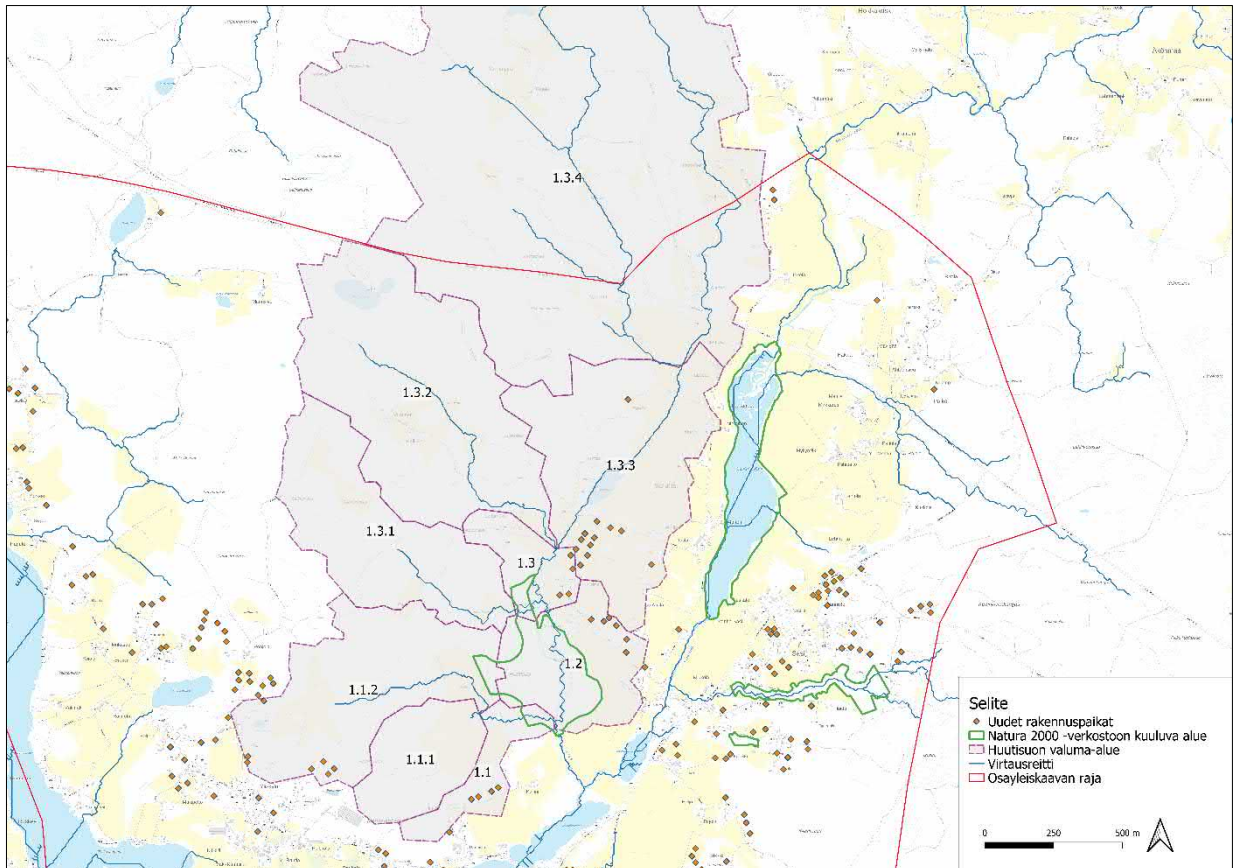
7 Vaikutusten arviointi

7.1 Huutisuo-Sasi Natura-alue (FI0309008)

7.1.1 Hulevesivaikutukset

Huutisuo

Kaavaehdotuksessa Huutisuon valuma-alueelle on osoitettu Mahnalaan 12 uutta rakennuspaikkaa ja Sarkkilaan 21 uutta rakennuspaikkaa sekä yksi rakennuspaikka kauempana Huutisuosta pohjoisessa. Kuvassa 14 on esitetty Huutisuon lähivaluma-alueet 1.1, 1.1.1, 1.1.2, 1.2, 1.3, 1.3.1, 1.3.2 ja 1.3.3. Näiden kahdeksan kuvassa näkyvän valuma-alueen lisäksi Huutisuon valuma-alueeseen kuuluu vielä yksi pohjoisessa sijaitseva valuma-alue 1.3.4.

Kuva 14. Huutisuon valuma-alueet, virtausreitit ja uudet rakennuspaikat.

Taulukossa 3 on esitetty Huutisuon valuma-alueiden pinta-alat, TIA-arvot, valumakertoimet ja virtaamat nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevytylivalunta. Tummansinisellä on esitetty kunkin valuma-alueen virtaamien arvioinnissa käytetty menetelmä.

Taulukko 3 Huutisuon valuma-alueiden pinta-alat, TIA-arvot, valumakerroimet ja virtaamat nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevätylivalunta

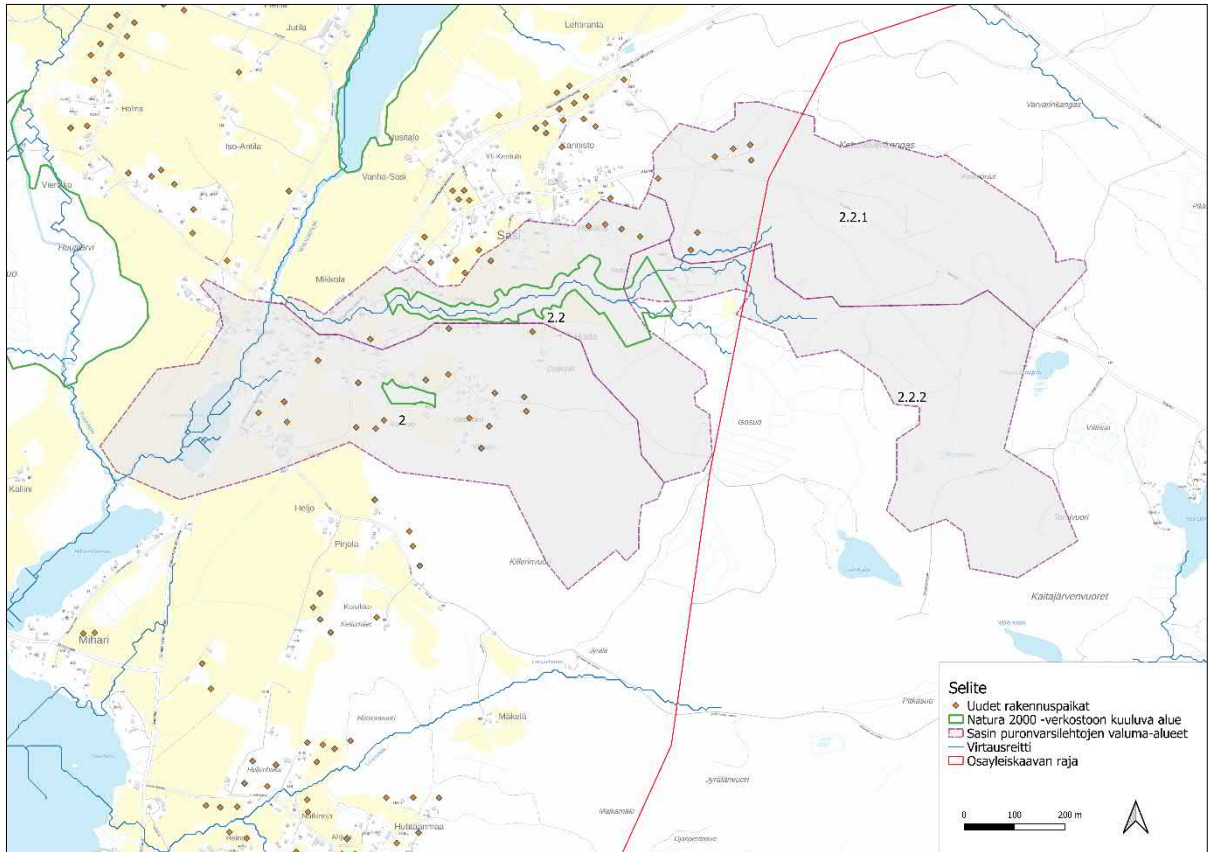
	A [km ²]	TIA [%] nykytila	TIA [%] tuleva tila	Valumakerroin nykytila	Valumakerroin tuleva tila	Rankkasadevirtaama nykytila [l/s]	Rankkasadevirtaama tuleva tila [l/s]	Virtaaman kasvu ilman viivytystä [%]	Kevätylivalunta HQ10 [l/s]
1.2	0,8	14 %	15 %	0,08	0,09	425	450	6 %	175
1.1	0,3	13 %	15 %	0,06	0,06	195	220	13 %	120
1.1.1	0,6	12 %	12 %	0,06	0,06	250	250	0 %	190
1.1.2	1,5	12 %	13 %	0,07	0,08	410	430	5 %	420
1.3	0,4	14 %	16 %	0,07	0,08	190	205	9 %	125
1.3.3	1,8	16 %	16 %	0,11	0,11	725	755	4 %	355
1.3.1	1,3	11 %	11 %	0,06	0,06	325	325	0 %	405
1.3.2	2,4	14 %	14 %	0,08	0,08	720	720	0 %	465
Yhteensä	9,2								1475
1.3.4 (ei lähi)	11,1	13 %	13 %	11,0	11,0	3115	3110	3113,0	2440

Lähivaluma-alueiden kokonaisvirtaama on nykytilassa 1935 l/s ja tulevassa tilassa 2060 l/s, joten virtaama kasvaa lähivaluma-alueilla 6,3 %. Valuma-alueen kokoon nähden suurin maankäytön muutos tapahtuu valuma-alueella 1.1, jossa virtaama kasvaa 13 %. Koko valuma-alueen (mukaan lukien 1.3.4) virtaamasta 4585 l/s kasvu on 3 %. Maankäytön muutos valuma-alueilla 1.1, 1.2, 1.3 ja 1.3.3. tapahtuu lähellä Huutisuota. Uudet rakennuspaikat sijoittuvat pääasiassa Raattajärventien vastakkaiselle puolelle. Virtaaman kasvun aiheuttamia haittoja voidaan pienentää hulevesien hallinnalla.

Sasin puronvarsilehdot

Sasin puronvarsilehdon Murhaojan ympärille valuma-alueelle esitetään osayleiskaavaehdotuksessa 13 uutta rakennuspaikkaa. Kuvassa 15 on esitetty pohjoisen Sasin puronvarsilehdon valuma-alueet 2.2, 2.2.1, 2.2.2 ja 2.2.3. Pohjoinen puronvarsilehto on merkitty kuvassa vihreällä valuma-alueella 2.2, virtausreitit on merkitty sinisellä ja uudet rakennuspaikat oranssipisteillä.

Eteläisen puronvarsilehdon valuma-alueelle sijoittuu osayleiskaavaehdotuksessa useita uusia rakennuspaikkoja, mutta vain osa niistä on ylempänä kuin puronvarsilehto. Ainakin 6 uutta rakennuspaikkaa sijoituu puronvarsilehdon yläpuolelle ja niiltä voi kohdistuva hulevesivaikutuksia Natura-alueelle. Kuvassa 15 on esitetty eteläisen puronvarsilehdon valuma-alue 2.

Kuva 15. Sasin puronvarsilehtojen valuma-alueet, virtausreitit ja uudet rakennuspaikat.

Taulukossa 4 on esitetty Sasin pohjoisen puronvarsilehdon valuma-alueiden pinta-alat, TIA-arvot, valumakertoimet ja virtaamat nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevätylivalunta. Tummansinisellä on esitetty kunkin valuma-alueen virtaamien arvioinnissa käytetty menetelmä.

Taulukko 4. Sasin pohjoisen puronvarsilehdon valuma-alueiden pinta-alat, TIA-arvot, valumakertoimet ja virtaamat nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevätylivalunta

	A [km ²]	TIA [%] nykytila	TIA [%] tuleva tila	Valuma- kerroin nykytila	Valuma- kerroin tuleva tila	Virtaama nykytila [l/s]	Virtaama tuleva tila [l/s]	Virtaa- man kasvu il- man vii- vytystä [%]	Kevätyli- valunta HQ10 [l/s]
2.2	0,6	14 %	15 %	0,08	0,09	305	335	9 %	193,0
2.2.1	0,9	11 %	12 %	0,06	0,06	320	350	10 %	275,1
2.2.2	0,8	11 %	11 %	0,06	0,06	277,3	277,3	0 %	235
2.2.3	1,2	13 %	13 %	0,07	0,07	341,3	341,2	0 %	260
Yhteensä	3,5								635

Sasin pohjoisen puronvarsilehdon lähivaluma-alueiden kokonaisvirtaama on nykytilassa 1120 l/s ja tulevassa tilassa 1180 l/s, joten virtaama kasvaa 5,2 %. Muutoksia maankäyttöön tapahtuu valuma-alueilla 2.2 ja 2.2.1 ja virtaamat kasvavat 9 % ja 10 %. Maankäytön muutos tapahtuu lähellä puronvarsilehtoa. Virtaaman kasvun aiheuttamia haittoja voidaan ehkäistä hulevesien hallinnalla. Alueelle rakentuvan Aurinkopellon asemakaava-alueen hulevedet hallitaan siten, että hulevesien määrä ja laatu pidetään vähintään nykytilan tasolla myös asemakaavan rakennuttua, joten todennäköisiä yhteisvaikutuksia ei muodostu (FCG 2020).

Taulukossa 5 on esitetty Sasin eteläisen puronvarsilehdon valuma-alueen pinta-ala, TIA-arvo, valumakerroin ja virtaamat nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevätylivalunta. Tummansinisellä on esitetty kunkin valuma-alueen virtaamien arvioinnissa käytetty menetelmä.

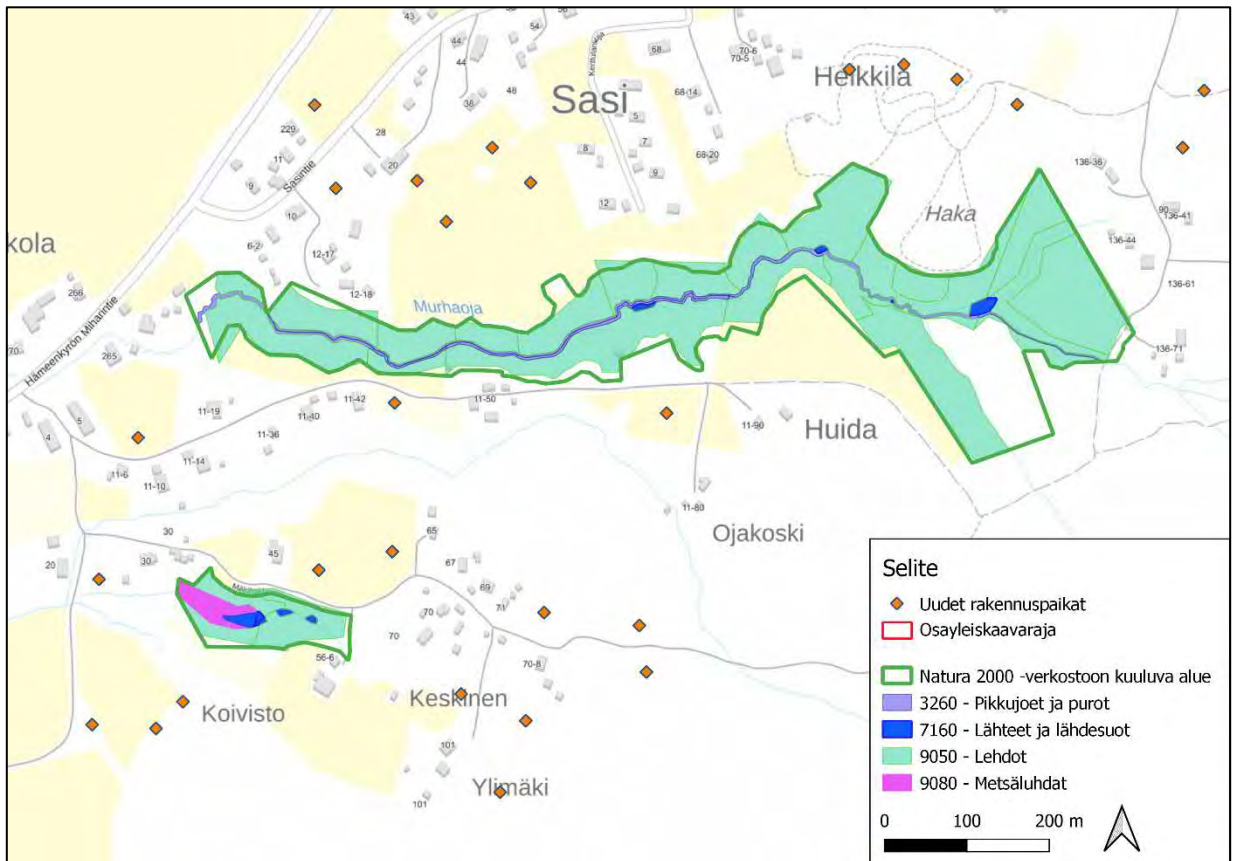
Taulukko 5 Sasin eteläisen puronvarsilehdon valuma-alueen pinta-ala, TIA-arvo, valumakerroimet ja virtaamat nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevätylivalunta

	A [km ²]	TIA [%] nykytila	TIA [%] tuleva tila	Valumakerroin nykytila	Valumakerroin tuleva tila	Virtaama nykytila [l/s]	Virtaama tuleva tila [l/s]	Virtaaman kasvu ilman viivytystä [%]	Kevätylivalunta HQ10 [l/s]
2	1,3	19 %	20 %	0,12	0,13	585	640	10 %	270

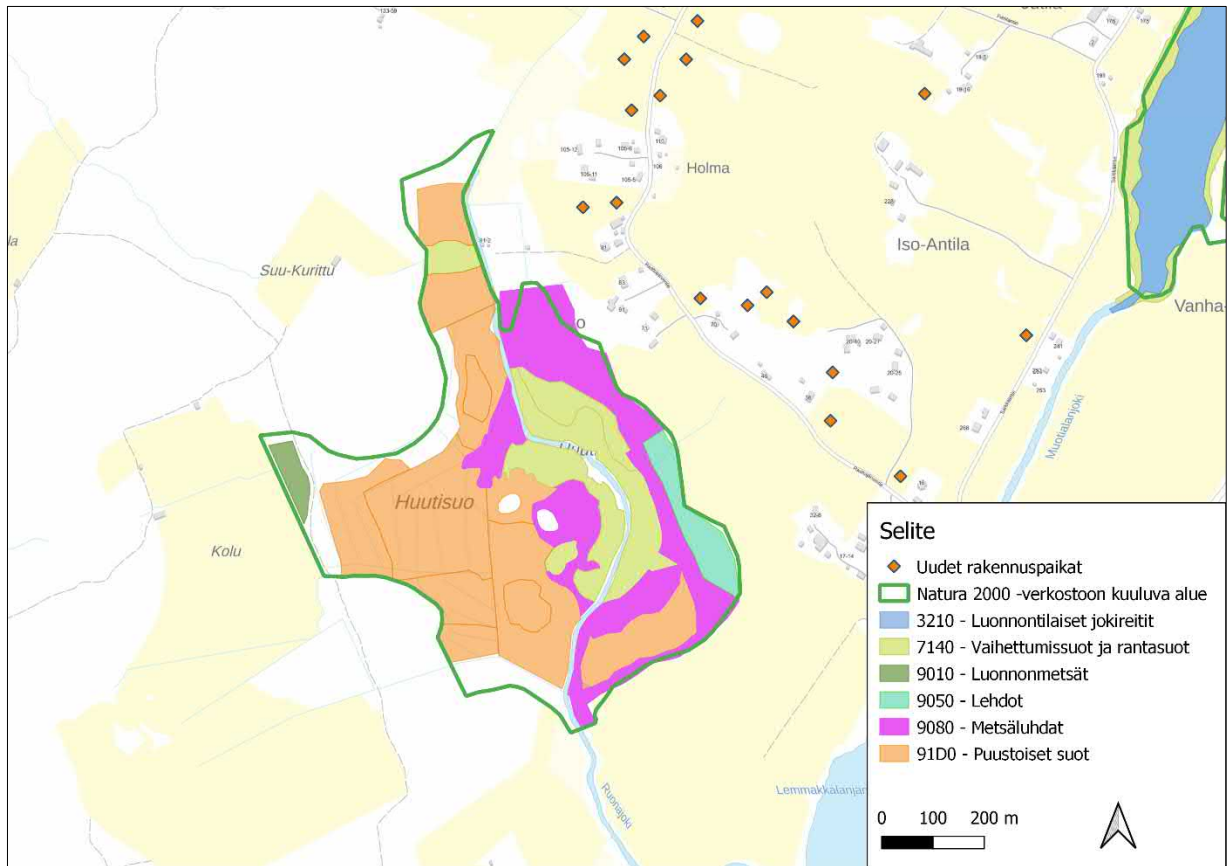
Sasin eteläisen puronvarsilehdon valuma-alueen virtaama on nykytilassa 585 l/s ja tulevassa tilassa 639,1 l/s, joten virtaama kasvaa 10 %. Eteläisen purolehdon valuma-alue on pieni, joten yksittäisillä toimilla voi olla vaikutuksia Natura-alueelle. Maankäytön muutoksia tapahtuu myös melko lähellä puronvarsilehtoa. Virtaaman kasvun aiheuttamia haittoja voidaan kuitenkin ehkäistä hulevesien hallinnalla.

7.1.2 Vaikutukset suojelun perusteena oleville luontotyypeille

Uusien rakennuspaikkojen sijoittuminen Natura-alueen osa-alueiden läheisyyteen on esitetty kuvissa 16 ja 17.

Kuva 16. Huutisuo-Sasin Natura 2000 -alueelta, Sasin purolehdon alueelta rajatut suojelun perusteena olevat luontotyypit (Metsähallitus) sekä osayleiskaavassa osoitetut, lähimmät uudet rakennuspaikat.

Kuva 17. Huutisuo-Sasin Natura 2000 -alueelta, Huutisuolta rajatut suojelun perusteena olevat luontotyypit (Metsähallitus) sekä osayleiskaavassa osoitetut, lähimmät uudet rakennuspaikat.

Huutisuo-Sasin Natura 2000 -alueella esiintyy suojeluperusteena vaihtumis- ja rantasoita, puustoisia soita (Huutisuon alue) sekä boreaalisia lehtoja ja Fennoskandian metsäluhtia (Huutisuon alue, Sasin purovarsilehdot). Lähtötietojen mukaan Sasin purolehdon alueelle sijoittuu lisäksi pienialaisesti lähdeluontotyyppiä ja alueen halki virtaava Murhaoja edustaa pikkujokien ja purojen luontotyyppiä. Huutisuon länsireunalla on myös boreaaliset luonnonmetsät-kuvio. Näitä ei ole mainittu Natura-tietolomakkeessa.

Kaikille mainituille (pl. boreaaliset luonnonmetsät) luontotyypeille olennaista on vesitalouden pysyminen ennallaan, ja luontotyyppille ominaisena. Huutisuon luontotyyppien säilymisen kannalta on lisäksi tärkeää pitää suo ojittamattomana ja turvata turpeenmuodostuksen mahdollisuudet. Puustoisten suoluontotyyppien puusto tulisi säilyttää mahdollisimman luonnontilaisena. Metsäluhdan säilymiseen vaikuttaa myös ojittamattomuus. Lisäksi alueella tulisi säilyttää luhdalle luontainen vedenpinnan vaihtelu (ajoittaiset tulvat), mikä vaikuttaa myös alueen luhta- ja suokasvillisuuden esiintymiseen. Lisäksi on tärkeää huolehtia, etteivät maksimivirtaamat Natura-alueelle laskeviin ojiin ja puroihin kasva, sillä virtaamien kasvu aiheuttaa eroosioriskin jyrkkärinteisiin puroonkelmiin sekä lisää kiintoaineskuormitusta. Sasin purovarsilehdon lehtokasvillisuuden säilymisen kannalta tärkeää on lisäksi ravinteiden säilyminen maaperässä, suotuista pienilmasto sekä vaatelioiden kasvien suojaaminen helpommin leviäviltä lajeilta (esim. vieraslajit). Lehdot ovat yleensä myös herkkiä ekosysteemejä, joten niiden suojaaminen myös liialta kulutukselta on olennaista.

Vaikutukset boreaalsiin lehtoihin, vaihtumis- ja rantasoille, puustoisille soille sekä Fennoskandian metsäluhdille (Huutisuo)

Huutisuon alueelle sijoittuville vaihtumis- ja rantasoille, puustoisille soille sekä Fennoskandian metsäluhdille ei arvioida kohdistuvan vähäistä suurempia vaikutuksia, sillä lähimmät uudet rakennuspaikat sijoittuvat noin 150 metrin etäisyydelle luontotyypeistä ja hulevesivirtaamien kasvu koko valuma-alueella

on suhteellisen vähäistä. Vähäistä ravinne- ja kiintoainekuormitusta voi muodostua uusien rakennuspaikkojen rakentamisvaiheessa, mutta vaikutuksia voidaan ehkäistä hulevesien hallintatoimenpiteillä. Rakentamisvaiheen jälkeen tonteille kehittyvä kasvillisuus vähentää kiintoaineshuhtoumia. Huutisuota ei ole aiemmassa kaavassa merkitty luonnonsuojelualueeksi tai Natura 2000 -alueeksi, joten sen tilanne suojelualueena selkiytyy ja paranee uuden kaavan Natura- ja SL-merkintöjen myötä.

Huutisuon alueella esiintyvät luontotyytit ovat ominaisuuksiltaan märkiä ja vaikeakulkuisia, eivätkä yleisesti houkuttele virkistyskäyttäjiä ilman erillisiä virkistyskäyttörakenteita kuten pitkospuita. Kaavan mahdollistamien uusien asukkaiden aiheuttama virkistyskäyttöpaine ei näin ollen todennäköisesti kohdistu Huutisuon alueelle eikä siitä arvioida aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia alueen luontotyyteille.

Huutisuon itäosalla on kaavassa osoitettu Maisemallisesti arvokas peltoalue (MA), jolla sallitaan maatalouteen liittyvää rakentamista ainoastaan nykyisen rakennuskannan yhteyteen, pihapiireihin ja puuston rajaamille reuna-alueille, joten Natura-alueen reunalle ei tulla sallimaan maatalouteen liittyviä rakennuksia. Merkintä ei muuta peltoalueen nykyistä vaikutusta Natura-alueeseen. Boreaalinen lehtokuvio rajautuu MA-alueeseen, eikä sen luonne muutu ja hulevesivaikutukset ovat luontotyyteille vähäiset. Lehto sijoittuu osavaluma-alueelle 1.2, jossa on arvoitu virtaaman kasvaa noin 6 % ilman viivytystä. Virtaaman kasvun aiheuttamia haittoja voidaan pienentää hulevesien hallinnalla.

Huutisuon rajautuu länsi- ja itäosalla maa- ja metsätalousvaltaiseen (M-1) alueeseen ja eteläosalla MY-alueeseen (Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja). M-1-alueella sallitaan vain kasvihuone- ja marjanviljelyyn, kauppapuutarhoihin, maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen ml. eläinsuojat. Alueella sallitaan myös uusiutuviin energiaratkaisuihin liittyvä rakentaminen. Pienet maa- ja metsätalouteen liittyvät rakenteet, jotka sijoittuvat lähelle Natura-aluetta, eivät merkittävällä tavalla vaikuta vaihettumis- ja rantasoiden, puustoisten soiden, lehtojen sekä metsäluhtien ominaispiirteisiin, mutta isommat yksiköt tai uusiutuviin energiaratkaisuihin liittyvä rakentaminen voivat heikentää luontotyyppien ominaispiirteitä, mikäli ne sijoittuvat Natura-alueen lähelle. Tässä vaiheessa ei voida täsmällisesti arvioida tämän tyyppisten rakenteiden vaikutuksia luontotyyteille ilman tarkempia suunnitelmia. Niiden vaikutus tulee arvioida joko lupakäsittelyssä (LsL 35 § Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi) tai ilmoitusmenettelyssä (LsL 37 § Toimenpiteestä vastaavan ilmoitusvelvollisuus).

Vaikutukset boreaalisiin lehtoihin (Sasin purovarsilehdot)

Sasin purovarsilehdon alueella vähäisiä vaikutuksia voi muodostua ensisijaisesti eteläisemmälle suojelualueelle, jonka valuma-alueella hulevesivirtaamat voivat kasvaa noin 10 %. Eteläisen purolehdon valuma-alue on pieni, joten yksittäisillä toimilla voi olla vaikutuksia tälle osa-alueelle. Lähimmät uudet rakennuspaikat sijoittuvat tällä Natura-alueen osalla alle sadan metrin etäisyydelle purovarsilehdosta. Kaavaratkaisun toteutuessa alueen virtavesiuomissa nopeutunut virtaama voi ilman lievennystoimenpiteitä aiheuttaa uomien reunoilla eroosion kasvua, mutta kokonaisuutena tällä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta alueella esiintyvien luontotyyppien levinneisyyteen tai edustavuuteen. Rakentamisvaiheessa alueella tulee kuitenkin huolehtia hulevesien hallintatoimista, jotta ravinne- ja kiintoainespitoisia hulevesiä ei johdu alueelle (kaavassa annettu tästä yleismääräys). Osayleiskaavan yleismääräysten mukaisesti hulevesien määrä ja laatu pidetään vähintään nykytilan tasolla myös osayleiskaavan rakennuttua. Lisäksi rakennuspaikan puhtaat hulevedet tulee ensisijaisesti imeyttää rakennuspaikalla ja rankkasateisiin tulee varautua rakennuspaikalla tarvittaessa viivytys- ja imeytyspainanteilla. Natura 2000-alueiden valuma-alueilla rakentamisvaiheessa tulee huolehtia hulevesien hallintatoimista, jotta ravinne- ja kiintoainespitoisia hulevesiä ei johdu Natura 2000-alueelle. Mikäli hallintatoimenpiteet toteutuvat määräysten mukaisesti, hulevesien kuormittavia vaikutuksia luontotyyteille ei muodostu.

Sasin purovarsilehdon lähiympäristön asukasmäärän kasvu voi aiheuttaa Natura-alueen lehtokasvillisuuden kulumista, mikäli uusien asukkaiden ulkoilu suuntautuu purovarsilehdon alueelle. Jos alueella ulkoilutetaan koiria, niiden jätökset lisäävät lehdon ravinteisuutta, jonka myötä typensuosijalajisto kuten vuohenputki ja nokkonen voivat runsastua taannuttaa muuta kilpailukyvyltään heikompa lehtolajistoa.

Virkistyskäyttö voi lisätä myös alueen roskaantumista ja voi tuoda vieraskasvilajeja alueelle. Asutus tiivistyy etenkin Sasin purolehdon eteläisemmän osa-alueen ympäristössä, mutta koska alueella on nykytilanteessa jo useita vakituisia asuinrakennuksia, ei muutos nykytilanteeseen virkistyskäyttäjien määrän osalta ole todennäköisesti merkittävä. Sasin purolehdon alueella ei lähtötietojen perusteella ole nykyisellään kovin suurta virkistyskäyttöarvoa, koska alueen maasto on melko vaikeakulkuista ja uoman rannat ovat jyrkät. Natura-alue sijoittuu kokonaisuudessaan hyvin maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle, jossa tavallisin arkiliikunta (mm. lenkkeily, koiranulkoilutus) suuntautuu suuremmissa mittakaavassa todennäköisimmin alueen teille sekä lähiympäristön laajemmille metsäalueille (marjastus, sienestys, metsästys ja muu ulkoilu). Purolehdon jyrkkärinteinen ja ryteikköinen alue ei vaikeakulkuisuutensa takia todennäköisesti erityisesti houkuttele virkistyskäyttäjiä. Virkistyskäytöstä aiheutuvat vaikutukset ovat epätodennäköisiä.

Sasin purovarsilehtokohteet rajautuvat AO-1, AM ja maa- ja metsätalousvaltaiseen (M-1) alueisiin. M-1-alueella sallitaan vain kasvihuone- ja marjanviljelyyn, kauppapuutarhoihin, maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen ml. eläinsuojat. Alueella sallitaan myös uusiutuviin energiaratkaisuihin liittyvä rakentaminen. Kuten edellä mainittiin tässä vaiheessa ei voida täsmällisesti arvioida tämän tyyppisten rakenteiden vaikutuksia luontotyypeille ilman tarkempia suunnitelmia. Niiden vaikutus tulee arvioida joko lupakäsittelyssä (LsL 35 § Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi) tai ilmoitusmenettelyssä (LsL 37 § Toimenpiteestä vastaavan ilmoitusvelvollisuus).

Vaikutukset muille luontotyypeille

Sasin purovarsilehdon molemmilta osa-alueilta on tunnistettu Lähdeluontotyyppiä ja Murhaojan on tunnistettu inventoinneissa edustavan Pikkujokien ja purojen -luontotyyppiä. Nämä luontotyypit eivät ole Natura-alueen suojelun perusteena, eikä niihin näin ollen kohdistu arviointivelvoitetta. Pikkujokien ja purojen luontotyyppiin kohdistuvia vaikutuksia lieventää se, että osayleiskaavan yleismääräysten mukaisesti ranta-alueella rakennuksen vähimmäisetäisyys rantaviivasta tulee olla rantasaunan osalta vähintään 15 metriä ja muilla rakennuksilla tätä enemmän (vähintään 20–80 metriä riippuen rakennuksen laajuudesta). Yleismääräys ehkäisee mm. rakentamisen aikaan vesialueelle kohdistuvaa kiintoainekuormitusta. Lisäksi kaavan yleismääräysten mukaisesti uuden rakennuspaikan puhtaat hulevedet tulee ensisijaisesti imeyttää rakennuspaikalla ja Natura 2000-alueiden valuma-alueilla rakentamisvaiheessa tulee huolehtia hulevesien hallintatoimista, jotta ravinne- ja kiintoainespitoisia hulevesiä ei johdu Natura 2000-alueelle. Mikäli yleismääräysten mukaiset hallintatoimenpiteet toteutetaan, ei luontotyyppiä arvioida kohdistuvan lainkaan kuormittavia hulevesivaikutuksia. Lähdeluontotyyppiin ei arvioida muodostuvan vaikutuksia, sillä kaavaratkaisulla ei katsota olevan vaikutuksia alueen pohjavesien tasoon eikä lähdeluontotyyppien alueelle kohdistu suoria vaikutuksia.

Huutisuolla ei suoria vaikutuksia kohdistu luontotyyppiin boreaaliset luonnonmetsät. Epäsuorat vaikutukset ovat vähäiset. Natura-alueen läheisyyteen ei ole osoitettu rakentamista, mutta luonnonmetsäkuvio rajautuu Kolun peltoon, joka on merkitty kaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi (M-1) alueeksi. Koska M-1-alueella sallitaan kasvihuone- ja marjanviljelyyn, kauppapuutarhoihin, maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen ml. eläinsuojat ja uusiutuviin energiaratkaisuihin liittyvä rakentaminen. Mikäli tämän tyyppistä rakentamista kohdistuu Kolun pelloille, ei rakenteista muodostu reunavaikutus, koska kuviolle kohdistuu nyt pellon reunavaikutus. Pellon valumavedet ohjautuu reunaosaan kautta pois luonnonmetsäkuviolta, jolloin rakentamisen hulevesivaikutus ei kohdistu metsään. Näin metsän ekologiset olosuhteet eivät muutu. Virkistyskäytöstä aiheutuvat vaikutukset ovat epätodennäköisiä, koska metsä ei ole virkistyskäytön kannalta houkutteleva ja viereinen tie ohjaa liikkumisen tielle sekä mahdollinen virkistyskävijämäärä on myös pieni. Lisäksi uudisrakentaminen tapahtuu pääosin yli 1 km etäisyydellä kohteesta.

7.1.3 Vaikutukset suojeluperusteena olevalle lajistolle

Natura-alueen suojeluperusteena ei ole luontodirektiivin liitteen II tai VI lajeja.

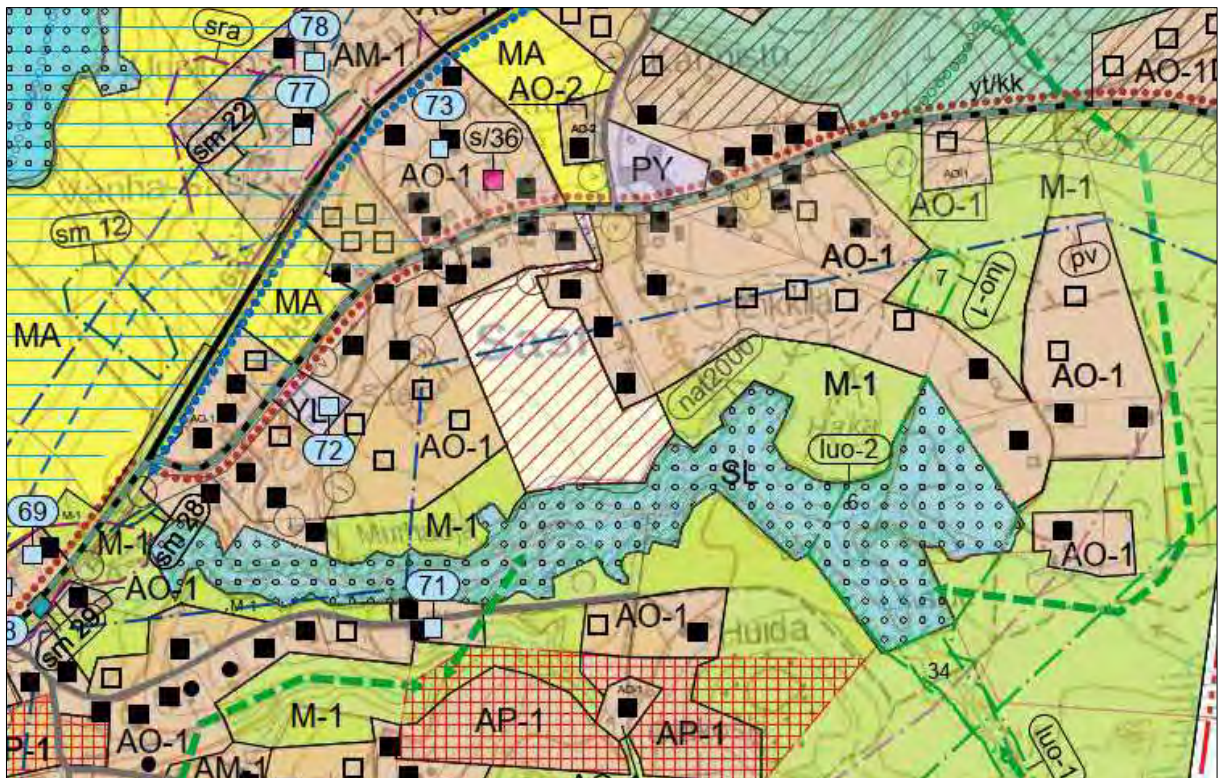

7.1.4 Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Sasin Aurinkopellon asemakaava

Sasin Aurinkopellon asemakaava-alue sijaitsee Hämeenkyrön kunnan itäosassa Sasin kylässä noin 13 km etäisyydellä kirkonkylästä. Asemakaavalla muodostuu asuinpienalojen korttelialuetta, katualuetta, suojaviheraluetta ja lähivirkistysaluetta. Kaavassa osoitetaan lisäksi pohjavesialueen rajausta sekä rasitteena vesihuollon runkolinjan sijainti (Hämeenkyrön kunta 2020). Alueelle on kaavoitettu 12 pientalontonttia ja uusien asukkaiden määrä on arviolta 30–40 henkilöä.

Aurinkopellon asemakaavan vaikutusmekanismit ovat samansuuntaisia ja kohdistuvat samalle Sasin puurovarsilehdon alueelle Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaavan vaikutusten kanssa. Aurinkopellon asemakaavoituksen yhteydessä laaditussa Natura-arvioinnissa (FCG 2020a) on osoitettu ne toimenpiteet, joilla mm. hulevesivaikutukset sekä lisääntyvästä virkistyskäytöstä mahdolliset vaikutukset voidaan välttää. Asemakaavassa on huomioitu riittävä etäisyys jokuoman sekä rakentamisalueiden välillä. Natura-alueen ja rakennettavien tonttien väliin jää lisäksi vähintään noin 40 metrin levyinen, virkistyskäyttöön (VL) varattu alue, joka osaltaan pidättää hulevesiä ja mahdollisia kiinto- ja haitta-aineita. Aurinkopellon asemakaavan ei arvioida aiheuttavan merkittäviä yhteisvaikutuksia osayleiskaavaratkaisun kanssa.

Kuva 18. Aurinkopellon asemakaava-alue on esitetty Sasin puurovarsilehdon pohjoispuolella kaavakartalla punaisella vinorasterilla.

Kuva 19. Aurinkopellon asemakaavakartta.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Alueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040, jonka Pirkanmaan maakuntavaltuusto on hyväksynyt 27.3.2017. Pirkanmaan maakuntahallitus on 29.5.2017 maankäyttö- ja rakennuslain 201 § mukaisesti päättänyt maakuntakaavan voimaantulosta ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaava tuli voimaan, kun maakuntahallituksen päätöksestä kuulutettiin alueen kunnissa 8.6.2017. Maakuntakaavassa ei ole osoitettu sellaista maankäyttöä, joka aiheuttaisi yhteisvaikutuksia osayleiskaavaratkaisun kanssa. Osayleiskaavassa on huomioitu mm. maakuntakaavassa osoitettu Pinsiönkankaan laaja virkistysalue pääosin maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityistä ulkoilunohjaamistarvetta sekä ohjeellisina maakuntakaavassa esitetyt ulkoilureitit (Sarkkilantien ja Rokkakoskentie varteen). Nämä merkinnät osaltaan ohjaavat jossain määrin virkistyskäyttöä niille tarkoitetuille alueille.

Maakuntakaavassa ei ole osoitettu sellaista maankäyttöä, joka aiheuttaisi yhteisvaikutuksia osayleiskaavaratkaisun kanssa.

Kuva 20. Osayleiskaava-alueelle sijoittuvien Natura-alueiden likimääräinen sijainti Pirkanmaan maakunta-kaava 2040 alueella.

Hämeenkyrön strateginen yleiskaava 2040

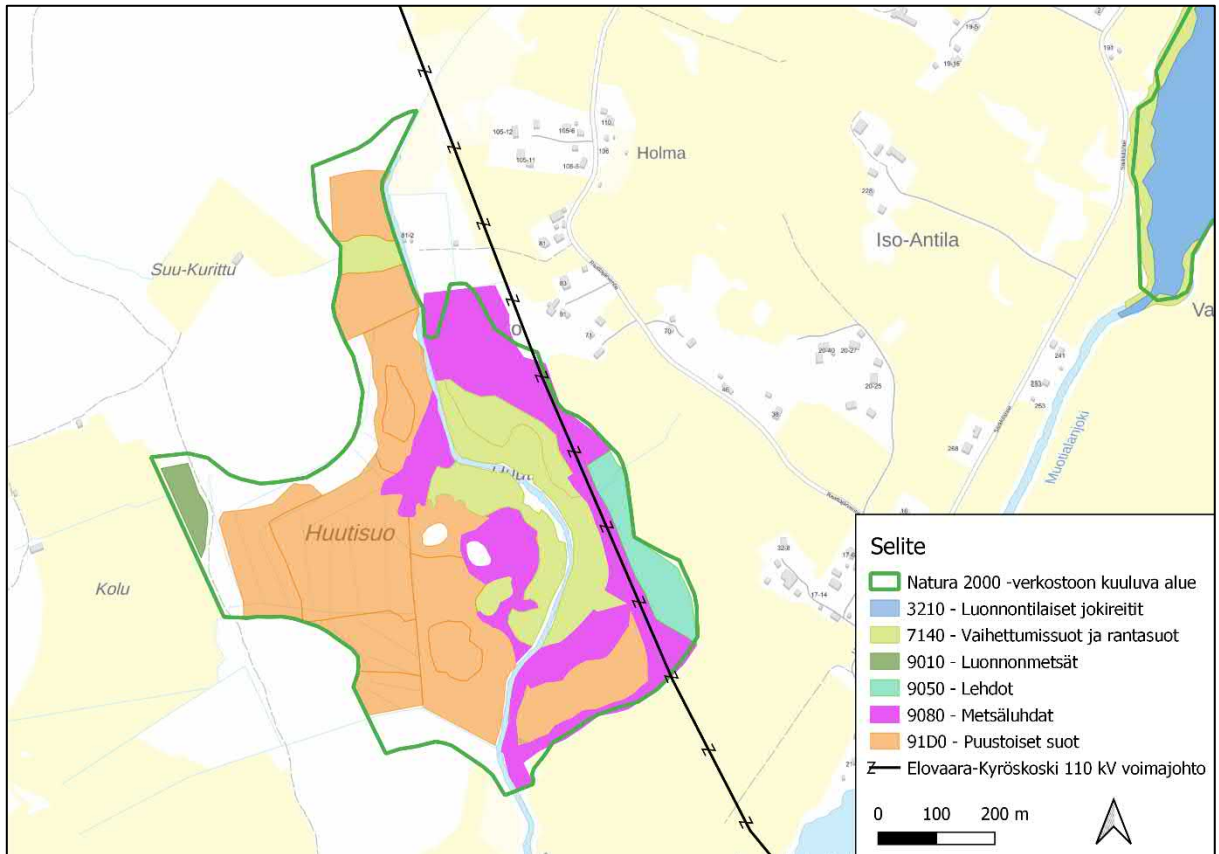
Kunnanvaltuusto hyväksyi Hämeenkyrön kunnan strategisen yleiskaavan 2.11.2015 ja kaava sai lainvoiman 10.2.2016. Strategisessa yleiskaavassa on määritelty kunnan maankäytön, palveluiden ja asuminen kehittämisen painopistealueet vuoteen 2040 ja näiksi määriteltiin keskustaajama, Heinijärvi ja Sasi-Mahnala, johon mm. Aurinkopellon asemakaava-alue sijoittuu. Strategisessa yleiskaavassa ei ole osoitettu sellaista maankäyttöä, joka aiheuttaisi yhteisvaikutuksia osayleiskaavaratkaisun kanssa.

Caruna Oy:n Elovaara-Kyröskoski 110 kV voimajohto

Caruna Oy on uusinnut Hämeenkyrön kunnan ja Ylöjärven kaupungin alueille sijoittuvan Elovaara-Kyröskoski 110 kV:n voimajohdon. Nykyinen voimajohto on purettu ja uusi voimajohto rakennettu samalle johtoalueelle vanhan voimajohdon reitille. Voimajohto sijoittuu Huutisuo-Sasin Natura-alueen Huutisuon osalle, missä nykyinen johtoalue kapeni hankkeen myötä (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy 2020b).

Uudistettavan voimajohdon myötä johtoalue kapeni 15 metriä ja poistuvalla johtoalueella saa kehittyä raivaamaton puusto, pensasto ja muu kasvillisuus. Reunavyöhykkeen ja sen välittömän lähiympäristön osalta poistetaan sähköturvallisuuden kannalta säännöllisissä ylläpitöraivauksissa yli 10 cm:n puut. Johtoalueen pensaskerroksen kasvillisuus raivataan myös säännöllisesti, joten johtoaukea on pysyvästi avoin ympäristö. Voimajohtoreitti sijoittuu Huutisuon Natura-alueella puustoisten suoluontotyyppien alueelle. Voimajohtoalueella (johtoalue + reunavyöhykkeet) luontotyypit eivät ole luonnontilassa eivätkä täytä Natura-luontotyyppikriteerejä. Nykyisen voimajohdon reunavaikutus lievenee nopeasti voimajohdosta etäännyttäessä. Voimajohdon saneeraamisella ei ole arvioitu olevan voimajohtoreitin ympäristön Natura-luontotyypeille haitallisia vaikutuksia. Johtoalueen kaventumisella on myönteisiä vaikutuksia Natura-alueen luontotyyppien eheydelle.

Osayleiskaavaratkaisulla ei katsota olevan haitallisia yhteisvaikutuksia Huutisuon alueen Natura-luontotyyppiin.

Kuva 21. Elovaara-Kyröskoski 110 kV voimajohdon saneeraamishanke sijoittuu Huutisuo-Sasi Natura-alueelle, Huutisuon osa-alueelle.

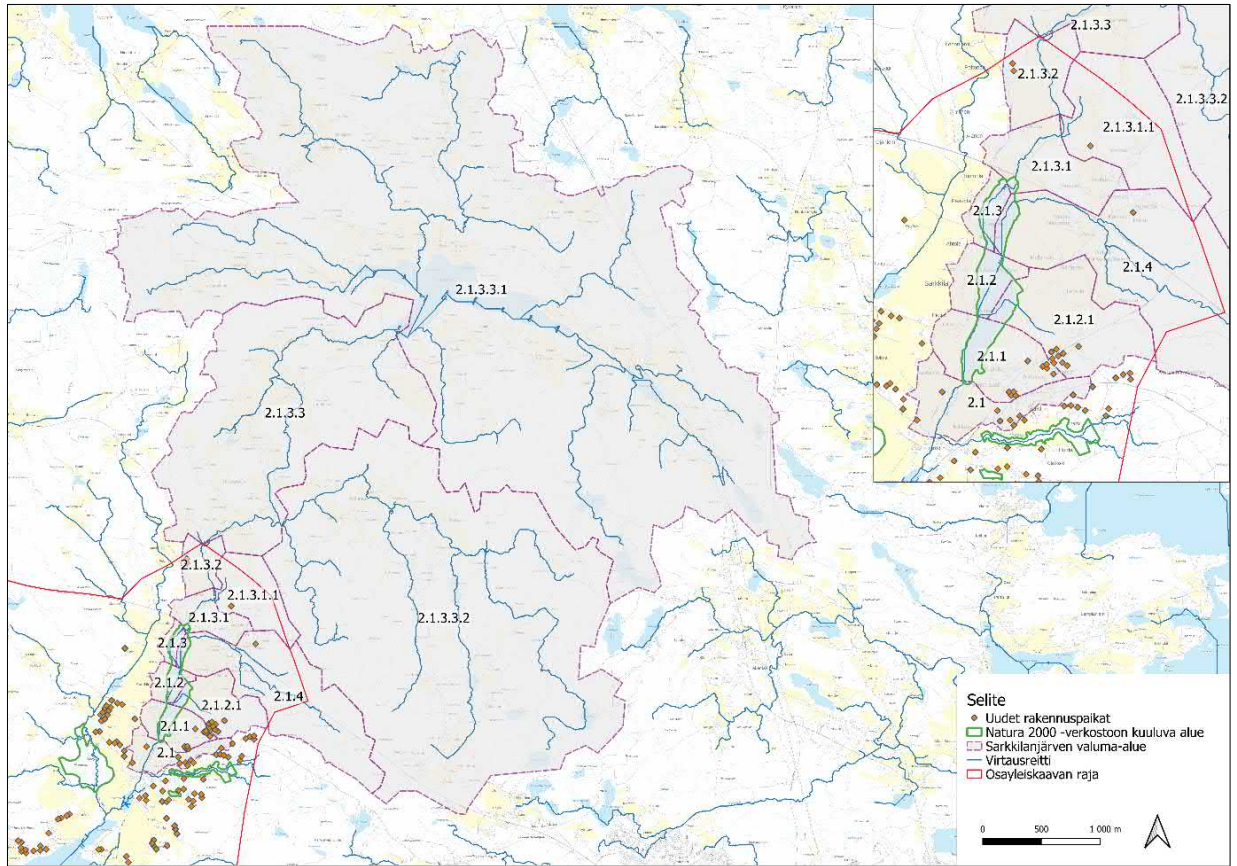
Kristiinankaupunki-Nokian 400+110 kV voimajohto

Kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj suunnittelee uutta Kristiinankaupungin ja Nokian välistä 400+110 kilovoltin voimajohtoyhteyttä. Voimajohtohankkeen pohjoisempänä päätepisteenä on Fingridin Kristiinankaupunkiin rakennettava sähköasema ja eteläisempänä päätepisteenä on Fingridin Nokialle rakennettava sähköasema. Tarkasteltavat voimajohtoreitit sijoittuvat Kristiinankaupungin, Karijoen, Isojoen, Kankaanpään, Karvian, Parkanon, Ikaalisten, Ylöjärven, Hämeenkyrön ja Nokian kuntien alueille. Rakennettavan voimajohtoyhteyden pituus on noin 157–176 kilometriä toteutettavasta vaihtoehdosta riippuen. Tarkasteltava voimajohtoreittiyhteys koostuu viidestä reittiosuudesta: Kristiinankaupunki-Isojoki, Isojoki-Kankaanpää, Kankaanpää-Karvia, Karvia-Parkano ja Parkano-Nokia. Suunniteltu voimajohtoreitti sijoittuu lähimmillään lähes neljän kilometrin etäisyydelle Huutisuo-Sasi Natura-alueen itäpuolelle, eikä siitä arvioida aiheutuvan yhteisvaikutuksia osayleiskaavaratkaisun kanssa.

7.2 Sarkkilanjärvi (FI0309006)

7.2.1 Hulevesivaikutukset

Sarkkilanjärven valuma-alueille sijoittuu 22 uutta rakennuspaikkaa. Kuvassa 22 on esitetty Sarkkilanjärven valuma-alueet 2.1.1, 2.1.2, 2.1.2.1, 2.1.3, 2.1.4, 2.1.3.1, 2.1.3.2, 2.1.3.1.1, 2.1.3.3 ja 2.1.3.3.2. Näiden valuma-alueiden lisäksi Sarkkilanjärven valuma-alueeseen kuuluu valuma-alue 2.1.3.3.1. Sarkkilanjärvi on kuvassa merkittynä pohjoisin vihreä raja. Virtausreitit on merkitty sinisellä ja uudet rakennuspaikat oranssipisteillä.

Kuva 22. Sarkkijärven valuma-alueet, virtausreitit ja uudet rakennuspaikat.

Taulukossa 6 on esitetty Sarkkijärven valuma-alueiden pinta-alat, TIA-arvot, valumakertoimet ja virtaamat nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevytylivalunta. Tummansinisellä on esitetty kunkin valuma-alueen virtaamien arvioinnissa käytetty menetelmä.

Sarkkijärven lähivaluma-alueiden virtaama on nykytilassa 10 855 l/s ja tulevassa tilassa 10 935 l/s, joten virtaama kasvaa noin 0,7 %. Maankäytön muutosta tapahtuu valuma-alueilla 2.1.1, 2.1.2.1, 2.1.3.2 ja 2.1.3.1.1. Näiden valuma-alueiden virtaamat kasvavat noin 1–4 %. Kaikki maankäytön muutos paitsi 2.1.3.1.1 tapahtuu lähellä Sarkkijärveä. Koko valuma-alueen (mukaan lukien 2.1.3.3.1) virtaamasta 14450 l/s maankäytön muutos on noin 0,6 %. Virtaaman kasvu on pientä, joten vaikutukset ovat vähäisiä.

Taulukko 6 Sarkkilanjärven valuma-alueiden pinta-alat, TIA-arvot, valumakertoimet ja virtaaman nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevätylivalunta

	A [km ²]	TIA [%] nykytila	TIA [%] tuleva tila	Valuma- kerroin nykytila	Valuma- kerroin tuleva tila	Virtaama nykytila [l/s]	Virtaama tuleva tila [l/s]	Virtaa- man kasvu il- man vii- vytystä [%]	Kevätymi- valunta HQ10 [l/s]
2.1.1	0,7	32 %	33 %	0,22	0,23	1015	1060	4 %	45
2.1.2.1	1,1	19 %	20 %	0,13	0,14	515	540	4 %	125
2.1.2	0,3	52 %	52 %	0,39	0,39	1335	1335	0 %	25
2.1.3	0,2	50 %	50 %	0,34	0,34	820	820	0 %	15
2.1.4	3,8	14 %	14 %	0,08	0,08	1200	1205	0 %	690
2.1.3.1	0,7	17 %	17 %	0,11	0,11	470	470	0 %	150
2.1.3.2	0,6	15 %	16 %	0,09	0,10	345	355	3 %	140
2.1.3.1.1	1,3	13 %	13 %	0,07	0,08	355	360	1 %	380
2.1.3.3	12,2	14 %	14 %	0,09	0,09	4075	4075	0 %	1885
2.1.3.3.2	25,7	13 %	13 %	0,08	0,08	7435	7435	0 %	5865
Yhteensä	46,5								
2.1.3.3.1 (ei lähi)	0,0	17 %	17 %	0,11	0,11	20620	20620	0 %	3595

7.2.2 Vaikutukset suojelun perusteena oleville luontotyypeille

Natura-alueen suojelun perusteena ei ole luontotyyppiä. Tiedossa oleville luontotyypeille vaihtumista ja rantasuot sekä luonnontilaiset jokireitit vaikutukset jäävät vähäisiksi, kun hulevesivaikutukset jäävät vähäiseksi. Natura-alue rajautuu maisemallisesti arvokkaaseen peltoalueeseen (MA), kolmeen rakennettuun AO-1-alueeseen ja yhteen rakennettuun AM-1-alueeseen. Natura-alueeseen ei kohdistu muutoksia kaavan toetutumisen myötä.

7.2.3 Vaikutukset suojelun perusteena olevalle lajistolle

Natura-alueen suojelun perusteena on useita vesi- ja ranta-alueilla pesiviä lintulajeja sekä alueella levhittäviä muuttolintulajeja. Osa muuttolintulajeista levhittää myös Natura-alueella ympäröivillä pelloilla. Linnuille tärkeisiin elinympäristöihin ei kuitenkaan kohdistu suoria vaikutuksia, koska Natura-alueelle tai sen lähiympäristöön ei ole osoitettu uusia rakennuspaikkoja tai muuta muuttuvaa maankäyttöä. Lintujen pesimäympäristöt ja muuonaiset levhitysalueet säilyvät nykyisellään kaavaratkaisun toteutuessa. Hulevesivaikutukset jäävät niin vähäisiksi, ettei lintujen elinympäristöihin kohdistu myöskään todennäköisiä välillisiä vaikutuksia (kuten esimerkiksi rehevöittävää vaikutusta) hulevesikuormituksen kautta.

Sarkkilanjärven alue on nykyisellään suosittu linturetkikohde ja alueella on myös kaksi lintutornia. Järvellä ei ole sitä kiertäviä polkuja, vaan lintujen havainnointi tapahtuu joko lintutorneilta tai länsipuolen tieltä, joilta on hyvä näkyvyys eri puolille järveä. Virkistyskäytön lisääntyminen kaavaratkaisun mahdollistaman asukasmäärän kasvun vuoksi ei siksi lisää linnustolle aiheutuvaa häiriötä. Kokonaisuutena alueen suojelun perusteena olevalle linnustolle ei arvioida kohdistuvan haitallisia vaikutuksia kaavaratkaisun toteutuessa.

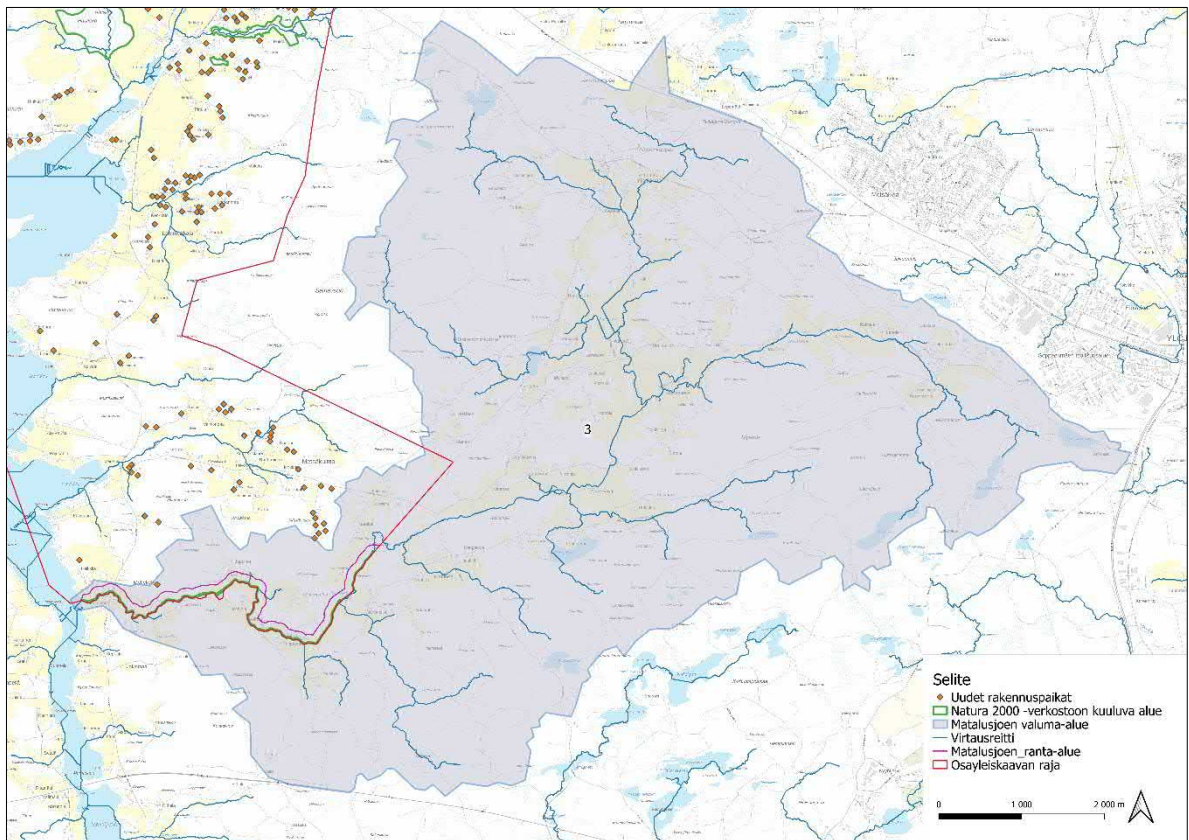
7.2.4 Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Sarkkilanjärven alueella ei ole Hämeenkyrön tai muiden lähikuntien alueella tiedossa muita kaavahankkeita tai muita hankkeita, jotka aiheuttaisivat yhteisvaikutuksia osayleiskaavaratkaisun kanssa.

7.3 Pinsiön-Matalusjoki (FI0356004)

7.3.1 Hulevesivaikutukset

Kaavaehdotuksessa on esitetty yksi uusi rakennuspaikka Pinsiön-Matalusjoen valuma-alueelle Myllykylän kohdalle. Valuma-alueella on myös yksi rakennetuksi merkitty AO-2 rakennuspaikka, jota ei ole vielä rakennettu. Koko Matalusjoen valuma-alue 3 on esitetty kuvassa 23.

Kuva 23. Matalusjoen valuma-alueet, virtausreitit ja uudet rakennuspaikat.

Taulukossa 7 on esitetty Matalusjoen valuma-alueen pinta-ala, TIA-arvo, valumakerroin ja virtaamat nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevätylivalunta. Tummansinisellä on esitetty valuma-alueen virtaamien arvioinnissa käytetty menetelmä.

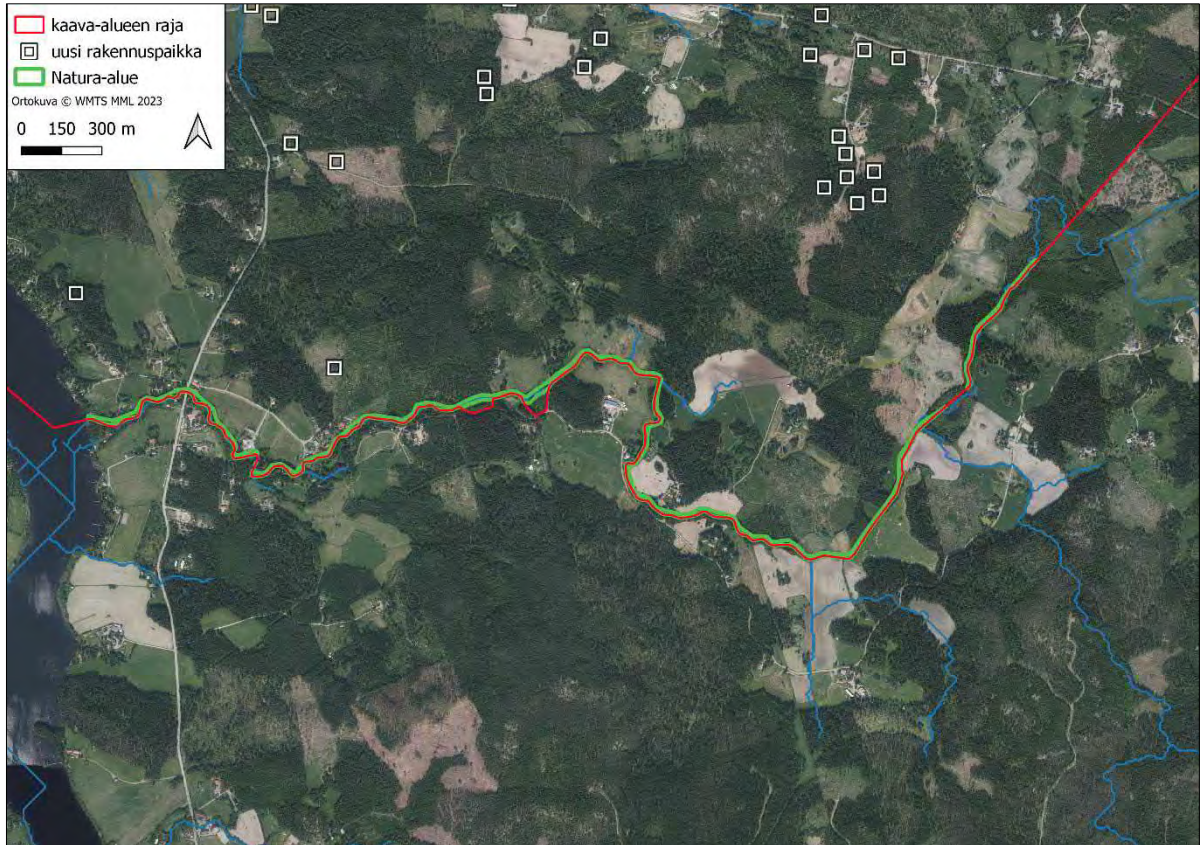
Taulukko 7 Matalusjoen valuma-alueen pinta-alat, TIA-arvot, valumakertoimet ja virtaaman nykytilassa ja tulevassa tilassa sekä kevätylivalunta

	A [km ²]	TIA [%] nykytila	TIA [%] tuleva tila	Valumakerroin nykytila	Valumakerroin tuleva tila	Virtaama nykytila [l/s]	Virtaama tuleva tila [l/s]	Virtaaman kasvu ilman viivytystä [%]	Kevätylivalunta HQ10 [l/s]
3	52,2	14 %	14 %	0,08	0,08	16055	16055	0 %	6585

Matalusjoen valuma-alueen virtaama on 6585 l/s kevätylivalunnan mukaan laskettuna. Matalusjoen valuma-alueelle tulee vain yksi uusi rakennuspaikka eikä suuren valuma-alueen ansiosta synny vaikutuksia. Samoin rakentamattoman rakennuspaikan vaikutus hulevesiin on erittäin vähäinen.

7.3.2 Vaikutukset suojelun perusteena oleville luontotyypeille

Uusien rakennuspaikkojen sijoittuminen Natura-alueen osa-alueiden läheisyyteen on esitetty kuvassa 24.

Kuva 24. Pinsiönjoki-Matalusjoen Natura 2000 -alueen läheisyyteen osayleiskaavassa osoitetut uudet rakennuspaikat.

Mahdolliset vaikutukset kohdistuvat Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille; vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on *Ranunculion fluitantis* ja *Callitricho-Batrachium* -kasvillisuutta, Fennoskandian lähteet ja lähdesuot ja Boreaaliset lehdot.

Vaikutukset luontotyypille ”joet, joissa on *Ranunculion fluitantis* ja *Callitricho-Batrachium* -kasvillisuutta”

Matalusjoen valuma-alueelle on osoitettu vain yksi uusi rakennuspaikka, joka sijoittuu yli kahdensadan metrin etäisyydelle jokiuomasta. Rakentamattoman rakennuspaikka on yli 500 m päässä jokiuomasta.

Osayleiskaavan yleismääräyksissä on määrätty, että ranta-alueella rakennuksen vähimmäisetäisyys rantaviivasta tulee olla rantasaunan osalta vähintään 15 metriä ja muilla rakennuksilla tätä enemmän (vähintään 20–80 metriä riippuen rakennuksen laajuudesta). Yleismääräys ehkäisee mm. rakentamisen aikaan vesialueelle kohdistuvaa kiintoainekuormitusta. Lisäksi kaavan yleismääräysten mukaisesti rakennuspaikan puhtaat hulevedet tulee ensisijaisesti imeyttää rakennuspaikalla ja Natura 2000-alueiden valuma-alueilla rakentamisvaiheessa tulee huolehtia hulevesien hallintatoimista, jotta ravinne- ja

kiintoainespitoisia hulevesiä ei johdu Natura 2000-alueelle. Pinsiönjoen-Matalusjoen valuma-alue on alueella suuri, mikä osaltaan myös leventää mahdollisia kaavaratkaisusta aiheutuvia hulevesivaikutuksia. Mikäli yleismääräysten mukaiset hallintatoimenpiteet toteutetaan, ei luontotyyppille arvioida kohdistuvan lainkaan kuormittavia hulevesivaikutuksia.

Natura-alueelle kohdistuvia vaikutuksia lieventää myös nykytilanteeseen verrattuna se, että osayleiskaavassa Matalusjoen ranta-alueet on osoitettu kaavassa merkinnällä, jonka tavoitteena on ehkäistä rakentamisaikaisten haitta-aine-, kiintoaines- tai ravinnepitoisten hulevesien leviämistä ympäristöön ja vesistöön. Tällä alueella rakentamishankkeista tulee lisäksi tarkistaa, edellyttävätkö ne Naura-tarveharkintaa. Tältä osin kaavaratkaisun vaikutus Pinsiönjoki-Matalusjoki Natura-alueelle on positiivinen.

Vaikutusten lieventämiseksi Matalusjoen valuma-alue on osoitettu kaavassa merkinnällä (va), joka velvoittaa ehkäisemään Matalusjokeen kohdistuvaa kuormitusta mm. maa- ja metsätaloutta, eläintenpitoa, rakentamista, maaperän muokkausta ja jätevesiä koskevissa hankkeissa. Lisäksi rakentamishankkeista, jotka eivät vaadi viranomaisen lupaa, tulee tehdä luonnonsuojelulain 37 §:n mukainen Natura-ilmoitus ELY-keskukseen. Myös tältä osin kaavaratkaisun vaikutus Pinsiönjoki-Matalusjoki Natura-alueelle on positiivinen, sillä nykytilanteessa pääosa joen kuormituksesta osayleiskaava-alueella tulee alueella harjoitettavasta maa- ja metsätaloudesta.

Matalusjoen ympäristöön ei ole osoitettu kuin yksi uusi rakennuspaikka ja yli 500 m joesta sijoittuu yksi rakentamattoman rakennuspaikka, jonka vuoksi alueen virkistyskäyttö ei kasva. Alue sijoittuu myös melko etäälle tiivistyvän rakentamisen alueista. Jokiuoma on kapea ja melko vaikeakulkuista eikä erityisesti houkuttele esimerkiksi arkiliikkujia alueelle. Natura-alue sijoittuu kokonaisuudessaan hyvin maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle, jossa tavallisin arkiliikunta (mm. lenkkeily, koiranulkoilutus) suuntautuu suuremmissa mittakaavassa todennäköisimmin alueen teille sekä lähiympäristön laajemmille metsäalueille (marjastus, sienestys, metsästys ja muu ulkoilu). Virkistyskäytöstä aiheutuvat vaikutukset ovat epätodennäköisiä.

Vakutukset Fennoskandian lähteet ja lähdesuot ja Boreaaliset lehdot -luontotyypeille

Fennoskandian lähteet ja lähdesuot ja Boreaaliset lehdot -luontotyypeille ei arvioida muodostuvan lainkaan vaikutuksia, sillä luontotyyppien esiintyminen keskittyy joen alkuvaiheille, osayleiskaava-alueesta nähdessä ylajuoksulle, jonne vaikutuksia ei kaavaratkaisusta muodostu.

7.3.3 Vaikutukset suojelun perusteena oleville lajeille

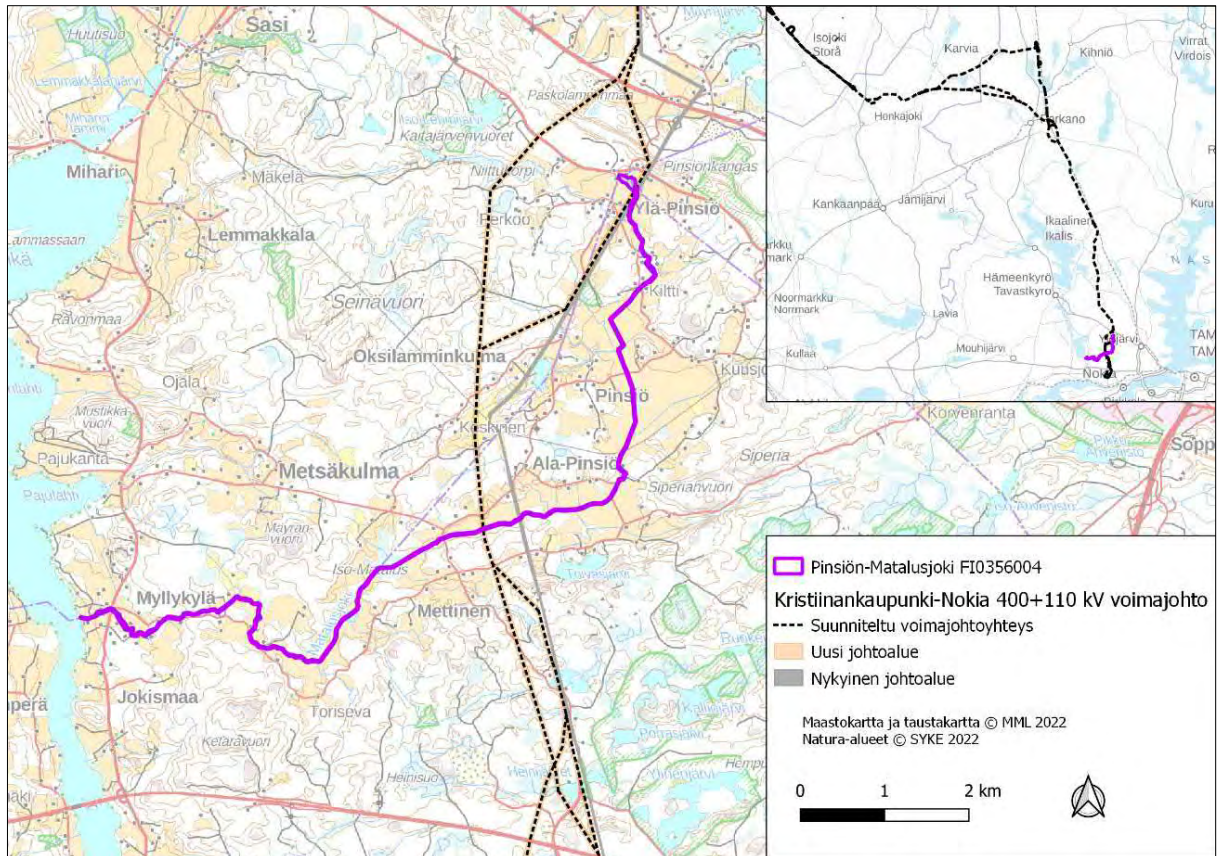
Natura-alueen suojelun perusteena ovat saukko sekä jokihelmisimpukka. Mikäli kaavassa esitetyt hulevesien hallintatoimenpiteet toteutetaan, kaavaratkaisusta ei arvioida aiheutuvan lainkaan vesistövaikutuksia Natura-alueelle (vesistöön ei arvioida kohdistuvan uutta kiintoaine- tai ravinnekuormitusta), eikä näin ollen myöskään suojelun perusteena oleville lajeille arvioida muodostuvan uusia elinympäristövaikutuksia. Joen lähialueelle osoitettu vyöhyke sekä valuma-alueelle osoitettu kaavan yleismääräys parantavat mahdollisuutta puuttua muusta maankäytöstä aiheutuviin hulevesivaikutuksiin ilmoitusvelvollisuuden kautta. Kaavaratkaisun vaikutus lajeihin on tätä kautta positiivinen.

Kaavaratkaisu ei muuta saukon elinolosuhteita jokiuoman lähialueella tai vaaranna lajin esiintymistä Natura-alueella. Myöskään kaavaratkaisun mahdollistaman asukasmäärän kasvun myötä lisääntyvän virkistyskäytön aiheuttamat häiriöt eivät todennäköisesti kohdistu merkittävinä jokiuoman alueelle perustuen kohdassa 7.3.2. esitettyihin johtopäätöksiin virkistyskäytön suuntautumisesta Natura-alueelle.

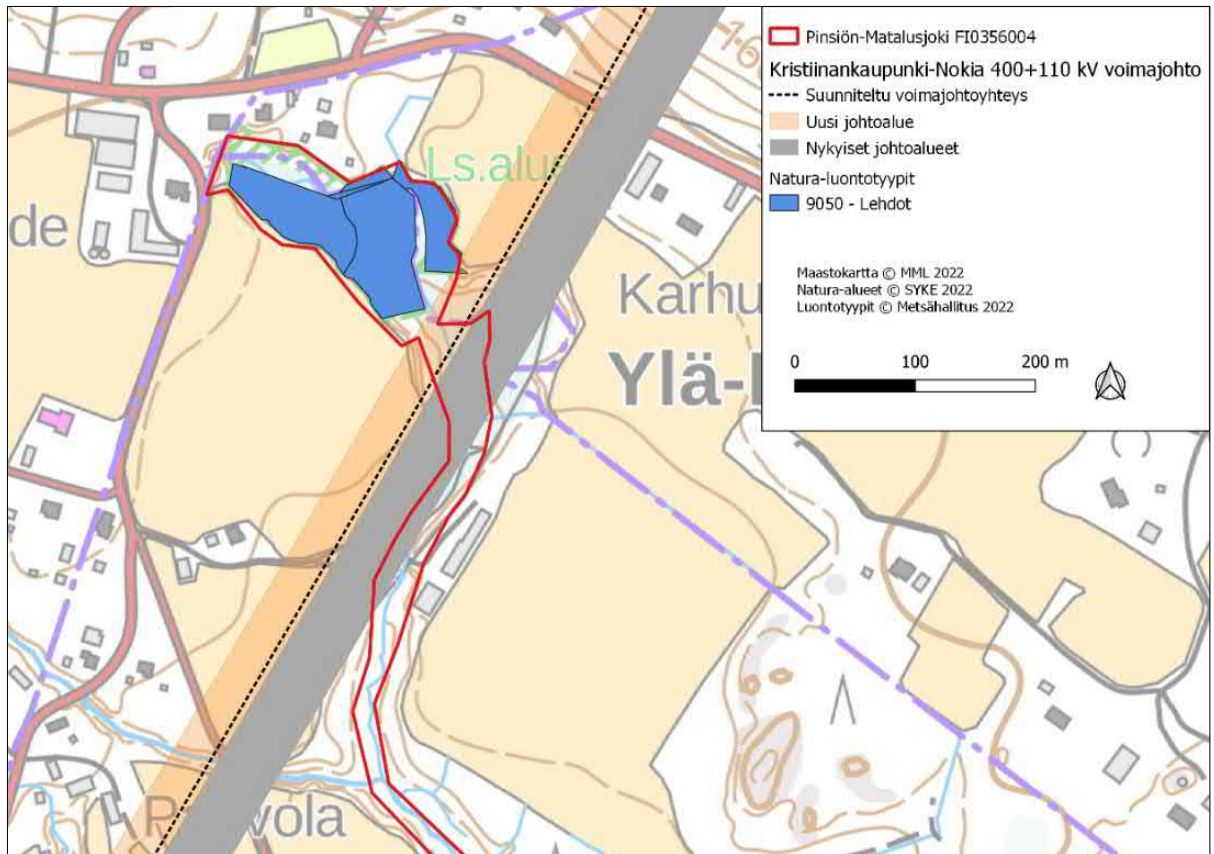
7.3.4 Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Kristiinankaupunki-Nokian 400+110 kV voimajohto

Kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj suunnittelee uutta Kristiinankaupungin ja Nokian välistä 400+110 kilovoltin voima-johtoyhteyttä. Voimajohtohankkeen pohjoisempänä päätepisteenä on Fingridin Kristiinankaupunkiin rakennettava sähköasema ja eteläisempänä päätepisteenä on Fingridin Nokialle rakennettava sähköasema. Tarkasteltavat voimajohtoreitit sijoittuvat Kristiinankaupungin, Karijoen, Isojoen, Kankaanpään, Karvian, Parkanon, Ikaalisten, Ylöjärven, Hämeenkyrön ja Nokian kuntien alueille. Rakennettavan voimajohtoyhteyden pituus on noin 157–176 kilometriä toteutettavasta vaihtoehdosta riippuen. Tarkasteltava voimajohtoreittiyhteys koostuu viidestä reittiosuudesta: Kristiinankaupunki-Isojoki, Isojoki-Kankaanpää, Kankaanpää-Karvia, Karvia-Parkano ja Parkano-Nokia. Voimajohto-osuudelle Parkano-Nokia kuuluva Pinsiönkankaan itäinen reittivaihtoehto ylittää Pinsiönjoen latvan, minkä lisäksi suunnitellun voimajohdon vaihtoehdoton osuus ylittää Matalusjoen Ala-Pinsiössä. Itäisessä reittivaihtoehdossa voimajohto sijoittuu alueella olemassa olevan, nykyisen voimajohdon länsipuolelle, jolloin voimajohtoalue levenee noin 38 metriä. Voimajohtoalueen leveydeksi muodostuu itäisessä reittivaihtoehdossa noin 84 metriä (FCG 2023).

Kuva 25. Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen sijoittuminen suunniteltuun Kristiinankaupunki-Nokia voimajohtoon nähden (FCG 2023).

Kuva 26. Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen määritetyt Natura-luontotyypit uuden johtoalueen läheisyydessä Hämeenkyrön ja Ylöjärven rajalla, noin 3 km kaava-alueen ulkopuolella (FCG 2023).

Hankkeesta laaditun Natura-arvioinnin mukaan voimajohtorakentaminen ei vaikuta jokivesistössä ja uoman rantatörmässä mahdollisesti oleviin **saukon** lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin tai muihin elinmahdollisuuksiin Natura-alueella. Sijoitettaessa uudet pylväät riittävän kauas uomista saukolle ei kohdistu rakentamisvaiheen vaikutuksia, rakentamisvaiheesta aiheutuvaa häiriötä lukuun ottamatta. Voimajohtorakentamisesta ei aiheudu vaikutuksia myöskään jokivesistöön, sillä voimajohtopylväät rakennetaan kuivalle maalle riittävän etäälle vesistöstä. Rakentamisvaiheessa vältetään Natura-alueeseen kuuluvien jokien ja purojen ylittämistä työkonella ilman suojaavia rakenteita myös **jokihelmisimpukan** lisääntymis- ja levähdyspaikoilla. Lieventämistoimenpiteet huomioiden hankkeesta ei ole vaikutuksia lajille (FCG 2023).

Pinsiönkankaan itäinen reittivaihtoehdo aiheuttaa hyvin pienen pinta-alamenetyksen (0,005 ha) ja reuna-vaikutuksen lisääntymistä kuvassa 26 esitetyille **lehtokuviolle**. Pinsiönkankaan itäisen reittivaihtoehdon rakentamisen vaikutukset lehdot-luontotyypille on arvioitu kohtalaisiksi. Pinsiönkankaan läntisellä reittivaihtoehdolla ei puolestaan ole vaikutuksia lehdot-luontotyypiin (FCG 2023).

Itäisellä reittivaihtoehdolla ja vaihtoehdottoman osuuden vaihtoehdolla ei ole kuin korkeintaan vähäisiä vaikutuksia **pikkujoet ja purot -luontotyypiin**. Voimajohtopylväitä ei sijoiteta vesistöihin. Kohdissa, joissa voimajohto ylittää Natura-alueeseen kuuluvan puron tai joen, kasvillisuuden poisto johtoalueeseen kuuluvalta joenpenkalta vaikuttaa vähäisesti ja paikallisesti vesiluontotyyppien edustavuuteen, mutta kokonaisuutena merkitys on erittäin pieni. Voimajohtoalueelle voidaan myös jättää matalaa kasvillisuutta, joka ei vaaranna sähköturvallisuutta. Voimajohdon rakennusaikana tapahtuvat yksittäiset vesistöjen ylitykset työkonella saattavat samentaa vettä hetkellisesti ja paikallisesti. Rakentamisvaiheessa uomien ylityksien kohdalla tulee käyttää suojaavia rakenteita, että vältetään vesistöön kohdistuva kiintoainekuormitus. Kaiken kaikkiaan kaikkien reittivaihtoehdojen rakentamisen vaikutukset luontotyypiin ovat korkeintaan vähäiset (FCG 2023).

Lähteet ja lähdesuot -luontotyyppin tarkka sijainti Natura-alueella ei ole tiedossa. Voimajohtohankkeen luontoselvityksissä on tarkistettu ne alueet, joilla uusi voimajohtoalue ja Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueet risteävät, eikä risteyskohdissa ole havaittu erityisiä suojeltavia luontotyyppisiä tai arvokasta lajistoa. Näin ollen voidaan varmuudella todeta, ettei hankkeesta aiheudu vaikutuksia lähteet ja lähdesuot -luontotyyppille (FCG 2023).

Kristiinankaupunki-Nokian 400+110 kV voimajohdon mahdolliset vaikutukset (reittivaihtoehdon mukaan) kohdistuvat Lehdot -luontotyyppiin, johon osayleiskaavaratkaisulla ei arvioida olevan lainkaan vaikutuksia. Muihin suojelun perusteena oleviin luontotyyppisiin tai lajeihin ei ole arvioitu muodostuvan vaikutuksia. Näin ollen hankkeista ei muodostu Natura-alueelle yhteisvaikutuksia.

Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueella ei ole Hämeenkyrön tai muiden lähikuntien alueella tiedossa kaava-hankkeita tai muita sellaisia hankkeita, jotka aiheuttaisivat yhteisvaikutuksia osayleiskaavaratkaisun kanssa.

8 Haitallisten vaikutusten ehkäisy ja lieventäminen

8.1 Rakentamisen aikainen hulevesien hallinta

Ensisijainen vaikutusten lieventämiskeino on, että kunta toteuttaa esitetyt hulevesien hallintatoimet asemakaavoitetuksi suunnitelluilla alueilla ja yksityisistä rakennushankkeista vastaavat omilla kiinteistöillään. Hulevesien hallinnan suunnittelua valvoo rakennusvalvonta rakennuslupaprosessien yhteydessä. Toimet toteutetaan ennen kaavassa esitetyn rakentamisen aloittamista.

Rakentamisen aikaiset hulevedet ovat poikkeuksetta laadultaan huonoja, koska hulevesiin huuhtoutuu mm. häiriintyneistä maakerroksista runsaasti kiintoainesta. Ilman hallintaa tästä aiheutuva tilapäinen kiintoaineskuormitus voi nousta haitallisemmaksi kuin valmiin alueen aiheuttama pitkäaikainen kuormitus. Kiintoaineskuormituksen lisäksi muita ympäristöä kuormittavia päästöjä ovat mm. työmaakoneiden öljy- ja polttoainepäästöt, roskat ja mahdolliset ympäristön kannalta haitalliset kemikaalit kuten maalit ja liuotimet.

Rakennusvaiheen hallintamenetelmät tulee suunnitella tapauskohtaisesti. Menetelmävaihtoehtoja ei ole useita, mutta niiden sijoittaminen ja mitoittaminen täytyy miettiä kuhunkin kohteeseen sopivaksi. Rakentamisen aikaisten hulevesien hallintamenetelmien tulisi olla rakenteeltaan ja toiminnaltaan yksinkertaisia, helposti toteutettavissa sekä kustannuksiltaan edullisia. Menetelmillä pyritään ensisijaisesti rakennusalueelta tulevan kiintoaineskuormituksen vähentämiseen rakennettavan alueen alapuolella ja toissijaisesti myös virtaamien hallintaan tulvahaittojen ja eroosion estämiseksi. Rakentamisen aikaisiin hulevesien hallintaratkaisuihin tulee kiinnittää erityistä huomiota Huutisuo-Sasi Natura-alueella, Sasin purovarsilehdon valuma-alueella sen yläpuolelle sijoittuvien, uusien rakennuspaikkojen kohdalla.

Eroosiosuojaus ja vesien käsittely

Kaava-alueen maaperän ollessa suurelta osin savea, rakennustyöt aiheuttavat riskin rakennusalueen alapuolisen vesistöjen samentumiselle. Vesien samentuminen voi aiheuttaa pitkäaikaista haittaa vesielistöille (erityisesti Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen suojeluperusteena oleva jokihelmisimpukka) sekä vesistöjen virkistyskäytölle. Lisäksi kiintoaineen mukana kulkeutuu usein ravinteita, erityisesti fosforia mikä muodostaa riskin vesien rehevöitymiselle.

Kiintoainekuormitusta voidaan ehkäistä tehokkaalla eroosionhallinnalla sekä riittävällä hulevesien käsittelyllä. Eroosionhallintaa voidaan toteuttaa rakennettavalla alueella mm. kasvillisuuden säilyttämisellä niin laajalti kuin mahdollista ja verhoilemalla pitkään paljaana olevia ojaumia murskeella.

Rakentamisen aikaisia hulevesiä voidaan käsitellä mm. laskeutusaltailta ja suotopadoilla. Savi on kuitenkin hyvin hienojakoista veden mukana kulkeutuessaan ja näin ollen käytännössä hyvin vaikea laskeuttaa. Lisäksi suotopatojen riskinä on niiden tukkeutuminen hienojakoisesta kiintoaineesta (Leskinen, P. & Vilminko H., 2019). Näin ollen pintavalunta suositellaan mahdollisuuksien mukaan laskeutusaltaan sijasta tai laskeutusaltaan jälkeen johdettavaksi kasvillisen vyöhykkeen läpi ns. pintavalutuskenttänä. Mahdollisten pumppausvesien esimerkiksi kaivannoista pumpattavien valumavesien tai työmaalta pumpattavien pohjavesien kanssa voidaan käyttää laskeutuskontteja, jotka perustuvat altaiden tapaan kiintoaineen laskeutukseen. Laskeutusaltaiden ja -konttien käytössä tulee kuitenkin ottaa huomioon, että ne toimivat hyvin hienojakoisen maa-aineksen kanssa vain silloin kuin niiden tilavuus on suhteessa virtausmäärään niin suuri, että viivytysajoista tulee riittävän pitkiä.

Vuodenajan ja sateiden huomiointi

Valituista menetelmistä riippumatta työmaan hulevesien hallintaa suunniteltaessa tulee ottaa huomioon vuodenajoista johtuva hulevesien lisääntyminen (syysateet ja kevään sulamisvedet), ja valitut toimenpiteet tulee mitoittaa vastaamaan pahinta mahdollisinta kuormituspiikkiä. Herkkien vesistöjen läheisyydessä tapahtuva maanrakentaminen tulee ajoittaa vähäsateiseen aikaan ja hulevesien hallintamenetelmät tulee ottaa käyttöön hyvissä ajoin ennen kuormituksen muodostumista. Lisäksi hulevesien laatu tulee seurata säännöllisesti ja menetelmiä sopeuttaa laaduntarkkailun perusteella.

8.2 Muut vaikutusten ehkäisy- ja lievennyskeinot

Seuraavassa on listattu keinoja, joilla voidaan edelleen ehkäistä ja lieventää yleiskaavan mukaisesta maankäytöstä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia:

- Virkistyskäyttö ohjataan virkistyskäyttöön varatuille alueille opastein ja virkistyskäyttöä palvelevin rakentein.
- Alueelle laaditaan virkistyskäyttösuunnitelma.
- Ulkoilijoita ohjeistetaan Sasin Murhaojan puronvarsilehdon arvoista.
- Hämeenkyrön kunta on sitoutunut vieraslajien leviämisen ehkäisemiseen. Puutarhajätteitä ei sijoiteta paikkoihin, joista siemenet ja muut kasvinosat pääsevät leviämään luontoon. Alueelle tuodaan vain puhtaita maanrakennusmassoja; asiasta neuvotaan rakentajia rakennusluvituksen yhteydessä.
- Hulevesien hallintatoimenpiteet laaditaan etupainotteisesti.

9 Yhteenveto

Osayleiskaavan suunnittelualueelle sijoittuu kolme Natura-aluetta: Huutisuo-Sasi Natura-alue, Sarkkilanjärven Natura-alue sekä Pinsiön-Matalusjoen Natura-alue. Natura-alueilla on valtakunnallisesti merkittäviä suojeluarvoja. Natura-alueille ei ole osoitettu osayleiskaavassa muuttuvaa maankäyttöä ja ne on merkitty kaavassa Natura- ja suojelualueina (SL).

Huutisuo-Sasi Natura-alueen läheisyyteen, erityisesti Sasin purovarsilehtojen osa-alueiden ympäristön valuma-alueelle sijoittuu useita uusia rakennuspaikkoja. Sarkkilanjärven lähivaluma-alueelle ei sijoitu lainkaan muuttuvaa maankäyttöä, mutta yhteensä Sarkkilanjärven valuma-alueelle sijoittuu 22 uutta rakennuspaikkaa. Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen valuma-alueelle on osoitettu vain yksi uusi rakennuspaikka yli 200 metrin etäisyydelle Natura-alueesta. Natura-alueiden läheisyyteen osoitetut uudet rakennuspaikat ovat AO-1 tai AO-2 tontteja, joten läpäisemättömän pinnan määrä ei merkittävästi kasva.

Huutisuon lähivaluma-alueiden virtaama nykytilassa on 1935 l/s ja virtaama kasvaa 6,3 % maankäytön muutosten vaikutuksesta. Alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille voi kohdistua vähäisiä vaikutuksia uusien rakennuspaikkojen rakentamsvaiheissa, mikäli mitään kaavamääräyksissä esitettyjä hulevesien hallintatoimenpiteitä ei toteuteta. Hallintatoimenpiteet on kuitenkin kirjattu kaavamääräyksiin ja yleismääräysten mukaisesti mm. hulevesien määrä ja laatu pidetään vähintään nykytilan tasolla myös osayleiskaavan rakennuttua. Tällöin vaikutuksia ei muodostu. Huutisuon alueen virkistyskäytön ei arvioida lisääntyvän, sillä alue on kostea ja vaikeakulkuista, eikä erityisesti houkuttele virkistyskäyttäjiä. Alueella on lisäksi runsaasti vaihtoehtoisia alueita arkiliikuntaan.

Sasin pohjoisen purovarsilehdon lähivaluma-alueiden virtaama nykytilassa on 1180 l/s ja virtaama kasvaa 5,2 %. Sasin eteläisen purovarsilehdon valuma-alueen virtaama nykytilassa on 585 l/s ja kasvaa 10 %. Eteläisemmän purolehdon valuma-alue on pieni, joten vaikutus voi olla jopa kohtalainen, mikäli vallunnan kasvu ja sen vaikutukset kohdistuvat suojelun perusteena oleville luontotyypeille, eikä alueella toteuteta kaavamääräyksissä esitettyjä hulevesien hallintatoimenpiteitä. Hallintatoimenpiteet on kuitenkin kirjattu kaavamääräyksiin ja yleismääräysten mukaisesti mm. hulevesien määrä ja laatu pidetään vähintään nykytilan tasolla myös osayleiskaavan rakennuttua. Tällöin vaikutuksia ei muodostu. Vaikutuksien ehkäiseminen etenkin rakentamsvaiheessa on tärkeää. Myös yleismääräyksiin kirjatut rakentamisen vähimmäisetäisyydet rantaviivasta ehkäisevät muodostuvia vaikutuksia. Virkistyskäytöstä aiheutuvien haittojen ei arvioida lisääntyvän Natura-alueella, sillä osayleiskaavoitettavalla, maa- ja metsätalousvaltaisella alueella on arkiliikuntaan ja myös muuhun virkistyskäyttöön huomattavasti paremmin soveltuvia alueita. Purovarsilehto on jyrkkärinteinen ja vaikeakulkuinen, eikä alueella ole erityisiä virkistyskäyttöä tukevia rakenteita.

Sarkkilanjärven lähivaluma-alueiden virtaama on nykytilassa 10855 l/s ja virtaama kasvaa 0,7 %. Virtaamaan verrattuna kasvu on pieni. Sarkkilanjärven Natura-alueen suojelun perusteena ei ole luontotyyppiä, eikä suojelun perusteena olevien lintulajien elinympäristöihin arvioida kohdistuvan merkittäviä vaikutuksia. Virkistyskäytön aiheuttamien häiriöiden kasvu linnustolle arvioidaan vähäiseksi, sillä alueella on nykytilanteessa hyvät virkistyskäyttörakenteet, joilta linnuston tarkkailu tapahtuu ja joilta näkymä vesialueelle on erinomainen. Natura-alueen läheisyyteen ei ole myöskään osoitettu uusia rakennuspaikkoja.

Matalusjoen virtaama on 6585 l/s ja muutos nykytilanteeseen on hyvin pieni. Todennäköisiä vaikutuksia Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille ei aiheudu. Koska vesistövaikutukset ovat epätodennäköisiä, ei alueen suojelun perusteena oleville lajeille myöskään arvioida kohdistuvan vaikutuksia. Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen ympäristöön on osoitettu lisäksi Matalusjoen ranta-alue, jolla tehtäviä rakentamishankkeita ja maaperän muokkausta koskevissa toimenpiteissä tulee kaavamääräyksen mukaisesti kiinnittää erityistä huomiota hulevesivaikutuksiin ja rakentamishankkeista, jotka eivät vaadi viranomaisen lupaa, tulee tehdä luonnonsuojelulain 37 §:n mukainen Natura-ilmoitus ELY-keskukseen. Lisäksi kaavassa on osoitettu Matalusjoen valuma-alue, jolla ehkäistään Matalusjokeen kohdistuvaa kuormitusta mm. maa- ja metsätaloutta, eläintenpitoa, rakentamista, maaperän muokkausta

ja jätevesiä koskevissa hankkeissa. Tällä alueella rakentamishankkeista, jotka eivät vaadi viranomaisen lupaa, tulee tehdä luonnonsuojelulain 37 §:n mukainen Natura-ilmoitus ELY-keskukseen. Määräyksien vaikutus Natura-alueelle on positiivinen nykytilanteeseen verrattuna. Kaavan yleismääräyksissä on myös osoitettu rakentamisen vähimmäisetäisyyksistä rantaviivasta; minimietäisyys ranta-alueelle on 15 m ja muun rakentamisen etäisyydet tätä suurempia (vähintään 20–80 metriä rakennuksen koosta riippuen). Virkistyskäytöstä aiheutuvien haittojen ei arvioida lisääntyvän myöskään Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueella, sillä osayleiskaavoitettavalla, maa- ja metsätalousvaltaisella alueella on runsaasti arkiliikuntaan ja muuhun virkistyskäyttöön paremmin soveltuvia alueita. Alue myös sijoittuu kohtalaisen kauas tiivistyvän asuinrakentamisen alueista, joilta tavanomainen arkiliikunta ei ulotu Natura-alueelle saakka.

Alueilla, joilla virtaama kasvaa alle 5 % virtaaman muutoksesta ei aiheudu haitallisia vaikutuksia. Muilla alueilla vaikutuksia Natura 2000 -alueisiin voidaan vähentää viivyttämällä muodostuvaa valuntaa suurentuneen määrän verran. Vaikutuksia Natura-alueiden suojelun perusteena oleville luontotyypeille arvioidaan muodostuvan lähinnä Huutisuo-Sasi Natura-alueella uusien rakennuspaikkojen rakentamisvaiheessa, mikäli hulevesien hallintatoimenpiteitä ei toteuteta. Mikäli hallintatoimenpiteet toteutuvat kaavamääräysten mukaisina ei vaikutuksia arvioida muodostuvan.

Tarkastellun osayleiskaavan vaikutukset Huutisuo-Sasin, Sarkkijärven ja Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueiden suojeluperusteisiin eivät ole merkittäviä eikä varsinaista LsL 35§:n mukaista Natura-arviointia siten ole tarpeen laatia. Johtopäätöksen edellytyksenä kuitenkin on, että erityisesti Huutisuo-Sasin Natura-alueelle sijoittuvan Sasin puronvarsilehdon kanssa samalle valuma-alueelle sijoittuvien, suojelun perusteena olevien luontotyyppien yläpuolisten rakennuspaikkojen rakentamisvaiheessa tulee kiinnittää erityistä huomiota hulevesien käsittelyyn ja johtamiseen ja viivyttää muodostuvaa valuntaa.

Lähteet:

Airaksinen, O. & Karttunen, K. (1998). Natura 2000 -luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus.

FCG 2023: Kristiinankaupunki-Nokia 400+110 kilovoltin voimajohtohanke, Luonnonsuojelulain 65§:n tarkoittama asianmukainen arviointi, Pinsiön-Matalusjoki (FI0356004)

FCG. (2020a). Sasin Aurinkopellon asemakaavan Natura-arviointi. Hämeenkyrön kunta.

FCG (2020b). Pinsiö-Elovaara 110kV voimajohdon ympäristöselvitys. Raportti.

Hämeenkyrön kunta. Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma –kaavan valmisteluvaiheen aineisto.

Hämeenkyrön kunta. (1992). Sasi-Mahnala yleiskaava. Saatavissa: <https://www.hameenkyro.fi/palvelut/asuminen-ja-ymparisto/maankaytto-ja-kaavoitus/voimassa-olevat-kaavat> (25.5.2021)

Juntunen, P. (2007). Hulevesien kemiallinen saostus. Vesitalous 5/2007.

Leskinen, P., & Vilminko, H. (2019). Rakennustyömaiden vesienhallinnan keinoja savimailla. Vesitalous 2/2019.

Liikennevirasto (2013). Teiden ja ratojen kuivatuksen suunnittelu, liikenneviraston ohjeita 5/2013, Helsinki 2013.

Maanmittauslaitos MML. Karpalo-karttapalvelu. (31.5.2021)

Ramboll. (2020). Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava. Kaavakartta ja -määräykset. Hämeenkyrön kunta.

Suomen ympäristökeskus SYKE. Luontotyyppien esittelyt. Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luontotyytit/Luontodirektiivin_Luontotyytit/Luontotyyppien_esittelyt (25.5.2021)

Suomen ympäristökeskus SYKE. VALUE Valuma-alueiden rajaustyökalu. Saatavissa: <http://paikkatieto.ymparisto.fi/value/> (31.5.2021)

Valtioneuvoston päätös. (2018). Huutisuo-Sasin Natura-alueen tietolomake. Valtioneuvoston päätös 2018 tietojen tarkistamisesta ja verkoston täydentämisestä. Saatavissa: <http://paikkatieto.ymparisto.fi/natura/2018/tietolomakkeet/FI0309008.pdf> (luettu 19.5.2021)

Valtioneuvoston päätös. (2018). Sarkkilanjärven Natura-alueen tietolomake. Valtioneuvoston päätös 2018 tietojen tarkistamisesta ja verkoston täydentämisestä. Saatavissa: <http://paikkatieto.ymparisto.fi/natura/2018/tietolomakkeet/FI0309006.pdf> (19.5.2021)

Valtioneuvoston päätös. (2018). Pinsiön-Matalusojen Natura-alueen tietolomake. Valtioneuvoston päätös 2018 tietojen tarkistamisesta ja verkoston täydentämisestä. Saatavissa: <http://paikkatieto.ymparisto.fi/natura/2018/tietolomakkeet/FI0356004.pdf> (19.5.2021)

Ympäristöministeriö. (2013). Vaikutusten arviointia Natura-alueilla koskevia ohjeita.

10 Liitteet

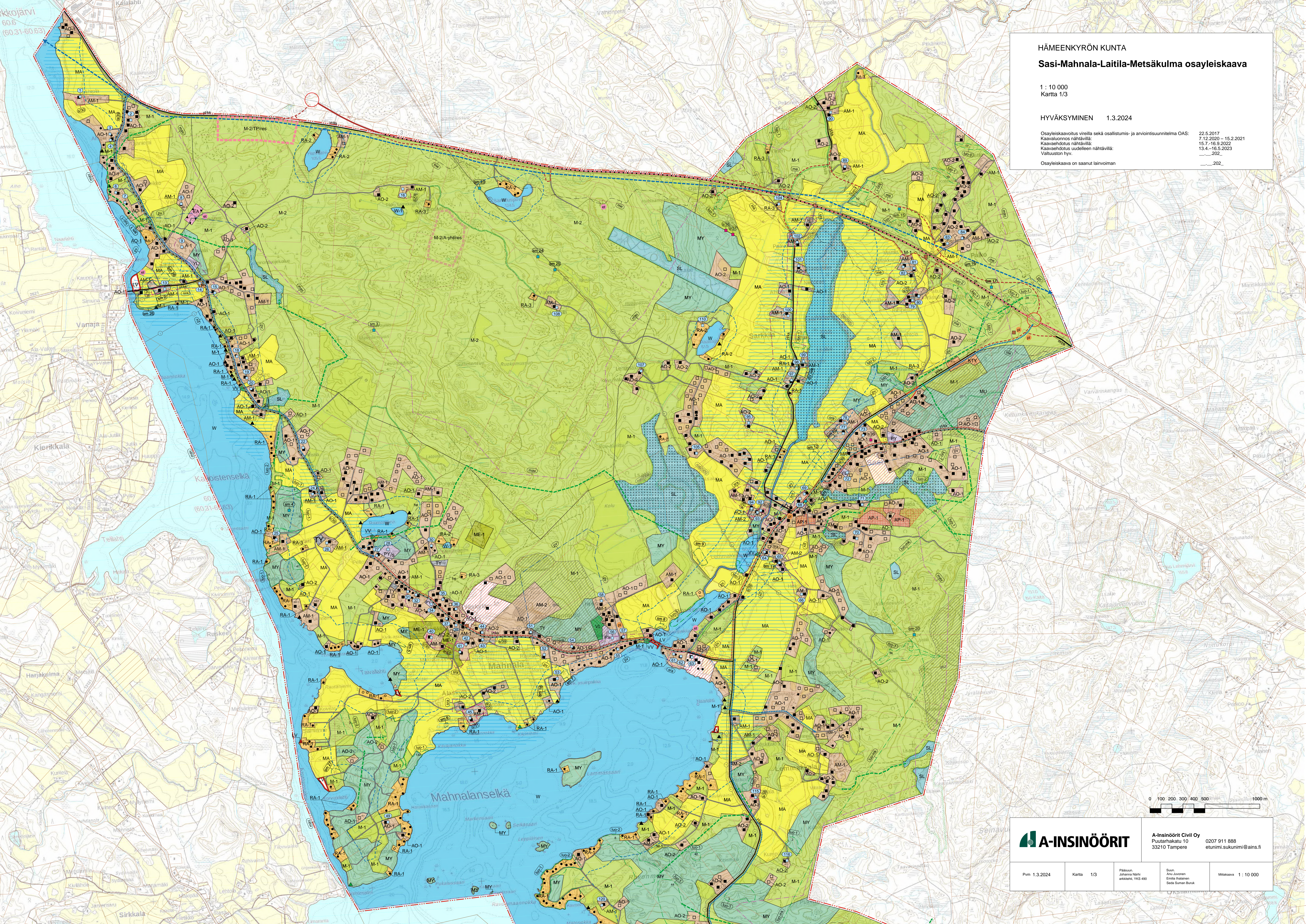
1. Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava 1.3.2024.
2. Valuma-aluekartta

HÄMEENKYRÖN KUNTA
Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

1 : 10 000
Kartta 1/3

HYVÄKSYMINEN 13.3.2024

Osayleiskaavotus vireillä sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma OAS: 22.5.2017
Kaavaluonnos nähtävillä: 7.12.2020 – 15.2.2021
Kaavaehdotus nähtävillä: 15.7.-16.9.2022
Kaavaehdotus uudelleen nähtävillä: 13.4.-16.5.2023
Valtuuston hyväksyntä: 2024
Osayleiskaava on saanut lainvoiman

A-Insinöörit Civil Oy
Puutarhakatu 10
33210 Tampere
0207 911 888
etunimi.sukunimi@ains.fi

Pvm 1.3.2024	Kartta 1/3	Pääsuunnittelija Jukka Nieminen arkkitehti, YKS 490	Suunnittelijat Anni Juononen Emilia Peltanen Seda Sunan Burak	Mittakaava 1 : 10 000
--------------	------------	---	--	-----------------------

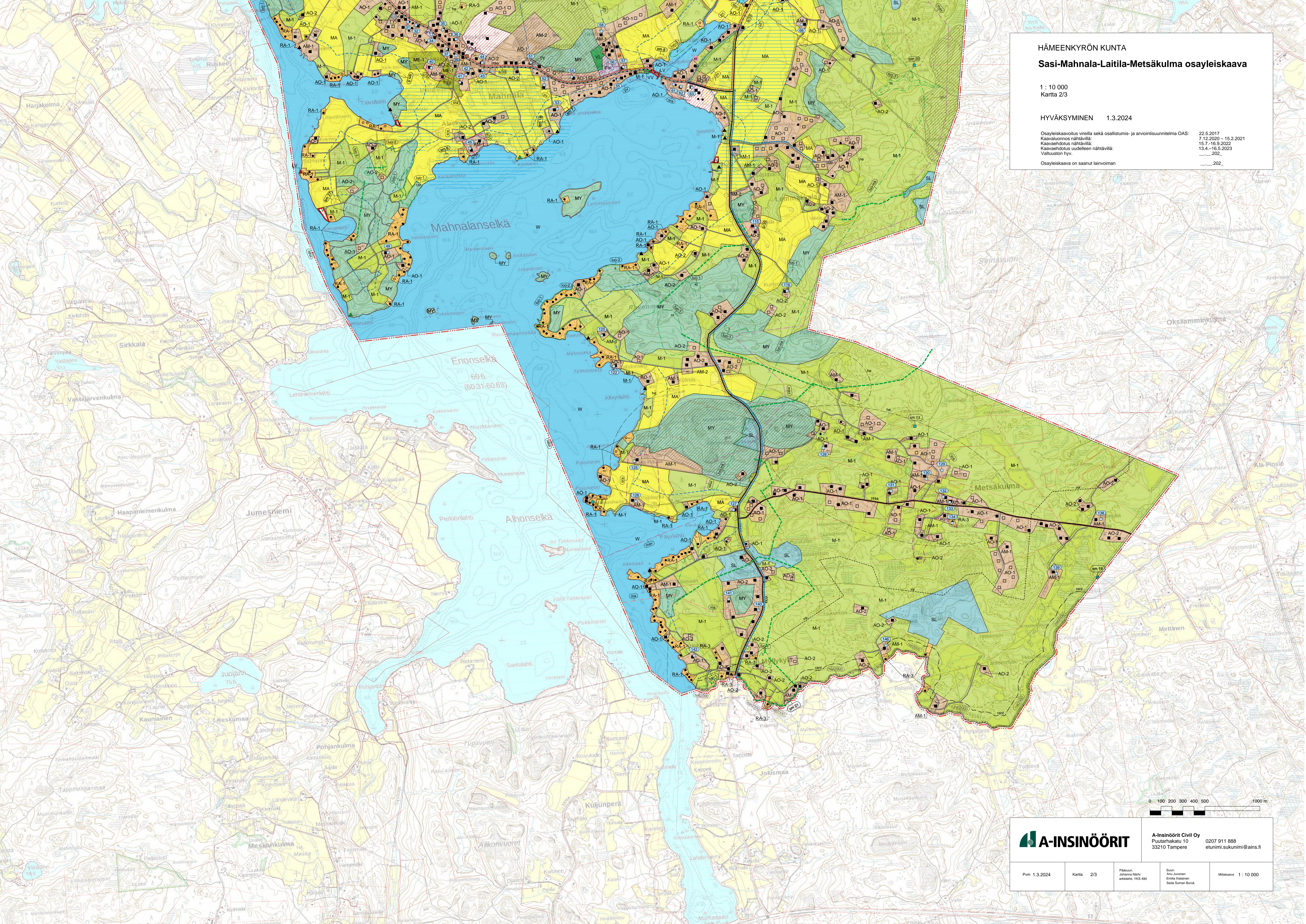
HÄMEENKYRÖN KUNTA
Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

1 : 10 000
 Kartta 2/3

HYVÄKSYMINEN 1.3.2024

Osayleiskaavotus vireillä sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma OAS: 22.5.2017
 Kaavaluonnos nähtävillä: 7.12.2020 – 15.2.2021
 Kaavaehdotus nähtävillä: 15.7.-16.9.2022
 Kaavaehdotus uudelleen nähtävillä: 13.4.-16.5.2023
 Valtuuston hyväksyntä: _____ 202_

Osayleiskaava on saanut lainvoiman _____ 202_

A-INSINÖÖRIT

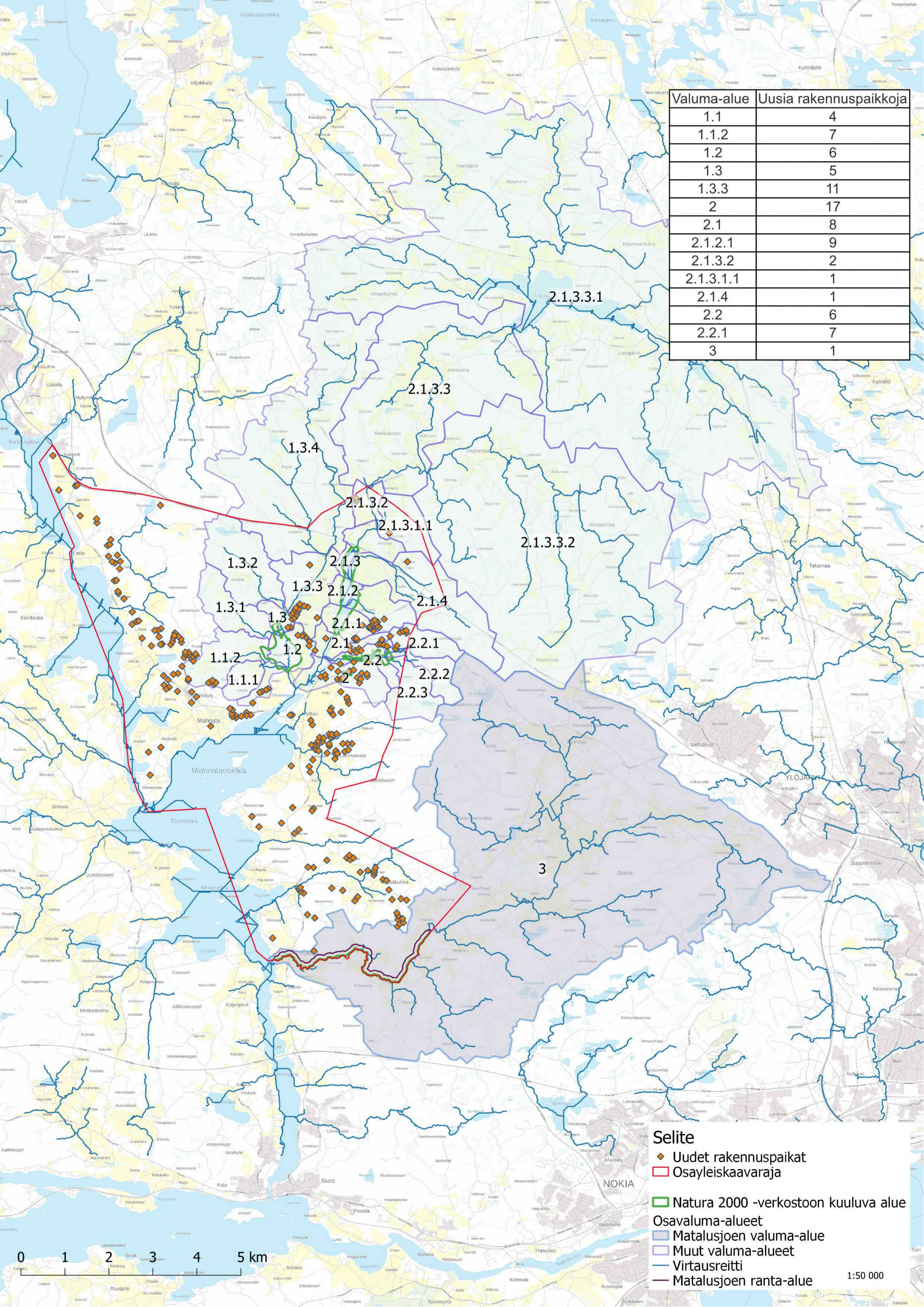
A-Insinöörit Civil Oy
 Puutarhakatu 10
 33210 Tampere

0207 911 888
 etunimi.sukunimi@ains.fi

Pvm 1.3.2024   Kartta 2/3   Pääsuunnittelija Anniina Nanni, YKS 490   Suunnittelijat Anniina Nanni, Emilia Palanen, Seda Sumari, Bunk   Määräys 1 : 10 000

Valuma-alue	Uusia rakennuspaikkoja
1.1	4
1.1.2	7
1.2	6
1.3	5
1.3.3	11
2	17
2.1	8
2.1.2.1	9
2.1.3.2	2
2.1.3.1.1	1
2.1.4	1
2.2	6
2.2.1	7
3	1

Selite

- ◆ Uudet rakennuspaikat
- ▭ Osayleiskaavaraja
- ▭ Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue
- Osavaluma-alueet
- ▭ Matalusjoen valuma-alue
- ▭ Muut valuma-alueet
- Virtausreitti
- Matalusjoen ranta-alue

1:50 000

Hämeenkyrön kunta
kirjaamo@hameenkyro.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 6.3.2024

Lausunto; Päivitetty Natura-arvioinnin tarpeen selvittäminen, Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulman osayleiskaava, Sarkkilanjärven, Huutisuo-Sasin ja Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000 -alueet, Hämeenkyrö

Hämeenkyrön kunta on pyytänyt 6.3.2024 Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskukselta) lausuntoa päivitetystä Natura-arvioinnin tarpeen selvittämisestä (päiväys 1.3.2024), joka liittyy Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavaan. Lausuntopyynnön mukaan raportti Natura 2000 -arviointivelvollisuuden selvittämisestä on päivitetty 30.11.2023 käydyn viranomaisneuvottelun sekä ELY-keskuksen 27.11.2023 Natura-arvioinnin tarpeen selvityksestä antaman lausunnon pohjalta. Alkuperäisen selvityksen on päivittänyt A-Insinöörien selvitykseen pohjautuen FCG Finnish Consulting Group Oy. Raporttiin on liitetty ELY-keskuksen lausunnon mukaisesti päivitetty kaavakartta (päiväys 1.3.2024), johon arviointi perustuu.

Taustaa

ELY-keskus katsoi 27.11.2023 antamassaan lausunnossa, että ilman ELY-keskuksen ko lausunnossa edellyttämiä täydennyksiä kaavamääräyksiin, tulisi kaavan vaikutuksista laatia varsinainen luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi. Mikäli kaavaa täydennettäisiin lausunnon kaavamääräysten täydentäminen -kappaleessa esitetysti, vaikuttaisi riittävältä, että Natura-arvioinnin tarpeen selvitystä täydennettäisiin em. lausunnon arvioinnin täydentäminen -kappaleessa eritellysti.

ELY-keskuksen lausunto

Kaavamääräysten täydentäminen

Kaavan laadinnan edetessä ELY-keskus on korostanut, että Pinsiön-Matalusjokea ja sen lähialueita koskevien kaavan merkintöjen ja määräyksien tulee antaa selkeitä, täsmällisiä ja vaikuttavia ohjeita kuormituksen ehkäisemiseen, jotta joessa elävän raakun elinolosuhteet saadaan tehokkaimmin turvattua. Myös varjostavan puuston säilymisen ohjaaminen on katsottu oleelliseksi jokiveden pysymiseksi raakulle optimaalisen viileänä.

ELY-keskuksen 27.11.2023 antamassa lausunnossa edellyttämät täydennykset, mm. kaikkea rakentamista koskeva 15 metrin minimietäisyys joenuomasta sekä suositus peltojen kautta vuoden kasvipeitteisistä

2.4.2024

suojavyöhykkeistä ja metsien käsittelemättömistä suojavyöhykkeistä Pinsiön-Matalusjoen valuma-alueella, on viety kaavakartan kaavamääräyksiin. ELY-keskuksen lausunnossaan esiin nostamat kaavamääräyksiä täydennystarpeet mm. luonnonsuojelulain pykälänumerointien ja oikeiden sanamuotojen osalta voidaan todeta huomioidun ja päivitetyn 1.6.2023 voimaan tulleen luonnonsuojelulain (9/2023) mukaisiksi kaavakartalle. Samoin myös rakentamisaikaisten hulevesien hallintaa koskevaa määräystä Natura-alueiden valuma-alueilla on täydennetty ELY-keskuksen edellyttämällä tavalla.

Erityisen ongelmallisena ELY-keskus piti 27.11.2023 antamassaan lausunnossa M-1 -merkinnän (maa- ja metsätalousvaltainen alue) alueella mahdollista rakentamista Pinsiön-Matalusjoen ranta-alueella. Merkinnän mahdollistamien uusien eläinsuojien, lannan varastointitilojen, jaloittelualueiden, ratsastuskenttien tai kasvihuoneiden rakentaminen ranta-alueelle voisi aiheuttaa erityisen suurta kiintoaines- ja ravinnekuormitusta Pinsiön-Matalusjokeen niin hankkeen rakentamisen aikana kuin rakentamisen jälkeen hankkeen toiminnan aikana. 30.11.2023 järjestetyssä viranomaisneuvottelussa kävi ilmi, että Hämeenkyrön kunnan ympäristönsuojelumääräykset rajaavat ELY-keskuksen kuormittaviksi katsomia toimintoja seuraavasti: ”Uusien eläinsuojien ja ulkotarhojen sekä ratsastuskenttien pitää sijaita vähintään 100 metrin etäisyydellä vesistöstä, 25 metrin päässä valtaojasta...”. Sekä Pinsiön-Matalusjoen rant- että va -merkintöjä koskeviin kaavamääräyksiin viranomaisneuvottelun jälkeen lisättyä viittausta kunnan ympäristönsuojelumääräysten huomioimisesta ELY-keskus pitää riittävänä, aiemmin esittämänsä rant- aluetta koskevan rakentamiskiellon sijaan, yhdessä kaavan yleismääräysten kanssa ehkäisemään M-1 -merkinnän alueelle mahdollisen rakentamisen ja toimintojen haitallisia vaikutuksia.

Kaavamääräyksiä on kehitetty ELY-keskuksen näkemyksen mukaan varsin onnistuneesti tavoiteltuun suuntaan kaavan laadinnan edetessä.

Arvioinnin täydentäminen

ELY-keskus toteaa, että Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvittämisen tarkoituksena on selvittää, voidaanko Natura-alueiden suojeluperusteisiin kohdistuvien merkittävien vaikutusten mahdollisuus sulkea pois. Mikäli merkittävien vaikutusten mahdollisuutta ei voida sulkea pois, on tehtävä Natura-arviointi.

ELY-keskus katsoi 27.11.2023 antamassaan lausunnossa, ettei raportissa ollut tunnistettu kaavamerkintöjen (mm. M-1 ja MY) ja niitä koskevien määräysten mahdollistamien toimien vaikutusmekanismeja, ja edellytti vaikutusten arvioinnin täydentämistä. Huutisuo-Sasin Natura 2000 -alueeseen rajautuvien kaavamerkintöjen mahdollistamien toimien vaikutuksia on päivitettyssä raportissa tarkasteltu ELY-keskuksen näkemyksen mukaan riittävällä tavalla, mutta kriittisimmäksi katsotun Pinsiön-Matalusjoen osalta M-1 -merkinnän vaikutusten arviointi puuttuu edelleen. M-1 -merkinnän vaikutusmekanismien tunnistamisen ja vaikutusten arvioinnin dokumentointi suhteessa erityisesti sekä Pinsiön-Matalusjoen pikkujokien ja purojen luontotyyppeihin, että raakkuun olisi ollut perusteltua, vaikka merkinnän

2.4.2024

mahdollistaman rakentamisen yksityiskohdista ei kaavoitusvaiheessa olekaan tarkempia tietoja ja haitallisten vaikutusten rajaamiseksi on annettu erityisiä kaavamääräyksiä. M-1 -merkinnän alueella on kuitenkin mahdollista kasvihuone- ja marjanviljelyyn, kauppapuutarhoihin, maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen ml. eläinsuojien rakentaminen, huomioiden osayleiskaavan yleismääräykset rakennusten vähimmäisetäisyyksistä rantaviivasta. Lisäksi alueella sallitaan uusiutuviin energiaratkaisuihin liittyvä rakentaminen. ELY-keskus muistuttaa luvanvaraisten hankkeiden osalta arviointivelvollisuudesta lupamenettelyiden yhteydessä sekä toimenpiteitä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta ELY-keskukselle, mikäli toimet saattavat heikentää Natura-alueen suojeluarvoja. Edellä mainittu on kuvattu myös kaavan Pinsiön-Matalusjoen va- ja rant- merkintöjä koskevissa määräyksissä ELY-keskuksen edellyttämästi, vaikka luonnonsuojelulaista seuraavat velvollisuudet ovat voimassa kaavamääräyksistä ja arviointiraportissa todetusta huolimatta.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan muita ELY-keskuksen 27.11.2023 antamassa lausunnossa esiin tuomia, kaavan vaikutusarviointien luotettavuuteen liittyneitä puutteellisuuksia on korjattu raportin päivitettyyn versioon. Mm. Natura-alueiden suojeluperusteluontotyypeistä on esitetty Metsähallituksen Uljas-tietojärjestelmään tallennetut tiedot luontotyyppien tarkemmasta sijoittumisesta Natura-alueille, vaikka tietoja koskevat viitteet ovatkin osassa raporttia virheelliset ja lähdetieto puuttuu raportin lähdeluettelosta. Myös muutamia muita vanhentuneita tai epätasällisiä tietoja on jäänyt päivitettyyn raporttiin. ELY-keskus kuitenkin katsoo, että esitetty Natura-arvioinnin tarpeen selvittäminen on em. seikoista huolimatta keskeiseltä sisällöltään riittävä poissulkemaan kaavaratkaisun yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa aiheuttamat merkittävät, osayleiskaava-alueella sijaitseville Natura-alueille kohdistuvat vaikutukset, eikä varsinaista luonnonsuojelulain 35 §:n mukaista Natura-arviointia Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavan vaikutuksista tarvita.

Asian käsittely

Asia on käsitelty Pirkanmaan ELY-keskuksen Ympäristö ja luonnonvarat vastuualueen Luontoyksikössä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Marita Saksa-Lapikisto ja ratkaissut Luontoyksikön päällikkö Marja-Liisa Pitkänen. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti ja merkintä hyväksymisestä on asiakirjan lopussa.

Tiedoksi

Hämeenkyrön kunta, kaavoituspäällikkö Leena Lahtinen
Hämeenkyrön kunta, kaavasuunnittelija Anna-Maria Niilo-Rämä
A-Insinöörit, projektipäällikkö Johanna Närhi

Tämä asiakirja PIRELY/6711/2017 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PIRELY/6711/2017 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Pitkänen Marja-Liisa 02.04.2024 11:48

Esittelijä Saksa-Lapikisto Marita 02.04.2024 10:01

30.11.2023

Ehdotusvaiheen 2. viranomaisneuvottelu

Kohde	Hämeenkyrön kunta, Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava	
Aika	30.11.2023 klo 13-16	
Paikka	Teams-etäkokous	
Läsnä	Aino Hautala	Pirkanmaan ELY-keskus, kuntavastaava
	Esa Hoffren	Pirkanmaan ELY-keskus, alueidenkäyttö
	~~Pauliina Pelkonen~~	~~Pirkanmaan ELY-keskus~~
	~~Minna Huttunen~~	~~Pirkanmaan ELY-keskus~~
	Marita Saksa-Lapikisto	Pirkanmaan ELY-keskus, luontoyksikkö
	~~Tapio van Ooik~~	~~Pirkanmaan ELY-keskus~~
	~~Heidi Rauhamäki~~	~~Pirkanmaan ELY-keskus~~
	Hanna Djupsjöbacka	Pirkanmaan Liitto, maakunta-arkkitehti
	Annu Piesanen	Pirkanmaan Liitto, suunnittelija
	Vadim Adel	Pirkanmaan maakuntamuseo, arkeologia
	~~Miia Hinnerichsen~~	~~Pirkanmaan maakuntamuseo, rakennusperintö~~
	~~Antero Alenius/ uusi KJ~~	~~Hämeenkyrön kunta, kunnanjohtaja~~
	~~Ritva Asula-Myllinen~~	~~Hämeenkyrön kunta, elinympäristöjohtaja~~
	Leena Lahtinen	Hämeenkyrön kunta, kaavoituspäällikkö
	Anna-Maria Niilo-Rämö	Hämeenkyrön kunta, kaavasunnittelija
	Jari Luoma	Hämeenkyrön kunta, yhdyskuntatekniikka
	Janika Kanto	Hämeenkyrön kunta, ympäristötarkastaja
	~~Timo Mäkelä~~	~~Hämeenkyrön kunta, rakennustarkastaja~~
	~~Ylöjärven kaupunki, kaavoitus~~	
	~~Nokian kaupunki, kaavoitus~~	
	~~Ulla Riikka Pääskynkivi~~	~~Pirteva~~
	Seda Suman Buruk	A-Insinöörit, suunnittelija
	Johanna Närhi	A-Insinöörit, projektipäällikkö

1 Neuvottelun avaus

Esa Hoffren (ELY) toimii puheenjohtajana. Konsultti toimii sihteerinä ja laatii muistion. Kyseessä on ehdotusvaiheen toisen nähtävillälöön jälkeinen viranomaisneuvottelu.

Leena Lahtinen totesi kunnan tilannekatsauksen: kunta on käynnistänyt kaavan 2017 ja kunnan näkökulmasta kaavan laadinnassa ollaan loppusuoralla. Kaavoitus on kestänyt pitkään ja alueella tapahtuu muutoksia, saadaan uutta tietoa alueesta, alueella on tehty luonnonsuojelupäätöksiä kaavan laadinnan aikana, maanomistajat lohkovat tilojaan ja hakevat rakennuslupia. Kaava on ollut kahteen kertaan

nähtävillä ja kunnan tavoite on, että viranomaisneuvottelun jälkeen pystytään teknisesti viimeistelemään kaava hyväksymiskäsittelyyn. On tärkeää saada kaava hyväksytyä, kun alueella on kuitenkin voimassa vanhentunut yleiskaava, jota tällä hetkellä edelleenkin noudatetaan. Osa maanomistajistakin odottaa kaavan voimaan tuloa ja toisaalta osa epäilee jo, tuleeko kaava koskaan valmiiksi.

Puheenjohtaja piti hyvänä, että neuvottelu on järjestetty ja kunnalla on malttia vielä tehdä kaavasta mahdollisimman hyvä. On hyvä, että voidaan vielä katsoa viranomaisnäkökulmasta tarkistustarpeita. Käydään viranomaislausunnot ja Natura-alueisiin liittyvät asiat läpi.

2 Ehdotusvaiheen (2. nähtävilläolo) palautteet ja muutokset kaavaehdotukseen

Närhi esitteli tarkistetusta kaavaehdotuksesta saadut viranomaispalautteet ja muistutusten perusteella kaavakartalle tehdyt muutokset sekä Natura-tarvearvioinnista saadun lausunnon 27.11. perusteella kaavamääräyksiin tehtäviä muutoksia ja arviointiin tehtäviä tarkistuksia. Neuvottelussa pidetty esitys on muistion liitteenä.

3 Viranomaiskommentit

Pirkanmaan liitto

Kaava-alue on merkittävä kaavakohde maaseutuasumiseen ja vetovoimaiseen alueeseen liittyen. Kaava on Pirkanmaalla huomattavan laaja osayleiskaava, 62 km². Maakuntaliitto totesi jo lausunnotsa suunnitelman muuttuneen luonnonympäristön arvot paremmin huomioivaan suuntaan, kun Pinsiönkankaalla on aluevarauksia muokattu. Maakuntaliitto totesi, että ekokylä on ajatuksena hieno ja kannatettava. Se ei vain sijaitse aivan optimaalisesti. Se muodostaisi kaavan kuivanmaan mitoitusvyöhykkeelle 3 tiiviimmän rakennusryppään kauaksi koulusta ja päiväkodista, eli poikkeaa kaavan muusta mitoituksesta (1 rp/15 ha). Alueen saavutettavuus on heikko ja se on myös täydennetyssä vaikutusten arvioinnissa todettu. Maakuntaliitto vertasi tilannetta Kangasalan Rikun ekokylään, josta on vain muutama satametriä päiväkotiin ja joka on julkisella liikenteellä saavutettavissa. Olisi hieno nähdä ekokyläajatus jossakin muualla tämän kaavan alueella, mutta tämä sijainti tekee siitä ongelmallisen. Maasto on kalliota, mikä ei edistä myöskään viljelyä omiin tarpeisiin. Kangasalla kunta on osoittanut omistamistaan alueista maata ekokylälle hyvällä sijainnilla. Hanke edellyttää suunnittelutarveratkaisua, joten maakuntaliitto toivoo, että vielä seuraavissa lupaprosesseissa arvioidaan tarkemmin vaikutuksia.

Hämeenkyrön kunta: Alue on yksityisen maanomistajan mailla. Heillä on ollut ekokyläajatus jo useita vuosia kehitteillä. Toteutus voi olla epätodennäköistä, mutta kunta haluaa mahdollistaa sen. Leena Lahinen toi myös esille, Vesilahdella on ollut vähän vastaavanlainen hanke, jossa tehtiin 12 asunnon ekokylä viemäriverkostoston ulkopuolelle, ja laadittiin rakentamistapaohjeet. Asukasmäärän kasvaessa infran tarve sitten lisääntyi, eikä omat järjestelmät oikein tahtonut riittää. Tämä riski on kyllä kunnassa tiedostettu.

Pirkanmaan maakuntamuseo

Miia Hinnerichsen (Pirkanmaan maakuntamuseo, rakennusperintö) ei osallistunut neuvotteluun. Hän lähetti kommenttinsa sähköpostilla.

Kokonaisuus ja vaikutustenarviointi:

Aineisto on tarkentunut ja täydentynyt monin paikoin onnistuneesti. Rakennettua kulttuuriympäristöä ja maisemia koskeva vaikutustenarviointi on mielestäni nyt riittävä. Erityisen onnistunut on arvoalueille osoitettujen uusien rakennuspaikkojen vaikutuksia koskeva osuus.

Kaavamerkinnot ja määräykset:

Positiivista, että rakennetun kulttuuriympäristön arvoalueen merkintään (sra) on selitteeseen lisätty aiemmin puuttunut: alue, jolla ympäristö säilytetään.

Yleiskaavamerkinnät ja -määräykset luettelosta puuttuu indeksinumero **Säilytettävä rakennus tai rakennusryhmä** (vaaleansininen neliö) -merkinnästä. Muissa vastaavissa merkinnöissä on indeksinumero (esim. Muu kulttuuriperintöalue /-kohde ja Muinaismuistoalue /-kohde).

Kaavamerkinnät **Säilytettävä rakennus tai rakennusryhmä** (vaaleansininen neliö) ja **Rakennetun kulttuuriympäristön arvoalue** (sra) perustuvat samaan ensin kunnan ja sitten A-Insinöörien laatimaan selvitykseen, jota on kaavan valmistelun aikana päivitetty, viimeksi vuonna 2023. Kaavaselostuksessa ja yleiskaavamerkinnät ja -määräykset luettelossa olevat viittaukset ko. selvityksen tulisi yhdenmukaistaa. Nyt paikoin viitataan vuonna 2022 valmistuneeseen selvitykseen ja paikoin vuonna 2023 valmistuneeseen, jolloin voi saada virheellisen kuvan kahdesta eri selvityksestä.

Edellä mainitut vähäiset korjaukset toivoisin vielä tehtävän aineistoon ennen hyväksymiskäsittelyä.

Närhi totesi, että kyseiset muutokset tehdään kaava-asiakirjoihin.

Arkeologinen kulttuuriperintö, Vadim Adel:

Muinaisjäännösalueiden rajaukset korjattu lausunnon mukaisesti. Muinaisjäännösten rajojen näkyvyyttä ja luettavuutta sekä historiallisen tien merkinnän selitys tulisi vielä parantaa kaavakartalla. Sm-määräystekstissä oleva virhe on korjattava. Selostuksen karttakuva on päivitettävä (sekä sm- että s-aluemerkinnät). Ja kaavakartalla selitteisiin on lisättävä kohdemerkinnän lisäksi myös osa-alueen viivamerkintä. Pienimmät muinaisjäännösalueet voi esittää myös kohdemerkinnällä, jos aluerajaus on kovin pieni erotuakseen kaavakartalla.

Teams viesti: Muu kulttuuriperintöalue /-kohde, s - määräysteksti: "Muu kulttuuriperintökohde. Alueella olevat historialliset rakenteet on säilytettävä. Suuremmista kohdetta koskevasta suunnitelmista tulee neuvotella alueellisen vastuumuseon kanssa."

Vadim Adel poistui kokouksesta klo 14:20.

Neuvottelun jälkeinen kommentti: Kaavaehdotuksen uusimmassa versiossa esitetty s-kohdemerkinnän (muu kulttuuriperintökohde) määräys sopii vain kylätonttien alueille; se ei sovi pistemäisille kohteille (esim. rajamerkeille).

Pirkanmaan ELY-keskus

Alueidenkäyttö, Esa Hoffren:

Kaavakartalle olisi hyvä lisätä mittakaavajana ja pdf:ssä auttaisi kaavaan tutustumista, jos tasoja voisi sammuttaa. (Konsultti: tarkistimme tämän neuvottelun jälkeen; tasot saa sammutettua, mutta käytössä pitää olla Adobe Acrobat)

Luonnonympäristön vastuualue Marita Saksa-Lapikisto:

Natura-tarvearviointi on tehty ja siitä annettu ELY:n lausunto 27.11.2023. Saksa-Lapikisto kävi Natura-tarvearvioinnin ja kaavamerkintöjen muutostarpeet läpi lausunnon avulla:

- Jätevesien käsittely: Pidetään kaavaan tehtyä lisäystä hyvänä. Jäteveden käsittelyn liittyvä määräys on tosi tärkeä, jotta kuormitus Matalusjokeen pysyy mahdollisimman vähäisenä. Raakku elää nimenomaan alajuoksulla. Kaavan yleismääräykset ohjaavat rantarakentamisen etäisyyttä, mutta Matalusjoen uomaa varten tarvitaan selkeä 15 m rakentamaton alue, jolloin voidaan varmistua, ettei rakentamisen aikana aiheudu kiintoainekuormitusta Matalusjokeen. Tämä on todella tärkeää tuoda täsmällisesti näkyviin, jolloin se ohjaa suunnittelemaan rakentamisen suoraan yli 15 päähän rannasta.
- M-1 merkintä on ongelmallinen, kun se mahdollistaa rakentamista ranta-alueella kuten eläinsuojia ja kasvihuoneita, jotka voivat aiheuttaa paljonkin vesistökuormitusta. M-1-alueen rakentamisen

määrää voi olla vaikea arvioida, mutta on tuotava kuitenkin esiin tarvearvioinnin raportissa yhtenä vaikuttajana. Valuma-alueeseen olisi hyvä lisätä suositukset peltojen suojavyöhykkeistä tai metsänkäsitteilyn suojavyöhykkeistä. Metsäkeskuksen metsänkäsitteilyä koskevassa ohjeessa (löytyy nettisivulta) on edellytetty 45 m suojavyöhykettä. Voidaan todeta, että LSL:n pykäläkorjaukset tulee konsultin esittelyn perusteella tehtyä.

- Ilmoitusvelvollisuus on voimassa joka tapauksessa, mutta on hyvä olla informatiivisena myös kaavamääräyksessä. Natura-määräykseen ehdotettu korjaus LSL 34 §:n mukaisesti on hyvä, pykälässä kielletään nimenomaan suojelun perusteena olevien arvojen merkittävä heikentäminen.
- ELY pitää tärkeänä kaavamääräysten kirjaamista suoraan Natura-tarvearviointiraporttiin. Silloin arvioitsijankin tulee huomioida kaikki kaavamerkinnot ja -määräykset ja niihin liittyvät vaikutusmekanismit, jotka nyt on jäänyt vaillinaisiksi.
- On ollut vaikea saada Metsähallituksesta luontotyypeistä lisätietoja. Ne on välttämätöntä lisätä arviointiin ja arvioida vaikutukset.
- Täydennykset on tehtävä kaavaan tai tulee tehtäväksi Natura-arviointi. Mikäli kaavaa täydennetään, voidaan täydentää myös Natura-tarvearvioinnin raporttia. Natura-tarvearviointista tulee selkeästi ilmetä, että merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueisiin ei synny.
- Natura-tarvearvio on itsenäinen asiakirja, joten kaava on hyvä liittää siihen. Näin lukijan ei tarvitse myöskään hyppiä asiakirjojen välillä.

Hämeenkyrön kunta:

15 m rakentamaton vyöhyke joenrannassa on OK, mutta koko rant-alueen 100 m rakennuskieltoalue on ristiriidassa muiden kaavamääräysten kanssa. Alueella on toimivia maatiloja sekä vakituksia ja loma-asuntoja. Koko M-1 alueen rakennuskielto rant-alueen sisällä voi johtaa korvausvelvollisuuksiin toimiville maatiloille. Peltojen ja metsien suojavyöhykesuositukset voidaan merkitä ELY:n lausunnon mukaisesti suosituksena kaavakartalle, mutta metsälaki pitää huomioida metsäsuunnitelmassa. Ei ole tarvetta siirtää metsälakiä tähän kaavaan, koska ne tulee suoraan metsänomistajille metsänkäsitteily-suunnitelmien kautta.

Hoffren:

Arvioinnin täydentämistarve on selkeästi todettu. Tästä voidaan pitää vielä erillinen palaveri ennen hyväksymiskäsittelyä.

Rant-määräyksessä on todettu, että alueella ei ole tutkittu rantarakentamisen edellytyksiä. Tämä tarkoittaa jatkossakin poikkeamistarvetta rannan suunnittelun tarpeesta. Se pitää mainita jatkotoimenpiteissä.

Hämeenkyrön kunta:

Matalusjoen varteen on osoitettu vain olemassa olevia rakennuspaikkoja. Alue kuuluu kuivanmaan mitoituksen piiriin ja rakennuspaikat on osoitettu ranta-alueen ulkopuolelle tai ei lainkaan, jolloin niitä voisi hakea suunnittelutarveratkaisulla ranta-alueen ulkopuolella.

Hautala:

Kaava on todella laaja kokonaisuus ja ollaan loppusuoralla. On kuitenkin erittäin tärkeä keskustella näistä kysymyksistä, ennen kuin kaavaa viedään hyväksymiseen asti. ELY-keskus on nostanut esille kolme merkittävää asiaa:

- Käyttötarkoituksen muutokset loma-asunnoista vakituiseen asumiseen: ELY toivoo, että kaava olisi laadittu sillä tarkkuudella, ettei ole tarvetta poikkeamisiin. Nyt kaavassa annetaan vielä mahdollisuus, onko nyt ratkottu riittävästi. Poikkeamisen edellyttäminen tulee merkitä myös kaavamääräykseen. Kun näitä alkaa muuttamaan vakituiseen asumiseen, vaikuttaa se myös maankäytön kokonaisuuteen.

- Vierasmajojen koko: Erillispientalojen alueella (AO-1) on sallittu 60 m² koko on tarpeettoman suuri ja vastaa loma-asunnon kokoa. Mikä on vierasmaja määritelmä tai ero sivuasuntoon? Vierasmajan/sivuasunnon määritelmä tulee kirjata selostukseen. Maanomistajat alkavat varustella vierasmajoja asunnoiksi.
- Virkistysalueet: Yleiskaava on kunnan suunnittelun väline, sillä suunnitellaan virkistysalueiden riittävyys. Kunta tekee aloitteen virkistysalueiden sijainnista, eikä näitä tule tehdä yksityisen maanomistuksen ehdoilla.

Hämeenkyrön kunta:

- Käyttötarkoituksen muutokset: Kunnassa pohdittiin sitä, että on selkeä, että nämä hoidetaan poikkeamisluvalla ranta-alueella. Se voidaan lisätä kaavamääräyksenä, mutta siinä voisi olla riskiä ristiriitaihin lakimuutosten ja niitä seuraavan rakennusjärjestyksen muutoksen takia. Tällä hetkellä rakennusjärjestyksessäkin edellytetään poikkeamismenettelyä.
- Muu talusrakennus voisi olla myös vierasmajan kokoinen kuten autotalli, harrastetila. Siellä on niin paljon vanhoja rakennuspaikkoja, että on ajateltu kaavamääräyksen ohjaavan näin pienimittakavaisempaan rakentamiseen ja tulisi useita rakennuksia rakennuspaikalle yhden ison sijaan. Tämän on myös ajateltu tämän mahdollistavan rakennusperinnön säilyttämistä ja vähentävän tarvetta purkaa vanhoja rakennuksia.
- Virkistysalueet: Pinsiön suunnassa on neuvoteltu maanomistajien kanssa virkistysalueiden (metsäalueet) hankkimisesta kunnalle. Prosessit ovat tosi hitaita.

Hoffren:

Kaava on hyvä väline virkistysalueiden pitkän ajan tavoitteiden esiin tuomiseksi. Poikkeamismenettelyn oikeusvaikutus jää epäselväksi, tulisi kirjata selkeästi määräyksiin. Laaditusta liitekartasta 24 ei selviä, onko alueella viemäri. Tavoitteena tulee olla kestävä aluekehitys. Enimmäisvaikutukset täytyy arvioida tarkemmin. Nyt aineistoista ei ilmene, miten edullisuusvyöhyke vaikuttaa käyttötarkoitusten muutoksiin. 60 k-m² vierasmaja on ranta-alueella suuri, kun rannat ovat valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita. Eri rakennustyyppien kesken eriteltyt rakennusoikeudet, voisi johtaa siihen, että vaikutukset pystytään hallitsemaan paremmin. AO-alueiden lomarakennusten muutokset vakituiseen asumiseen olisi hyvä tuoda vaikutusten arvioinnissa tarkemmin esille. Paine käyttötarkoitusten muutoksiin tulee lisääntymään.

Hämeenkyrön kunta:

Ranta-alueen määräys Matalusjoen pitää ratkaista. Käyttötarkoituksen muutoksista ollaan kunnassa yhtä mieltä. AO-alueilla on olemassa olevia lomarakennuksia. Viiden kilometrin etäisyydellä koulusta on osoitettu loma-asuntoja AO-alueina, ja ne on ollut kaavassa alusta asti AO-alueita. AO-alueilla 60 k-m² vierasmajaa ei pidetä suurena, koska muutenkin rakennuspaikoilla rakennusoikeus on suurempi ja vierasmajat luvitetaan talusrakennuksina.

AO-alueilla on muutama kymmenen loma-asuntoa erityisesti Laitilassa ja Mahnalassa.

Maakuntaliiton Annu Piesanen poistui kokouksesta klo 15:01.

ELY-keskuksen Luontoyksikkö:

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita (luo) on epäselvästi numeroitu. Jää käyttäjälle ongelmalliseksi, miten nämä on luokiteltu, ja mitkä luontoselvityksestä on tuotu kaavakartalle. Kohteiden kuvauksia on myös haastava löytää luontoselvityksestä. Olisi hyvä kirjata kunkin kohteen arvopeusteet kaavaselostukseen sekä tieto, millä perusteella ne on valittu kaavakartalle. Selvityksiä on tehty kahtena eri vuotena. Metsälakikohteet, vesilain mukaiset ja luonnonsuojelulakiin perustuvat tulisi nostaa erikseen esille, sillä luo-merkinällä on kuvattu myös muita luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita kohteita.

A-Insinöörit, Närhi: Luontoselvitys on valitettavasti erittäin epäselvä. Kaavakartalla numerointi seuraa luontoselvitystä, kaavaan ei ole tehty uutta numerointia.

Hämeenkyrön kunta:

Alueet on numeroitu kylittäin/alueittain luontoselvityksessä. Ensin pitää hakea alue ja sitten vasta sitten numero.

ELY-keskuksen Luontoyksikkö:

Olisi hyvä pohtia, että numerointi ja kaavaselostuksen luettelo olisi kaavan käyttäjälle selkeä. Kaavaselostuksesta olisi tärkeä ilmetä, millä perusteella kaavakartalle nostetut kohteet on sinne valittu. Erityisesti viranomaisten tunnistamat kohteet tulisi merkitä kaavakartalle luontoselvityksen tekijän tunnistamien arvokohteiden lisäksi. Luontoselvittäjältä voi tarvittaessa kysyä. Selostuksessa on luettelo, joten sinne voisi täydentää vain luontoselvityksen sivunumeron, mistä kohteen kuvaus löytyy ja miksi juuri nämä kohteet on valittu kaavaan. Todettiin, että luontoselvityksessä kohteen kuvaus sisältää lähinnä alueella esiintyvät lajitiedot.

Keskusteltiin vielä rant-määräyksestä ja maa- ja metsätalouteen liittyvän rakentamisen ohjauksesta. Närhi toi esille, että esim. jaloittelualueet ja ulkotarhat määrätään kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä sijoittamaan vähintään 100 m etäisyydelle vesistöistä. Kaavamerkintöihin voisi lisätä viittauksen ympäristönsuojelumääräyksiin. ELY toi esille, että maa- ja metsätalouteen liittyvät isommat jätevesivaikutukset ja riskit kuin tavalliseen asumiseen.

Sovittiin, että kunta ja konsultti valmistelee ehdotuksen kaavamääräysten muutoksista koskien rant- ja M-1-merkinnän ongelmia. Natura-tarvearviointia täydennetään.

Minna Huttunen (Pirkanmaan ELY-keskus, liikenne vastuualue) ei osallistunut neuvotteluun. Hän on lähettänyt kommenttinsa sähköpostilla: *Kaavaehdotus on maantieverkon osalta ok. Pirkanmaan ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuurivastuualue pitää yleiskaavan yleismääräystä valtatie 3 kehittämishankkeen huomioisesta MRL:n mukaisissa lupamenettelyissä tärkeänä.*

Liikenne vastuualue haluaa kuitenkin vielä yleisesti muistuttaa, että kaikista maanteiden varrelle sijoituvista MRL:n mukaisista lupahakemuksista on aina pyydettävä ELY-keskukselta nk. naapurin lausunto <https://www.ely-keskus.fi/lausunto-naapurin-kuulemisesta>.

4 Muut asiat

Ei käsitelty muita asioita.

5 Jatkotoimenpiteet

Kunta ja konsultti valmistelee käsitellyistä asioista ehdotuksen, josta pidetään tarvittaessa erillisiä työpalavereita. Esitys päivitettävistä kaavamääräyksistä ja päivitetty Natura-tarvearviointi toimitetaan ELY-keskukselle kommentoitavaksi.

6 Neuvottelun päättäminen

Kokous päättyi klo 15:55.

Muistion laati,

Johanna Närhi

Liite 1
Liite 2

Viranomaisneuvottelun esitys
Kaavakartta

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

Tarkistettu ehdotus (2. nähtävilläolo) muistutukset ja vastineet

---

Kaavaselostuksen liite 26

1.3.2024

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

SISÄLLYSLUETTELO

1	Muistutus (108-416-2-183)	2
2	Muistutus (108-415-4-109)	3
3	Muistutus (108-416-1-131)	4
4	Muistutus (108-416-7-122, 108-416-7-123).....	5
5	Muistutus.....	6
6	Muistutus (108-407-2-96, 108-407-2-85, 108-407-2-80, 108-417-2-35)	8
7	Muistutus (108-414-3-67)	11
8	Muistutus (108-416-10-44)	12
9	Muistutus.....	13
10	Muistutus.....	14
11	Muistutus (108-414-2-62)	15
12	Muistutus (108-416-7-101)	16
13	Muistutus (108-416-1-155)	17
14	Muistutus (108-416-2-168)	19
15	Muistutus (108-426-1-43)	20
16	Muistutus (108-417-3-140)	21
17	Muistutus (108-416-2-59)	22
18	Muistutus (108-417-3-74)	23
19	Muistutus (108-416-1-114)	24
20	Muistutus (108-426-3-264, 108-426-3-278).....	25
21	Muistutus (108-416-2-188)	26
22	Muistutus (108-416-2-96, 108-416-2-97).....	27
23	Muistutus (108-417-10-0, 108-417-10-4, 108-417-10-5, 108-417-10-6)	28
24	Muistutus (108-420-1-39)	29
25	Muistutus (108-437-1-14)	30
26	Muistutus (108-416-2-150)	31
27	Muistutus (108-416-2-122)	32

28	Muistutus (108-415-4-122)	33
29	Muistutus (108-414-3-44)	34
30	Muistutus (108-417-1-81, 108-415-2-117, 108-415-3-45, 108-415-3-51)	35
31	Muistutus (108-414-5-12)	36
32	Muistutus (108-416-26-3, 108-416-3-23).....	37
33	Muistutus (108-416-2-125, 108-416-2-99).....	38
34	Muistutus (108-414-2-127)	39
35	Muistutus (108-417-5-80)	40
36	Muistutus (108-416-20-32)	41
37	Muistutus (108-416-7-105)	42
38	Muistutus (108-414-2-123)	44
39	Muistutus (108-425-2-82, 108-425-2-65, 108-425-2-72, 108-425-2-33)	45
40	Muistutus (108-415-1-35, 108-416-1-175, 108-415-4-87).....	46
41	Muistutus (108-415-2-29, 108-415-1-27, 108-415-2-125, 108-415-2-87, 108-415-1-26, 108-415-3-25)....	48
42	Muistutus (108-426-4-14, 108-426-1-171, 108-415-2-118, 108-416-8-6)	51
43	Muistutus (108-416-25-0)	55
44	Muistutus (108-416-2-170)	57
45	Muistutus (108-414-2-6X)	59
46	Muistutus (108-414-2-70, 108-409-6-23, 108-409-11-58, 108-414-2-73, 108-414-2-71, 108-409-9-27)....	61
47	Muistutus (108-414-2-41)	63
48	Muistutus (108-414-3-93)	64
49	Muistutus.....	65
50	Muistutus (108-417-4-109)	66

Karttaotteet: Karttapaikka.fi, Maanmittauslaitos 2023

5 Muistutus

Kaavaehdotus perustuu laadittuihin selvityksiin, viranomais- ja osallispalautteisiin ja maanomistajien tasapuoliseen kohteluun kunkin alueen ominaispiirteet, arvot ja muut olosuhteet huomioiden.

Kotinvuoren uudet rakennuspaikat (3 kpl):

Maakuntakaavan aluerajaukset ovat yleispiirteisiä ja kuntakaavoituksella ja kaavan yhteydessä laadittujen selvitysten perusteella voidaan tarkentaa yleispiirteiseksi tarkoitettua maakuntakaavaa. Osayleiskaavaa varten laaditun luontoselvityksen mukaisesti metsälain kalliikohteet on otettu huomioon osayleiskaavassa. Uudet rakennuspaikat voidaan osoittaa kaavaehdotuksessa Kotinvuoren kupeeseen, sillä alue on maaperäkartan mukaan moreenia ja kalliomerkinät sijoittuvat korkeammille maastokohdille. Näin ollen kolmen rakennuspaikan sijoittamisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia geologisesti arvokkaaseen kohteeseen. Myös maakuntaliittoa ja alueellista ELY-keskusta on kuultu kaavatöön kuluessa viranomaisyhteistyössä.

Pinsiönkangas, uudet rakennuspaikat (9 kpl):

Uusista rakennuspaikoista 4 kpl sijoittuu Sasi-Palkontien varteen olemassa olevan rakentamisen ja entisten maa-ainesottoalueiden yhteyteen, entuudestaan ihmistoiminnan vaikutuksen alaisille alueille. Viisi muuta rakennuspaikkaa sijoittuu Sasin tien tuntumaan Pinsiönkankaan reuna-alueelle, jolloin rakentaminen ei pirsto tai katkaise virkistyskäytön yhteyksiä tai estä maakunnallisen virkistyskäytön mahdollisuuksien toteuttamista. Pohjavesialueilla on voimassa pohjaveden muuttamis- ja pilaamiskielto ja pohjavesialueet on huomioitu osayleiskaavassa pv-merkinnällä ja pohjaveden suojelua edistävin kaavamääräyksin. Myös Hämeenkyrön kunnan rakennusjärjestys ohjaa rakentamista pohjavesialueilla. Alue sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen reunalla, eikä pientalorakentaminen aiheuta merkittäviä maisemallisia vaikutuksia tälle laajalle maisemakokonaisuudelle, kun rakennuspaikat sijoittuvat olemassa olevaa kylärakennetta laajentaen suojaisaan metsäympäristöön, eikä niiden toteuttaminen tule vaikuttamaan maisemaa rajaavien metsänreunojen näkyymiin. Lisäksi neljän rakennuspaikan ryhmän itäpuolella maasto nousee edelleen rakennuspaikkoja korkeammalle Ketunkivenkankaalle, joten rakennuspaikat sijoittuvat myös lähimaisemassa maisemarakenteeseen luontevasti ja kylän rakentamisperinteen mukaisesti Sasintien varteen. Pinsiönharjun geologisesti arvokkaalla harjualueella (ge1) on otettu huomioon luontoarvot osayleiskaavaa varten laadittujen luontoselvitysten mukaisesti. Miharin pohjavesialueen, maakuntakaavan Pinsiönkankaan virkistysalueen ja geologisesti arvokkaan harjualueen laajuus huomioiden osayleiskaavassa osoitetun kahdeksan pientalon rakennuspaikan vaikutus kokonaisuutena tarkastellen alueen arvoihin on vähäinen. Kyseisten Pinsiönkankaan vakituisten asuntojen rakennuspaikkojen osoittaminen turvaa maanomistajien tasapuolista kohtelua. Rakennuspaikat sijaitsevat lähellä päiväkotia ja ovat siten perusteltuja palveluiden saatavuuden näkökulmasta ja vetovoimaisia.

Virkistysalueiden tarve on tunnistettu ja kunta pyrkii lisäämään niitä maanhankinnan keinoin. Kaava-alue on maaseutualueetta, jolle on tyypillistä yksityinen maanomistus ja kunnan on kohdeltava maanomistajia tasapuolisesti. Yksityisen maa- tai metsätalousmaan osoittaminen yleiseen virkistyskäyttöön on varsin haasteellista. Koko kaava-alueen pinta-alasta osoitetaan rakentamiseen vain noin 12 % ja maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi noin 72 % kokonaispinta-alasta eli alue säilyy edelleen hyvin maaseutumaisena ja luonnontilaisia alueita on runsaasti.

Maanomistajien yhdenvertainen kohtelu:

Maanomistajien yhdenvertainen kohtelu toteutuu samanlaisissa olosuhteissa olevien maanomistajien kesken. Sekä kuivanmaan että ranta-alueen mitoituksessa on otettu huomioon maiseman ja luonnonympäristön arvot rakennuspaikkojen määrää vähentävänä tekijänä. MA-pellot vähentävät rakennusoi-keutta merkittävästi. Tällaisten maanomistajien kohdalla on rakennuspaikkojen määrää kohtuullistettu suuren MA-peltopinta-alan vuoksi keskeisellä paikalla. He myös edistävät näiden alueiden maisemanhoitoa ja rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä.

Lemmakkala:

Rakennuspaikat on sijoitettu maisema-arvot huomioiden peltojen reuna-alueille, metsäsaarekkeisiin noudattaen alueen perinteisestä rakennustapaa. Maisemallisesti tärkeiden, laajojen peltoaukeiden säilymistä edistetään MA-merkinnöin ja tärkeiden maisemaa rajaavien metsänreunojen säilyttäminen on otettu huomioon rakennuspaikkojen sijoittelussa. Osayleiskaavassa on annettu rakentamista ohjaavia määräyksiä maisema-arvojen kannalta erityisen tärkeille näkymäalueille ja kaavan yleismääräyksissä rakentamista ohjaavia suunnittelumääräyksiä sekä määräyksiä maisemaa ja kulttuuriympäristöä koskien. Määräykset koskevat esimerkiksi rakennusten sijaintia ja suuntausta, sijoittamista maastoon, rantamaiseman luonnonmukaisuutta, suojaisten pihapiirien muodostamista, rakennuksen sopeuttamista ympäristöön sijoitukseltaan, kooltaan ja ulkomuodoltaan sekä julkisivumateriaaleja ja väritystä. Rakennettu kulttuuriympäristö on osa Hämeenkyrön valtakunnallisesti arvokasta maisemaa. Alueella on useita arvokkaita kylä-, rakennus- ja perinnebiotooppikohteita. Annettuja kaavamääräyksiä noudattamalla pienimittakaavainen asuntorakentaminen sopeutuu maiseman arvoihin. Myös alueellinen vastuumuseo on lausunnossaan maininnut, että kaavaehdotus täyttää hyvin kaavalle asetut tavoitteet alueen merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen vaalimisesta. Lisäksi vastuumuseo on todennut laaditun maisemaselvityksen ja kulttuuriympäristöselvityksen tarjoavan riittävät tiedot alueen rakennetun ympäristön ja maiseman arvoista osayleiskaavan laadinnan ja sen vaikutustenarvioinnin tueksi.

Hajarakentamisen vaikutukset:

Kunnanhallituksen kaavoitukselle asettamien tavoitteiden ja kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteiden mukaisesti yleiskaavoituksella turvataan pientalorakentamisen tulevaisuus ja laajeneminen kylämäisesti. Valtaosa rakennuspaikoista on sijoitettu olemassa olevaan asutukseen tai tiestöön tukeutuen. Kunta haluaa yleiskaavan tavoitteilla osoittaa, että kaavoitettava alue tulee olemaan asumisen, alueen elinkeinojen ja ympäristön kannalta kehittyvää ja arvonsa säilyttävää aluetta. Tämän takia asukasmäärän odotetaan alueella maltillisesti kasvavan, mikä toteuttaa kuntastrategian tavoitteita. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet lähtevät siitä, että merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa. Osayleiskaavassa osoitetut uudet rakennuspaikat toteutuvat vähitellen kysynnän ja tarjonnan mukaisesti, eivätkä aiheuta merkittävää yhdyskuntarakenteen hajautumista, vaan osaltaan turvaavat kaava-alueen kehittymisen mahdollisuuksia elinvoimaisena alueen vahvuuksia hyödyntäen ja asumismuotoja monipuolistaen. Kaavassa on kiinnitetty huomiota kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantamiseen. Joukkoliikenne edellyttää tiiviimpää asutusta, eikä todennäköisesti tulevaisuudessakaan palvele koko kaava-aluetta. Tehokas joukkoliikenne on mahdollista vain suurilla kaupunkiseuduilla. Lisääntyvät hybridiautot ja pientaloissa valmiina oleva latausinfra mahdollistavat sen, että yksityisautoilua ei alueella tule nähdä sellaisenaan päästölähteenä kuin se tähän mennessä on ollut.

Kaavaehdotukseen ei ole tarpeen tehdä muutoksia muistutuksen johdosta.

Hämeenkyrön kunta
kirjaamo
Härkikuja 7
39100 Hämeenkyrö
kirjaamo@hameenkyro.fi

Mielipide Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma oikeusvaikutteisen osayleiskaavan uudelleen nähtävillöoloon

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -alueella on ollut vireillä yleiskaavan laadinta vuodesta 2017 lähtien. Kaavaehdotus oli nähtävillä kesällä 2022. Verrattuna aiempaan uudelleen nähtävillä olevaan osayleiskaavaan on tehty merkittäviä heikennyksiä, jotka vesittävät huolellista valmistelutyötä ja osallisten kuulemista.

1. Kotinvuori

Kaavaselostuksen sivulla 192 sanotaan: *”Metsäkulmalla Kotinvuoren kupeeseen Kiepantien varteen on osoitettu kolme uutta rakennuspaikkaa. Ne vähentävät hieman maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jolla on erityisiä ympäristöarvoja, mutta kyse on pientalojen toteuttamisesta alavimmille maastokohdille, joten rakennuspaikoilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta Kotinvuoren geologisten arvojen säilymiseen.”*

→ Tämä on arvoalueen vähättelyä. Pirkanmaan maakuntakaavassa Kotinvuori on merkitty valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi (ge-2) sekä luonnon monimuotoisuuden ydinalueeksi. Maakuntakaavan ge2-alueiden suojelumääräyksessä sanotaan, että alueen erityispiirteitä haitallisesti muuttavat toimenpiteet ovat kiellettyjä. Rakentamisella olisi merkittävä ja peruuttamaton haittavaikutus alueen erityispiirteisiin. Haittojen korjaaminen jälkepäin on vaikeaa tai mahdotonta.

→ Hämeenkyrön kunta on aiemminkin yrittänyt myöntää Kotinvuorelle rakennuslupaa. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi päätöksen (diaarinumero 02379/11/4112), koska rakentaminen edistäisi haitallista yhdyskuntakehitystä ja vaikeuttaisi erityisten luonnonarvojen säilyttämistä.

→ Suunnitellut rakennuspaikat ovat maakuntakaavan vastaisia eivätkä täytä maankäyttö- ja rakennuslaissa asetettuja ehtoja eivätkä sovellu rakentamiseen. Ge-2-alueen arvot on turvattava noudattamalla maakuntakaavan ge-alueiden ja luonnon monimuotoisuuden ydinalueen suojelumääräyksiä.

2. Pinsiönkangas

Pinsiönkangas on merkitty Pirkanmaan maakuntakaavassa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäväksi harjualueeksi (ge-1 alue). Geologisesti arvokkaalle harjualueelle on osoitettu maakuntakaavan vastaisesti useita rakennuspaikkoja. Kaavoittaja lausuu s. 150: *”Maakuntakaavassa osoitettu Pinsiönkankaan laaja virkistysalue ja matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealue on osoitettu kaavassa pääosin maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityistä ulkoilunohjaamistarvetta (MU). Geologisesti arvokkaan harjualueen, Pinsiönharjun reunoille on osoitettu muutamia uusia rakennuspaikkoja (9 kpl). Pientalorakentamisen muuhun rakennuskantaan ja kyläalueeseen liittyvänä ei arvioida heikentävän alueen luonnetta ulkoilunalueena tai virkistyskäytön mahdollisuuksia, koska rakennuspaikat sijoittuvat harjualueen reunalle ja virkistysreitit pystytään*

rakennuspaikoista huolimatta järjestämään. Lisäksi pohjavesialueen määräys tulee huomioida alueen suunnittelussa.

→ On valitettavaa, miten vähättelevästi kaavoittaja suhtautuu Hämeenkyrön ge1- ja ge2-arvoalueisiin. Yhdeksän rakennuspaikkaa on merkittävää maankäyttöä. Suunnitellut rakennuspaikat ovat Pirkanmaan maakuntakaavan vastaisia eivätkä sovellu rakentamiseen.

Asutuksen levittyä virkistysalueista on pulaa. Seudulla liikkussa huomaa vähän väliä tulleensa jonkun pihapiirin vaikutusalueelle ja entinen metsä on kadonnut rakennusten, teiden ja nurmikenttien tieltä. Rakentaminen ja asutus aiheuttaa aina pysyvän haitan. Alueella liikkuvien marjastajien, sienestäjien ja ulkoilijoiden ympäristövaikutukset ovat luonnossa huomattavan pieniä, koska tällöin ekosysteemiin kohdistuu ihmisten aiheuttamaa häiriötä vain satunnaisesti.

Rakentamattomien alueiden merkitys on yhä tärkeämpi, koska ne elättävät suurta lajimäärää ja ihmiset tarvitsevat virkistäytymismahdollisuuksia. Nyt luonto joutuu koko ajan väistymään, kun maankäyttö nakertaa sitä joka puolella. On elintärkeää, ettei arvoalueille viellä rakentamista ja maankäyttöä että elinympäristöjä ei pirstota. Uhanalaisuudet ja lajikato on todellisuutta Hämeenkyrössäkin.

Pirkanmaan maakuntakaavassa *Kaavan vaikutukset ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen, Kulttuuriympäristöt, luonnonsuojelu, luonnon monimuotoisuus ja ekologiset yhteydet, virkistys ja matkailu* -kohdassa sanotaan (lihavointi allekirjoittajan):

*”Maakuntakaavassa on osoitettu yhtenäinen ylikunnallinen ulkoilureitistö. Virkistysalueet, luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet, arvokkaat geologiset muodostumat, luonnonsuojelualueet sekä viheryhteydet muodostavat verkoston, joka turvaa luonnonsuojelullisesti arvokkaiden alueiden säilymistä sekä ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. **VAT:n mukaisesti määräyksin sekä suunnitteluohjein pyritään ehkäisemään näiden yhtenäisten luonnonalueiden pirstoutumista.**”*

Kotivuorelle ja Pinsiönkankaalle suunnitellut rakennuspaikat ovat myös vastoin maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:ää. Lain mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteita ovat muun muassa yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuus, luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilyminen, ympäristönsuojelu ja ympäristöhaittojen ehkäiseminen ja luonnonvarojen säästeliäs käyttö.

Kaavoitusselostuksessa ei ole liioin selvitetty rakentamisen vaikutuksista Pinsiönkankaan pohjaveden laatuun ja pohjavesipinnan tasoon, jätevesien tai hulevesien johtamisen vaikutuksista tai suojakerroksista.
→ Ge1- eikä pohjavesialueelle ei tule suunnitella tai myöntää uusia rakennuspaikkoja.

3. Maanomistajien yhdenvertainen kohtelu

Kaavaselostuksen s 120 mukaan *”Osayleiskaavan ranta-alueita koskevaan emätilaselvitykseen perustuvan rakennusoikeuslaskelman perusteella ranta-alueelle on osoitettu 12 uutta rakennuspaikkaa, joista viisi rakennuspaikkaa ylittää emätilan laskennallisen rakennusoikeuden (Heiskalalle ei-omarantainen vakituinen rakennuspaikka Arostenniemeen, Alarautialle yksi rakennuspaikka Alhonnaimeen, Seppälälle yksi loma-asunnon rakennuspaikka Niemenmaalle, Isokauppilalle yksi loma-asunnon rakennuspaikka Taivallahdelle ja Mäkikauppilalle yksi loma-asunnon rakennuspaikka Taivallahden rannalle)”*.

→ Laskennallisesta rakennusoikeudesta poikkeamisessa täytyy ottaa huomioon yhdenvertainen kohtelu muiden omistajien kanssa. Mikäli tasapuolisuuden varmistaminen jää pelkästään kuulemisien ja hyvän suunnittelun varaan, voi se jatkossa tuottaa ongelmia, koska jokaisella lupapäätöksellä saattaa olla vaikutusta seuraaviin rakennuslupapäätöksiin, koska vastaavat lupahakemukset olisi käsiteltävä tasapuolisesti ja johdonmukaisesti. Rakennusoikeuden ylittäminen on Suomen perustuslain 6 §:stä ilmenevän yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen. Periaate edellyttää muun ohella, ettei alueiden omistajia kaavassa aseteta toisistaan poikkeavaan asemaan.

4. Lemmakkala

Kaavaselostuksen (s. 193) mukaan Lemmakkalaan on osoitettu runsaasti uusia rakennuspaikkoja, yhteensä 28 kpl, joista kolme rakennuspaikoista on sijoitettu maisemallisesti tärkeisiin näkymiin. Yksi on sijoitettu olemassa olevien metsäsaarekkeiden yhteyteen ja kaksi arvokkaan pellon reunalle.

→ Peltoihin rajautuvat metsät ja metsäsaarekkeet ovat olennainen osa arvokasta maisemakokonaisuutta. Pellot eivät ole irrallaan maisemasta vaan suhteessa niihin rajautuviin puihin ja maastonmuotoihin.

Lemmakkalan Pikkuniitunttiellä voi nähdä, miten maisemalle käy, kun maisemallisesti arvokkaan peltoaukean metsäsaarekkeelle rakennetaan. Rakennukset hallitsevat ja idylliset maisemat – jota kaavalla koetetaan varjella – ovat kadonneet.

→ Maisemallisesti tärkeiden näkymien varjeleminen edellyttää, ettei niiden reunoille metsiin tai metsäsaarekkeisiin rakenneta. Rakentaminen on sijoitettava soveltuvampiin paikkoihin.

→ Kaavaan on lisättävä tarkentavia kaavamääräyksiä, joissa veloitetaan maiseman vaalimisesta ja määrätään tontilla säilytettävästä puustosta sekä muita yleisiä määräyksiä. Suositukset eivät riitä kuten nykyinen rakentamissuuntaus on osoittanut. On tavallista, että rakennuspaikoilta kaadetaan puusto kokonaan.

5. Hajarakentamisen vaikutukset

Haja-asutuksen lisääminen on vastakkainen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteille keskittää ja tiivistää asutusta. Pientalorakentaminen pitäisi sijoittua kylämäisesti eikä pistemäisesti. Uudelleen nähtäville laitettu osayleiskaavaselostus on huononnut. Aiempi osayleiskaavaluonnos otti paremmin huomioon Hämeenkyrön ge1- ja ge2-arvoalueiden, arvokkaiden maisemien ja luontoarvojen säilymisen. Nyt uudelleennähtävillä oleva kaava voimistaa yhdyskuntarakenteen haitallista kehitystä.

Huomautettakoon, että muun muassa Ravonmaan ja Metsäkulman alue ei ole lainkaan joukkoliikenteen piirissä. Kaikki vuorot on viime vuosina lopetettu. Kaikki uudet rakennuspaikat perustuvat yksityisautoilun lisäämiseen. Hämeenkyrön kunta kuuluu Hinku-verkostoon, joka on lupautunut ottamaan päästövaikutuksia huomioon päätöksenteossaan. Tämä tahtotila pitäisi näkyä kaavoituksessakin. Miten joukkoliikenneyhteyksiä aiotaan parantaa ko. alueella?

Maankäytön muutoksista on aiheutunut jo nyt merkittävää luonnon monimuotoisuuden vähenemistä. Jokainen hajasijoitettu talo metsän viereen, metsään tai rantaan aiheuttaa tiettyjen lajien osalta menetettyä elinpiiriä ja lisää luonnon pirstoutumista ja lajien vakavaa uhanalaissuuntausta. Asutuksen vaikutukset ulottuvat satoja metrejä ympäröiviin alueisiin (mm. melu, lemmikit ja ihmisten vaikutuspiiri) ja aiheuttavat tiettyjen lajien katoamista ympäröiviltä alueilta pysyvästi. Esimerkiksi haukkojen pakoetäisyys ihmiseen on useita satoja metrejä. Yhteisvaikutukset näkyvät elonkirjon vähenemisenä ja luontokatona. Yleiskaavoituksen tulisi estää näitä ongelmia eikä lisätä niitä. Meillä on meneillään biodiversiteettikriisi ja se tulee huomioida kaikessa jatkosuunnittelussa.

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

Tarkistettu ehdotus (2. nähtävilläolo) muistutukset ja vastineet

---

Kaavaselostuksen liite 26

1.3.2024

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

SISÄLLYSLUETTELO

1	Muistutus (108-416-2-183)	2
2	Muistutus (108-415-4-109)	3
3	Muistutus (108-416-1-131)	4
4	Muistutus (108-416-7-122, 108-416-7-123).....	5
5	Muistutus.....	6
6	Muistutus (108-407-2-96, 108-407-2-85, 108-407-2-80, 108-417-2-35)	8
7	Muistutus (108-414-3-67)	11
8	Muistutus (108-416-10-44)	12
9	Muistutus.....	13
10	Muistutus.....	14
11	Muistutus (108-414-2-62)	15
12	Muistutus (108-416-7-101)	16
13	Muistutus (108-416-1-155)	17
14	Muistutus (108-416-2-168)	19
15	Muistutus (108-426-1-43)	20
16	Muistutus (108-417-3-140)	21
17	Muistutus (108-416-2-59)	22
18	Muistutus (108-417-3-74)	23
19	Muistutus (108-416-1-114)	24
20	Muistutus (108-426-3-264, 108-426-3-278).....	25
21	Muistutus (108-416-2-188)	26
22	Muistutus (108-416-2-96, 108-416-2-97).....	27
23	Muistutus (108-417-10-0, 108-417-10-4, 108-417-10-5, 108-417-10-6)	28
24	Muistutus (108-420-1-39)	29
25	Muistutus (108-437-1-14)	30
26	Muistutus (108-416-2-150)	31
27	Muistutus (108-416-2-122)	32

28	Muistutus (108-415-4-122)	33
29	Muistutus (108-414-3-44)	34
30	Muistutus (108-417-1-81, 108-415-2-117, 108-415-3-45, 108-415-3-51)	35
31	Muistutus (108-414-5-12)	36
32	Muistutus (108-416-26-3, 108-416-3-23).....	37
33	Muistutus (108-416-2-125, 108-416-2-99).....	38
34	Muistutus (108-414-2-127)	39
35	Muistutus (108-417-5-80)	40
36	Muistutus (108-416-20-32)	41
37	Muistutus (108-416-7-105)	42
38	Muistutus (108-414-2-123)	44
39	Muistutus (108-425-2-82, 108-425-2-65, 108-425-2-72, 108-425-2-33)	45
40	Muistutus (108-415-1-35, 108-416-1-175, 108-415-4-87).....	46
41	Muistutus (108-415-2-29, 108-415-1-27, 108-415-2-125, 108-415-2-87, 108-415-1-26, 108-415-3-25)....	48
42	Muistutus (108-426-4-14, 108-426-1-171, 108-415-2-118, 108-416-8-6)	51
43	Muistutus (108-416-25-0)	55
44	Muistutus (108-416-2-170)	57
45	Muistutus (108-414-2-6X)	59
46	Muistutus (108-414-2-70, 108-409-6-23, 108-409-11-58, 108-414-2-73, 108-414-2-71, 108-409-9-27)....	61
47	Muistutus (108-414-2-41)	63
48	Muistutus (108-414-3-93)	64
49	Muistutus.....	65
50	Muistutus (108-417-4-109)	66

Karttaotteet: Karttapaikka.fi, Maanmittauslaitos 2023

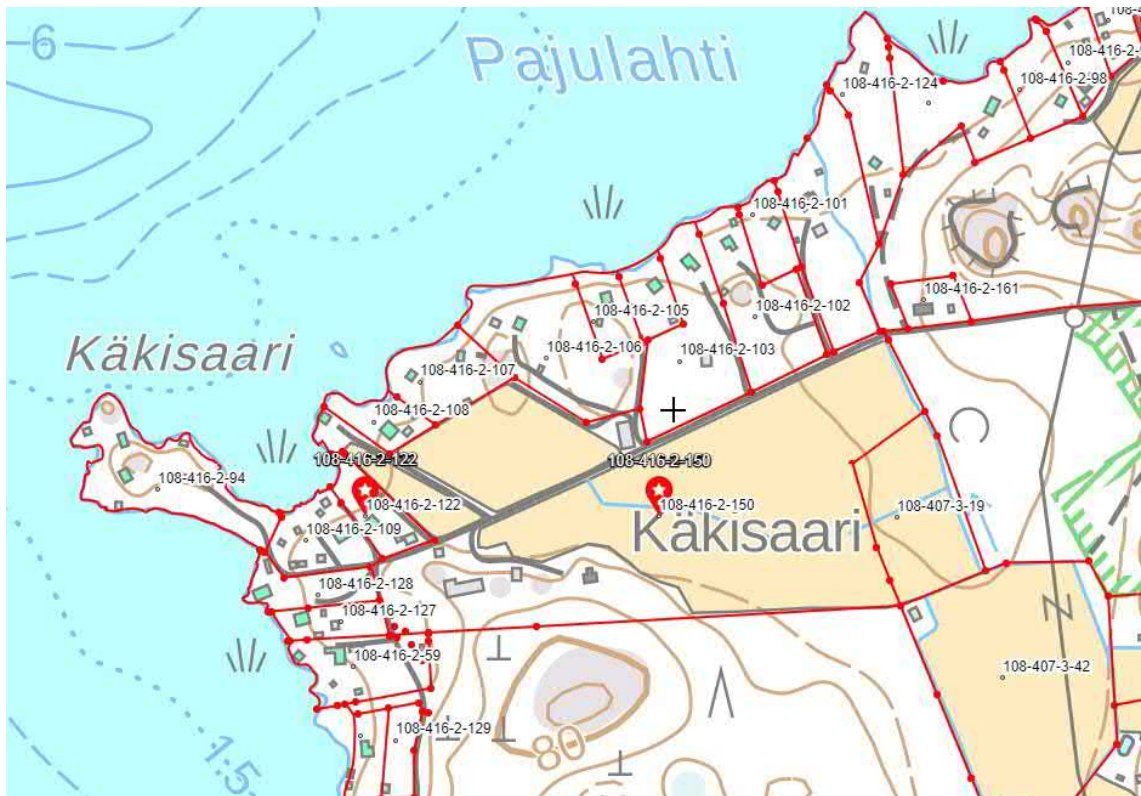
27 Muistutus (108-416-2-122)

Muistutus koskee tilaa 108-416-2-150, muistuttaja on ilmeisesti naapuri tilalta 108-416-2-122.

Käkisaaren tilan peltoalueet on pääasiassa merkitty osayleiskaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi M-1. Pieni osa pellosto on merkitty AO-2-alueeksi. Kaavamerkinnällä ei oteta kantaa M-1-alueilla, onko alue metsää, peltoa, laidunta, ruohonkasvatusta tai muuta maa- ja metsätalouteen liittyvää toimintaa. On myös naapuruston etu, että tilalle voidaan rakentaa tarvittavat kone- ja eläinsuojat. Hevosten laiduntaminen on maaseudulla ja maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla sallittu noudattaen kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä, jotka ovat voimassa osayleiskaavatilanteesta huolimatta. Kotieläinten pitoa koskevat vesiensuojelutoimet on määritetty kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä (luku 6, 23 §). Nyt laadittavalla osayleiskaavalla ei ole tarpeen asettaa tiukempia suojaetäisyysvaatimuksia /määräyksiä kaava-alueen maanomistajille, kuin mitä kunnassa on voimassa yleisesti.

Kunnalla ei ole tiedossa suunnitelmia moottoriradan rakentamisesta alueella. Maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla ei ole kieltoa moottorikäyttöisten ajo- tai työkoneiden käytöstä. Kaavamerkintää maa- ja metsätalousvaltaisella alueella ei ole tarve muuttaa.

Kaavaehdotukseen ei ole tarpeen tehdä muutoksia muistutuksen johdosta.

Lähettäjä: HKY Kirjaamo
Lähetetty: tiistai, 2. toukokuuta 2023 8:07
Vastaanottaja: HKY Kaavoitus
Aihe: VL: Muistus/lausunto, Pajulahden rehevöityminen
Liitteet: Hevosten laidunalue.pdf

-----Alkuperäinen viesti-----

Lähettäjä: Lähetetty: tiistai, 2. toukokuuta 2023 7:58
Vastaanottaja: HKY Kirjaamo <kirjaamo@hameenkyro.fi>

Aihe: Muistus/lausunto, Pajulahden rehevöityminen

Aihe:

Kunnanhallituksen kokous 27.3.2023 §73 Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma Oikeusvaikutteinen osayleiskaava, ehdotus (14.3.2023)

Alue mitä muistutus koskee:

Käkisaari 108-416-2-150 (ainakin vielä kesällä vuonna 2022) Käkisaaren tien molemmin puolin olevat pellot.

Koko ranta-alue on vapaa-ajan asuntoja vierä vieressä ja peltojen käyttötarkoituksen muutos aiheuttaisi kohtuutonta haittaa nykyisille asukkaille ja Pajulahden veden laadulle.

Käkisaaren tilan uusi omistaja vaihtui kesällä 2022 ja tiettävästi hevosia on tulossa useampikin laiduntamaan peltoja.

1. Viljelyspellojen käyttötarkoituksen muutos.
2. Hevosten laiduntaminen
3. Auto- tai muu moottorirata pelloille
4. Suoja-etäisyys laitumilta vesistöön 200m

1.1 Käyttötarkoituksen muutos.

Voidaanko yleensäkin laiduntaa hevosia kyseisillä viljelyspelloilla jotka ovat olleet kesantona viime vuodet?

1.2 Hevosten laiduntaminen.

Mikä on käytäntö nykyisellään eli kuinka lähellä vapaa-ajan tontteja saa hevosia laiduntaa? Kuinka lähellä saa hevostallit olla naapueita? Nyt näyttäisi siltä, että tallin etäisyys olisi n. 50m.

1.3 Sallitaanko peltoja käyttää autoille ym. moottoriajoneuvoille rata-ajoon.

Tiettävästi sellaistaakin jo suunnitellaan.

1.4 Suojaetäisyys vesistöihin ehdotus >200m.

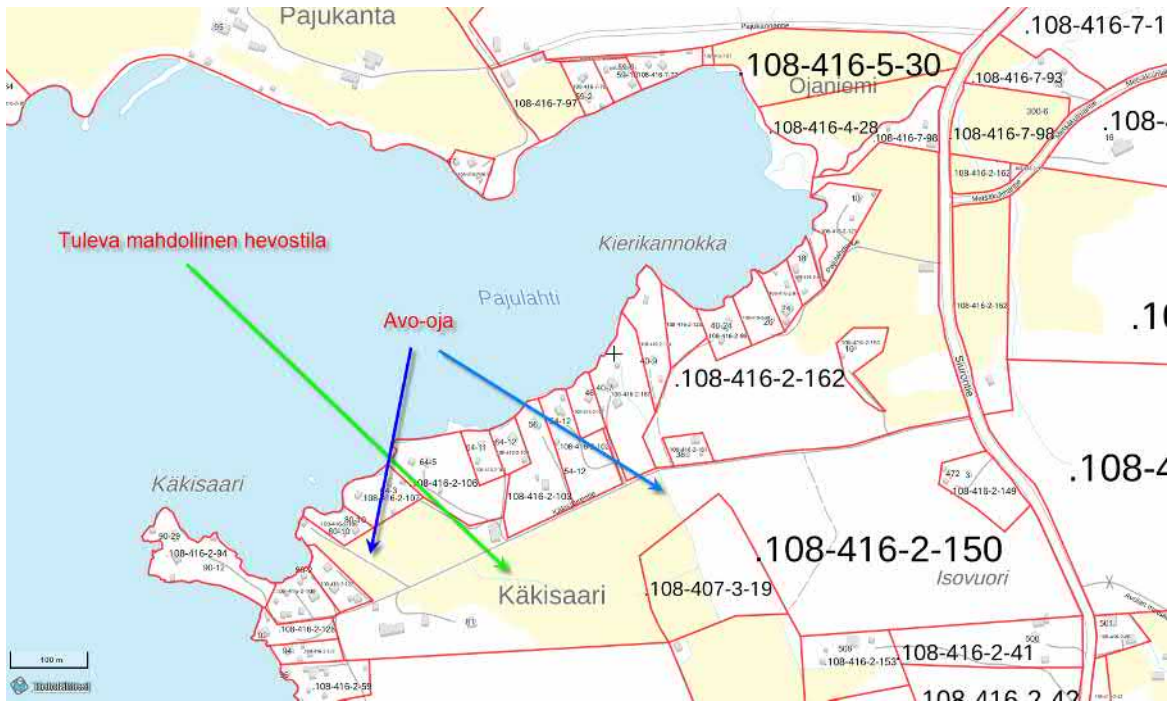
Viereisillä pelloilla laiduntavat hevoset aiheuttaisivat hajuhaittoja, karpäsiä ja paarmoja yms.

Pelloilta johtaa avo-ojat suoraan matalaan Pajulahteen.

Lahdessa ei vesi kierrä lainkaan jolloin sen rehevöityminen lisääntyy pelloilta tulevista ulosteista sisältävistä hulevesistä johtuen.

Suoja-alue voisi edes jonkin verran rajata virkistyskäytössä olevaa Pajulahden veden ravinne- ja bakteerikannan kasvamista.

Entäpä imeytyskenttä ojiin? Rajoittaako se edes bakteerien virtaamista pelloilta järveen?

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

Tarkistettu ehdotus (2. nähtävilläolo) muistutukset ja vastineet

---

Kaavaselostuksen liite 26

1.3.2024

Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

SISÄLLYSLUETTELO

1	Muistutus (108-416-2-183)	2
2	Muistutus (108-415-4-109)	3
3	Muistutus (108-416-1-131)	4
4	Muistutus (108-416-7-122, 108-416-7-123).....	5
5	Muistutus.....	6
6	Muistutus (108-407-2-96, 108-407-2-85, 108-407-2-80, 108-417-2-35)	8
7	Muistutus (108-414-3-67)	11
8	Muistutus (108-416-10-44)	12
9	Muistutus.....	13
10	Muistutus.....	14
11	Muistutus (108-414-2-62)	15
12	Muistutus (108-416-7-101)	16
13	Muistutus (108-416-1-155)	17
14	Muistutus (108-416-2-168)	19
15	Muistutus (108-426-1-43)	20
16	Muistutus (108-417-3-140)	21
17	Muistutus (108-416-2-59)	22
18	Muistutus (108-417-3-74)	23
19	Muistutus (108-416-1-114)	24
20	Muistutus (108-426-3-264, 108-426-3-278).....	25
21	Muistutus (108-416-2-188)	26
22	Muistutus (108-416-2-96, 108-416-2-97).....	27
23	Muistutus (108-417-10-0, 108-417-10-4, 108-417-10-5, 108-417-10-6)	28
24	Muistutus (108-420-1-39)	29
25	Muistutus (108-437-1-14)	30
26	Muistutus (108-416-2-150)	31
27	Muistutus (108-416-2-122)	32

28	Muistutus (108-415-4-122)	33
29	Muistutus (108-414-3-44)	34
30	Muistutus (108-417-1-81, 108-415-2-117, 108-415-3-45, 108-415-3-51)	35
31	Muistutus (108-414-5-12)	36
32	Muistutus (108-416-26-3, 108-416-3-23).....	37
33	Muistutus (108-416-2-125, 108-416-2-99).....	38
34	Muistutus (108-414-2-127)	39
35	Muistutus (108-417-5-80)	40
36	Muistutus (108-416-20-32)	41
37	Muistutus (108-416-7-105)	42
38	Muistutus (108-414-2-123)	44
39	Muistutus (108-425-2-82, 108-425-2-65, 108-425-2-72, 108-425-2-33)	45
40	Muistutus (108-415-1-35, 108-416-1-175, 108-415-4-87).....	46
41	Muistutus (108-415-2-29, 108-415-1-27, 108-415-2-125, 108-415-2-87, 108-415-1-26, 108-415-3-25)....	48
42	Muistutus (108-426-4-14, 108-426-1-171, 108-415-2-118, 108-416-8-6)	51
43	Muistutus (108-416-25-0)	55
44	Muistutus (108-416-2-170)	57
45	Muistutus (108-414-2-6X)	59
46	Muistutus (108-414-2-70, 108-409-6-23, 108-409-11-58, 108-414-2-73, 108-414-2-71, 108-409-9-27)....	61
47	Muistutus (108-414-2-41)	63
48	Muistutus (108-414-3-93)	64
49	Muistutus.....	65
50	Muistutus (108-417-4-109)	66

Karttaotteet: Karttapaikka.fi, Maanmittauslaitos 2023

35 Muistutus (108-417-5-80)

Siirretään kahta rakennuspaikkaa hieman ja kavennetaan AO-1 aluetta niin, että olemassa olevat putket on mahdollista ottaa huomioon uudisrakennuksia toteutettaessa.

Muutos on vähäinen, eikä edellytä kaavaehdotuksen uudelleen nähtäville asettamista.

⑦

MUISTUTUS / MUUTOSEHDOTUS

14.5.2023

Sasi-Mahnala - Laitila - Metsäkulma
oikeusvaikeuttinen osayleiskaava ehdotus

Sijainti

Hameenkyrö 39130 Sasi, Raattajärventien
alkupään peltoalueet Sarkkilänjärven
ja Natura 2000 alueen vieressä, Hameen-
kyrön kansallismaisema-alueelta.

Alueen kuvaus

Alueella laajoja kumpuilevia peltoalueita,
jotka nousevat Sarkkilänjärven ja Lemmäl-
kälänjärven rantamaastosta ylöspäin.
Muotialanjoen vieressä vanhaa asutusta,
jonka yläpuolen pelloille rakennettu
uudhko 5 omakotitalon asuinalue.
Raattajärventien pohjoispuolella peltojen
ympäristämä metsäsaareke.
Saarekkeen yläpuolen reunamalla 5 uudh-
koa omakotitaloa. Raattajärventien vieressä
Raattajärven suunnassa vanhempaa asutusta.
Raattajärventien alussa Sarkkiläntielle
2 uudhkoa omakotitaloa.
Maisemana kumpuilevia peltoalueita
omakotiasutusta ja kyläteitä. Alueelta
laajat näkymät Sasin taajaman ja Miha-
rin suuntaan.

Kaavaehdotus

Ehdotuksessa on merkitty 3 uutta rakennus-
paikkaa kyseiselle alueelle. Disays on reilusti
yli puolet nykyisestä rakennusmäärästä
alueella. Osa merkityistä rakennuspaikoista
on osoitettu avoimelle, maisemallisesti ar-
volkaalle peltoalueelle MA.

②

Uudet rakennuspaikat pienentävät peltoalaa ja väikeyttävät merkittävästi maisema- ja luontoarvoihin. Pellot ovat osa keskeistä viljelyseutua, jolle on laadittu luonnon ja maiseman hoitosuunnitelma vuosina 1986-1997. Alue on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi lintualueeksi.

Muistutus

Mielestämme ehdotuksessa ei ole riittävästi huomioitu alueen maisema- ja luontoarvoja. Näiden pitäisi olla kaavassa yksi tärkeimmistä lähtökohdista.

Alue on merkitty yhdeksi Suomen kansanmaisema-alueiden kahdesta osaksi kansallismaiseman keskeistä viljelyseutua.

Rakentamisen ympäristövaikutukset tulisi huomioida huolella ja mieltä tarkemmin uusien rakennuspaikkojen sijoittelua.

Ehdotuksena rakennuspaikat on suurelta osin merkitty näkyville keskeisille peltoalueelle, joita aikaisempi rakentaminen osittain kuormittaa.

Rakentaminen tiivistyy ja lukumäärät alueella kasvavat. Lisärakentaminen muuttaa maisemakuvaan taajamaa ja perinteinen maalaismaisena katoaa.

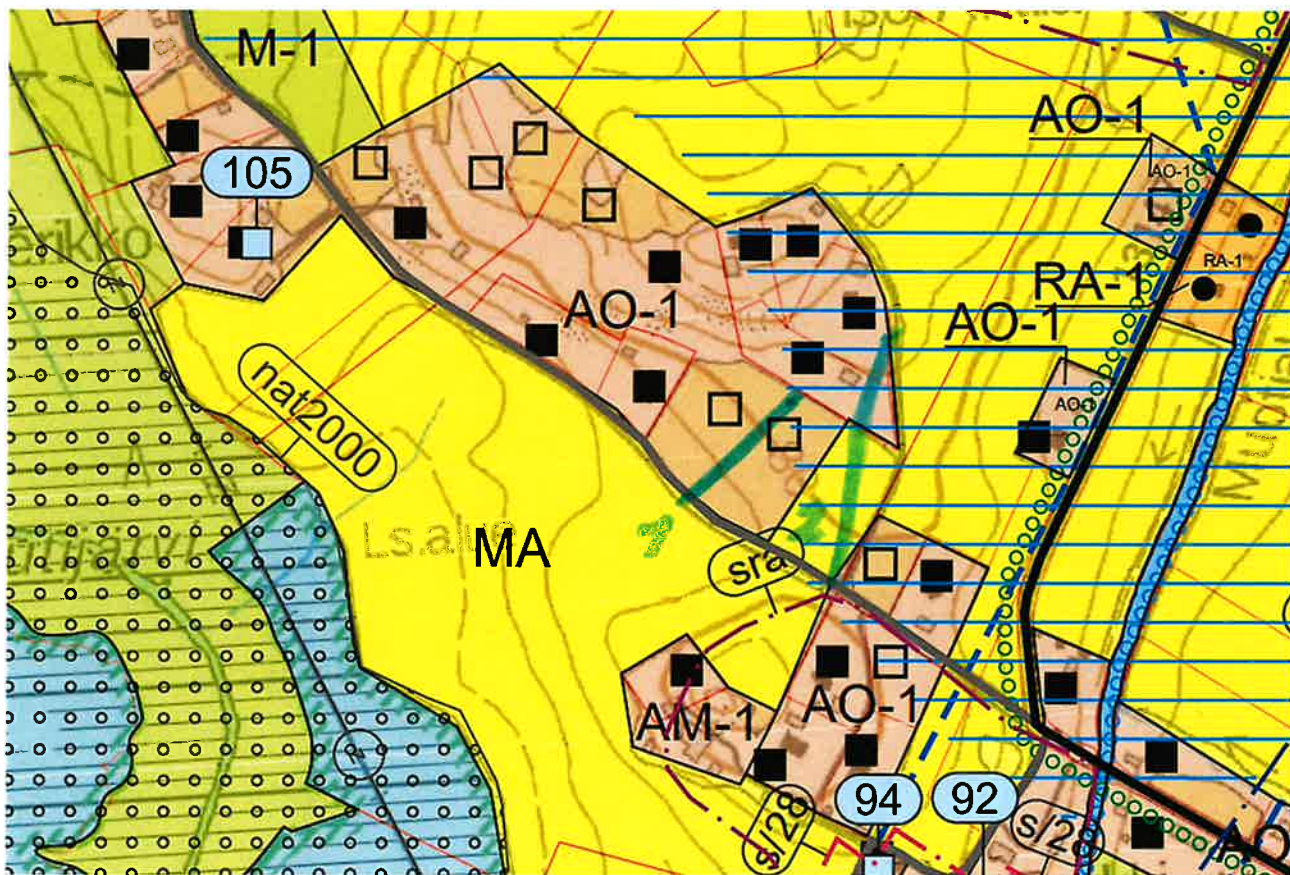
Muutos ehdotukset

Peltoalueen 2 uutta rakennuspaikkaa (merkitty karttaan) on mielestämme siirrettävissä eri kohtaan esim. metsäsaarekkeen yläpuolelle tai luonosvaiheen ehdotuksen mukaisesti Raattajärventien eteläpuolelle. Näin peltoalueet säilyvät avarampina kokonaisuutena ja maisemanäkyinä rauhoittuen.

③

Huomioitavaa on yläpuolisen kunnteen
108-417-5-80 suodatinkentän purkeputket
ja vesiosuuskunnan runkoputki, jotka
kulkevat kyseisen peltoalueen kohdalla
(putket merkitty karttaan).

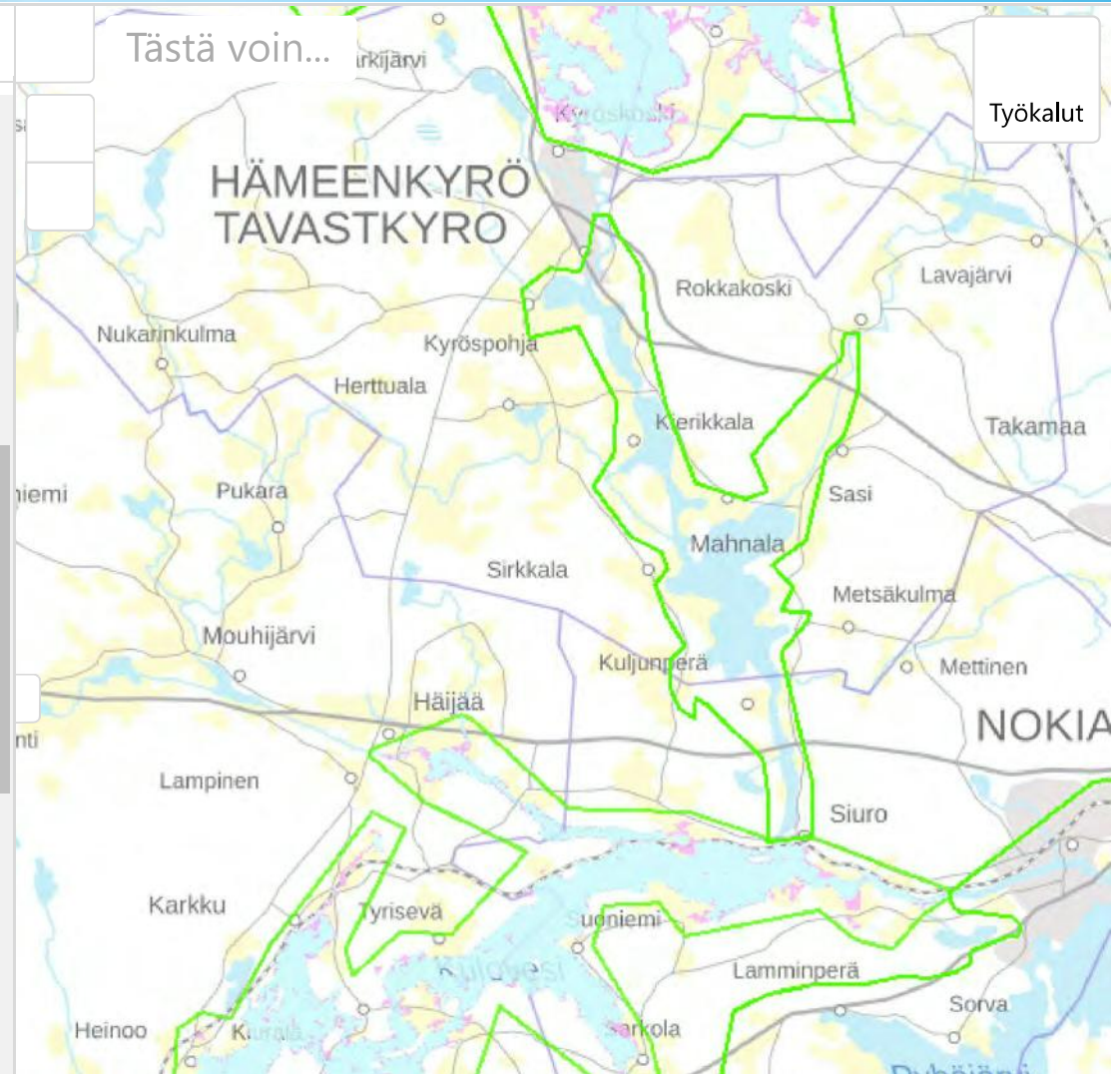
Peltoalueet tulee säilyttää viljelysmaana,
Hämeenkyrön valtakunnallisena kansallis-
maisemana.

PURKUPUTKET 1
 RUNKOPUTKI 2

Karttatasot

- Kymijoen alaosan tulvakartta, erikoisskenaario
- Kyrönjoen suiston ja Vassorinlahden tulvakartta, erikoisskenaario
- Kyrönjoen tulvakartta, erikoisskenaario
- Kyrösjärven tulvakartta, erikoisskenaario
- Laihianjoen tulvakartta, erikoisskenaario
- Lapväartin tulvakartta, erikoisskenaario
- Maalahdenjoen tulvakartta, erikoisskenaario
- Mahnalanselän-Kirkkojärven tulvakartta, erikoisskenaario
- Näsijärven tulvakartta, erikoisskenaario
- Porin tulvakartta, erikoisskenaario
- Pudasjärven Liepeenojan tulvakartoitus, erikoisskenaario
- Pudasjärven Pilliojan tulvakartoitus, erikoisskenaario
- Pudasjärven Sivakaojan tulvakartoitus, erikoisskenaario
- Puulan ja Vahvajärven tulvakartta, erikoisskenaario
- Puhäiden alaosan tulvakartta, erikoisskenaario

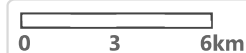
Tervetuloa tulvakarttapalveluun

Karttatasot

Taustaka...

Päivitetty 27.11.2019

LUONTOSELVITYS 2018

SASI-MAHNALA-LAITILA- METSÄKULMA

Anne Hirvonen, YTM, FM, luontokartoittaja (eamt.)

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällys

1 JOHDANTO	6
1.1 ALUEEN SIJAINTI JA YLEISPIIRTEET	6
2 MENETELMÄT	8
2.1 Lähtötiedot	8
2.2 Maastokartoitukset	9
2.3 Lepakkoselvitys	13
2.4 Tulosten koonti	15
3 TULOKSET	18
3.1 Laitilan suunnittelualue	18
3.2 Mahnalan suunnittelualue	39
3.3 Sarkkila-Sasi-Mihari suunnittelualue	74
3.4 Lemmakkala-Ravonmaan suunnittelualue	101
3.5 Metsäkulman suunnittelualue	124
3.6 Myllykylän suunnittelualue	145
4 LEPAKKOHAVAINNOT	158
5 LÄHTEET	162
Liitteet	164

TIIVISTELMÄ

Tämä on Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavaa varten tehty luontoselvitys. Selvitys on kohdennettu pääteiden ympärille rajatuille alueille, joille on mahdollisesti tulossa rakentamista tai maankäytön muutosta. Selvityksessä käytettiin lähtötietoina alueella aiemmin tehtyjä luontoselvityksiä, ympäristöhallinnon Hertta-tietokannasta saatuja uhanalaisten lajien esiintymätietoja, Metsäkeskuksen metsälakikohteiden ja muiden arvokkaiden alueiden paikkatietoja, metsänkayttöilmoitustietoja, paikallisten lintujen rengastajien tietoja, sekä kallioperä-, maaperä-, pohjavesialue- ja ilmakuvatarkastelua. Alueella sijaitsevat Natura 2000 -alueet ja jo suojellut kohteet on rajattu selvityksen ulkopuolelle. Selvitys on tehty yleiskaavatasoisesti, eikä tarkkaa lajiinventointia ole tehty.

Kulttuurimaisemassa reittivesistön varrella sijaitseva selvitysalue on huomattavan rehevää ja alue on ollut kauan ihmisvaikutuksen piirissä, kuten lukuisat muinaismuistot ja kivikautiset asuinpaikat osoittavat. Monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmat kohteet ovat lehtoja, puroja, lahoppuustoisia metsäkuvioita ja niittyjä. Joukossa on myös muutama pieni soistuma ja kallioalue.

Muutamalla kohteella esiintyy metsälehmusta jopa niin, että luonnonsuojelulain (§ 29) suojelemiin luontotyyppeihin kuuluvia jalopuulehtoja koskevat kriteerit voivat täytyä. Luonnontilaisuuden kaltaisuuden vaatimus on tulkinnanvarainen, ja sen arviointi kuuluu ympäristöviranomaisen tehtäväalueelle. Alueella on joitakin vesilain (§ 11) tarkoittamia luonnontilaisia pienvesiä, noroja ja lähteitä. Purot, norot ja lähteet voivat kuulua myös mahdollisiin metsälain tarkoittamiin erityisen arvokkaisiin elinympäristöihin (§ 10), kuten myös rehevät lehto- ja korpilaidut, vähäpuustoiset suot

ja kalliit. Metsälaki edellyttää luonnontilaisuuden kaltaisuutta¹, ja lisäksi lakikohteilta edellytetään pienialaisuutta. Tässä selvityksessä monimuotoisuuden kannalta arvokkaita alueita ei ole arvioitu pinta-alan perusteella, sillä pienialaisuuden vaatimukselle ei ole ekologista perustetta: esimerkiksi purot ovat monimuotoisuudelle arvokkaita erityisesti kokonaisuutena, sillä uomat toimivat myös ekologisina käytävinä monille lajeille.

Vaikka tämän selvityksen kohteet eivät täyttäisi luonnonsuojelulain tai metsälain vaatimuksia, selvityksessä listattuja kohteita voidaan pitää monimuotoisuuden kannalta paikallisesti arvokkaina kohteina. Kohteet ovat avainbiotooppeja, jotka tulee huomioida maankäytön suunnittelussa niin, että kohteiden rakennepiirteet säilyvät lajistolle suotuisina.

Selvityksen maastokäynnit on tehty vuoden 2018 kesäkuun lopun ja marraskuun välisenä aikana. Maastotöiden ajankohta ei mahdollistanut luontodirektiivin liitteen IVa lajien, kuten liito-oravien tai viitasammakoiden kartoitusta, sillä nämä kartoitukset tulisi tehdä aiemmin keväällä. Myös lepakoiden osalta selvitys pystyy osoittamaan

---

¹ **”18 § Erityisen tärkeiden elinympäristöjen luonnontilaisuus** Metsälain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja erityisen tärkeitä elinympäristöjä pidetään luonnontilaisina tai luonnontilaisen kaltaisina, jos niiden biologisen monimuotoisuuden kannalta olennaiset ominaispiirteet ovat säilyneet aikaisemmasta ihmisen toiminnasta huolimatta tai elinympäristön käsittelyssä on noudatettu 19 §:ää. Metsälain 10 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua pienvesien lähiympäristöjä voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisina myös, jos ihmisen toiminnan vaikutuksesta pienveden veden laatu on huonontunut tai virtaussuhteet ovat muuttuneet.”

”19 § Erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittely Metsälain 10 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa erityisen tärkeissä elinympäristöissä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla tehtäviä hoito- ja käyttötoimenpiteitä ovat yleensä varovaiset hakkuut, yksittäisten puiden kaataminen, yksittäisten kuokkalaikkujen teko, puiden istuttaminen, siementen kylväminen, puutavaran kuljetus maanpinnan ollessa jäässä tai lumen peittämänä sekä muut toimenpiteet, jotka eivät vahingoita elinympäristön ominaispiirteitä.(...)”

lähinnä lepakoiden käyttämiä saalistelualueita, sillä näin laajan alueen yksityiskohtainen tarkastelu lepakoiden levähdys- ja lisääntymispaikkojen selvittämiseksi ei ollut tämän selvityksen puitteissa mahdollista. Lisäksi yleiskaavatasoisissa selvityksissä yksityiskohtaisia lepakkoselvityksiä ei yleensä vaadita. Selvityksessä on kuitenkin osoitettu joitakin kohteita, jotka ovat em. lajeille sopivia, mahdollisia elinympäristöjä. Tarvittaessa selvitystä tulee tarkentaa yksityiskohtaisemmalla tarkastelulla maankäytön suunnittelun edetessä etenkin kohteilla, jotka on arvioitu monimuotoisuuden kannalta arvokkaiksi luontotyypin, lajiston tai rakennepiirteidensä puolesta.

Selvityksessä tehtiin joitakin havaintoja harvalukuisista lajeista, jotka tarvittaessa varmistettiin asiantuntijoilla. Tällaisia olivat esimerkiksi havainnot Sasin törrosarasta (*Carex muricata*), Mahnalalan pikkulepakosta (*Pipestrellus nathusii*)² (VU) ja pohjanrypykstä (*Phlebia centrifuga*) (NT/RT) sekä muutamista muista kääväkkäistä. Ravonmaalla havaittu korpisara (*Carex loliacea*) on elinvoimainen (LC), mutta alueellisesti uhanalainen (RT)³. Mahnalassa tavattu huhtakurjenpolvi (*Geranium bohemicum*) on silmälläpidettävä laji (NT), kuten myös Ravonmaalta tavattu raidankeuhkojäkäälä (*Lobaria pulmonaria*). Koko maassa rauhoitettu⁴ valkolehdokki (*Platanthera bifolia subsp. latiflora*) on puolestaan arvioitu elinvoimaiseksi (LC), ja sitä tavattiin niin Laitilassa kuin Sasissa.

Pohjanrypykkä on alueellisesti uhanalainen (RT)⁵ ja silmälläpidettävä (NT) laji, joka on luokiteltu aarnimetsän indikaattorilajiksi. Vanhan metsän indikaattorilajeista havaittiin alueellisesti uhanalaiset rusokantokääpä (*Fomitopsis rosea*) (NT/RT), ruostekääpä

---

² Nauhoite lähetettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kautta asiantuntijalle, joka varmisti havainnon.

³ Ryttäri ym. 2012.

⁴ <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970160#L5P21>

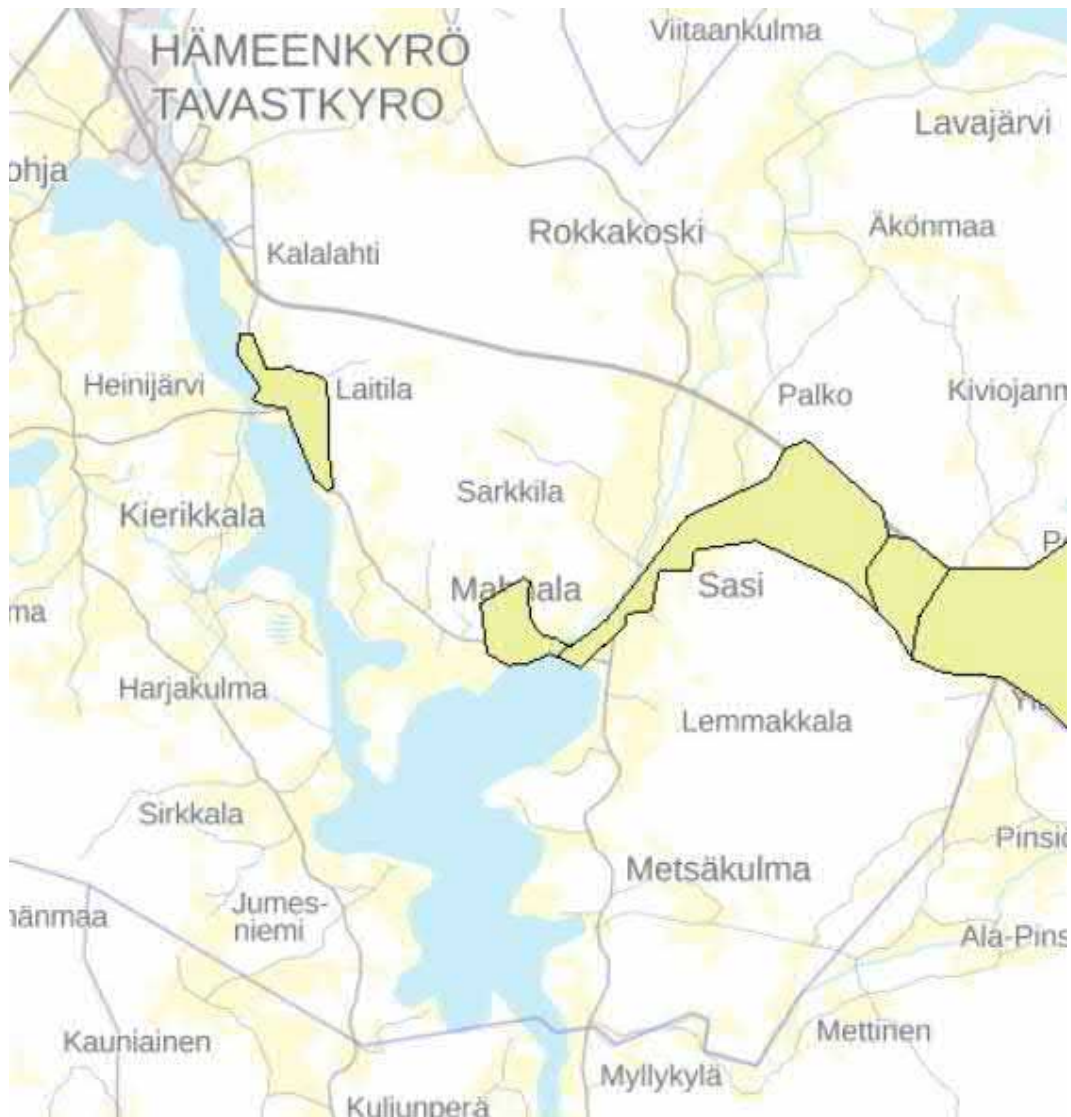
⁵ <http://www.ymparisto.fi/fi->

[FI/Luonto/Lajit/Uhanalaiset lajit/Suomen lajien punainen lista 2010/Alueellisesti uhanalaisista lajeista](#)

(*Phellinus ferrugineofuscus*) (LC/RT), punahäivekääpä (*Leptoporus mollis*) (LC) ja viinikääpä (*Meruliopsis taxicola*) (LC). Myös kuusenkääpä (*Phellinus chrysoloma*) on alueellisesti uhanalainen (LC/RT). Vähälukuisia lajeja ovat hopeakääpä (*Canopora subfuscoflavida*) ja rosokka (*Porotheleum fimbriatum*).

PÄIVITYS 2019: Keväällä 2019 selvitykseen on tehty joitakin päivityksiä ja täydennyksiä. Monien lajien nimistöä on päivitetty: lajilistaan (Liite 1) viralliset nimet on tarkistettu Laji.fi -tietokannasta ja päivitetty vanhojen lajinimien rinnalle, mutta kuvausteksteihin vanhoja nimiä ei ole muutettu. Luontotyyppien uhanalaisuus on menetelmäkappaleessa muutettu vastaamaan uusinta uhanalaisuusarviota (Kontula & Raunio 2018).

Täydennyskohteiden kuvaukset löytyvät erillisenä liitteenä. Myös liito-oravaselvitys ja viitasammakkoselvitys löytyvät erillisinä liitteinä.

Kuva 1 Pohjavesialueet.

1 JOHDANTO

Tämä luontoselvitys on tehty Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma -osayleiskaavaa varten. Selvitysalue on rajattu olemassa olevan tieverkoston lähialueille, joille on mahdollisesti suunnitteilla rakentamista tai maankäytönmuutosta. Selvityksen maastokäynnit ja raportoinnin on tehnyt luontokartoittaja ja FM Anne Hirvonen.

Suunnittelualuerajauksesta vastasivat kaavoitusarkkitehti Helena Ylinen ja kaavasuunnittelija Mia Saloranta.

1.1 ALUEEN SIJAINTI JA YLEISPIIRTEET

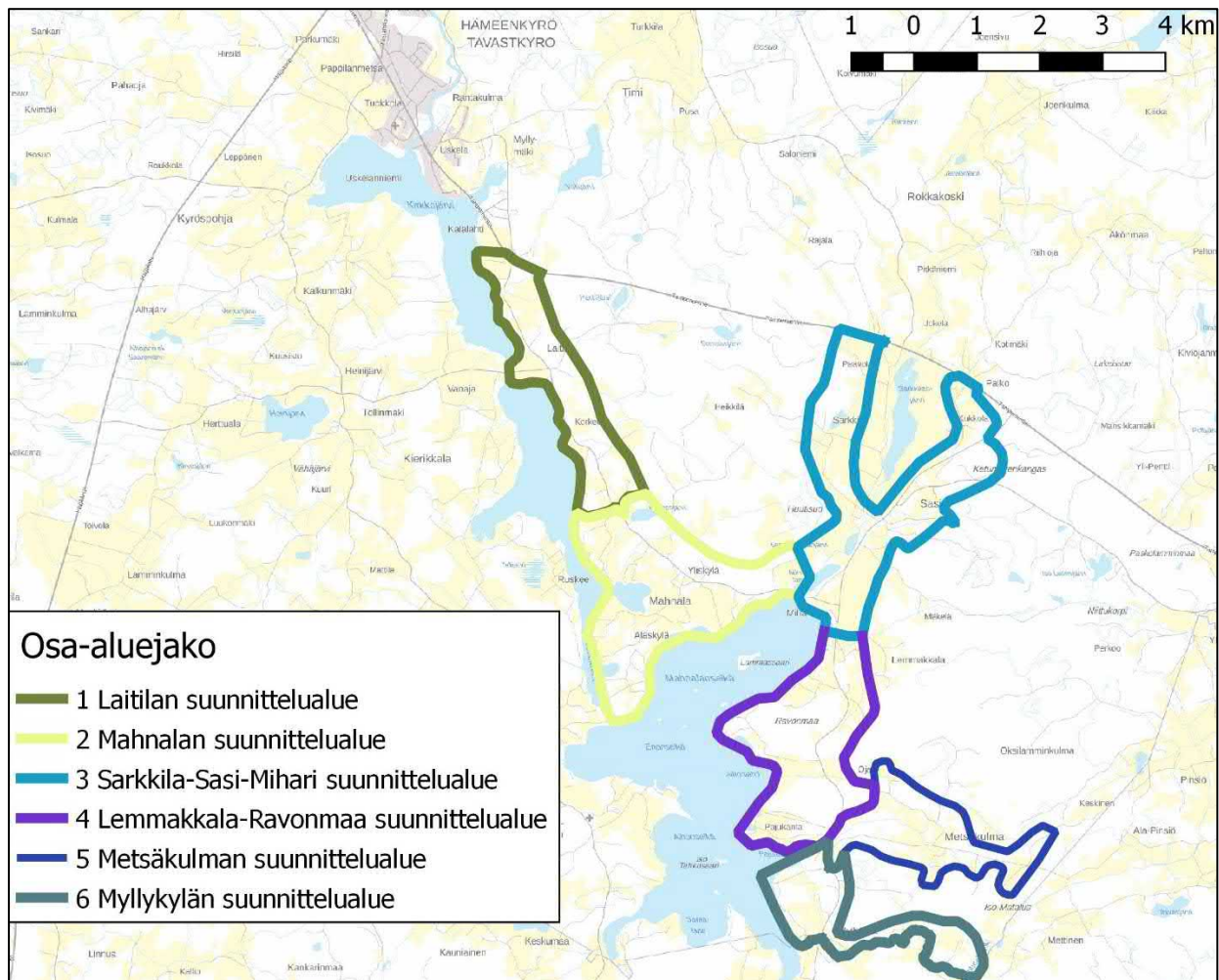
Suunnittelualue sijaitsee Pirkanmaalla Hämeenkyrön kunnassa, kuntakeskustan kaakkoispuolella ja Kirkkojärven itärannalla. Vesistöjen läheisyys ja kulttuurivaikutteisuus ovat alueelle leimallisia piirteitä: alue kuuluu suurelta osin Hämeenkyrön valtakunnallisesti merkittävään kulttuurimaisema-alueeseen, jossa laajat peltoalueet levittäytyvät kumpuilevan maaston alaville savimaille. Alue sijoittuu maisemamaakuntajaossa Keski-Hämeen viljely- ja järvisuudulle⁶, eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen (2a), Satakunnan eliömaakuntaan ja Etelä-Hämeen lehtokeskuksen vaikutusalueelle, niin sanotun vuokkovyöhykkeen reunamille.

Selvitysalue on jaettu osa-alueisiin, jotka ovat 1 Laitila (n. 3,1 km²), 2 Mahnala (n. 5,4 km²), 3 Sarkkila-Sasi-Mihari (n. 6,6 km²), 4 Lemmakkala-Ravonmaa (n. 4,6 km²), 5 Metsäkulma (n. 2,9 km²) ja 6 Myllykylä (n. 2,3 km²), eli yhteensä alue on noin 25 neliökilometriä.

---

⁶ Liedenpohja-Ruuhijärvi ym. 1999, s. 11.

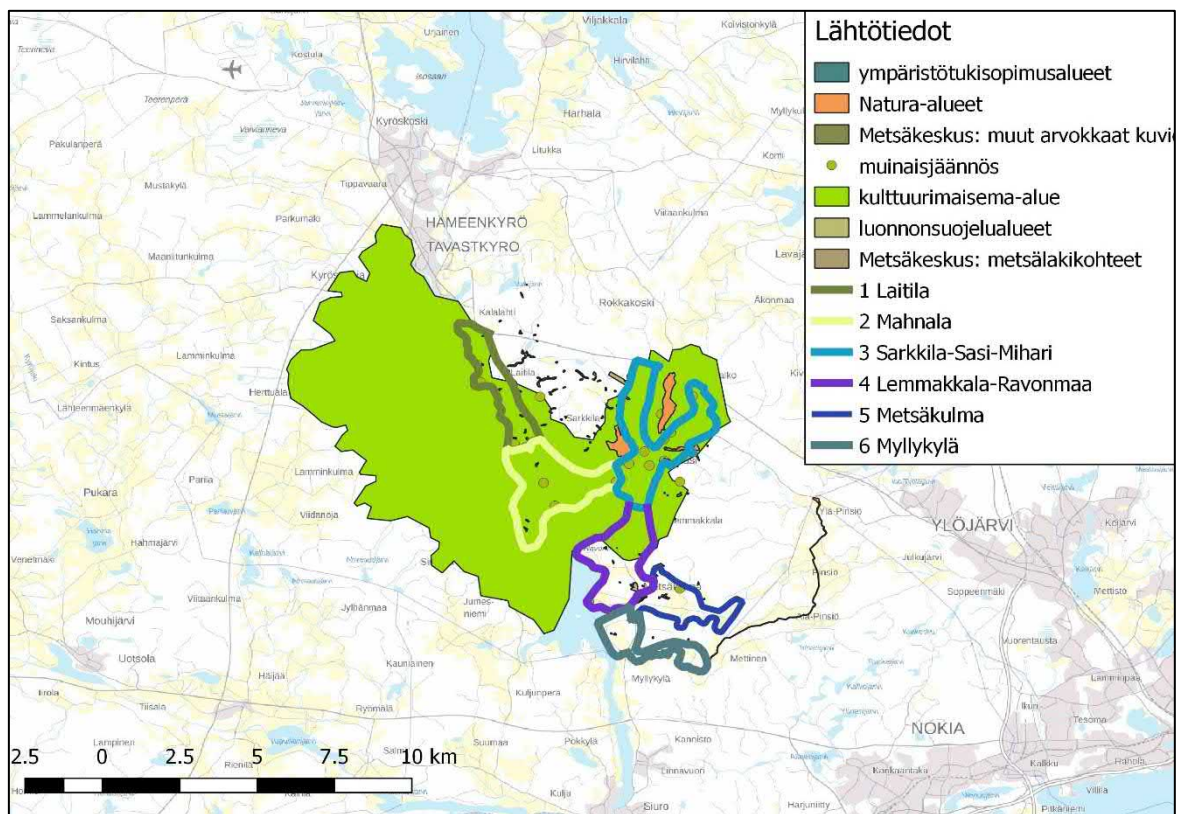

Kuva 2 Suunnittelualue osa-alueittain.

2 MENETELMÄT

2.1 Lähtötiedot

Lähtötietoina hyödynnettiin alueelta aiemmin tehtyjä selvityksiä, kuten *Hämeenkyrön arvokkaat luontokohteet* -selvitystä (Laurinolli 1996) ja Sasin osayleiskaavaa varten tehtyä luontoselvitystä (Salonen 2007). Lisäksi huomioitiin ympäristöhallinnon Herttatietokannan uhanalaisia lajeja koskevat paikkatiedot sekä Metsäkeskuksen metsälakikohteiden ja muiden arvokkaiden kohteiden paikkatiedot.

Kuva 3 Suunnittelualue kuuluu pääosin valtakunnalliseen kulttuurimaisema-alueeseen ja alueelta löytyy lukuisia muinaisjäänneksiä. Natura-alueet ja olemassa olevat suojelukohteet jäivät selvityksen ulkopuolelle. Lähtötietoina käytettiin aiempia luontoselvityksiä sekä ympäristöviranomaisen ja Metsäkeskuksen kohdetietoja.

Tarkastelussa käytettiin myös kallioperäkartoja, maaperä- ja pohjavesialuetietoja ja ilmakuvia. Alueella sijaitsevat jo perustetut ls-alueet ja Natura-alueet jätettiin tarkastelun ulkopuolelle, sillä näille kohteille ei ole suunnitteilla maankäytön muutosta.

Rakennetuilla tonteilla ei tehty kartoitusta. Siten monet pihapiirien perinnebiotoopit jäivät selvityksen ulkopuolelle. Perinnebiotooppeihin mahdollisesti kuuluvat laidunalueet jätettiin myös tarkemman tarkastelun ulkopuolelle, mikäli niillä oli laidunnusta (eli laiduntavia eläimiä) maastokäynnin aikana. Lisäksi hiljattain päätehakattuja alueita ei kartoitettu.

2.2 Maastokartoitukset

Maastokartoitukset tehtiin kesäkuun ja marraskuun välisenä aikana kiertämällä alueita jalkaisin. Maastossa kirjattiin ylös alueiden rakennepiirteitä, arvioitiin luonnontilaisuutta tai luonnontilaisuuden kaltaisuutta, luontotyyppejä ja lajistoa, tehtiin karttamerkintöjä arvokkaiden alueiden rajauksista ja valokuvattiin kohteita ja lajistoa. Maastossa käytössä oli älypuhelimien karttasovellus ja selvityksen karttarajauksissa hyödynnettiin myös ilmakuvia. On huomattava, että rajaukset ovat suuntaa-antavia, sillä luontotyyppien esiintyminen on harvoin jyrkkärajaista, ja muutos kasvillisuudessa on yleensä vaiheittaista.

Luontotyyppit määritettiin pääasiassa kenttäkerroksen lajiston perusteella, soistumilla tarkasteltiin myös pohjakerroksen sammalia. Määritykset tehtiin Suomessa yleisesti käytössä olevan luonto- ja suotyyppiluokituksen mukaisesti (kts. 2.4.1). Kasvillisuuden kuvaamisessa ei tavoiteltu täydellistä lajilistausta, vaan lajistoa kirjattiin ylös sillä tarkkuudella, kun se luontotyyppin kuvaamiseksi oli tarpeen.

Maastokäynneillä pyrittiin selvittämään erityisesti:

- luonnonsuojelulain 29 § suojellut luontotyyppit

- vesilain 11 § suojelemat luonnontilaiset kohteet
- metsälain 10 § erityisen arvokkaat elinympäristöt
- uhanalaisille lajeille sopivat elinympäristöt (luonnonsuojeluasetuksen liite 4; luontodirektiivin liite IVa)
- muut monimuotoisuuden kannalta arvokkaat kohteet

Luonnonsuojelulain 29 § suojellut luontotyypit

- 1) luontaisesti syntyneet, merkittävältä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt;
- 2) pähkinäpensaslehdot;
- 3) tervaleppäkorvet;
- 4) luonnontilaiset hiekkarannat;
- 5) merenrantaniityt;
- 6) puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit;
- 7) katajakedot;
- 8) lehdesniityt; sekä
- 9) avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät.

Vesilain 11 § suojelemat kohteet⁷

”Luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty.”

Metsälain erityisen arvokkaat elinympäristöt

- 1) Lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä enintään 0,5 hehtaarin suuruisten lampien välittömät lähiympäristöt,
- 2) a) lehto- ja ruohokorvet, b) metsäkorte- ja muurainkorvet, c) letot, d) vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot; sekä e) luhdat,
- 3) rehevät lehtolaikut;
- 4) kangasmetsäsaarekkeet, jotka sijaitsevat ojittamattomilla soilla tai soilla, joissa luontainen vesitalous on pääosin säilynyt muuttumattomana;

---

⁷ <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>

- 5) kallioperässä olevat tai kivennäismaahan uurtuneet, jyrkkärinteiset, pääosiltaan vähintään kymmenen metriä syvät rotkot ja kurut, joiden ominaispiirteenä on luonteenomainen muusta ympäristöstä poikkeava kasvillisuus;
- 6) pääosiltaan vähintään kymmenen metriä korkeat jyrkänkeet ja niiden välittömät alusmetsät;
- 7) karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot, joiden ominaispiirre on harvahko puusto.

Metsälain (ML) määrittelemiin rantaluhtiin sisältyvät vain luhdet, jotka sijaitsevat vesistöjen tulvavaikutteisilla metsäisillä rannoilla⁸. Siten sellaiset luhdet, jotka sijaitsevat maatalousalueen yhteydessä, jäävät ML:n määrittelyn ulkopuolelle, mutta voivat olla silti monimuotoisuuden kannalta arvokkaita kohteita ja kuulua uhanalaisiin luontotyyppeihin.

Uhanalaisille lajeille sopivat elinympäristöt

Luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 4 on lueteltu 2 124 uhanalaista lajia, joista 680 on erityisesti suojeltavia. Lisäksi luontodirektiivi velvoittaa suojelemaan liitteen IVa lajeja ja niiden lisääntymis- ja levähtämispaikkoja. Esimerkiksi Suomessa tavattavat lepakot ja liito-orava kuuluvat liitteen IVa lajeihin. Näille lajeille tärkeitä pesimä- ja päiväpiilopaikkoja ovat vanhat kolopuut, joita myös lukuisat linnut tarvitsevat. Uusimman uhanalaisuusarvioinnin⁹ mukaan uhanalaisista lajeista suurin osa (36 %) on metsälajeja. Joukkoon kuuluu sieniä (yli 20 %), kovakuoriaisia (17 %), perhosia (16 %), pistiäisiä (11 %) ja jäkäliä (11 %).

Liito-orava (*Pteromys volans*) on lajina silmälläpidettävä (NT) ja lajia esiintyy EU:n alueella Suomen lisäksi vain pienellä alueella Virossa. Liito-orava kuuluu Suomen erityisvastuulajeihin ja luontodirektiivin liitteiden II ja IVa lajeihin. Luonnonsuojelulain 49 § mukaan liitteen IV lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Myös kulkuyhteydet lajille soveltuvien elinympäristöjen

---

⁸ Meriluoto & Soininen 2002. s. 107.

⁹ Rassi ym. 2010.

väleissä voidaan rinnastaa lisääntymis- ja levähtämisalueisiin, mikäli yhteyksien katkeaminen johtaa lisääntymis- ja levähtämisalueiden katoamiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) kaavoituksen tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ja luontoarvojen säilyminen¹⁰. Yleiskaavoituksessa on olennaista huomioida alueen viherrakenne kokonaisuutena. Liito-oravan kannalta tämä tarkoittaa mahdollisten lajille sopivien elinympäristöjen tunnistamista ja näiden alueiden välisten viheryhteyksien huomioimista, jotta lajin säilyminen on pitkällä aikavälillä mahdollista. Yksittäisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen osoittaminen ei ole sitä vastoin tarkoituksenmukaista, sillä pesäpaikat voivat vaihtua vuodesta toiseen: hyvällä elinpiirillä voi olla useampia pesäkoloja ja ruokailualueita¹¹.

Liito-oravalle sopivat elinympäristöt ovat varttuneita sekametsiä, joissa esiintyy järeitä (halkaisijaltaan yli 30–40 cm) kuusia ja haapoja ja muita lehtipuita ruokailupuiksi, esimerkiksi leppää ja koivua. Yhden liito-oravan elinaikanaan käyttämä alue on yksilön elinpiiri, jonka ydinalue on alue, jolla yksilö viettää suurimman osan ajastaan. Jotta laji selviää, naaraan elinpiirin ydinalueen on oltava puulajistoltaan ja rakennepiirteiltään hyvälaatuista, ja alueen on oltava vähintään 4 hehtaarin kokoinen. Keskimäärin naaraan elinpiiri on 8 hehtaaria ja koiraalla jopa 60 ha, sillä koiraat voivat liikkua useamman naaraan elinpiirillä¹². Elinpiirien tulisi olla siten kytkeytyneitä toisiinsa latvusyhteydellä, joka mahdollistaa myös nuorien liito-oravien leviämisen omille elinympäristöilleen.

Muut monimuotoisuuden kannalta arvokkaat kohteet

Muut arvokkaat alueet ovat kohteita, jotka eivät kuulu luonnonsuojelulain suojelemiin luontotyyppeihin tai metsälain määrittelemiin erityisen arvokkaisiin elinympäristöihin.

¹⁰ Ympäristöministeriö 2017, s. 8.

¹¹ Ympäristöministeriö 2017, s. 10.

¹² Ympäristöministeriö 2017, s. 8.

Meriluoto ja Soininen (1998)¹³ määrittelevät tällaisiksi kohteiksi esimerkiksi vanhat havu- ja sekametsiköt, vanhat lehtimetsiköt, paisterinteet, supat, ruohoiset suot, hakamaat ja metsäniityt. Tällaisia kohteita voivat olla myös kohteet, jotka eivät täytä esimerkiksi luonnontilaisuuden kaltaisuuden vaatimusta, mutta jotka ovat paikallisesti arvokkaita ja ovat kehittymässä tai voivat kehittyä luonnontilaisen kaltaisiksi.

Esimerkiksi metsälaki edellyttää kohteilta myös pienialaisuutta. Muita monimuotoisuuden kannalta arvokkaita kohteita voivat olla Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa uhanalaisiksi määritellyt luontotyypit, jotka eivät sisälly olemassa olevien lakien tai asetusten suojelemiin kohteisiin (Raunio ym. 2008a, 2008b, **Kontula & Raunio 2018**).

(PÄIVITYS 2019: Liito-oravaselvitys ja viitasammakkoselvitys on tehty keväällä 2019 ja tulokset on koottu erillisiin liitteisiin.) Linnuston osalta selvitys ei ole kattava. Linnustotiedot perustuvat satunnaisiin havaintoihin ja joihinkin rengastajilta saatuihin reviiritietoihin. Lintuselvitykset, liito-orava- ja viitasammakkokartoitukset tulee tehdä keväällä. Tällöin reviirit ja lisääntymisalueet ovat määritettävissä soidintavien yksilöiden ääntelyn pohjalta, ja liito-oravien elinympäristöjen ydinalueilla puiden juurille kerääntyvien papanoiden perusteella. Kevättalvella liito-oravien ravintonaan käyttämien norkkojen siitepöly värjää papanat kellertäviksi ja ne erottuvat maastosta helpommin, kun aluskasvillisuus ei ole vielä noussut.

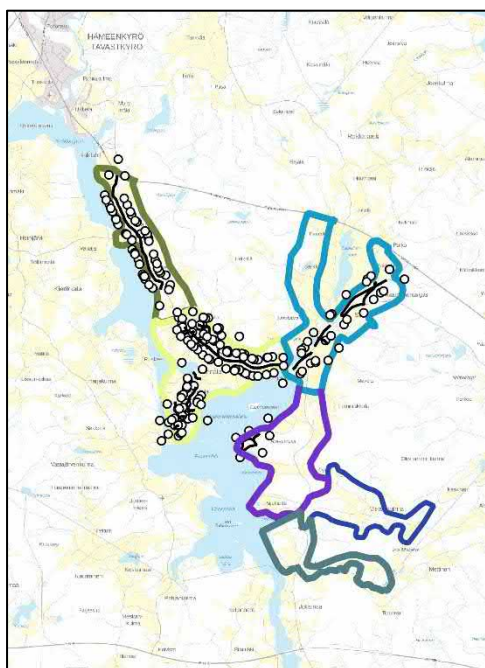
2.3 Lepakkoselvitys

Kaikki Suomessa tavattavat lepakkolajit ovat rauhoitettuja ja kuuluvat luontodirektiivin liitteen IVa lajeihin. Liitteen lajien lisääntymis- ja levähtämisaikojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Lisääntymis- ja levähtämisaikojen paikantaminen ei ollut kuitenkaan tämän selvityksen puitteissa mahdollista, sillä suunnittelualuerajaus oli pinta-alaltaan niin laaja. Käytännössä lisääntymis- ja levähtämisaikojen

---

¹³ Meriluoto & Soininen 1998.

todentaminen vaatii potentiaalisten kohteiden, rakennusten tai puunkolojen kartoittamista ja tutkimista päivällä, tai todentamalla lepakoiden lähteminen saalistamaan auringon laskettua kohteen edestä, lepakoiden käyttämän kulkuaukon edustalta.

Kuva 4 Lepakoseuranta keskitettiin alueille, joilla maankäyttöpainetta on eniten. Seuranta ei kattanut koko suunnittelualuetta.

Suunnittelualueita kierrettiin auringonlaskun jälkeen jalkaisin teitä ja polkuja pitkin, yhteensä noin 27 kilometriä 8 maastokäynnillä (14.8.–15.8., 20.8.–21.8., 22.8.–23.8., 25.8.–26.8., 26.8.–27.8., 27.8.–28.8., 3.9.–4.9., 5.9.–6.9.). On huomattava, että tarkemmissa lepakokartoituksissa pienemmällä selvitysalueella jokaisella alueella käydään useamman kerran, vähintään kolme kertaa kesän aikana, jolloin selvitys on luotettavampi, sattuman vaikutus havaintoihin vähenee ja havaintojen perusteella voidaan jossain määrin arvioida kuinka lepakoiden lisääntymisaika ilmenee havainnoissa. Tässä selvityksessä alue oli niin laaja, että kullakin alueella oli mahdollista käydä vain kerran, eivätkä maastokäynnit kattaneet koko aluetta.

Vaikka lepakoiden suhteellista tiheyttä on tässä selvityksessä arvioitu havaintoreitille osuvien saalistelualueiden kesken, tulokset ovat vain suuntaa-antavia. Havaitut lajit on listattu, mutta tuloksissa päädyttiin esittämään havainnot melko suuripiirteisesti esittämällä vain pohjanlepakohavainnot eriteltyinä lajitasolla ja esittämällä siipat omana ryhmänään. Osa havainnoista tehtiin kauempana lentävistä siipoista, joiden

määrittäminen lajilleen nauhoituksen perusteella todettiin työmäärään ja tulosten merkittävyyteen suhteutettuna toissijaiseksi, sillä kaikki lepakkolajit ovat rauhoitettuja. Mikäli kuitenkin tämän selvityksen perusteella suosittujen saalistelualueiden läheisyydessä maankäyttöön suunnitellaan muutosta, alueella olisi tehtävä tarkempi selvitys mahdollisten lakikohteiden selvittämiseksi.

Lepakoiden kaikuluotausääniä havainnoitiin Peterssonin ylääänimikillä ja nauhoitettiin älypuhelimella. Nauhoituksia käytiin läpi Audacity-ääniohjelmalla.

2.4 Tulosten koonti

Tulokset on esitetty osa-alueittain: 1 Laitila, 2 Mahnala, 3 Sarkkila-Sasi-Mihari, 4 Lemmakkala-Ravonmaa, 5 Metsäkulma ja 6 Myllykylä. Tarvittaessa laajat osa-alueet on jaettu edelleen pienempiin osiin. Jokaisen osion alkuun on koottu lyhyt tiivistelmä alueesta. Kunkin osion alkuun on koottu monimuotoisuuden kannalta arvokkaat kohteet taulukoksi, johon on listattu kohteiden luontotyypit ja pyritty arvioimaan kohteiden luonnontilaisuutta ja paikallista arvoa. **(PÄIVITYS 2019: joihinkin kohteisiin on tehty täydennyksiä keväällä 2019. Päivitykset merkitty on taulukoihin.)**

2.4.1 Yhteenvetotaulukoiden selitteet

ravinteisuus, uhanalaisuusluokka, luonnontilaisuus

ravinteisuus	luontotyypin uh. luokka	luonnontilaisuus
vähäravinteinen = 1; (ombrotrofinen = om/oligotrofinen = ol)	elinvoimainen = LC	1 = kaukana luonnontilaisesta
keskiravinteinen = 2; (mesotrofinen = me)	silmälläpidettävä = NT	2 = kehitymässä luonnontilaiseksi
runsasravinteinen = 3; (eutrofinen = eu)	vaarantunut = VU	3 = luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen
	erittäin uhanalainen = EN	
	äärimmäisen uhanalainen = CR	
	puutteellisesti tunnettu = DD	

kohdenro = kartalle merkittyjen kohteiden numerot

tyyppi = karkea kohdekuvaus, esim. purolehto, metsäalue, kallio, noro, jne.

arvo = Suunnittelualuerajauksen ulkopuolelle on rajattu alueet, jotka ovat arvioitu maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaiksi ja jotka ovat mukana suojelualueohjelmissa. Lisäksi vain viranomaisen voi määrittellä lakikohteet. Siten kaikki kuvatut kohteet ovat ”vain” paikallisesti arvokkaita (p). Koska toiset kohteet ovat kuitenkin monimuotoisuuden kannalta arvokkaampia kuin toiset, on luokittelussa käytetty (-) ja (+) merkintöjä: p-, p, p+ ja p++.

luontotyypit¹⁴

	päätyyppi	luontotyyppi	lyhenne	uhanalaisuus
kankaat	karukkokangas	jäkälätyyppi	CIT	EN
	kuiva kangas	kanervatyyppi	CT	nuoret (alle 40v.) = CR
				varttuneet (40-160v.) = VU
				vanhat (yli 160v.) = CR
	kuivahko kangas	puolukkatyyppi	VT	nuoret (alle 40v.) = EN
				varttuneet (40-140v.) = EN
				vanhat (yli 140v.) = CR
	tuore kangas	mustikkatyyppi	MT	nuoret (alle 40v.) = VU
				varttuneet (40-120v.) = VU
				vanhat (yli 120v.) = EN
lehtomainen kangas	käenkaali- mustikkatyyppi	OMT	nuoret (alle 40v.) = VU	
			varttuneet (40-120v.) = NT	
			vanhat (yli 120v.) = EN	
lehdot	kuiva keskiravinteinen lehto	lillukka- puolukkatyyppi	VRT	NT
	tuore keskiravinteinen lehto	käenkaali- oravanmarjatyyppi	OMaT	VU
	tuore runsasravinteinen lehto	sinivuokko- käenkaalityyppi	HeOT	EN
	kostea keskiravinteinen lehto	hiirenporras- käenkaalityyppi	AthOT	NT
	kostea runsasravinteinen lehto	käenkaali- mesiangervotyyppi	OFiT	VU

¹⁴ Raunio ym. 2008b ja Eurola ym. 1995 mukaan. **Uhanalaisuusluokat päivitetty 2019 Kontula & Raunio 2018 mukaan.**

luhdat	avoluhdat	sara- ja ruoholuhta	SRhLu	DD
	pensaikkoiset luhdat	pajuluhta	PaLu	LC
	puustoiset luhdat	koivuluhta	KoLu	DD
tervaleppäluhta		TeLu	EN (CR-EN)	
suot	nevat	luhtaneva	LuN	VU
		lyhytkorsineva	lkN	VU
		varsinainen suursaraneva	VSN	VU
	rämeet	kangasräme	KgR	EN
		varsinainen isovarapuräme	VIR	VU (VU-EN)
	korvet	mustikkakangaskorpi	MKgK	CR
		metsäkortekorpi	MkK	EN (aitokorvet)
		saniaiskorpi	SaK	EN (CR-EN)
		ruoho- ja heinäkorpi	Rhk	EN (CR-EN)
	yhdistelmätyypit	rimpinevaräme	RiNR	EN (CR-EN)
		sararäme	SR	EN
		sarakorpi	SK	EN
	muuttumat	turvekangas	tkg	-
		-muuttuma	-mu	-
Kaikki alueen suot ovat pienialaisia ja ne voidaan laskea luokkaan borealiset piensuot EN (VU-EN), Kontula & Raunio 2018 mukaan, s. 461.				

Kedoista, niityistä, metsälaitumista ja hakamaista ei ole käytetty lyhenteitä.

Tyypittelyssä on sovellettu Raunion ym. (2008) tyyppikuvauksia. **Uhanalaisuusluokat on päivitetty 2019 vastaamaan uusinta arviota (Kontula & Raunio 2018).**

2.4.2 Liito-oravalle sopivat elinympäristöt

Maastotöiden yhteydessä on arvioitu myös liito-oravalle sopivia elinympäristöjä. Myös alueiden välisiä kulkuyhteyksiä on arvioitu ilmakuvatarkastelun avulla. Selvitystä tullaan kuitenkin vielä tarkentamaan maastossa keväällä tehtävällä liito-oravakartoituksella, jonka lähtöaineistona voidaan käyttää tämän selvityksen tuloksia. Siten liito-oravan osalta selvitys on keskeneräinen, jonka vuoksi esiselvityksen tulokset on jätetty pois tämän selvityksen karttaesityksistä.

(PÄIVITYS 2019: Liito-oravaselvityksen tulokset on koottu erilliseen liitteeseen.)

3 TULOKSET

3.1 Laitilan suunnittelualue

Laitilan suunnittelualue on rajattu Maisematien varrelta kolmostieltä Loikarintielle ja Välkuntielle saakka. Alueen pohjoisosan kallioperä on tonaliittia ja eteläosa on granodioriittia, ja keskiosassa Laitilan kohdalla on biotiittiparagneissia, juonne emäksistä metavulkaniittia ja kiilleliusketta. Laitilan pohjavesialueella maaperä on hiekkaa, pohjoisempana ja etelämpänä rantavyöhyke on pääasiassa savea ja hienoa hiesua. Hiävät rantajyrkänteet ovat ravinteikkaita, ja rantakaistale onkin luontotyypeiltään erityyppistä lehtoa tai lehtomaista. Alueelle osuu myös useita puronvarsilehtoja. Savimailla lehdot ovat tyyppillisiä luontotyyppejä: Ojaniemen purot ovat savi- ja hiesumaalla, ja Korkean tilan eteläpuolelle jäävä purouoma on savimaalla. Honkasuolla maaperä on saraturvetta. Alueen eteläosassa on muutama kallioalue (Rajalanvuori ja Pritsin rantatien kallio), joiden ympärillä on karkeampaa hietaa.

Maisematien ja rannan välinen kaistale jää paikoin hyvin kapeaksi. Kolmostien ja Laitilan väliin jäävällä osuudella rannassa on mökkejä varsin tiheässä, joten väliin jäävät rakentamattomat kaistaleet ovat monimuotoisuuden kannalta merkittäviä jo tästä syystä. Laitilan eteläosassa Maisematie kulkee paikoin hyvin lähellä rantaviivaa, ja tien itäpuolen tonteilla kasvaa myös järeää puustoa. Öisellä maastokäynnillä valaisemattomalla pätkällä havaittiin lukuisia saalisteleviä lepakoita, joille alueen suotuisaksi tekevät vesistön läheisyys ja suojaava puusto.

Laitilan suunnittelualueella tai sen läheisyydessä on kaksi luonnonsuojelualuetta Hanhijärven laskupuron puronvarsilehdoissa. Laskupuron varrelta löytyy myös joitakin metsälain 10 § määrittelemiä metsälakikohteita ja yksi ympäristösopimuskohte. Ympäristösopimuskohte tarkoittaa kohteen määräämisaikaista suojelua.

3.1.1 Kolmostie – Laitilan risteys

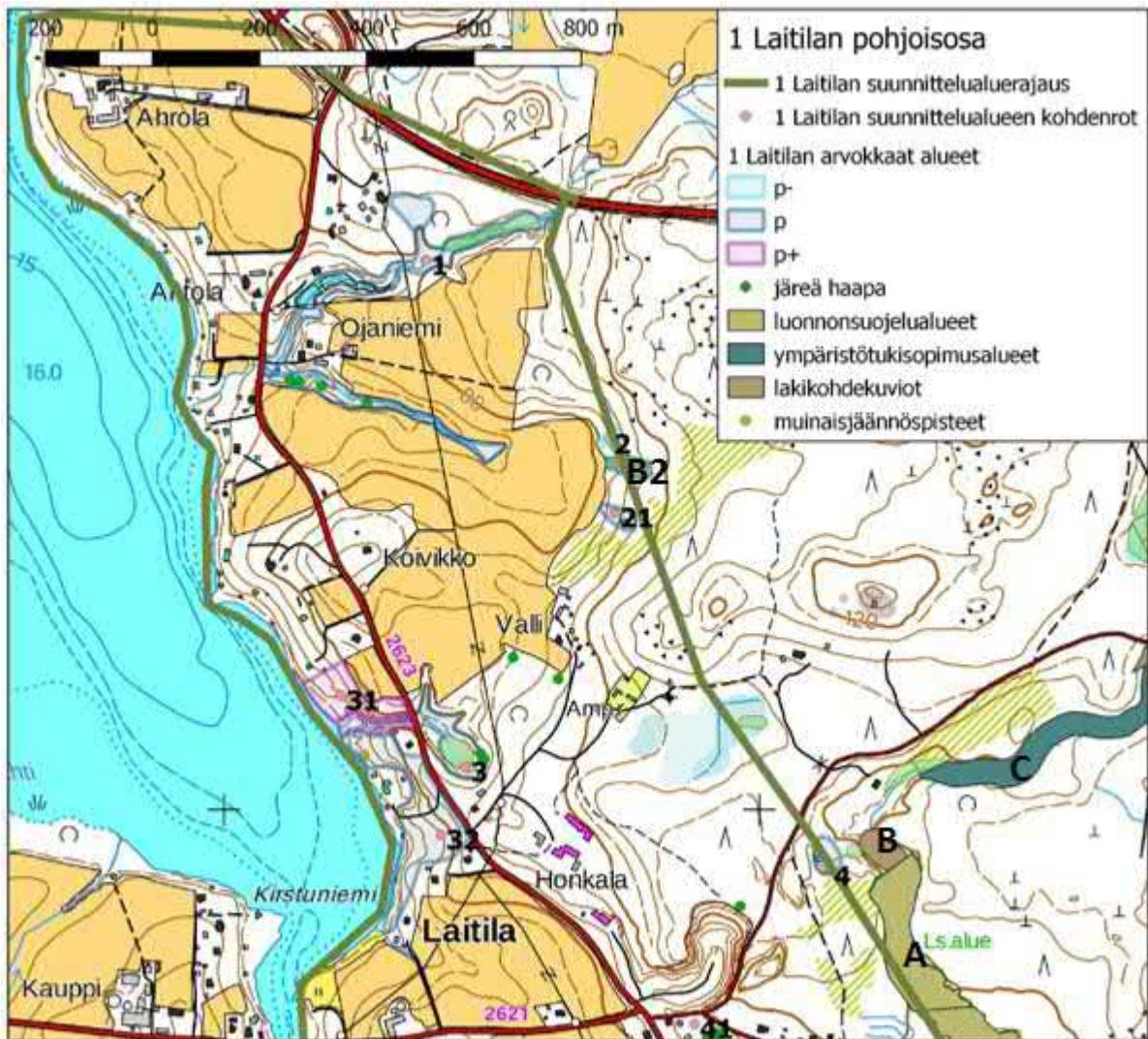
Viranomaistiedot: arvokkaat luontokohteet			
nro	tyyppi	kohde	tunnus
A	luonnonsuojelualue	Ruuhiojan lsa	YSA045401
B	metsälakikohde	(Hanhijärven lasku)puro	KUVIO_ID=27091473
B2	metsälakikohde	noro	KUVIO_ID=27091410
C	ympäristösopimusalue	Hanhijärven laskupuronvarsi	ALUE_ID= 98579

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
1	puro, lehdot mahdollinen ML-kohde	OMT, OMaT	2	1-2	p
2	noro, lehdot, mahdollinen ML-kohde, vesilaki-kohde	OMT, OMaT	2	2	p-
21	lähde, lehdot, mahdollinen vesilaki- kohde	OMaT, AthOT	2	2	p
3	suo ¹⁵ mahdollinen ML-kohde	Rhk	2	2	p
31	lehdot, mahdollinen ML-kohde	VRT, OMaT (HeOT), AthOT	2	2	p+
32	lehdot	OMT, OMaT	2	2	p
4	lähde(korpi) ¹⁶	Rhk ¹⁷	2	1	p
41	metsäalue	istutus- haavikko	2	-	-
5	karu kallioketo, noro, tuore lehto mahdollinen ML-ja vesilain-kohde	karu kallioketo, OMaT, HeOT	1-3	1-2	p

¹⁵ Ruoho- ja heinäkorvet luetaan Metsälain tarkoittamiin erityisen arvokkaiisiin elinympäristöihin (rehevät korvet) ja luontodirektiivin luontotyyppiin *puustoiset suot*. Raunio ym. 2008 mukaan.

¹⁶ Luonnontilaisena olisi vesilakikohde, nyt kuitenkin luonnontila heikentynyt kaivorakennelmien myötä.

¹⁷ Lähdekorvet kuuluvat ruoho- ja heinäkorpiin.

Kuva 5 Suunnittelualue sivuaa luonnonsuojelualuetta A Hanhijärven laskupuron puronvarsilehdossa kartan oikeassa alakulmassa. Ls-alueen pohjoispuolella puronvarsilehdossa on metsälakikohteeksi määritelty kuvio B ja ympäristösopimusalue C. Toinen metsälakikohteeksi määritelty kohde on noro B2, tässä kuvattujen kohteiden 2 ja 21 välissä länsirinteessä. Kohde 5 on esitetty omalla kartallaan myöhemmin tekstissä kuvauksen yhteydessä. Vaaleanvihreät alueet ovat metsäkeskuksen "muu arvokas elinympäristö" -kuvioita.

1 Ojaniemen purot ja 2 norot

Alueen pohjoisosassa arvokkaaksi kohteeksi on rajattu Ojaniemen purot (1), purolehdot ja ylemmän haaran puronvarren muutama noro ja lehtolaikku. Alempi

haara on käytännössä kapea oja, joka kulkee keskellä peltoja. Puronvarren puusto ja pensaikat muodostavat kuitenkin monille eliöille tärkeän viheryhteyden ja lisäävät siten alueen monimuotoisuutta. Maisematien päässä uomat levenevät ja yhdistyvät, ja purolehdossa kasvaa myös joitakin järeitä haapoja. Peltojen itäpuolella on useampia kivikkoisia noroja (2) ja lähteisyyttä (21).

- **Alueet suositellaan huomioimaan alueet maankäytössä siten, ettei alueiden rakennepiirteitä heikennetä ja alueiden ympärille jätetään riittävä suojavyöhyke.**

3 Soistuma, puro ja rantalehdot

Kuva 6 Lasku-uoman pohjoispuolella lehtokasvillisuus jatkuu rantavyöhykkeelle. Alueella on myös lahoppuuta.

700 metriä Laitilan risteyksestä pohjoiseen Maisematien itäpuolella on jyrkkäreunainen painanne (3), jonka pohjalle on syntynyt rehevä korpisoistuma, joka

on luontotyypiltään lähinnä ruoho- ja heinäkorpea (Rhk). Ruohoista kurjenjalka, raate, vehka, korpikaisla, rönsyleinikki, metsäkorte, luhtamatara ja jokapaikansara esiintyvät yleisinä, kuivemmilla mättäillä myös mustaherukka ja käenkaali. Koivun ja harmaalepän lisäksi puustoon kuuluu nuori kuusi. Välipinnoilla hapra-, oka- ja korphirahkasammal ovat paikoin peittäviä.

Painauman kuusivaltaisissa rinteissä kasvaa muutama järeä haapa, kenttäkerroksessa mustikkaa, mutta myös kieloa, lillukkaa, valkovuokkoa, käenkaalia, metsäimarretta, metsäkortetta, keltanoita ja yksittäisiä näsiöitä. Luontotyyppi on rinteessä lähinnä kuivaa lehtoa (puolukka-lillukkatyyppi VRT).

Soistumalta kulkee Kirkkojärveen lasku-uoma, jota on ilmeisesti syvennetty ja oikaistu. Maisematien ali uoma kulkee siltarumpua pitkin. Tien länsipuolella laskupuro kulkee jyrkkäreunaisessa uomassa, jonka rinteillä on suojaavaa puustoa. Uoman rinteillä kasvaa melko edustavaa runsasravinteista lehtokasvillisuutta, esimerkiksi mustakonnanmarja kasvaa paikoin hyvin rehevänä. Lehtokasvillisuus jatkuu molempiin suuntiin rantavyöhykettä. Kosteusolojen vaihtuessa myös luontotyyppi vaihtuu: rinteiden päällä lehto on tuoretta, rinteessä kuivaa, ja lähellä noron pohjaa ja rantavyöhykkeellä tuoretta (OMaT) ja kosteimmissä painanteissa kosteaa (AthOT). Kuivan hiekkarinteen jyrkimmissä osissa menestyvät vain kuivien paikkojen kasvit, myös osin aukkoiselle paikalle on myös levinnyt joitakin kuivien ketojen ja tuoreiden pienruohoniittyjen lajeja.

Uoman pohjoispuolen rantavyöhykkeellä (31) rannasta on ilmeisesti kaivettu joskus hiekkaa. Puustoon kuuluvat kuusi, haapa, koivu, tuomi, harmaaleppä, pihlaja ja vaahtera, pensaskerrokseen lehtokuusama, vadelma, taikinamarja, näsiä, terttuselja ja punaherukka. Kenttäkerroksessa esiintyvät esimerkiksi maitohorsma, kultapiisku, mäkiarho, sormisara, jänönsalaatti, mäkitervakko, sini- ja valkovuokko, metsäorvokki,

kielo, käenkaali, keltanot ja ahomansikka, kosteammilla paikoilla koiranputki, ojakellukka, isonokkonen, rönsyleinikki, hiirenporras, metsäalvejuuri, korpi-imarre ja metsäkorte. Rinteessä kasvaa myös pölkkyruohoa (*Arabis glabra*), jota esiintyy usein vanhojen asuinpaikkojen lähistöillä. Lähistöltä on havaintoja myös erittäin harvinaisesta ja rauhoitetusta mäkiorkivasta, tosin Suomisen mukaan kasvi voi olla levinnyt istutetuista yksilöistä (2013, s. 219).

Kuva 7 Pölkkyruoho (*Arabis glabra*) esiintyy vanhojen asuinpaikkojen lähistöillä. Kuvassa myös mäkitervakkoa.

Uoman eteläpuolella (32) rinteiden ylimmät osat ovat lähinnä lehtomaista kangasta (OMT), mutta eteläpuolella rinteessä esiintyy myös monia keskiravinteisuutta ilmentäviä lehtokasveja (OMaT). Aukkoiseen ja harvennettuun puustoon on jätetty joitakin järeitä mäntyjä, kuusia ja koivuja, siinä missä vesaikossa vallitsevat lehtipuut, kuten pihlaja, tuomi ja raita. Kenttäkerroksessa esiintyy kalliokieloa, käenkaalia, metsäkurjenpolvea, metsäorkivokkia, mustakonnanmarjaa, metsäimarretta, sananjalkaa, koiranputkea, kieloa, lillukkaa, sini- ja valkovuokkoa, sudenmarjaa ja kurjenkelloa, pensaskerroksessa punaherukkaa, taikinamarjaa, näsiää, terttuseljaa ja vadelmaa. Rannassa kasvaa myös lehtovirmajuurta.

Koko jyrkkä rantavyöhyke on erilaista lehtoa tai lehtomaista, paikoin esiintyy myös ketokasvillisuutta. Järeät puut ja rehevä lehtipuu- ja pensaskerros tekevät alueesta otollisen monelle lajille. Alueella on paljon lahopuuta, lehtopöllön reviiri, saalistelevia lepakoita ja alueelta on tehty myös liito-oravahavaintoja. Lasku-uoman eteläpuolella mökkien välinen kaistale on harvennettu, ja lahopuuta on vähemmän, mutta nuorempien puiden joukossa on myös varttuneita puita. Loppukesällä 2018 tälle alueelle oli tehty aukko kiinteistölle, johon on myönnetty jo vuosia sitten rakentamislupa.

- **Jatkossa alue suositellaan jättämään sellaisen maankäytön ulkopuolelle, joka muuttaa alueen rakennepiirteitä. Rakentamaton rantavyöhyke suositetaan jättämään kokonaan käsittelemättä. Rakennetuilla osilla ranta tulee säilyttää puustoisena, jotta latvusyhteys säilyy. Järeiden puiden poistamista tulee välttää.**

4 Lähteikkö

Salmeluksentien eteläpuolella vajaa 500 metriä Maisematien risteyksestä, lähellä Hanhijärven lasku-uomaa on lähteikkö (4), jossa on useita paikkoja, joista pohjavesi purkautuu pintaan. Paikalla on myös useampia, ilmeisesti eri aikoihin laitettuja kaivonrenkaita, joista yksi on myös katettu. Tihkupinta leviää kuitenkin osin soistuneena laajalle notkelmaan, jonka suunnittelualueen ulkopuolelle jäävät pohjois- ja itäosat ovat ojitettuja.

Lähteikkö on siten kaukana luonnontilaisesta, mutta muodostaa silti ympäristöstään rehevänä erottuvan laikun. Kenttäkerroksessa kasvavat muun muassa metsäkorte, ahomansikka, isonokkonen, leskenlehti, käenkaali, suo-orvokki, ojakellukka, rätvänä, karhunputki, terttualpi, vadelma, luhtatähtimö ja lehtomatara (*Galium triflorum*), pohjakerroksessa monet lehväsammalet.

Kuva 8 Lehtomatara (*Galium triflorum*).

- **Alue suositellaan jättämään maankäsittelyn ulkopuolelle, eikä vanhoja ojia suositella perkaamaan. Ympäröivien rinteiden suojaava puusto suositellaan säästämään.**

Salmelantieltä haarautuvan Ojalantien alussa eteläpuolella on lehtomaisella pohjalla istutettu haavikko (41), jossa on joukossa järeitä puita, myös kolopuita, jotka ovat tärkeitä pesäpuita monelle lajille. Alueelta on myös aiempia liito-oravahavaintoja. Sinänsä yksilajinen haavikko ei ole välttämättä paras elinympäristö liito-oravalle etenkin talvella, kun puut ovat lehdettömiä, sillä alueella ei ole suojaisia, järeitä kuusia, joita liiturit suosivat lepäilypuinaan. Salmelantien alussa, tien eteläpuolella on tyhjillään oleva vanha pihapiiri, joka on hyvin rehevä ja pihapiirissä kasvaa joitakin

vanhoja ja järeitä puita. Niin lähteiköllä kuin pihapiirissäkin havaittiin saalistelevia lepakoita.

- **Järeät kolopuut ja latvusyhteys ympäröiville metsäalueille suositellaan säilyttämään myös jatkossa.**

5 Kuiva keto ja noro

Kuva 9 Kohde 5.

Noin 400 metriä Laitilan risteyksestä etelään, missä sähkölinja ylittää Maisematien, on tien itäpuolella jyrkässä hiekkarinteessä paahteinen kasvupaikka, jossa esiintyy joitakin kuivan kedon ja tuoreen niityn lajeja. Rinteen päällä kasvaa harvennettua kuusikkoa, joka on luontotyyppiltään lehtomaista kangasta (OMT). Lehtomainen kasvillisuus, kuten mustakannonmarja, vadelma, metsäorvokki, terttuselja, metsäkurjenpolvi, käenkaali, nuokkuhelmikkä ja sormisara vaihettuvat rinteessä osin keto- ja niittylajistoon: rinteessä kasvaa runsaasti katajaa ja kenttäkerroksessa esiintyvät esimerkiksi mäkitervakko,

ahomatara, päivänkakkara, koiranputki, vuohenputki, ahomansikka, tuoksusimake, metsäruusu, ketopukinjuuri (*Pimpinella saxifraga ssp. saxifraga*), nurmi- ja rohtotädyke, heinätahtimö, koiranvehnä, peltokanankaali, kultapiisku, huopaohdake, mäkikuisma, kurjenkello, metsänätkelmä, aitovirna ja hiirenvirna.

Pohjoispuolella rinne rajautuu noroon, jota ennen tuoreen lehdon kasvillisuudesta tulee vallitsevaa. Rinteen lounaiskulmassa kasvaa yksi erittäin järeä vanha mänty.

Sudenmarja, lehtokorte, valkovuokko ja vuohenputki esiintyvät runsaana, pensaskerrossessa lehtokuusama, taikinamarja ja tuomi. Luontotyyppi on runsasravinteista tuoretta lehtoa (sinivuokko-käenkaali-tyyppi, HeOT).

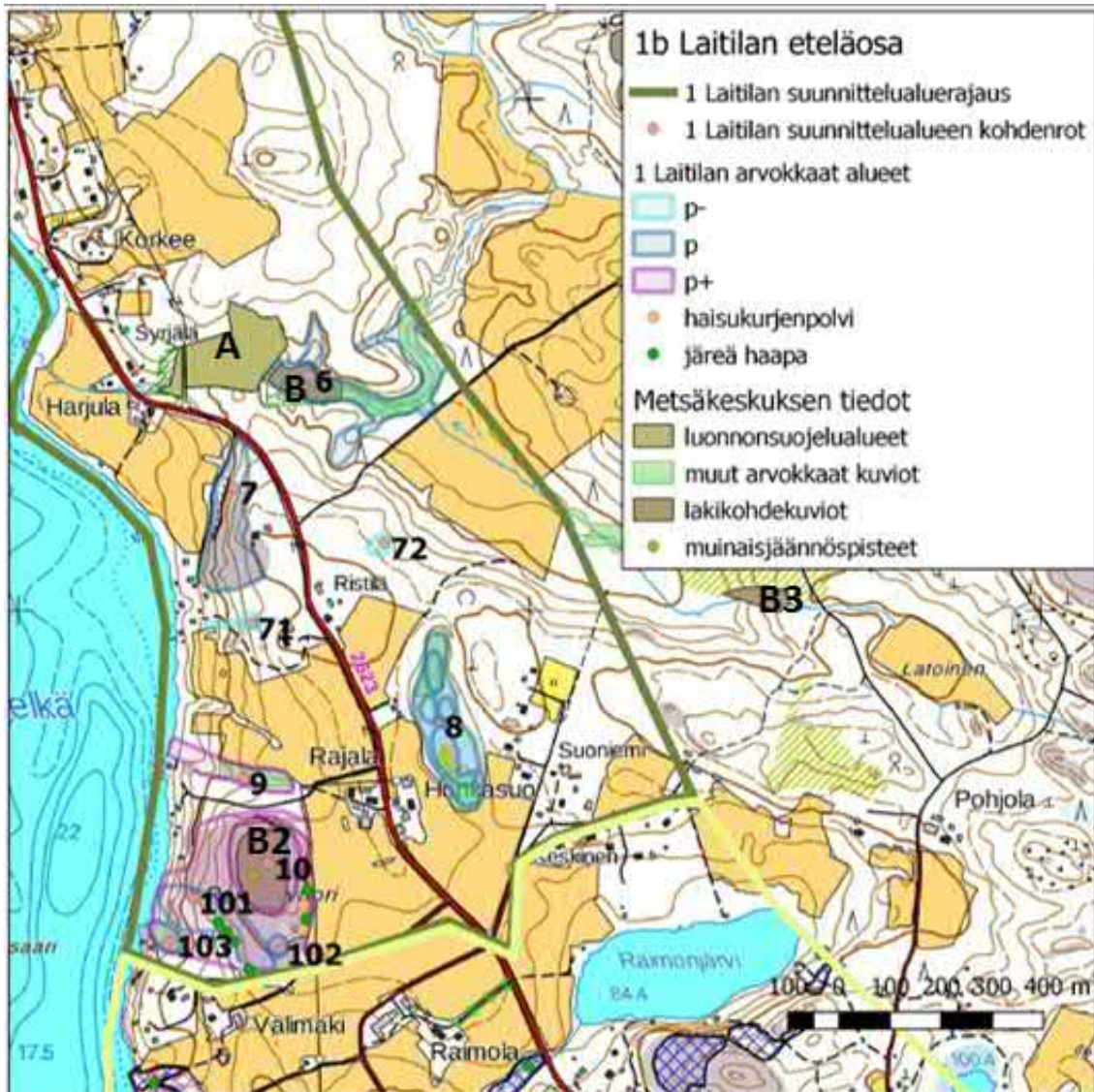
Vaikka helteisen kesän seurauksena noro on kuivillaan, noron pohjalla lähteisyyttä ilmentävät leskenlehti, kevätlinnunsilmä, rönsyleinikki ja kosteutta sanikkaiset, kuten metsä- ja kivikkoalvejuuri, soreahiirenporras ja korpi-imarre.

- **Alue suositellaan jättämään maanmuokkauksen ja metsänkäsittelyn ulkopuolelle, jotta alueen rakennepiirteet säilyvät.**

3.1.2 Laitilan risteys – Rajalanvuori

Viranomaistiedot: arvokkaat luontokohteet			
nro	tyyppi	tyyppi	tyyppi
A	luonnonsuojelualue	Hanhijärven purolehdot (2:104) lsa	YSA045412
B	metsälakikohde	puro	KUVIO_ID=27091843
B2	metsälakikohde	kallio	KUVIO_ID=27485171
B3	metsälakikohde	noro	KUVIO_ID=27092324

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
6	purolehdot	OMaT	2	2	p
7	kallio, metsäalue	karut- keskiravinteiset kalliot, MT	1-2	1	p
71	tuore lehto, noro	OMaT	2	2	p-
72	tuore lehto	OMaT	2	2	p-
8	suo	SR	1	2	p
9	noro, tuore lehto mahdollinen ML- ja vesilaki-kohde	OMaT	2	2	p+
10	kallio, metsäalue	keskiravinteiset kalliot, MT, OMT, OMaT	1-2	2-3	p+
101	metsäalue ML-kohde (B2)	OMT	1-2	2	p
102	kallio	karut- keskiravinteiset kalliot	1-2	2	p
103	tuore lehto	OMaT	2-3	1-2	p

Kuva 10 Metsälakikohde B, purovarsi, osuu kuviolle 6 suojelualueen A viereen. Metsälakikohde B2, kallioalue, osuu kuviolle 10. Kolmas metsälakikohde on noro B3. Vaalean vihreällä pohjalla on kuvattu Metsäkeskuksen "muut arvokkaat elinympäristöt".

6 Hanhijärven purolehdot

Hanhijärven purovarsilehdoista osa on suojeltu luonnonsuojelualueena.

Suojelualueiden ulkopuolella puro-uomaa ympäröivät metsät ovat käsiteltyä, pääosin nuorta talousmetsää. Suunnittelualueelle osuva, suojelematon osuus on rajattu arvokkaaksi elinympäristöksi, sillä puro-uoma on paikallisesti arvokas elinympäristö

erityisesti kokonaisuutena: uoma muodostaa ekologisen käytävän monille lajeille. Puro on pureutunut paikoin syvälle uomaansa ja uomaan laskee myös joitakin noroja.

- **Alue suositellaan jättämään käsittelemättä ja säästämään puustoinen suojavyyhyke uoman ympärillä.**

Kuva 11 Rinteessä on useita järeitä haapoja, joissa on koloja.

7 Pritsin rantatie

Pritsin rantatie kulkee kalliojyrkänten lehtomaista vierustaa, ja jyrkänteellä esiintyy mm. haisukurjenpolvea. Rinteen päällä kasvaa useita järeitä kolohaapoja. Puustossa on myös joitakin järeitä kuusia ja mäntyjä ja nuorta lehtipuuvesaikkoa (pihlaja, haapa, koivu). Luontotyypiltään alue on pääosin lehtomaista kangasta (OMT), lähempänä lakialueita karumpaa tuoretta mustikkatyyppin kangasta (MT) ja karuimmilta kallioalueiltaan jäkälävaltaista karukkokangasta, jolla pärjää vain kuivuutta sietävä mänty.

Karuimmat alueet eivät ole liito-oravalle otollisia alueita, mutta latvusyhteys mahdollistaa kulun etelään päin. Maisematien puolella metsä on käsiteltyä ja hyvin nuorta. Karukkoalueilla puut ovat ikääntyneitä ja siten alue on monimuotoisuuden kannalta arvokas kohde. Metsän kasvu on kallioalueilla kituliasta. Toistaiseksi runkomaista lahoppuuta ei ole alueella kovin runsaasti.

- **Alue on monimuotoisuuden kannalta arvokas, ja se suositellaan jättämään maanmuokkauksen ja metsänkäsittelyn ulkopuolelle. Monimuotoisuuden lisäämiseksi lahoppuuta suositellaan säästämään.**

Kuva 12 Kallion päällä on laajalti karukkokangasta. Kuivalla ja karulla paikalla kasvavat männyt ovat vanhempia kuin puiden läpimitta antaa ymmärtää: kilpikaarnaa muodostuu vasta yli 100-vuotiaaseen puuhun.

Kuva 13 Noron ja lähteen yläpuolella on kostean lehdon laikku, lähteensilmässä on kaivonrengas ja talolle johtava letku. Alapuolella virtaa kapea noro alarinteeseen.

Kuva 14 Lehtolaikulla (72) aukon vieressä on kantoja, mutta myös lahoppuuta niin pysty- kuin maapuina.

Alueen eteläosassa on lähde, jossa on kaivonrengas ja läheisille rakennuksille johtava letku. Kaivon yläpuolella on pieni kostean lehdon laikku ja kaivon alapuolelta vesi tihkuu osin kivien alla alarinteeseen kapeana norona (71). Kostean lehdon laikku leikkautuu itäpuolen hakkuuseen, vaikka osa kasvillisuudesta sinnittelee vesakon puolellakin. Pohjakerroksesta löytyy lehväsammalia, ja kenttäkerroksessa kasvavat käenkaali, metsäkorte, taikinamarja, ahomansikka, korpi-imarre, hiirenporras, metsäimarre, vadelma ja järvikorte. Laikulla on myös joitakin kaatuneita puunrunkoja.

Metsäpolulla lähellä Siurontien itäpuolen hakkuuta Ristilän tilan pohjoispuolella on pieni tuoreen lehdon laikku (72). Kenttäkerroksessa lehtomaisen kankaan (OMT) kasvillisuus rehevöityy, ja lajistoon ilmaantuvat jänönsalaatti, sudenmarja, sini- ja valkovuokko, letohorsma, nuokkuhelmikkä, isoalvejuuri, terttuselja, metsäorvokki ja valtalajina esiintyvä käenkaali.

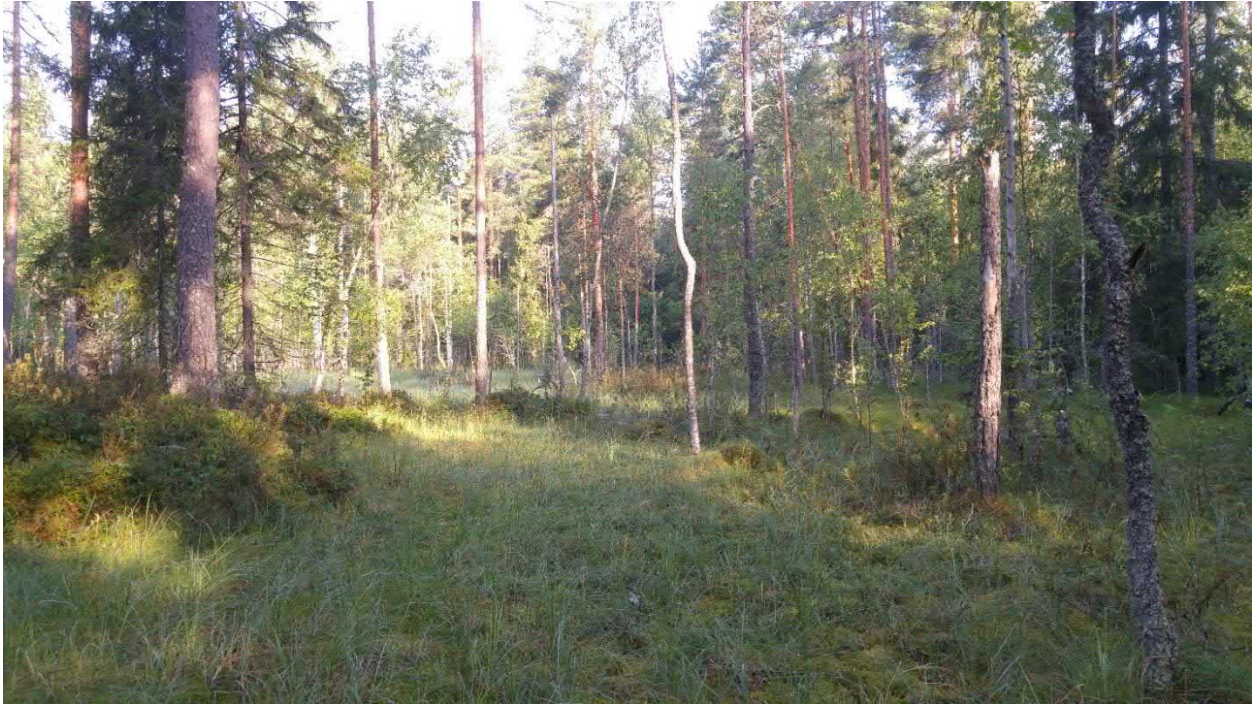
- **Alue on pienialainen, ympäristöstään erottuva rehevä lehtolaikku, joka rikastuttaa paikallista monimuotoisuutta ja suositellaan säästämään metsänkäsittelyltä.**

8 Honkasuo

Kuva 15 Honkasuon laajin avosuolaikku suon eteläosassa on suursaranevaa.

Honkasuo on ollut vetinen avosuo, jota on yritetty kuivattaa ojittamalla (8). Honkasuon jäljellä olevat vähäpuustoiset avosuoalueet ovat laikkuina pitkin soistumaa, väleissä on varsinaista isovarpurämettä (VIR), valtalajinaan suopursu. Avosuolaikut ovat pääosin oligotrofista varsinaista suursaranevaa (OLSN), joiden lajisto on niukkaa: pullosara, mutasara, suokorte, pyöreälehtikihokki, isokarpalo, variksenmarja ja vähän muurainta. Kokonaisuus on siis sara(neva)rämettä (SR).

Kuva 16 Avosuolaikkujen väleissä on isovarpurämejuotteja.

Suon luoteislaidalla kangasmaan reunalla on korpimuuttumaa, josta jäänteinä esiintyy pallopäärähkasammalta. Kuivumisen seurauksena metsälajit, kuten seinäsammal ja metsävarvut puolukka ja mustikka ovat levinneet mättille. Vaikka reuna-alue on kuivahtanut, keskiosat ovat edelleen avosuota.

- **Alue suositellaan jättämään käsittelemättä, eikä uudistusojitusta tai maankäytönmuutosta suositella. Vähäravinteiset paksuturpeiset suot toimivat hiilinieluinä, mikäli niiden vesitalous säilyy.**

9 Rajalan purolehto

Kuva 17 Liito-orava oli ollut alueella, jolta on aiempiakin havaintoja, myös maastokäynnillä 2.8.2018.

Rajalanvuoren pohjoispuolelta kulkee rantaan tie, jonka pohjoispuolelle jää norouoma. Uomasta on aiempia liito-oravahavaintoja ja se on listattu myös Metsäkeskuksen tiedoissa luokkaan ”muut arvokkaat elinympäristöt”. Uoma on keskiravinteista tuoretta lehtoa (OMaT), ja sen rinteillä kasvaa myös

järeitä haapoja, koivuja, kuusia ja mäntyjä ja nuorempia lehtipuita, kuten pihlajaa, tuomea ja harmaaleppää. Kenttäkerroksessa esiintyy muun muassa lehtokuusamaa, kieloa, hiirenporrasta ja lehtokortetta.

Maastokäynnillä 2.8.2018 yhden järeän kolohaavan juurella havaittiin muutama liito-oravanpapana, joten reviiri oli asuttu. Kesäinen papana on lehtiravinnon takia nopeasti hajoava ja huomaamattoman ruskea, lisäksi papanat häviävät aluskasvillisuuden sekaan. Otollinen aika liito-oravaselvitykselle onkin kevät, jolloin koivun ja lepän norkkojen siitepöly värjää papanat keltaisiksi. Papanat on myös helpompi havaita, kun aluskasvillisuus ei ole vielä noussut.

- **Alue on monimuotoisuuden kannalta merkittävä ja se suositellaan jättämään käsittelemättä, jotta alueen rakennepiirteet ja etenkin järeät puut säilyvät.**

Kuva 18 Rehevän rantalehtolaikun reunalla esiintyy mm. lehtokieloa (*Polygonatum multiflorum*), joka kuitenkin istutuksista peräisin.

10 Rajanvuori ja rantalehto

Rajalanvuori (**10**) on Metsäkeskuksen kalliolakikohteita ja vuoren laelle on karttaan merkitty muinaismuisto, ajoittamaton kiviröykkiö. Vuoren lakialueet ovat säilyneet pääosin käsittelemättöminä ja luonnontilaisen kaltaisina, kantoja ei juuri näy ja vanhat, kilpikaarnaiset ja käppyräoksaiset männyt ovat esimerkiksi petolintujen pesäpuiksi sopivia. Kuivimmat ja karuimmat alueet ovat jäkälävaltaista karukkokangasta (CIT) ja kanervatyyppejä (CT), jota ympäröi puolukkatyyppin kuivan kankaan kasvillisuus (VT), kosteammilla paikoilla luontotyyppi on mustikkatyyppin tuoretta kangasta (MT). Myös lakikuviorajauksen eteläpuolella on pienialainen vähäpuustoinen kallio, kitumaalaikku,

joka sekin on säilynyt luonnontilaisen kaltaisena karukkokankaana. Kallioalueen ja peltojen väliin jäävä kapea kaistale on rehevämpää, lehtomaista kangasta. Tälläkin kaistaleella on monenikäistä puuta, joukossa on myös vanhoja puita ja lahoppuita, vaikkakin myös kantoja. Itärinteellä kasvaa muun muassa haisukurjenpolvea laajoina kasvustoina, nurmihärkkiä (*Cerastium fontanum*) ja kirjopillikettä.

Etelärinteestä on vanhoja liito-oravahavaintoja, ja rinteestä löytyykin joitakin järeitä haapoja. Rantanotkelmassa on kosteampi laikku, jossa on rehevää, lähinnä tuoreen lehdon kasvillisuutta. Puusto on pääosin nuorta ja lehtipuuvaltaista. Kenttäkerroksessa esiintyy metsäorvokkia, metsäkortetta, käenkaalia, vadelmaa, sinivuokkoa, oravanmarjaa, metsäimarretta, korpi-imarretta, soreahiirenporrasta, leskenlehteä, taikinamarjaa ja terttuseljaa, sekä runsasravinteisuutta ilmentävää lehtokortetta,

isonokkosta ja vuohenputkea. Kasvillisuus on siis lähempänä runsasravinteista tuoretta lehtoa (sinivuokko-käenkaalityyppi HeOT).

Alueelle tehtiin 19.10.2018 kierros, jolla tehtiin havaintoja lahopuiden lahottajasienilajistosta ja kerättiin joitakin näytteitä. Kallion päältä tavattiin esimerkiksi viinikäpää (*Meruliopsis taxicola*) ja kapealta lehtomaisen kankaan kaistaleelta punahäivekääpää (*Leptoporus mollis*), jotka kuuluvat vanhan metsän indikaattorilajeihin. Muita lajeja olivat esimerkiksi rivikäpää (*Antrodia serialis*), kelokääpää (*Antrodia sinuosa*), katkokääpää (*Antrodia xantha*), tuhkakääpää (*Bjerkandera adusta*), pohjankääpää (*Climacosystis borealis*), kennokääpää (*Datronia mollis*), taulakääpää (*Fomes fomentarius*), kantokääpää (*Fomitopsis pinicola*), arinakääpää (*Phellinus ignarius*), levykääpää (*Phellinus laevigatus*), kuhmukääpää (*Phellinus punctatus*), sinikäpää-ryhmän laji (*Postia caesia* coll.)¹⁸, kuorikäpää (*Rigidoporus corticola*), valkoludekääpää (*Skeletocutis biguttulata*), pinovyökääpää (*Trametes ochracea*), kuusenkynsikääpää (*Trichaptum abietinum*), rosokka (*Porotheleum fimbriatum*), männynkynsikääpää (*Trichaptum fuscoviolaceum*), ryhmätuhkelo (*Lycoperdon pyriforme*) ja keltanastakka (*Bisporella citrina*). Määrittämisapua saatiin Tampereen sieniseururan Unto Söderholmilta.

---

¹⁸ ent. sinihaprakääpää (*Postia caesia*) ja pikkukääpää (*Postia alni*) kuuluvat ryhmään, joka on jaettu useammaksi lajiksi.

Kuva 19 Kallion päällä keloutuneella mäntymaapuulla kasvava viinikäpä (*Meruliopsis taxicola*) kuuluu vanhan metsän indikaattorilajeihin ja on näillä leveyksillä harvalukuinen.

Samalla käynnillä todettiin, että muinaismuistomerkinnän päälle oli tehty nuotiopaikka, jossa oli myös poltettu puuta. Muinaismuistojen vahingoittaminen tai niihin kajoaminen on muinaismuistolaissa (1§)¹⁹ kiellettyä. Maassa oli hiiltyneitä kelojuunipaloja, joissa kasvoi lahottajakääpiä. Tällaisilla luonnontilaisen kaltaisilla alueilla, joilla on lahopuujatkumoa ja merkkejä vanhan metsän lajistosta, kelojuut, oksat ja puunpalat pitäisi jättää kasvualustaksi harvalukuisille ja uhanalaisille kääville.

- **Alue on kokonaisuudessaan monimuotoinen ja edustava, ja se suositellaan jättämään käsittelemättä, jotta alueen rakennepiirteet säilyvät suotuisina alueella tavattavalle osin vaateliaallekin lajistolle. Alue sopisi myös Metso-suojeluohjelman kohteeksi.**

¹⁹ <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1963/19630295>.

3.2 Mahnalan suunnittelualue

Mahnalan suunnittelualuerajaus ulottuu Loikarintiestä ja Väkuntiestä Miharin sillalle. Alueen kallioperä on Maisematien ympäristössä pääosin granodioriittia ja graniittia Alaskylän–Niemenmaan niemekkeellä. Maaperä on Yliskylän harjumuodostumalla hiekkaa, niemekkeellä ja rantavyöhykkeellä pääosin savea. Ravinteikkaat savimaat etenkin vesistöjen varsilla ovat lehdolle suotuisia alueita, ja alueen metsät ovatkin pitkälti lehtoja tai lehtomaisia. Alue on ollut ihmisvaikutuksen alaisena kauan: metsät ovat käsiteltyjä, suomaat ojitettuja ja laajat savimaat on ravattu pelloiksi. Käytännössä koko rakentamaton rantavyöhyke on luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävää ja paikallisesti arvokasta.

Tässä on kuitenkin pyritty kohdistamaan arvokkaiden luontokohteiden rajaukset kaikista edustavimmille alueille. Rajauksissa on huomioitu kasvillisuuden ja luontotyypin edustavuutta ja luonnontilaisuuden kaltaisuutta. Käytännössä se tarkoittaa esimerkiksi metsien kohdalla erirakenteisuutta, erilaisia puulajeja ja eri-ikäistä puustoa, myös lahoppuuta. Käytännössä nämä rakennepiirteet ovat kuitenkin juuri niitä, jotka asutuksen lähellä ovat ihmisvaikutuksesta yksipuolistuneet – esimerkiksi vanhoja puita tai lahoppuuta on metsissämme hyvin vähän. Iäkstä puustoa ja lahoppuuta on usein säilynyt vaikeakulkuisilla alueilla kivikoissa, jyrkänteillä, rotkouomissa, kallioilla tai soilla – usein nämä alueet ovat lisäksi vähätuottoisia ja siten metsätaloudellisesti kannattamattomia, ja myös maankäytön kannalta haastavia kohteita. Myös nämä tekijät on huomioitu rajauksissa. Valitut alueet ovat paikallisesti verrattain edustavia, ja vähintäänkin kehittymässä luonnontilaisen kaltaisiksi.

3.2.1 Maisematie Raimonjärvi–Yliskylä

Maisematien ympäristö on säilynyt osin puustoisena. Alueen alkuosassa on tien eteläpuolella muutama purolehto. Tien varrella on puutarhoja ja suojaavaa puustoa, ja alueella tavattiinkin yöllisellä maastokäynnillä joitakin saalisteleviä pohjanlepakoita. Keinovalaistusta ja avoimia alueita vältteleviä viiksisiippoja tavattiin, kun tieltä poikettiin metsätielle Yliskylän tienoilla.

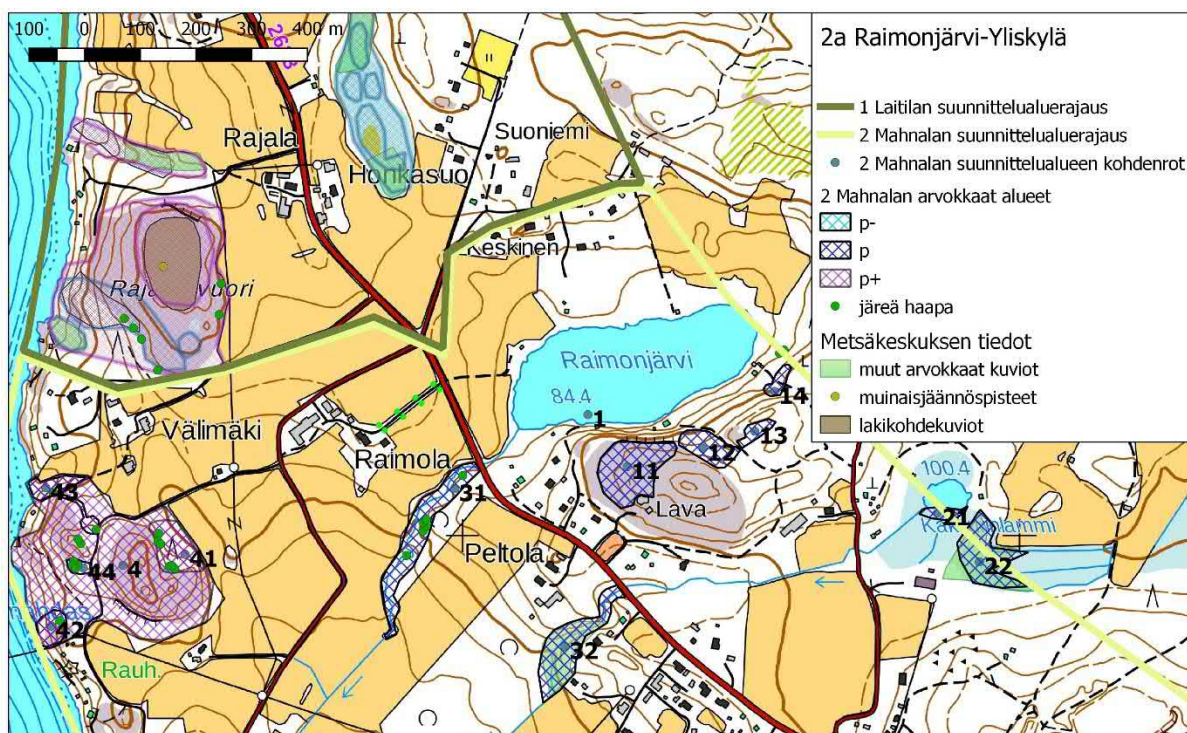

Kuva 20 Raimonjärven pohjoisranta on suomuuttumaa ja turvekangasta. Tässä pienialainen luhtalaikku, joka on luontotyypiltään koivuluhtaa (KoLu).

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
1	järvi	pieni humusjärvi	2(-3)	2	p
11	kallio	karut-keskiravinteiset kalliot ²⁰ , (CIT, CT, VR, MT)	1-2	2-	p
12	tuore lehto	OMaT	2	2	p
13	tuore lehto	OMaT	2	2	p
14	tuore lehto	OMaT	2	2	p
2	lampi	nevareunuslampi	1	2	p
21	suoranta	luhtaneva (LkN, IVR)	1	2 (ojitus metsänreunalla)	p
22	suo	OIRnR	1	2 (ojitus reunoilla)	p
31	purolehto (tuore) mahdollinen ML-kohde	OMaT	2	2-3	p
32	purolehto (tuore) mahdollinen ML-kohde	OMaT	2	2	p
4	varttunut kangasmetsä	MT, OMT, OMaT	1-2	3, lahopuuta	p++
41	kosteaa ja tuore lehto mahdollinen ML-kohde	AthOT, OMaT	2	2	p+
42	kallio	karut-keskiravinteiset kalliot ²¹	1-2	2-3	p
43	noro, tuore lehto mahdollinen ML-kohde, vesilaki-kohde	OMaT	2	2-3	p
44	tuore lehto	OMaT	2	2	p-

²⁰ Dioriittejä pidetään karkeasti ottaen keskiravinteisina kivilajeina, mutta tarkempi ravinteisuuden määrittely edellyttää kivismallajiston tarkastelua, mihin tässä selvityksessä ei ollut mahdollisuutta.

²¹ Kts. yllä.

Kuva 21 Vaalean vihreät alueet ovat Metsäkeskuksen "muuta arvokkaita elinympäristöjä". Mahnalan alueajauksen kaakkoisosaan ei osu metsälakikohteita tai suojelualueita.

1 Raimonjärvi

Raimonjärven pohjoispuoli on käsiteltyä ja ojitettua. Pohjoispuoli on ollut suorantainen ja luoteiskulmalla maaperä onkin saraturvetta, muutoin lähinnä savea, eteläpuolen hiekkaa ja kalliomaata lukuun ottamatta. Pohjoispuolen luontotyytit ovat erilaisia suo-, luhta- ja kostean lehdon muuttumia. Järven rannat ovat säilyneet kuitenkin puustoisina, eikä mökkejäkään ole montaa. Siten lampi on melko suojainen ja rauhallinen ja öisellä maastokäynnillä lammen yllä havaittiinkin useita saalistelevia lepakoita. Järvi on 7 metriä syvä, ja näkösyvyytensä puolesta (40 mg/l Pt)²² se voidaan laskea pieniin humusjärviin²³. Pienten humusjärvien luontainen ravinteisuus on alhainen (kokonaisfosfori jää alle 20 µm/l), mutta Raimonjärvessä ravinteisuus on kohonnut

²² KVVY Tutkimus Oy, Tampere 2004, Hertta-tietokanta.

²³ Raunio ym. 2008, s. 95–96.

(kokonaisfosfori 55 µm/l vuonna 2004), ilmeisesti ympäröivien peltomaiden ja valuma-alueen suo- ja metsäojitusten seurauksena.

Raimonjärven eteläpuolella on kukkula, jonka etelärinteellä sijaitsee Mahnalan tanssilava. Kukkulan laki on kuivaa puolukkatyyppin kangasta, karuimmilta osin paljasta kalliota ja karukkokangasta. Alue on käsiteltyä ja etenkin etelälaidaltaan nuorta tiheää sekapuustoa. Luoteiskulma (11) on parhaiten säilynyt kilpikaarnaisine mäntyineen ja jäkäläkallioineen. Varttuneita mäntyjä on kuitenkin harvassa ja muu puusto on nuorta, alle 40-vuotiasta, eikä lahoppuuta juurikaan ole. Alueelta tavattiin vain muutamia lahoppuunlajeja, mm. rosokääpä (*Hyphodontia paradoxa*), hopeakääpä (*Canopora subfuscoflavida*) ja tikankääpä (*Gloeporus dichrous*).

- **Lakialue on maisemallisesti hieno, verrattain vähätuottoinen ja se voi kehittyä ajan kanssa luonnontilaisen kaltaiseksi, kun joukossa on varttuneempiakin puita. Alueen käsittelyssä suositellaan huomioimaan virkistys- ja maisema-arvojen säilyminen ja säästämään iäkästä puustoa ja lahoppuuta monimuotoisuuden edistämiseksi.**

Raimonjärveä sivuavalla pohjoisreunalla kukkula laskee järvenrantaan kymmeniä metrejä korkeana jyrkänteenä. Kallion järven puoleinen reuna on granodioriittia ja eteläpuoli graniittia. Karkean jaon mukaan graniitti kuuluu karuihin kivilajeihin ja dioriitit keskiravinteisiin (Raunio ym. 2008, s. 340), mutta tarkempi määrittely edellyttäisi kalliosammallajiston tutkimista. Raimonjärven eteläpuolen kallioalueen ympäristöstä rajatut arvokkaat kohteet osuvat granodioriitille. Graniitti ja dioriitit ovat maaperämme yleisimpiä kivilajeja.

Raimonjärven kaakkoispuoli on rehevämpää, lehtoa tai lehtomaista, mutta myös käsiteltyä ja harvennettua. Joitakin kasvillisuutensa puolesta ympäristöönsä rehevempiä tuoreen lehdon laikkuja voidaan kuitenkin erottaa. Kallionjuurella (12) rantaan kulkevan mökkitien eteläpuolella on tuoretta keskiravinteista lehtoa (OMaT).

Kenttäkerroksessa esiintyvät sinivuokko, käenkaali, ahomansikka, metsäorvokki, oravanmarja, mustakonnanmarja, metsäalvejuuri ja pensaskerroksessa terttuselja, lehtokuusama, näsiä, vadelma ja tuomi. Kuusivaltaisessa puustossa on myös runkopuisia tuomia, joiden halkaisija on yli 20 cm.

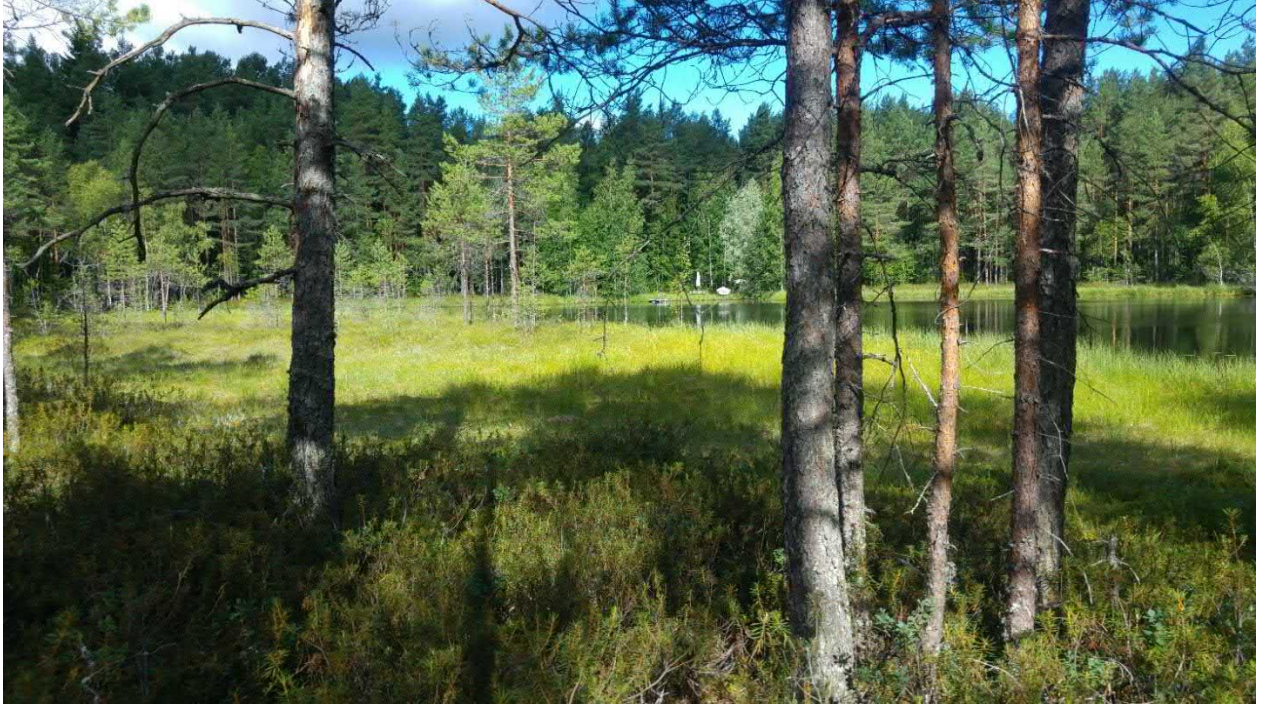
Lehto jatkuu mökkitien yli koillispuolelle (13), jossa pensaskerroksessa esiintyvät terttuselja, koiranheisi, lehtokuusama, punaherukka, näsiä ja vadelma.

Kenttäkerroksessa kasvaa mustakonnanmarjaa, kieloa, käenkaalia, sinivuokkoa, ahomansikkaa, metsäorvokkia, kultapiiskua, metsäkurjenpolvea, lillukkaa, sananjalkaa ja metsäalvejuurta. Puusto on lehtipuuvaltaista ja nuorehkoa, varttuneen kuusen rinnalla kasvaa pihlajaa, koivua, tuomea, raitaa ja harmaaleppää. Alarinnettä on harvennettu, mutta paikoin lahopuuta on enemmän kuin talousmetsissä keskimäärin.

Pohjoisemman mökkitien varressa alarinteessä on rehevämpi tuoreen lehdon laikku (14), jossa on kostean lehdon piirteitä. Pohjakerroksessa esiintyy lehväsamalia, kenttäkerroksessa soreahiirenporrasta, mustakonnanmarjaa, sananjalkaa, metsäimarretta, metsäkurjenpolvea, rönsyleinikkiä, terttuseljaa, tuomea, vadelmaa ja lehtokuusamaa. Tien pohjoispuolella luontotyyppi on keskiravinteista tuoretta lehtoa (OMaT), mutta kasvillisuus on vähemmän monipuolista ja puusto pääosin nuorta harmaaleppää, pihlajaa, koivua, haapaa ja kuusta.

- **Pienialaiset lehtolaikut rikastuttavat monimuotoisuutta, ja ne suositellaan säästämään metsänkäsittelyltä. Rantavyöhyke suositellaan säilyttämään puustoisena. Mikäli Raimonjärven itäpuolelle suunnittelualuerajauksen koillispuolelle suunnitellaan maankäytön muutosta, alueella olisi tehtävä luontokartoitus.**

2 Kaakkurinlammi

Kuva 2 Kaakkurinlammi on suorantainen etenkin etelälaidaltaan.

Kaakkurinlammi on (0,37ha) alle puolen hehtaarin lampi, jonka eteläpuolella on laajalti ojitettua soistumaa ja lammen eteläreuna on suorantainen (21). Lampeen johtaa ainakin yksi suo-oja ja lammen lasku-uomaa on ilmeisesti oikaistu. Lammen rannalla on myös yksi mökki, joten luonnontilainen lampi ei ole. Lammen ominaispiirteet ovat kuitenkin pääosin säilyneet, joten lampea voidaan pitää monimuotoisuuden kannalta paikallisesti arvokkaana kohteena. Lammen suoranta on vesirajasta lyhytkorsinevaa (OILkN), joka vaihettuu isovarpurämeeksi (VIR). Myös lammen eteläpuolella ojitettu räme on isovarpurämettä ja isovarpurämemuuttumaa.

- **Alue suositellaan jättämään lisärakentamisen ulkopuolelle.**

Kuva 3 Kaakkurinlammin koilliskulman suoalueen ojitus ei ole kuivattanut avosuota kokonaan. Tässä oligotrofista rimpinevarämettä (OIRiNR).

Kuva 4 Rimpinevarämeen rimpipinnoilla tavataan aapa- ja vajorahkasammalta (*Sphagnum lindbergii*, *S. majus*) sekä nevasirppisammalta (*Warnstorfia fluitans*).

Lammen itäpuolella sijaitsevan pellon lounaiskulmalla on avosuota (22), joka on suotyypiltään vähäravinteista eli oligotrofista rimpinevarämettä (OIRiNR), jossa rimpipinnoilla esiintyy aapa- ja vajorahkasammalta (*Sphagnum lindbergii*, *S. majus*) sekä nevasirppisammalta (*Warnstorfia fluitans*), mättäillä puna-, rusko- ja rämerahkasammalta (*Sphagnum medium coll.*²⁴, *S. fuscum*, *S. angustifolium*). Kenttäkerroksessa esiintyy tupasvillaa, mutasaraa, isokarpaloo, variksenmarjaa, suokukkaa, pyöreälehtikihokkia, valkopiirtoheinää ja leväkköä.

- **Alue suositellaan jättämään kehittymään luonnontilaiseksi. Ojien perkaamista ei suositella. Kun ojat tukitaan tai ne kasvavat umpeen, suoalue toimii hiilinieluna.**

3 Raimonjärven ja Kaakkurinlammin purolehdot

Raimonjärven lounaiskulmalta alkunsa saava lasku-uoma kulkee Maisematien ali ja laskee ensin jyrkkäreunaisessa uomassa, ennen kuin ohjautuu peltojen läpi kulkevaan suoristettuun ojaan. Syväreunaisen uoman osuus on rehevää tuoretta purolehtoa (31), vaikkakin kuivan kesän jäljiltä uoma on kuivillaan maastokäynnillä 21.8.2018. Uomassa ja uoman reunoilla kasvaa varttuneita lehtipuita, raitaa, harmaaleppää, vaahteraa ja myös järeitä haapoja. Ennen kaakkoispuolen peltoa kasvillisuus yksipuolistuu ja puusto on ilmeisesti peltomaahan istutettua koivua.

Maastokäynnillä 24.10.2018 alueen lahopuilta tavattiin jonkun verran sieniä ja kääväkkäitä, esimerkiksi talvivinokas (*Panellus serotinus*), keltavinokas (*Phyllostopsis nidulans*), voikääpä (*Antrodiella serpula*), kennokääpä (*Datronia mollis*), taulakääpä (*Fomes fomentarius*), kantokääpä (*Fomitopsis pinicola*), lepänkääpä (*Inonotus radiatus*), raidankääpä (*Phellinus conchatus*), arinakääpä (*Phellinus igniarius*), kuhmukääpä

---

²⁴ ent. *S. magellanicum*.

(*Phellinus punctatus*), pinovyökääpä (*Trametes ochracea*), tikankääpä (*Gloeoporus dichrous*), rusorypykkä (*Phlebia radiata*), hytyrypykkä (*Phlebia tremellosa*), leppäpoimukka (*Plicatura nivea*), ryppynahakka (*Stereum rugosum*), leppänahakka (*Stereum subtomentosum*) ja keltanastakka (*Bisporella citrina*).

Muutama sata metriä etelään Maisematien alittaa Kaakkurinlammista laskeva uoma (32). Savimaata halkova uoma on jyrkkäreunainen ja mutkittileva, vaikkakin kuivan kesän seurauksena maastokäynnillä 3.9.2018 täysin kuiva. Lehtipuuvaltaisessa tuoreessa lehdossa kasvaa harmaaleppää, haapaa, vaahteraa, tuomea, koivua, raitaa, joitakin nuoria kuusia ja mäntyjä, alueelta löytyy myös lahoppua. Kenttäkerroksessa on runsasravinteisuuden piirteitä ja kasvillisuudessa esiintyy esimerkiksi vuohenputkea, vadelmaa, mustaherukkaa, punaherukkaa, metsäkurjenpolvea, ahomansikkaa, käenkaalia, metsäalvejuurta, mustakonnanmarjaa, koiranheisipensasta, lehtohorsmaa, kultapiiskua, kieloa, kurjenkelloa, metsäorvokkia ja taikinamarjaa. Uoman ympäristö on käsiteltyä, ojitettua istutuskoivikkoa, jonne on levinnyt laajoja jättipalsamikasvustoja.

Molemmat purouomat voidaan osin laskea luonnontilaiseksi tai sen kaltaisiksi, ja siten ne voivat lukeutua vesilain piiriin, purolehdot ovat myös mahdollisia metsälain tarkoittamia reheviä lehtoja.

- **Alueet ovat monimuotoisuudelle arvokkaita sekä lajistoltaan, rakennepiirteiltään, että muodostamansa viheryhteyden kautta ja ne suositellaan jättämään käsittelemättä. Myös uoman välitön lähiympäristö suositellaan säästämään, jotta uomien ympärille jää suojaavaa puustoa.**

Kuva 5 Raimonjärvestä laskevan uoman rehevää purolehtoa.

Kuva 6 Kaakkurinlammesta laskevan uoman lehtipuuvaltaisessa purolehdossa on lahopuuta enemmän kuin talousmetsässä keskimäärin.

4 Kallioistenraitti

Kallioistenraitaan kohdalla Kallioistenraitti kaartaa läheltä rantaa etelää kohden. Mutkan pohjoispuolelle jäävä nyppylä ja tien ja rannan välinen rinne ovat kauttaaltaan lehtoa tai lehtomaista, kuivimpia kallion lakialueita lukuun ottamatta. Aluetta ei ole käsitelty viime aikoina, vaikkakin laveammilla keskikohdilla on vanhoja kantoja, ja metsä on harvennettua. Joka puolella aluetta on kuitenkin enemmän lahoppuuta kuin talousmetsissä keskimäärin, paikoin jopa runsaasti. Alue on osin mustikkatyypin (MT) ”keski-ikäinen kuusivaltainen tuore kangas”²⁵, osaksi lehtomainen kangas (OMT). Puustoon kuuluu myös eri-ikäisiä ja -lajisia puita, joukossaan järeitä haapoja, kuusia ja mäntyjä. Myös nuorempia haapoja on kasvamassa runsaasti eri puolilla aluetta – siten alue on kokonaisuudessaan liito-oravalle hyvin sopiva nyt ja tulevaisuudessa, mikäli alueen rakennepiirteet säilyvät (4). Rehevän alue jää mäen itäpuolelle (41). Ylärinne ja reuna-alueet ovat lähinnä tuoretta lehtoa (OMaT), mutta keskiosat ovat leveästi hiirenporrasvaltaista kosteaa lehtoa (AthOT).

Kallioranta (42) on vähäpuustoinen, ja käppyräiset männyt ovat iäkkäitä. Alue on luonnontilaisen kaltainen. Kalliopaljastumat ovat granodioriittia. Vieressä kangasmaan reunalla on paljon lahoppuuta. Jyrkkäreunaisen noron pohja on rehevää tuoretta lehtoa (43). Kallioistenraitilta norouomaan viettää pääosin kivien alla kulkeva noro, jonka alkupäässä tien reunassa on hyvin pienialainen kostea lehtolaikku. Tien varressa on myös toinen pienialainen tuoreen lehdon laikku (44), jolla kasvaa joitakin järeitä haapoja.

---

²⁵ Raunio ym. 2008, s. 294.

Kuva 7 Kallioistenraitin rantametsikössä on paikoin paljon lahoppuuta.

Kuva 8 Rehevin alue jää Kallioistenraitin itäpuolelle rinteen ja pellon väliin.

Kuva 9 Kallioistenraitin alueella esiintyvä vaatelias ja vaarantunut (VU) pohjanrypykkä (*Phlebia centrifuga*) on alueellisesti uhanalainen (RT) ja se lasketaan aarnimetsän indikaattorilajeihin.

Alueelle 12.10.2018 tehdyllä kierroksella kirjattiin havaintoja sienilajistosta ja otettiin joitakin näytteitä, joiden määrittämiseen saatiin asiantuntijatukea luontokartoittaja Kaija Helteeltä. Alueelta tehty havainto harvinaisesta ja vaarantuneesta pohjanrypykästä (*Phlebia centrifuga*)²⁶ (VU) oli kirjaushetkellä Hämeenkyrön ensimmäinen Laji.fi-tietokannassa. Tampereella ja Nokian Siurossa lajia on havaittu suojelualueiden vanhoissa metsissä, suojelualueiden ulkopuolelta havaintoja ei juuri ole tehty. Laji on määritelty aarnimetsän indikaattorilajiksi²⁷. Toinen alueella tavattu indikaattorilaji, vanhan metsän laji on alueellisesti uhanalainen ruostekääpä (*Phellinus ferrugineofuscus*) (RT).

Alueella esiintyi myös mm. lahoppuulla tavattavat keltavinokas (*Phyllostopsis nidulans*), rivikäpä (*Antrodia serialis*), kelokääpä (*Antrodia sinuosa*), katkokääpä (*Antrodia*

²⁶ det. Matti Kulju, Oulun yo.

²⁷ Kotiranta & Niemelä 1993.

xantha), pörrökääpä (*Cerrena unicolor*), pohjankääpä (*Cimatocystis borealis*), taulakääpä (*Fomes fomentarius*), kantokääpä (*Fomitopsis pinicola*), männynjuurikääpä (*Heterobasidion parviporum*), haavankääpä (*Phellinus tremulae*), pötkelökääpä (*Piptoporus betulinus*), mustasukkakääpä (*Polyporus leptocephalus*), sinihaprakääpä (*Postia caesia*), pinovyökääpä (*Trametes ochracea*), kuusenkynsikääpä (*Trichaptum abietum*), purppuranahakka (*Chondrostereum purpureum*), orahytykkä (*Pseudohydnum gelatinosum*), kantohtynupikka (*Ascocoryne sarcoides*), kääpiösarvikka (*Calocera furcata*), kupariparanvoi (*Fuligo leviderma*) ja sudenmaito (*Lycogala epidendrum*).

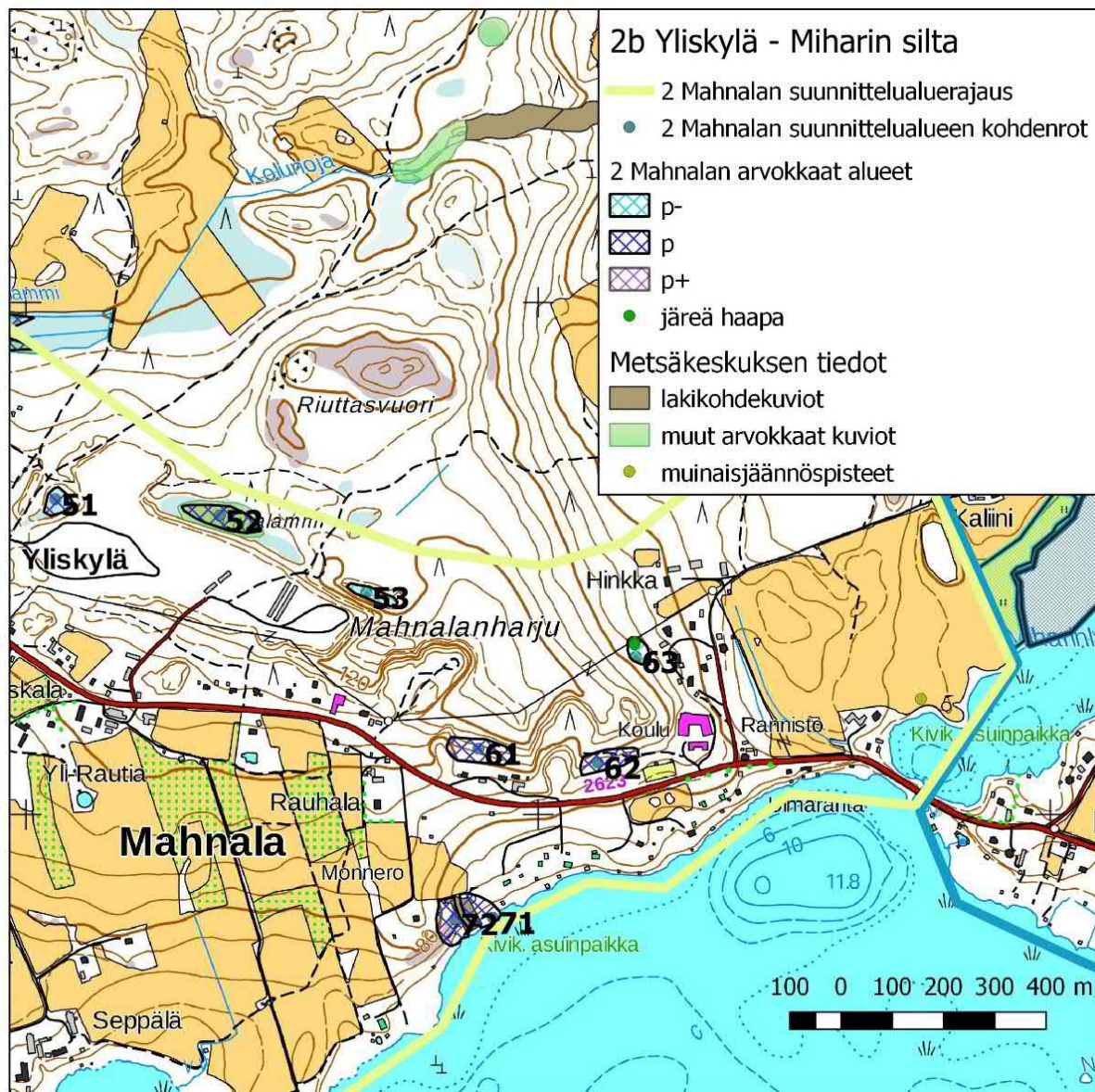
- **Koko alue on monimuotoinen ja kokonaisuutena edustava, ja se suositellaan säästämään ja jättämään metsänkäsitteilyn ulkopuolelle. Alue voisi sopia myös vapaaehtoisen Metso-ohjelman kohteeksi.**

3.2.2 Yliskylä – Miharin silta

Maisematien pohjoispuoli Yliskylästä Miharin sillalle on pitkälle muokattua ympäristöä hiekkakuoppineen ja talousmetsineen. Muutama soistunut painanne on edelleen vähäpuustoista suota. Harjun alarinteillä tavataan paikoin kuivan lehdon ja kuivan kedon kasvillisuutta, mutta rakennepiirteiltään alueet ovat melko kaukana luonnontilaisen kaltaisesta. Alueelta on rajattu yksi kasvillisuutensa puolesta paikalliselle monimuotoisuudelle arvokas alue ja pieni kostean lehdon kasvillisuuden laikku ympäristökoulun luoteispuolella lähellä sähkölinjaa ja Hinkantien asutusta.

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
51	suo	OILkN, IVR	1	2	p
52	suo	OlSn, IVR	1	2	p
53	suo	OlSn, IVR	1	2	p-
61	kuiva lehto	VRT	2	2	p
62	kuiva lehto	VRT	2	2	p
63	kostea/tuore lehto	AthOT/OMaT	2	1	p-
71	tuore lehto osin ML-kohde	OMaT	2	2	p
72	kuiva-tuore lehto, kallio	OMaT, keskirav. kallio	2	1-2	p

Kuva 22 Kuvioiden 71-72 sisään jää metsälakikohde tuore lehto. Kohde 52 on Metsäkeskuksen "muu arvokas elinympäristö". Suunnittelualue-rajauksen sisäpuolelle ei osu muita Metsäkeskuksen tiedoissa kuvattuja kohteita.

5 Soistumat

Yliskylän vanhan hiekkakuopan uutta asuinalueita länsipuolelta sivuavan soratien tien ja hiekkakuopan väliin jäävä pienialainen soistunut painanne on vähäravinteista

lyhytkorsinevaa, jota isovarpuräme reunustaa (51). Kasvilajisto on niukkaa: valkopiirtoheinä, mutasara, leväkkö, suokukka, isokarpalo ja pyöreälehtikihokki kasvavat sararahkasammal- ja rämerahkasammalvaltaisella (*S. fallax*, *S. angustifolium*) välipinnalla, mättäillä tavataan punarahkasammalta²⁸ ja pienellä rimpipinnalla vajorahkasammalta (*Sphagnum majus*).

Yliskylän koilliskulmalla on Liinalammin suo (52), jota on ojitettu. Keskialueet ovat säilyneet vetisenä vähäpuustoisena avosuona, joka on luontotyypiltään suursaranevaa, reunoilla suotyyppi on isovarpurämettä. Kasvillisuuteen kuuluu pullosara, mutasara, tupasvilla, leväkkö, pyöreälehtikihokki ja isokarpalo. Pohjakerroksessa räme- ja sararahkasammal vallitsevat, mättäillä punarahkasammal.

Liinalammin kaakkoispuolella Mahnalanharjulla on pieni soistunut painanne (53), joka on vähäpuustoista suota. Mättäillä on isovarpurämeen kasvillisuutta ja välipinnoilla suursaranevaa, valtalajinaan tupasvilla ja pullosara.

- **Pienialaiset soistumat eivät ole metsätaloudellisesti tuottoisia tai merkittäviä ja alueet suositellaan jättämään käsittelemättä. Uusintaojituksia ei suositella, jotta alueen vesitalous säilyy (ja osin palautuu) niin, että suoalue toimii hiilinieluna. (Ojikoilla kuivuva turvekerros alkaa hajota ja vapauttaa turpeeseen sitoutunutta hiilidioksidia.)**

6 Lehdot

Mahnalanharjun etelärinteessä (61) on kuivan lehdon kasvillisuutta, kieloa ja kalliokieloa, vadelmaa, sananjalkaa, metsäkurjenpolvea, näsiää, punaherukkaa,

---

²⁸ Suomessa yleinen punarahkasammal, vanhalta nimeltään *Sphagnum magellanicum*, on jaettu useammaksi lajiksi, joista nimilaji *S. magellanicum* ei esiinny Suomessa. Suomessa esiintyvä punarahkasammal kuuluu ryhmään *Sphagnum medium coll.* <https://laji.fi/taxon/MX.44050>

mustikkaa, punaherukkaa, terttuseljaa, nuokkuhelmikkää, taikinamarjaa, kissankelloa, kultapiiskua, keltanoa ja haitallista vieraslajia, komealupiinia. Puustoon kuuluvat koivu, harmaaleppä, pihlaja, haapa, mänty, kataja ja pieni kuusi. Hiekkakuopan itäpuolella, ympäristökoululta länteen kulkevan metsätien eteläpuolella etelärinteessä on vastaavasti ravinteisuutta ja kuivan lehdon kasvillisuutta (62), joka vaihettuu lehtomaiseksi kankaaksi.

Ylempänä rinteessä sähkölinjan eteläpuolella on pienialainen tuoreen/kostean lehdon laikku (63), jossa pohjavesi on lähellä pintaa. Kenttäkerroksessa kasvaa valkovuokkoa, sinivuokkoa, käenkaalia, oravanmarjaa, soreahiirenporrasta, korpi-imarretta, taikinamarjaa, lillukkaa, lehtokortetta, metsäkurjenpolvea, metsätähteä ja tuomea. Lähellä sähkölinjaa kasvaa muutama järeä haapa, mutta pääosin lehtipuuvaltainen puusto on nuorta.

- **Rehevät lehtolaikut lisäävät monimuotoisuutta ja alueet suositellaan säilyttämään. Maisematien varteen on paikoin levinnyt haitallista vieraslajia komealupiinia, jonka leviäminen rinteille pitäisi pyrkiä estämään.**

7 Mahnalanselän rantalehto

Mahnalanselän rannasta on Metsäkeskuksen tietoihin rajattu metsälakikohde, rehevä lehtolaikku lähellä kivikautista asuinpaikkaa. Kivikautinen asuinpaikka jää istutuskoivikossa kulkevan verkkoaidan taakse, mutta on tässä rajattu monimuotoisuuden kannalta arvokkaaseen alueeseen – muinaismuisto tulee joka tapauksessa huomioida maankäytössä. Keskeltä tuoretta lehtoa kulkee rantaan raivattu tie, joka on tehty lakikohderajauksen jälkeen. Tien reunalla kasvaa rehevän suuruuhoston seassa punakoisoa. Tien itäpuolella kulkee uoma, joka maastokäynnillä 4.9.2018 on kuivan kesän jälkeen kuivillaan. Rannassa on venepaikka ja nurmialue

lepotuoleineen. Länsipuolen rinteessä kasvaa muutamia järeitä haapoja. Tien ja purouoman itäpuolelle jäävä alue on puuston rakennepiirteiltään edustavin (71): puustossa on myös erilaisia järeitä lehtipuita.

Rinteen juurella kasvaa lehtovirmajuurta ja kalliorinteellä (72) muun muassa linnunkaalia, lehtoarhoa, vadelmaa, terttuseljaa, kirjopillikettä, ahosuolaheinää, kalliokieliä ja runsaasti keto-orvokkia. Viitisen metriä korkean jyrkänteen päälle on istutettu tai läheisen mökin pihasta on levinnyt tuomipihlajaa ja jotakin mehikasvia, ilmeisesti kattomehitähteä.

- **Alue lisää edelleen paikallista monimuotoisuutta, vaikka rantaan raivattu alue onkin heikentänyt alueen ominaispiirteitä. Rantavyöhyke suositellaan säilyttämään puustoisena, eikä lisärakentamista suositella.**

3.2.3 Aronen-Niemenmaa niemeke

Etenkin niemen pohjoispuolella Arosessa laajat savimaat on raivattu pelloiksi. Niemen suurruohoiset luhtarannat pidättävät osan laajojen peltomaiden ravinnevalumista, ja ne voidaan osin lukea tuoreisiin mesiangervoaltaisiin suurruohoniittyihin²⁹. Alueen rantamatalikkojen vesikasvillisuuden, kaislikoiden ja ruovikoiden, suojissa pesii useita vesilintuja, sillä rantarakentamista on verrattain vähän. Esimerkiksi Taivallahdella pesii laulujoutsen ja Rautaniemen länsipuolen ruovikosta rengastettiin kesällä 2018 neljä ruskosuohaukan pesäpoikasta. Käytännössä koko rakentamaton rantavyöhyke on luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävää ja paikallisesti arvokasta. Niemen eteläpuolella, jossa on enemmän metsämaita, rantakaistaleelle on jätetty myös suojaavaa puustoa, joukossaan myös ikääntyneitä ja järeitä puita ja lahoppuita.

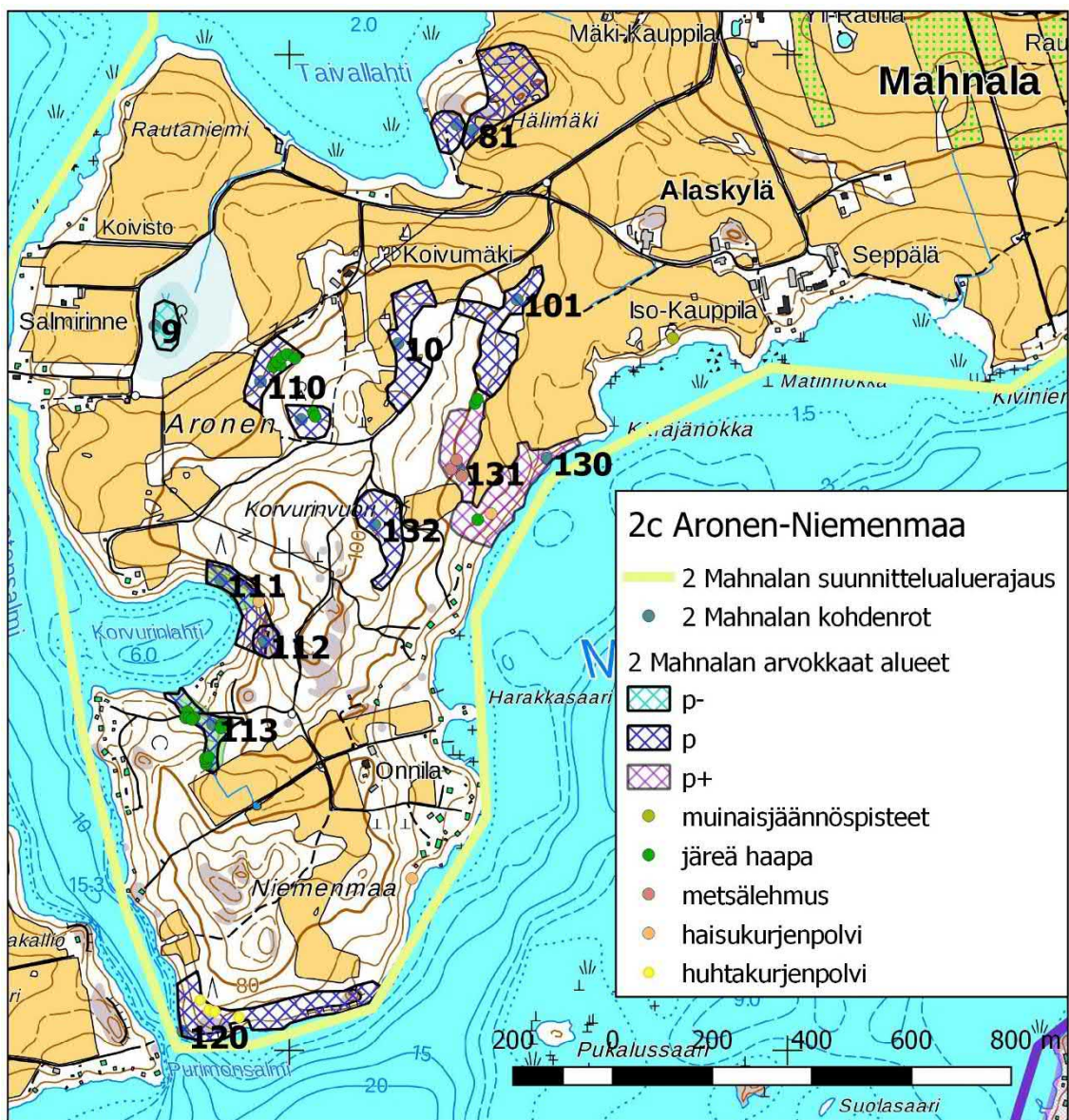
²⁹ Raunio ym. 2018 mukaan tuoret suurruohotulvaniityt ovat äärimmäisen uhanalaisia luontotyyppisiä (CR). s. 444.

Rantavyöhykkeellä on myös lukuisia muinaismuistoja ja kivikautisia asuinpaikkoja, joten asutusta on ollut alueella kauan. Alueella on paljon kulttuurivaikuttaneita elinympäristöjä, karjatiloja ja laidunnusta, niittyjä ja hakamaita – mahdollisia perinnebiotooppeja, jotka ovat uhanalaisimpia luontotyyppejämme. Siten alueella on tehtävä tarkempi luontokartoitus, mikäli maankäytölle suunnitellaan muutosta.

Niemekkeen rehevät lehdot ja lehtomaiset metsät voisivat sopia myös liito-oravan elinympäristöksi. Laajat peltoalueet katkaisevat kuitenkin latvusyhteydet mantereelle. Niemen länsireuna sivuaa Arostensalmea, joka on paikoin niin kapea, että liito-orava pystyy liitämään salmen yli. Toisaalta salmen länsipuolella kulttuurimaiseman peltojen väliin jäävät metsäiset tilkut ovat nekin hyvin rikkonaisia.

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
8	kallio, tuore lehto	keskiravinteiset kalliot, OMaT	2	2	p
81 ³⁰	metsälaidun, hakamaa	~(kuusivaltainen metsälaidun, hakamaa)	2	-	p
9	suo	SR	1-2	1	p-
10	tuore lehto	OMaT	2	2	p
101	tuore lehto	OMaT	2-3	2	p
110	metsäalue	OMT	1-2	2	p
111	kallio, jyrkänne	karut-keskiravinteiset kalliot (MT-OMT)	1-2	2	p
112	kallio, jyrkänne	karut-keskiravinteiset kalliot (MT-OMT)	1-2	2	p
113	purolehto osin mahdollinen ML-kohde	OMaT	2	2	p
120	kallio, karu kallioketo, rantametsä	keskiravinteiset kalliot, OMT	1-2	1-2	p
130	kuiva-tuore lehto, lehtomainen kangas	VRT-OMaT, OMT	2	1-3	p+
131	tuore lehto	HeOT	3	2	p+
132	tuore-kostea lehto	OMaT-AthOT	2+	2	p

³⁰ Alue oli laidunnettu, eikä laitumelle menty, siten tiedot ovat arvioita.

Kuva 23 Alueella ei ole Metsäkeskuksen tiedoissa kuvattuja metsälakikohteita tai suojelualueita. Vaalean vihreällä kuvatut Metsäkeskuksen "muu arvokas elinympäristö" -kohteita osuu kohteiden 111 ja 113 sisälle.

8 Taivallahti-Hälinmäki

Taivallahden poukamassa Hälinmäen kainalossa on suojaisaa rantapuustoa, myös järeitä kuusia, ja alueella tavattiinkin öisellä maastokäynnillä useita saalistelevia lepakoita. Rantaan kulkee metsätie, ja rannassa on veneitä. Myös alueen

pohjoiskulmalla kasvaa järeitä kuusia. Metsäalueelta ei ole kunnollista latvussyhteyttä ympäröiviin metsiin, joten liito-oravalle alue ei sovellu.

Hälinmäen itärinne on karjan laitumena, joka ulottuu myös metsän reunakaistaleelle (81). Metsälaitumet ja hakamaat³¹ ovat monimuotoisuuden kannalta arvokkaita elinympäristöjä³². Rajaus on summittainen, sillä koko itäpuolen pelto on laitumena ja maastokäynnillä laitumella laidunsi karjaa, joten laitumelle menty. Myöhemmin kesällä hakamaan maapohja näytti olevan mullalla, joten laidunpaine voi olla liian kova. Kohdesuosituksien (esim. laidunpaineen keventäminen) antaminen edellyttäisi kuitenkin tarkempaa kasvillisuuskartoitusta alueella.

Pohjoiskulmalla on tuoretta keskiravinteista lehtopohjaa, samoin mäen etelärinteellä, muualla luontotyyppi on lehtomaista kangasta. Kalliolla ja alarinteessä (8) kasvaa muun muassa lehtoarhoa, kallioimarretta, ahosuolaheinää, kivikkoalvejuurta, taikinamarjaa, terttuseljaa, ahomansikkaa, vadelmaa, metsämitikkaa, metsäalvejuurta, jänönsaraa, puna-ailakkia, metsätähteä, käenkaalia, sudenmarjaa, kielloa, oravanmarjaa, lehtokuusamaa, kurjenkelloa, mustakonnanmarjaa, punaherukkaa ja tuomea. Kallion laella kasvaa vanhoja käppyräisiä mäntyjä.

- **Kallion laki ja alarinteen lehtolaikku suositellaan jättämään metsänkäsittelyn ja rakentamisen ulkopuolelle niin, että alueen rakennepiirteitä ei heikennetä.**

---

³¹ Havumetsälaitumet ovat luontotyyppinä erittäin uhanalaisia (EN), havupuuhakamaat äärimmäisen uhanalaisia (CR), Raunio ym. 2008 mukaan, s. 460 ja 456.

³² Meriluoto & Soininen 2002. Perinnebiotoopeilta edellytettävää pitkään jatkunutta perinteistä laidunnuskäyttöä ei ole kuitenkaan tässä katsauksessa ole selvitetty maanomistajalta.

9 Salmirinteen suomuuttuma

Keskellä peltomaita on kostea notkelma, jota on ojitettu. Peltomaalta alueelle tulee myös ravinteita. Maastokarttaan merkitty kosteikko on ollut avosuota – laikun maaperä on saraturvetta, jota savimaa reunustaa. Vähäpuustoista avosuota on jäljellä laikkuina lähinnä alueen länsilaidalla, pohjoisosassa on ohutturpeista korpi-(räme)-muuttumaa ja länsipuolella lehtipuuvaltaista kostean ja tuoreen lehdon muuttumaa. Sähkölanka-aita alueen itäosassa viittaa laidunnukseen: alue on mahdollisesti metsälaitumena³³. Etelä- ja itäpuolella puolella puusto on valtaosin nuorta.

Länsipuolen jäljellä olevalla avosuolla (9) rämemättäiden väleissä on suursaranevalaikkuja (Sn), joten kokonaisuutena voidaan puhua sararämeestä (SR). Pohjakerroksessa oka- ja haprarahkasammal vallitsevat, mättäillä tavataan punarahkasammalta (*Sphagnum medium coll.*)³⁴. Sarojen, kuten harmaasara, jouhisara ja pullosara, rinnalla esiintyvät ruohot, kuten letohorsma, kurjenjalka, raate, ranta-alpi ja mesiangervo viittaavat peltomaan ravinteikkaisiin valumavesiin. Käytännössä suotyyppejä on keskiravinteista. Mättäillä kasvaa isokarpaloo, tupasvillaa ja räme- ja metsävarpuja: suokukkaa, suopursua, juolukkaa, mustikkaa ja puolukkaa. Pellonpuoleisella reunalla rahkasammalet vaihtuvat palmusammaleeseen (*Climacium dendroides*).

Itälaidalla lehtovirmajuuri, rönsyleinikki, soreahiirenporras, korpiorvokki, mesiangervo ilmentävät kostean/tuoreen lehdon muuttuman ravinteisuutta. Pohjakerroksen sammalpeite on epäyhtenäinen lehväsammalinen ja okarahkasammal-laikkuineen.

---

³³ kts. viittaus 33.

³⁴ Entiseltä nimeltään *S. magellanicum*.

- **Suosittelavinta olisi ennallistaa kohde ja antaa kosteikon palautua luonnontilaan. Soistumalta Taivallahteen laskevan ojan tukkiminen, laskeutusaltaat tai vastaavat ratkaisut parantaisivat myös vesistöön laskevan veden laatua. Kun alueen vesitalous palautuu, alue sitoo hiiltä ja toimii hiilinieluna.**

10 Koivumäen lehdot

Kuva 9 Vaikka kuusikko varjostaa ja neulaset happamoittavat maata, kenttäkerroksessa on ravinteikkaan tuoreen lehdon kasvillisuutta, käenkaalia, sudenmarjaa, puna-ailakkia, vadelmaa ja soreahiirenporrasta.

Koivumäen halki kulkevan Korvurintien molemmin puolin metsää on käsitelty, ja osa alueesta on istutuskuusikkoa. Koko rinnealue on kuitenkin lehtopohjaista tai lehtomaista. Korvurintien länsipuolella luonnontilaisimman kaltaisimpana ovat säilyneet alueen pellonreunaa sivuavat osat (10). Keskiosissa kuuset kasvavat riveissä ja paikoin kenttäkerroksen kasvillisuus on varjostuksen vuoksi vähälajista.

Aluskasvillisuus ilmentää kuitenkin runsasravinteisuutta, ja avoimemmilla paikoilla pensaskerros on kehittynyt. Peltoa sivuavalla luoteisreunalla kasvaa pienellä alalla runkomaisia lehtipuita, harmaaleppää, raitaa, tuomea ja joitakin järeitä haapoja.

Korvurintien länsipuolella rehevät, lehtipuuvaltaiset osat ovat peltoa reunustavilla pohjois- ja länsireunoilla (101). Pensaskerros on kehittynyt ja ilmentää runsasravinteisuutta. Vaikka puusto on pääosin nuorta, joukossa on myös runkomaisia puita ja lahoppuuta. Sammaloituneet kannot kertovat, että aluetta on harvennettu. Siitä huolimatta alue on verrattain luonnontilaisen kaltainen ja kehittymässä koko ajan siihen suuntaan.

- **Alue suositellaan monimuotoisuudelle arvokkaana alueena jättämään käsittelemättä, jotta järeämmät kolopuut säästyvät ja lahoppuun määrä kasvaa.**

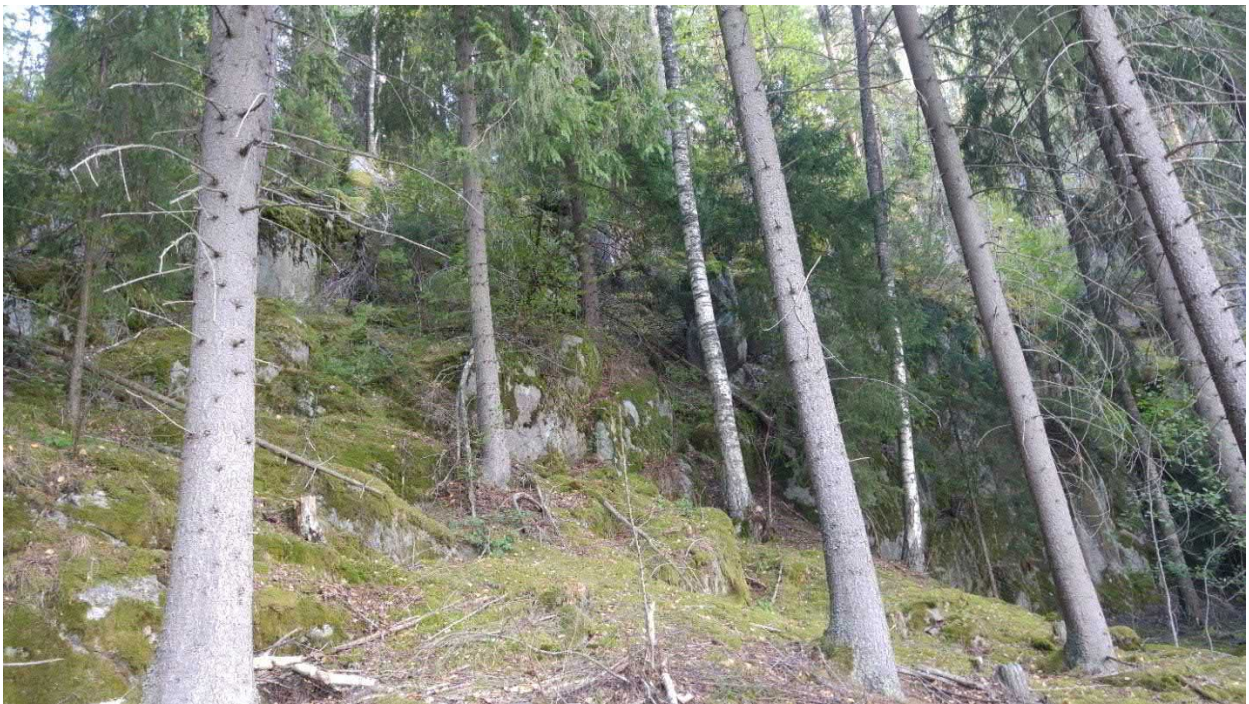

Kuva 10 Korvurintien itäpuolella on rehevää lehtokasvillisuutta. Vaikka puusto on pääosin nuorta, joukossa on myös lahoppuuta. Alue on kehittymässä luonnontilaisen kaltaiseksi.

11 Aronen

Korvurintiestä kohti Arostensalmea haarautuvan tien alkupään pohjoispuolella on lehtomaista kangasmetsää (OMT), jota on käsitelty ja harvennettu. Alueen etelä- ja länsireuna ovat säilyneet parhaiten. Lounaisreunaa on harvennettu, ja alue on aukkoinen, mutta rinteessä kasvaa useita järeitä haapoja, jotka lisäävät alueen arvoa monimuotoisuuden kannalta (**110**).

- **Alue suositellaan säilyttämään puustoisena ja järeät haavat suositellaan säästämään.**

Kuva 11 Korvurinlahden rannassa on kymmeniä metrejä korkea jyrkänne. Jyrkänteen alueella on paljon lahoppuuta.

Korvurinlahden rannassa on korkea, kymmeniä metrejä korkea kalliojyrkänne (**111**), joka on paikoin paljas, mutta paikoin kalliohyllyille on kasaantunut myös maannosta.

Kalliolta on löydetty useita harvalukuisia sammalia³⁵: luontoarvoja ilmentävät taljaruostesammal (*Anomodon attenuatus*) (LC) ja sirohavirusammal (*Thuidium assimile*) (LC) ja harvinainen, (vaikkakin (LC)), kalliotakkusammal (*Ulota hutchinsiae*), alueellisesti uhanalainen runkokarvesammal (*Frullania dilatata*) (RT, Pirkanmaalla NT).

Muita harvalukuisempia (LC) lajeja ovat ketohavirusammal (*Abietinella abietina*), kiilto-omenasammal (*Bartramia ithyphylla*), tupashiirensammal (*Bryum m., Imbribryum muehlenbeckii*), pohjankivisammal (*Grimmia longirostris*), viuhkasammal (*Homalia trichomanoides*), kivikutrisammal (kutrisammal) (*Homalothecium sericeum*) ja kalkkikiertosammal (*Syntrichia ruralis*). Lisäksi alueelta on havaittu kalliohyytelöjäkälä (*Collema flaccidum*), joka (LC) elinvoimaiseksi arvioitu, mutta josta on hyvin vähän havaintoja.

Jyrkänteen päältä alkava metsäalue on käsiteltyä ja nuorta, mutta kallioalueella ja sen alapuolisella rannalla kasvaa varttunutta, osin iäkstä puustoa. Lahopuutakin on, pääasiassa kalliorinteellä. Rantavyöhykettä on harvennettu, siellä tällä on nähtävissä sammaloituneita kantoja.

---

³⁵ Parnela, A. & Arkkio, H. 2015: Kissakalliolta Illeröömiin: Pirkanmaan kalliosammaltutkimus -kirjan tausta-aineisto, Arkkio H. sähköpostilla.

Kuva 13 Haisukurjenpolven (*Geranium robertianum*) steriilejä versoja.

Alueelle 5.11.2019 tehdyllä kierroksella havaittiin vanhan metsän indikaattorilajeista silmälläpidettävää rusokantokääpää (*Fomitopsis rosea*) (NT/RT), joka on alueellisesti uhanalainen. Muita lajeja olivat mm. rivikäätä (*Antrodia serialis*), kelokääpä (*Antrodia sinuosa*), katkokääpä (*Antrodia xantha*), taulakääpä (*Fomes fomentarius*), kantokääpä (*Fomitopsis pinicola*), tikankääpä (*Gloeoporus dichrous*), ruostekääpä (*Phellinus ferrugineofuscus*), arinakääpä (*Phellinus igniarius*), levykääpä (*Phellinus laevigatus*), raidankääpä (*Phellinus tremulae*), pökkelökääpä (*Piptoporus betulinus*), sinikäätä-ryhmän laji (*Postia caesia coll.*)³⁶, kuusenkynsikääpä (*Trichaptum abietum*), kennokääpä

(*Datronia mollis*) ja rusorypykkää (*Phlebia radiata*).

Kalliolla tai jyrkänteen alla ei kasva kovin vaateliasta kasvillisuutta, lehtomaisuudesta kertovat lähinnä yksittäiset taikinamarjat. Maastokäynnillä kallionkolossa rinteessä havaittiin kallioimarteiden lisäksi yksi kukkiva haisukurjenpolvi (*Geranium robertianum*), ja lukuisia steriilejä versoja. Hieman etelämpänä on toinen vähäpuustoinen kalliopaljastuma (**112**).

³⁶ ent. sinihaprakääpä (*Postia caesia*) ja pikkukääpä (*Postia alni*) kuuluvat ryhmään, joka on jaettu useammaksi lajiksi.

- **Kalliojyrkäne kalliopaljastumineen on monimuotoisuudelle arvokas alue ja alueen rakennepiirteet, etenkin vanhat ja kuolleet puut suositellaan säästämään lahoppuujatkumon säilyttämiseksi.**

Korvurinlahden etelälaidalla lahteen laskee purouoma, jonka saa alkunsa muutamasta haarasta. Purouoman varrella on tuoretta purolehtoa, ja useita järeitä haapoja (113). Alueella pesii varpuspöllö.

- **Puruoma suositellaan rajaamaan metsänkäsittelyn ulkopuolelle ja puron ympärille suositellaan säästämään suojaava vyöhyke. Latvusyhteys ympäröiville metsäisille alueille suositellaan säilyttämään.**

Kuva 14 Huhtakurjenpolvi (Geranium bohemicum) vaatii palanutta kasvualustaa. Paahteisella paikalla se voi itää myös helteisenä kesänä, kuten Niemenmaan eteläkärjessä. Laji on silmälläpidettävä (NT).

12 Niemenmaan eteläranta

Purimonsalmen nokassa on nuotiopaikka (**120**), jonne kulkee myös jonkinlainen metsätie. Rantakalliolla ja sen läheisyydessä kasvaa paljon katajaa ja joitakin karun kalliokedon kasveja, kuten keltamaksaruohoa (*Sedum acre*), huopakeltanoa (*Pilosella officinalis*), ahosuolaheinää (*Rumex acetocella*), lampaannataa (*Festuca ovina*) ja ahopukinjuurta (*Pimpinella saxifraga*). Niemennokan itäpuolella karukkokallion jälkeen rannassa rajauksen ulkopuolella on hyvin pieni vanha hirsirakenteinen mökki. Rantavyöhykkeen pohjoissivulla ennen mäennyppylän aukkoa mökille kulkee tientapainen, paikoin paljaalla savimaalla.

Tienpohjalla kasvoi rönsyleinikkien seassa useita huhtakurjenpolvia. Maastokäynnillä 3.9.2018 nähtiin ainakin 4 kukkivaa yksilöä, vaikka Suomisen mukaan³⁷ savimaalta ole lajin löytöjä, ainakaan alanteista. Huhtakurjenpolvi on palopaikkoihin erikoistunut laji, joka saattaa itää joskus paahteisilla paikoilla lämpimän kesän jälkeen. Laji on silmälläpidettävä.

Rantavyöhykkeellä on muutama kalliopaljastuma ja jyrkänne, jotka ovat säilyneet luonnontilaisen kaltaisina käppyrämäntyineen ja kelopuineen, tosin vanhat kannot kertovat aluetta harvennetun. Koska Niemenmaan alue on muutoin pitkälti käsiteltyä ja maatalouden tai metsätalouden käytössä, verrattain hyvin säilynyt rantavyöhyke on paikallisesti monimuotoisuuden kannalta merkittävä alue.

- **Alue suositellaan säilyttämään puustoisena ja rakentamattomana, ja ikääntyneitä puita ja lahopuuta suositellaan säästämään.**

---

³⁷ Suominen 2013: *Satakunnan kasvit*. s. 388

Kuva 15. Punakoiso (*Solanum dulcamara*).

Lähellä itäreunan eteläisintä karttaan merkittyä varsinaista mökkiä on kapea rehevämpi painanne, jossa kasvaa useamman kiven päällä haisukurjenpolvea, maastokäynnillä havaittiin lähinnä steriilejä kasvoversoja.

Myös pienemmällä kivillä on yksittäisiä versoja, jotka jäävät muun aluskasvillisuuden varjoon.

Rannassa kasvaa punakoisoa (*Solanum dulcamara*), joka on eteläinen laji ja kasvaa Hämeenkyrössä luontaisen esiintymisalueensa pohjoisrajoilla. Punakoiso on vanha lääkekasvi, joten sitä on myös siirretty pihoihin. Niemenmaalla punakoiso kasvoi lehtomaisen kankaan reunalla melko kuivalla kasvupaikalla, mutta aivan vesirajan tuntumassa.

13 Käräjänokan eteläranta ja pellonreunan lehdot

Rantavyöhyke Käräjänokan eteläpuolelta ensimmäisille mökeille on melko jyrkkärantaista rinnettä (**13**), jossa on paikoin kalliopaljastumia. Rinteessä kasvaa todella järeitä mäntyjä. Pohjoisreunaltaan rinne rajautuu peltoon. Kaistaleen eteläreunassa on isoja lohkareita, ja ravinteisuus lisääntyy – alueen yläpuolella on peltoa. Vaikka kasvillisuus on paikoin niukkaa, monet alueella esiintyvät lehtokasvit ilmentävät ravinteisuutta. Kasvillisuuteen kuuluvat esimerkiksi käenkaali, taikinamarja, ahomansikka, oravanmarja, ahomatara, lehtokuusama, sinivuokko, mustakonnanmarja, kevätlinnunherne, lillukka, metsäimarre, mäkilehtoluste, vadelma, yksittäisten kivien päällä kasvava lehtomaitikka ja kivellä lähellä pienemmän pellon reunaa kasvava keltamo.

Alueella on myös lahopuuta. Rantaan 5.11.2018 tehdyllä kierroksella tavattiin vanhan metsän indikaattorikäpiin lukeutuvaa ruostekääpää (*Phellinus ferrugineofuscus*) (LC/RT), joka on alueellisesti uhanalainen laji. Myös mm. rivikäpä (*Antrodia serialis*), katkokääpä (*Antrodia xantha*), pohjankääpä (*Climatocystis borealis*), taulakääpä (*Fomes fomentarius*), kantokääpä (*Fomitopsis pinicola*), pakurikäpä (*Inonotus obliquus*), arinakääpä (*Phellinus igniarius*), raidankääpä (*Phellinus conchatus*), haavankääpä (*Phellinus tremulae*), pötkelökääpä (*Piptoporus betulinus*), sinikäpä-ryhmän laji (*Postia caesia coll.*)³⁸, kuusenkynsikääpä (*Trichaptum abietum*), karvanahakka (*Stereum hirsutum*), leppänahakka (*Stereum subtomentosum*) ja keltanastakka (*Bisporella citrina*) havaittiin.

Pellon pohjoispuolella rinne nousee edelleen. Pellonreunan kivikkoisessa rinteessä kasvaa pienellä alueella (**131**) ainakin 20 runkomaista metsälehmusta ja kasvillisuus ilmentää ravinteisuutta, jopa runsasravinteisuutta (runsasravinteinen tuore lehto, käenkaali-sinivuokkotyyppi HeOT). Pohjakerroksessa esiintyy lehväsamalia, metsäliekosammalta (*Rhytiadelphus triquetrus*) ja palmusammalta. Kenttäkerroksessa esiintyy lehtokortetta, käenkaalia, metsäalvejuurta, kultapiiskua, metsäorvokkia, ahomansikkaa, taikinamarjaa, lehtokuusamaa, näsiää, vadelmaa, terttuseljaa, mustakonnanmarjaa, koiranheisipensasta, sinivuokkoa, kurjenkelloa, lehto-orvokkia, sananjalkaa, metsäimarretta, hiirenporrasta, valkovuokkoa ja oravanmarjaa. Puustoon kuuluu metsälehmusten lisäksi tuomea, pihlajaa, isoja haapoja, harmaaleppää, kuusta, koivua ja raitaa. Vaikka alue on pienialainen ja vanhat kannot kertovat harvennuksesta, on alueella myös yksittäisiä järeitä kuusia ja joitakin järeitä haapoja, aukkoisuutta, kehittynyt pensaskerros ja lohkareikkoa.

Lahopuuta ei ole vielä merkittävästi, mutta alue on kehittymässä luonnontilaisen kaltaiseksi ja on monimuotoisuuden kannalta merkittävä.

---

³⁸ ent. sinihaprakääpä (*Postia caesia*) ja pikkukääpä (*Postia alni*) kuuluvat ryhmään, joka on jaettu useammaksi lajiksi.

- **Alue suositellaan rajaamaan metsänkäsittelyn, rakentamisen ja maanmuokkauksen ulkopuolelle. Tuoreet runsasravinteiset lehdot ovat äärimmäisen uhanalaisia luontotyyppejä. Lisäksi metsälehmukset lisäävät alueen edustavuutta³⁹.**

Kuva 15 Keltamoa (Chelidonium majus) pidetään muinaistulokkaana, ja alkuperäisillä kasvupaikoillaankin lehdossa se kasvaa usein lähellä asutusta.

Alueen länsipuolelle rinnenotkelmaan jää kostea lehtoalue, joka vaihettuu reunoiltaan tuoreeksi lehdoksi, sitten kuusivaltaiseksi lehtomaiseksi kankaaksi. Pohjakerroksessa esiintyy lehväsammalia, kenttäkerroksessa käenkaalia, oravanmarjaa, metsäimarretta, valko- ja sinivuokkoa, ahomansikkaa, metsäorvokkia, metsäalvejuurta ja soreahiirenporrasta, mustakonnanmarjaa, lillukkaa ja mustikkaa, pensaskerroksessa

---

³⁹ Alueella on ainakin LSL:n edellyttämät 20 runkomaista metsälehmusta, mutta on tulokinnanvaraista, täyttykö vaatimus luonnontilaisuuden kaltaisuudesta. LSL:n § 29 kohteita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.

vadelmaa, lehtokuusamaa, taikinamarjaa, näsiää, koiranheisipensasta ja terttuseljaa.

Puusto on kuusivaltaista, sekapuuna esiintyy pihlajaa ja harmaaleppää.

- **Rehevä lehtolaikku suositellaan säästämään.**

3.3 Sarkkila-Sasi-Mihari suunnittelualue

Sarkkila-Sasi-Miharin suunnittelualueerajaus ulottuu kolmostieltä etelään Lemmakkalantielle. Natura2000-alueet Sarkkilanjärvi ja Huutisuo ja perustetut luonnonsuojelualueet on rajattu tarkistusten ulkopuolelle. Koko alueen kallioperä on graniittia. Aluetta halkoo pohjavesialue Kettukivenkankaan hiekkaharjulta Lemmakkalanjärven ja Miharinlammin savimaasivustaa Mahnalanharjun hiekkamaalle. Sarkkilanjärven peltoaukeat ovat laajalti viljavaa savimaata. Hiekkaharjun ja savimaiden väliin jää vyöhyke, jolla maaperä on karkeaa hietaa.

Alueen koillisreuna ulottuu Kettukivenkankaan harjualueen länsireunalle. Kettukivenkankaan harjualue kuuluu maakunnallisesti arvokkaiisiin harjualueisiin (arvoluokka III)⁴⁰, mutta alueen merkittävimmät kohteet jäävät selvitysalueerajauksen itäpuolelle. Tällaisia ovat esimerkiksi Varvarinkankaan länsipuolen hiekkamontun törmäpääsky-yhdyskunta, jossa kesällä 2018 pesi vielä 20–30 paria törmäpääskyä. Törmäpääsky (*Riparia riparia*) on uusimmassa uhanalaisuusarviossa (2015)⁴¹ arvioitu vaarantuneeksi (VU). Myös *Pirkanmaan harjuluonto* (1990) selvityksessä mainittu havainto erittäin harvinaisen harjumasmalon (*Anthyllis vulneraria (ssp. fennica)*)⁴² mahdollisesta esiintymästä Patamonttujen länsipuolella jää sekin tämän rajauksen

⁴⁰ Pirkanmaan harjuluonto 1990. Arvoluokka III: maakunnan alueella merkittävä tai harvinainen, tieteellisesti merkittävä tai jokseenkin merkittävä, maisemallisesti merkittävä tai jokseenkin merkittävä, puutteita mm. luonnontilaisuudessa.

⁴¹ Tiainen ym. 2015.

⁴² <https://laji.fi/taxon/MX.39064> Laji on koko maassa rauhoitettu, mutta uusimmassa uhanalaisuusarvioinnissa (2010) laji on jätetty arvioimatta (NE). Edellisessä arvioinnissa (2000) laji arvioitiin äärimmäisen uhanalaiseksi (CR).

ulkopuolelle. Suominen (2013) mainitsee Hämeenkyröstä ko. lajin esiintymän vain Pinsiönkankaalta⁴³.

Sarkkila-Sasi-Miharin alue on kokonaisuudessaan voimakkaasti hyödynnettyä. Alueella vallitsevat laajat viljelymaat, joiden reunoilla olevat metsämaat ovat pääosin tasaikäistä talousmetsää. Viljelymaiden väliin jää potentiaalisia perinnebiotooppeja: kulttuuriympäristöjä, hakamaita ja niittyjä, jotka vanhalla maatalousalueella ovat ilmeisesti olleet laitumina, mutta laidunnuksen loputtua kasvamassa umpeen. Perinnebiotoopin määritelmä edellyttää alueilta perinteisten maankäyttötapojen jatkuvuutta ja sen seurauksena muotoutunutta lajistoa⁴⁴. Käytännössä perinteiset maankäyttötavat tarkoittavat laidunnusta tai niittoa, eikä alueita ole esimerkiksi lannoitettu⁴⁵. Maaperän siemenpankki voi säilyttää perinnebiotooppien niitty- ja ketokasvien siemeniä vuosikausia, mutta rehevöityvä kasvillisuus tukahduttaa alkuperäislajistoa ja muuttaa maaperää ravinteisemmaksi heikentäen siten esimerkiksi luontaisesti vähäravinteisten ketojen kasvien kasvuedellytyksiä.

Alueella on myös useampia purouomia, joiden purolehdot ovat merkittäviä paikallisen monimuotoisuuden kannalta. Osa purolehdoista onkin jo suojeltu: *Pirkanmaan perinnemaisemat* (1999) julkaisussa paikallisesti arvokkaaksi (P+) perinnebiotoopeiksi arvioidut Sasin purolehdot⁴⁶ ovat osin suojeltu osana valtakunnallista lehtojensuojeluohjelmaa ja alue kuuluu myös Natura2000-ohjelmaan. Alueet jäävät tämän selvityksen suunnittelualuerajauksen ulkopuolelle.

---

⁴³ Suominen 2013, s. 369–370.

⁴⁴ Liedenpohja-Ruuhijärvi ym. 1999, s. 7.

⁴⁵ Maankäyttötapojen jatkuvuuden selvittäminen edellyttää yleensä maanomistajien haastattelemista.

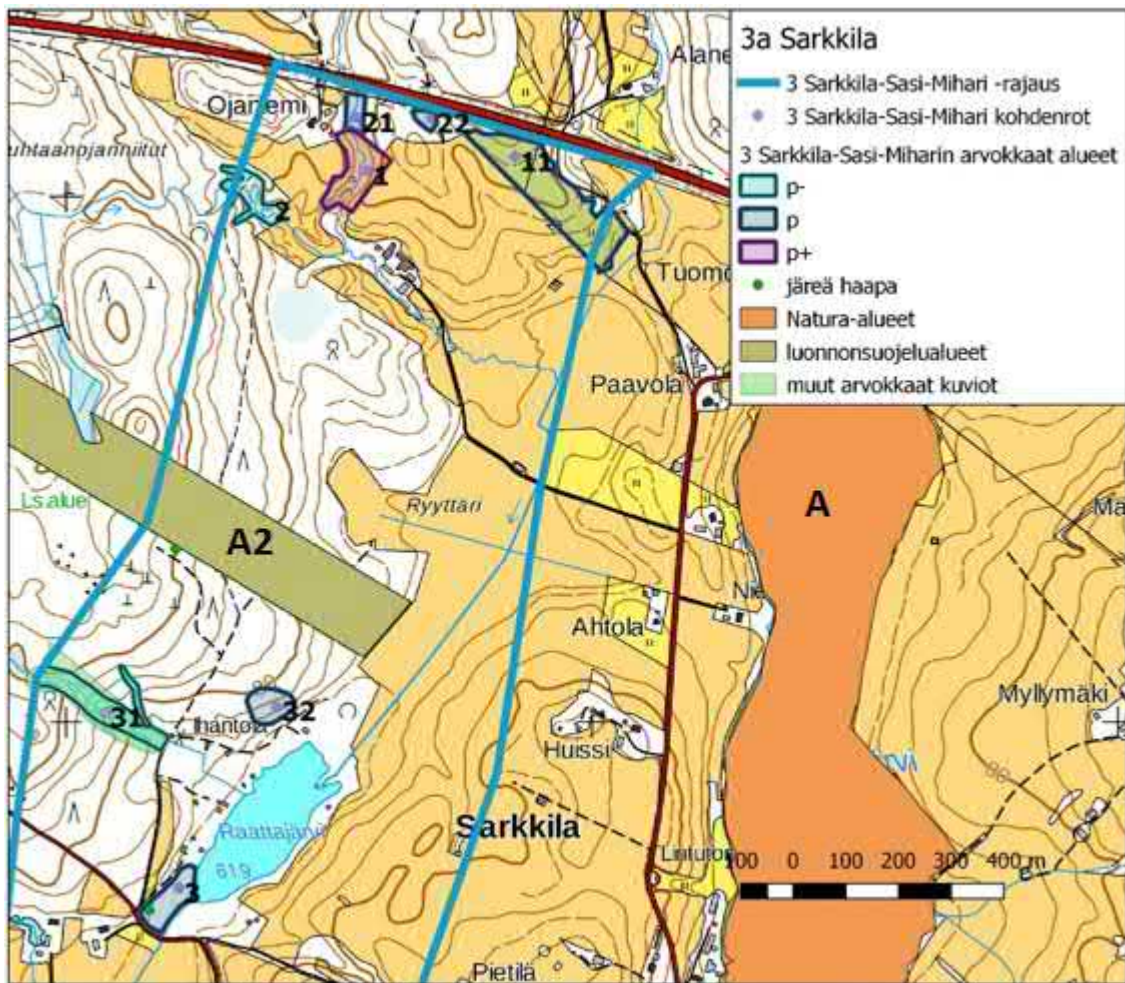
⁴⁶ Liedenpohja-Ruuhijärvi ym. 1999, s. 41.

3.3.1 Sarkkila

Viranomaistiedot: arvokkaat luontokohteet			
nro	tyyppi	kohde	tunnus
A	Natura2000 -alue, lsa	Sarkkilanjärven lsa	YSA202906
A2	luonnonsuojelualue	Talan metsä	YSA206281

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
1	niitty	tuore - kostea niitty (puronvarsi)	2	laidunnettu ⁴⁷	p+
11	niitty	tuore pienruohoniitty-(tuore heinäniitty)	2	monilajinen, ei selvää valtalajia	p
2	noro, purolehto	AthOT-OFiT	2-3	2-	p-
21	purolehto	AthOT-OMaT	2	2	p
22	soistuma	RhK	2	2	p
3	kostea lehto	OFiT	3	2	p
31	purolehto, noro	AhtOT, OMaT	2	2-	p-
32	kostea lehto	AthOT	2	2	p
33	kostea tulvaniitty sivuaa Natura-aluea	korpikastikkavaltainen kostea (suurruohoinen) heinätulvaniitty	2	2	p
34	keto/niitty	(heinäketo-heinäniitty)	2	maitohorsma-valtainen	p-

⁴⁷ Laitumelle ei menty, sillä tämän selvityksen puitteissa tarkempaan inventointiin ei ollut mahdollisuutta. Luontotyyppi ja arvo ovat siten lähinnä arvioita.

Kuva 24 Alueella on lintujärvenä tunnettu Sarkkilanjärven Natura2000-kohde A ja metsäkaistale A2, joka on yksityinen luonnonsuojelualue. Raattajärveen laskevan puron varrella on Metsäkeskuksen "muu arvokas elinympäristö", kohde 31. Kohteet 33-34 on esitetty myöhemmin omalla kartallaan kuvausten yhteydessä.

1 Luoteiskulman niityt

Alueen luoteisnurkalla on useampia niittyjä ja hakamaita, länsipuolelle jäävän Ojaniemen pihapiirin ja kolmostien väliin jäävällä alueella myös laidunsi lampaita. Myös puronvarren niitty oli aidattu (1). Vaikka etenkin itäisin reuna itäpuolen niitystä (11) näytti olevan kasvamassa umpeen, on mahdollista, että myöhemmin kesällä myös tuonne tuli laidunnusta laidunkierron kautta.

Kuva 25 Ketoneilikat, leinikit ja koiranputket kukkivat kesäkuun lopulla. Runsas koiranputki ilmentää usein niityn rehevöitymistä.

Sähkölinjan ja kolmostien kulmaan jäävä niitty (11) oli monilajinen, tosin tarkempaa inventointia ei tehty. Maastokäynnillä kesäkuun lopulla ainakin ketoneilikka, ojakellukka, rönsyleinikki, niittyleinikki, leskenlehti, siankärsämö, päivänkakkara, koiranputki, lehtohorsma, pujo, alsikeapila, puna-apila, kurjenkello, harakankello, kissankello ja linnunkaali näyttivät kukkivan. Alue on savimaata ja lajisto etupäässä pienruohoja: luontotyyppi on lähinnä tuoretta pienruohoniittyä, jossa on tuoreen heinäniityn piirteitä. Tuoreilla pienruohoniityillä voi esiintyä myös ketokasveja, mutta varsinaiset kedot ovat kuivempien moreenimaiden luontotyyppejä.

Umpeenkasvamisen ja

heinittymisen seurauksena laiduntamattomat pienruohoniityt kehittyvät lajistoltaan vähemmän edustaviksi heinäniityiksi, joilla esimerkiksi runsas koiranputken esiintyminen indikoi rehevöitymistä. Alueella on joitakin yksittäisiä kuusentaimia ja harmaaleppiä, mutta valtaosin alue on avointa.

- **Niittyalueille suositellaan laidunnusta ja laidunkiertoa, jotta laidunnuspaine säilyy sopivana.**

2 Purot ja soistuma

Kuva 26 Ruoho- ja heinäkorpessa kasvaa runsaasti ruohoja.

Suunnittelualan länsipuolelta virtaava purouoman varren metsäalueet ovat käsiteltyjä ja nuoria. Uomaa kapealti reunustava kostean lehdon kasvillisuus (AthOT) on paikoin runsasravinteisuutta ilmentävää ja suurruohoista (OFiT), esimerkiksi lehtovirmajuuri ja lehtokoiranvehnä esiintyvät rehevinä (2). Lammaslaitumen halki kulkeva purohaara tulee kolmostieltä päin lehtomaisen kankaan kuusikon läpi. Uoman varrella on kapealti kostean ja tuoreen lehdon kasvillisuutta (21).

- **Puro suositellaan säilyttämään luonnontilaisena ja puron suojavyöhyke puustoisena.**

Kolmostien kupeessa on hyvin pienialainen soistuma (22), jonka pohjakerroksessa kasvaa oka- ja haprarahkasammalta sekä lehväsammalia. Ruohoja on runsaasti etenkin mätäspinnoilla, mm. rönsyleinikki, suo-orvokki, käenkaali, metsäkorte, hiirenporras, metsäimarre, korpi-imarre, nevaimarre, mustaherukka, ojakellukka, letohorsma ja isonokkonen. Märillä välipinnoilla kasvaa raatetta, kurjenjalkaa, järvikortetta, harmaasaraa, luhtavillaa, luhtamataraa ja luhtatähtimöä. Luontotyyppi on ruoho- ja heinäkorpea (Rhk).

- **Alue on hyvin pienialainen, eikä se ole metsätaloudellisesti merkittävä: laikku suositellaan jättämään metsänkäsittelyn ja maanmuokkauksen ulkopuolelle.**

3 Raattajärven lehdot, noro ja niityt

Raattajärven lounaiskulmalla on istutuskoivikko, mutta lehdon rakennepiirteet monipuolistuvat järveä kohden, kun puustoon ilmaantuu järeämpiä koivuja, mäntyjä ja nuorta kuusta, myös vähän lahopuuta (3). Kenttäkerroksessa esiintyy suurruoholehdon kasvillisuutta (OFiT), jossa mesiangervo ja lehtovirmajuuri esiintyvät runsaana ja pensaskerroksessa koiranheisi, tuomi ja punaherukka. Palmusammalvaltaisella pohjakerroksella tavataan matalampia ruohoja, kuten suo-orvokkia ja käenkaalia. Lasku-uoman itäpuolella pihapiiri jatkuu uoman reunapajukkoon saakka.

- **Länsipuolen lehtoalue suositellaan säästämään ja rajaamaan metsänkäsittelyn, maanmuokkauksen ja rakentamisen ulkopuolelle.**

Raattajärveen länsipuolelta laskevan uoman (31) varret ovat valtaosin nuorta, harvennettua lehtomaista kangasta. Rinteessä on myös noro, joka kulkee osin kivien alla, paikoin vettä on kerääntynyt rinteessä kulkevaan metsäkoneen uraan. Vaikka alue on kaukana luonnontilaisesta, norolla ja purolla esiintyy tuoreen (OMaT) ja kostean

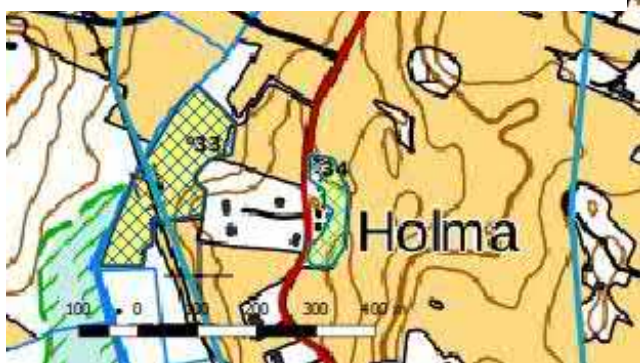
lehdon (AthOT) kasvillisuutta, muun muassa lehtokuusamaa, lehtotesmaa, mustakonnanmarjaa, lehtokortetta, rönsyleinikkiä, luhtalemmikkiä, leskenlehteä ja sanikkaisia.

Raattajärven pohjoispuolella olevat metsäalueet ovat lehtomaisia, mutta käsiteltyjä ja valtaosin hyvin nuoria tai vasta taimikoita. Järven pohjoisrannan rinteessä on pieni kaistale varttuneempaa kuusivaltaista lehtomaista kangasta. Paikoin rinteessä on lähteisyyttä ja tihkupintaa, jota ilmentävät pohjakerroksen lehväsammalet, sanikkaiset kuten korpi-imarre, metsäimarre ja soreahiirenporras, sekä leskenlehti, rönsyleinikki, luhtalemmikki ja kevätlinnunsilmä. Myös esimerkiksi käenkaalia, mustakonnanmarjaa, jänönsalaattia, sudenmarjaa, isonokkosta ja vadelmaa esiintyy, ja kuusivaltaisessa puustossa on myös lahoppua. Luontotyyppi (32) on lähinnä kostea keskiravinteinen lehto (hiirenporras-käenkaalityyppi AthOT).

- **Lehtolaikku lisää alueen monimuotoisuutta ja se suositellaan säästämään käsittelemättä.**

Kuva 27 Kohteet 33-34.

Raattajärven eteläpuolen lasku-uoman itäpuolelle jää tulvaniitty (33), jonka pajuja (*Salix sp.*) kasvava rantavyöhyke on pajuluhtaa (PaLu). Monilajisella niityllä esiintyy myös suurruohoja, mutta paikoin niitty on kostean heinätulvaniityn korpikastikkatyypin tapaan korpikastikkavaltainen. Lajistossa esiintyy muun muassa korpikaislaa, rantakukkaa, rantayrttiä, rantaminttua, keräpäävihvilää, mesiangervoa, ranta-

alpia, isonokkosta, suo- ja pelto-ohdaketta.

- **Alue sivuaa Huutisuon Natura-aluetta, ja se suositellaan jättämään maanmuokkauksen ja rakentamisen ulkopuolelle.**

Kuva 28 Tulvaniityllä (33) kasvaa mm. keräpäävihvilää, mesiangervoa ja korpikastikkaa.

Raattajärventien toisella puolella talon ympärille jäävä niitty on umpeenkasvanut ja maitohorsmavaltainen, myös peltovalvatti ja pelto-ohdake esiintyvät runsaana. Rinteen ylimmissä osissa on säilynyt pienellä alalla pienruohoja (34), esimerkiksi paimenmataraa, särmäkuismaa, ojakärsämöä, siankärsämöä, ahopukinjuurta, niittynätkelmää, kurjenkelloa ja kissankelloa tavataan. **Niitty kaipaa niittoa tai laidunnusta, sillä umpeenkasvun myötä alueen lajirunsaus vähenee.**

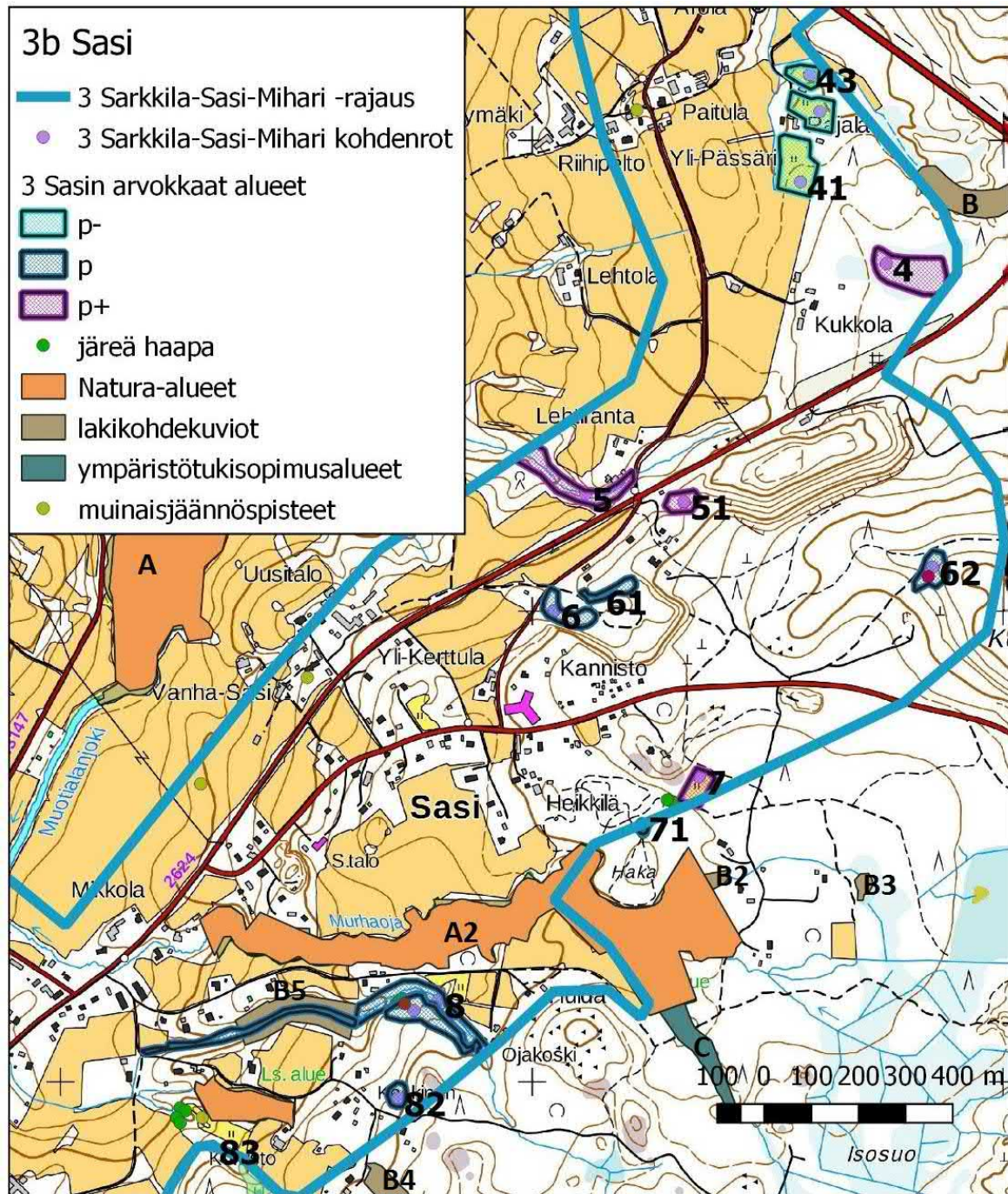
Kuva 29 Raattajärventien itäpuolelle jäävä niitty-laikku (34) on suurin osin rehevöitynyt ja maitohorsmavaltainen.

3.3.2 Sasi

Viranomaistiedot: arvokkaat luontokohteet			
nrot	tyyppi	kohde	tunnus
A	Natura2000 -alue, lsa	Sarkkilanjärven lsa	YSA202906
A2	luonnonsuojelualue, osa Natura2000 -aluetta Huutisuo-Sasi	Sasin purolehdot lsa	YSA045354, Natura2000-alueen SCITUNNUS=FI0309008
B	metsälakikohde	puro	KUVIO_ID=27723611
B2	metsälakikohde	puro	KUVIO_ID=27723103
B3	metsälakikohde	vähäpuustoinen suo	KUVIO_ID=27723362
B4	metsälakikohde	puro	KUVIO_ID=27723002
B5	metsälakikohde	tuore lehto	KUVIO_ID=27723962
C	ympäristötukisopimusalue	puro	ALUE_ID=226313

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
4	metsäalue	SaK, MkK, Mtkg, MT, OMT	2	2	p+
41	niitty	niitypuntarpää-valtainen (~tuore heinäniitty) ⁴⁸	2	umpeenkasvamassa, ei laidusta	p-
42	niitty	mesiangervo-valtainen (~tuore suurruohoniitty)	3	umpeenkasvamassa, ei laidusta	p-
43	niitty	koiranputki-valtainen (~tuore heinäniitty)	2-3	umpeenkasvamassa, ei laidusta	p-
5	puro mahdollinen ML-kohde	AthOT, OMaT	2	2	p+
51	metsäalue (lahopuuta)	OMT	2	2	p+
6	kostea lehto	AthOT-OFiT	2-3	2	p
61	hiekkarinne	vanha hiekkakuoppa	2	1	p
62	kuiva lehto	VRT	2	2	p
7	keto/niitty	karu pienruohoketo/ tuore pienruohoniitty	1-2	etelälaidassa rehevöitymistä	p+
71	tuore lehto	OMaT	2	2-	p
8	puro(lehto)	AthOT	2	2-	p
81	tuore lehto	OMaT, HeOT	2-3	2-	p
82	tuore lehto	OMaT	2+	2	p
83	metsäalue	OMT	1-2	2-	p-

⁴⁸ Luontotyyppi on esitetty suluissa, kun niitty ei enää edusta lajistoltaan alkuperäistä luontotyyppiä, vaan se on rehevöitynyt ja umpeenkasvanut laidunnuksen ja/tai niiton loputtua.

Kuva 30 Alueella on kaksi osin luonnonsuojelualueeksi perustettu Natura2000 -kohdetta, Sarkkilanjärvi (A) ja Sasin purolehdot (A2) (osa Huutisuo-Sasi Natura2000 -aluetta). Puron Natura-alueen koillisrajalla on pieni metsälakikohde B2 (puro) ja yläjuoksulla metsälakikohde B3 (vähäpuustoinen suo). Alemman purohaaran varrella on tuoretta lehtoa B5 (metsälakikohde). Kartan yläkulmassa on myös metsälakikohdepuro (B). Sasin purolehdot - lsa:n kaakkoiskulman purohaaran varrella on ympäristötukisopimusalue (C).

4 Koilliskulman varttunut metsä ja niityt

Mitään koilliskulman niityistä ei ole niitetty tai laidunnettu ennen maastokäyntiä 27.6.2018. Eteläisin koilliskulman niityistä on heinittynyt ja niityypuntarpäävaltainen (41), mahdollisesti hoitamaton entinen tuore heinäniitty. Keskimmäinen niityistä on rehevöitynyt ja suurruohovaltainen (42), valtalajeinaan mesiangervo, vuohenputki ja lehtovirmajuuri. Perinnebiotooppeihin luettavat tuoreet suurruohoniityt ovat monilajisia, tässä kuitenkin lajisto on yksipuolistunut, ja runsas mesiangervo ilmentää rehevöitymistä⁴⁹. Myös pohjoisin niityistä kaippaa laidunnusta, tällä niityllä valtalajina on koiranputki (43).

Kuva 31 Niityypuntarpäävaltainen niitty.

---

⁴⁹ Perinnebiotoopeilta edellytetään myös pitkään jatkunutta perinteistä maankäyttöä, alueita esimerkiksi ei ole lannoitettu. Tässä maankäyttöhistoriaa ei ole selvitetty.

Kuva 32 Keskellä varttunutta metsää on rehevä kosteampi painanne, jonne on syntynyt saniaiskorpi- ja metsäkortekorpijuotteja.

Niittyjen, pohjoispuolen puron, Siurontien ja eteläpuolisen päätehakkuun väliin jää varttunut kuusikko (MT-OMT), josta löytyy paikoin todella järeitää, halkaisijaltaan yli 50 senttisiä kuusia. Keskellä aluetta on kosteaa rehevää korpisoistumaa (4). Alue ei ole yhtenäinen, vaan korpijuotit ovat keskittyneet ilmeisesti vanhojen ojien ympärille niin, että väleihin jää kuivempaa mustikkaturvekangasta (Mtkg). Alueella esiintyy korpilajistoa: korpijuoteissa on saniaiskorpea (Snk) ja metsäkortevaltaista metsäkortekorpea (MkK). Pohjakerroksen valtalajeina ovat korpirahkasammal (*Sphagnum girgensohnii*), paikoin okarahkasammal, myös lehvasammalia tavataan. Muun muassa soreahiirenporras, metsäalvejuuri, korpi- ja metsä-imarre, suo- ja korpiorvokki, käenkaali, oravanmarja ja harmaasara esiintyvät kenttäkerroksessa, paikoin tavataan myös kurjenjalkaa, jousivihvilää, rönsyleinikkiä, ojaleinikkiä ja rantamataraa. Korpilaikulla on enemmän lahopuuta kuin muualla varttuneessa

metsässä, joka on harvennettua ja melko yksilajista. Alueella on myös lehtopöllön reviiri.

- **Rehevät korvet ovat metsäluonnon erityisen arvokkaita elinympäristöjä. Alue suositellaan jättämään kehittymään edelleen luonnontilaiseksi. Uudistusojitusta, hakkuita tai puunkorjuuta ei suositella. Jotta alueen pienilmasto säilyy, myös alueen ympärille suositellaan säästämään suojavyöhyke.**

5 Purolehto

Lehtirannan eteläpuolella kulkee puro syvässä jyrkkäreunaisessa purouomassa (5). Kohde mainitaan myös Sasin osayleiskaavan (2007) luontoselvityksessä⁵⁰, jossa viitataan myös aiempiin selvityksiin, joissa purolehto on jo huomioitu. Selvityksessä myös Sasi-Palkontien koillispuolelle jäävää uoman osaa pidetään arvokkaana. Sasi-Palkontien koillispuolelle on hiljattain kaivettu lammikko, jolla on ollut vaikutusta purouoman rakennepiirteisiin ja virtaamaan, todennäköisesti myös alajuoksun uomassa tien länsipuolella. Ympäröivät alueet ovat käsiteltyä istutusmetsää ja peltoa, mutta länsipuolen uoman purolehdon rakennepiirteet ovat jotakuinkin säilyneet – puusto on monilajista ja -ikäistä, ja joukossa on myös joitakin järeämpiä runkopuita. Lahopuuta on verrattain paljon. Uoman syventyessä varttuneen suojaavan puuston osuus kasvaa. Puustoon kuuluvat tuomi, harmaaleppä, pihlaja, raita, koivu ja rinteillä kasvava kuusi.

Alueella pesii lehtopöllö.

---

⁵⁰ Salonen 2007.

Kuva 33 Lehtirannan purolehdossa on paljon lahoppuuta, mutta pitkälle lahonnutta lahoppuuta on vähemmän.

Kenttäkerroksessa kasvaa muun muassa punaherukka, lehtokorte, vadelma, metsäalvejuuri, soreahiirenporras, korpi-imarre, rönsyleinikki, isonokkonen, ojakellukka, käenkaali, mustakonnanmarja ja maahumala. Luontotyyppi on uoman pohjalla kosteaa lehtoa (AthOT), rinteillä lähinnä tuoretta lehtoa (OMaT). Runsaan lahoppuun määrän myötä myös lahottajasieniä esiintyy paljon, vaikkakin lajisto on pääosin primäärilajistoa, ensivaiheen lahottajia.

Sieniä ei varsinaisesti inventoitu, mutta ainakin pohjanmesisieni (*Armillaria borealis*), poimuhiippo

(*Mycena galericulata*), härmämaliikka (*Clitocybe nebularis*), myrkkynäöpikkä (*Galerina marginata*), leppähelokka (*Pholiota alnicola*), kitkerälahokka (*Hypholoma laritium*), talvivinokas (*Panellus serotinus*), kantokääpä (*Fomitopsis pinicola*), pakurikääpä (*Inonotus obliquus*), tahrakääpä (*Oligoporus fragilis*), raidankääpä (*Phellinus conchatus*), arinakääpä (*Phellinus igniarius*), kuhmukääpä (*Phellinus punctatus*), pökkelökääpä (*Piptoporus betulinus*), sinikääpä-ryhmän laji (*Postia caesia coll.*), karvavyökääpä (*Trametes hirsuta*), purppuranahakka (*Chondrosterum purpureum*), ruskovuotikka (*Hymenochaete tabacina*), leppävanukka (*Plicatura nivea*), ryppynahakka (*Stereum rugosum*), leppänahakka (*Stereum subtomentosum*), lepänkorisieni (*Crucibulum laeve*),

keltanastakka (*Bisporella citrina*), patinanastakka (*Chlorociboria aeruginasceus*), lahohytynupikka (*Ascocoryne cylichnium*), nystypielus (*Hypocrea gelatinosus*), lepänsyylä (*Hypoxylon fuscum*) ja kutunen (*Tubifera ferruginosa*) esiintyvät alueella.⁵¹

Puruoman eteläpuolella on toinen purouoma, jonka pohjalla luontotyyppi on kosteaa lehtoa. Myös tätä uomaa pidetään Sasin osayleiskaavan luontoselvityksessä arvokkaana (Selonen 2007). Uomasta ja sen ympäriltä on kuitenkin hakattu puita, ja alue on laajalti avointa. Puusto on myös hyvin nuorta, ja vaikka lahoppuuta on, se on lähinnä nuorta, ohutta rankaa, ja sitä on huomattavasti vähemmän kuin pohjoisemman purouoman alueella.

- **Purot ovat arvokkaita elinympäristöjä ja ne tulisi säilyttää puustoisine suojavaikokkeineen metsänkäsittelyn ja maanmuokkauksen ulkopuolella.**

Hämeenkyrön Miharintien ja Sasi-Palkontien risteyksen kaakkoispuolelle jää vanha pihapiiri, jossa on romahtanut rakennus ja rakennusjätettä. Piha-alueen reunalla on joitakin järeitä mäntyjä, mutta kiinnostavin alue on jyrkkäreunainen pitkänomainen painanne (51) pihan perällä. Kuusivaltainen kostea paksusammalinen painanne on lehtomaista kangasta (OMT), joka on kehittynyt itseksensä kauan: kuopan pohjalla ja rinteillä on huomattava määrä eri lahoasteista lahoppuuta, kuorellisista pystyjuista pitkälle lahonneisiin paksun sammalkerroksen peittämiin maapuihin. Alueelle tehtiin kierros 26.10.2018, jolla lahoppuulta tavattiin mm. kermaraspikka (*Basidioradulum radula*), hartsikäpää (*Ceriporiopsis pseudogilvescens*), kelokäpää (*Antrodia sinuosa*), kantokäpää (*Fomitopsis pinicola*), raidankäpää (*Phellinus conchatus*), pinovyökäpää (*Trametes ochracea*), rihmaharsukka (*Trechispora hymenocystis*), kuusenkymsikäpää

---

⁵¹ Määrittelyyn saatiin asiantuntija-apua Tampereen sieniseuran järjestämässä määrityksessä 1.10.2018.

(*Trichaptum abietum*) ja leppäpoimukka (*Plicatura nivea*). Osa näytteistä on vielä määritettävänä.

- **Painanne on pienialainen ja luonnontilaisen kaltainen, erityisesti lahopuujatkumo lisää monimuotoisuutta. Jotta alueen rakennepiirteet ja lahopuujatkumo säilyy, alue suositellaan rajaamaan myös jatkossa metsänkäsittelyn, maanmuokkauksen ja rakentamisen ulkopuolelle.**

6 Vanha hiekkakuoppa ja kuiva lehto

Kuva 34 Törrösara (*Carex muricata*) on harvalukuinen ja Hämeenkyrössä esiintymisalueensa pohjoislaidalla. Lajia pidetään muinaistulokkaana.

Sasi-Palkontien itäpuolella Kettukivenkankaan harjualueen reunalla on vanha hiekkakuoppa, jossa kasvaa lähinnä nuorta mäntyä ja koivua, rinteessä myös runkomaisia raitoja. Hiekkarinteeseen ja kuopan pohjalle on levinnyt metsä- ja ketokasveja, koiranputkea, pietaryrttiä, mustakonnanmarjaa, harakankelloa, kurjenkelloa,

peurankelloa, letohorsmaa, metsäorvokkia, ojakärsämöä, aitovirnaa, puna-ailakkia ja päivänkakkaraa. Rinteeltä tavattiin joidenkin kymmenien versojen laikku törrösaraa (*Carex muricata*), joka on Hämeenkyrössä harvalukuinen ja esiintymisalueensa pohjoisrajoilla⁵². Lounaisen pääesiintymisalueensa ulkopuolella lajia pidetään muinaistulokkaana. Siemen on voinut itää hiekkankaivamisen yhteydessä paljastuneesta siemenpankista tai sitten lähistöllä on muita kasvupaikkoja, josta siemenet ovat levinneet hiekkakuopalle.

⁵² Suominen 2013, s. 668.

Hiekkakuopan luoteislaidalla on rehevä kostea painanne. Kosteimmalla kohdalla kasvaa pajukkoa ja kostean lehdon kasvillisuutta, muun muassa rönsyleinikkiä, käenkaalia ja sanikkaisia, kuten soreahiirenporrasta ja metsäalvejuurta (AthOT) ja suurruohoja, lehtovirmajuurta, ojakellukkaa, karhunputkea, mesiangervoa, koiranputkea, nokkosta, lehtohorsmaa, mustakonnanmarjaa, kioloa ja vadelmaa (OFiT). Puustoa on harvennettu, mutta alueella on myös lahopuuta niin pystypuina kuin maahan jätettyinä rankoina. Valtalajina ovat varttuneet raidat, myös haapaa ja harmaaleppää esiintyy. Tien lähellä valtalaji on kulttuurivaikutusta ilmentävä vuohenputki.

Lähempänä Ketunkivenkankaan laajempaa hiekkakuoppaa mäntykankaalla etelärinteessä on kuivan lehdon kasvillisuutta (VRT) (62). Kasvillisuuteen kuuluu koko maassa rauhoitettu valkolehdokki, kiolo, kalliokiolo, maitohorsma, metsätähti, vadelma, oravanmarja, lillukka, mustikka, kultapiisku ja sananjalka. Puustoon kuuluvat harmaaleppä, kataja, kuusi, mänty, koivu ja haapa. Luontotyyppeinä kuivat lehdot ovat uhanalaisia ja harvalukuisia.

- **Alue suositellaan säästämään metsänkäsittelyn, maanmuokkauksen ja rakentamisen ulkopuolella.**

7 Heikkilän ketoniitty ja lehdot

Heikkilän ketoniitty (7) on säilynyt monilajisena, eikä valtalajia ole. Laji-inventointia ei tehty, mutta maastokäynnillä havaittuun kasvillisuuteen kuuluivat muun muassa keto-orvokki, hiirenvirna, kurjenkello, heinätähtimö, ojakärsämö, paimenmatara, pietaryrtti, päivänkakkara, niittynätkelmä, ahopukinjuuri, ketohopeahanhikki, ahonurmikohokki, niittysuolaheinä, poimulehdet (*Alchemilla* sp.), nurmitädyke, niittyleinikki, ahomansikka, maitohorsma ja koiranputki. Maaperä on hiekkaa, jota on otettu keskeltä alueen pohjoisreunaa myös kotitarvekäyttöön. Alueen kangasmaahan rajautuva pohjoisreuna on karumpi ja kuivempi, ja on kasvillisuudeltaan lähempänä kuivaa ketoa

(karu pienruohoketo). Alueen etelälaitaa kohden kasvillisuus rehevöityy ja on enemminkin tuoretta pienruohoniittyä, jonka eteläreunalla esiintyy myös rehevöitymistä indikoivia suurruohoja, kuten koiranputkea ja mesiangervoa.

- **Niitty suositellaan säästämään maankäytönmuutokselta.**
Niittykasvillisuuden säilymiseksi monimuotoisena alueelle suositellaan laidunnusta tai niittoa.

Kuva 35 Tuoreen lehdon pensaskerros on kehittynyt ja puustossa on joitakin järeitä haapoja.

Heikkilän tilan lehtomailla risteilee ajouria. Metsä on käsiteltyä, nuorta ja pääosin istutettua koivua, mutta kenttäkerroksessa esiintyy lehtokasvillisuutta. Esimerkiksi tieverkoston koilliskulmalla ja ketoniityn länsipuolella on lehtopalsamivaltainen alue, ketoniityn lounaispuolella esiintyy suurruohoja, kuten lehtovirmajuurta.

Lehtokasvillisuus jatkuu suunnittelualuerajauksen eteläpuolelle, johon on merkitty peruskarttaan nimeksi "Haka". Alue sivuaa myös suojelun alueeksi perustettua Murhaojan purolehtoa ja Pirkanmaan perinnemaisemat -julkaisussa (1999) mukana olevaa

perinnebiotooppikohdetta⁵³. Alue sopii mahdollisesti myös liito-oravan ja lepakoiden elinympäristöksi. **Jos tälle alueelle tulee maankäytön muutosta, alueella olisi tehtävä luontokartoitus.**

Suunnittelualueen etelärajalla on pieni tuoreen lehdon laikku (71), jossa on harmaaleppien, pihlajan ja tuomen lisäksi joitakin järeämpiä haapoja ja koivuja. Kenttäkerroksessa esiintyy lehtoruohoja, kuten käenkaalia, mustakonnanmarjaa, näsiää, sudenmarjaa, oravanmarjaa, lillukkaa, vuohenputkea ja taikinamarjaa. Ravinteisuus on keskiravinteisuuden runsasravinteisimmasta päästä.

➤ **Rehevä lehtolaikku suositellaan säästämään.**

8 Purolehto ja tuore lehto

Murhaojan eteläpuolella kulkee samansuuntainen puro osin jyrkkärinteisessä uomassa. Puronvarrella on rehevää purolehtoa (8), joka jatkuu kivennäismaan reunalle tuoreen lehdon kasvillisuutena (81), joka ilmentää paikoin runsasravinteisuutta.

Alueen eteläpuolella kulkevan metsätien pohjoispuolella on varttunutta kuusikkoa, jossa sekapuuna koivua, pihlajaa ja tuomea. Kasvillisuus on tuoretta lehtoa (OMaT) ja karuimmilta korkeimmilta kohdiltaan mustikkatyypin tuoretta kangasta (MT), alempana rinteessä lehtomaista kangasta (OMT). Metsälaikkua ympäröi pohjoispuolella aukko ja nuori taimikko harvassa siemenpuustossa. Tuoreessa lehdossa esiintyy mm. käenkaalia, oravanmarjaa, ahomansikkaa, sinivuokkoa, sananjalkaa, metsäkurjenpolvea, metsäorvokkia, lillukkaa, kieloa, vadelmaa, punaherukkaa ja taikinamarjaa.

---

⁵³ Liedenpohja-Ruuhijärvi ym. 1999, s. 41.

Kukkulan lounaisreunalla on tuoreen lehdon laikku (82), jossa kasvaa runkomaisia tuomia. Kenttäkerroksessa esiintyy mm. käenkaalia, oravanmarjaa, sinivuokkoa, rönsyleinikkiä, vadelmaa, jänönsalaattia, mustakonnanmarjaa, näsiä, koiranheisipensasta ja taikinamarjaa. Ravinteisuudeltaan alue jää keskiravinteiseksi (OMaT), mutta skaalan runsasravinteisemmasta päästä.

Puron lähellä lehtokasvillisuus ja rehevyys lisääntyvät, ja runsasravinteisuutta ilmentävät esimerkiksi mustakonnanmarja, sudenmarja, näsiä, lehtokorte, lehtokuusama, mustaherukka, vuohenputki, puna-ailakki ja koiranheisi (HeOT). Puronvarressa on paikoin säilynyt myös järeää puustoa, myös haapoja. Muuten puusto on käsiteltyä ja nuorta, pihlajaa, kuusta, tuomea ja koivua, ylispuuna mänty. Lähellä puronvarren haapoja kasvaa myös metsälehmuksen taimia. Alueen (81) länsireuna on paikoin hyvin aukkoinen. Aukoilla valtalajeina vuorottelevat esimerkiksi lehtokorte, vuohenputki, vadelma, sananjalka ja kielo.

- **Puro ja purolehdot ovat monimuotoisia ja erityisen tärkeitä elinympäristöjä monille lajeille ja uoma toimii myös ekologisena käytävänä. Uoma ja uomaa ympäröivä suojavyöhyke suositellaan säilyttämään luonnontilaisena ja puustoisena puron koko matkalla. Myös lehtolaikut lisäävät paikallista monimuotoisuutta ja ne suositellaan rajaamaan maanmuokkauksen ja metsänkäsittelyn ulkopuolelle.**

Suunnittelualueen ulkorajalle jää vanha havainto liito-oravan elinympäristöstä (83)⁵⁴. Rajauksen sisäpuolelle jäävällä alueella, jossa puron haarat yhdistyvät, on myös joitakin isoja ja järeitä haapoja, joissa on myös koloja. Alue voi kelvata siten liito-oravalle, mutta mikään kovin otollinen se ei ole, sillä alue on melko aukkoista, eikä suojaavia kuusia juuri ole.

---

⁵⁴ Salonen 2007.

- Alueen puustoisuus tulee säilyttää siten, että latvusyhteys säilyy pohjois- ja eteläpuolisten alueiden välillä. Järeät kolohaavat suositellaan säästämään kolopesijöiden pesäpuiksi. Alue sivuaa Naturaan kuuluvaa purolehtoa, joten mahdolliset vaikutukset alueeseen on arvioitava ennen mahdollisia maankäytönmuutoksia.

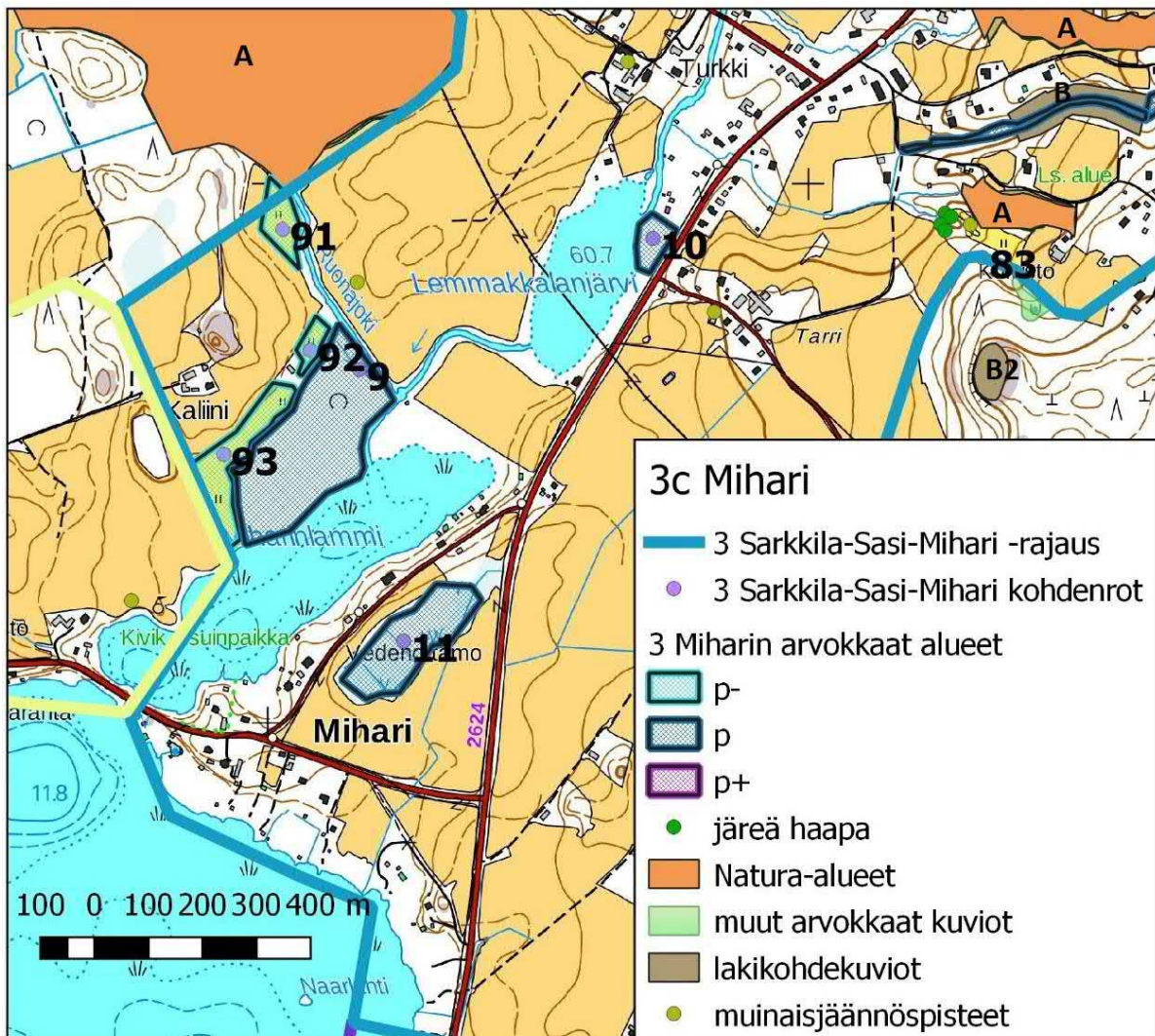
Aluerajauksen eteläpuolella alue on liito-oravalle sopivampaa, sillä alue on suojaisempaa ja kuusivaltaista, vaikka lehtipuita onkin vähemmän. **Jos tälle alueelle suunnitellaan maankäytönmuutosta, alueella on tehtävä luontokartoitus.**

3.3.3 Mihari

Viranomaistiedot: arvokkaat luontokohteet			
nro	tyyppi	kohde	tunnus
A	Natura2000-alue, joka osin lsa	Huutisuo-Sasi	SCI_TUNNUS=FI0309008
B	metsälakikohde	tuore lehto	KUVIO_ID=27723962
B2	metsälakikohde	kallio	KUVIO_ID=27722512

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
9	rantaluhta sivuaa Natura-alueita	KoLu, PaLu, SRhLu	2	2-	p
91	niitty sivuaa Natura-alueita	(~kosteaa heinätulva-niitty) ⁵⁵	2	umpeenkasvanut, ei laidunnusta	p-
92	niitty sivuaa Natura-alueita	(~kosteaa heinäniitty)	2	umpeenkasvanut, ei laidunnusta	p-
93	niitty sivuaa Natura-alueita	(~kosteaa heinäniitty)	2	umpeenkasvanut, ei laidunnusta	p-
10	rantametsä/luhta	KoLu, PaLu, SRhLu	2	2-	p
11	kosteaa lehto/luhta	AthOT, PaLu, KoLu	2	2-	p

⁵⁵ Luontotyyppi on esitetty suluissa, kun niitty ei enää edusta lajistoltaan alkuperäistä luontotyyppiä, vaan se on rehevöitynyt ja umpeenkasvanut laidunnuksen ja/tai niiton loputtua.

Kuva 36 Karttakuvassa näkyy osia Huutisuo-Sasi-Natura2000 -alueesta (A), oikeassa ylänurkassa puronvarren metsälakikohde B (tuore lehto) jonka alapuolella toinen metsälakikohde B2 (kallio).

Miharinlammen koillis- ja pohjoiskulmalla on laajalti luhtarantaa (9). Tulvavaikutuksen alla oleva lehtipuuvaltainen metsäalue on ojitettu, ja kuivuneilla sarkaväleillä kasvaa paikoin varttunutta koivua. Koivikossa pesii monia lintuja, alueella on mm. pikkutikan reviiri. Alueella on painanteita, jotka vaikuttavat ns. rutakuopilta: rutakuopista on otettu taannoin maanparannusainetta pelloille. Rantavyöhykettä lukuun ottamatta koivuluhtaa (KoLu) ja pajuluhtaa (PaLu) löytyy enää vain laikuittain. Rannassa on

edelleen pajuluhtaa ja sara- ja ruoholuhtaa (SRhLu), jolla esiintyy mm. järvikortetta, leveäosmankäämiä, järviruokoa, viiltosaraa, suo-orvokkia ja pohjakerroksessa laikuittain okarahkasammalta. Kuivahtaneilla sarkalohkoilla kenttäkerroksessa esiintyy esimerkiksi suokeltoa, käenkaalia, lehtotesmaa, rönsyleinikkiä, mesiangervoa, suo-ohdaketta, vadelmaa, terttu- ja ranta-alpia, rantakukkaa, metsäalvejuurta, terttuseljaa, mustaherukkaa, taikinamarjaa, lehtoarhoa, korpipaatsamaa ja tuomea.

Kuva 37 Koivuluhta vaihettuu sara- ja ruoholuhdaksi Miharinlammin rannassa.

Ruonajoen rannassa on tulvaniittyä (**91**). Myös ojitetun rantaluhdan ja pellonreunan ojan välissä on niittyä (**92, 93**), joka on ennen ojitusta ilmeisesti ollut kevättulvan vaikutuspiirissä. Alueilla ei näytä olevan laidunnusta, eikä niitä ole myöskään niitetty, joten niityt ovat kasvamassa umpeen ja vesakoitumassa.

Kuva 38 Miharinlammin ojitetun rantaluhdan ja pellon väliin jäävät entiset heinäniityt ovat kasvamassa umpeen ja vesakoitumassa.

Joenrannan kostealla heinätulvaniityllä (91) kasvaa heinien lisäksi rätvänää, ojakärsämöä, suo- ja pelto-ohdaketta, niittysuolaheinää, maitohorsmaa, paimenmataraa, mesiangervoa, suoputkea ja korpikastikkaa. Seuraavalla heinäniityllä (92) pelto-ohdake on runsas, myös mm. metsäkortetta, koiranputkea, leskenlehteä, hiirenvirnaa, ojakärsämöä ja niittynätkelmää esiintyy. Laajin niittyalue (93) on heinävaltainen, paikoin maitohorsmavaltainen ja alue on myös vesakoitumassa. Myös esimerkiksi kastikoita (*Calamagrostis sp.*), mesiangervoa, paimenmataraa, vadelmaa, pelto-ohdaketta, pietaryrttiä, koiranputkea ja hiirenvirnaa esiintyy.

Myös Lemmakkalanjärven rannat ovat paju- ja koivuluhtaa, mutta rantavyöhykkeen puusto on valtaosin nuorta ja aukkoista. Koilliskulman rantavyöhykkeellä on myös joitakin järeämpiä puita, koivua, tuomea, raitaa ja lähellä pihapiiriä joitakin istutettuja järeitä hopeapajuja. Myös lepakoita saalistelee alueella. Kenttäkerroksessa tavataan

mm. lehtokortetta, soreahiirenporrasta, nokkosta, mesiangervoa, nevaimarretta, maitohorsmaa, mustaherukkaa, rantaminttua, rantayrttiä, kosteammalla rannan sara- ja ruoholuhdalla myös myrkkyykeisoa, vehkaa, kurjenjalkaa, järvikaislaa, leveäosmankäämiä, jouhisaraa, viiltosaraa, pullosaraa, kastikoita ja järvikortetta.

Miharinlammin ja Lemmakkalanjärven alueet yhdistävät Huutisuon ja Sarkkilanjärven Natura-alueet ja ovat sijainniltaan keskeisiä myös muuttolintujen tärkeällä vesistöreitillä ja jokilaaksoa seurailevalla muuttoreitillä. Tässä rajatut alueet ovat joka puolelta peltojen ja vesistöjen ympäröimiä ja jo pelkän sijaintinsa puolesta paikallista monimuotoisuutta lisääviä alueita. Alue on myös pohjavesialuetta, ja alueella sijaitsee Miharin vedenottamo.

- **Alueille ei suositella maankäytönmuutosta, ja alueiden rakennepiirteet suositellaan mahdollisuuksien mukaan säilyttämään. Niittyalueilla se tarkoittaa laidunnusta tai niittoa. Mikäli maankäytönmuutosta kuitenkin suunnitellaan, muutoksien vaikutukset tulee arvioida ja alueella tulee tehdä mm. linnusto- ja viitasammakkoselvitys.**

11 Vedenottamo

Miharin vedenottamon ojitettu pohjavesivaikutteinen kostea metsäinen alue on lehtipuuvaltaista paju- ja koivuluhtaa ja kosteaa lehtoa. Alue ei ole luonnontilainen, mutta ryteikköinen alue toimii suojaisana pesimäalueena monille linnuille, ja on siten paikallisesti arvokas.

3.4 Lemmakkala-Ravonmaan suunnittelualue

Lemmakkala-Ravonmaan suunnittelualue rajoittuu Lemmakkalantieltä Pajulahden. Kallioperä on pääosin granodioriittia, pohjoisosasta graniittia. Alhonlahden peltoalueen ja Pajulahden laskupuron paikkeilla on juova plagioklaasiporfyyriittia, Pajulahden kohdalla myös biotiittiparagneissiä. Alueella on verrattain runsaasti kallioalueita, joita hiekkamoreeni monin paikoin reunustaa – pääosa alueesta on kuitenkin savimaata. Alueen maaperä on monin paikoin ilmeisen rehevää: kasvillisuus on pääosin lehtoa ja lehtomaista.

Lemmakkala-Ravonmaan alueella on sekä edustavaa lajistoa, että monimuotoisuutta rikastuttavia rakennepiirteitä. Monin paikoin esiintyy runsaasti metsälehmusta ja järeitö haapoja, jotka lisäävät monimuotoisuutta ja tekevät elinympäristöstä sopivan monille uhanalaisille lajeille.

Viranomaistiedot: arvokkaat luontokohteet			
nro	tyyppi	kohde	tunnus
A	luonnonsuojelualue	metsäkohde	YSA203147
B	metsälakikohde	noro	KUVIO_ID=27724374
B1	metsälakikohde	puro	KUVIO_ID=27724769
B2	metsälakikohde	kallio	KUVIO_ID=27724744
B3	metsälakikohde	kallio	KUVIO_ID=27724095
B4	metsälakikohde	noro	KUVIO_ID=27723773
C	ympäristösopimusalue	metsäkohde	ALUE_ID=193352

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
0	puro	tulvaniittyä, viheryhteys	2-3	1	p-
1	metsäalue	OMaT, OMT	2	2	p+
päivitys 2019: alueella on tehty harvennushakkuita kartoituksen jälkeen					
2	noro, (metsälehmus)- lehto	OMaT, HeOT, AthOT, (ML)	2-3	2	p+
21 ⁵⁶	noro	OMT-AthOT	2	2-	p-
3	metsäalue	OMaT, HeOT	2-3	2	p++
päivitys 2019: alueella on tehty harvennushakkuita kartoituksen jälkeen					
31	karukkokallio	CIT, CT	1	2	p
4	rantametsä	OMT⁵⁷	1-2	1 (+järeitä puita)	p+
41	(metsälehmus)- lehto	OMaT	2	2- (-vieraslajit) ⁵⁸	p
42⁵⁹	lähde, (metsälehmus)- lehto	AhtOT, HeOT- OMaT, (ML)	2	2- (kaivon- rengas)	p+
43	kostea lehto	AthOT	1-2	2-	p-
431 mahdollinen ML- ja vesilaki- kohde	lähdekorpi	(Lk) RhK	1-2	2	p
432	kostea lehto	AthOT-OFiT	2-3	2-	p-
433	kostean ruohoniityn kasvillisuutta	~kostea ruohoniitty	2-3	sähkolinjan alla	p
434	kostea lehto	AthOT-(OMaT)	2	2-	p
44 osin mahdollinen ML- kohde	metsäalue, lehtoja, noro	MT⁶⁰, OMT⁶¹, OMaT, HeOT	2-3	2+	p++
5	kalliometsä	CT, VT, MT	1-2	2	p ⁶²
51	kalliometsä	CT, VT, MT	1-2	2-	p ⁶³

⁵⁶ Luonnontilaisena mahdollinen ML- ja vesilaki-kohde, nyt ympäröivää metsää käsitelty.

⁵⁷ Rantavyöhyke on rakennettu täyteen mökkejä, eikä tonteilla tehty tarkempaa kasvillisuuskartoitusta.

⁵⁸ Mökki on hyvin lähellä, ja maastoon on levinnyt pihasta puutarhakasveja.

⁵⁹ Luonnontilaisena kuuluisi vesilaki-kohteisiin. Nyt luonnontila heikentynyt (kaivonrengas).

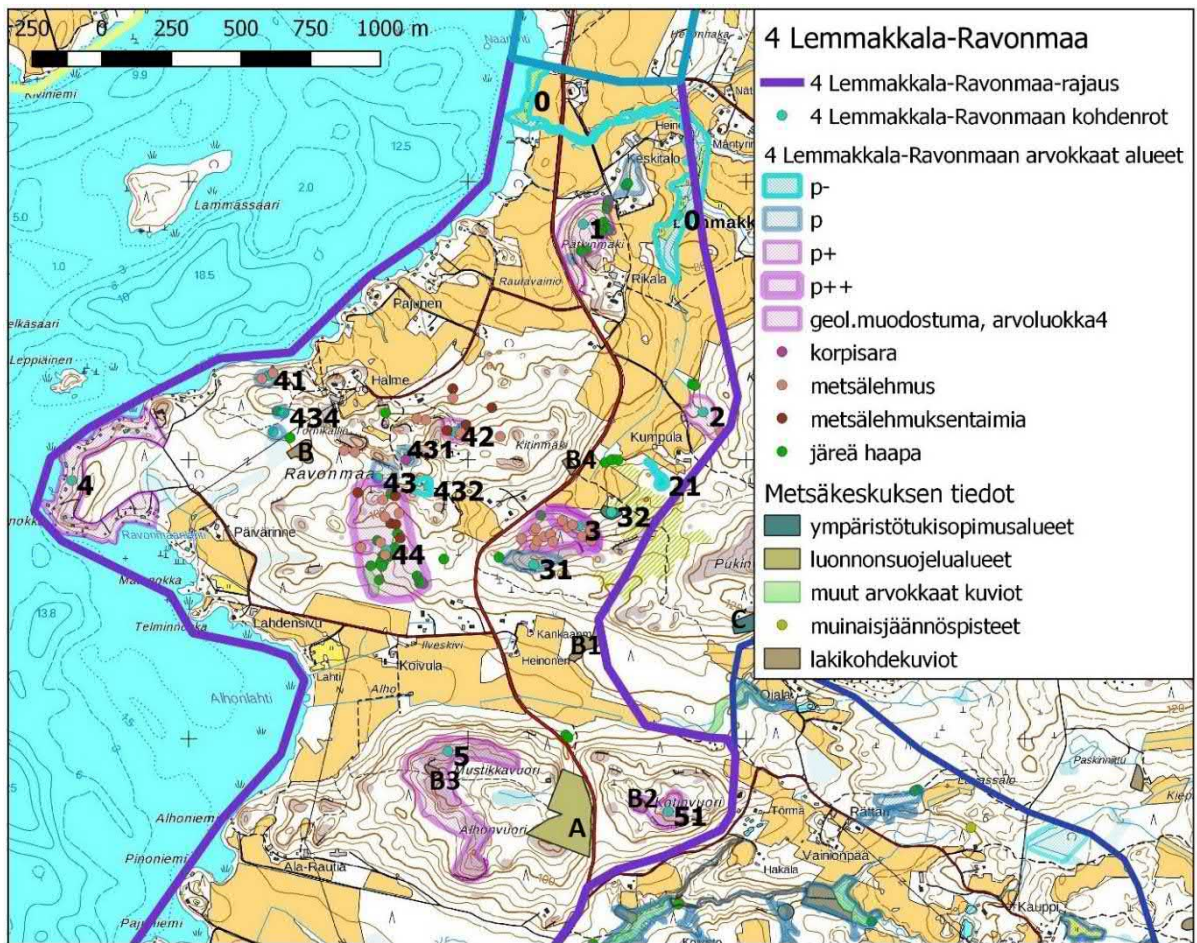
⁶⁰ Raunio ym. 2008 luokituksessa "keski-ikäiset kuusivaltaiset tuoreet kankaat". s. 294.

⁶¹ Raunio ym. 2008 luokituksessa "keski-ikäiset sekapuustoiset lehtomaiset kankaat". s. 287

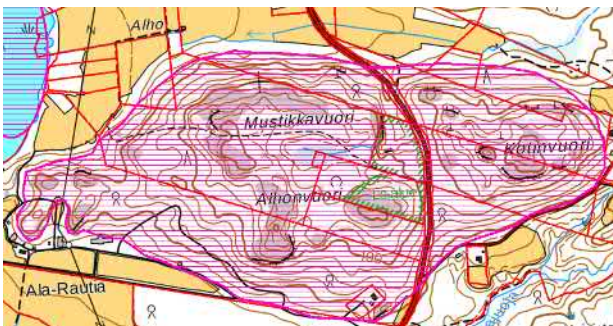
⁶² Mustikkavuori-Kotinvuori kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin geologisiin muodostumiin, arvoluokka IV. Rajaus esitetty seuraavalla sivulla.

⁶³ kts. ed.

Kuva 39 Mustikkavuoren länsilaidalla on yksityinen luonnonsuojelualue (A). Metsälakikohteita ovat norot B ja B4, puro B1 ja kalliot B2-B3. Alueella on myös kaksiosainen ympäristötukisopimusalue (kohde 32 ja kuvio C Pukinvuoren eteläpuolella, mikä jää pääosin kuvan selitteen alle).

Kuva 40 Mustikkavuori-Alhonvuori-Kotinvuori, yksityinen suojelualue A ja metsälain kalliokohteet B2-B3 kuuluvat Maakuntakaavan arvokas geologinen muodostuma -rajaukseen.

0 Puro ja tulvaniityt

Lemmakkalassa kulkee useita puronhaaroja, jotka yhdistyvät Luojuunojaan ennen kuin laskevat Mahnalanselälle. Purouoma (0) muodostaa viherkäytävän monille lajeille. Puronvarrella on myös tulvaniittyjä, jonka tyyppisiä ei ole tässä selvityksessä tarkemmin määritelty. Puron lasku-uoman pohjoispuolella Mahnalanselän rannassa oleva rantaniitty on listattu myös *Pirkanmaan perinnemaisemat* -teoksessa⁶⁴. Alueella ei tehty tarkempaa kasvillisuusselvitystä, eikä alueella havaittu laidunnusta kesän 2018 maastotöiden aikana.

- **Puruoman ympärille suositellaan jättämään suojaavaa puustoa – tällä hetkellä suojavyöhyke on katkonainen.**

1 Pätkinmäki

Pätkinmäen ja Siurontien välisen rinteiden alapuolelta on tehty liito-oravahavaintoja. Kapealla kaistaleella kasvaa useita järeitä kuusia, joita liito-orava suosii lepäilypuinaan. Järeät kuuset tuovat lajille suojaa etenkin talvisaikaan, jolloin lehtipuut ovat lehdettömiä. Liito-orava pesii kuitenkin kuusessa vain, jos kuusessa on esimerkiksi vanha oravanpesä. Liito-orava ei rakenna tai koverra itse pesää, vaan se pehmustaa naavalla pesäkkeeseen tikankoloja, jotka ovat usein järeissä haavoissa. Järeät pesähaavat ovat halkaisijaltaan 30–40 senttisiä – ohuemmissa rungoissa ei ole tarpeeksi tilaa pesäkololle. Liito-oravat suosivat haapoja ruokailupuinaan, mutta myös koivun, harmaalepän, pihlajan, metsälehmuksen ja vaahteran lehdet kelpaavat. Talvella liiturit nakertelevat lepän ja koivunnorkkoja ja muiden lehtipuiden siemeniä, silmuja ja jopa nuoria käpyjä.

---

⁶⁴ Liedepohja-Ruuhijärvi ym. 1999. s. 48. Aluetta kuvataan pääosin tavanomaiseksi tuoreeksi heinäniityksi ja se on listattu arvoluokkaan P-.

Kuva 41 Siurontien itäpuolella Pikkuniituntienristeyksen paikkeilla kasvaa valtava, halkaisijaltaan yli metrinen kuusi.

Pätkinmäen alueella kasvaa myös järeitä haapoja, mutta lähinnä alueen itäosissa. Puissa on myös koloja. Myös alueen pohjoispuolella olevan pienen kangasmaasaarekkeen reunalla kasvaa muutamia järeitä kolopuuhaapoja. Liito-oravalle nämä alueet ovat vähintään yhtä tärkeitä kuin tienvarren järeät kuuset, joiden juurilta vanhat papanahavainnot ovat tehty.

- **Alue suositellaan huomioimaan metsänkäsittelyssä siten, että viheryhteydet ympäröiville alueille säilyvät ja tärkeät rakennepiirteet, suojaava puusto, järeät kuuset, kolohaavat ja muut ruokailupuiksi sopivat lehtipuut säästyvät.**

3.4.1 Ravonmaa ja Siurontien itäpuolen metsälehmuslehdot

Ravonmaalta Siurontien itäpuolelle jatkuva alue on luontotyypiltään lehtoa ja lehtomaista. Alueella esiintyy metsälehmusta, mutta alue on ollut metsätalouskäytössä, joten monet metsälehmukset ovat juurivesoja ja taimia, joita ei lasketa runkomaisiksi puiksi. Metsälehmuksia kasvaa alueella niin paljon, että on oletettavaa, että puut ovat luontaista alkuperää.

Metsälehmuslehto on yksi Luonnonsuojelulain 29§⁶⁵ ensimmäisen momentin tarkoittama ”luontaisesti syntyneet, merkittäviltä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt” - luontotyyppi. Luonnonsuojeluasetus määrittelee tarkemmin momentin 1. tarkoittamat luontotyypit.⁶⁶ Lain tarkoittamat alueet ovat luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita, joita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.

Alueella on myös kohteita, joissa kasvaa LS-lain edellyttämä määrä runkomaisia metsälehmuksia. Monet kohteet ovat kehitymässä luonnontilaiseksi. Vaikka LS-lakikohteeksi määrittelyn edellyttämä luonnontilaisuuden vaatimus ei täytyisi, ovat alueet monimuotoisuuden kannalta arvokkaita elinympäristöjä ja vähintäänkin paikallisesti edustavia. Mikäli kohde arvioidaan LS-lakikohteeksi, sitä voidaan pitää jopa maakunnallisesti arvokkaana. Seuraavassa alueet on esitelty tarkemmin.

---

⁶⁵ <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096#L4P29>

⁶⁶ ”1) Luontaisesti syntyneitä, merkittäviltä osin jaloista lehtipuista koostuvia metsikköjä, joissa jaloja lehtipuita kasvaa runkomaisina puina vähintään 20 kappaletta hehtaarilla yhtenä tai useampana lähekkäisenä ryhmänä rajattavissa olevalla yhtenäisellä alueella. Jaloja lehtipuita ovat tammi, metsälehmus, vaahtera, saarni, kynäjalava ja vuorijalava. Runkomaiseksi puuksi katsotaan puu, jonka läpimitta on 1,3 metrin korkeudella yli seitsemän senttimetriä. Runkomaisen tammen läpimitta on kuitenkin sanotulla korkeudella vähintään 20 senttimetriä.”

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970160#L4P10>

Kuva 42 Kumpulan nororinteessä kasvaa pienellä alueella kymmeniä runkomaisia metsälehmäksiä. Noro kulkee pääosin kivien alla.

2 Kumpulan metsälehmukset ja norot

Kumpulan tilalle vievän tien pohjoispuolella on kostea painanne, jonka kasvillisuus edustaa tienpuoleiselta reunaltaan sinivuokko-käenkaalityypin tuoretta runsasravinteista lehtoa (HeOT). Lajistoon kuuluvat nimilajien lisäksi mustakonnanmarja, lehtokorte, oravanmarja, metsäalvejuuri, metsäimarre, lillukka, nokkonen, vadelma, sudenmarja, näsiä, taikinamarja, lehtokuusama, metsäorvokki, puna-ailakki, rönsyleinikki ja soreahiirenporras, pohjakerroksessa muun muassa metsäliekosammalta (*Rhytidiadelphus triquetrus*) ja maksasammalia, kuten isokastesammalta (*Plagiochila asplenioides*). Kuusivaltaiseen puustoon kuuluu myös pihlajantaimia, harmaaleppää ja koivua.

Kaakkoiskulmalta alkunsa saava noro virtaa osin kivien alla. Painanteen pohjalla on hiirenporrasvaltaista kostean lehdon kasvillisuutta (hiirenporras-käenkaalityyppi

AthOT), muun muassa korpi-imarre, korpiorvokki, kielo, rönsyleinikki ja vuohenputki. Pohjakerroksessa tavataan lehväsamalia, esimerkiksi ruusukesammalta ja puustossa tuomea ja harmaaleppää. Puusto on aukkoista, myös lahoppuuta esiintyy.

Koilliskulman ylärinteen kivikkoiseen rinteeseen lajisto yksipuolistuu, ja on lähinnä keskivinteisuutta ilmentävää tuoretta lehtoa (OMaT), mutta puustoon ilmaantuu metsälehmusta. Ennen alueen itäpuolelle jäävää ylärinteen aukkoa kivikossa kasvaa yli 30 runkomaista metsälehmusta, joista ainakin 7 on halkaisijaltaan 20–30 senttisiä. Sekapuina kasvaa pihlajaa, raitaa, harmaaleppää ja koivua, ympärillä lähinnä kuusia. Kenttäkerroksessa tavataan taikinamarjaa, lehtokuusamaa, mustakonnanmarjaa, lehtokortetta ja metsäimarretta. Itäpuolen hakkuusta huolimatta alueen pienilmasto on jokseenkin säilynyt, eteläpuolella on suojaava kaistale varttunutta kuusikkoa.

Rajauksen pohjoispuolen rinteessä kasvaa varttunutta (OMaT) kuusikkoa. Rinteen päällä on kaistale lehtipuuvältaista harvennettua puustoa ennen aukkoa. Painanteen pohjalle on vedetty luoteislaidan pellon laitaa pitkin vanha oja, mutta ojasta ja helteisestä kesästä huolimatta norossa myös virtasi vettä maastokäynnillä 6.7.2018.

Kumpulan tilan eteläpuolella olevan metsäkaistaleen halki virtaa noro (21). Noro saa alkunsa aukon laidasta ja yhdistyy ennen Siurontietä pelto-ojaan. Noron ympärillä on kapealti kostean lehdon kasvillisuutta. Ympäröivää kuusivältaista lehtomaista kangasta on harvennettu.

3 Metsälehmuslehdot Pukinvuoren länsipuoli-Siurontien itäpuoli

Ravonmaan kohdalla, Siurontien itäpuolella, Kumpulan tilan eteläpuolella ja Pukinvuoresta länteen sijaitseva lohkarainen länsirinne on kauttaaltaan lehtoa tai lehtomaista. Alueella kasvaa satoja metsälehmuksen vesoja, kymmeniä runkomaaisia metsälehmuksia ja lähes kymmenen isoa runkopuuta, jotka ovat yli 20 senttiä

halkaisijaltaan. Vaikka alue on käsiteltyä ja harvennettua, on puusto osin varttunutta, monipuolista, aukkoista ja lahoppuutakin on paikoin.

Rehevimmät laikut sijoittuvat lohcareiden ja kalliopaljastumien alapuolelle. Myös lähellä pohjoispuolen peltoa on rehevämpi kohta. Rehevimmät alueet ovat runsasravinteista tuoretta lehtoa (käenkaali-oravanmarjatyypin, HeOT). (15) Kasvillisuuteen kuuluvat nimilajien lisäksi kevätlinnunherne, imikkä, mustakonnamarja, sudenmarja, sinivuokko, lillukka, kiolo, taikinamarja, lehtokuusama, metsäalvejuuri ja metsäimarre. (16) Kivikkoisella rinteellä viihtyvät lisäksi lehtisammalet, lehväsamalet ja maksasammalet, esimerkiksi isokastesammal (*Plagiochila asplenoides*) on paikoin vallitseva. Kenttäkerroksessa kasvaa kivikkoalvejuuri, valkovuokko ja metsäorvokki, (17) paikoin esiintyy myös vadelmaa, karhunputkea ja lehto-orvokkia.

Lahoppuuta on monella lahoasteella. Lahoppu on kuitenkin enimmäkseen ohuempaa riukua, paksummat rungot ovat satunnaisempia. Alarinteessä lähellä peltoa on myös paksumpia runkoja. Alueelle 1.11.2018 tehdyllä kierroksella tavattiin etupäässä primäärilahottajia, kuitenkin esimerkiksi kuusenkäpää (*Phellinus chrysoloma*) on alueellisesti uhanalainen (LC/RT). Muita lajeja olivat esimerkiksi rivikäpää (*Antrodia serialis*), kelokäpää (*Antrodia sinuosa*), taulakäpää (*Fomes fomentarius*), kantokäpää (*Fomitopsis pinicola*), kuusenjuurikäpää (*Heterobasidion parviporum*), pakurikäpää (*Inonotus obliquus*), karvaskäpää (*Oligophorus stipicus*), arinakäpää (*Phellinus ignarius*), sinikäpää-ryhmän laji (*Postia caesia* coll.), pinovyökäpää (*Trametes ochracea*) ja kuusenkynsikäpää (*Trichaptum abietinum*). Lisäksi näytteistä määritettiin⁶⁷ kruunukorokka (*Sistotrema muscicola*), kuopikka-laji (*Amphinema byssoides*),

---

⁶⁷ Det. Matti Kulju, Oulun yo.

rihmaharsukka (*Trechispora hymenocystis*) ja havukuurakka (*Botryobasidium subcoronatum*).

Ylärinteessä ja rinteen päällä ravinteisuus vähenee, ja kasvillisuus on korkeintaan lehtomaista kangasta (OMT) ja mustikkatyypin tuoretta kangasta (MT), lakialuilla enää jäkälätyypin karukkokangasta (CIT). Korkeimman huipun päällä jäkälätyypin karukkokangas on säilynyt edustavana ja luonnontilaisen kaltaisena, vaikka eteläpuolella on tehty laajoja hakkuita. Aluerajauksen pohjoispuolella aukon laidassa on Metsäkeskuksen ”muut arvokkaat alueet”-kohde, joka on myös ympäristötukisopimusalue.

- **Alue on kokonaisuudessaan monimuotoinen, lajistoltaan edustava ja sillä on hyvät edellytykset kehittyä luonnontilaiseksi. Luonnontilaiset metsälehmuslehdot ovat harvinaisia, luonnonsuojelulain suojelemia luontotyyppijä⁶⁸. Monimuotoisuuden kannalta on suositeltavaa, että alueen rakennepiirteet turvataan ja varttuneita puita, lahoppua ja monilajisuutta suositaan, etenkin metsälehmuksia. Alue voi sopia myös vapaaehtoisen Metso-suojeluohjelman kohteeksi.**

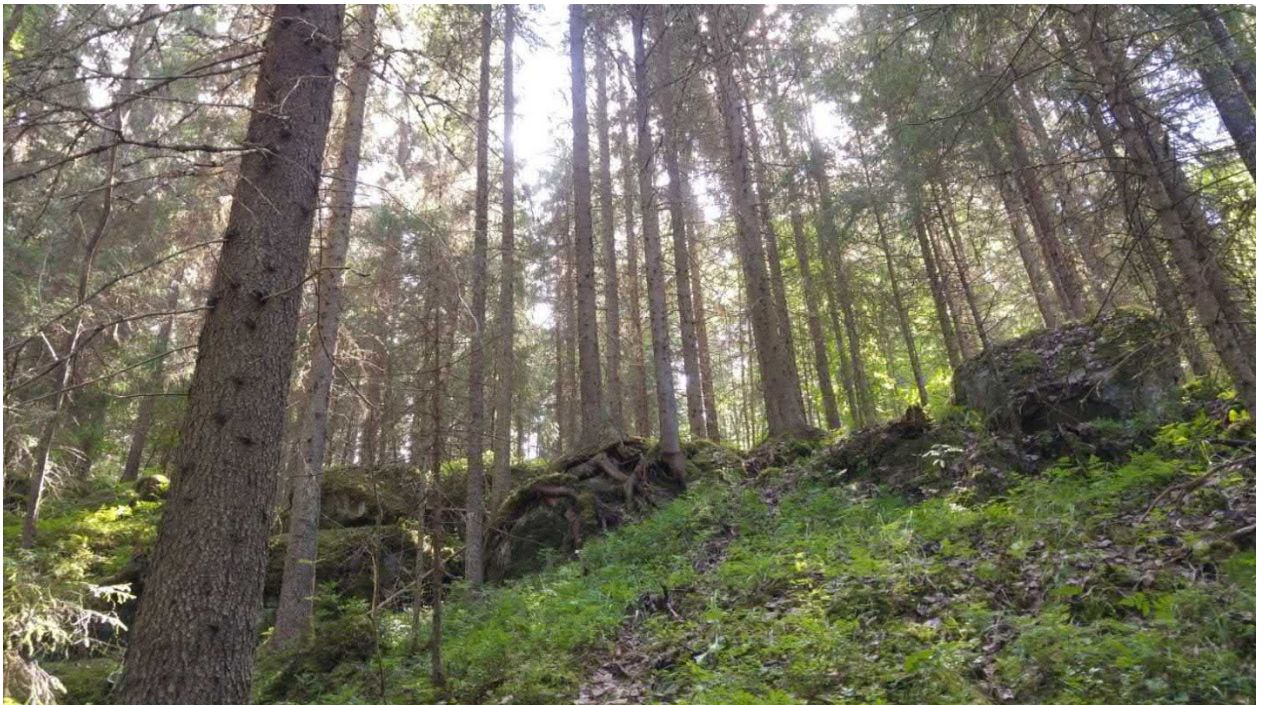
---

⁶⁸ LSL:n § 29 mukaan alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.

Kuva 43 Rinteessä kasvaa lukuisia runkomaisia metsälehmäksiä ja ohuempia juurivesoja ja taimia.

Kuva 44 Rinteessä on paikoin lohkarkeitä ja pieniä kalliopaljastuimia. Puusto on varttunutta ja kuusivaltaista.

Kuva 45 Lakialue on osin vähäpuustoista karukkokangasta. Lakialueet ovat pääosin luonnontilaisen kaltaisia, eikä esimerkiksi kantoja juuri näy.

Kuva 46 Metsälehmuksen sydämenmuotoiset lehdet kasvavat suuremmiksi matalissa vesahaaroissa kuin runkomaisten puiden latvuksissa. Muiden puiden varjostamina taimet suikertelevat maanmyötäisinä valopaikkaa etsien. Metsälehmuksella on emäksisyytensä vuoksi happamuutta tasapainottava vaikutus ja siten se on metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä puulaji.

4 Ravonmaa

Ravonmaan keskiosat ovat kivikkoisia ja paikoin lähdevaikutteisia. Keskiosat ovat säilyneet rakentamattomina ja metsätalouskäytössä. Ravonnokan niemen rannat (4) ovat rakennettuja mökkirantoja, joiden rantarinteiden mökkipihoilla on säilynyt osin järeääkin puustoa, myös haapoja. Ravonnokan niemen keskiosa on hiljattain päätehakattu.

Alueella on useita petolintujen pesimähavaintoja. Lehtopöllö on pesinyt alueella melko säännöllisesti jo vuodesta 1999, viimeksi vuonna 2017. Myös mehiläishaukalla on alueella vanha reviiri, jossa se on pesinyt ainakin neljänä vuonna, nuolihaukkakin useaan otteeseen, viimeksi vuonna 2017. Lepakoista on myös tehty vuosittain havaintoja, mutta säännöllisiä liito-oravahavaintoja eräs mökkiläinen kertoo tehneensä mökkipihassaan viimeksi 1960–70-

lukuilla, jolloin laji oli nykyistä runsaslukuisempi. Maastokäynnillä 2.7.2018 nähtiin saalistava tuulihaukka, jolla on todennäköisesti pesä lähistöllä. Ympäristöhallinnon Hertta-lajitietokannassa on tieto tuulihaukan pesinnästä alueella jo vuodelta 1995, jolloin laji oli vielä nykyistä harvalukuisempi.

- **Ravonnokan rantavyöhykkeellä suositellaan säästämään järeä puusto ja ylläpitämään rantavyöhykkeen suojaavaa puustoa ja latvusyhteyttä. Yksittäisten puiden poisto on mahdollista, jos alueen rakennepiirteet säilyvät. Maanmuokkausta tai lisärakentamista tiheään rakennetulle alueelle ei suositella.**

Mantereen puolella Ravonmaan metsäalueet ovat käsiteltyjä, ja etenkin alueen reunoilla on lähinnä aukkoa tai nuorta metsää. Parhaiten säilyneet keskiosat ovat nekin harvennettuja, mutta paikoin esiintyy myös järeitä puita ja lahopuuta. Paikoin kasvillisuus ilmentää lähdevaikutusta ja ravinteisuutta, joka näkyy osin vaateliaanakin lehtokasvillisuutena.

Eri puolella aluetta kasvaa niin runkomaisia metsälehmäksiä, kuin kannoista ja juurivesoista alkunsa saaneita metsälehmuksen taimia ja vesoja. Paksuin havaittu säästynyt lehmus on halkaisijaltaan noin 30-senttinen ja kasvaa Tornikallion etelärinteessä. Vesoja, kantoja ja runkomaisia puita esiintyy kymmenissä paikoissa, ja yksin runkomaisia puita osui alueella tehdylle kierrokselle yli 100. Kierroksen tarkoituksena oli selvittää alueen yleispiirteitä, ja vaikka metsälehmus-inventoinnista ei ollut kyse, reitille osuneet puut ja vesataimien esiintyminen merkittiin muistiin. Tarkempaa inventointia ei ole tehty, joten on ilmeistä, että metsälehmusta esiintyy alueella yleisesti ja tässä ilmoitettua enemmän. Voidaan myös olettaa, että alueen metsälehmukset ovat luontaista alkuperää. Nuorimpia vesakoita tai hiljattain hakattuja alueita ei ole kierretty katsomassa lainkaan.

Ollakseen luonnonsuojelulain tarkoittama suojeltava luontotyyppi, kuten metsälehmuslehto, kohteen tulee täyttää luonnonsuojeluasetuksen määreet⁶⁹. Alueella on runkomaisia puita paljon, mutta osa on päätyneet kannoiksi, ja puut ovat hajallaan

---

⁶⁹ LSL:n § 29 kohteita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.

alueella, joten laskentatapa ja rajausta vaikuttavat laskennallisiin tiheyksiin. Ravonmaan pohjoisrannalla ja lähteen ympäristössä lukumääräiset vaateet täyttyvät pienillä alueilla, mutta alueet ovat olleet kauan ihmisvaikutuksen alaisina, joten luonnontilaisia ne eivät ole. Pääosin alue on kuitenkin säilynyt esimerkiksi ojituksilta ja maanmuokkaukselta, ja on oletettavaa, että ilman metsänkäsittelyä alueet kehittyvät melko nopeasti luonnontilaiseen verrattaviksi.

Varttuneemman metsän alueella on lukuisia järeitäkin puita ja keskimääräistä talousmetsää enemmän lahopuuta. Järeät kolohaavat tekevät alueesta suotuisan myös kolopesijälinnuille ja luontodirektiivin liitteen nisäkäslajeille, kuten lepakoille ja liito-oravalle. Tällä alueella runkomaiset metsälehmukset ovat enemmän hajallaan ja monet taimet kasvavat kannoista ja juurivesoina. Alue on kehittymässä luonnontilaisen kaltaiseksi.

41 Pohjoisranta

Pohjoisrannan keskimmäisen rantamökin takana on ainakin kahdeksan ja rinteessä joidenkin kymmenien metrien päässä 27 runkomaista metsälehmusta (halkaisijaltaan yli 7cm 130cm korkeudelta mitattuna) ja ohuempia vesoja. Rinteeseen on istutettu/istutuksista levinnyt myös joitakin puutarhakasveja, kuten alppiruusuja ja jättitarta. Yksi rinteessä kasvava pähkinäpensas lienee myös istutettu.

Koko pohjoisranta on maapohjaltaan lehtoa tai lehtomaista. Puusto on nuorta, harvennettua ja lehtipuuvaltaista. Koivun ja haavan lisäksi rinteessä kasvaa nuorta kuusta, raitaa ja pihlajaa. Kenttäkerros on monilajinen: paikoin kostean lehdon sanikkaiset, metsäalvejuuri, soreahiirenporras ja metsäimarre vallitsevat. Myös kivikkoalvejuurta esiintyy, mutta sen esiintyminen on paljon paikallisempaa. Kuivemmilla paikoilla mustikka, ahomansikka, kielo ja lillukka vallitsevat, mutta myös muita ruohoja, kuten lehtotesmaa, sinivuokkoa, nuokkuhelmikkää, metsäorvokkia,

sormisaraa ja käenkaalia esiintyy. Pensaskerroksen muodostavat tuomi, vadelma, taikinamarja ja paikoin myös lehtokuusama.

Luontotyyppiltään alue on keskiravinteista lehtoa, joka vaihtuu kuivasta lehdosta (puolukka-lillukkatyyppi, VRT) tuoreen lehdon (käenkaali-oravanmarjatyypin OMaT) kautta kosteampien painanteiden kosteaan lehtoon (hiirenporras-käenkaalityypin, AthOT).

- **Alueen puusto on nuorta, joten alue on vasta kehittymässä luonnontilaiseksi. Alueella suositellaan ylläpitämään latvusyhteyttä pitämällä alue puustoisena, suosimaan lehtipuuta ja säästämään metsälehmuksia.**

42 Lähteen ympäristö

Lähteelle on kulkenut polku läheiseltä tilalta ja lähettä on käytetty vedenottoon: ison lähteensilmän vieressä on kaivonrengas. Hakkuuaukko ylittää melko lähelle lähteen eteläpuolta, mutta suojavyöhyke on kuitenkin säilynyt. Lähteen ympäristössä ja rinteessä aukonlaidassa on lukuisia runkomaisia metsälehmuksia ja ohuempia vesoja ja taimia. Pelkästään aukon laidassa on vähintään 25 runkomaista lehmusta.

Lehmusten lisäksi puustoon kuuluvat pihlaja, harmaaleppä, koivu, haapa ja kuusi. Kenttäkerroksessa tavataan mustakonnanmarjaa, metsäimarretta, käenkaalia, metsäorvokkia, vadelmaa, korpi-imarretta, lehtotesmaa, valkovuokkoa, lillukkaa, taikinamarjaa, metsäkurjenpolvea, hiirenporrasta, karhunputkea, sananjalkaa, lehtokuusamaa ja sinivuokkoa. Kosteammassa kohdissa vallitsevat sanikkaiset: korpi- ja metsäimarre, soreahiirenporras, kivikko- ja metsäalvejuuri, myös metsäkorte ja rönsyleinikki esiintyvät paikoin runsaana.

Kuva 47 Tornikallion laen lähteen ympäristö (431) on tallautunut, sillä kauriit ja hirvet ovat käyneet lähteellä juomassa.

Lehmuslehtoja esiintyy useilla lehtotyypeillä keskiravinteisista runsasravinteisiin lehtoihin. Lähteen kosteassa ympäristössä on lähinnä keskiravinteista kosteaa lehtoa (hiirenporras-käenkaalityyppi AhtOT), sillä vaateliimmat ruohot puuttuvat. Kauempana lähteensilmästä, jossa maaperä on kuivempaa, runsasravinteisuutta ilmentäviä kasveja, kuten mustakonnanmarjaa, lehtotesmaa, lehtokuusamaa, sini- ja valkovuokkoa, esiintyy enemmän. Paikoin luontotyyppi on lähempänä runsasravinteista sinivuokko-käenkaalityyppiä (HeOT) kuin keskiravinteista käenkaali-oravanmarjatyyppiä (OMaT).

43 Korkeimmat kohdat

Ravonmaan pohjoisosan, Halmeen tilan eteläpuolella sijaitsevien kallioisten nyppylöiden väleistä tihkuu monin paikoin pohjavettä muualtakin kuin karttaan

merkityn lähteen ympäristöstä. Halmeen tilalta Siuron tietä sivuavalle pellolle kulkevan metsätien länsipuolelle, Tornikallion korkeimpien huippujen eteläpuolen painanteeseen (43) on esimerkiksi muodostunut saniaisvaltaista lehtoa (AthOT), jossa ravinteisuutta ilmentävät muun muassa näsiä, lehtotesma, letohorsma, käenkaali sekä valko- ja sinivuokko.

Saman kärrypolun itäpuolella Tornikallion kohdalla painaumassa (431) on lähdevaikutteinen kosteikko, lähdekorpi (Lk). Okarahkasammal (*Sphagnum squarrosum*) esiintyy vain pienialaisena, mm. palmusammalta, lehvasammalia ja maksasammalia yleisemmin. Mosaiikkipintaisen kosteikon mättäillä kasvaa mustikkaa ja puolukkaa, välipinnoilla korpisaraa (*Carex loliacea*) (LC/RT), nevimarretta, hiirenporrasta, metsäkortetta ja käenkaalia, kosteammilla pinnoilla suo- ja korpiorvokkia, ojakellukkaa, rönsyleinikkiä, luhtalemmikkiä ja rantaluhtalitukkaa (*Cardamine pratensis ssp. paludosa*).

- **Vaikka ympäröivä metsä on harvennettua, lähde on luonnontilaisen kaltainen. Jotta lähteen luonnontilaisuus ei vaarannu, alueella pitää välttää maanmuokkausta, ajourien syntymistä ja metsänkäsittelyä alueen läheisyydessä.**

Kuva 48 Vaikka varttuneemman metsän osa on harvennettu ja aukkoinen, on rinteessä säilynyt myös järeitää puita. Kuvassa näkyvät haavat jäävät halkaisijaltaan alle 30-senttiseksi, eikä niitä ole laskettu järeiksi puiksi. Kuvan etualalla on lehto-orvokkia, keskellä lehtokuusamaa ja taustalla keskellä kannosta vesovaa metsälehmusta.

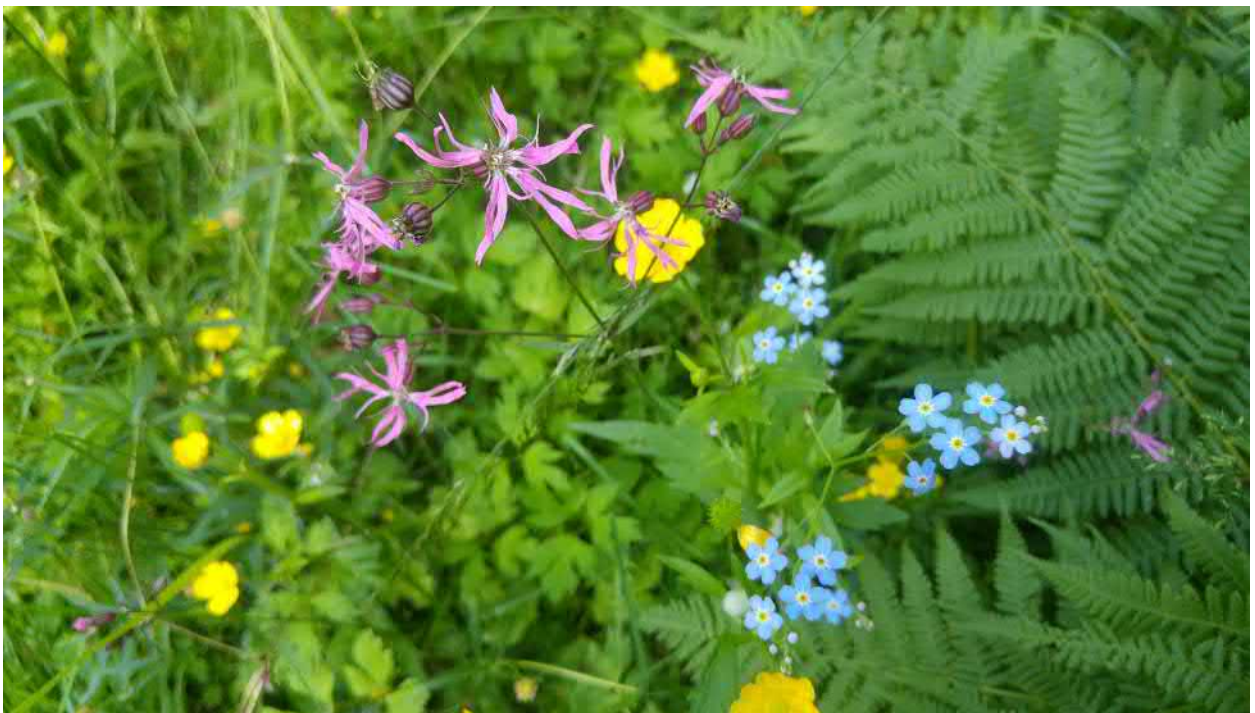
Kun kärrypolku kaartaa nyppylöiden välistä itään, leviää hiirenporrasvaltainen kostean lehdon kasvillisuus (AthOT) polulle ja sen lähiympäristöön (432). Käenkaali, leskenlehti ja rönsyleinikki kasvavat sanikkaisten lomassa, ravinteisuutta ilmentävät suurruohokasvillisuus (OFiT), mesiangervo, huopaohdake, metsäkurjenpolvi ja ojakellukka – kasvillisuudessa on myös kostean ruohoniityn piirteitä. Puusto on nuorta, koivu-kuusivaltaista.

Ennen kuin polku saapuu pellolle, tiheää nuorta kuusi-koivu-raita-pihlajavaltaista puustoa avaa sähkölinja, jonka alle on levinnyt rehevää kasvillisuutta: mm. kurjenkello, koiranputki, päivänkakkara, leskenlehti, maito- ja lehtohorsma, ojakärsämö, vadelma, lehtokoiranvehnä, heinätähtimö ja mesiangervo.

Halmeen tilalta kulkee toinen metsäpolku Mahnalanselän rannan suuntaan.

Pohjoisosan korkeimman kohdan kaakkoispuolella kulkee myös toinen sähkölinja, jonka niitetylle alustalle on kehittynyt rehevää, kostean ruohoniityn kasvillisuutta, jossa luhtalemmikit, rönsyleinikit ja käenkukat kukkivat runsaana (433). Linjan

pohjoispuolella korkeimman kohdan alapuolella lähellä länsireunan hakkuuta on kostea hiirenporrassaltainen lehtolaikku (434), jossa ravinteisuutta ilmentävät esimerkiksi huopaohdake ja mesiangervo. Linjan kaakkoispuolella on ollut rehevää korpea, joka on kuitenkin kuivattu syvillä ojaleikkauksilla, jotka laskevat laskuojaa Ravonmaanlahteen.

Kuva 49 Sähkölínjan alla kasvaa kostean ruuhoniityn kasvillisuutta, mm. rönsyleinikkejä, luhtalemmikkejä ja käenkukkia.

44 Varttuneemman metsän osa

Ravonmaan keskiosa, itä-kaakkoispuolen rinne, on säilynyt parhaiten, ja puusto on varttuneempaa. Vaikka metsää on harvennettu, puustossa on säilynyt järeitäkin puita. Etenkin varttuneemman osan keskeltä ja eteläosasta löytyy kymmeniä järeitä (30–40 cm) ja lukuisia todella järeitä (>40 cm) haapoja (44), jotka kasvavat etenkin kosteammilla paikoilla. **Alueella keväällä 2019 tehdyn liito-oravaselvityksen**

yhteydessä yhdeltä järeältä haavalta tavattiin myös silmälläpidettävää (NT) haavankeuhkojäkälää (*Lobaria pulmonaria*).

Metsälehmuksia kasvaa samalla alueella, mutta kuivemmilla rinteilla. Harvennuksen yhteydessä monet metsälehmukset ovat päätyneet kannoiksi, mutta ne ovat vesoneet juurista ja rönsyilevän kasvutapansa ansiosta levittäytyvät paikoin laajoina pensasmaisina kasvustoina. Kosteammilla alueilla on myös enemmän lahpuuta. Koko varttuneen metsän alueella lahpuuta on ylipäätään enemmän kuin talousmetsässä keskimäärin.

Itäreuna ei ole lehtokasvien osalta niin vaateliasta. Ravinteisuuden puolesta korkeimmilta kohdilta alue on vain tuoretta mustikkakangasta (MT), pääosin kuitenkin lehtomaista kangasta (OMT), joitakin rehevämpiä laikkuja (OMaT) lukuun ottamatta.

Rinnekeuhkojen välistä tihkuva kosteus on sen sijaan muodostanut keski- ja länsirinteeseen reheviä lehtolaikkuja, joiden väliin jäävä kasvillisuus ilmentää sekin ravinteisuutta, mutta vähälajisempaa. Luontotyyppinä löytyy keskiravinteisesta runsasravinteiseen ja kuivasta tuoreeseen ja kosteaan lehtoon.

Kenttäkerroksen lajisto on monimuotoista ja vaihtelevaa. Kuivemmilla paikoilla viihtyvät sananjalka, lillukka, kieli ja kevätlinnunherne, kosteammilla paikoilla muun muassa käenkaali, oravanmarja, ahomansikka, valko- ja sinivuokko, taikinamarja, vadelma, metsäorvokki, metsäruusu ja mustaherukka vuorottelevat (OMaT) ja paikoin tavataan vaateliastakin lehtokasvillisuutta, kuten lehto-orvokkia, mustakonnanmarjaa, lehtokuusamaa, lehtotesmaa, lehtokoiranvehnää ja jänönsalaattia (sinivuokko-käenkaalityyppi, HeOT). Pohjakerroksessa kosteimmilla paikoilla vallitsee isokastesammal, kuivemmilla metsäliekosammal (*Rhytidiadelphus triquetrus*).

Alarinteessä on paikoin tihkupintainen notkelma, johon alempana muodostuvaa noroa on ilmeisesti syvennetty ennen peltoa.

Kuva 2. Varttuneen metsän osassa on lahoppuuta enemmän kuin talousmetsissä keskimäärin. Kivikkoisella ja/tai kostealla kasvualustalla juuret ovat pinnanmyötäisiä ja puut alttiimpia tuulenskaadoille. Etualalla metsälehmuksen taimien lehtiä.

Lahoppuuta on monella lahoasteella, ja joukossa on myös lehtipuuta ja joitakin paksumpia runkoja. Alueelle 1.11.2018 tehdyllä kierroksella tehtiin havaintoja lahoppuun lahottajasienistä, mutta alueen laajuuden ja lahoppuun määrän takia katsaus on hyvin pinnallinen. Vanhan metsän indikaattorilajeihin kuuluvan ruostekäävän (*Phellinus ferrugineofuscus*) (LC/RT) lisäksi tavattiin mm. rivikäpää (*Antrodia serialis*), kelokääpää (*Antrodia sinuosa*), taulakääpää (*Fomes fomentarius*), pötkelökääpää (*Piptoporus betulinus*), kantokääpää (*Fomitopsis pinicola*), arinakääpää (*Phellinus ignarius*), levykääpää (*Phellinus laevigatus*), sinikäpää-ryhmän laji (*Postia caesia coll.*), pörrökääpää (*Cerrena unicolor*), pinovyökääpää (*Trametes ochracea*), kuusenkynsikääpää (*Trichaptum abietinum*) sekä sitkokääpää (*Antrodiella pallescens*) ja ryppykesikkä

(Leucogyrophana mollusca), joiden määrittäminen varmistettiin⁷⁰. Alue on monimuotoinen ja sillä on hyvät edellytykset kehittyä luonnontilaisen kaltaiseksi.

- **Koko Ravonmaan aluetta voidaan pitää monimuotoisuuden kannalta arvokkaana elinympäristönä, verrattain edustavana ja erityisenä kasvillisuutensa puolesta ja siten myös otollisena elinympäristönä monille vähälukuisille, rauhoitetuille lajeille. Alue on monipuolinen ja edustava, ja se sopisi myös vapaaehtoisen Metso-suojeluohjelman kohteeksi. Varttuneen metsän osa on alueena edustavin. Alue suositellaan jättämään kehittymään luonnontilaisen kaltaiseksi. Tarvittaessa alueen kehittymistä voidaan edistää lisäämällä lahopuun määrää ja lajien monimuotoisuutta kaatamalla kuusia maapuiksi.**

5 Kallioalueet

Mustikkavuori-Kotinvuori kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin kallioalueisiin, Geologinen muodostuma on luokiteltu arvoluokkaan 4. Mustikkavuoren ja Alhonvuoren alue (5) on ollut metsätalouskäytössä, ja alueen puusto on harvennettua ja tasaikäistä, pääosin mustikkatyypin tuoretta kangasta, karuimpia kallioalueita lukuun ottamatta. Karuimmat lakialueet ovat metsätaloudellisesti verrattain vähätuottoisia. Alueella on myös paikallista virkistysarvoa, ja lakialueilta avautuu näyttävät maisemat pitkälle Mahnalanselälle.

Pohjoispuolen rinne on hakattu hiljattain, myös alueen länsi- ja eteläpuolella on tehty hakkuita. Alarinteissä on paikoin pohjavesivaikutusta ja kosteamman kasvillisuuden laikkuja, mutta alueella risteilevät metsäkoneen urat ovat vaikuttaneet vesitalouteen. Myös lakialueen päällä olevalle korpisoistumalle on vedetty syviä ojia, ja alue on lähinnä muuttumaa.

---

⁷⁰ det. Matti Kulju, Oulun yo.

Myös Siurontien itäpuolisen Kotinvuoren alue (51) on metsätalouskäytössä. Laajempi kallionlaki on hakattu paljaaksi, vain länsireunalla oleva pienempi lakialue on säästynyt.

- **Molempien vuorien lakialueet ovat verrattain vähätuottoisia ja alueella on paikallista virkistysarvoa, joka suositellaan huomioimaan alueen metsänhoidossa. Alueella on suositeltavaa välttää avohakkuita ja säästää lakialueet kokonaan metsänkäsittelyltä.**

3.5 Metsäkulman suunnittelualue

Metsäkulman alue on monimuotoista kallioperältään. Pohjoisosassa kallioperä on granodioriittia, etelässä porfyyrista granodioriittia, ja välissä on juonteita erilaisia kivilajeja: hapan tuffiitti, biotiittiparagneissi, plagioklaasiporfyriitti ja ”andalusiittipitoinen fylliitti, kiilleliuske tai suonigneissi”. Metsäkulman alavat peltomaat ja purouomat ovat pääosin savimaalla, itäosassa hiekkamoreenin osuus lisääntyy.

Metsäkulman alue on kauttaaltaan käsiteltyä metsätalousmaata, jossa on tehty hiljattain hakkuita ja harvennuksia lähes joka puolella suunnittelualueetta. Alueella monet luonnontilaisina metsälain tarkoittamiin erityisen arvokkaisiin kohteisiin (10§)⁷¹ kuuluvat kohteet ovat käsiteltyjä, esimerkiksi monet purot ja norot, rehevät lehtolaikut ja rehevät korvet. Näitä kohteita on otettu mukaan tämän selvityksen paikallisesti arvokkaisiin luontokohteisiin, sillä kyseiset alueet ovat tällä rajatulla

---

⁷¹ Metsälakikohteiden katsotaan olevan metsälain piirissä, vaikka viranomainen ei olisi alueita maastoon rajannut. Laki on ollut voimassa jo vuodesta 1996: osa kohteista on kuitenkin käsitelty lain voimaantulon jälkeen.

alueella kokonaisuuteen nähden edelleen edustavia. Kasvillisuutensa puolesta alueiden on mahdollista kehittyä luonnontilaisen kaltaisiksi. Osa alueista on osin alueen ulkopuolisen ojituksen vaikutuspiirissä.

Kuva 50 Pajuojaan johtaa useita noroja, ja paikoin puro on levinnyt uomastaan ja muodostanut puronvarteen pajuluhtaa (PaLu), jonne vesi nousee korkean veden aikoina.

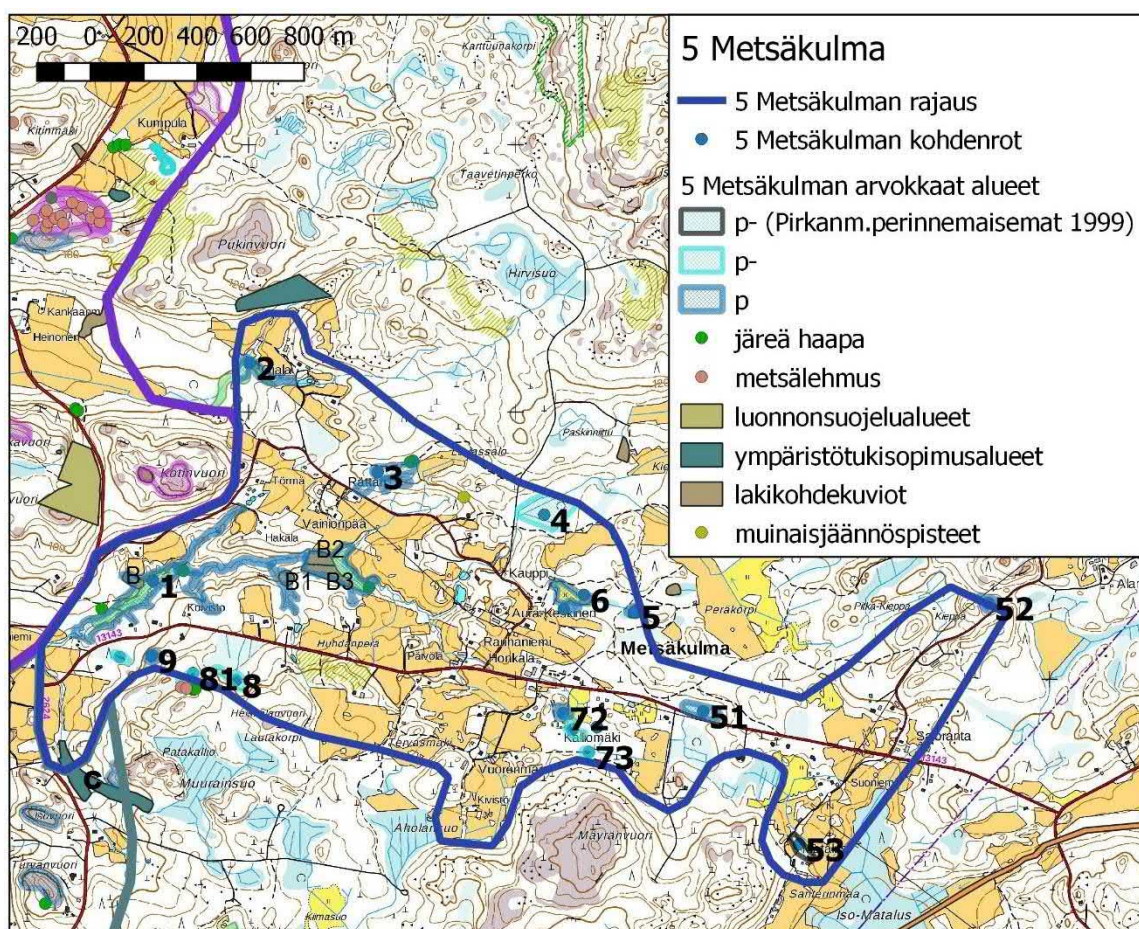
Viranomaistiedot: arvokkaat luontokohteet			
nro	tyyppi	kohde	tunnus
B	metsälakikohde	noro	KUVIO_ID=27722616
B1	metsälakikohde	puro	KUVIO_ID=27723761
B2	metsälakikohde	puro	KUVIO_ID=27724017
B3	metsälakikohde	puro	KUVIO_ID=27724016
C	ympäristötukisopimusalue	puro	ALUE_ID=106565

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
1	purolehdot, norot, osin ML-kohde, mahdollinen ML- ja vesikohde	OMaT, PaLu	2	2	p
2	purolehdot	OMaT	2	2	p
3	tuore (kosteaa) lehto	OMaT-(HeOT, AegT/OFit)	2-3	2	p
4	luhta, lehdot	PaLu, OFit, HeOT	(2-)3	2-	p-
5	suo	OlSn	1	2	p
51	suo	OllkN	1	2	p
52	suo	OlSn	1	2	p
53	haka	hakamaa	?	?	p-
6	laidun/hakamaa	tuore heinä (/suurruoho)- niitty⁷²	1-2	laitumena	p+
61	metsäalue	OMT, OMaT	1-2	2	p
7	vanha laidun/hakamaa	metsä- ja niittykasveja, ~sekapuuhaat ⁷³	2-3	umpeenkasvanut , vesakoitunut	p-
71	vanha laidun/hakamaa	tuore heinäniitty	2-3	ei laidunnusta, kasvamassa umpeen	p-
72	tuore lehto	HeOT	2-3	2	p
73	tuore lehto	OFit	3	2-	p
8	lähdekorpi (-muuttuma), tuore lehto	LKmu, OMaT-HeOT	2-3	2-	p-
81	kosteaa ja tuore lehto	AthOT, OMaT	2	2-	p-
82	kosteaa lehto	AthOT	2	2-	p-
9	karukkokallio	CIT, CT	1	2-3	p

⁷² Kasvillisuutta ei kartoitettu tarkemmin, sillä alue oli laidunkäytössä.

⁷³ Raunio ym. 2008, s. 456.

Kuva 51 Pajuoja varrella on useampia metsälain purokohteita (B1-B3) ja noro (B). Kuvio 5 on myös metsälain kohde (vähäpuustoinen suo). Rajauksen luoteiskulmaan jää osa ympäristötukisopimusalueetta (C).

1 Pajuoja purolehdot ja norot

Pajuoja purouomaa (1) ympäröivät lehdot ovat osin hyvin säilyneet. Purouomaan johtaa useita noroja, jotka kulkevat paikoin kivien alla näkymättömissä: kasvillisuus kuitenkin ilmentää lähteisyyttä. Purovarren metsiä on paikoin käsitelty rajusti, ja suojavyöhyke on paikoin kapea. Metsälaki kuvaa luonnontilaisen kaltaiset norot ja purot metsälain tarkoittamiksi erityisen arvokkaiksi kohteiksi, jotka ovat suojeltuja 10 §:n pohjalta. Metsänkäsittelyohjeet eivät kuitenkaan edellytä kovin levää suojakaistaa, ja aukon laidassa tuulenkaatoja syntyy helposti. Laki, joka edellyttää vähintään

luonnontilaisuuden kaltaisuutta, mutta ei kuitenkaan kelpuuta luonnontilaisen kaltaiseksi alueita, jotka ovat käsitelty lain edellyttämällä tavalla, on keskenään ristiriitainen. Siten luonnontilaisuuden kaltaisuutta ei voi myöskään tulkita kovin tiukasti.

Tässä tapauksessa koko uoma mutkittelee kivien välissä, eikä sitä ole suoristettu. Lahopuuta on huomattavasti enemmän kuin talousmetsissä keskimäärin. Lisäksi koko uoma muodostaa tärkeän viherkäytävän. Nyt heikon suojavyöhykkeen osuus uomasta on rajattu karttaan hyvin kapeasti, jotta osuus tunnistetaan. Käytännössä kuitenkin myös tämän osuuden kohdalla pitäisi suojavyöhyke säilyttää yhtä leveänä kuin puron paremmin säilyneiden osuuksien kohdalla, jotta puro kehittyisi edelleen luonnontilaisen kaltaiseksi.

- **Puro ja sen lähiympäristö on monimuotoisuuden kannalta arvokas etenkin kokonaisuutena, ja puron suojavyöhyke suositellaan säästämään koko pituudeltaan metsänkäsittelyltä ja maanmuokkaukselta.**

Kuva 52 Kun suojavyyöhyke jää kapeaksi, syntyy helposti tuulenkaatoja.

2 Ojalan purot

Ojalan tilan eteläpuolella kulkeva puro (2) on säilyttänyt ominaispiirteensä: se mutkittelee, on kivinen, kirkasvetinen ja sorapohjainen. Oikaisusta tai ruoppaamisesta ei näy merkkejä. Paikoin suojakaista on melko kapea, esimerkiksi peltoa sivuavalta osalta. Monin paikoin metsä on puron ympärillä kaadettu tai harvennettu, ja muutamat yksittäiset puron suojaksi jätetyt puut ovat kaatuneet tuulesa puron yli. Tämän seurauksena puron alueella on paljon lahoppua, mikä lisää alueen arvoa monimuotoisuudelle tärkeänä alueena.

Ympäröivät metsät ovat todella käsiteltyjä, ja suurin osin metsä on hyvin nuorta.

Lähiympäristön talousmetsissä lahoppua on lähtökohtaisesti vähän.

- **Puro ja sen lähiympäristö on monimuotoisuuden kannalta arvokas etenkin kokonaisuutena, ja puron suojavyyöhyke suositellaan säästämään koko pituudeltaan metsänkäsittelyltä ja maanmuokkaukselta.**

3 Rättärin lehdot (päivitys 2019: alue harvennushakattu kartoituksen jälkeen)

Kuva 53 Lehtojen kehittynyt pensaskerros vaikuttaa monen mielestä usein ryteikköiseltä pusikolta, joka näyttää houkuttavan romujen dumppaamiseen.

Kiepantien pohjoispuolella Rättärissä aluetta on paikoin käsitelty niin paljon, että muokatun maan ja hakkuutähteiden alta varsinaista luontotyyppiä on vaikea tarkasti määrittää. Aukkopaikat ovat lisäksi heinittyneet. Siellä täällä sinnittelevät lehtokasvit antavat kuitenkin viitteitä vähintäänkin lehtomaisesta kankaasta (OMT). Riistapellon lounaispuolen tiheässä nuorena lehtipuuvaltaisessa osassa on rehevä lehtopensaskerros ja kenttäkerroksessakin löytyy paikoin lajirunsautta. Vaikka puusto on nuorta ja käsiteltyä, tuoreen lehdon piirteet ovat nähtävissä, ja alue on kehittymässä lehdoksi. Suojaisa tiheikkö sopii myös pesimäpaikaksi monelle lintulajille.

Lajiston perusteella keskiosat (3) voidaan määrittellä keski- ja runsasravinteisen lehdon vaihtumaksi (OMaT - käenkaali-oravanmarjatyypin, HeOT - sinivuokko-käenkaalityypin), reunaosissa on tuoreen runsasravinteisen suurruoholehdon piirteitä (Aeg - vuohenputkityypin, OFiT - mesiangervo-käenkaalityypin). Maaperä on

savimaata. Nuoren puuston seassa on yksittäisiä isompia puita. Koilliskulmasta ja keskiosan eteläpäädyistä löytyy joitakin järeitä kolopuuhaapoja. Tämän eteläpäädyn itä-kaakkoiskulmalla maasto kuivenee ja muuttuu käsitellyksi männiköksi. Lehdon reunalla kasvaa laajana kasvustona mäkilehtolustetta (*Brachypodium pinnatum*).

Nuoreen lehtipuustoon kuuluvat muun muassa tuomi, koivu, raita, pihlaja, harmaaleppä ja haapa, paikoin kasvaa myös nuorta kuusta. Lehtopensaista rehevänä kasvaa lehtokuusama, myös taikinamarjaa ja vadelmaa tavataan. Kenttäkerroksessa esiintyvät monet ruohot, kuten mustakonnanmarja, lehtotesma, sudenmarja, jänönsalaatti, kevätlehtoleinikki, metsäkurjenpolvi, valkovuokko, sinivuokko, metsäorvokki, ahomansikka, oravanmarja ja käenkaali. Etenkin alueen vähemmän tiheillä reunoilla rehevyyttä ilmentävät isonokkonen ja koiranputki, ja paikoin valtalajina esiintyvät vuohenputki ja mesiangervo. Pohjakerroksessa tavataan paikoin myös lehväsammalia, mutta sammalkerros on epäyhtenäinen. Keskelle pusikkoista aluetta on hylätty kolme autonromua.

- **Rehevät lehtolaikut lisäävät paikallista monimuotoisuutta. Alueet suositellaan säästämään metsänkäsittelyltä puustoisina ja lehtipuuvaltaisina, jotta alueet kehittyvät luonnontilaisen kaltaisiksi.**

4 Kaupin purolehtomuuttuma

Karttunakorven metsätien itäpuolella ensimmäisen oikealle kääntyvän metsäautotien pohjoispuolella on pieni metsikkö (4), jota ympäröi joka puolelta hakkuuaukko. Metsikköä halkoo puro, ja alueella on ollut ilmeisesti laajempi osin soistunut kostea painanne ja purolehtoalueen laajentuma. Vanhasta lehtokasvillisuudesta jäänteinä on muutama järeä vanha raita. Nyt aluetta halkovat useat poikkisuuntaiset ojat, joihin vesi on kerääntynyt, ja synnyttänyt pajuluhtakasvillisuutta (PaLu) etenkin tien puoleiseen länsipäähän. Puustossa on myös koivua ja osin ilmeisesti istutettua kuusta,

kaakkoiskulmalla esiintyy harvakseltaan varttunutta mäntyä, joka on harvennuksessa jätetty. Alue ei ole luonnontilainen, ja sen luontotyypit ovat muuttumia.

Kuva 54 Aukon laidassa muuttuman eteläpuolella luontotyyppi on lähinnä suurruoholehtoa (OFiT - mesiangervo-käenkaalityyppi). Tässä jättöpuina on koivuakin, mutta itäpuolella on laikkuja, joissa puusto on lähinnä kuusta, vaikka aluskasvillisuus on mesiangervovaltaista.

Maaston muokkaaminen on synnyttänyt etenkin eteläosiin yhdistelmän, jossa tyypillisesti lehtipuuvaltaisen suurruoholehdon (OFiT) aluskasvillisuus kasvaa kuusten väleissä, valtalajinaan mesiangervo. Kosteudesta ja ravinteisuudesta kertovat myös vuohenputki, huopahdake, hiirenporras, ojakellukka, rönsyleinikki, isonokkonen, suo-ohdake, korpikaisla, käenkaali ja purolitukka, pohjakerroksessa lehväsammalet ja palmusammal.

Eteläkulmassa aukon laidassa kasvaa kuivemmilla paikoilla paikoin myös lehtovirmajuurta, lehtotesmaa, lehtokuusamaa, näsiä, oravanmarjaa, sudenmarjaa, vadelmaa, korpiorvokkia, puna-ailakkia ja purtojuurta (*Succisa pratensis*).

Kasvillisuuden perusteella luontotyyppi on runsasravinteista tuoretta lehtoa (HeOT - sinivuokko-käenkaalityyppi). Myös pohjoislaidalla esiintyy vastaavaa lehtokasvillisuutta.

Lähialueet ovat erittäin käsiteltyjä, joten vaikka ojitettu alue ei ole luonnontilainen, on se monimuotoisuuden kannalta paikallisesti merkittävä. Kasvillisuus on osin vaateliasta, myös lahoppuuta on enemmän kuin talousmetsässä keskimäärin.

- **Monimuotoisuuden kannalta suositeltavinta olisi ennallistaa kohde. Alue on mahdollista palauttaa luonnontilaan tukkimalla ojia. Vesitalouden palautuessa kohde toimii hiilinieluna.**

5 Metsäkulman soistumat

Hakkuiden keskellä on muutamia pienialaisia vähäpuustoisia vetisiä soita. Kaupin tilan ja Aura-Keskisen tilan itäpuolen haan ja sen eteläpuolen kangasmaasaarekkeen itäpuolella oleva avosuosaareke (5) on keskellä hakkuita, ja myös suon laiteita on ojitettu. Suon ympäryks onkin mustikkaturvekangasta, tai suomuuttumaa: suon pohjoispuolella laikkuina sinnittelevät pallopäärahkasammal (*Sphagnum wulfianum*), korpilahkasammal (*Sphagnum girgensohnii*) ja pallosara (*Carex globularis*) -kasvustot kertovat korpimuuttumasta.

Avosuo on suursaranevaa, jossa tupasvilla, tupasluikka ja pullosara vallitsevat (OISn). Kenttäkerroksessa tavataan myös riippasaraa ja isokarpaloa, mättäillä suopursua ja vähän mustikkaa ja puolukkaa. Koilliskulmalla kasvaa myös kurjenjalkaa, itälaidalla suokukkaa, vähän muurainta, yksittäisiä luhtavilloja ja jokapaikansaraa (*Carex nigra*), jonka kukkivista versoista osalla kasvoi maastokäynnillä 9.8.2018 nokisientä (*Anthracoidea heterospora*). Pohjakerroksen sammalet aaparahkasammal, sararahkasammal ja rämerahkasammal (*Spagnum angustifolium*) kertovat

vähäravinteisuudesta. Itälaidalla rahkasammalmaton päälle levinnyt korpikarhunsammal (*Polytrichum commune*) on paikoin vallitseva.

Kuva 55 Oligotrofista eli vähäravinteista suursaranevaa.

Toinen soistuma (51) sijaitsee Metsäkulmantien pohjoispuolella heti Mäyrävuoren metsätien risteyksen itäpuolella. Soistuman tienpuoleinen reuna on pajuluhtaa (PaLu) ja tien varren ojassa kasvaa leveäosmankäämiä ja korpikaislaa. Itse soistuma on vähäpuustoista avosuota, vähäravinteista oligotrofista lyhytkorsinevaa (OllkN), jossa esiintyy lähinnä tupasvillaa, mutasaraa, isokarpaloo ja pohjakerroksessa rämerahkasammalta (*Sphagnum angustifolium*). Länsireunalla on viitteitä kangasmaalta tulevasta ravinteisuudesta, ja kenttäkerroksessa järvikorte on paikoin vallitseva. Suotyyppi muuttuu suursaranevaksi. Kenttäkerroksessa esiintyy kurjenjalkaa, vehkaa, pullosaraa, suohorsmaa ja joitakin yksittäisiä luhtavilloja. Etenkin suonreunalla pohjakerroksessa esiintyy haprarahkasammalta (*Sphagnum riparium*) ja okarahkasammalta (*Sphagnum squarrosum*).

Suunnittelualueen koillisnurkkaan, Okslammintien länsipuolelle, osin suunnittelualuerajauksen ulkopuolelle, jää vielä yksi soistuma (52), vähäpuustoinen suo, joka sekin on luontotyypiltään oligotrofista suursaranevaa. Kenttäkerroksessa esiintyy pullosaraa, jokapaikansaraa (*Carex nigra*), tupasvillaa, pyöreälehtikihokkia, isokarpaloa ja raatetta, mättäillä suopursua ja tupasluikkaa. Pohjakerros on rämerahkasammalvaltainen. Puusto on kitukasvuista koivua ja mäntyä.

- **Vetiset soistumat lisäävät monimuotoisuutta, ovat pienialaisia, eivätkä ne ole metsätaloudellisesti merkittäviä. Alueet ja niiden välitön lähiympäristö suositellaan jättämään jatkossa metsänkäsittelyn ja maanmuokkauksen ulkopuolelle, jolloin ne toimivat myös pienimuotoisina hiilinieluinä.**

Metsäkulmassa sijaitsee yksi *Pirkanmaan perinnemaisemat* -teokseen listattu haka, Matalauksen haka (53)⁷⁴, jolle ei tehty kartoitusta tämän selvityksen yhteydessä.

6 Kangasmaasaareke ja haka

Kaupin tilaan kuuluva hakamaa (6) soistuman luoteispuolella on laidunnuskäytössä⁷⁵. Alueella on aita, ja vaikka tarhassa ei näkynyt maastokäynnillä hevosia, lantakasat kertovat hevosten laiduntaneen alueella hiljattain. Aidan ylikin näkee, että alue on pysynyt melko avoimena ja monilajisena, vaikkakin mesiangervo kertoo rehevyydestä. Aidan vierustalla kasvaa esimerkiksi tuoksusimaketta (*Anthoxanthum odoratum*).

- **Alueen laiduntaminen pitää niityn avoimena, mutta jos vesakoituminen jatkuu, vesakkoja kannattaa myös poistaa.**

⁷⁴ Liedenpohja-Ruuhijärvi 1999, s. 49. Haka on listattu arvoluokkaan P- ja se ollut jo em. selvityksen yhteydessä umpeenkasvanut ja laiduntamatta edelliset 5 vuotta.

⁷⁵ Perinnebiotoopin määritelmä edellyttää pitkää laidunnushistoriaa, jota ei tässä ole selvitetty.

Kuva 56 Kaupin haka on laidunnettu. Oikeassa alareunassa näkyy jo kukkinutta tuoksusimaketta.

Haka-alueen eteläpuolella on pienialainen kangasmaasaareke (**61**). Vaikka alueella ei kasvakaan kovin vaateliasta kasvillisuutta, hakkuuaukkojen keskellä saareke on monimuotoisuuden kannalta paikallisesti merkittävä. Kuusivaltainen metsikkö on lehtomaista kangasta (OMT), jonka keskiosassa on erotettavissa rehevämpi lehtolaikku (OMaT). Lehtolaikulla kasvaa muun muassa kevätlinnunhernettä, lehtotesmaa, ahomataraa, sinivuokkoa, ahomansikkaa, käenkaalia, metsäorvokkia, oravanmarjaa, nuokkuhelmikkää, kieloa, metsätähteä, lillukkaa, kultapiiskua, sormisaraa, valkovuokkoa, mäkikuismaa, metsäkurjenpolvea, kurjenkelloa, yksittäisiä mustikka- ja puolukkavarpulaikkuja ja muutama rehevä laikku mäkilehtolustetta, länsipäässä myös taikinamarjaa.

Kuva 57 Vaatimaton kangasmaasaareke hakkuiden keskellä on monimuotoisuuden kannalta paikallisesti merkittävä.

Kuva 58 Mäkilehtoluste esiintyy paikoin laajoina kirkkaanvihreinä kasvustoina.

Puusto on harvaa kuusta ja mäntyä. Lahopuuta on enemmän kuin talousmetsissä keskimäärin. Maastokäynnillä 9.8.2018 käpytikka hakkasi keloja ja puissa lenteli sinitiaispoikue.

- **Alue suositellaan säilyttämään puustoisena.**

7 Kalliomäen hakamaat

Kalliomäen tilan ympäristössä on useita vanhoja hakamaita, myös muualla kuin peruskarttaan merkityillä keltaisilla alueilla, mutta näiden ulkopuolella alueet ovat metsitetty tai vesakoituneet luonnostaan. Esimerkiksi aluetta halkovan ojan ja koillispuolelle jäävän hakatun kangasmaakohouman väliin jäävä alue (7, ei rajattu tarkemmin alueena) lienee vanhaa hakamaata: alue on osin kivikkoinen ja siellä on puuryhmiä ja vanhoja aitoja.

Kuva 59 Osa vanhoista laitumista on metsitetty, osa on vesakoitunut luonnostaan.

Kuva 60 Kalliomäen vanhassa pihapiirissä ruokaili pikkulintupoikueita umpeenkasvaneiden hakamaiden siemenkasveilla sekä rehevän heinäniittykasvillisuuden, puuryhmien ja pajukoiden hyönteisillä.

Peruskarttaan merkityt laitumet/niityt ovat kuitenkin laiduntamatta ja kasvamassa umpeen. Parhaiten säilynyt on vanhaan pihapiiriin rajautuva hakamaa (71)⁷⁶, jossa kasvaa myös monia niittykasveja. Tämäkin alue on heinittynyt ja paikoin vallalla ovat suurruohot, kuten mesiangervo, koiranputki, karhunputki ja huopaohdake. Tämän alueen, pihatien, kuusta kasvavan kangasmaanyppylän ja umpeenkasvavien vanhojen laidunmaiden/niittyjen väliin jäävän ”metsikön” kasvillisuus, kuten mustakonnanmarja, käenkaali, sinivuokko ja valkovuokko, ilmentävät ravinteisuutta, ja alue on siten lähinnä tuoretta lehtoa (72 sinivuokko-käenkaalityyppi, HeOT). Luonnontilainen alue ei ole, ja pihapiirin vieressä alue on ollut kauan kulttuurivaikutteinen.

Pihapiirin tyhjillään olevat rakennukset, vanhat puuryhmät ja rehevä niittykasvillisuus ovat oiva ympäristö monien lintujen lisääntymiselle: maastokäynnillä 7.8.2018 pihapiirin koiranputkien kukintojen hyönteisillä ruokaili useita tiaispoikueita, myös pyrstötiaisia ja hömötiaisia. Pyrstötiainen pesii Suomessa harvalukuisena, vaikka lajin kanta onkin elinvoimainen. Hömötiainen puolestaan on vaarantunut laji (VU), joka tavallisesti suosii varttuneita kuusimetsiä. Lähistöllä nähtiin myös saalisteleva tuulihaukka. Alue on mahdollinen elinympäristö myös lepakoille.

Lähistöllä tämän kohteen eteläpuolella Metsäkulman ja Myllykylän suunnittelualuerajausten väliin jäävällä alueella on paikallisten mukaan arvokasta vanhaa metsää, jonka luontoarvot tulee selvittää, mikäli alueelle suunnitellaan maankäytön muutosta.

Eteläisin laikku on pienilainen (73), ja sen kenttäkerroksessa on lähinnä suurruoholehdon kasvillisuutta (mesiangervo-käenkaalityyppi, OFiT): nimilajien lisäksi alueella esiintyy metsäkurjenpolvea, karhun- ja koiranputkea, ahomansikkaa, ahomataraa, metsäkortetta, ojakellukkaa, leskenlehteä, rönsyleinikkiä, isonokkosta ja

---

⁷⁶ Alueen laidunnushistoriaa ei ole selvitetty.

hiirenporrasta. Lehtipuuvaltaiseen ja aukkoiseen puustoon kuuluvat koivu, raita ja harmaaleppä. Pohjakerroksessa tavataan lehtisammalia, mutta sammalkerros on epäyhtenäinen. Alueella on vanhoja oja, ilmeisesti tämäkin alue on ollut laidunmaata. Paikoin aluetta halkovat ajourat ja maapohjaa peittävät hakkuutähteet.

- **Monimuotoisuuden kannalta suositeltavinta olisi säästää alueen puusto ja rakennukset ja laidunmaa tai niittää hakamaita. Mikäli rakennuksia kunnostetaan tai puretaan, ennen toimenpiteitä tulee selvittää, onko kohteilla lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ja kuinka ne on käytännössä huomioitava.**

8 Lehtomuuttumat

Metsäkulmantien eteläpuolella ennen Heiskalanvuorta on muutamia tuoreen lehdon laikkuja. Alueiden alapuoliset ojitukset ovat vaikuttaneet alueiden vesitalouteen, mutta ylärinteiden kasvillisuus ilmentää edelleen kosteutta ja lähdevaikutusta. Itäisin karttaan merkityistä tuoreista lehdoista on lähteen ympäristössä (**8**). Alueen puusto on käsiteltyä, nuorta ja tiheää. Aluerajauksen pohjoispuolelle jää risupesä, jossa maastokäynnillä havaittu varpushaukka on todennäköisesti pesinyt. Alapuolisten ojitusten alueella muutokset ovat suurempia, ja alue on lähinnä korpimuuttumaa.

Kuva 61 Keskimmäinen lehtomuuttuma on osin kostean, osin tuoreen lehdon muuttumaa, paikoin alueella on myös korpimuuttuman piirteitä. Kuvan hiirenporrasvaltainen osuus on kostean lehdon muuttumaa. Puusto on nuorta ja lehtipuuvaltaista.

Peruskarttaan merkityllä lähteellä on vanha kaivonrengas, joten luonnontilainen se ei ole. Kasvillisuus ilmentää lähdevaikutusta: kenttäkerroksessa esimerkiksi hiirenporras, rönksyleinikki, korpi-imarre, rantamatara, pohjakerroksessa hapra- ja okarahkasammal, palmusammal ja lehväsammalet. Lehdon ravinteisuus, joka on keski- ja runsasravinteisuuden välimaastossa (OMaT-HeOT), ilmenee ruohojen runsaudessa: kevätlinnunherne, käenkaali, lillukka, metsäalvejuuri, metsäimarre, sinivuokko, kurjenkello, valkovuokko, metsäorvokki, sudenmarja, metsäkurjenpolvi, mesiangervo ja ahomansikka esiintyvät kenttäkerroksessa, pensaskerroksessa lehtokuusama.

- **Lähteet ovat metsäluonnon erityisen arvokkaita elinympäristöjä, joiden ennallistaminen luonnontilaiseksi on mahdollista ja suositeltavaa. Alapuolisen korpialueen ennallistaminen edellyttäisi vanhojen ojien tukkimista tai umpeenkasvua.**

Keskimmäinen alue (81) jää osin suunnittelualuerajauksen ulkopuolelle. Kyseessä on kangasmaakohoumien väliin jäävä notkelma, jossa pohjavesi on lähellä pintaa. Kasvillisuus ilmentää kosteutta, ja siinä on paikoin kostean/tuoreen lehdon kasvillisuuden piirteitä, osin alue on korpisoistumaa korpi- ja okarahkasammallaikkuineen. Kostean ja tuoreen lehdon tyypit ovat keskiravinteisia (hiirenporras-käenkaali AthOT ja käenkaali-oravanmarjatyypin OMaT). Eteläpuolen rinteessä kasvaa joitakin järeitä haapoja ja metsälehmäksiä, kenttäkerroksessa muun muassa imikkää. Aluetta ei kuitenkaan tutkittu tarkemmin, sillä se jäi suunnittelualuerajauksen ulkopuolelle: todennäköisesti monimuotoisuuden kannalta kiinnostavin osa sijaitsee rinteessä. **Mikäli tälle alueelle suunnittelualuerajauksen eteläpuolelle suunnitellaan maankäytönmuutosta, alueella on tehtävä luontokartoitus.**

Läntisin tuoreen lehdon muuttuma on ojitettu hiirenporrasvaltainen kostea lehto (AthOT) (82). Alueella on myös korpimuuttumaa, jota ilmentävät jäänteet rahkasammallaikuista. Puusto on nuorta ja koivuvaltaista, sekapuuna kuusi.

Kuva 62 Kallioiden lakien karukkokankailla on usein säilynyt vanhaa puustoa, joka on karuista olosuhteista johtuen hidaskasvuista. Kallionlaet lisäävät paikallista monimuotoisuutta.

9 Karukkokallio

Karttaan on merkitty myös pieni karukkokallio (9) lehtojen välissä. Kallioperä on biotiittiparagneissiä. Alueella ei juuri näy kantoja, ja alue on säilynyt luonnontilaisen kaltaisena. Alue on pienialainen, eikä metsätaloudellisesti huomattava. Paikallisesti alue kuitenkin lisää monimuotoisuutta ja ylläpitää lahopuujatkumoa keloutuneine puineen.

➤ **Alue suositellaan jättämään käsittelemättä myös jatkossa.**

3.6 Myllykylän suunnittelualue

Myllykylän suunnittelualue on kallioperältään porfyyrista granodioriittia, vain Mettisentien risteyksen tienoilla on juonne fylliittiä, kiilleliusketta. Vesistöön rajautuva länsipuoli ja alueen puroumat ovat pääosin savimaata, muualla maaperä on lähinnä hiekkamoreenia. Myllykylän suunnittelualueen Mettisentien pohjoispuolelle jäävä osuus on pinta-alaltaan pieni, eikä alueella esiinny montakaan arvokasta luontokohdetta. On toki huomattava, että alue rajautuu etelässä kunnanrajaan, joka myötäilee valtakunnallisesti arvokasta Pinsiön-Matalusjokea, jonka uoma kuuluu myös Natura2000-alueisiin. Pinsiön-Matalusjoki on valtakunnallisesti merkittävä joki joessa elävän jokihelmisimpukkaesiintymän vuoksi.

*Kuva 63 Pinsiön-Matalusjoen suistossa lähellä Mahnalanselkää purolehto on säilynyt lyhyeltä matkalta kapealti luonnontilaisen kaltaisena. Keskellä lehtoakileija (*Aquilegia vulgaris*), joka on villiintynyt puutarhakarkulainen.*

- Joen lähiympäristö pitäisi siten säästää käsittelyltä ja maanmuokkaukselta ja huomioida pintavaluma koko valuma-alueella maanmuokkauksen yhteydessä.

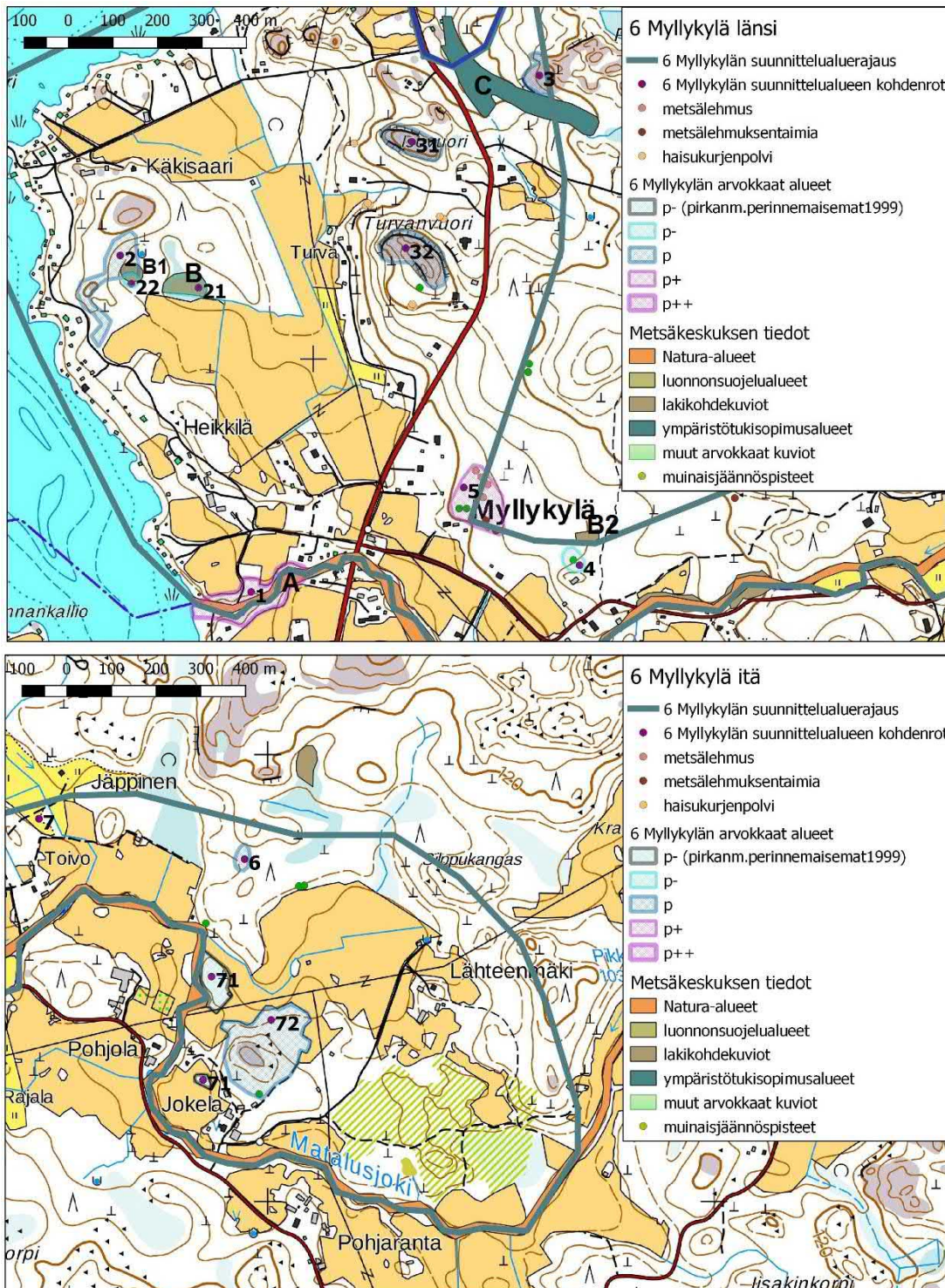
Viranomaistiedot: arvokkaat luontokohteet			
nro	tyyppi	kohde	tunnus
A	Natura2000 -alue	Pinsiön-Matalusjoki	SCI_TUNNUS=FI0356004
B, B1	metsälakikohde	vähäpuustoinen suo	KUVIO_ID=80720 ja 80721
B2	metsälakikohde	tuore lehto	KUVIO_ID=76779
C	ympäristösopimusalue	puro	ALUE_ID=106565

nro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	luonnontilaisuus	arvo
1	purolehto kuuluu Natura- alueeseen	~tervaleppä-luhta, OFiT	2-3	2-3	p++
2	metsäalue	OMT	1-2	2-	p
21	suo	SK	1-2	2-	p-
22	suo	SK	1-2	2-	p-
3	kallio	karut avoimet sisämaa kalliot ⁷⁷	1-2	1	p
31	kallio	karut avoimet sisämaa kalliot	1-2	2	p
32	kallio	karut avoimet sisämaa kalliot	1-2	1	p
4	noro, lehtomuuttumat	OMT, OMaTmu-AthOTmu	2	2-	p
5	tuore lehto	OMaT	2	2	p+
6	tuore lehto	OMaT	2	2-	p
7	vanha hakamaa	(~tuore suurruohoniitty) ⁷⁸	2-3	umpeenkasvanut, mesiangervo- valtainen	p-
71	metsälaidun	metsälaidun, hakamaa	?	?	p ⁻⁷⁹
72	metsäalue	OMT	1-2	2	p

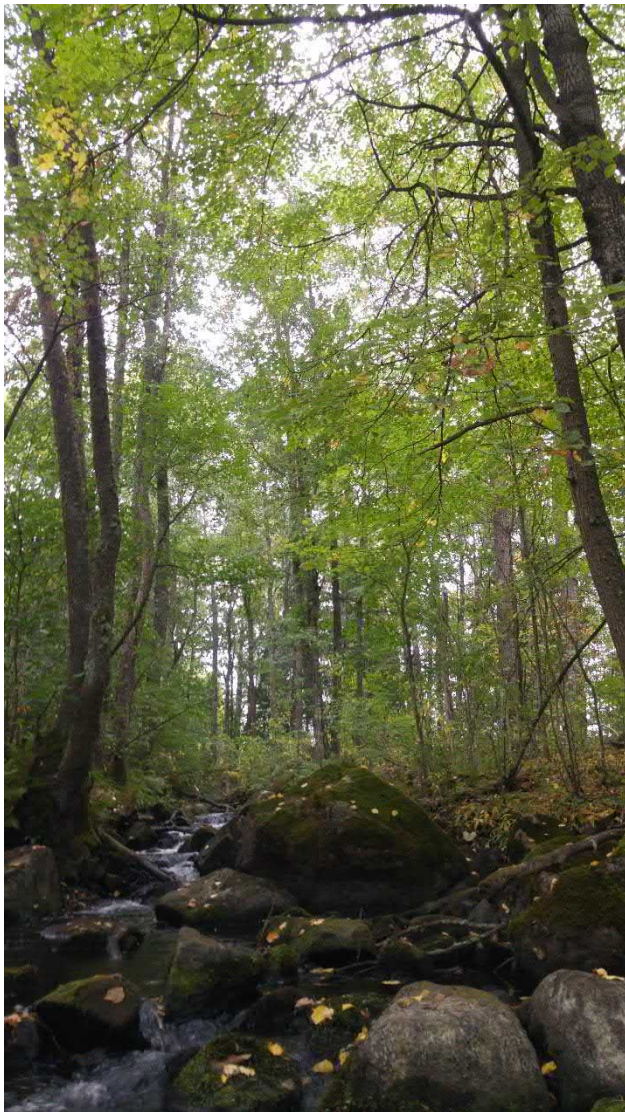
⁷⁷ Raunio ym. 2008, s. 346.

⁷⁸ Luontotyyppi on esitetty suluissa, kun niitty ei enää edusta lajistoltaan alkuperäistä luontotyyppiä, vaan se on rehevöitynyt ja umpeenkasvanut laidunnuksen ja/tai niiton loputtua.

⁷⁹ Arvoluokka P- vuonna 1999, *Pirkanmaan perinnemaisemat* -teoksessa (Liedenpohja-Ruuhijärvi ym. 1999).

Kuva 64 Kunnanrajana toimiva Pinsiön-Matalusjoki on Natura2000-alue (A). Rajauksen länsipuolen pohjoisosassa on ympäristösopimustukialue C (puro), Käkisaarissa muutama pieni metsälakikohde B-B1 (vähäpuustoinen suo) ja Myllykylässä metsälakikohde B2, pieni tuoreen lehdon laikku.

Kuva 65 Pinsiön-Matalusjoen lasku-uoman ympärillä Siurontien länsipuolella on rehevää purolehtoa ja järeitä lehtipuita.

1 Purolehto

Pinsiön-Matalusjoen lasku-uoman ympäristön tuore purolehto Siurontien länsipuolella on lajistoltaan edustava: uoman ympärillä kasvaa kymmenittäin järeitä lehtipuita, kuten tervaleppiä, metsälehmuksia, koivua, tuomea, haapaa, pihlajaa ja vaahteraa. Alue on mainittu *Hämeenkyrön arvokkaat luontokohteet* -selvityksessä vuodelta 1996⁸⁰. Purouoma laajenee useaksi virraksi ja alueella on myös purosta kuroutuneita seisovan veden suvantopaikkoja. Korkeamman veden aikana lähimpänä uomaa kasvavat tervalepät lienevät osin luhtavaikutuksen alla, miltä osin voitaisiin puhua tervaleppäluhdasta (hiirenporras-mesiangervotyypin), joka vaihettuu kosteaksi suurruoholehdoksi (OFiT).

Pensaskerroksessa kasvaa taikinamarjaa, punaherukkaa, lehtokuusamaa ja vadelmaa, kenttäkerroksessa ravinteisuutta ilmentävää mustakonnanmarjaa, metsäorvokkia, ahomansikkaa, karhunputkea, vuohenputkea, ranta-alpia, isonokkosta, ojakellukkaa,

⁸⁰ Laurinolli 1996, s. 26.

soreahiirenporrasta, mesiangervoa ja lehtovirmajuurta. Pohjakerroksessa kasvaa lehväsamalia ja muita lehti- ja maksasamalia – Ympäristöhallinnon tietokannassa on alueelta useita havaintoja harvalukuisista sammalista ja joistakin jäkälistä. Purolehto voidaan lukea luontodirektiivin luontotyyppeihin *metsäluhdet*.⁸¹ Järeät lehtipuut muodostavat otollisen elinympäristön myös monelle epifyytille, lahottajalle, linnuille ja lepakoille. Kolopuut voivat kelvata myös liito-oravalle, mutta suojaavaa järeää kuusta ei juuri ole ja alue on melko pienialainen. Lisäksi aluetta ympäröivät pellot, eivätkä viheryhteydet ympäröiville alueille ole kovinkaan edustavat: mikään kovin suotuisa alue ei lajille ole. Pinsiön-Matalusjoki voi kuitenkin toimia ekologisena käytävänä niin liito-oravalle kuin monille muillekin lajeille, mikäli joen suojavyöhyke turvataan. Uoma on suojeltu Natura 2000 -kohteena.

Alueen virkistyskäytön seurauksena maastoa on paikoin raivattu: purosuistoon on rakennettu joitakin siltarakennelmia ja yhdellä saarekkeella on nuotiopaikka, jonka äärellä on pieni laavuntapainen.

Alueella on jonkin verran lahopuuta, myös joitakin pidemmälle lahonneita sammaloituneita runkoja. Maastokäynnillä 30.10.2018 alueen lahopuilta tavattiin silmälläpidettävä (NT) korkkikerroskääpä (*Perenniporia subacida*), joka mainitaan hyvin harvinaiseksi koko maassa⁸². Myös partaotaraspikka (*Keniffiella barba-jovis*) on harvalukuinen laji⁸³. Muita lajeja olivat mm. talvivinokas (*Panellus serotinus*), kennokääpä (*Datronia mollis*), taulakääpä (*Fomes fomentarius*), kantokääpä (*Fomitopsis pinicola*), lepänkääpä (*Inonotus radiatus*), raidankääpä (*Phellinus conchatus*), arinakääpä (*Phellinus igniarius*), kuhmukääpä (*Phellinus punctatus*), kuorikääpä (*Rigidoporus corticola*), tikankääpä (*Gloeoporus dichrous*), rusorypykkä (*Phlebia*

---

⁸¹ Raunio ym. 2008. s. 217.

⁸² Niemelä 2005, s. 179–180.

⁸³ Molemmat lajit det. Matti Kulju, Oulun yliopisto.

radiata), hytyrypykkä (*Phlebia tremellosa*), leppäpoimukka⁸⁴ (*Plicatura nivea*), ryppynahakka (*Stereum rugosum*), leppänahakka (*Stereum subtomentosum*) ja pihlajansyylä (*Biscogniauxia repanda*).

- **Alue suositellaan säästämään metsänkäsittelyltä, kenttäkerroksen raivaamiselta ja maanmuokkaukselta. Lahopuut pitäisi jättää sijoilleen lahottajasienten kasvualustaksi.**

2 Käkisaarentien itäpuoli

Lasku-uomasta pohjoiseen Käkisaarentie kiertää rannanmyötäisesti lenkin ja johtaa takaisin Siurontielle. Käkisaarentien ranta on tiuhaan rakennettu, ja ympäröivät metsät ovat käsiteltyjä. Ensimmäinen metsäsaareke Heikkilässä on paikoin lohkarista kuusivaltaista lehtomaista kangasta (OMT). Alueella kasvaa lukuisia metsälehmuksen taimia ja alueella on kymmeniä kivenlohkareita, joilla kasvaa haisukurjenpolvea (*Geranium robertianum*). Käkisaarentien mökkien varrella kasvaa useita vieraslajeja, joista esimerkiksi jättitatar löytyy levinneenä myös läheisille metsäalueille. Haisukurjenpolvea tavataan myös useilla kivillä metsäalueen pohjoispuolella, jossa sillä on seuranaan kallioimarteen lisäksi niin lehto-arhoa kuin lehtotähtimöä ja kirjopillikettä. Alue on hiljattain hakattua ja jäljellä on vain harvaa siemenpuustoa. Haisukurjenpolven esiintymiä löytyy myös Siurontien länsipuolelta Isovuoren ja Turvanvuoren rinnekivikoista.

Pohjoispuolen alueella, jolla on tehty aiempia liito-oravahavaintoja, on jäljellä yksittäisiä puita, mutta käytännössä alue on niin aukkoista, ettei se ole liito-oravalle kovin suotuisa elinympäristö. Puut mahdollistavat kuitenkin latvusyhteyden pienialaiselle laikulle (2), jolla lajille sopivan elinympäristön piirteet ovat säilyneet hieman paremmin. Puita on enemmän ja järeitä haapoja on lukuisia.

---

⁸⁴ ent. leppävanukka.

- **Alue suositellaan säilytettävän puustoisena, järeitä haapoja, kuusia ja lehtipuustoa tulisi säästää, jotta alueen rakennepiirteet eivät vaarannu. Metsänkäsittelyssä tulee turvata viher- ja latvusyhteydet ympäröiville metsäalueille.**

Soistumat ovat ojitettuja, mutta mären avosuolaikut ovat säilyneet avoimina. Peltoon rajautuva isompi laikku (21) saa ravinteita pellolta. Suovehka ja kurjenjalka kasvavat järvikortteen, jouhisaran, suo-orvokin ja riippasaran ohella kenttäkerroksessa, pohjakerroksessa vallitsee okarahkasammal, myös korpikarhunsammalta ja haprarahkasammalta tavataan. Puusto on lähinnä kitukasvuista koivua ja harmaaleppää. Mättäillä kasvaa puolukkaa, tupasvillaa ja isokarpaloa. Suotyyppejä on lähinnä sarakorpea (SK).

Karttaan merkittyä lähdeä ei erotu kuivan kesän jälkeen maastossa, vaan paikalla on aukkoista, hakattua kostean sanikkaisvaltaisen lehdon muuttumaa. Pienempi sarakorpeisto on osin aukolla (22). Kenttäkerroksessa kasvaa vehkaa, kurjenjalkaa, pullosaraa, harmaasaraa ja joitakin korpikaisloja, pohjakerroksessa okarahkasammalta. Pohjoispuolen reunalla on korpimuuttumaa, (lähinnä saniaiskorpimuuttuma, Skmu) josta jäänteinä pohjakerroksessa seinäsammalen ja korpikarhunsammalen ohella laikkuja pallopäärahkasammalta, kenttäkerroksessa esimerkiksi hiirenporrasta ja metsäkortetta.

3 Kallioalueet

Suunnittelualueelle osuu muutama vähätuottoinen kallioalue, jotka ovat karuimmilta kohdiltaan jäkälä- ja kanervatyypin karukkoa (CIT, CT), jota ympäröi kuivan kankaan kasvillisuus, alempana rinteessä kuusivaltainen mustikkatyyppejä (MT).

- **Alueet ovat monimuotoisuuden kannalta paikallisesti merkittäviä ja maisemallisesti edustavia, ja niillä on myös virkistysarvoa, mikä tulisi huomioida alueiden metsänkäsittelyssä. Lakialueet suositellaan jättämään kokonaan käsittelemättä.**

Patakallio jää Siurontien itäpuolelle (3), ja Isovuori (31) ja Turvanvuori (32) sijoittuvat tien länsipuolelle. Isovuoren ja Turvanvuoren lohkkareisilla alarinteilla on lehtomaisuutta ja lohkkareilla esiintyy mm. haisukurjenpolvea. Lakialueiden ympärillä metsä on käsiteltyä ja pääosin nuorta. Patakallion (3) eteläpuolta sivuaa ympäristötukisopimusalue, puronvarsilehto.

Kuva 66 Turvanvuoren lakialueet ovat jäkälätyypin karukkoa.

Itäosa

Kuva 67 Loivassa alarinteessä on pohjavesivaikutusta ilmentävää kasvillisuutta, joka on kuitenkin kärsinyt kesän kuivuudesta. Aluetta ovat kuivattaneet myös alapuoliset ojat.

Myllykylän suunnittelualan itäosa on kauttaaltaan käsiteltyä, metsät ovat pääosin nuoria ja kosteikat ojitettuja. Norot, rehevät lehtolaikut ja rehevät korvet ovat metsälain tarkoittamia erityisen arvokkaita elinympäristöjä, joten tässä esitellään lyhyesti myös muutamia kyseisten kohteiden muuttumia. Kosteiden kohteiden vesitalous on kärsinyt ojituksista, mutta luontotyypeille ominainen kasvillisuus on osin säilynyt.

Luonnontilaisen kaltaisia kohteita on vain muutama, tuore keskiravinteinen lehto Mettisentien ja Siurontien kulmauksessa ja tuore lehtolaikku alueen koillisosassa.

4 Noron, tuoreen ja kostean lehdon muuttumat

Mettisentieltä lähtevän traktoriuran itäpuoli on hakattu hiljattain, mutta länsipuolella kasvaa varttunutta lehtomaista kangasta. Metsäkeskuksen tietoihin merkitty tuore lehto jää juuri tarkastelualueen ulkopuolelle. Sen länsipuolella maasto laskee loivasti länteen, ja pohjavettä tihkuu pintaan kosteampina aikoina norona (4). Maasto oli maastokäynnillä 19.7.2018 hyvin kuivaa pitkän hellejakson seurauksena, mutta kasvillisuus ilmentää osin lähteisyyttä ja kosteutta: purolitukka, ojakellukka, rönsyleinikki, linnunkaali, hiirenporras, korpi-imarre, nevaimarre ja metsäimarre kenttäkerroksessa ja isomyyränsammal (*Atrichum undulatum*), maksasammalet ja lehväsammalet pohjakerroksessa. Alue on lähempänä luonnontilaisen kaltaista kuin alueet lähempänä ojitusta.

Alueen vesitalous on kärsinyt Mettisentienvarren pelloilta päin vedettyjen kahden ojan vuoksi, jotka ovat kuivattaneet loivan rinteiden alaosan kosteaa lehtoa. Siurontien varressa Mettisen risteystä toiseksi lähimmän talon takana on ollut kosteaa lehtoa ja ilmeisesti saniaiskorpea. Alueella on metsäkoneen uria. Kostean lehdon (hiirenporras-käenkaalityyppi) muuttumassa kasvaa edelleen hiirenporrasta. Kosteutta ja ravinteisuutta ilmentävät esimerkiksi korpikaisla, lehtopalsami, mesiangervo ja lehtohorsma. Lähellä rakennusta saniaiskorpimuuttumassa kasvaa edelleen esimerkiksi hiirenporrasta, korpi- ja okarahkasammalta ja korpipaatsamaa.

5 Tuore lehto

Mettisentien ja Siurontien kulmauksessa kuusikkorinteessä lähellä tien varren taloja esiintyy ympäröivää lehtomaista kangasta rehevämpi tuoreen lehdon laikku (5). Alueella kasvaa joitakin runkomaisia (130 cm korkeudelta mitattuna halkaisijaltaan > 7cm) lehmuksia, ainakin 15, ja lisäksi runsaasti ohuempia juurivesoja ja taimia. Pensaskerros on paikoin hyvin runsas: lehtokuusama kasvaa rehevänä, ja myös taikinamarjaa, mustaherukkaa, vadelmaa, terttuseljaa ja näsiää tavataan. Osin

varttuneeseen puustoon kuuluu kuusen lisäksi koivu, haapa, pihlaja ja metsälehmus. Lahopuuta on enemmän kuin talousmetsissä keskimäärin.

Kenttäkerros on paikoin vähälajinen tiheän pensaskerroksen varjostuksen takia. Esimerkiksi mustakannonmarja, metsäorvokki, metsäalvejuuri, kielo, käenkaali, lillukka, metsäimarre, sinivuokko, ahomansikka, oravanmarja ja sudenmarja esiintyvät paikoin rehevinä, ja pohjakerroksessa kasvaa muun muassa metsäkerrossammalta (*Hylocomium splendens*), sulkasammalta (*Ptilium crista-castrensis*) ja metsäliekosammalta.

Kuva 68 Tuoreen lehdon pensaskerros on kehittynyt, etenkin lehtokuusama esiintyy runsaana. Kuvan keskellä on myös metsälehmusta.

Varttuneessa puustossa on kuusten lisäksi melko paljon lehtipuuta. Lähellä Mettisentien ensimmäistä taloa kasvaa myös muutama järeä haapa. Alue on sopivaa myös liito-oravan elinympäristöksi. Alueella on lehtopöllön reviiri.

Kuva 69 Tuoreessa lehdossa on enemmän lahopuuta kuin talousmetsissä keskimäärin.

6 Tuore lehtolaikku alueen koillisosassa

Jäppisen ja Silppukankaan väliin jäävän varttuneen metsäkaistaleen keskellä olevien kumpujen väliin jäävään notkelmaan on kehittynyt tuoreen lehdon kasvillisuutta. Puustoon kuuluvat harmaaleppä, pihlaja, raita ja kuusi – lahopuuta on enemmän kuin talousmetsässä keskimäärin. Kenttäkerroksessa esiintyvät metsäimarre, käenkaali, metsävirna, sinivuokko, kevätlinnunherne, metsäkorte, lillukka, ahomansikka, oravanmarja, kielo, metsäalvejuuri, sudenmarja, vadelma, metsätähti, vanamo,

metsäorvokki ja taikinamarja. Luontotyyppi on keskiravinteinen käenkaali-oravanmarjatyyppi (OMaT) – kaikista vaateliimmat lajit puuttuvat.

- **Alue suositellaan jättämään metsänkäsittelyn ulkopuolelle.**

Jäppisen pohjoispuolella Mäyrävuoren suuntaan on paikallisten mukaan arvokasta vanhaa metsää, alueella on havaintoja mm. pohjantikasta. Mikäli tälle alueelle Myllykylän ja Metsäkulman välille suunnitellaan maankäytön muutosta, alueella on tehtävä luontokartoitus.

7 Haka

Toivon tilan pohjoispuolella oleva hakamaa (7) ei ole laidunnettu, ja alue on kasvamassa umpeen. Alue on pääosin savimaalla, ja kasvillisuudessa on tuoreen suuruuhoniityn piirteitä. Kasvillisuus on mesiangervoaltaista, ja ravinteisuutta ilmentävät myös karhunputki ja huopaohdake.

Myllykylässä on yksi *Pirkanmaan perinnemaisemat* -teoksessa listattu metsälaidun ja haka⁸⁵ (71), jolle ei tehty kartoitusta tämän selvityksen yhteydessä. Alueen kaakkoispuolella on metsäalue (72), joka on varttunutta kuusivaltaista lehtomaista kangasta (OMT). Nämä alueet sijaitsevat myös hyvin lähellä Pinsiön-Matalusjoen Natura-aluetta, entinen metsälaidun jopa sivuaa aluetta, mikä on syytä huomioida alueen maankäytössä. Alueet myös yhdistävät pohjoisia ja eteläisempiä metsäalueita.

- **Metsäalueet suositellaan huomioimaan metsänkäsittelyssä siten, että alueet säilyvät puustoisena, eivätkä alueen rakennepiirteet vaarannu.**

---

⁸⁵ Liedenpohja-Ruuhijärvi ym. 1999, s. 47. Kohde on listattu arvoluokkaan P-, ja sen metsälaidun osasta sanotaan, että alue on ollut laiduntamatta jo 5 vuotta. Eteläisempi haka on selvityshetkellä laitumena, mutta sen sanotaan olevan ”typettynyt”.

4 LEPAKKOHAVAINNOT

Suunnittelualueella kuljettiin 8 havaintokerralla yhteensä noin 27 kilometriä. Lepakkohavaintoja tehtiin yhteensä 75, testikerralla tehtyjen muutaman havainnon lisäksi. Lepakoiden todellinen yksilömäärä on tätä pienempi, sillä sama yksilö on voitu havaita useampaan kertaan. Erityisiä tihentymiä ei tavattu, vaan lepakoita nähtiin samaan aikaan parhaimmillaan kolme. Keskimääräinen havaintotiheys oli 2,8 havaintoa kilometrillä. Tätä tiheämmin havaintoja tehtiin Laitilan suunnittelualueella Laitilan risteyksen eteläpuolella, Mahnalassa Aronen-Niemenmaa niemekkeellä, Miharinlammin ja Lemmakkalanjärven alueella ja Ravonmaalla Ravonnokassa. On toki huomattava, että laskennalliseen tiheyteen vaikuttaa myös aluerajaus: yhdellä kohtaa aluetta on voitu havaita paljon lepakoita, mutta jos muualla havaintomäärät jäävät vähiin, myös kokonaistiheys jää matalaksi. Karttaesitykseen on koottu kaikki lepakkohavainnot ja paikalliset tihentymät, eli suositut saalistelualueet on merkitty erikseen.

Lajeista yleisin oli pohjanlepakko (30), seuraavaksi eniten havaintoja tehtiin viiksisiippalajeista (viiksisiippa ja isoviiksisiippa) ja vesisiipasta (yht. 41 siippahavaintoa). Mahnalan ja Miharin välisen sillan kupeessa uimarannan länsipuolella nauhoitettiin ohilentävän pikkulepakon ääntä. Pikkulepakko on vaarantunut (VU)⁸⁶ ja Pirkanmaalla harvalukuinen laji, josta on viime vuosina tehty joitakin havaintoja loppukesästä ja syksyllä lepakkoselvitysten⁸⁷ yhteydessä. Saalistukseen ja suunnistamiseen liittyvän kaikuluotausäänien lisäksi

---

⁸⁶ Liukko ym. 2015.

⁸⁷ Selvityksiä on tehty lähinnä Tampereella.

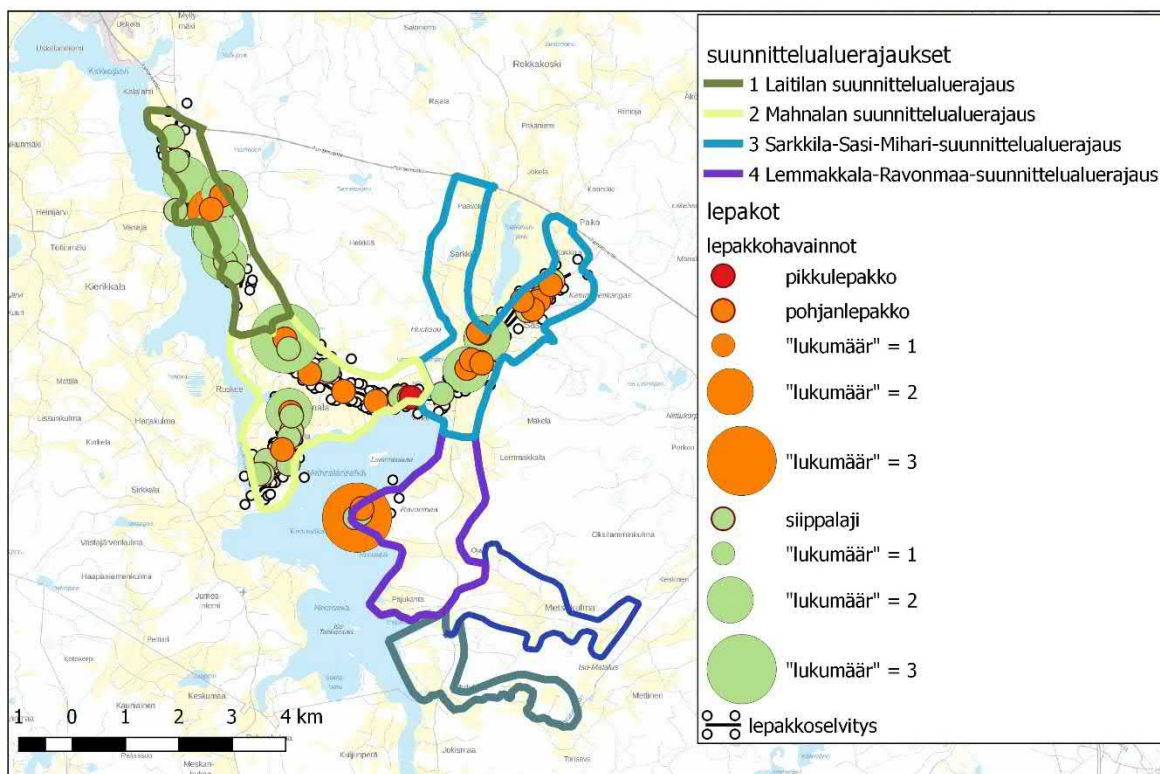
Miharinlammenttiellä nauhoitettiin pohjanlepakon sosiaalisia ääniä ja Raimonjärvellä nauhalle saatiin vesisiippakoiraan ja naaraan sosiaalisia ääniä.

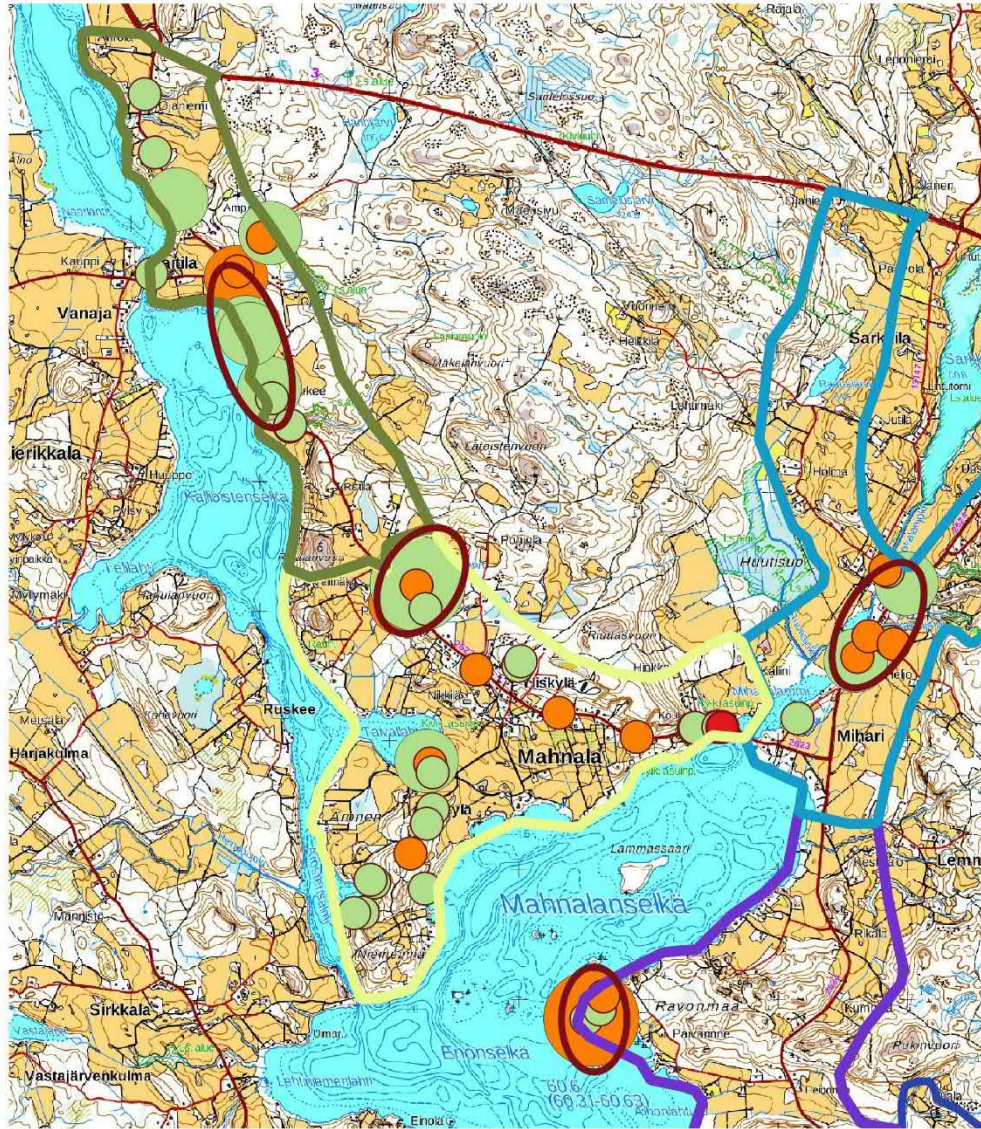
alue	alueen osa	pvm	km	hav. lkm	tiheys hav/km	laji lkm	lajit
1 Laitila	Laitila – Kalalahti	25.08.–26.08.	3,5	4	1,4	1–2	viiksisiippalaji
1 Laitila	Laitila – Pritsin rantatie	26.08.–27.08.	4	16	4	3–4	pohjanlepakko, vesisiippa, viiksisiippalaji
2 Mahnala	Raimonjärvi + Maisematie	20.08.–21.08. ja 27.08.–28.08	6,7	18	2,7	4–5	vesisiippa, viiksisiippalaji, pohjanlepakko, pikkulepakko
2 Mahnala	Aronen-Niemenmaa	22.08.–23.08.	4	12	3	3–4	pohjanlepakko, viiksisiippalaji, vesisiippa
3 Sarkkila-Sasi-Mihari	Mihari	14.08.–15.08.	3,2	11	3,4	3–4	vesisiippa, viiksisiippalaji, pohjanlepakko
3 Sarkkila-Sasi-Mihari	Sasi	03.09.–04.09.	3,7	8	2,16	3–4	pohjanlepakko, viiksisiippalaji, vesisiippa
4 Ravonmaa-Lemmakkala	Ravonnokka	05.09.–06.09.	1,8	6	3,33	2–3	pohjanlepakko, viiksisiippalaji
yhteensä	8 havaintokäyntiä ⁸⁸		26,9	75	2,78	5	vesisiippa, viiksisiippalaji (2), pohjanlepakko, pikkulepakko

Loppukesästä lepakoiden lisääntymiskoloniat hajoavat. Siten loppukesästä tehdyt lepakkohavainnot eivät kerro lisääntymisalueiden sijainnista. Lepakoiden havaintoalueet voidaan jakaa 1. luokan lisääntymis- ja levähdysalueiden lisäksi alueisiin 2. tärkeät saalistelualueet ja 3. muut lepakoiden käyttämät alueet. Tärkeiksi saalistusalueiksi voidaan laskea paikalliset tihentymät, eli alueet, joilla havaittiin eniten

⁸⁸ Testikäynnillä 8.8.–9.8.2018 tehtiin Laitilassa joitakin lepakkohavaintoja, jotka ovat mukana havaintokartassa, mutta tähän yhteenvetoon niitä ei ole otettu mukaan, sillä testikerralla havainnointi ei ollut systemaattista, eikä havaintoja voitu suhteuttaa vertailukelpoisesti kuljettuun matkaan havaintotiheyden määrittämiseksi.

lepakoita. Muut havainnot lukeutuvat ”muihin lepakoiden käyttämiin alueisiin”, jotka voivat muuttua esimerkiksi tuulen suunnan mukaan. Metsäalueiden ohella lepakot suosivat saalistelualueinaan suojaisia lahtia ja poukamia, pieniä lampia ja järviä sekä puroja ja jokia. Suojaava puusto ohjaa lepakoiden kulkua myös alueiden väleillä. Avoimilla peltoalueilla lepakosta ei tehty havaintoja.

 = alueet, joilla havaittiin eniten lepakoita

5 LÄHTEET

Airaksinen, Outi ja Karttunen, Krister: Natura 2000 -luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. –194s.

Eurola, Seppo, Bendiksen, Katariina ja Rönkä, Antti 1992: Suokasviopas. Oulanka reports 11. Oulun yliopisto. Oulu. –205s.

Eurola, Seppo, Huttunen, Antti ja Kukko-oja, Kari 1995: Suokasvillisuusopas. Oulanka reports 14. Oulun yliopisto. Oulu. –85s.

Kontula, Tytti & Raunio, Anne (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2 - luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4819-4>

Kotiranta & Niemelä, Tuomo: Uhanalaiset käyvät Suomessa. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja (B), 1993.

Kuusipalo, Jussi 1996: Suomen metsätyypit. Kirjayhtymä Oy. Rauma.

Laurinolli, Tuire 1996: Hämeenkyrön arvokkaat luontokohteet. Hämeenkyrön kunta.

Liedenpohja-Ruuhijärvi, Maritta, Kääntönen, Leena, Schultz, Tiina, Krogerus, Kirsti ja Palokoski, Marita 1999: Pirkanmaan perinnemaisemat. Pirkanmaan ympäristökeskus. Viestipaino Oy. Tampere.

Liukko, Ulla-Maija, Henttonen, Heikki, Hanski, Ilpo K., Kauhala, Kaarina, Kojola, Ilpo, Kyheröinen, Eeva-Maria ja Pitkänen, Janne 2015: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015. The 2015 Red List of Finnish Mammal Species.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159434/Suomen_nisakkaiden_uhanalaisuus_2015.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Liedenpohja-Ruuhijärvi, Maritta, Kääntönen, Leena, Schultz, Tiina, Krogerus, Kirsti ja Palokoski, Marita 1999: Pirkanmaan perinnemaisemat. Pirkanmaan ympäristökeskus. Viestipaino Oy. Tampere.

Luonnonsuojeluasetus 14.2.1997/160
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970160>

Luonnonsuojelulaki 1096/1996.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096>

Meriluoto, Markku ja Soininen, Timo 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti kustannus.Tapio. Helsinki. –192s.

Metsälaki 12.12.1996/264. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>

Mossberg, Bo ja Stenberg, Lennart 2003: Suuri Pohjolan kasvio. Tammi. Helsinki.

Muinaismuistolaki 295/1963. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1963/19630295>

Pirkanmaan harjuluonto 1990. Julkaisu B 173. Tampereen seutukaavaliitto.
Valtakunnallinen harjututkimus 44/1990.

Rassi, Pertti, Hyvärinen, Esko, Juslén, Aino & Mannerkoski, Ilpo (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. –685s.

Raunio, Anne, Schulman, Anna ja Kontula, Tytti (toim.) 2008a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1 Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristö 8. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. –264s.

Raunio, Anne, Schulman, Anna ja Kontula, Tytti (toim.) 2008b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2 Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 8. Suomen ympäristökeskus. Helsinki. –572s.

Salo, Pertti, Niemelä, Tuomo ja Salo, Ulla 2006: Suomen sieniopas. Kasvimuseo. WSOY. Helsinki

Salonen, Vesa 2007: Luontoselvitys Hämeenkyrön Sasin seudun osayleiskaavaa varten.

Suominen, Juha 2013: Satakunnan kasvit. – Norrlinia 26: 1–783. Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS.

Tiainen, Juha, Below, Antti, Jukarainen, Aili, Lehikoinen, Aleks, Lehtiniemi, Teemu, Pessa, Jorma, Rajasärkkä, Ari, Rintala, Jukka, Sirkiä, Päivi ja Valkama, Jari 2015: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159435/Suomen_lintujen_uhanalaisuus_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vesilaki 19.5.1961/264. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>

Ympäristöministeriö 2017: Liito-oravan huomioonottaminen kaavoituksessa.

<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B35834BDD-648F-456A-9325-F4E09A296DA0%7D/124917>

Liitteet

Liite 1. Lajilista. Nimet on tarkistettu laji.fi-tietokannasta (2019).

Putkilokasvit

lehtokorte (*Equisetum pratense*)
 järvikorte (*E. fluviatile*)
 metsäkorte (*E. sylvaticum*)
 pohjankallioimarre (*Polypodium vulgare*)
 taigasananjalka (*Pteridium pinetorum*)
 [ent. sananjalka (*Pteridium aquilinum*)]
 nevaimarre (*Thelypteris palustris*)
 korpi-imarre (*Phegopteris connectilis*)
 soreahiirenporras (*Athyrium filix-femina*)
 metsäimarre (*Gymnocarpium dryopteris*)
 kivikkoalvejuuri (*Dryopteris filix-mas*)
 metsäalvejuuri (*D. carthusiana*)
 isoalvejuuri (*D. expansa*)

metsäkuusi (*Picea abies*)
 metsämänty (*Pinus sylvestris*)
 kotikataja (*Juniperus communis*)
 pajut (*Salix sp.*)
 raita (*Salix caprea*)
 metsähaapa (*Populus tremula*)
 koivut (*Betula sp.*)
 rauduskoivu (*B. pendula*)
 hieskoivu (*B. pubescens ssp. pubescens*)
 tervaleppä (*Alnus glutinosa*)
 harmaaleppä (*A. incana*)

isonokkonen (*Utrica dioica*)
 ahusuolaheinä (*Rumex acetocella ssp. acetocella*)

niittysuolaheinä (*R. acetosa*)
 kiertotatar (*Fallopia convolvulus*)
 jättitattaret (*Reynoutria sp.*)
 lehtoarho (*Moehringia trinervia*)
 lehtotähtimö (*Stellaria nemorum*)
 luhtatähtimö (*S. palustris*)
 heinätähtimö (*S. longifolia*)
 mäkitervakko (*Viscaria vulgaris*)
 niittykäenkukka (*Lychnis flos-cuculi*)
 (aho)nurmikohokki (*Silene vulgaris (ssp. var. vulgaris)*)
 puna-ailakki (*Silene dioica*)
 ketoneilikka (*Dianthus deltoides*)

mustakonnanmarja (*Actaea spicata*)
 luhtarentukka (*Caltha palustris*)
 lehtoakileija (*Aquilegia vulgaris*)
 valkovuokko (*Anemone nemorosus*)
 sinivuokko (*Hepatica nobilis*)
 rönsyleinikki (*Ranunculus repens*)
 ojaleinikki (*R. flammula*)
 keltamo (*Chelidonium majus*)
 purolitukka (*Cardamine amara*)
 (ranta)luhtalitukka (*C. pratensis (ssp. paludosa)*)
 pölkkyruoho (*Arabis glabra*)

pyöreälehtikihokki (*Drosera rotundifolia*)
 keltamaksaruoho (*Sedum acre*)
 kattomehitähti (*Sempervivum tectorum*)
 soikkovuorenkilpi (*Bergenia crassifolia*)
 kevätlinnunsilmä (*Chrysosplenium alternifolium*)

lännenpunaherukka (*Ribes rubrum*),
[ent. punaherukka]

mustaherukka (*R. nigrum*)

taikinamarja (*R. albinum*)

niittymesiangervo (*Filipendula
ulmaria*), [ent. mesiangervo]

muurain (*Rubus chamaemorus*), [l.
lakka]

mesimarja (*R. arcticus*)

euroopanlillukka (*R. saxatilis*), [l.
lillukka]

punavadelma (*R. idaeus*), [l. vadelma]

metsäruusu (*Rosa cinnamomea*), [ent. *R.
majalis*]

ojakellukka (*Geum rivale*)

suokurjenjalka (*Comarus palustre*), [ent.
kurjenjalka, *Potentilla palustris*]

hoikkahopeahanhikki (*Potentilla
argentea*)

ahomansikka (*Fragaria vesca*)

poimulehdet (*Alchemilla sp.*)

isotuomipihlaja (*Amelanchier spicata*)

kotipihlaja (*Sorbus aucuparia*)

lehtotuomi (*Prunus padus*), [l. tuomi]

komealupiini (*Lupinus polyphyllus*)

hiirenvirna (*Vicia cracca*)

aitovirna (*V. sepium*)

kevätlinnunherne (*Lathyrus vernus*)

niittynätkelmä (*L. pratensis*)

alsikeapila (*Trifolium hybridum*)

metsäapila (*Trifolium medium*)

puna-apila (*T. pratense*)

metsäkäenkaali (*Oxalis acetosella*), [l.
käenkaali]

metsäkurjenpolvi (*Geranium
sylvaticum*)

huhtakurjenpolvi (*G. boheicum*)

haisukurjenpolvi (*G. robertianum*)

vaahterat (*Acer sp.*)

lehtopalsami (*Impatiens noli-tangere*)

jättipalsami (*Impatiens glandulifera*)

corpipaatsama (*Frangula alnus*)

metsälehmus (*Tilia cordata*)

lehtonäsiä (*Daphne mezereum*), [l.
näsiä]

särmäkuisma (*Hypericum maculatum*)

mäkiorvokki (*Viola collina*)

suo-orvokki (*V. palustris*)

korpiorvokki (*V. epipsila*)

lehto-orvokki (*V. mirabilis*)

metsäorvokki (*V. riviniana*)

keto-orvokki (*V. tricolor*)

pikkovelholehti (*Circaea alpina*)

palomaitohorsma (*Chamaenerion
angustifolium*), [ent. maitohorsma,
Epilobium angustifolium]

letohorsma (*E. montanum*)

suohorsma (*E. palustre*)

koiranputki (*Anthriscus sylvestris*)

ahopukinjuuri (*Pimpinella saxifraga*)

lehtovuohenputki (*Aegopodium
podagraria*), [l. vuohenputki]

niittykarhunputki (*Angelica sylvestris*),
[l. karhunputki]

kangasmäntykukka (*Monotropa
hypopitus*)

suokukka (*Andromeda polifolia*)

suopursu (*Rhododendron tomentosum*)

kangaskanerva (*Calluna vulgaris*), [l.
kanerva]

isokarpalo (*Vaccinium oxycoccos*)

taigapuolukka (*V. vitis-ideae*), [l. puolukka]

kangasmustikka (*V. myrtillus*), [l. mustikka]

taigajuolukka (*V. uliginosum*), [l. juolukka]

mustavariksenmarja (*Empetrum nigrum*), [l. variksenmarja]

ranta-alpi (*Lysimachia vulgaris*)

terttualpi (*L. thyrsoiflora*)

metsätähti (*L. europaea*), [ent. *Trientalis europaea*]

raate (*Menyanthes trifoliata*)

ahomatara (*Galium boreale*)

lehtomatara (*G. triflorum*)

luhtamatara (*G. uliginosum*)

rantamatara (*G. palustre*)

luhtalemmikki (*Myosotis scorpioides*)

kirjopillike (*Galeopsis speciosa*)

rohtomaahumala (*Glechoma hederacea*), [l. maahumala]

rantayrtti (*Lycopus europaeus*)

rantaminttu (*Mentha arvensis*)

punakoiso (*Solanum dulcamara*)

tummasyyläjuuri (*Scrophularia nodosa*), [ent. syyläjuuri]

nurmitädyke (*Veronica chamaedrys*)

rohtotädyke (*V. officinalis*)

kangasmaitikka (*Melampyrum pratense*)

metsämaitikka (*M. sylvaticum*)

lehtomaitikka (*M. nemorosum*)

terttuselja (*Sambucus racemosa*)

koiranheisi (*Viburnum opulus*)

lehtokuusama (*Lonicera xylosteum*)

lehtovirmajuuri (*Valeriana sabucifolia*)

niittypurtojuuri (*Succisa pratensis*), [ent. purtojuuri]

kissankello (*Campanula rotundifolia*)

kurjenkello (*C. persicifolia*)

harakankello (*C. patula*)

peurankello (*C. glomerata*)

kultapiisku (*Solidago virgaurea*)

ojakärsämö (*Achillea ptarmica*)

siankärsämö (*A. millefolium*)

ahopäivänkakkara (*Leucanthemum vulgare*), [ent. päivänkakkara]

rohtopietaryrtti (*Tanacetum vulgare*), [ent. pietaryrtti]

tahmavillakko (*Senecio viscosus*)

leskenlehti (*Tussilago farfara*)

pelto-ohdake (*Cirsium arvense*)

huopaohdake (*Cirsium heterophyllum*), [ent. *Cirsium helenioides*]

lunnunkaali (*Lapsana communis*)

suokelto (*Crepis paludosa*)

huopavoikeltano (*Pilosella officinarum*), [ent. huopakeltano]

ukonkeltanot (*Hieracium sp.*)

lehtosudenmarja (*Paris quadrifolia*), [l. sudenmarja]

kellokielo (*Convallaria majalis*), [l. kielo]

metsäoravanmarja (*Maianthemum bifolium*), [l. oravanmarja]

kalliokielo (*Polygonatum odoratum*)

lehtokielo (*P. multiflorum*)

valkolehdokki (*Platanthera bifolia*)

suovehka (*Calla palustris*), [l. vehka]

leveäosmankäämi (*Typha latifolia*)

jouhivihvilä (*Juncus filiformis*)

keräpäävihvilä (*Juncus conglomeratus*)

corpikaisla (*Scirpus sylvaticus*)

tupasluikka (*Trichophorum cespitosum*)
 luhtavilla (*Eriophorum angustifolium*)
 tupasvilla (*E. vaginatum*)
 valkopiirtoheinä (*Rhynchospora alba*)
 törrösara (*Carex muricata*)
 harmaasara (*C. canescens*)
 korpisara (*C. loliacea*)
 jouhisara (*C. lasiocarpa*)
 pullosara (*C. rostrata*)
 sormisara (*C. digitata*)
 pallosara (*C. globularis*)
 mutasara (*C. limosa*)
 riippasara (*C. paupercula*), [ent. *C. magellanica*]
 jokapaikansara (*C. nigra*)
 viiltosara (*C. acuta*)
 pitkäpääsara (*C. elongata*)
 luhtasara (*C. vesicaria*)

lampaannata (*Festuca ovina*)
 lehtonurmikka (*Poa nemoralis*)
 nuokkuhelmikkä (*Melica nutans*)
 mäkiluste (*Brachypodium pinnatum*),
 [ent. mäkilehtoluste]
 koiranvehniö (*Elymus caninus*), [ent.
 lehtokoiranvehnä]
 eteläntuoksusimake (*Anthoxanthum
 odoratum*)
 kastikat (*Calamagrostis* sp.)
 korpikastikka (*Calamagrostis purpurea*)
 nurmipuntarpää (*Alopecurus pratensis*),
 [ent. niitypuntarpää, *Alopecurus
 paratensis* ssp. *pratensis*]
 lehtotesma (*Milium effusum*)
 järviruoko (*Phragmites australis*)

Sammalet

rämerahkasammal (*Sphagnum
 angustifolium*)
 sararahkasammal (*S. fallax*)
 ruskorahkasammal (*S. fuscum*)
 korpilahkasammal (*S. girgensohnii*)
 aaparahkasammal (*S. lindbergii*)
 vajorahkasammal (*S. majus*)
 punarahkasammalet (*S. medium* coll.)
 haparahkasammal (*S. riparium*)
 okarahkasammal (*S. squarrosum*)
 pallopäärahkasammal (*S. wulfianum*)

isomyyränsammal (*Atrichum
 undulatum*)
 palmusammal (*Climacium dendroides*)
 metsäkerrossammal (*Hylocomium
 splendens*), [l. kerrossammal]
 isokastesammal (*Plagiochila
 asplenioides*)
 seinäsammal (*Pleurozium schreberi*)
 korpikarhunsammal (*Polytrichum
 commune*)
 sulkasammal (*Ptilium crista-castrensis*)
 metsäliekosammal (*Rhytiadelphus
 triquetrus*)
 nevasirppisammal (*Warnstorfia
 fluitans*)

Jäkälät

raidankeuhkojäkäli (*Lobaria
 pulmonaria*) (NT)

Sienet

rivikäöpä (*Antrodia serialis*)
 kelokäöpä (*A. sinuosa*)
 katkokäöpä (*A. xantha*)
 voikäöpä (*Antrodiella serpula*)

hopeakääpä (*Canopora subfuscoflavida*)
 hartsikääpä (*Ceriporiopsis pseudogilvescens*),
 pörrökääpä (*Cerrena unicolor*)
 pohjankääpä (*Climatocystis borealis*)
 kennokääpä (*Datronia mollis*)
 taulakääpä (*Fomes fomentarius*)
 kantokääpä (*Fomitopsis pinicola*)
 rusokantokääpä (*F. rosea*) (NT/RT)
 tikankääpä (*Gloeoporus dichrous*)
 männynjuurikääpä (*Heterobasidion parviporum*)
 rosokääpä (*Hyphodontia paradoxa*)
 pakurikääpä (*Inonotus obliquus*)
 lepänkääpä (*I. radiatus*)
 punahäivekääpä (*Leptoporus mollis*)
 (vanhan metsän indikaattori)
 viinikääpä (*Meruliopsis taxicola*)
 (vanhan metsän indikaattori)
 tahrakääpä (*Oligoporus fragilis*)
 korkkikerroskääpä (*Perenniporia subacida*) (NT)
 raidankääpä (*Phellinus conchatus*)
 arinakääpä (*P. igniarius*)
 levykääpä (*P. laevigatus*)
 kuhmukääpä (*P. punctatus*)
 haavankääpä (*P. tremulae*)
 ruostekääpä (*P. ferrugineofuscus*)
 (LC/RT) (vanhan metsän indikaattori)
 kuusenkääpä (*P. chrysoloma*) (LC/RT)
 pötkelökääpä (*Piptoporus betulinus*)
 mustasukkakääpä (*Polyporus leptocephalus*)
 sinikääpä-ryhmä (*Postia caesia coll.*)
 kuorikääpä (*Rigidoporus corticola*)
 valkoludekääpä (*Skeletocutis biguttulata*)
 karvavyökääpä (*Trametes hirsuta*)
 pinovyökääpä (*T. ochracea*)

rihmaharsukka (*Trechispora hymenocystis*)
 kuusenkynsikääpä (*Trichaptum abietum*)
 männynkynsikääpä (*T. fuscoviolaceum*)

purppuranahakka (*Chondrostereum purpureum*)
 leppäpoimukka (*Plicatura nivea*)
 karvanahakka (*Stereum hirsutum*)
 ryppynahakka (*S. rugosum*)
 leppänahakka (*S. subtomentosum*)

kuopikka-laji (*Amphinema byssoides*)
 kermaraspikka (*Basidioradulum radula*)
 havukuurakka (*Botryobasidium subcoronatum*)
 ruskovuotikka (*Hymenochaete tabacina*)
 partaotaraspikka (*Keniffiella barbajovis*)
 rosokka (*Porotheleum fimbriatum*)
 kruunukorokka (*Sistotrema muscicola*)

pohjanrypykkä (*Phlebia centrifuga*)
 (NT/RT) (aarnimetsän indikaattori)
 harmaaorvakka (*P. gigantea*)
 rusorypykkä (*P. radiata*)
 hytyrypykkä (*P. tremellosa*)

pohjanmesisieni (*Armillaria borealis*)
 kantohytynupikka (*Ascocoryne sarcoides*)
 pihlajansyylä (*Biscogniauxia repanda*)
 keltanastakka (*Bisporella citrina*)
 kääpiösarvikka (*Calocera furcata*)
 patinanastakka (*Chlorociboria aeruginasceus*)
 härmämalikka (*Clitocybe nebularis*)
 lepänkorisieni (*Crucibulum laeve*),

myrkkynäöpikkä (*Galerina marginata*)
kitkerälahokka (*Hypholoma laritium*)
nystyielus (*Hypocrea gelatinosus*)
lepänsyylä (*Hypoxylon fuscum*)
ryhmätuhkelo (*Lycoperdon pyriforme*)
poimuhiiippo (*Mycena galericulata*)
talvivilinokas (*Panellus serotinus*)
leppähelokka (*Pholiota alnicola*)
keltavilinokas (*Phyllotopsis nidulans*)
orahytykkä (*Pseudohydnum
gelatinosum*)

jokapaikansarannoki (*Anthracoidea
heterospora*)

kupariparanvoi (*Fuligo leviderma*)
sudenmaito (*Lycogala epidendrum*)
kutunen (*Tubifera ferruginosa*)

2019

SMLM-osayleiskaavan luontoselvityksen täydennykset

YTM, FM, luontokartoittaja (eat.)

SISÄLLYS

1	Menetelmät.....	1
1.1	Luonnonsuojelulain luontotyytit ja metsälain erityisen arvokkaat elinympäristöt	3
1.1.1	Luonnonsuojelulain luontotyytit § 29.....	3
1.1.2	Metsälain erityisen arvokkaat elinympäristöt § 10	3
2	SMLM -osayleiskaavan luontoselvityksen täydennykset	4
2.1	Täydennyskohteet 3-tien pohjoispuolella	4
2.1.1	Alasen niityt (kohteet 1-3)	5
2.1.2	Peltonen (kohteet 4-5)	6
2.1.3	Puro (kohteet 6-8)	6
2.1.4	Ylisen metsät (kohteet 9-11).....	7
2.1.5	Lavajoen varsi ja purolehdot (kohteet 12-15).....	9
2.1.6	Ristilä (kohteet 17-19).....	12
2.2	Sarkkila-Palko täydennyskohteet	14
2.2.1	Sarkkilanjärven niityt (kohteet 20-23)	15
2.2.2	Entinen katajaketo (kohteet 24-26).....	16
2.2.3	Palkon alue (kohteet 27-28, 30)	17
2.3	Sasi-Lemmakkalan täydennyskohteet.....	19
2.3.1	Natura2000-alueen purolehtojen yläjuoksut (kohteet 33-35).....	20
2.3.2	Luojuunlähteet (kohde 36)	21
2.3.3	Luojuunojan alajuoksu (kohteet 36-37)	23

1 MENETELMÄT

Täydennettävät alueet rajattiin kartalle yhdessä kaavasunnittelija Mia Salorannan kanssa. Maastokäynnit alueelle tehtiin kesäkuun ja syyskuun välisenä aikana 2019. Maastokäynnit kohdennettiin ilmakuvatarkastelun ja alueilla aiemmin tehtyjen maastokäyntien (Hirvonen: liito-oravaselvitys 2019) yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella alueille, joille mahdolliset arvokkaat elinympäristöt todennäköisesti sijoittuvat. Maastokäynneillä tehtiin muistiinpanoja rakennepiirteistä, lajistosta ja luontotyypeistä. Selvityksessä pyrittiin yleispiirteiden kuvaamiseen, mahdollisten lakikohteiden ja muiden monimuotoisuudelle arvokkaiden kohteiden (kuten uhanalaiset luontotyytit) määrittelyyn.

Tässä selvityksessä on esitetty alueittain arvokkaat luontokohteet koottuna taulukkoon, karttaesityksinä ja sanallisin kuvauksin. Kohdetaulukoissa on esitetty luontotyytit ja niiden uhanalaisuus viimeisimmän uhanalaisuusarvioinnin mukaisesti (Kontula & Raunio 2018 mukaan), käytetyt lyhenteet on kuvattu taulukossa 1. Uhanalaisuus koskee lähinnä luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita, joten luokat ovat suuntaa-antavia ja niitä tulee tulkita suhteessa kohteen luonnontilaisuuteen.

Osasta kohteita luontotyyppi on määritetty, mutta kohde on niin kaukana luonnontilaisen kaltaisesta, että uhanalaisuusluokkaa ei ole esitetty kohdetaulukossa lainkaan. Osassa kohteita luonnontila on heikentynyt, tai luontotyyppi ei muuten vastaa täysin tyyppikuvausta, tällöin on käytetty merkintää (~) muistuttamaan, että suora vertaaminen ei ole mielekäs. Luonnontilaisuutta on myös arvioitu asteikolla 1-3, jossa 1 on kaukana luonnontilaisen kaltaisesta ja 3 on luonnontilaisen kaltainen.

Taulukko 1. Alueen luontotyypit ja niistä käytetyt lyhenteet. Uhanalaisuus Kontula & Raunio 2018 mukaan.

luokka	luontotyyppi	lyhenne	ravinteisuus	uhanalaisuus
kuiva kangas	puolukkatyyppi	VT	niukkaravinteinen	nuoret (alle 40v) = EN varttuneet (40-140v) = EN (vanhat = CR)
tuore kangas	mustikkatyyppi	MT	niukka- keskiravinteinen	nuoret (alle 40v) = VU varttuneet (40-120v) = VU (vanhat = EN)
lehtomainen kangas	käenkaali- mustikkatyyppi	OMT	keskiravinteinen	nuoret (alle 40v) = VU varttuneet (40-120v) = NT (vanhat = EN)
tuore lehto	käenkaali- oravanmarjatyyppi	OMaT	keskiravinteinen	VU
tuore lehto	sinivuokko- käenkaalityyppi	HeOT	runsasravinteinen	EN
kosteaa lehto	hiirenporras- käenkaalityyppi	AthOT	keskiravinteinen	NT
suo	saraneva	SN	keskiravinteinen	VU
suo	ruohokorvet, sis. luhtavaikutteinen ruohokorpi, lähdekorpi	RhK, (Lu)RhK, LäK	keskiravinteinen	EN (EN-CR)
puustoinen luhta	koivuluhta	KoLu	keskiravinteinen	DD
pensaikkoinen luhta	pajuluhta	PaLu	keskiravinteinen	LC
avoluhta	sara- ja ruoholuhta	SRLu	keski- runsasravinteinen	DD
ojitettu suo	-muuttuma	-mu		
turvekangas	mustikkaturvekangas	Mtk		

Uhanalaisuusluokat: LC = säilyvä, NT = silmälläpidettävä, VU = vaarantunut, EN = erittäin uhanalainen, CR = äärimmäisen uhanalainen ja DD = puutteellisesti tunnetut. Uhanalaisia ovat luokkiin VU, EN ja CR arvioidut luontotyypit.

1.1 LUONNONSUOJELULAIN LUONTOTYYPIT JA METSÄLAIN ERITYISEN ARVOKKAAT ELINYMPÄRISTÖT

1.1.1 Luonnonsuojelulain luontotyypit § 29

Seuraaviin luontotyyppihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu:

- 1) luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt;
- 2) pähkinäpensaslehdot;
- 3) tervaleppäkorvet;
- 4) luonnontilaiset hiekkarannat;
- 5) merenrantaniityt;
- 6) puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit;
- 7) katajakedot;
- 8) lehdesniityt; sekä
- 9) avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät.

1.1.2 Metsälain erityisen arvokkaat elinympäristöt § 10

Metsiä tulee hoitaa ja käyttää siten, että turvataan yleiset edellytykset metsien biologisen monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen säilymiselle.

Monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi. Näiden kohteiden ominaispiirteitä ovat:

- 1) lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä enintään 0,5 hehtaarin suuruisten lampien välittömät lähiympäristöt, joiden ominaispiirteitä ovat veden läheisyydestä ja puu- ja pensaskerroksesta johtuvat erityiset kasvuolosuhteet ja pienilmasto;
- 2) seuraavat a–e-alakohdissa luetellut suoelinympäristöt, joiden yhteinen ominaispiirre on luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen vesitalous:
  - a) lehto- ja ruohokorvet, joiden ominaispiirteitä ovat rehevä ja vaateliias kasvillisuus, erirakenteinen puusto ja pensaskasvillisuus;
  - b) yhtenäiset metsäkorte- ja muurainkorvet, joiden ominaispiirteitä ovat erirakenteinen puusto ja yhtenäisen metsäkorte- tai muurainkasvillisuuden vallitsevuus;
  - c) letot, joiden ominaispiirteitä ovat maaperän runsasravinteisuus, puuston vähäinen määrä ja vaateliias kasvillisuus;
  - d) vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot; sekä

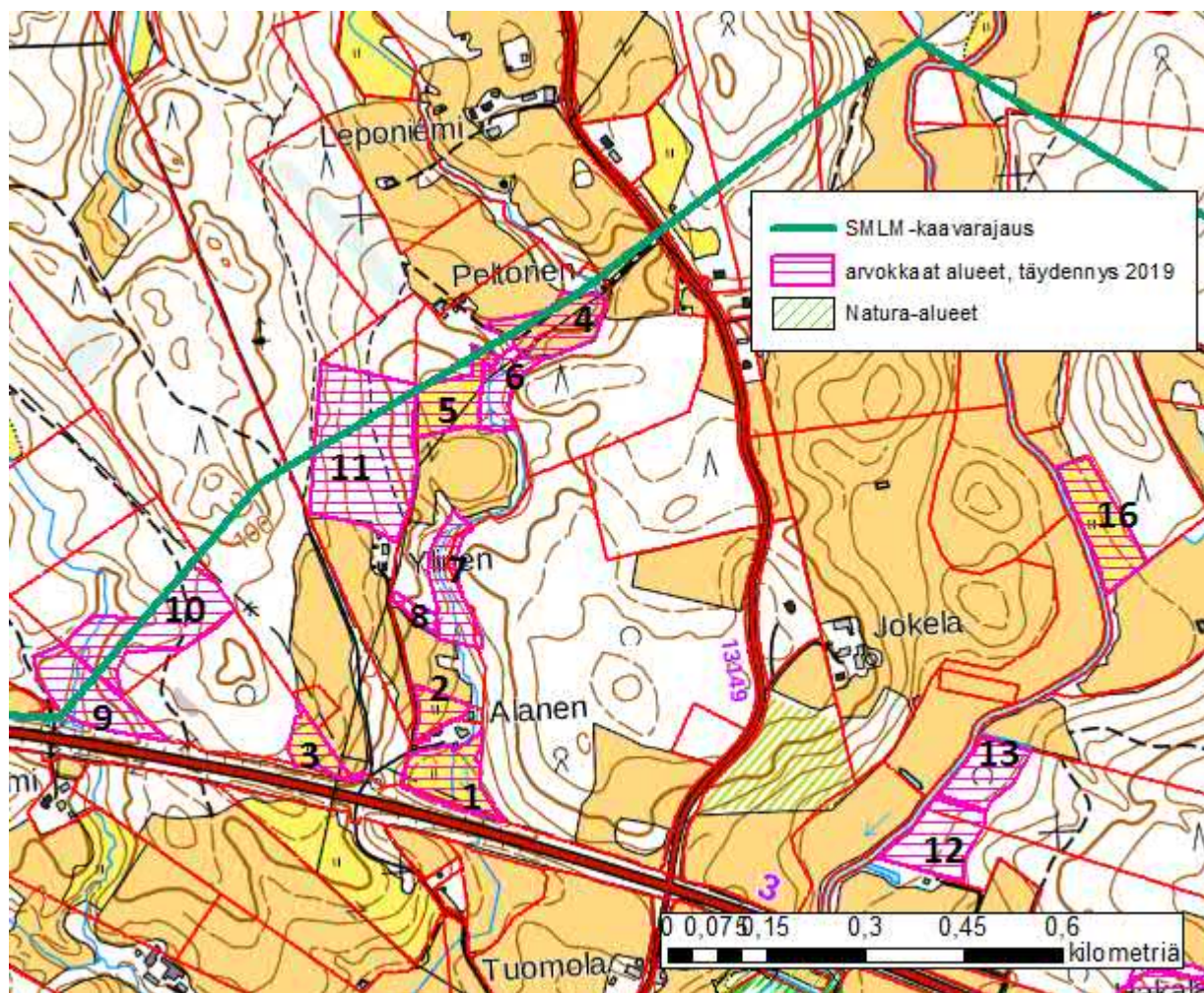
- e) luhdat, joiden ominaispiirteenä on erirakenteinen lehtipuusto tai pensaskasvillisuus sekä pintavesien pysyvä vaikutus;
- 3) rehevät lehtolaikut, joiden ominaispiirteitä ovat lehtomulta, vaateliias kasvillisuus sekä luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen puusto ja pensaskasvillisuus;
- 4) kangasmetsäsaarekkeet, jotka sijaitsevat ojittamattomilla soilla tai soilla, joissa luontainen vesitalous on pääosin säilynyt muuttumattomana;
- 5) kallioperässä olevat tai kivennäismaahan uurtuneet, jyrkkärinteiset, pääosiltaan vähintään kymmenen metriä syvät rotkot ja kurut, joiden ominaispiirteenä on luonteenomainen muusta ympäristöstä poikkeava kasvillisuus;
- 6) pääosiltaan vähintään kymmenen metriä korkeat jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät;
- 7) karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot, joiden ominaispiirre on harvahko puusto.

2 SMLM -OSAYLEISKAAVAN LUONTOSELVITYKSEN TÄYDENNYKSET

2.1 TÄYDENNYSKOhteet 3-TIEN POHJOISPUOLELLA

Täydennyskohteet 1-8						
kohdenro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	uh. luokka	luonnontilaisuus	arvo
1	tulvaniitty, tuore niitty	suurruohoniitty, tuore heinäniitty	2	-	heinittynyt, paikoin koiranputkivaltainen	p-
2	tuore niitty	tuore heinäniitty	2	-	heinittynyt	p-
3	tuore niitty	tuore heinäniitty	2	-	niitypuntarpäävaltainen	p-
4	tuore niitty, tulvaniitty	heinittynyt pienruohoniitty, tuore niitty, suurruohoniitty	2	-	tuore niitty koiranputkivaltainen, suurruohoniitty mesiangervoaltainen	p
5	tuore niitty	koiranputkivaltainen pienruohoniitty	2		koiranputkivaltainen	p
6	puro, purolehto. mahdollinen ML-kohde	OMaT	2	VU	2	p
7	purolehto (ML-kohde)	OMaT	2	VU	2	p
8	norouoma	OMaT	2	VU	1, ei luonnontilainen	p-

Kuva 1 Kohteet 1-13, 16.

2.1.1 Alasen niitty (kohteet 1-3)

Niityn (1) 3-tien puoleinen reuna on etenkin puron ja pellonreunaosan välissä kosteaa tulvaniittyä, jossa esiintyy pajuja ja suurruohoja. Muutoin niitty on heinittynyt, mutta melko monilajinen, paikoin koiranputkivaltainen. Muun muassa niitynpuntarpään, koiranheinän ja nurminatan lisäksi lajistoon kuuluvat rohtotädyke, sarjakeltano, ketohärkki, maitohorsma, nurmipiippo, rohtotädyke, niittyleinikki, kevätleinikki, luhtamatara, ojakellukka, karhunputki, pujo, niittynätkelmä, harakankello, särmäkuisma, metsäkurjenpolvi, siankärsämö, metsäkorte, vuohenputki, heinätähtimö, hiirenvirna, kyläkarhiainen, isonokkonen, mesiangervo, niittysuolaheinä, poimulehdet, nurmitädyke, huopaohdake, päivänkakkara ja lehtovirmajuuri, joka on keskiosissa jopa runsas. Tulvaniityllä myös korpikaislaa, luhtalemmikkiä, käenkukkaa, pelto-ohdaketta, rönsyleinikkiä, jousivihvilää. Talon pohjoispuolen niitty (2) ylempänä rinteessä on kuivempaa, heinittynyttä tuoretta niityä, jossa lajistoon kuuluvat myös ketoneilikka ja ahomansikka.

Länsipuolen 3-tien reunaniitty (3) on sekin heinittynyt ja niitynpuntarpäävaltainen. Länsipuolen reuna on monilajisempi. Lajistoon kuuluu päivänkakkara, ojakellukka, harakankello, luhtamatara, peltosaunio, hiirenvirna, niittysuolaheinä, koiranputki, voikukat, ahomansikka, leskenlehti, rönsyleinikki, sarjakeltano, pelto-ohdake, pujo, siankärsämö, kevätleinikki, niittynätkelmä. Länsilaidassa on myös joitakin taimia,

kuusia, koivuja ja mäntyjä, kenttäkerroksessa lehtovirmajuurta, letohorsmaa, nurmitädykettä, peltovalvattia ja hevонhierakkaa.

2.1.2 Peltonen (kohteet 4-5)

Peltosen tilalle vievän tien ympäristö ja tieuran luoteispuoleinen pellonreuna (4) on kasvillisuudeltaan pienruohoniittyä, jota ympäröi rehevyyttä ilmentävä koiranputkivaltainen tuore niitty ja puroa reunustava mesiangervoaltainen tulvavaikutteinen suurruohoniitty. Voimalinjan alla pelto on koiranputkivaltainen ja paikoin vesakoitunut ja siellä täällä kasvaa kuusentaimia, pääosin alue on kuitenkin avoin. Myös puronvarsi on suurruohoinen, mesiangervoaltainen, myös ojakellukkaa ja pelto-ohdaketta esiintyy. Metsänreunassa lounaiskulmalla esiintyy myös syyläjuurta.

Ketoneilikka esiintyy keskiosien (4) pienruohovaltaisella alueella runsaana. Kenttäkerroksen lajistosta löytyy lisäksi heinätähtimöä, ketohärkkiä, siankärsämöä, metsäkortetta, koiranputkea, huopahdaketta, poimulehtiä, ahosuolaheinää, sarjakeltanoa, puna-apilaa, päivänkakkaraa, luhtamataraa, maitohorsmaa, niittynätkelmää, nurmipiippoa, karhunputkea, nurmitädykettä, paimenmataraa, huopakeltanoa, hiirenvirnaa, niittyleinikkiä, ahomansikkaa, maahumalaa.

Tilan eteläpuolelle jäävällä niityllä (5) koiranputki esiintyy runsaana, mutta myös matalia ruohoja tavataan: päivänkakkara, aivotirna, nurmitädyke, harakankello, kissankello, metsäkorte, nuokkuhelmikkä, karhunputki, pelto-ohdake, ahomansikka, voikukka, heinätähtimö, ojakellukka, hiirenvirna, luhtamatara, niittynätkelmä, lehtovirmajuuri, puna-ailakki, niittysuolaheinä, peltolemmikki, peltosaunio, leskenlehti ja isonokkonen, metsänlaidalla myös huopakeltano, valkoapila ja letohorsma. Alueen pohjoispäässä linnunkaali kasvaa runsaana.

2.1.3 Puro (kohteet 6-8)

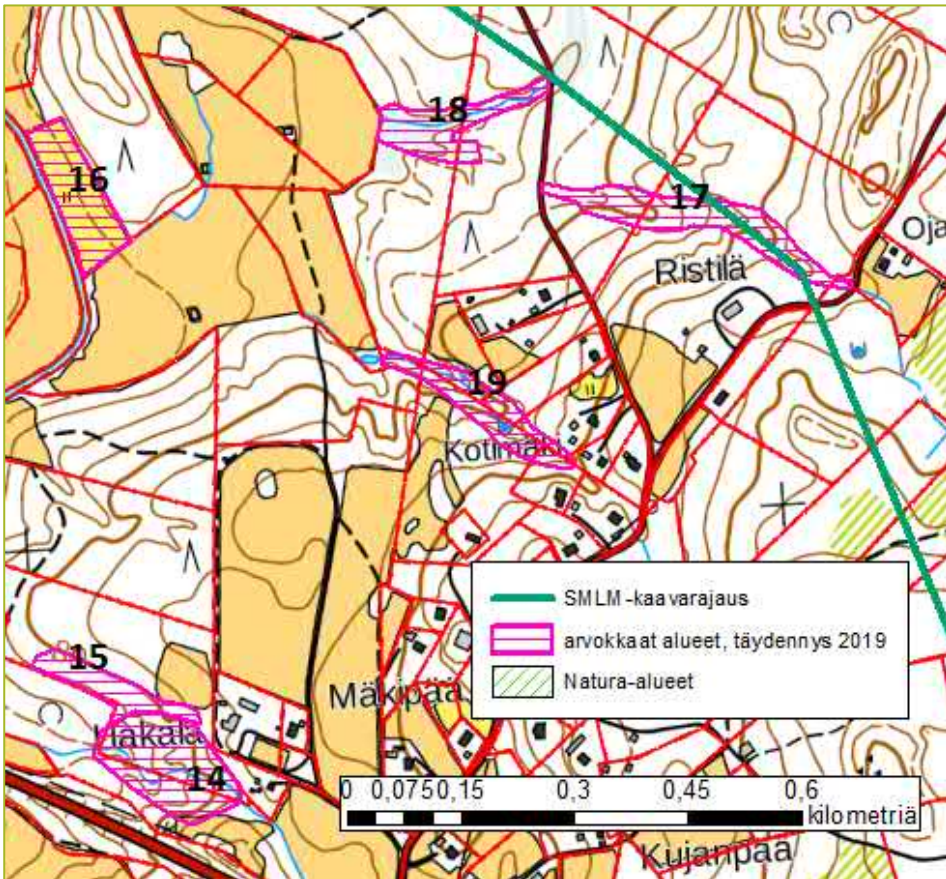
Eteläisempää niittyä reunustavalla metsäkaistaleella puro (6) mutkittelee ja kulkee välillä kivien alla uomaa hakien. Uomaa ympäröi suojaava metsäkaistale, joka on kuusivaltaista tuoretta lehtoa (OMaT) ja lehtomaista kangasta (OMT). Puronvartta voidaan pitää näiltä osin kapealti luonnontilaisen kaltaisena. Pohjakerroksessa esiintyy lehväsamalia, mm. kilpilehväsamal (*Rhizomnium punctatum*).

Eteläpuolisen pellon reunassa suojavyöhyke kapenee, ja uoman itäpuoli on hakattu aukoksi. Hakatuksi on tullut myös eteläisempi puroon laskeva noro, joka erottuu maastosta myös rehevämmän, kostealle paikalle tyypillisen kasvillisuutensa puolesta. Pohjoisempi noro on oikaistu ja syvennetty ojaksi.

Pellon eteläpuolella Ylisen tilan kohdalle tullessaan puron suojavyöhyke ja luonnontilaisuus paranee ja vaikutus pienilmastoon näkyy lehvä- ja suikerosammalten runsautena. Kaistale on merkitty myös Metsäkeskuksen tiedoissa purokohteena (7) metsälain tarkoittamaksi erityisen arvokkaaksi elinympäristöksi. Muutoin metsäkaistale puron ja tilan välissä on tasaikäistä tiheää ja nuorta kuusikkoa. Kaistaleen eteläreunassa ennen peltokuviota pihatien suunnasta puroon viettää norouoma (8), joka ei kuitenkaan ole luonnontilainen.

2.1.4 Ylisen metsät (kohteet 9-11)

Täydennyskohteet 9-19						
kohdenro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	uh. luokka	luonnontilaisuus	arvo
9	varttunut lehtomainen kangas, puro, mahdollinen ML-kohde	OMT	2	NT	2, varttunut	p
10	varttunut kangasmetsä	OMT, MT	1-2	VU, NT	2+, varttunut, lahoppuujatkumo	p+
11	varttunut-kangasmetsä	OMT, MT, AthOT	2	NT, VU, NT	2+, lahoppuuta	p+
12	luhtainen ruohokorpi mahdollinen ML-kohde	RhK	2	EN	2	p+
13	luhtainen purolehto mahdollinen ML-kohde	OMaT (HeOT), sara- ja ruoholuhtaa	2-3	VU (EN), DD	2	p+
14	puro, purolehto, ML-kohde	OMaT	2	VU	2+, varttuneita ja vanhoja puita	p+
15	tuore lehto	OMaT-HeOT	2-3	VU-EN	2	p
16	tulvaniitty	luhtarantainen suurruohoniitty	2	-	maitohorsmavaltainen	p
17	lehtomainen kangas - tuore lehto, puro, osin ML-kohde	OMT-OMaT, AthOT	2	NT-VU, NT	2, suojaava puustoa	p+
18	lehtomainen kangas - tuore lehto, puro, osin ML-kohde	OMT-OMaT, AthOt	1-2	NT-VU, NT	2, ympäröivää metsää käsitelty	p
19	lähde, lähdepuro, VL-kohde	OMT, OMaT	2	NT, VU	2+, purouoma perkaamaton, virtaa koskena	p++

Kuva 2 Kohteet 14-19.

Kuva 3 Varttuneen metsän kuviolla on paljon lahopuuta.

3-tien ja suunnittelualuerajauksen kulmaan jää pieni metsäkuvio (9), joka on varttunutta kuusikkoa, lehtomaisella kangaspohjalla. Rajauksen ja 3-tien kulmalta metsäkaistale sivuaa puroa, joka on pääpiirteiltään luonnontilaisen kaltainen, mutkitteleva ja kivinen, tosin metsätien ylityskohtaan on kasattu kiviainesta. Purouoma jää rajauksen ulkopuolelle, mutta lähtökohtaisesti purouoma on metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta arvokas ja se toimii myös viheryhteytenä monille lajeille ja uoma on suositeltavaa säästää puustoisena ja maankäsittelyn ulkopuolella koko pituudeltaan. Tähän rajatut kohteet, jotka ulottuvat rajauksen ulkopuolelle, on otettu mukaan, sillä ne muodostavat kokonaisuuden, jonka rajaaminen suunnittelualuerajaan olisi keinotekoisia.

Kaistaleen koilliskulmalta lähtevä pienialainen kaistale (10) on vastaavasti varttunutta (OMT-MT) kuusikkoa, täällä lahoppua on keskimääräistä enemmän, myös lahoasteilla 3-4.

Ylisen tilan pohjoispuolella on isompi luonnontilaisen kaltainen metsäkuvio (11). Monimuotoisuutta lisäävät koillispuolen peltoa kohti laskevat norot, joita on syntynyt rinteeseen useampia. Norojen ja joidenkin vanhojen oijen ympäristöön on kehittynyt kostean lehdon kasvillisuutta, luhtalitukkaa, rönsyleinikkiä, soreahiirenporrasta, leskenlehteä, ojakellukkaa, käenkaalia, luhtalemmikkiä ja pihatähtimöä, pohjakerroksessa lehväsamalia, isomyyränsammalta ja metsäliekosammalta.

Lahoppua on paikoin runsaasti. Maastokäynti (1.7.2019) ei ollut kääväkkäiden kannalta otollinen, mutta useammalta kuusenrungolta tavattiin monivuotista vanhan metsän indikaattorilajia ruostekääpää.

2.1.5 Lavajoen varsi ja purolehdot (kohteet 12-15)

Lavajoen varsi on Hakalan tilan koillispuolen metsäkaistaleen kohdalla rehevää luhtarantaista puronvarsilehtoa (12). Puustossa esiintyvät kuusi, koivu, harmaaleppä, raita, pihlaja, yksittäin mänty. Maastokäynnillä 4.7.2019 sara- ja ruoholuhdan kenttäkerroksessa tavattiin vehka, pitkäpääsara (*Carex elongata*) ja muita saroja, rönsyleinikki, lehtokorte, käenkaali, mesiangervo, suokorte, metsäkorte, lehtokorte, rantamatarata, kurjenjalka, terttualpi, suoputki, suo-orvokki, tupassara, oravanmarja, puna-ailakki, metsäalvejuuri ja yksittäisiä lehtovirmajuuria. Pohjakerroksessa esiintyy palmusammalta, korpilahkasammalta, suikerosammalia ja lehväsamalia.

Pohjoisempi puronreuna on luhtavaikutteista lehtoa (13), jossa esiintyy sudenmarjaa, iso-nokkosta, lehtokortetta, luhtamatarata, käenkukkaa ja käenkaalia. Lavajoki laskee Sarkkijärven Natura-alueelle ja siten puro ja sen luhtarannat ovat osa ekosysteemin kokonaisuutta. Joenvarsialueet ovat monimuotoisuuden kannalta arvokkaita, ne toimivat elinympäristöinä, kulkureittinä sekä ruokailualueina monille lajeille, selkärangattomista lintuihin ja lepakoihin.

Kuva 4 Lavajoenvarren rehevää lehtoa ja tulvaluhtaa.

Jokelan tilan koilliskulmalla Lavajoen itäpuolelle jää kaistale maitohorsmavaltaista rehevää tulvaniittyä (16), jolla kasvaa pajupusikoita ja joitakin nuoria koivuja. Myös mesiangervo, niitypuntarpää, huopaohdake, metsäkurjenpolvi, siankärsämö, metsäkorte, koiranputki, paimenmatara, isonokkonen, rönsyleinikki, pelto-ohdake, hevонhierakka esiintyvät, joenrannassa myös ranta-alpi, ojakellukka, lehtovirmajuuri, suoputki, leskenlehti, luhtavuohennokka, terttualpi ja luhtasara.

Rantaniittyä reunustava lehtomaisen kankaan varttunut kuusikko jatkuu pohjoisen suuntaan. Aluerajaukseen rajoittuva pohjoisin osa on pääosin hakkuuta ja käsiteltyä ja harvennettua talousmetsää, joka on paikoin lehtopohjaista. Alueella on vanha hiirihaukan reviiri, maastokäynnillä 4.7. paikalla kaartelivat emolinnut, joten reviiri on myös asuttu ja todennäköisesti pesintä oli käynnissä myös tänä vuonna.

- ➔ Jokivarren tulvaniityt, luhdet ja lehdot ovat yhteydessä valtakunnallisesti arvokkaaseen Sarkkilanjärven Natura-alueeseen. Joenvarren elinympäristöt ovat monimuotoisuudelle arvokkaita ja toimivat myös ekologisena käytävänä. Puronvarren kasvillisuus puskuroi myös ravinnevalumia. Jokivarren puustoiset ja luhtaiset alueet suositellaan huomioimaan maankäytössä niin, etteivät niiden rakennepiirteet vaarannu. Suojavyöhykkeen syntymistä joen avoimille pelto-osuuksille tulisi myös suosia jatkossa.

Hakalan purolehdon luoteispuolen metsä on lehtopohjaista kuusivaltaista sekametsää, joka on harvennettua talousmetsää ja lahoppuuta on verrattain vähän. Alarinteessä (15) lajisto on monipuolisempaa ja lehtokasvillisuus vallitsevaa. Puustoon kuuluvat mänty, kuusi, pihlaja, tuomi, harmaaleppä, haapa ja

koivu. Pensaskerroksessa esiintyvät punaherukka, lehtokuusama, taikinamarja, vadelma ja yksittäin näsiä. Kenttäkerroksessa tavataan rönsyleinikki, mustakonnanmarja, metsäalvejuuri, valkovuokko, ahomansikka, lillukka, ahokeltanoryhmän lajeja, käenkaali, kielo, sananjalka, kurjenkello, sinivuokko, metsäimarre. Pohjakerroksessa metsäliekosammal (*Rhytidiadelphus triquetrus*) esiintyy vallitsevana.

Kuva 5 Hakalan puronvarsilehdossa (14) lehtokorte on paikoin pohjakerroksen valtalaji.

Hakalan puronvarsilehto on rakennepiirteiltään melko edustavaa ja se on myös Metsäkeskuksen tiedoissa metsälain tarkoittama erityisen arvokas elinympäristö (14), joka on listattu pohjoisosaltaan purokohteeksi, eteläosaltaan tuoreeksi lehdoksi. Puustossa on joitakin järeitä kilpikaarnaisia mäntyjä, varttuneita haapoja, koivuja, runsaasti tuomea, harmaaleppää ja raitaa, joitakin nuoria kuusia ja pihlajaa. Puusto on erilajista ja -ikäistä, lehtipuuvältaista ja lahopuuta esiintyy eri lahoasteilla. Koilliskulman rinnettä on harvennettu hiljattain.

Kenttäkerros on kehittynyt, punaherukka, vadelma, taikinamarja ja lehtokuusama esiintyvät yleisinä. Kenttäkerroksessa esiintyvät soreahiirenporras, isonokkonen, mesiangervo, lehtotesma, metsäalvejuuri, ahomansikka, metsäorvokki, kielo, mustakonnanmarja, lehtoarho, käenkaali, rönsyleinikki, valkovuokko ja vuohenputki ja paikoin lehtokorte vallitsevana. Kivikon alla virtaava puro hakee uomaansa useana uomana, noroja reunustavat käenkukka, lehtovirmajuuri, karhunputki, luhtalemmikki, ojakellukka ja rantamatara. Pohjakerroksessa suikerosammalten ohella palmusammal on monin paikoin vallitseva.

- Puronvarren lehdot ovat monimuotoisuuden kannalta paikallisesti arvokkaita, ja alueet tulee huomioida maankäytössä niin, etteivät niiden rakennepiirteet vaarannu. Puronvarressa on metsälain tarkoittamia erityisen arvokkaita elinympäristöjen lehto- ja purokohteita, jotka on listattu myös Metsäkeskuksen tiedoissa.

2.1.6 Ristilä (kohteet 17-19)

Ristilän tilan pohjoispuolella kulkeva puro (17, 18) virtaa osin maapäällä, osin kivien alla näkymättömissä ns. piilopurona. Metsäkeskuksen tiedoissa puron varressa on useampi metsälain tarkoittamaksi erityisen arvokkaaksi elinympäristöksi määritelty kohde puron yläjuoksulla, keskiosassa ja alajuoksulla ennen peltoaluetta. Puron ympäristön pienilmasto on säilynyt parhaiten puron yläjuoksulla ja toisaalta haarojen yhdistyessä ennen peltoa (18).

Ylemmän yhdistyvän haaran kapea purouoma on mutkitteleva ja perkaamaton, mutta suojavyöhyke on hyvin kapea, molemmin puolin uomaa toteutettujen hakkuiden seurauksena uomalle on kaatunut lukuisia puita (18). Myös ihan uoman reunalla on nähtävissä kantoja. Maastokäynnillä 18.7.2019 kenttäkerroksessa tavattiin rentukka, luhtalemmikki, ojakellukka, mesiangervo, huopaohdake, rönsyleinikki, soreahiirenporras, letohorsma ja paikoin korpikaisla.

Pellon lähellä suojakaistale on leveämpi, pienilmasto on säilynyt kohtalaisesti ja kostean/tuoreen purolehdon kasvillisuutta on laajemmin (18). Purouoman ympärillä luontotyyppi on kapealti kosteaa lehtoa (AthOT), ympärillä lähinnä tuoretta lehtoa (OMaT). Ahomatara, ahomansikka, oravanmarja, metsäkorte ja metsäimmarre esiintyvät myös tuoretta lehtoa ympäröivällä alueella, joka on lähinnä lehtomaista kangasta (OMT).

Kuva 6 Kotimäen lähdepuro (19) pulppuaa kirkkaana maan alta.

Puron alempi, Ristilän suunnasta saapuva haara on hakattu ilman suojavyöhykettä molemmin puolin Karjosillantietä. Vaikka hakatun osan luontoarvot ovat tällä hetkellä olemattomat, purouomaa on syytä

tarkastella kokonaisuutena, ja pyrkiä jatkossa säästämään uoman lähiympäristö myös nyt hakatulta osuudelta.

Yläjuoksulla puro on säilynyt luonnontilaisen kaltaisena (17). Uoman ympärillä on paikoin kapealti kosteaa saniaisvaltaista lehtoa, pääosin kuitenkin tuoretta lehtoa. Kasvillisuuteen kuuluvat soreahiirenporras, korpi-imarre, valkovuokko, käenkaali, rönsyleinikki, lehtokorte, mesiangervo, metsäimarre, lehtonurmikka, pohjakerroksessa tavataan lehtohaivensammalta, metsäliekosammalta, isomyyränsammalta ja lehväsmalia (*Rhizomnium*, *Plagiomnium*).

ML-kohteiden väliin jää jakso, jossa puro kulkee kivikon alla paikoin kuuluvasti virraten. Kivikon päällä kasvavat puut eivät ole metsätaloudellisesti tuottavia. Pensaskerroksessa tavataan tuomea, pihlajaa, taikinamarjaa ja kenttäkerroksessa muun muassa metsätähteä, sinivuokkoa, oravanmarjaa, kivikkoalvejuurta, metsäorvokkia ja paikallisesti suokelttoa.

Kotimäkeä (19) uurtaa purouoma, jonka laen länsipuolen rinteeltä lähdepuro pulppuaa kirkkaana maan alta. Purouomaa ei ole oikaistu, vaan se virtaa kapeana koskena purosammalien peittämien kivien lomassa alarinteeseen. Suojaava puusto on säilyttänyt purosammalille otollisen pienilmaston, vaikka ympäröivät metsäkaistaleet ovat käsiteltyjä ja asutuksen puristuksissa. Lähde on luonnontilaisen kaltaisena monimuotoisuudelle arvokas ja vesilain suojaama kohde, jonka luonnontilaisuutta ei saa vaarantaa. Kasvillisuus purouoman ympärillä on lehtoa ja lehtomaista.

2.2 SARKKILA-PALKO TÄYDENNYSKOHTEET

Täydennyskohteet 20-30						
kohdenro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	uh. luokka	luonnontilaisuus	arvo
20	tuore niitty	heinäniitty	2	-	ei laidunnusta	p
21	tuore niitty, luhta	heinäniitty, rantaluhta	2	-	ei laidunnusta	p
22	tuore niitty	heinäniitty	2	-	ei laidunnusta	p
23	tuore-kostea niitty, luhta	heinäniitty, suurruohoniitty, rantaluhta	2	-	ei laidunnusta	p+
24	ketokasvillisuutta	pienruohoja	1-2	~	pellon reunalla	p
25	kuiva lehto, vanha laidun (ent. katajaketo)	VRT	2	~	1, maa-ainesta otettu, reunalla vanhoja paaleja, romuja	p-
26	tulvaniitty	suurruohoniitty, rantaluhta	2-3	DD	2	p
27	lähdekorpi VL-kohde, ML-kohde	RhK	2	EN	2	p
28	puro, ML-kohde	OMaT	2	VU	2	p
30	purolehto ML-kohde	OMaT, AthOt, RhK	2	VU, NT, EN	2	p+

2.2.1 Sarkkilanjärven niityt (kohteet 20-23)

Sarkkilan järven länsipuolella on joitakin laiduntamattomia niittyjä, jotka ovat avoimia, mutta pääosin heinittyneitä: timotei, niitypuntarpää, koiranvehnä, röllit, nurmikak ja kastikat esiintyvät yleisinä, paikoin esimerkiksi hietakastikka on runsas. Niitty Rantamaan tilan länsipuolella (20) on pääosin heinävaltainen, paikoin peltosaunio on hyvin runsas. Pohjoisreunalla esiintyy joitakin tummatulikukkia. Muuhun lajistoon kuuluvat koiranputki, ojakärsämö, paimenmatara, pujo, nurmikaunokki, peltokorte, voikukat, leskenlehti, lehtomatara, siänkärsämö, kissankello, kirjopillike, hiirenvirna, päivänkakkara, karhunputki, isonokkonen, puna-apila, maitohorsma, nurmitädyke, peltovalvatti, yksittäiset ketoneilikat ja etenkin ojareunalla mesiangervo, ojakellukka ja rönsyleinikki. Alueelle tehtiin maastokäynti 25.7.2019.

Kuva 7 Tummatulikukka (*Verbascum nigrum*) kertoo kulttuurivaikutuksesta.

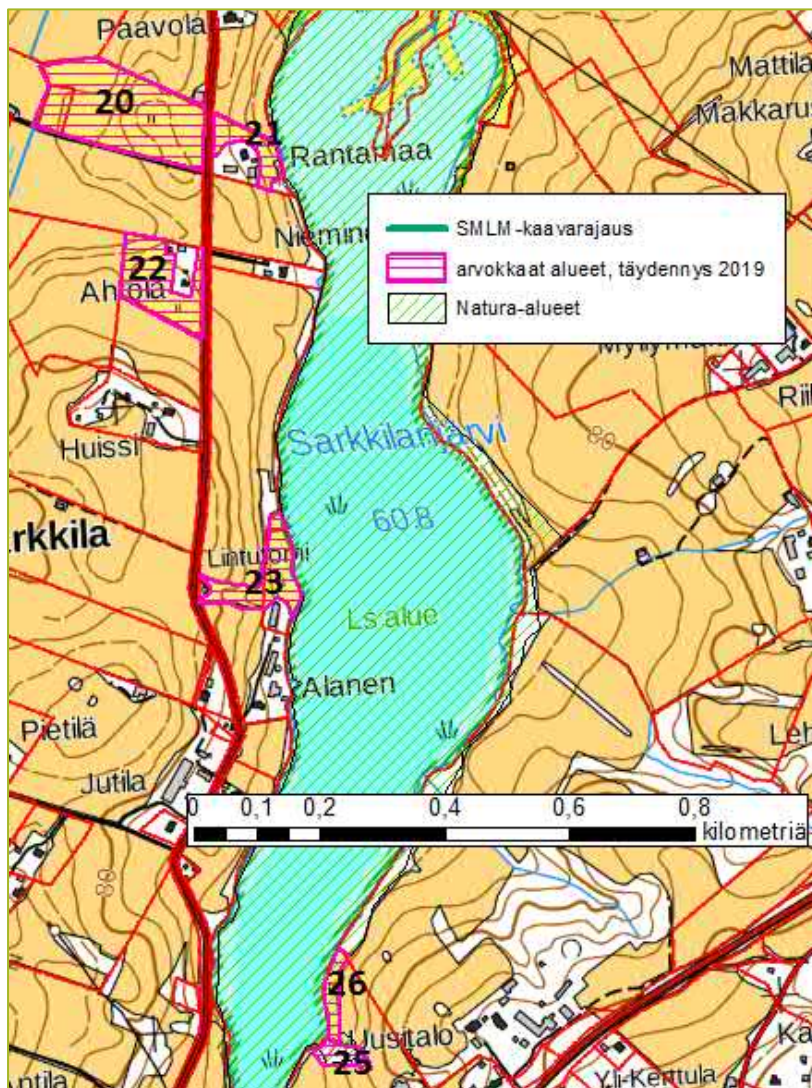
Rannan puoleiselta niittyalueelta (21) löytyy samaa lajistoa, koillisreunaa reunustavien yksittäisten puiden varjossa myös päivänkakkaraa, ketoneilikkaa, ahomansikkaa, metsäapilaa, heinätahtimöä, kissankelloa, harakankelloa, poimulehtiä, särmäkuismaa ja ahomataraa. Niityn länsipuoli on heinävaltainen, keskiosat ovat paikoin mesiangervoaltaisia.

Ahtolan niityllä (22) nurmipuntarpää on yleinen, mutta monin paikoin esiintyy myös matalampia ruohoja. Lajistoon kuuluvat tahmavillakko, päivänkakkara, nurmikaunokki, siänkärsämö, niittynätkelmä, ketoneilikka, puna-apila, koiranputki, ojakärsämö, särmäkuisma, ojakellukka, rönsyleinikki, niittyleinikki, niittysuolaheinä, huopaohdake, pelto-ohdake, ahomansikka, pujo, poimulehtiä, hevонhierakka, nurmitädyke, peltosaunio ja yksittäiset mesiangervot. Lisäksi alueella kasvaa paimenmatara ja piennarmatara, joka on kelta- ja paimenmataran risteymä. Piennarmataraa pidetään haitallisena lajina, sillä se uhkaa hävittää keltamataran, joka on Pirkanmaalla alueellisesti uhanalainen.

Piennarmataran esiintyminen viittaa

kuitenkin siihen, että lähistöllä kasvaa (tai on ainakin kasvanut) keltamataraa.

Lintutornin (23) rantarinteessä suurruohot ovat vallitsevia. Isonokkonen, pujo, maitohorsma, nurmikaunokki, pelto-ohdake, peltovalvatti, pietaryrtti, hevонhierakka ja koiranputki kasvavat rehevinä.

Kuva 8 Kohteet 20-26.

poimulehtiä, sarjakeltano ja rönsyleinikki, rannassa myös leskenlehti, lehtohorsma, kirjopillike ja luhtalemmikki. Rantavyöhykkeessä kasvaa järvikaislaa, vähän ylempänä rannassa nurmikaunokki on runsas.

Etenkin rantaan aukeavan notkelman pohjoisrinteellä on myös matalampia ruohoja: siankärsämö, ojakärsämö, särmäkuisma, piennarmatara, päivänkakkara, peurankello, kissankello, niittynätkelmä, ketoneilikka, metsäapila, nurmitädyke,

2.2.2 Entinen katajaketo (kohteet 24-26)

Pirkanmaan perinnebiotoopit -selvityksessä (1992) kohde 12 (108012) Sasin-Sarkkilanjärven katajaketo, (0,5ha, luokitus P (nit, jän)) sijaitsee Vanha-Sasin tilan rannassa. Pellon ja puustoisien harjanteiden kulmassa on hyvin pienialainen alue (24), jolla esiintyy kuivan keldon kasvillisuutta. Ahopukinjuuri, mäkitervakko, ahomansikka, ketohärkki, kissankello, ahomatara, ketoneilikka, piennarmatara, kielo esiintyvät alueella, puustoisella kuviolla myös metsäkurjenpolvi, mustikka, käenkaali, särmäkuisma, kurjenkello, isonokkonen, kevätleinikkiryhmän lajeja, metsäorvokkia, lillukkaa, oravanmarjaa ja lehtokortetta, pensaskerroksessa taikinamarja, lehtokuusama, punaherukka sekä tuomen ja pihlajan taimia.

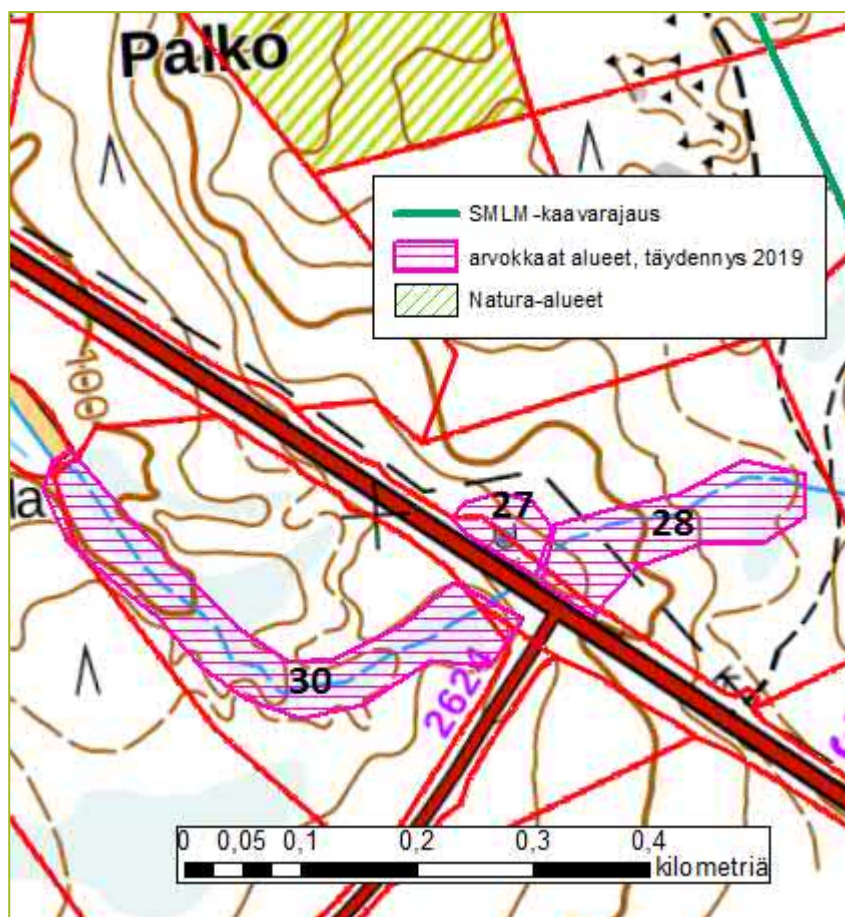
Puustoisella kuviolla (25) kasvaa katajaa, mutta myös varttunutta puustoa, mäntyä, haapaa, koivuja, kuusta - ketokasvillisuutta on vähän, ja kasvillisuuteen kuuluu myös kuivan lehdon lajistoa. Alueelta on otettu ilmeisesti hiekkaa itä- ja länsireunalta. Pellon reunaan kuvion itäpäähän on kasattu vanhoja pyöröpaaleja ja risuja, länsipään kuopassa lojuu auton raato.

Laidunnusta ei ole ollut pitkään aikaan, ja perinnebiotoopin ominaispiirteet ovat pitkälti muuttuneet.

Rantaniityn (26) erottaa pellostä katajista, lehtipuista ja pensaista muodostuva kapea kaistale. Rantaniitty itsessään on rannasta tulvaniittyä, luhtarantaa, keskiosistaan suuruohoista niittyä ja lähempänä katajakaistaletta ja puustoista kuviota tavataan pienialaisena myös pienruohoniityn piirteitä. Niityn kaakkoiskulmalla tavataan ojakärsämöä, lehtokortetta, aho-orvokkia, poimulehtiä, päivänkakkaraa, siankärsämöä, ahomataraa, kissankelloa, särmäkuismaa ja ahomansikkaa, lähempänä rehevämpää ja kosteampaa suuruohovaltaista aluetta myös hiirenvirna, niittynätkelmää, nurmikaunokkia, pelto-ohdaketta ja hevонhierakkaa.

Keskiosat ovat mesiangervovaltaisia, joukossaan kookkaita heiniä, kuten niittypuntarpäätä ja koiranvehnää. Rantaviivalla tavataan leveäosmankäämiä, luhtaisella tulvaniityllä myös järvikortetta, suoputkea, myrkykeisoa, kurjenjalkaa, vehkaa, luhtalemmikkiä, rentukkaa, rantamataraa, terttualpia, luhtasaraa, rönsyleinikkiä ja luhtakastikkaa.

2.2.3 Palkon alue (kohteet 27-28, 30)

Kuva 9 Kohteet 27-28, 30.

Palkon alue kolmostien pohjoispuolella on pitkälle käsiteltyä, pääosin nuorta tai korkeintaan keski-ikäistä talousmetsää, jota hakkuuaukot pirstovat. Hämeenkyrön Miharintien risteuksen pohjoispuolelle sijoittuvat

alueen monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmat kohteet, varttunein puusto ja alueella sijaitseva kanahaukan reviiri. Alueelle tehtiin maastokäynti 19.7.2019.

Hämeenkyrön Miharintien risteyksen kohdilla aivan 3-tien pohjoispuolella on pienialainen lähdekorpi (27). Lähde on merkitty myös Metsäkeskuksen tietoihin metsälain arvokkaiden elinympäristöjen lähdekohteena. Lähteiköltä koilliseen suuntautuva puro (28) on merkitty tietoihin metsälain purokohteena.

Lähdekorvessa pohjakerroksessa vallitsevat korpi-, harpa- ja okarahkasammal, myös lehväsammalia tavataan. Kenttäkerroksessa esiintyy soreahiirenporras, korpikastikka, kurjenjalka, suo-orvokki, korpiorvokki, rentukka, isonokkonen, käenkaali, rantamatara, terttualpi, rönsyleinikki, lehtokorte ja kevätlinnunsilmä, mättäillä myös puolukka, metsäalvejuuri, oravanmarja, mustikka, metsätähti, lehtovirmajuuri, lehtonurmikka, luhtalemmikki, mesiangervo ja huopaohdake, kauempana rinteessä myös sudenmarja, metsäorvokki ja vadelma. Kasvillisuus ilmentää ravinteisuutta. Puusto on kuusivaltaista, ympäröivä luontotyyppi tuoretta lehtoa (OMaT).

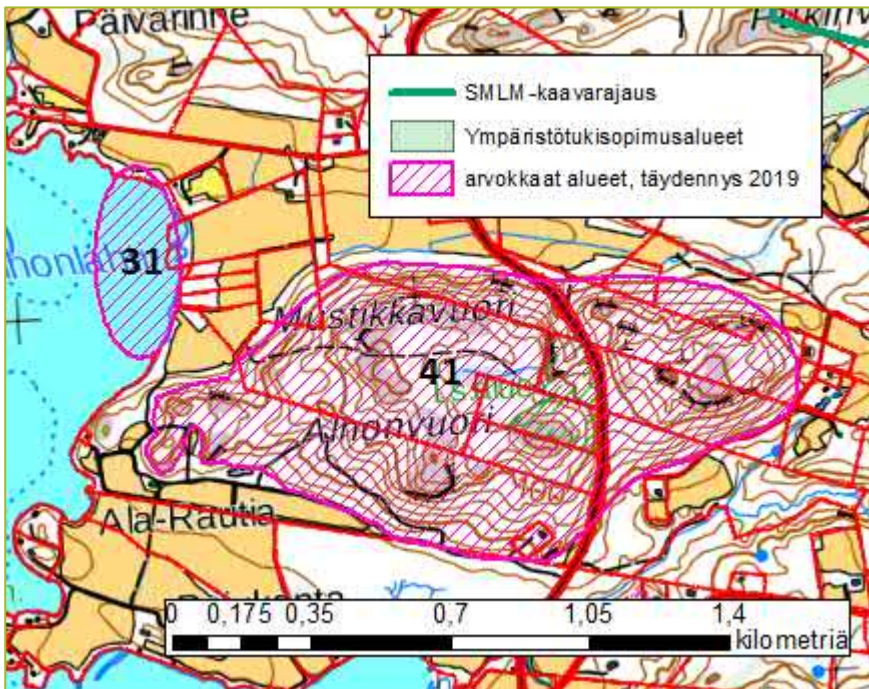
Lähteen pohjoispuolelle raivatulla linjalla esiintyy tuoreen niityn kasvillisuutta. Purouomassa tavataan kapealti kostean lehdon (AthOT, hiirenporras-käenkaalityyppi), jota ympäröi tuoreen lehdon (OMaT) kasvillisuus. Lähdevaikutusta ilmentää puronpohjan kevätlinnunsilmä, muuhun lehtokasvillisuuteen kuuluvat käenkaali, oravanmarja, metsäimarre, lehtokorte, sormisara, ahomansikka, valkovuokko, korpimarre, pohjakerroksessa kosteimmilla osilla korpirahkasammal, lehväsammalet ja ympäröivillä rinteillä kerrossammal.

Kuusikko on varttunutta, mutta myös melko yksilajista ja tasaikäistä. Tuomen ja pihlajan taimia tavataan, mutta ei juuri muita puulajeja. Puron luoteispuolelle jäävässä varttuneessa kuusikossa on asuttu kanahaukan reviiri ja pesä, jossa oli onnistunut pesintä myös kesällä 2019. Kolmostieltä pohjoisen suuntaan kulkevan metsätien itäpuolella esiintyy joitakin yövilkkoja. Pientä kämmekkäkasvia, yövilkkua, esiintyy vain varttuneissa, yli 50-vuotiaassa metsissä. Puron yläjuoksu metsätien koillispuolella on oikaistu ojaksi. Tällä alueella esiintyy paikoin lähinnä rämerahkasammalen (*Sphagnum angustifolium*) muodostamia pienialaisia soistumia.

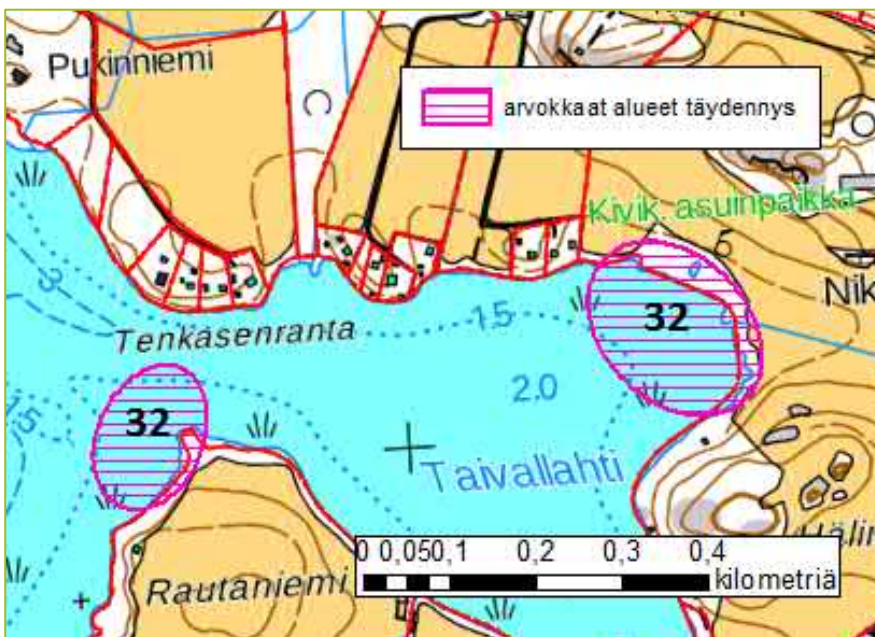
Kolmostien eteläpuolella purouoma jatkuu (30), ennen kuin muuttuu oikaistuksi pelto-ojaksi. Myös tämä kohde on metsäkeskuksen tiedoissa erityisen arvokkaiden elinympäristöjen purokohteena.

- Vesilain § 11 mukaan luonnontilaisten lähteiden ja norojen luonnontilaa ei saa vaarantaa. Purokohteet, rehevät lehdot ja korvet kuuluvat myös metsälain erityisen arvokkaisiin elinympäristöihin (§ 10).

2.3 SASI-LEMMAKKALAN TÄYDENNYSKOHTEET

Kuva 10 Kohteet 31: lintulahti ja 41: maakuntakaavan rajaus, arvokas geologinen muodostuma.

Kuva 11 Kohteet 32, linturuovikot.

Täydennyskohteet 31-38						
kohdenro	tyyppi	luontotyyppi	ravinteisuus	uh. luokka	luonnontilaisuus	arvo
31	lintulahti	ruovikkoinen matala lahti	2		2	p
32	lintulahti	ruovikkoinen matala lahti	2		2	p
33	avosuo	SN	1-2	~VU	1-2	p
34	puro, purolehto, ympäristötuki-sopimusalue	OMaT, OMT, (AthOT)	2	VU, NT, (NT)	2	p+, varttunutta puustoa
35	tuore lehto	OMaT	2	VU	2	p
36	lähde, lähdepuro, purolehto, VL-kohde, mahdollinen ML-kohde	OMaT, AthOT	2	VU, NT	1-2	p+
37	purolehto	OMaT	2-3	VU	2	p
38	puro, kallio, hakattu ML-kohde	OMaT, kallio ~VT	2	VU,-	1, hakattu aukoksi, kivikkoinen piilopuro kuitenkin perkaamaton	p-

2.3.1 Natura2000-alueen purolehtojen yläjuoksut (kohteet 33-35)

Sasin purolehtojen Natura-alueen itäpuolella asutuksen välittömässä läheisyydessä on paikoin järeää puustoa, haapoja ja kuusia. Kenttäkerroksessa on tuoreen lehdon kasvillisuutta (OMaT). Edustavimmat alueet sopivat myös liito-oravan elinympäristöksi, ja alueen läheltä tehtiinkin havaintoja lajista keväällä 2019. Nämä alueet on rajattu mukaan täydennyksinä monimuotoisuuden kannalta arvokkaisiin alueisiin (35).

- ➔ Alueilla suositellaan välttämään toimia, jotka vaarantavat alueiden rakennepiirteiden säilymistä. Järeitä puita suositellaan säästämään.

Natura-alueen kaakkoiskulmalta laskeva puro on ympäristösopimusalueella. Uoma mutkittelee ja on säilynyt puustoisena ja luonnontilaisen kaltaisena (34). Uoma on monimuotoisuuden kannalta arvokas niin elinympäristönä kuin kulkureittinä. Luoteisosassa puroa uoman varrella on myös järeää puustoa, ja tältä laidalta on tehty havaintoja liito-oravasta keväällä 2019 liito-oravaselvityksen yhteydessä.

Kasvillisuus on paikoin tuoretta lehtoa, paikoin tavataan ruohokorpi-soistumaa.

Ennen metsäautotien käänköpaikkaa puro muuttuu oikaistuksi ojaksi ja ympäröivä metsämaa turvekankaaksi. Puusto on nuorta ja käsiteltyä. Pohjoisemmat Natura-alueelle laskevat purot ovat käytännössä kaivettuja oja, jotka kulkevat osin hakkuuaukolla.

Kuva 12 Kohteet 33-35.

Yksi ojista on vedetty suunnittelualan itäreunalle jäävältä pienialaiselta soistumalta, joka on märkää avosuota (33). Soistuman ojittaminen on ollut turhaa, vetinen laikku ei kasva metsää jatkossakaan. Soistuma on suursaranevaa (SN), jolla esiintyy pullo-, riippa-, tähti- ja jokasuonsaraa, kurjenjalkaa, isokarpaloa ja juohivihvilää, pohjakerroksessa sara-, räme- ja kuovinrahkasammalta (*Sphagnum fallax*, *S. angustifolium*, *S. obtusum*), mättäillä myös punarahkasammalta (*S. magellanicum* coll.). Muutamilla mättäillä tavataan lisäksi kitukasvuinen mänty ja hieskoivu, kenttäkerroksessa vaivero, juolukka, suokukka, suopursu ja puolukka.

→ Soistuma suositellaan jättämään maanmuokkauksen ulkopuolelle.

2.3.2 Luojuunlähteet (kohde 36)

Pitkäsuolta Jyrälän metsätien pohjoispuolta laskeva puro on oikaistu ojaksi aluerajauksen itäpäässä. Kapealla soistumalla puro on syvennetty ja oikaistu, tienvarteen on kasattu ilmeisesti purosta perattuja kiviä. Korpikasvillisuutta tavataan vain uomassa, joka loppukesän maastokäynnillä (15.8.2019) oli kuivillaan. Ympäröivä metsä on käsiteltyä ja nuorta, lähinnä mustikkatyyppin (koivu-kuusi-mänty) sekametsää, jossa sekapuuna raitaa ja tuomea etenkin ojan lähistöllä. Purouomassa tavataan keskiravinteisuutta ilmentävää lajistoa: puroleinikki, korporvokki, tähtisara, terttualpi, soreahiirenporras,

heinävihvilä, rentukka, korpikastikka, korpi-imarre, käenkaali, lehtovirmajuuri, korpikaisla, metsäalvejuuri, metsäkorte, vehka, rantamatarra, haarapalpakko ja pohjakerroksessa oka- ja korpirahkasammal.

Tien eteläpuolella puroa ei ole oikaistu, vaan se mutkittelee uomaansa hakien (36). Ympäröivä metsä on käsiteltyä ja nuorta. Purooman ympäristössä tavataan korpi- ja lehtokasvillisuutta, kuten korpi-imarre, metsä-imarre, käenkaali, oravanmarja, vadelma, ahomansikka, lillukka, korpiorvokki, mättäillä myös puolukka. Pensaskerroksessa esiintyy korpipaatsamaa ja tuomea. Purokivillä kasvaa lehtisammalia, reunoilla korpirahkasammalta, metsäliekosammalta ja paikoin palmusammalta.

Alajuoksulle päin kasvillisuus rehevöityy, ja lajistoon tulevat soreahiirenporras, paikoin mesiangervo, ranta-alpi, ojakellukka, lehtovirmajuuri, leskenlehti, kultapiisku. Puustossa valtalajina ovat nuori kuusi, koivu ja harmaaleppä, sekapuuna pihlajaa ja haapaa.

Kuva 13 Puroomassa on paljon lahopuuta monella lahoasteella.

Alarinteessä Luujuunlähteen notkelmaa lähestyttäessä puusto on varttuneempaa ja luontotyyppi on laajemmalti tuoretta lehtoa. Lehtolajistoon kuuluvat lehtokorte, sinivuokko, metsäorvokki ja pensaskerroksen lehtokuusama, mustaherukka, punaherukka, näsiä, taikinamarja ja metsäruusu, pohjakerroksessa lehtisammalet, muun muassa ruusukesammal ja metsälehväsammal. Lähellä mökkiä alarinteessä esiintyy myös lehto-orvokkia, kevätlinnunsilmää, kangaskortetta ja kieloa.

Purot risteytyvät notkelmassa, jota on avattu vanhalta sähkölinjalta. Aukko on suuruuhoinen ja mesiangervoaltainen. Luonnontilaisin on eteläisin lähde, joka pulppuaa maan alta. Pohjoisimmalla, tien lähellä mökin vieressä olevalla lähteellä on kaivokoppi renkaineen, mutta tihkupintaiselta alueelta laskeva puro on ruoppaamaton ja mutkitteleva. Läntisin lähde on pellon vieressä, ja pellolta valuneet ravinteet ovat rehevöittäneet lähdetä, jonka pinnalla kasvaa pikkulimaskaa ja rannalla mesiangervoa ja luhtalemmikkiä.

Lähteet ja lähdepurot muodostavat kokonaisuuden, jossa lehväsammat ja muut lehtisammat esiintyvät runsaana ja monilajisena. Lähteiden pääpuron varrella kasvaa varttunutta puustoa, myös järeitähäapoja. Uomalla on myös eriasteista lahoppua huomattavasti keskimääräistä talousmetsää enemmän. Alue on monimuotoisuuden kannalta arvokas ja sopiva elinympäristö monille lajeille linnuista lepakoihin ja liito-oravaan.

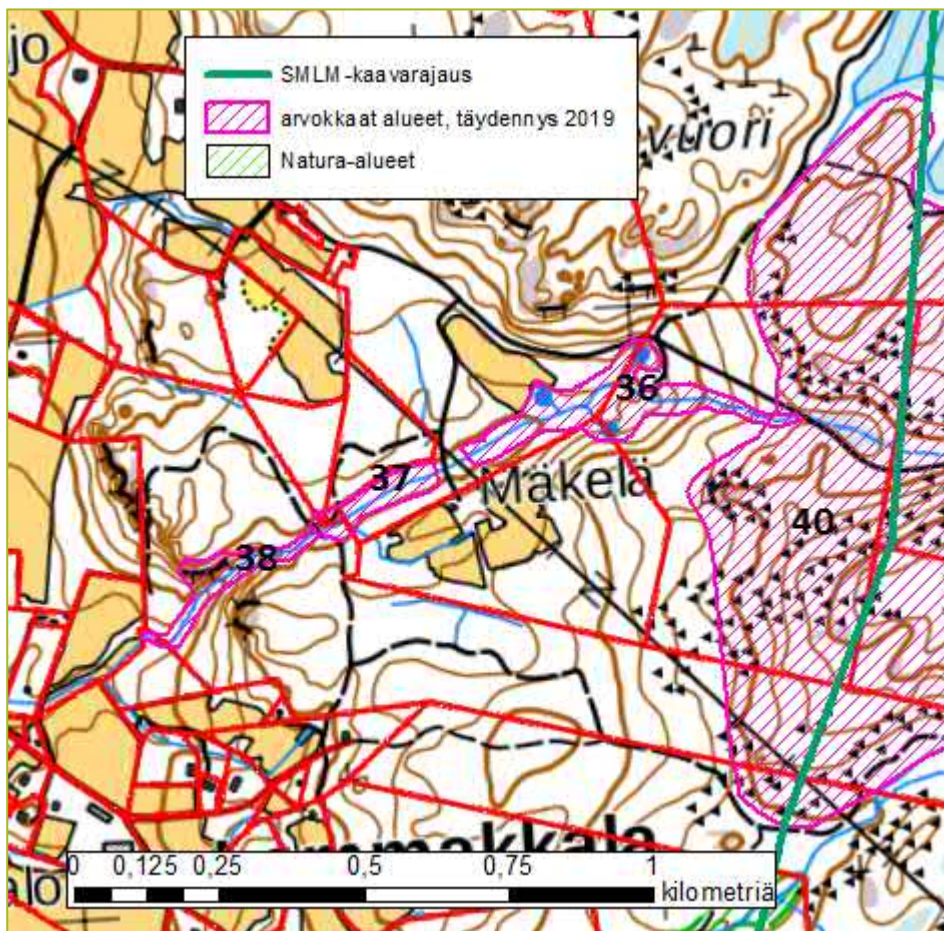
- ➔ Vesilain § 11 mukaan luonnontilaisten lähteiden ja norojen luonnontilaa ei saa vaarantaa. Purokohteet, rehevät lehdot ja korvet kuuluvat myös metsälain erityisen arvokkaisiin elinympäristöihin (§ 10). Huolimatta siitä, että yläjuoksulla puro on oikaistu ojaksi, koko purouoma suojavaohtyhykkeineen suositellaan huomioimaan maankäytössä niin, etteivät alueen ominaispiirteet vaarannu.

2.3.3 Luojuunon alajuoksu (kohteet 36-37)

Hissonvuoren eteläpuolella kallioiden väliin pureutuneen purouoman puro virtaa kivien alla piilopurona (36). Myös tällaiset piilopurot pitävät yllä purolehdolle tyypillistä kasvillisuutta, mikäli suojava puusto säilytetään ja mikroilmasto pysyy kosteana. Myös piilopurot ja niitä ympäröivät purolehdot kuuluvat metsälain erityisen arvokkaisiin elinympäristöihin. Hissonvuoren eteläpuolella purouoman suojava puusto on kaadettu ja purolehdon kasvillisuus on kärsinyt paahteisuudesta. Alueella sinnittelee kuivettuneita lehtokasveja, kuten lehtokuusamaa, punaherukkaa, soreahiirenporrasta, sudenmarjaa, mustakonnanmarjaa, korpi-imarretta ja pohjakerroksessa lehtosammalia: letohaisensammalta, metsäliekosammalta, metsälehtosammalta ja isomyyränsammalta.

- ➔ Purouoma tulisi huomioida koko pituudeltaan erityisen arvokkaana elinympäristönä ja välttää maanmuokkausta ja metsänkäsittelyä, jotta purouoman luonnontila ei edelleen vaarannu ja suojava puusto kasvaa takaisin uomalle palauttaen kostean mikroilmaston myötä myös purolehtojen luontaista kasvillisuutta alueelle. Purouoma on merkitty maastokarttaan ja erottuu selvästi ympäristöstään myös maastossa.

Hissonvuoren eteläpuolella on komea, kymmeniä metrejä korkea kalliojyrkäne (rajattu mukaan kuvioon 36). Kallion päällä näyttää kasvavan käppyräisiä, kilpikaarnaisia mäntyjä. Jyrkäne ja sen päällä kasvavat vanhat männyt suositellaan säästämään maankäytön ja metsänkäsittelyn ulkopuolella.

Kuva 14 Kohteet 36-38, 40. Kohde 40 on maakuntakaavan raja, arvokas geologinen muodostuma.

Yläjuoksulla metsäautotie ylittää puron. Ylityksen itäpuolella purouoma kulkee varsin suoraviivaisesti uomassaan (37). Mikäli uoma on suoristettu, on suoristamisesta aikaa, sillä uomaan on alkanut syntyä luontaista mutkitteluä. Purouomalla ja sen pohjoispuolella kasvaa paljon haitallista vieraslajia jättipalsamia. Pohjoispuolen tuore lehto vaikuttaa ”luontaisesti” harvapuustoiselta, mikä viittaa vanhaan metsälaitumeen. Uomalla on verrattain paljon eriasteista lahoppuuta, joka on pääosin lehtipuuta. Lahoppuujatkuksen säilyttämiseksi uoma tulisi säästää maanmuokkauksen ja metsänkäsittelyn ulkopuolella. Purouoma on erityisen arvokas elinympäristö ja toimii myös kulkureittinä monille lajeille. Purouomalla on myös paljon kauriiden ja hirvien jälkiä, jotka ovat käyneet juomassa puolla.

Liito-oravaselvitys SMLM-osayleiskaava-alueella 2019 (ei julkinen, vain viranomaiskäyttöön)

Sisällys

Tiivistelmä	1
1 Menetelmät	2
1.1 Liito-orava-alue- ja aluerajausten määrittelyt	2
1.2 Yhteydet ympäröiville elinalueille	2
2 Tulokset	3
2.1 Mahnala	4
2.1.1 Rajalanvuoren ympäristö	4
2.1.2 Aronen-Niemenmaa	5
2.2 Sarkkila-Sasi-Mihari	7
2.2.1 Kukkolan puronvarsi	7
2.2.2 Lehtirannan puronotko	7
2.2.3 Sasin purolehdot	8
2.3 Lemmakkala- Ravonmaa	10
2.3.1 Ravonmaa	10
3 Johtopäätökset	12

TIIVISTELMÄ

SMLM-osayleiskaavan liito-oravaselvitys tehtiin lajin kartoituksen kannalta otolliseen aikaan keväällä 2019. Maastokäynnit kohdennettiin ilmakuvatarkastelun perusteella kohteille, jotka oli arvioitu kesän 2018 luontoselvityksen maastotöiden aikaan liito-oravalle sopiviksi. Lisäksi tarkistettiin alueita, joilta oli aiempia liito-oravahavaintoja.

Maastossa liito-oravalle sopivilta kohteilta etsittiin papanoita kaikkien yli 30-senttisten järeiden kuusien juurelta ja kaikkien yli 20-senttiä paksujen haapojen juurilta. Kaikki havaitut papanapuut sekä pesä- ja levähdyspaikoiksi sopivat kolopuut, risupesät ja pönttöpuut merkittiin ylös. Sopivien elinympäristöjen välisiä kulkuyhteyksiä arvioitiin niin maastokäyntien yhteydessä kuin ilmakuvatarkastelun pohjalta.

Osayleiskaavan osa-alueista 1 Laitilasta, 5 Metsäkylästä tai 6 Myllykylästä ei tehty liito-oravahavaintoja. Asuttuja reviiereitä löydettiin 2 Mahnalasta, 3 Sarkkila-Sasi-Mihari -alueelta ja 4 Lemmakkala-Ravonmaa -alueelta.

Liito-oravan suotuisan suojelutason saavuttamiseksi ja lajin säilymiseksi pitkällä aikavälillä elinympäristöverkostoa kulkuyhteyksineen arvioitiin maastokäynneillä tehtyjen havaintojen ja ilmakuvatarkastelun perusteella.

1 MENETELMÄT

SMLM-osayleiskaavan liito-oravaselvitysalue oli käytännössä sama kuin luontoselvityksen suunnittelualuerajaus, joka rajattiin kartalle yhteistyössä työtä ohjanneen kaavoitusarkkitehti **Helena Ylisen** kanssa. Maastokäynnit kohdennettiin ilmakuvatarkastelun perusteella kohteille, jotka oli arvioitu kesän 2018 luontoselvityksen maastotöiden yhteydessä liito-oravalle sopiviksi. Lisäksi tarkasteltiin kohteita, joilta oli aiempia liito-oravahavaintoja. Liito-oravahavaintoja kysyttiin myös yleisöltä Hämeenkyrön kunnan Facebook-sivuilla, mutta suunnittelurajausalueelta ei saatu yhtään havaintoa. Maastokäynnit tehtiin maaliskuun 2019 lopun ja toukokuun alkupuolen välisenä aikana.

Maastokäynneillä alueelta etsittiin liito-oravan papanoita kaikkien järeiden, yli 30-senttisten kuusien ja yli 20-senttisen haapojen juurelta. Kaikki havaitut papanapuut, kolopuut, risupesät ja pöntöt merkittiin muistiin. Maastotöissä käytettiin gps-laitetta ja älypuhelimien maastokarttasovellusta. Lisäksi arvioitiin elinympäristön laatua, puuston suojaavuutta ja ruokailupuiden määrää, sekä kulkuyhteyksiä ympäröiville metsäisille alueille niin ilmakuvatarkastelun kuin maastokäynnin perusteella.

1.1 SOPIVIEN ELINYMPÄRISTÖJEN MÄÄRITELMÄT

Asuttu reviiiri – alue, jolta löydettiin merkkejä liito-oravasta sekä pesä- ja lepopaikaksi sopivia kolopuita, risupesä tai pönttöpuita. Asutun reviiirin vähimmäiskoko on 4 ha, sillä tätä pienemmillä alueilla ei ole havaittu liito-oravan lisääntymisen onnistuneen. 4 ha:n vähimmäispinta-ala on huomioitu vain tässä merkinnässä.

Sopiva elinympäristö – alue, joka on liito-oravalle sopiva elinympäristö, mutta jolta ei löydetty maastokäynnillä merkkejä liito-oravasta. Tähän kuuluvat myös alueet, joilta on tehty aiempia liito-oravahavaintoja: alueella on vapaa, asumaton reviiiri.

Sopiva elinympäristö, osin suojeltu – yleiskaavan selvityksiltä ei edellytetty olemassa olevien luonnonsuojelualueiden ja Natura2000 -alueiden lajistokartoituksia. Tähän luokkaan kuuluu siis liito-oravalle sopivia elinympäristöjä ja/tai vanhoja havaintoja liito-oravahavaintoalueita, jotka osuvat kokonaan tai osin suojelualueelle. Suojelualueilla ei ole tehty maastokartoituksia, siten alueella voi olla myös asuttu reviiiri.

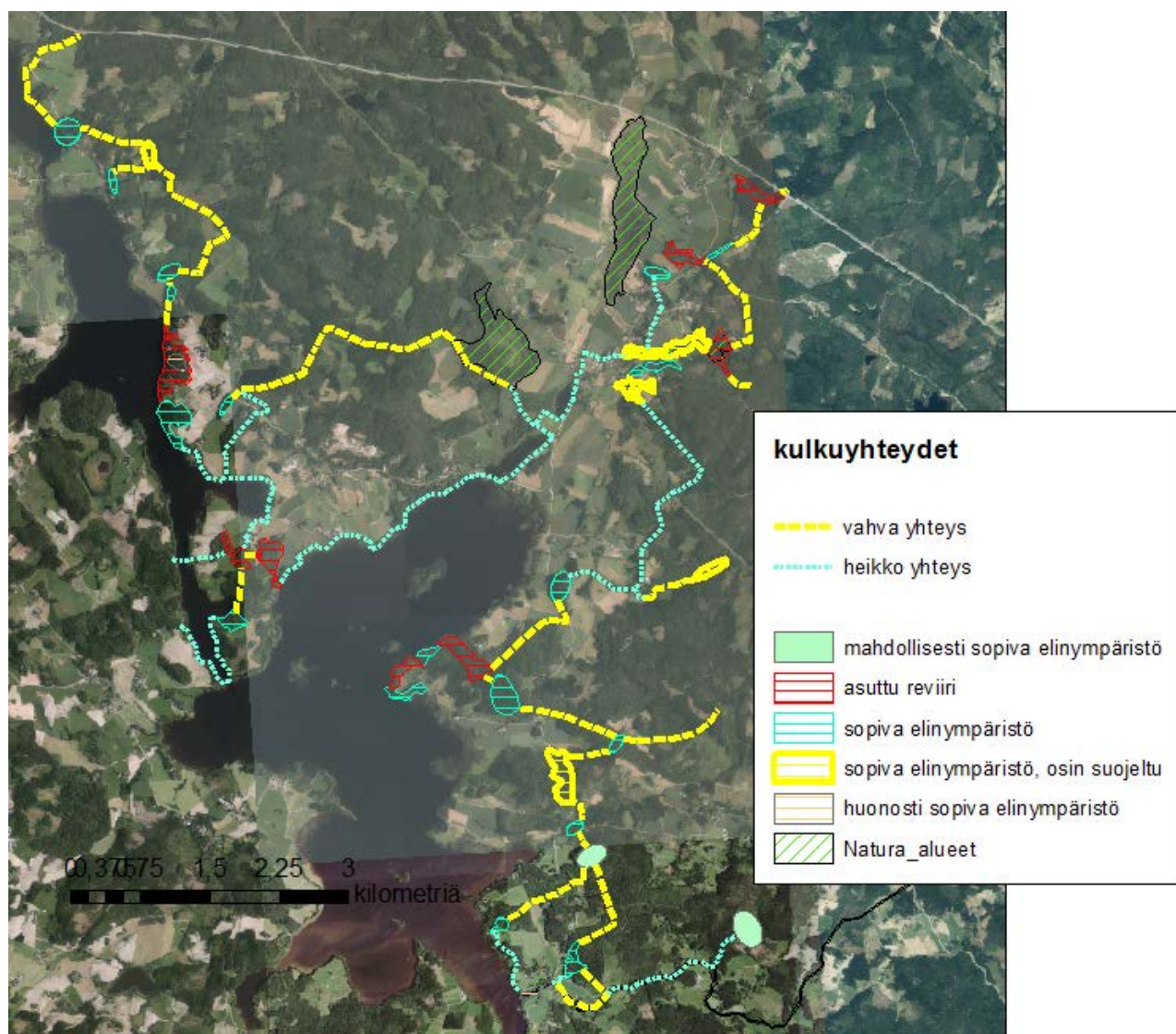
Huonosti sopiva elinympäristö – Merkintää on käytetty vain Rajalanvuoren alueella Mahnalassa. Merkinnällä on rajattu liito-oravalle sopimattomat, karut lakialueet, asutun reviiirin keskeltä asutun reviiirin ulkopuolelle.

Mahdollisesti sopiva elinympäristö - Alue on arvioitu ilmakuvan perusteella liito-oravalle mahdollisesti sopivaksi alueeksi, mutta alueelle ei ole tehty maastotarkastelua.

1.2 YHTEYDET YMPÄRÖIVILLE ELINALUEILLE

Kulkuyhteyksiä arvioitiin maastokäynneillä tehtyjen havaintojen ja ilmakuvatarkastelun perusteella. Kulkuyhteyksiä pyrittiin määrittämään asuttujen reviirien tai mahdollisten elinympäristöjen väleille. Yhteydet arvioitiin vahvoiksi, mikäli yhteys kulki metsäisen alueen läpi tai yhteys vaati lyhyen avonaisen alueen ylittämisen. Yhteys arvioitiin heikoksi, mikäli yhteys oli hyvin pitkä tai kulki osin heikosti puustoisien alueen halki tai muutoin avonaisella alueella pitkin puurivistöä.

2 TULOKSET

Kuva 1. Liito-oravareviirit, sopivat elinympäristöt ja niiden väliset yhteydet. Asutut liito-oravareviirit on rajattu punaisella. Vihreät rajaukset ovat vapaita, liito-oravalle sopivia elinympäristöjä ja keltaiset sopivia elinympäristöjä, jotka ovat osin suojelualueella. Liito-oravalle mahdollisesti sopivat elinympäristöt on rajattu ilmakuvan perusteella. Suojelualueilla tai Natura-alueilla (vihreä kenoviivoitus) ei ole tehty maastoseelvityksiä. Keltaiset yhteydet ovat vahvoja, puustoisia yhteyksiä, turkoosit yhteydet ovat heikkoja: vähäpuustoisia, aukkoisia tai hyvin pitkiä.

Selvityksen tulokset on esitetty karttakuvilla ja paikkatieto-tiedostoina. Selvitysalueella havaitut asutut reviirit, liito-oravalle sopivat elinympäristöt ja niiden väliset yhteydet on esitetty kuvassa 1. Asuttujen reviirien ympäristöstä on esitetty tarkemmat karttakuvat (kuvat 2–6) ja aluekuvaukset osa-alueittain: 2.1 Mahnala, 2.2. Sarkkila-Sasi-Mihari ja 2.3. Lemmakkala-Ravonmaa.

2.1. MAHNALA

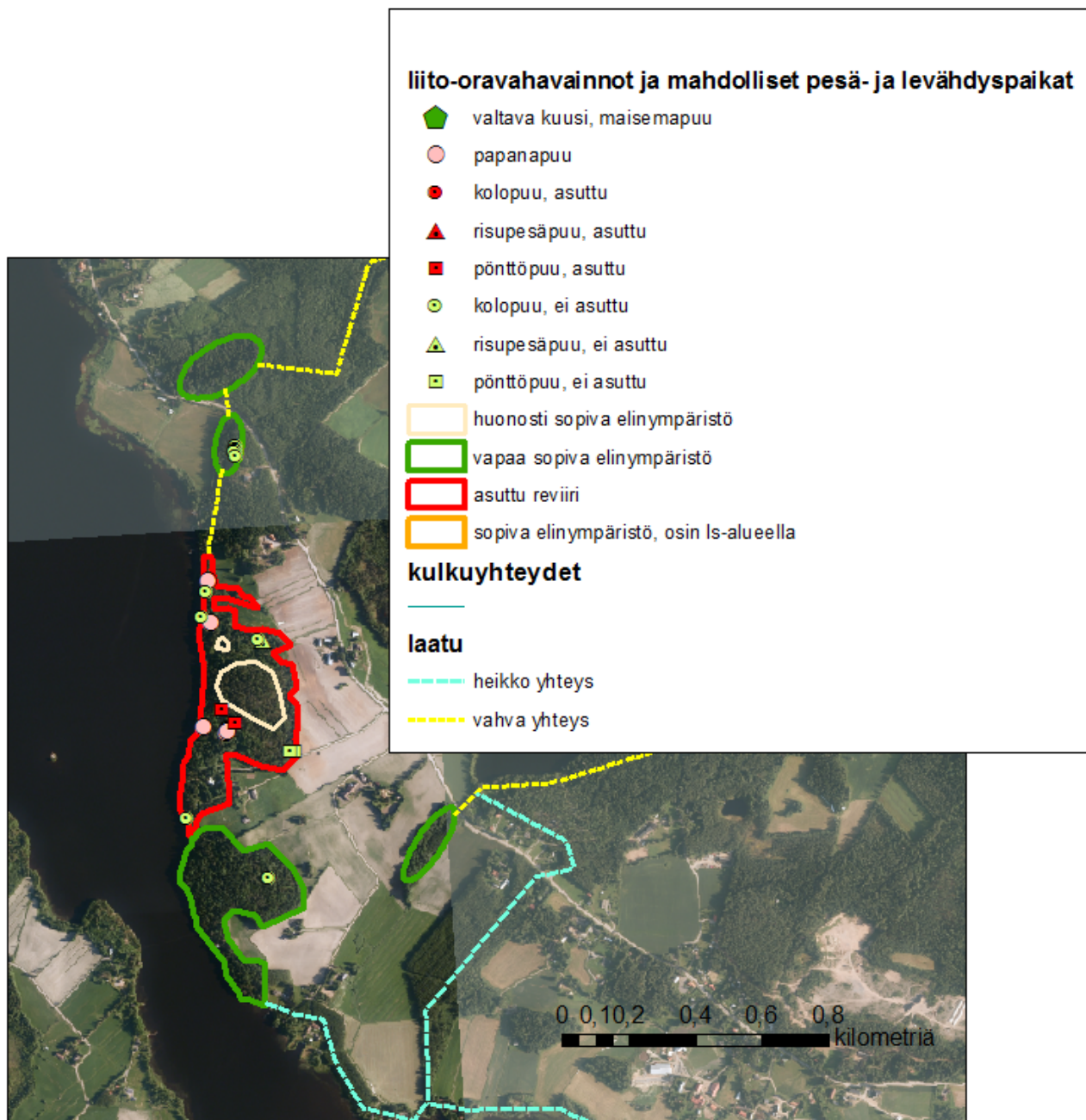
Mahnalan suunnittelualuerajauksen alueella havaittiin kaksi liito-oravaesiintymää: 1. Rajalanvuoren ympäristöstä yksi (1) asuttu reviiri ja 2. Arosen-Niemenmaan niemeltä muutama (2-3) asuttu reviiriä.

2.1.1 Rajalanvuoren ympäristö

Rajalanvuoren lakialueet ovat liito-oravalle todennäköisesti sopimattomia, ja liian karuja. Elinympäristön ydinalueeksi rajatulla alueella kaikki järeät kolohaavat ja pönttöpuut suositellaan säästämään, säilyttämään alue puustoisena ja suosimaan lehtipuita, joita liito-orava käyttää ruokailupuinaan. Alueen eteläpuolelle rajattu liito-oravalle sopiva vapaa elinympäristö suositellaan huomioimaan vastaavalla tavalla.

Länsipuolella reviiri rajautuu Mahnalanselän rantaan ja itäpuolella peltoon. Siten kulkuyhteydet pohjoiseen ja etelään ovat tärkeitä, ja niiden säilyminen tulisi turvata säilyttämällä latvusyhteys. Yhteys pohjoiseen on tällä hetkellä hyvä, mutta eteläpuolella yhteys Arosen-Niemenmaan niemekkeen liito-oravareviirille on heikko. Lajin säilymiseksi pitkällä aikavälillä, reviirien välisen alueen rantakaistaleella suositellaan säästämään isompia (yli 10-metrisiä puita) niin, että latvusyhteys reviirien välillä paranee tulevaisuudessa.

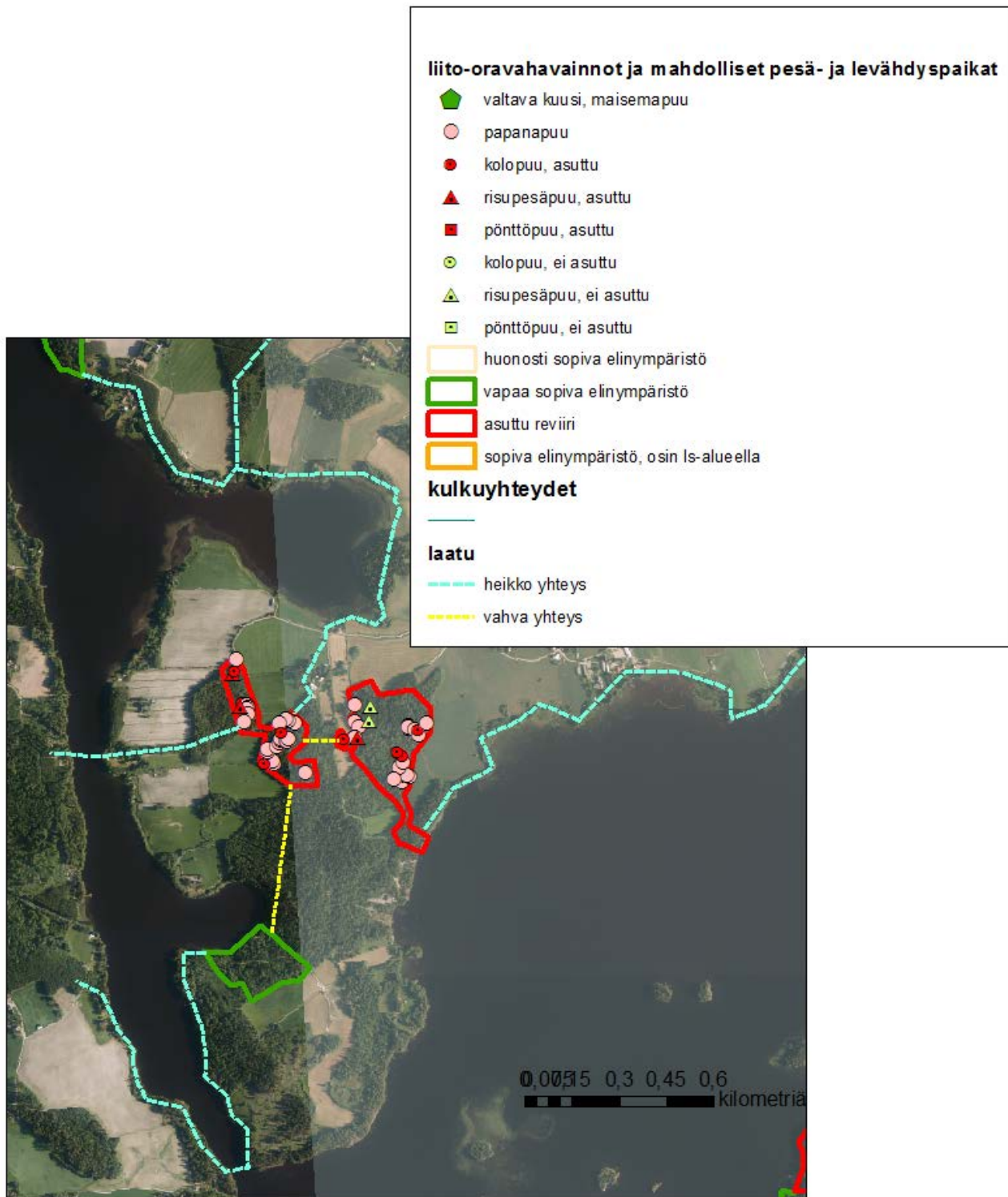

Kuva 2 Rajalanvuoren liito-oravahavainnot.

2.1.2 Aronen-Niemenmaa

Niemen keskiosissa tehdyt havainnot viittaavat siihen, että alueella on talvehtinut useampia liito-oravia. Elinympäristön ydinalueeksi on rajattu kaksi toisiinsa kytkeytyvää aluetta, joiden pinta-ala on noin 4ha ja noin 7ha. Molemmat alueet ovat paikoin melko heikkolaatuisia, alueet ovat avoimia tai aukkoisia ja pitkälti nuorta puustoa. Rajatuilla alueilla on todennäköisesti ainakin kahden naaraan reviirit. Papanoiden määrä viittaa siihen, että alueella on lisäksi talvehtinut joitakin koiraita ja/tai nuoria, lisääntymättömiä yksilöitä.

Kuva 3 Aronen-Niemenmaan liito-oravahavainnot.

Liito-oravien esiintyminen osin heikkolaatuisilla alueilla lienee seurausta niemekkeen heikoista kulkuyhteyksistä ympäröiville metsäalueille, muihin liito-oravalle sopiviin elinympäristöihin ja muille tunnetuille asutuille reviireille. Reviirin ydinalueilla suositellaan säästämään kaikki järeät kolohaavat ja risupesäpuut. Alueilla suositellaan säästämään lehtipuita ja säilyttämään alueet puustoisina. Lajin säilyminen pitkällä

aikavälillä edellyttää kulkuyhteyksien paranemista tulevaisuudessa, rantavyöhykkeen puustoa säästämällä. Nyt alue varsin eristynyt, jonka vuoksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueet ovat vaarassa kadota.

2.2 SARKKILA-SASI-MIHARI

Sasi-Sarkkila-Miharin rajausalueella havaittiin merkkejä liito-oravasta kolmelta paikalta: 1. Kukkolan puronvarsi, 2. Lehtirannan puronotko ja 3. Sasin purolehdot -Natura2000-alueen kaakkoispuoli.

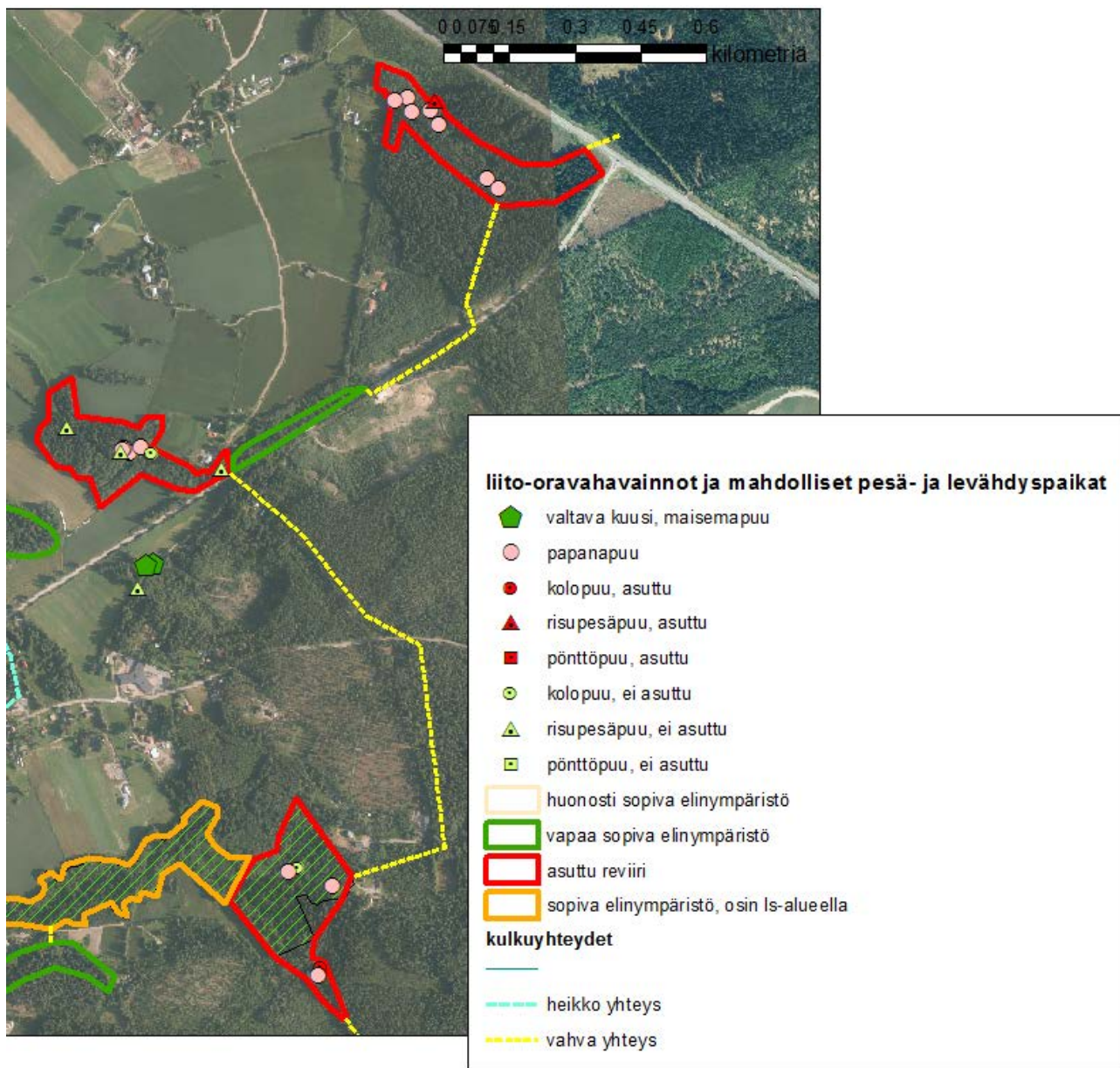
2.2.1 Kukkolan puronvarsi

Kukkolan puronvarsimetsiköstä tehtiin papanahavaintoja useamman järeän lepäilypuuna toimivan kuusen juurelta ja havaittiin yksi pesäpuuksi sopiva järeä risupesäkuusi. Reviirin ydinalueen reunoilla on ruokailupuiksi sopivia lehtipuita, jotka kuitenkin ovat osin nuoria puita. Alue on tällä hetkellä kytkeytynyt koillisnurkaltaan ja rajauksen eteläpuolelta. Länsipuolella aluetta rajaa laajat peltoalueet, pohjoispuolella aluetta rajaa 3-tien eteläpuolelle tehdyt hakkuut. Myös Hämeenkyrön Miharintien ja 3-tien kulma on hakattu. 3-tien ylitys on kuitenkin mahdollista rajauksen koilliskulmalta, niin kauan kuin tietä reunustavat yli 20-metriset puut. Eteläpuolella kulkuyhteys Lehtirannan puronotkon havaintopaikalle on puustoinen ja vahva.

2.2.2 Lehtirannan puronotko

Lehtirannan puronotkosta tehtyjen papanahavaintojen ympärille rajattiin reilun 4 hehtaarin mahdollinen naaraan reviirialue. Alueen koilliskulmalla Miharintien varressa on myös liito-oravalle sopivia järeitä haapoja, mutta alueelta ei löydetty merkkejä liito-oravasta. Lehtirannan puronotkosta löydettiin vain vähän merkkejä liito-oravasta, mutta toisaalta alueen länsipäässä havaittiin maassa näädän ulostetta ja saalisjätteitä (pikkulintujen sulkia) joten on epävarmaa, onko alue (enää) asuttu.

Alue on käytännössä peltojen ympäröimä metsäsaareke, joka on kytkeytynyt ympäröiviin metsäalueisiin, sopiviin elinympäristöihin tai muihin tunnettuihin reviereihin, vain kapealti alueen itäpäästä.

Kuva 4 Kukkolan ja Lehtirannan liito-oravahavainnot.

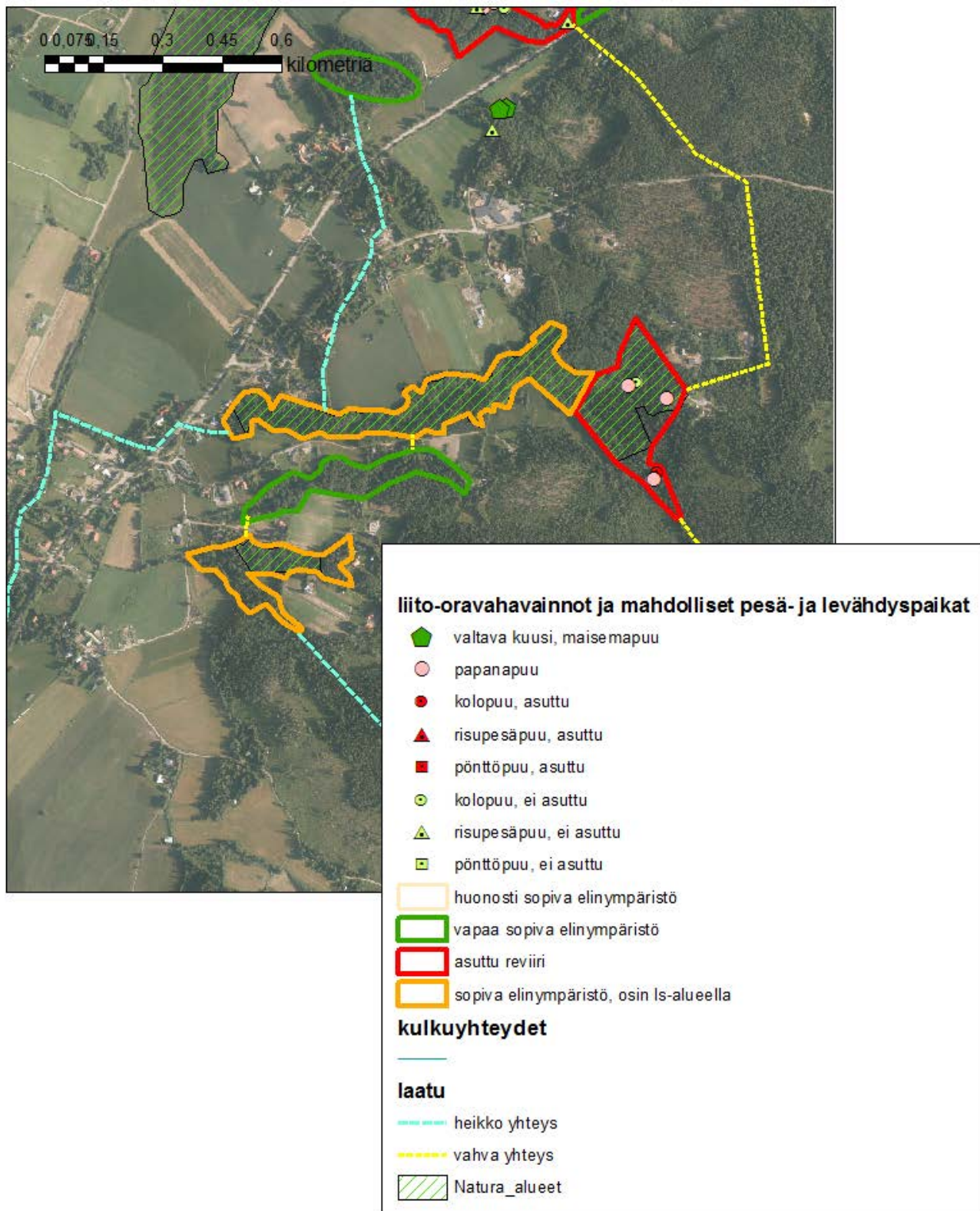
2.2.3 Sasin purolehdot

Sasin purolehdot -Natura2000-alue on perustettu osin suojelualueeksi. Natura-alueen itäpäästä ja alueen ulkopuolelta kaakkoiskulman ympäristösopimusalueelta tehtiin havaintoja papanapuista. Jo perustettu suojelualue on liito-oravalle sopiva elinympäristö ja näiden havaintojen perusteella alueella on myös asuttu reviiri. Alueen eteläpuolella kulkeva purouoma on liito-oravalle sopiva vapaa elinympäristö, lisäksi puron alempi haara on osin suojeltu.

Alueelta on vahva metsäinen yhteys pohjoiseen ja itään. Ainoa mahdollinen, alkuosastaan melko heikko yhteys osayleiskaavan länsi- ja itäpuolen asuttujen reviirien välillä lähtee rajausalueen länsikulmasta. Tämä kulkuyhteys tulee säilyttää lajin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi ja lajin säilymiseksi pitkällä

aikavälillä. Kulkuyhteydellä tulee turvata latvusyhteyden säilyminen ja vahvistuminen isompia puita säästämällä.

Metsäinen yhteys osayleiskaavan eteläosan asutulle reviirille on puustoinen, mutta varsin pitkä.

Kuva 5 Sasin purolehtojen liito-oravahavainnot.

2.3 LEMMAKKALA- RAVONMAA

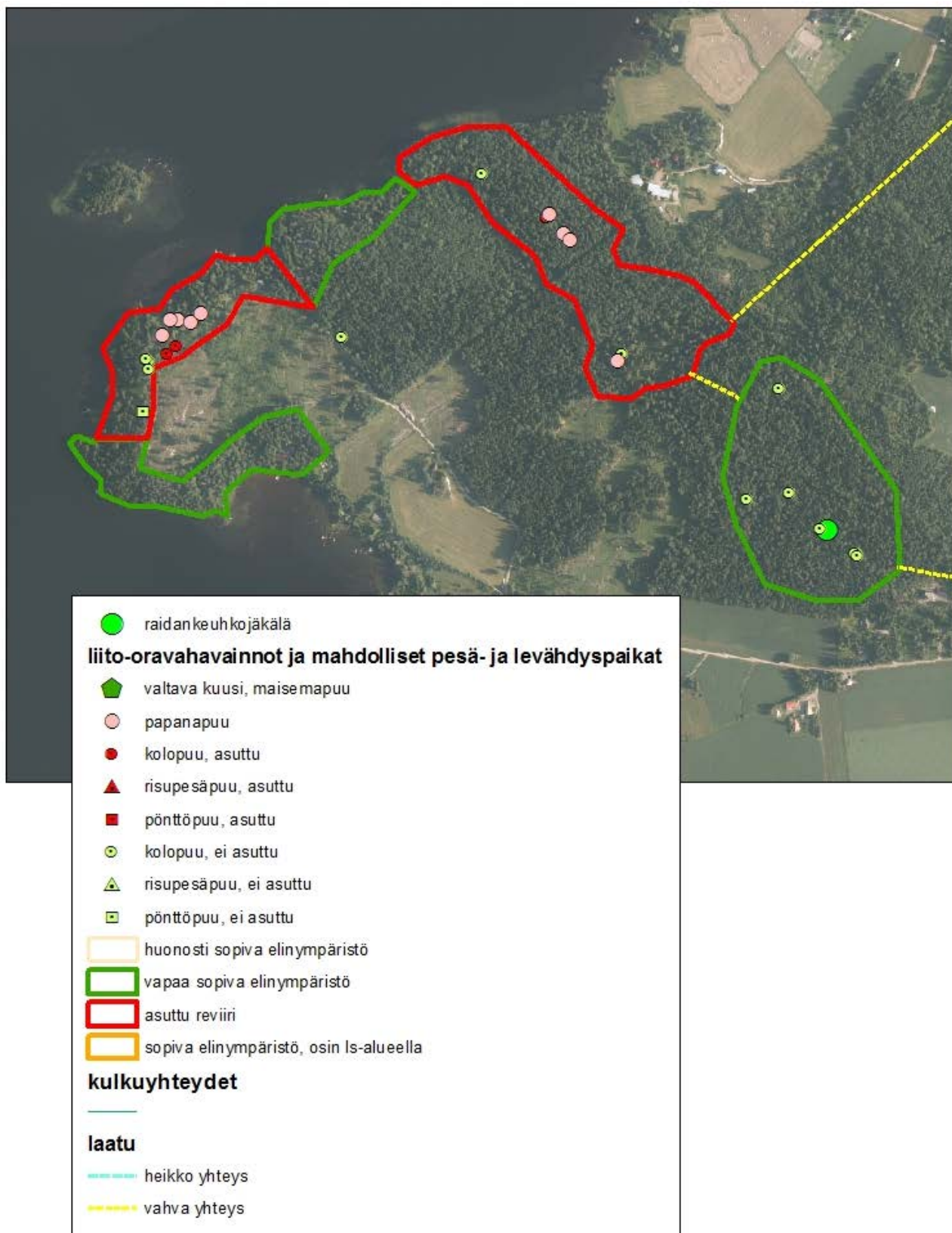
Lemmakkala-Ravonmaan alueelta liito-oravasta tehtiin havaintoja kahdella melko lähekkäin olevalla alueella Ravonmaalla.

2.3.1 Ravonmaa

Alueelta rajattiin kaksi todennäköistä liito-oravareviiriä. Ravonnokan rantavyöhykkeelta rajattiin reilun 4 hehtaarin reviiri, joka on osin heikkolaatuista ja aukkoista. Molemmin puolin rajausta rantakaistaleen elinympäristö on vastaavaa, liito-oravan elinympäristöksi sopivaa, mutta reunavaikutteista ja osin aukkoista. Kulkuyhteys alueen itäpuolelle on vahva, mutta pohjoisessa alue rajautuu rantaan ja eteläpuolella aukkoon. Siten itäpuolen kulkuyhteyden säilyminen on erittäin tärkeää, ja sen katkeaminen on rinnastettavissa lisääntymis- ja levähdyspaikan häviämiseen.

Rantaan rajatun reviirin itäpuolelle rajattiin toinen mahdollinen reviiri. Tämä alue on metsän ympäröimä ja sen eteläpuolella on liito-oravalle sopiva, vapaa elinympäristö, josta ei löydetty merkkejä liito-oravasta. On mahdollista, että liito-oravalle sopiva elinympäristö on vapautunut hiljattain, sillä se on laadultaan parempi kuin em. alueet, joilta merkkejä liito-oravasta löydettiin.

Alueelta rajatut liito-oravareviirit, niiden väliset kulkuyhteydet ja eteläpuolelle jäävä vapaa liito-oravalle sopiva elinympäristö suositellaan säilyttämään puustoisina, kaikki järeät kolopuut säästämään ja suosimaan ruokailupuiksi sopivia lehtipuita.

Kuva 6 Ravonmaan liito-oravahavainnot.

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Liito-oravan asutut reviirit tulee huomioida mahdollisen maankäytön yhteydessä niin, etteivät alueiden rakennepiirteet vaarannu. Alueiden kolopuut, risupesäpuut ja mahdolliset pönttöpuut tulee ehdottomasti säästää ja säilyttää suojaavaa puustoa ja lehtipuita ruokailupuiksi. Alueen yhteydet muille asutuille reviirille, muihin sopiviin elinympäristöihin ja ympäröiville metsäalueille tulee turvata latvusyhteys säilyttämällä.

Liito-oravan suotuisan suojelutason saavuttaminen ja lajin säilyminen pitkällä aikavälillä edellyttää elinympäristöjen verkostoa, jossa geenivaihto onnistuu ja nuorilla liito-oravilla on mahdollisuus löytää tyhjäksi jääneitä reviirejä tai muita sopivia elinympäristöjä. Siten myös sopiviksi elinympäristöiksi arvioitujen alueiden ominaispiirteet, kolopuut, ruokailupuut ja kulkuyhteydet suositellaan säilyttämään. Sopiviin elinympäristöihin on sisällytetty vapaat liito-oravareviirit, eli ne vanhat liito-oravahavaintopaikat, joilta tässä selvityksessä ei löydetty merkkejä liito-oravista.

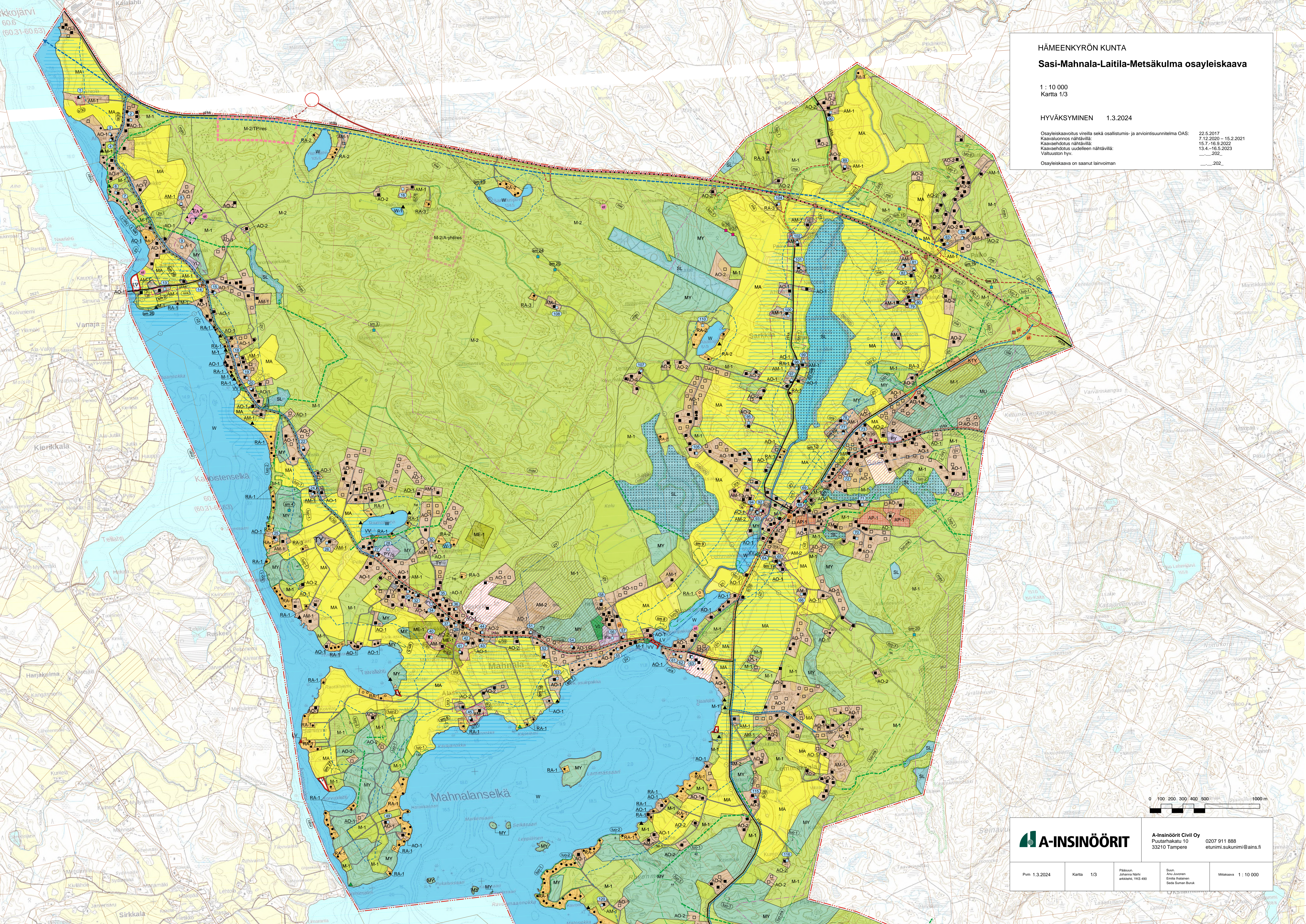
HÄMEENKYRÖN KUNTA
Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma osayleiskaava

1 : 10 000
Kartta 1/3

HYVÄKSYMINEN 13.3.2024

Osayleiskaavotus vireillä sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma OAS: 22.5.2017
Kaavaluonnos nähtävillä: 7.12.2020 – 15.2.2021
Kaavaehdotus nähtävillä: 15.7.-16.9.2022
Kaavaehdotus uudelleen nähtävillä: 13.4.-16.5.2023
Valtuuston hyväksyntä: 2024

Osayleiskaava on saanut lainvoiman

A-INSINÖÖRIT
A-Insinöörit Civil Oy
Puutarhakatu 10
33210 Tampere
0207 911 888
etunimi.sukunimi@ains.fi

Pvm 1.3.2024	Kartta 1/3	Pääsuunnittelija Jukka Naari arkkitehti, YKS 490	Suunnittelijat Anni Juononen Emilia Palonen Seda Sunan-Burak	Mittakaava 1 : 10 000
--------------	------------	--	---	-----------------------

